MONUMENTA

HISTORICO-JURIDICA

SLAVORUM MERIDIONALIUM.

VOLUMEN X.

STATUTUM ET REFORMATIONES CIVITATIS TRAGURII.

SUMPTIBUS ACADEMIAE SCIENTIARUM ET ARTIUM SLAVORUM MERIDIONALIUM.

ZAGRABIAE 1915.

EXOFFICINA SOCIETATIS TYPOGRAPHICAE.

STATUTUM ET REFORMATIONES CIVITATIS TRAGURII.

STATUT I REFORMACIJE GRADA TROGIRA.

PRIREDIO ZA TISAK, UVODOM I TUMAČEM POPRATIO

Dr. IVAN STROHAL

PRAVI ČLAN JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

CIJENA: 8 K.

U ZAGREBU 1915.

NA PRODAJI U KNJIŽARI JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

LAV. HARTMANA (ST. KUGLI).

DR
396
T75A5
1915

Uvod.

I. Općenito o Trogiru i o pučanstvu Trogira.

Malen je otočić, na kojem je sazdan taj stari i za hrvatsku povijest toliko znameniti grad. Ali taj površinom posve neznatni, od kopna i na drugoj strani opet od susjednoga otoka Čiova tek nekoliko metara udaljeni otočić zatvara sa sjevero-zapada onu znamenitu uvalu, koja se s punim pravom može nazvati kolijevkom hrvatske povjesnice. U toj uvali na razvalinama rimske Salone grobovi su hrvatskih vladara, tu su najstariji spomenici hrvatske povijesti, tu su razvaline i one crkve, u kojoj je bio krunjen hrvatski kralj Zvonimir; u toj uvali a odmah blizu samoga Trogira nalazi se onaj znameniti Bihać, u kom su svoj dvor imali hrvatski kraljevi.

Plodna ova uvala, sa sjeverne strane štićena visokim brdinama a u sredini zatvarajući lijepi kaštelanski zaljev, potpuno uskultivirana već u rimsko doba (t. j. prije god. 612.), bila je upravo kao stvorena, da bude kolijevkom historije novomu zdravomu narodu, koji je imao i snage i volje, da potpuno istrijebi preživjeli, izmoždeni narod prošlih vremena. A Trogir sa svojim položajem bio je opet kao stvoren, da bude sjedištem vladara nad takovim novim narodom, dok se ovaj nalazio, kako bi se slikovito reklo, u povojima. Kod provale Tatara (god. 1242.) vidjelo se opet, kako odličan položaj ima takav otočić spram mladoga naroda, u koga sva gotovo snaga stoji ne u oruđu i kulturi, nego u zdravlju i mišičju. Nije se kralj Bela IV. pred divljim Tatarima sklonio u onda već daleko veći i bogatiji Spljet, niti u visoko utvrdjeni Klis, niti na velike otoke Brač ili Hvar. Ne, on se sklonio na taj maleni otočić, na kom je doduše imalo mjesta samo malo ljudi, no baš poradi toga, jer ih je na njem moglo malo biti, bijaše taj neznatni broj siguran, da se nitko bez znatnije sile ne će moći uvući na taj otok protiv njihove volje. Još u većoj se mjeri bez sumnje isticala vrijednost položaja tomu otočiću, kad se nije radilo o obrani od tuđega divljega naroda, nego o vladanju nad vlastitim, ali primitivnim narodom, koji se nije u cijelosti mogao zaratiti s takovim vladarima, nego u kojem su se tek pojedinci mogli podići protiv njih. Protiv ustanka takovih pojedinaca u ono primitivno doba dovoljnu je sigurnost davalo ono nekoliko metara mora, što je takav otočić dijelilo od kopna, dotično od većega otoka; samo je taj otočić

1927336

podjedno imao biti tako malen, da su ga ti vladari mogli potpuno vladati tako, te se na nj nitko nije mogao neopažen uvući. Takav je otočić, makar su ga i baruštine oko njega činile nezdravim, bio najzgodnije mjesto, da takovi vladari istovare na nj zalihu svojih dobara i bogatstva, da na njem zasnuju svoje dvorove i t. d. I stari Dubrovnik, dok je veliki Stradun punilo more, imao je takav položaj, samo što nije bar u početku mogao vladati nad takovom plodnom uvalom, nad kakovom je mogao Trogir: dubrovačka župa daleko je od toga otočića, ali Trogir upravo zatvara kaštelansku uvalu, a i s druge strane širi se, ako i ne tako lijepa i plodna obala, a to ipak za podržavanje i većega od Trogira grada dovoljno velika i dovoljno plodna.

Bio je taj otočić kao stvoren, da na njem osnuju svoje središte oni junački župani i glavari, koji se nijesu žacali prevaliti sa svojim narodom i rijeke i gore; koji se nijesu žacali do temelja uništiti tako veliki grad, kakav ej bila stara Salona, da usade u tu prekrasnu uvalu cvijet svoga roda i iz nje potpuno istrijebe pređašnje mlohave i izmoždene sjedioce. Jamačno ie taj neznatni otočić već vrlo rano bio sjedište onih župana, pod kojima je taj mladi narod, još prije nego što su minula tri desetoljeća od njegova doseljenja, s mnoštvom svojih lađa preplovio Jadransko (to, kako su Mlečani još mnogo kasnije nazivali, slavensko) more i ondie kod Siponta pobijedili beneventskog kneza Aja (god. 642.).

Trogirski otočić mogao je stim lakše biti sjedištem takovih župana, jer je na tom otočiću već u rimsko doba bio grad, pa su doseljeni župani razvaljenu građu staroga grada mogli upotrebiti za gradnju novoga; tako su Hrvati i drugdje, n. pr. u Dioklecijanovoj palači, upotrebili takovu građu za osnutak svojih gradova.

Poradi toga držimo, da ne će biti baš daleko od istine ona stara pjesma, koja pjeva, kako je djevojka, povrijeđena u svojim pravima na putu od Trogira do Šibenika, tražila pravdu

U onoga od Trogira kralja,

domećući tome, kako je nad tim kraljem bio samo „car“ (je li zapadni, n. pr. za kneza Trpimira: Lotar, je li istočni?). — Svakako je značajno, što je mletački dužd Petar Orseolo, kad mu je pored bratoubilačkoga trvenja o prijestolje bilo omogućeno bar na neko vrijeme zaposjesti neke primorske hrvatske gradove, baš u Trogiru našao jednoga od zavađene braće, i to starijega Svetislava (Surinju). Značajno je i to, što se tako blizu Trogira nalazio kraljevski Bihać, koji bi mogao biti kao neki „Tusculum“ hrvatskih vladara. Značajno je, što je baš Trogir sačuvao toliko kraljevskih privilegija, u kojima kralj pripovijeda, što će biti, kad on ili njegovi nasljednici dođu kruniti se („Cum autem ad vos coronandus . . . . . . advenero, ...“). Da se je na taj maleni otočić naselio odličniji sloj mladoga

naroda, vidi se i po tome, što su Trogirani već tako rano prigrlili kršćansku vjeru. Prigrlili su je još za ono staromu Vizantu najužasnije doba, koje je potrajalo od smrti cara Mavrikija pa tamo skoro do Vasilija I.; bilo je to doba, dok su izvana neprestano navaljivalì strani žestoki narodi (Bugari, Arapi, Perzijanci i t. d.), a unutra su se dizale neprestane bune i građanski ratovi; i tako je kroz to doba vječnome Rimu ostalo otvoreno polje s kršćanskom vjerom širiti i nametati svoj latinski jezik. Tek poslije, kad se Vizant nešto oporavio, te je Rimu zaprijetio konkurencijom u širenju kršćanske vjere, bio je i Rim prinuđen dopustiti širenje kršćanske vjere i uz drugi jezik, a ne latinski. Tako je došlo, te su Trogir i neki drugi hrvatski gradovi primili kršćanstvo uz latinsko bogoslužje, dok ga je okolica primila uza slavensko, hrvatsko.

Ova razlika u društvenom položaju Trogirana u jednu ruku, a naroda iz okolice u drugu ruku — a još više različitost jezika u bogoslužju —, već je rano otuđila Trogirane narodu, iz koga su ponikli. Već su se rano držali oni nečim višim i vrednijim od okolišnoga pučanstva, a potkrepljivali su ih u tom uvjerenju iz Rima i Italije doseljeni biskupi, svećenici, misionari, koji su uvijek više ili manje prijekim okom gledali u hrvatsko bogoslužje, a prijali latinskome.

Konačno je Rimom zavladala panromanska stranka, sa glasovitom Teodorom i njezinom kćeri Marocijom na čelu; oruđe u njihovim rukama, papa Ivan X., nije se ustručavao pisati ni samomu hrvatskom vladaru, da je njegov (hrvatski) jezik varvarski i da hrvatskoga vladara kao pravoga sina rimske crkve ne smije veseliti, da prinosi Bogu žrtvu u kojem varvarskom jeziku, a ne u latinskom, jer da će po mnijenju svetoga oca pape za one, koji se ne bi služili tim odabranim jezikom vrijediti riječi Svetoga pisma: „od nas su potekli, a nijesu naši, jer kad bi bili naši, bili bi s nama“. A nadbiskupu spljetskomu Ivanu i drugim biskupima u Hrvatskoj pisao je izravno taj papa, da po njegovu mnijenju nije Bogu ugodno, ako mu se služi kojim drugim jezikom, a ne latinskim, pa bi za one, koji mu služe kojim drugim jezikom, moglo vrijediti: „maledictus homo, qui opera Dei negligenter facit“.

Bile su onda takove prilike, te je hrvatski vladar trebao potpore sa zapada, da svrgne sa sebe pokroviteljstvo Vizanta, — i on se pokorio nalozima rimskoga pape. Na spljetskom saboru stvorene su po uputi papinih izaslanika ne samo odredbe u prilog latinskomu bogoslužju a na štetu hrvatskomu, nego i znamenita odredba, da biskupi mogu biti samo u onim gradovima, u kojima oni tobože od uvijek postoje, a da se ne smiju uvoditi u nove gradove (t. j. da biskupi mogu biti samo u gradovima, koji su se uzdržali iz rimskoga doba, a ne mogu biti u novo osnovanim gradovima). Bilo je to odlučeno na tom saboru, premda ni sam papa Ivan X.

*

nije znao ni za kakove sačuvane Romane u dalmatinskim gradovima, nego je pisao samo kralju hrvatskome Tomislavu, knezu zahumskome Mihajlu, nadbiskupu spljetskomu Ivanu, svim biskupima, svim županima, svim svećenicima i svemu puku u „Sklavoniji i Dalmaciji"; — kakovim romanskim dostojanstvenicima, uopće kakovu romanskomu narodu u tim pismima nigdje ni traga.

Na drugom spljetskom saboru, držanu dvije godine poslije prvoga, bude određeno, da se sva prava i sve privilegije biskupskih crkava (t. j. prava i privilegije gradova, kojih je teritorij činio tu biskupsku crkvu) uspostavljaju. A ta prava i te privilegije bile su jako dalekosežne, te položaj takovih gradova pored tih prava i privilegija bude posve izuzet od državne vlasti. U ostalom, drugi je taj spljetski sabor samo učvrstio, što je doista već postojalo, otkako su se u pojedine gradove smjestili romanskim duhom proniknuti biskupi. Hrvatski vladari doduše bez sumnje su već od početka prijekim okom gledali u ovo razvijanje eksimiranog položaja; ali eksimirani položaj tih gradova u dobri čas je došao vizantijskim vladarima, koji su težili na uspostavu neke makar i prividne vlasti bar nad tim gradovima, pa su i s oružanom rukom nastojali, da uzdrže takav položaj tim gradovima. Tako je već za trvenja između zapadnoga i istočnoga carstva potkraj VIII. i u početak IX. vijeka nastalo isticanje nekih tobožnjih romanskih gradova u Dalmaciji, koji bi imali ostati pod vrhovnom vlašću istočnoga carstva, dok je ostala Dalmacija potpala pod vlast carstva zapadnoga. Kad je poslije, za jake vlade hrvatskoga kneza Domagoja, taj eksimirani položaj dalmatinskih (biskupskih) gradova skoro isčeznuo, upotrebio je vojskovođa cara Vasilija Nikita dobru zgodu, te je, dok su se hrvatsko brodovlje i hrvatska vojska borili protiv Saracena kod Barija, mjesto da ide u pomoć ostalim kršćanima, tobože da osveti neke talijanske biskupe, navalio na dalmatinske gradove, poplijenio ih, odveo odlične građane (valjada pouzdanike hrvatskoga vladara) u vizantijsko ropstvo, i tako još mnogo prije spljetskoga sabora učinio pučanstvo u tim gradovima sklonim italskim biskupima i njihovoj romanizatornoj politici. A kad je skoro zatim junački knez Domagoj poginuo, uspjelo je caru Vasiliju, te je s knezom Sedeslavom, koji se zaknežio s njegovom potporom, sklopio ugovor, po kojem su se pojedini gradovi dostali položaja nezavisnoga o hrvatskom vladaru, pod uvjetom, da mu plaćaju u ugovoru određeni danak. Za Trogir bude tada taj danak 100 nomismata.

Na drugom spljetskom saboru bilo je u prisutnosti samoga kralja i njegovih dostojanstvenika odlučeno, da biskupski gradovi (i bez obzira na faktično stanje i bez obzira na pomenuti ugovor s carem Vasilijem) imadu osobita prava i privilegije, t. j. zamalo posve eksimiran položaj od državne vlasti. Da je takav položaj u ono doba imao vanredno veliku vrijednost,

najbolje vidimo odatle, koliko su se pojedini gradovi trudili i borili, da dobiju svoga biskupa; koliko su se n. pr. Šibenčani borili, da dobiju biskupa nezavisna o trogirskom. I borba bila je okrunjena uspjehom: Šibenik dobio je ono, što mu je, kako sam *Giovani Lucio* veli, trebalo, da bude grad: biskupa.

A kako je koji grad mogao dobiti biskupa, kako li je dobivenoga mogao uzdržati, a ne proigrati ga poput Nina i Skradina, uči nas II. i III. članak prvoga spljetskoga crkvenog sabora: trebao je takav grad samo dokazati — pravije: dokazivati —, da se sačuvao iz rimskoga doba, a da ga nijesu osnovali Hrvati, kojih varvarski jezik nije dostojan, da se u njem služi Bogu. I tako vidimo, kako se u Šibeniku u historičko doba Vrančići pretvaraju u „Veranzio“, Divnići u „Difnico“ i t. d. Trogir su Hrvati već poradi njegova položaja mnogo ranije nastanili, obnovili, dotično na novo osnovali. Poradi toga nije ta metamorfoza po historičkim podacima tako evidentna. Trogir bijaše tako sretan, te je uvršten i u popis onih sedam gradova, kojih se ticao pomenuti ugovor s carem Vasilijem, dok Šibeniku nije u njem bilo ni traga. Bijedni Šibenčani, kad je došlo do dokazivanja, da se i njihov grad uzdržao iz rimskoga doba, nijesu ni sami znali, kako bi se imao zvati taj njihov grad u rimsko doba; i izmisliše ime „Siccum“. Trogiranima bilo je mnogo lakše: već Konstantin Porfirogenit znao je za grčko ime njihova grada.

Uza sve to, što su mnogi Trogirani pored takovih prilika već vrlo rano prividno postali Romani; uza sve to, što su već vrlo rano dobili biskupa i imali kroz mnogo godina za biskupa agilnoga Rimljanina sv. Ivana Orsinija; uza sve to, da je njihov grad bio među onima, kojih se je ticao ugovor s carem Vasilijem: ipak su oni po jeziku i po srcu ostali ono, što su i bili — Hrvati. Samo vani, da uzdrže biskupa, prikazivali su se Romanima. Domaći starosjedilački glavari (priori, podestati) bili su im: Dobrana, Držemir, Crni i t. d., dakle već po imenima Hrvati; tek za ustuk nasilnih knezova bribirskih Stjepka, Đure, Mladina i Pavla uzimali su i Trogirani (valjada pod crkvenim utjecajem) učene podestate iz Italije (Jakina, Ferma i Mletaka).

Kad se god. 1242. hrvatsko-ugarski kralj Bela IV., bježeć ispred Tatara, sklonio u Trogir, komu su na čelu bili domaći ljudi knez Stjepko bribirski i podestat Crni, došao je pred Trogir tatarski glasnik i pozvao Trogirane, da mu izruče kralja Belu; pozvao ih je — ne latinskim ili kakovim drugim romanskim jezikom, nego, kako sam veliki talijanaš Toma Arciđakon priznaje, hrvatski, pokazujući tim štovanje spram njihova materinskog jezika, a buneći ih protiv njihova kralja navodom, da je taj po narodnosti i onako njima tuđinac (Mađar). No osjećajući Trogirani, da je Bela IV. doista i njihov kralj, hrvatski, nijesu ga izručili, i on ih je zato

bogato nadario i ponovio je privilegiju svojih prethodnika i darovao im je mnogo zemalja. No baš tim poklonom naveo je kralj Trogirane u neprestane sukobe sa Spljećanima, kojima su mnoge od zemalja, poklonjenih sada Trogiranima, već prije bile darovane. I konačno se ta borba zlo svršila za Trogirane : pošto su se dugotrajnom borbom već istrošili, presudom su obraničkoga suda određene te prijeporne zemlje ipak onima, koji su ih posjedovali već prije darovnice Beline, a koji su se (u Spljetu i Trogiru) u njihovu slavenskom jeziku (kako se veli u toj presudi) nazivali „dedićima“ t. j. baštinicima, vlasnicima tih zemalja.

Posao oko romanizovanja Trogirana preuzeli su iz biskupovih ruku podestati, notari, magistri, medici, apotekariji i drugi različni funkcionari, dobavljani iz Italije. Uza sve to, kad je Trogir godine 1420. došao pod vlast mletačku, jezik je latinski (talijanski) bio posve napušten, pače ga nijesu poznavali ni sami nobili i nijesu se njime služili u svojim zborovima. Mlečani dakako nijesu to mogli trpjeti, i pod njihovim pritiskom bude godine 1426. odlučeno, da se u zborovima nobili imadu pod prijetnjom globe služiti latinskim ili talijanskim jezikom, i to, „ut nobiles civitatis Tragurij assuescant latino sermoni“, „et etiam ut dominus comes presens et futurus intelligant, quod in consilio disputatur“, „et ut iuvenes nobiles clare discant linguam predictam“, I odluka ta bude napose uvrštena u reformacije statutu trogirskom, te ju je primio i *Giovani Lucio* kao 10. reformaciju II. knjige. Poslije godine 1492. bude još i napose odlučeno, da sindici imadu u vijeću paziti, da se ne bi koji vijećnik služio svojim materinskim jezikom („in lingua materna“). Takova griješnika imali bi sindici po svom zvanju odmah prijaviti, i on bi imao platiti globu. Oni, koji bi u vijeću dizali galamu, imali bi se samo opomenuti (Reform. II., 81.). U drugu opet ruku odredila je mletačka vlada već godine 1421., da njezin u Trogir izaslani komes mora imati posebna tumača za hrvatski jezik, s pomoću koga će općiti s narodom; ali odredba ta nije uvrštena u reformacije.

Uza sve to, što mletačka vlada na taj način silila Trogirane, da uče talijanski (latinski), ipak su oni do XVIII. vijeka ostali Hrvati. Giov. B. Giustiniano pronašao je još god. 1553., da muškarci doduše znadu i u Trogiru talijanski („lingua franca“), ali da u svojim kućama govore samo hrvatski („lingua schiava“), jer da im žene ne znadu ili bar ne će da govore drugi jezik, negoli svoj materinski[1]. *Giovani Lucio* još u drugoj polovici XVII. vijeka utvrđuje, da je u njegovu rodnom gradu Trogiru još uvijek običajan jezik hrvatski, koji sami Dalmatinci nazivaju „lingua schiava“[2].

[1] Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium VIII. str. 208.

[2] Memorie istoriche di Tragurio, str. 208.

Tome pak, što su u Trogiru svi zakoni, sve važnije odluke, svi zapisnici o sjednicama zborova, sve notarske knjige, pače uz rijetke izuzetke i pravila pučanskih bratstava pisana latinskim jezikom, dotično talijanskim, — ne imamo se čuditi i ne imamo to pridavati kakovu osobitom latinstvu ili talijanstvu Trogira. Latinskim su se jezikom pisali u Srednjem Vijeku zakoni i slični dokumenti po cijeloj zapadnoj Evropi, koja je stajala pod utjecajem rimske crkve. A poslije, kako se vidi po naprijed citiranom zakonu, pisali su se oni talijanskim jezikom, jer je tako zapovijedala mletačka vlada. Narod — pučani — dakako nijesu razumjeli tih zakona, zapisnika, notarskih knjiga; pučani uopće nijesu ni trebali znati čitati; da prikovani uz mletačke galije veslaju i tako diljem svijeta šire slavu i bogatstvo Mletaka, nije bilo uopće potrebno da znadu govoriti. Poradi toga pod mletačkom vladom kroz 500 godina njena vladanja nad Dalmacijom kultura pučanstva dalmatinskoga nije ni najmanje porasla. Mlečanima je bilo dovoljno, da nobili, to njihovo oruđe za vladanje nad pučanima, nauče talijanski i pribave sebi neku kulturu; dalje za kulturni napredak naroda nijesu se oni ni najmanje brinuli. Kada bi trebalo obavijestiti o čem i pučane, oni su već znali dati to proglasiti „vulgari sermone“ „in lingua slava“.

Još manje se može odatle, što su trogirski zakoni pisani latinskim jezikom, izvoditi, da je u njima sadržano bilo kakovo rimsko pravo ili pače da se tu radi o rimskom pravu, koje bi se uzdržalo još iz predslavenskoga doba. Veze između starih Romana u Dalmaciji i Trogirana poslije hrvatske okupacije Dalmacije nema nikakve. Trogirani, premda ih je rimska crkva učila, da su izravno potomci starih Romana, nijesu uopće ni znali, što je rimsko pravo, pa u jednom ugovoru s Mlečanima godine 1076. nazivaju neki longobardski zakon (iz Rotarisova edikta) kao „lex romana“[1].

II. O razvitku ustava u Trogiru.

Temelj ustavu i sloboštinama staroga Trogira bila je nezavisnost i vlast biskupova, bio je eksimirani položaj ne samo biskupa, nego i grada, u kojem on vlada, od svake državne vlasti; taj eksimirani položaj tražila je rimska crkva za sve svoje biskupe i njihove gradove. Takav su položaj ovi gradovi dobili navlastito onda, kad su istočno-rimski carevi počeli utjecati i miješati se u snošaj tih gradova spram hrvatskoga vladara, te su ovi gradovi, osim što su imali plaćati hrvatskom vladaru neki danak, postali samosvojni. Na spljetskim crkvenim saborima god. 924. i 926. bili su hrvatski vladari prinuđeni priznati tu samosvojnost, a i to, da u hrvatskoj zemlji ne smije nijedan biskup biti hrvatski (t. j. podređen hrvatskomu vladaru); biskupi prema odlukama tih sabora mogli su biti samo u tako-

[1] Por. Rački: Nutarnje stanje Hrvatske prije XII. stoljeća, str. 195. i d.

vim gradovima, za koje se stvorila priča i mistificirala povijest, da su se uzdržali iz staroga rimskoga doba; takovim tobožnjim staro-rimskim gradovima morali su dakako hrvatski vladari priznati potpunu nezavisnost, jer nad njima nijesu vladali biskupi hrvatski, nego rimski. — I hrvatskim županskim i plemićkim porodicama u tim gradovima prijao je ovaj eksimirani položaj, i oni su svoje biskupe jamačno podupirali u njihovu nastojanju za nezavisnošću i stvaranju legenada o tome, da se njihov grad uzdržao iz rimskoga doba: legenada o sv. Domniju kao učeniku sv. Petra; o bijegu i povratku Salonjana, o Severu, toj iteraciji Eneje; o prijenosu kosti sv. Domnija i sv. Anastasija; o nadbiskupu spljetskom Ivanu iz Ravenne, o relikvijama sv. Lovrijenca i t. d., i t. d.

Biskup je tako postao gospodarom grada. Trogirani pače još godine 1421., kad su došli pod mletačku vlast i zatražili, da im Mlečani dadu biskupa, izrijekom to priznavaju riječima: „quia dici potest, quod episcopus Tragurij sit dominus ipsius loci“. — Napose je to vrijedilo za odlučne muževe, kakovi su bili biskupi sv. Ivan Orsini iz Rima (g. 1062.—1112.), Treguan rodom iz Fiorence (god. 1206.—1255.), fr. Kolumban rodom iz Raba (god. 1256.—1279.), Lampridije Victuri rodom iz Trogira (god. 1319.—1349.), Grisogono Dominis rodom iz Raba (god. 1373.—1403.)

Biskupu kao strancu bilo je i poradi toga dosta lako vladati takovim gradom, jer se u nj nije naselila samo jedna županska (plemićka) porodica, nego uvijek po više, pa nijedna od njih nije dopuštala prednost drugoj, nego su se među sobom gložile te su voljele, da im bude gospodarom stranac — biskup, nego li koji njihov čovjek. Ni kasnije, kad biskup nije imao više toliku riječ, nijesu ti gradski nobili mogli podnositi domaćega vladara; voljeli su tuđinca iz Italije. Najbolje primjere takova domaćega trvenja i dovođenja stranaca za podestate daje nam Toma Arciđakon u svojoj povijesti salonitanske crkve u gradu Spljetu.[1]

Biskup je običavao svoje odluke, koje su se ticale cijeloga grada (kako se vidi po jednoj zadarskoj darovnici od god. 1096.), naprosto dati za službe Božje (poslije čitanja evanđelja) sa propovjedaonice proglasiti; a puk je na to klicanjem imao pristajati.[2] Sudio je pak u takovim gradovima (ako biskup sam ne bi dospio) (njegov) prior i drugi suci po nalogu i u ime biskupovo[3]; u drugoj molbi presuđivao je, makar se radilo o čisto svjetovnim stvarima, sam nadbiskup[4]. Iz samoga Trogira ne imademo doduše za to takovih podataka; no kad je to bivalo u drugim biskupskim

[1] Monumenta hist. Slav. mer., sv. XXVI. str. 115.—118.
[2] Rački: Documenta, str. 175., por. i str. 160.
[3] Ibidem str. 155.: „iussu presulis episcopali“.
[4] Ibidem, str. 156.

gradovima, jamačno je bivalo i u Trogiru, to stim više, jer su Trogirani, kako je naprijed istaknuto, još godine 1421. držali biskupa za gospodara nad gradom.

Po ispravi, kojom su Trogirani (god. 1064.) osnovali manastir sv. Domnija, vidi se ipak, da su to učinili samo na nagovaranje (zahtijevanje) biskupa sv. Ivana Orsinija. Dalje se po toj ispravi vidi, da se biskup pri tom „nagovaranju“ u prvom redu obratio na odličnije građane: priora Dobranu, njegova brata i neke druge „nobiles“.

Još u kasnije doba stvarala je „universa communitas“ trogirska odluke, koje su se ticale cijeloga grada, samo uz privolu biskupa („cum consensu domini episcopi“). Tako je napose stvorena najstarija poznata nam odluka trogirske općine protiv onih, koji bi pomagali kneza Domalda (26. svibnja 1239.). — Ako se tražilo pristajanje cijele općine, čitavoga pučanstva, stvarale su se te odluke dakako u crkvi, t. j. takova bi se odluka uz dopuštenje biskupovo u crkvi proglasila, a pučanstvo, u crkvi nazočno, prihvaćalo bi tu odluku aklamacijom. Još u kasnije doba sastajalo bi se t. zv. „generale consilium“, poslije zvano „parlamentum“, u crkvama, u koje je svatko imao pristup. Tako je n. pr. 13. svibnja 1271. odluka o prodaji dobara Grube udove Tolimirove učinjena u stolnoj crkvi sv. Lovrijenca, uz navod, da je to u toj crkvi bio „generale consilium“. Dne 8. lipnja 1277. odlučila je tako „universa communitas in consilio generali“ u crkvi sv. Marije o miru sa Spljećanima. Kad bi pak općina gradska došla u sukob s biskupom, nijesu se odluke stvarale u crkvi, nego na trgu pred crkvom; tako kad je općina trogirska 27. rujna 1267. birala svoje zastupnike u parnici njenoj protiv biskupa i kaptola pred papinim delegatima.

Neznatnije odluke uopće nijesu se proglasivale narodu, niti se narod pitao, što sudi o njima; biskup bi se posavjetovao o takovim odlukama samo s priorom (poslije s komesom), četvoricom biranih sudaca i četvoricom drugih vijećnika (consiliarij). Tih devet činilo je „malo vijeće“ (consilium minus ili curia minor), koje se nazivalo često i „vijeće osmorice“ (consilium ili curia de octo). Ovo je po ovlasti biskupovoj imalo odlučivati o onim poslovima, koji su se ticali uprave gradom; oni su bili sudište za sve parnice među građanima, koliko ih nijesu prisvajala sudišta pojedinih bratstava (fraternitas). — Prior, koliko se čini, bio je puki organ biskupov za svjetovne stvari; komes opet bio je za kraljeva iz Arpadova doma organ državne vlasti, povjerenik kraljev; on nije svoju vlast osnivao na volju i povjerenje građanstva, nego na volju i povjerenje kraljevo. Za to su i bili redovno ti komesi članovi tadašnjih odličnih hrvatskih boljarskih porodica, a u Trogiru napose bili su to članovi porodice bribirskih knezova Šubića. — Poradi toga, jer su se ti komesi oslanjali na volju kralja a ne građanstva, bili su oni u jednu ruku samovoljni, pače i siloviti, a nijesu

se brinuli za gradske interese, nego su nastojali izbiti iz grada što više koristi za sebe; u drugu ruku poradi toga nije te komese gradsko pučanstvo nikada marilo, makar i pripadali istomu narodu, kome i građanstvo. Podestati konačno bili su glavari, koji su svoju vlast oslanjali na povjerenje građanstva: građanstvo ih je biralo, i to ljude stručno obrazovane, koji su ne samo htjeli, nego i znali štititi gradske interese. Jer među domaćim pučanstvom takovih stručno obrazovanih podestata nije bilo, dobavljalo ih je građanstvo iz susjedne Italije. Podestati takovi počeli su se javljati pored komesa kao njihovi zamjenici (jer su komesi redovno bili odsutni iz grada), ali vrlo često i kao samostalni glavari grada. Osim toga, u samome statutu često se spominje „socius" komesov; i to je bio njegov zamjenik, a podjedno, ako je komes bio Talijan, bio je to njegov tumač. „Sociusa" takova, kako se čini, biralo je građanstvo. Tako isto biralo je građanstvo i suce (iudices) i vijećnike (consiliarij), koliko nam je poznato, već od početka, i njihova se vlast oslanjala uvijek na povjerenju građanstva, dotično na povjerenju Velikog Vijeća (zbora). Tako su se isto birali i neki drugi neznatniji gradski funkcionari, kao: praeco (rivarius), massarij, camerarij, advocati, defensores i t. d. — Mlečani su opet mjesto podestata uveli komese (conte), koji su podjedno imali i naslov gradskoga kapetana (capitaneus civitatis).

Koliko se vlast pojedinoga funkcionara oslanjala na povjerenju građanstva, biralo ih je ovo na svojim sastancima (u crkvi) u t. zv. parlamentima. Parlamenti ti u prvo doba, koliko bi im to prepustio biskup, imali su ne samo birati pojedine funkcionare, nego su — što dulje, to veću — imali vlast eksekutivnu i legislativnu; pače su bili i prizivno sudište. Još se u statutu od godine 1322. (u glavi 110. knjige II.) napose određuje, da ni komes, ni suci, ni vijećnici (t. j. članovi Maloga Vijeća) ne smiju nikada predložiti, da bi se stvorio zakon, po kojem bi se osuđenik mogao prizivati na takav parlamenat ili po kojem bi mogao od parlamenta tražiti ublaženje ili oprost dosuđene kazne. — U prvo je doba taj parlamenat (t. j. pučanstvo slučajno nazočno kod svečane službe Božje) jamačno bio u velikoj mjeri zavisan o volji biskupovoj: no poslije je postajao sve više nezavisan. Ali kako se sve više stala osjećati samosvojnost toga parlamenta, tako se stala osjećati i potreba, da se taj parlamenat ograniči na određeni stalni broj odličnijih građana, koji su sposobni zrelo suditi o predloženim pitanjima i odluke stvarati: stalo se osjećati, da sastav toga parlamenta ne smije zavisjeti o slučaju, t. j. o tome, koji li su se građani slučajno sastali pri svečanoj službi Božjoj.

Tako se taj parlamenat u svim primorskim gradovima počeo ograničivati na određeni broj odličnijih građana (nobila) i time pretvarati u kasniji zbor nobila, zvan „consilium generale" ili „consilium maius". Za

Trogir je napose taj prelaz dokumentarno zasvjedočen: 15. listopada 1284. bude običnomu Malom Vijeću dodijeljeno još osam vijećnika, i pred tako povećano vijeće iznio je podestat Palmerije Falcijev (iz Ferma u Italiji) prijedlog, „quod sit [dakako po uzoru talijanskom, t. j. kako je on, Palmerije, pribavljajući sebi stručnu obrazovanost za podestata, u Italiji naučio] de maiori consilio faciendo providendum.“ I poslije dugotrajnoga vijećanja i pregovaranja izabraše prisutni vijećnici 40 odličnijih građana, i ovi su imali stvarati Veliko Vijeće. *Giov. Lucio* drži, da je time izabrana samo polovica vijećnika Velikoga Vijeća, a poslije da je izabrana druga polovica[1]. Doista, godine 1340. uzima se kao da je jednim predašnim zakonom uređeno, da Veliko Vijeće mora imati 80 članova. No i to se činilo godine 1340., da je premalo, jer uz taj broj nijesu mogli u to vijeće doći članovi svih odličnih i zaslužnih porodica. Zato je ovo vijeće, u kojem je doduše bilo prisutno 49 članova, sa 25 glasova (t. j. jednim glasom većine), 22. svibnja 1340. odlučilo „quod aditio fieri possit dicto consilio“; tako je to „generale consilium“ moglo imati i više od 80 članova.

Članovi Velikog Vijeća uopće nijesu se više birali, nego su takovima postajali sinovi i unuci prvobitno izabranih članova Velikoga Vijeća. I baš zato, jer je tih sinova i unuka godine 1340. bilo mnogo više negoli godine 1284., morao se broj članova Velikog Vijeća proširiti i na preko 80. — Na sastanku Velikoga Vijeća od 28. svibnja 1340. budeo bičaj, da se njegovi članovi ne biraju na parlamentu, nego da mu članovima postaju sinovi i unuci izabranih jednom vijećnika, konačno i uzakonjen. Ta odluka ušla je i u statut kao glava 53. knjige I. — Istoga dana bude odlučeno, da imadu potomci (onih god. 1284. biranih) vijećnika pristup u Veliko Vijeće, čim navrše 15. godinu, a pravo glasa u tom vijeću da imaju od navršene 20. godine. Tako se taj zbor nobila učinio nezavisnim o sveukupnom građanstvu, o parlamentu, i preuzeo vladu nad gradom u svoje ruke. U kasnije preredigovanom statutu od godine 1322. parlamenat se taj još na dva mjesta (I. 19. i II. 110.) spominje, ali područja više nije imao. — Niži slojevi građanstva nijesu više imali utjecaja u vladi i upravi nad gradom. Oni su se i opet pod crkvenim utjecajem skupljali u bratstva (fraternitates) sa prividno čisto crkveno-nabožnim svrhama i preko ovih, a navlastito preko udruge svih bratstava (congregatio universitatis) nastojali opet se domoći neke vlasti nad gradom. Stoga su ta bratstva bila leglo ponovnim bunama, te je zbor nobila ponovno dokidao sva bratstva, zabranjivao sastavljanje novih bratstava i uopće svako sastajanje pučana. Tako je već nekoliko godina, pošto se je na pomenuti način zbor nobila posve emancipirao, buknula god. 1359. u Trogiru buna, koja je rodila odredbama sadržanima u glavamu 50.

[1] Memorie istoriche di Tragurio, str. 205.

do 53. knjige I. reformacija. Godine 1395. bude pučanima ponovno zabranjeno osnivati bratstva, jer da su ova izvor bunama i nemirima.

Trogirski nobili nijesu ipak učinili svoje Veliko Vijeće posve nepristupnim novim elementima. Već na sastanku od 28. svibnja 1340. bude prihvaćeno načelo, da može Trogiranin, komu nije ni otac ni djed bio članom Velikoga Vijeća, podnijeti tomu vijeću molbu, da bude u nj primljen; pa ako bi Veliko Vijeće ili većina privoljela na to, postajao je on članom toga vijeća. No na sastanku od 15. svibnja 1341. bude primanje znatno stegnuto: da molitelj bude primljen u Veliko Vijeće, treba da na to pristane najprije bar 7 od članova Maloga Vijeća (od one devetorice, koji su činili „consilium de octo“): ako pristane na to bar ovih sedam, dolazi njegova molba pred Veliko Vijeće i ovdje treba da pristanu bar tri dijela (valjada tri četvrtine) toga vijeća. U glavi 53. knjige I. statuta ta je odredba o primanju novih članova donekle promijenjena: pristati moraju na to, da dotičnik bude primljen, komes i sva četiri suca („iudices“), a od Velikoga Vijeća samo $^2/_3$ članova.

Osim Maloga i Velikoga Vijeća postojalo je u Trogiru još i osobito Tajno Vijeće („consilium secretum“) ili t. zv. Vijeće Dvadesetorice („consilium à XX.“). To Tajno Vijeće slično je Vijeću Umoljenih („consilium rogatorum“, „conseglio dei pregadi“) u drugim dalmatinskim i talijanskim gradovima. No kako se čini, nije to bio kakav stalni zbor, nego ga je stvaralo kod osobitih zgoda Veliko Vijeće i prenosilo na nj svoju vlast sklapanja ugovora sa susjedima i s državnom vlašću, a u osobitim zgodama prenosilo je Veliko Vijeće i zakonodavnu vlast na to Tajno Vijeće. Prenosila se ta vlast na Tajno Vijeće osobito onda, ako se je radilo o stvarima, za koje je bolje, da ih znade samo nekoliko osobito pouzdanih i vrijednih građana.

Takovo je Tajno Vijeće godine 1315. odlučilo, da se u Mlecima podigne zajam i da o tom zajmu pregovara u Mlecima u ime Trogira Marko Jule. Takovo Vijeće Dvadesetorice bilo je u glavi 83. knjige I. trogirskoga statuta ovlašteno po Velikom Vijeću (parlamentu?), da u ime Trogira pregovara sa hrvatskim plemićima i velikašima, a napose s hrvatskim banom i knezom Stjepanom (Šubićem, Babonićem, Lackovićem?). Takovo vijeće bilo je godine 1365. određeno, da odluči, što da se učini s bratstvima kao leglom bunama godine 1359., i odluke toga vijeća uvrštene su u reformacije kao glave 50.—53. knjige I. — Po nekim odredbama u starom statutu (glavi 11. i 71. knjige I.) činilo bi se ipak, da je to vijeće bilo stalno, jer je ono imalo suditi članovima komesove porodice i pratnje, ako ih komes ne bi radi počinjenoga delikta kaznio: tako isto imalo je to Tajno Vijeće (po jednoj odredbi iz godine 1308. — u statutu glavi 71. knjige I.) svake godine birati po četvoricu predloženika za upravitelja dobara crkve sv.

Lovrijenca; u kasnijoj odluci trogirskoga vijeća o istoj stvari od g. 1359. ne spominje se više „consilium secretum“, nego samo „consilium“, Možda je u starije doba, dok nije bilo Velikoga Vijeća, nego samo pored parlamenta kurija osmorice, ovo Tajno Vijeće upravo trajno nadomještavalo parlamenat, pa se iz toga Tajnoga Vijeća i razvilo Veliko Vijeće(?). Svakako je značajno, da se Tajno Vijeće već tako rano javlja i da se u prvo doba i Veliko Vijeće (koje se sastojalo samo od 40 članova) biralo kao i ovo Vijeće Dvadesetorice.

Po glavi 83. knjige I. statuta i po izboru takova vijeća, da god. 1365. stvori odredbe protiv bratstava, vidi se, da se to vijeće sastojalo od Maloga Vijeća, kurije osmorice, pojačana za takove osobite zgode dvanaestoricom napose biranih nobila, koji su se nazivali „sapientes.“ Pored te dvadesetorice pripadao je u to Tajno Vijeće još i komes.

Svaki znatniji prijedlog, — ticao se on legislative ili administrative — imao je proći najprije kroz Malo Vijeće, pa ako bi ga ovo primilo, došao bi tek pred Veliko Vijeće (stat. I., 54.), a ovo bi ga u osobitim slučajevima upućivalo pred Tajno Vijeće. Neznatnije upravne poslove, koliko nijesu za njih bili određeni osobiti funkcionari, obavljalo je uvijek Malo Vijeće, a da takav posao nije ni došao pred Veliko Vijeće. Tako isto Malo Vijeće posve je nezavisno o Velikom Vijeću obavljalo sve sudačke funkcije, koliko nijesu bile pridržane osobitim funkcionarima, napose komesu, i koliko to sudovanje nijesu sebi prisvajala pojedina bratstva i udruga svih bratstava.

Prijedloge u Veliko Vijeće mogao je donositi samo komes, dotično njegovo malo vijeće (kurija osmorice): no o stavljenom prijedlogu smio je govoriti za i protiv njega svaki vijećnik, koji je navršio 20. godinu. Mimo te prijedloge nije smio nijedan vijećnik donositi druge (svoje).

Glavno je uvijek u tim vijećima bilo glasanje. Tri su bila načina glasanja. Prvi, najstariji način „per scrutinium (scruptinium)“ bio je taj, da bi svaki vijećnik svoj glas rekao (prišapnuo) notaru, a ovaj ga zabilježio. Drugi „de sedendo ad levandum“ bio je taj, da su oni, koji bi stavljeni prijedlog primali, ustajali, a drugi ostajali sjediti. Treći način, koji je poslije posve istisnuo starije, bivao je balotažom: svaki vijećnik dobio bi kuglicu („ballotam“), pa ako je prihvaćao prijedlog, metnuo bi tu kuglicu u bijelu posudu („bussulam“): ako li bi bio protiv prijedloga, metnuo bi je u crvenu posudu.

Osim sudaca i vijećnika, t. j. članova Maloga Vijeća, birali su se po starom statutu (I., 58.) u Velikom Vijeću samo t. zv. officiales extrinseci, t. j. strani (iz Italije) funkcionari, koje je općina morala plaćati; to su bili napose liječnik (medicus), ljekarnik (apothecarius) i notar. Domaće (besplatne)

funkcionare namještao je komes s kurijom. O načinu, na koji se biraju članovi Maloga Vijeća, postoje osobiti propisi (Stat. I., 23.).

Znatno oslabljena bude gradska autonomija. kad je Trogir konačno došao pod vlast Mletaka; već u t. zv. „privilegiji“ od 31. srpnja 1420. bude odbijen zahtjev Trogirana, da sebi komesa biraju; naprotiv bude određeno, da će im toga komesa po svojoj volji postavljati Mlečani. Taj komes imao je u kaznenim stvarima suditi sam; u građanskim pak uz trojicu sudaca (biranih trogirskih nobila); no ako se u tim građanskim stvarima komes ne bi složio sa sucima, odlučno je bilo ono, što bi htjela većina, a to je bila ona strana, na kojoj je bio komes. Osim toga, ti suci nijesu se birali na godinu dana, već samo na tri mjeseca. Tako bude zadan smrtni udarac Malomu Vijeću.

Mletačka je vlada upotrebila svaku zgodu, da još više oslabi gradsku autonomiju. Tako je godine 1431. upotrebila sukob, koji je nastao između nobila i pučana, te je, davši u načelu pravo nobilima, odredila, da se svaka odluka trogirskoga vijeća, ako joj se hoće dati zakonsku snagu, ima podnijeti mletačkoj vladi na potvrdu; tek kad je mletačka vlada potvrdi, ima takova odluka zakonsku snagu (Reform. II., 33.). Mletačka je vlada dalmatinske nobile uvijek upotrebljavala, da s njihovom pomoću što više pritegne pučane i kmetove, da služe na sjaj mletačke republike.

III. O postanku statuta trogirskoga.

U uvodu trogirskome statutu, kako je on do nas dopro, veli se, da je statut sastavljen godine 1322. No niti je taj statut tek godine 1322. u cijelosti sastavljen, niti je onakav, kakav je sastavljen te godine, ostao nepromijenjen. U samom se tom već uvodu veli, da su u tom statutu sadržani zakoni, koje je Malo Vijeće, po ovlasti od Velikoga Vijeća, ispitalo, ispravilo i odobrilo.

Pojedini zakoni. ako i ne čitav statut, javljaju se daleko prije godine 1322. Već u privilegiji kralja Kolomana od godine 1108. veli se, da se Trogiranima dopušta služiti se „lege antiquitus constituta“. To isto dopuštenje ponavlja se i u privilegiji kralja Gejze II. od god. 1151. i u privilegiji kralja Emerika od god. 1197.; samo se u ovoj posljednjoj dodaje, da se Trogirani smiju služiti tim zakonom uz vlastitoga suca. Prema tome tu se doista misli na zakon, kojega se može držati sudac, t. j. na neki građansko-pravni i kazneno-pravni zakon, a ne misli se tek na kakove financijske odredbe, kako bi se to moglo izvoditi odatle, što odmah za tim dopuštenjem slijedi u tim privilegijama odredba o tome, koji li gradski dohoci idu kralju, koji li komesu i biskupu. No ako se tu i misli na neki građansko-pravni i kazneno-pravni zakon, ne radi se tu o kakovu uređenom zakoniku, nego o običajnom pravu i možda o kakovu neznatnom popisu.

Takav popis s vremenom se popunjivao i mogao je dosta narasti. Zapreka porastu takova popisa bila je, što se pod utjecajem crkvenim, a pod vladom biskupa poslana iz Rima, držalo, da se takav popis u gradu, koji ima relikvije sv. Lovrijenca i u kom je biskupom bio Rimljanin sv. Ivan Orsini, smije sastaviti samo latinskim jezikom. Taj pak jezik građanstvo trogirsko u ono doba nije poznavalo.

U taj popis jamačno su se u prvom redu uvrštavale znamenitije odredbe zakonodavne vlasti (t. j. biskupa i njegova parlamenta), napose takove odredbe, koje su imale vezati suce pri vršenju sudstva. Takov popis nazivao se u Trogiru kao i u drugim gradovima u najstarije doba „capitulare". — Trogirski taj capitulare spominje se već u jednoj ispravi od 25. veljače 1286., koja sadrži promjenu jedne odredbe u tom kapitularu, naime promjenu one odredbe, da se strancima ne smiju odsvajati nekretnine u Trogiru.

Toma Arciđakon veli, da je takav: „capitularium" Spljećanima sastavio (negdje god. 1240.) podestat Gargano iz Ankone, a da su Trogirani taj spljetski „capitularium" samo prepisali[1]. Tomin taj navod ne će stajati, jer se tako naprosto ne prepisuju zakonici, i jer se kasniji statut trogirski nikako ne ukazuje prepisom spljetskoga: i jedan i drugi nastali su postepeno, svaki za sebe, makar i imali pojedine uredbe dosta slične, prema duhu svoga doba. Gargano je samo starije zakonske odredbe skupio, možda i ispravio, nadopunio i složio ih u jedan „capitularium", a njegov prijatelj *Toma* uzima to odmah, kao da je on stvorio samostalan zakonik.

Kao što je Gargano u Spljetu već godine 1240. sakupio — pravije: dao sakupiti — starije zakonske odredbe u jedan „capitulare", tako isto pripovijeda *Giov. Lucio* da je u starim fragmentima iz zapisnika trogirskih vijeća našao, da je 22. prosinca 1291. i u Trogiru bilo tadašnjemu podestatu (Simonu de Bonivaldiju iz Ankone?) te Deši Amblasijevu, Luki Matejevu, Nikoli Kažotiću (Casocti) i Dujmu Domiću (Domiche) povjereno, da sakupe sve stare zakonske odredbe i tome prilože novih[2].

Iz godine 1303. donosi *Lucio* i jednu bilješku, po kojoj je notar Sirokto prepisao neki stari „capitulum" i tomu nadovezao novih zakonskih odredaba i tako stvorio novi „capitulum"; zato je taj Sirokto dobio nagradu od 25 libara. — Godine 1308. taj se „capitulum" naziva već statutom, kako se to vidi po odluci trogirskoga vijeća od 3. srpnja 1308. o izboru upravitelja dobara crkve sv. Lovrijenca; tu se veli, da se o tom izboru glasalo načinom „de sedendo ad levandum", kako je to propisano u statutu. To isto potvrđuje i *Giov. Lucio,* koji je još vidio zapisnike vijeća iz godine 1308.; u zapisniku od 28. kolovoza 1308. vidio je napose, da se spominje glava šesta knjige šeste statuta; u bilješkama opet notarovim iz godine

[1] Monumenta hist. Slav. mer., sv. XXVI., str. 123. i d.
[2] Memorie istoriche di Tragurio, str. 191.

1308. vidio je citat 3., 4. i 24. glave pete knjige toga statuta. Prema tome čini se, da je pače statut, kako ga je godine 1303. sastavio notar Sirokto, bio opsežniji od statuta, kakav se do danas sačuvao.

Kako se vidi po prisezi, što ju je 8. lipnja 1315. položio ponovno izabrani podestat Matej Sori, zaklinjali su se trogirski podestati, da će vršiti svoje dužnosti prema propisima statuta i prokušanoga običajnog prava. Po toj prisezi vidi se i to, da je tu postojao i neki osobiti statut o dužnostima gradskoga podestata i kapitana; i taj osobiti statut bio je Mateju Soriju pri zaprisegnuću napose hrvatskim jezikom protumačen.

Da se statut, kako se do danas sačuvao, navlastito da se prva knjiga toga statuta postepeno razvijala i nadopunjivala, vidi se po samom tom statutu: imade tu više odredaba, koje su očito starijima tek poslije s vremenom nadodane. Takovė nadopunjke imadu napose glava 54., 69., 70. i 71. knjige prve. Nadodatak glavi 71. o upravitelju dobara crkve sv. Lovrijenca potječe iz godine 1308., kako se vidi po sačuvanoj odluci trogirskoga Velikoga Vijeća, koja je stvorena kao riješenje konkretnoga jednoga slučaja, kad je nastalo pitanje o izboru takova upravitelja. U dodatku glavi 71. taj je konkretni slučaj naprosto generalizovan. — I glava 76. knjige prve očito je sastavljena prije godine 1322., te je u statut god. 1322. naprosto prepisana: odredbama ove glave o testamentarnim prokuratorima i fideikomisarima daje se retroaktivna snaga do godine 1294.; to se pak nije moglo učiniti god. 1322.; mnogo je vjerojatnije, da je to učinila ona komisija, kojoj je redakcija statuta bila povjerena god. 1291. i koja je valjada dovršila svoj posao Siroktovom kompilacijom god. 1303.

Vrlo je zanimljivo pitanje, koji li je to ban i komes (valjada trogirski) Stefan, što se spominje u 83. glavi prve knjige. Najbolje bi to pristajalo na Stjepka Šubića Bribirskoga; no u njegovo doba nije vjerojatno da bi 29 vijećnika činilo većinu Velikoga Vijeća, jer je u njegovo doba (oko god. 1240.) glasalo još sve građanstvo u parlamentu držanu u crkvi; osim toga u tadašnjim se spomenicima taj velikaš obično označuje imenom „Stepco“, a ne „Stephanus“. U drugu ruku teško bi se moglo dopustiti, da bi to bio Stjepan Babonić, koji je doduše početkom XIV. vijeka bio banom, ali se ne spominje u dokumentima iz primorskih krajeva, a pogotovu nije on bio trogirski komes. Još je manje vjerojatno, da bi to bio koji drugi kasniji ban Stjepan (n. pr. Lacković).

Ako je koju odredbu statuta starije redakcije trebalo nadopunjivati, činilo se to u redakciji od godine 1322. tako, da bi se dotična nadopuna ili ispravak odmah primetnuo onoj glavi, koja se nadopunjivala; tako su nadopunjene glave 54., 69., 70. i 71. knjige prve. Glava 84. naprotiv sadržaje odredbu, kojom se mijenja jedna od odredaba sadržanih u glavi 23. S obzirom na to jamačno je glava 84. nadovezana statutu tek poslije godine

1322. Sigurno je pak, da je kasnije nadovezana glava 87., jer se u njoj samoj veli, da su odredbe, sadržane u njoj, sačinjene 4. ožujka 1330. (t. j. 10 godina prije one znamenite za ustrojstvo Velikoga Vijeća i za emancipacjiu trogirskih nobila od ostaloga građanstva). Vjerojatno je, da su glave 84.—90. nastale poslije godine 2322., a da su glave 1. do 83. nastale prije te godine. Glave 84.—90. valjada su i hronologijski nadovezivane; naprotiv glava 83., ako doista potječe iz doba Stjepka Šubića, starija je od mnogih pred njom, napose od glave 76.

Uopće glave 1.—83. u glavnom su složene sistematski: u prve tri glave radi se o deliktima protiv vjere i crkve: kroz 18 glava zatim radi se o dužnostima i funkcijama komesa; dalje stoji sastav i dužnosti kurije kao sudske vlasti (gl. 22.—25.). a s time u svezi glavna procesualna načela (u glavama 26.—48.) te o advokatima (gl. 49. i 50.) i prokuratorima (gl. 51. i 52.); na to slijede odredbe o Velikom Vijeću (gl.53.—56.), o odlukama Velikog Vijeća (gl. 57.), o izboru gradskih oficijala (gl. 58.); općenito o tim oficijalima (gl. 59. i 60.), o različnim officijalima i njihovim radnim područjima (gl. 61.—82.) a između njih najviše o ambisciatorima (gl. 77.—82.)

Dok ovako u knjizi prvoj imamo u glavnom neprerađen i samo nadopunjivan stariji statut, dotle se čini da su oni kazneni zakoni, koji stoje u drugoj knjizi, ako su i postojali prije god. 1322. (jer bez svakoga kaznenoga prava nije ni moglo biti), te godine posve prerađeni, pa je ovaj dio statuta ove godine nanovo redigovan. Ponovna redakcija ovoga dijela statuta posljedica je pakata, što su ih Trogirani 22. ožujka 1322. sklopili s mletačkom republikom. U tim paktima bilo je napose određeno, da u kaznenim stvarima ima suditi sam komes, koga mletačko vijeće izabere na dvije godine; samo u građansko-pravnim stvarima ima suditi on uz četvoricu sudaca, kojima imadu pri proglasu osude pristupiti još i četiri vijećnika. — S obzirom na te točke pakta trebalo je preurediti čitavo kazneno pravo, koje je sadržano u drugoj knjizi statuta, pa se tu i ponovno citiraju ova pakta, sklopljena s Mlecima. Napose se vidi po 1. glavi u toj knjizi, da je sastavljena poslije godine 1320., jer se ovdje određuje, da se komes nema (svojim istraživanjem i kažnjivanjem) miješati u starije zločine, napose u zločine prije godine 1320. Ali i u daljnjim se glavama ove knjige uvijek određuje ili bar po sebi razumije, da samo komes ima suditi o kažnjivim činima i kaznama.

Prvih pet glava sadržaje kazneno procesualno pravo. Zatim slijede mnogobrojne kazne za različne zločine, prestupke, policijske i financijske prekršaje (gl. 6.—107.): na koncu (gl. 108.—114.) stoje opet procesualni propisi.

Da je ipak i prije godine 1322. postojao dio statuta s kazneno-pravnim odredbama, vidi se po tomu, što se u pomenutim paktima od 22.

ožujka 1322. izriče, da će se komes imati držati propisa statuta; samo kod nekih zločina (silovanja, paleža, prevare i umorstva) prepušteno je sve slobodnoj rasudi (t. j. samovolji) komesovoj. A budući da se ipak u statutu određuju kazne i za ove zločine, vjerojatno je, da je mletačka vlada Trogiranima bar donekle popustila.

Zanimljivo je, da Zadar, koji je prvi došao pod mletačku vlast, uopće nema odredaba kazneno-pravnih, a da Trogir ima dosta opsežno normirano kazneno pravo. A da su norme u tom trogirskom kaznenom pravu također i vrijedile, vidi se i po tome, što su se neke od njih reformirale još i poslije godine 1420.; tako ona o kazni ubijce u 46. glavi II. knjige (4. listopada 1436.), premda kazneno-pravne reformacije pored građansko-pravnih pod mletačkom vladom i u Trogiru upravo iščezavaju. — Mletačka vlada znala je, kakovo je oruđe u njezinim rukama kazneno pravo i vlast kažnjivanja, pa to oruđe nije puštala: voljela je prepustiti podređene gradove samovolji svojih obijesnih komesa, negoli dozvoliti, da gradovi sami sebi prave kaznene zakone i prisvoje vlast kažnjivanja. Služeći se tim oruđem, mletačka je vlada uvijek imala i dovoljno dohodaka iz plaćenih globa i dovoljno galijaša, koji nijesu mogli platiti dosuđene globe. Služeći se tim oruđem mletački su komesi kažnjivali i nekažnjivali po miloj volji.

O postanku treće knjige statuta nemamo nikakovih podataka, i držimo, da su godine 1322., uz neznatne promjene, zakonske odredbe te knjige preuzete iz starijega statuta. Knjiga ova, uz male izuzetke, sadržaje samo odredbe iz materijalnoga građanskoga prava, navlastito iz nasljednoga prava, iz obiteljskoga imovinskoga prava, manje iz obaveznoga prava (i to ponajviše odredbe, kod kojih je jedan od kontrahenata trogirska gradska općina, zatim odredbe o ropstvu, o služinskom i težačkom snošaju), a još manje iz stvarnoga prava (o založnom pravu, dosjedanju, razvrgnuću zajednice, o mjerama). Među ove čisto privatno-pravne odredbe pomiješano je i nekoliko drugih odredaba: o svetkovanju dana posvećenih sv. Lovrijencu i sv. Ivanu (Orsiniju) (gl. 1.); o represalijama spram vangradskoga pučanstva (gl. 58.); o zabrani, da bratstva kožara i postolara biraju župana (gl. 63.); o načinu, na koji se mogu mijenjati odredbe sadržane u statutu (gl. 64.), kao posljednja odredba u statutu.

IV. O nadopunjivanju statuta reformacijama (god. 1326.—1573.)

Skoro poslije posljednjega redigovanja trogirskoga statuta nastala je potreba, da se stvore nove zakonske odredbe. U prvo doba činilo se to tako, da bi se ti novi zakoni naprosto upisivali i nadovezivali na statut. Tako je napose godine 1330. pripisana prvoj knjizi glava 87., a poslije nje valjada su pripisane i daljnje glave u toj knjizi (88.—90.)

Stvaranju novih zakona bila je u ono doba zapreka to, što su se sve odluke trogirskoga vijeća, da dobiju zakonsku snagu, imale podnositi mletačkoj vladi na potvrdu. Možda su se poradi toga upisivale pojedine odluke u stari statut i time im se podavala forma zakona, premda nijesu imale potvrde od mletačke vlade. No već i prije toga, godine 1326., stvorilo je trogirsko Veliko Vijeće nekoliko zakonskih odredaba, svrstanih poslije u 16 glava; godine 1327. dalo je Veliko Vijeće te odredbe uvrstiti u knjigu reformacija i bile su podnesene na potvrdu u Mletke, a mletačka ih je vlada 29. svibnja 1335. potvrdila; no potvrda ta sačuvala se samo u izdanju, tiskanu godine 1708., kao uvod u prvu knjigu reformacija; u rukopisima statuta i reformacija nema te potvrde. Sadržaja su ove reformacije, koje su godine 1335. odobrene, vrlo različita: veći dio sadržaje tržno-redarstvene propise o prodaji mesa, plodova i t. d. (gl. 2., 3., 4., 7., 10., 11.) i druge redarstvene propise (gl. 12., 13. i 14.); osim toga je tu neznatna odredba, kako da se zamijeni zapriječeni član kurije (gl. 1.), dalje: odredbe o popisivanju općinskih tražbina (gl. 5.), dvije glave s kazneno-procesualnim odredbama (gl. 8. i 9.), konačno odredbe o prodavanju ostavinskih stvari po upravitelju ostavine (gl. 15.) i o tom, kada težak povrijedi među (gl. 16.).

Za čudo, ni u jedan primjerak reformacija nijesu uvrštene odluke Velikog Vijeća iz godina 1340. i 1341., kojima se ono učinilo o ostalom građanstvu nezavisnim stališkim vijećem i kojima su se nobili posve odijelili od ostaloga pučanstva. Uzrok tome ne će biti to, što te odluke ne bi bile dobile ili ne bi bile mogle dobiti potvrde od mletačke vlade, jer su one upravo stvorene valjada na inicijativu mletačke vlade, koja je nobilima pogodovala: nego je uzrok tome valjada to, što su trogirski nobili htjeli prikazati, kao da oni od uvijek, a ne tek od god. 1340., imadu svu upravu u svojim rukama.

Godine 1344. uredilo je trogirsko Veliko Vijeće pitanje komesove plaće i drugih dohodaka: napose, povisilo mu je plaću (uređenu u pomenutim paktima) od 1200 libara na 2000 na godinu; ali je od te plaće komes morao plaćati kancelara i pokrivati druge troškove za svoje osoblje te držati četiri konja; naprotiv nije komes drugo ništa smio primati ili uzimati ni od pojedinih građana niti od gradske općine. Mletačka su vijeća (Malo, Umoljenih i Četrdesetorice) te odluke trogirskoga vijeća potvrdila, i one su uvrštene u sve do danas sačuvane rukopise trogirskih reformacija; samo ih *Giov. Lucio* nije hotio uvrstiti u izdanje, koje jè on priredio za tisak, a opravdava to u svojim „Memorie istoriche di Tragurio“ time, da tu nije ništa bitno određeno; no pravi uzrok bit će u tome, što se mletačka vlada tih odluka, ma da ih je potvrdila, nije držala. Kad se naime Trogir godine 1420. ponovno i konačno podvrgnuo Mletačkoj, tražili su trogirski izaslanici, da se odobri, da trogirska općina iz svojih dohodaka, koji da na godinu čine do

2000 dukata, plaća: komesa, liječnike, kancelare, učitelja, ljekarnika, brijače, rivarije i druge oficijale, a da će ono, što joj bude preostajalo od tih dohodaka, upotrebiti u korist čitave općine. Ali mletačka im je vlada drukčije odgovorila: da će ona sama iz tih dohodaka plaćati komesa, koga bude ona htjela, a tako i liječnika i druge oficijale, a da će ostatkom dohodaka određivati, kako bude nju volja („sicut nostro dominio videbitur"). Posve je prirodno, da pored takova odgovora nijesu imale vrijednosti odredbe trogirskoga Velikoga Vijeća o plaći komesovoj i o tom, što on ima činiti s tom plaćom. Pakti od godine 1322., a tako i odredbe od god. 1344., makar i potvrđene po mletačkoj vladi, bile su dokinute za konačnoga podvrgnuća Trogira god. 1420.; poradi toga ostala je u Lucijevo vrijeme tim odredbama samo historička vrijednost; a drugi prepisivači prepisivali su te odredbe i pakte, i ne misleći, vrijede li one u njihovo vrijeme. *Lucio* je iz svoga izdanja ispustio i jedno drugo.

Mnogo neznatnija odredba trogirskoga vijeća od 22. siječnja 1346., — da se onima, koji nijesu podvrgnuti svjetovnoj vlasti (t. j. crkvama), ne smiju odsvajati nekretnine u Trogiru — uvrštena je u sve rukopise i u tiskano izdanje trogirskih reformacija, makar da i nije napose potvrđena po mletačkoj vladi i makar da je sa dva otpisa mletačke vlade od 16. siječnja 1450. i 1. veljače 1450. djelomice nadomještena drugim odredbama, a djelomice potpuno dokinuta (Reform. II., 59. i 60.). Naprotiv ovi otpisi mletačke vlade kao i mnogi drugi zakoni iz doba poslije god. 1420., osim rijetkih izuzetaka, nijesu uvršteni ni u jedan nama poznati rukopis trogirskih reformacija, osim u tiskano izdanje. Vjerojatno je, da su prepisivači tih rukopisa time htjeli utjecati na građanstvo, da se ipak drži onoga, što je odlučilo trogirsko vijeće 22. siječnja 1246. Ovu odluku trogirskoga vijeća uvrstio je *Lucio* kao 17. glavu u prvu knjigu svojih reformacija.

Godine 1347. podvrgnuo je trogirski komes Mlečanin Marko Rugini sa svojom kurijom, ovlašten na to od Velikoga Vijeća trogirskoga, čitav trogirski statut radikalnoj reviziji i pri tom promijenio, ispravio dotično nadopunio 20 glava toga statuta, pa tako stvorio 20 novih glava reformacija, a osim toga nadodao tomu još 9 novih glava i popratio sve to uvodom o postanku tih reformacija (taj je uvod uvrstio *G. Lucio* pred 18. glavu I. knjige). Reformirale su se ovdje napose one odredbe trogirskoga statuta, koje su se ticale privatnoga prava, napose procesualnoga, osim toga neke odredbe o pojedinim oficijalima i njihovim funkcijama u Trogiru; u kaznenopravne odredbe (II. knjigu) nije se ni dirnulo. Nove su tu odredbe: o nekretninama u Podmorju (obala pod Ostrogom, danas kaštelanska obala) (gl. 38. i 39.); o bilježničkim ispravama (gl. 40.); o pohranjivanju općinskoga novca (gl. 41.); o tom, da se nitko ne smije baciti na mrtvo tijelo (gl. 42.); da se ne smiju davati zajmovi Sklavima, Bošnjacima ili Hrvatima

(gl. 43.); da mogu eksaminatori nadomješćivati suce, vijećnike, defenzore i advokate u kuriji (gl. 44.). Na ove je odredbe iz god. 1347. pridodano god. 1353., da se mjesto odsutnoga suca ima izabirati drugi (gl. 45.) i da sudac, koji se u Trogir ne vrati na određeni dan, ima biti lišen te funkcije (gl. 46.). — Godine 1355. stvorene su još pod mletačkom vladom tri reformacije: u jednoj se reformirala jedna nadopuna statutu učinjena godine 1347. (gl. 47.); u drugoj, koliko mogu i klerici biti skrbnici i upravitelji dobrima podvrgnutima svjetovnoj vlasti (gl. 48.); u trećoj, kada li biskup-monah može imati vlastitu imovinu (gl. 49.).

Godine 1357. otresli su se Trogirani mletačkoga gospodstva; i pučani, poduprti mnogim nobilima, mislili su, da je sada nadošao čas, da se obori prevlast nobila, koji su za mletačke vlade učinili Veliko Vijeće svojom nasljednom domenom nezavisnom o parlamentu cjelokupnoga građanstva. Pobuna ta u cijelosti dosta je neobjašnjena, jer su na strani pobunjenih pučana bili i mnogi nobili, napose nezakoniti sin biskupa Lampredija i drugi članovi porodica Victuri, Kažotić i Andreis, a upravljena je bilo u prvom redu protiv tada osobito bogatoga i silovitoga Josipa Cega. — Skoro iza kako je ta buna bila s pomoću hrvatskih velikaša ugušena, prvi zakonodavni rad uspostavljenih nobila (god. 1365.) bilo je nastojanje, da se dokinu sva bratstva, koja su bila leglo pobuni i u kojima se sastojao sav javni život građanstva, koje nije pripadalo Velikomu Vijeću. I oni su postavili osobito tajno vijeće, koje je imalo stvoriti odredbe o dokinuću tih bratstava i o tom, kako bi se pučanima zakrčilo svako sastajanje, svako držanje bilo kakovih skupština (uvod pred glavom 50.). Ovo je Tajno Vijeće odlučilo, da se dokidaju sva dosadašnja bratstva osim bratstva sv. Duha; da se ne smije osnivati ni jedno novo niti sazivati kakva skupština (gl. 50.); dalje, postavilo je točne norme za bratstvo sv. Duha tako, te nije bilo više pogibli, da bi to bratstvo moglo biti leglo bunama (gl. 51.). Veliko Vijeće nadovezalo je na te odredbe Tajnoga Vijeća još dvije reformacije, koje se ukazuju samo posljedicom dokinuća bratstava: u prvoj preuzima općina na se neke dužnosti, koje je prije vršilo bratstvo sv. Ivana (gl. 52.); u drugoj se daje uprava dobara crkve sv. Lovrijenca opet u ruke svjetovnjaka (gl. 53.).

Godine 1368. stvorena bude reformacija o zabrani uvoženja stranoga vina u Trogir (gl. 54.); godine 1371. opet reformacija o ovrsi osuda (gl. 55.). Godine 1372. zabranjeno je stanovati na otoku Čiovu drugima osim pustinjaka i gubavaca (gl. 56.). God. 1375. određeni su sudski praznici za žetve i berbe (gl. 57.). God. 1382. odlučeno je, da za manje prijepore nije nužna osobita citacija (gl. 58.) i da se vijećnici, koji ne bi došli u vijeće, imadu globiti (gl. 59.). God. 1383. odlučeno je o slobodnom boravku prognanika osam dana prije i osam dana poslije dneva posvećenih sv. Lovrijencu i sv. Ivanu Orsiniju (gl. 60.). Iz god. 1386. potječe odredba o

balistrarijima (gl. 61,). God. 1390. ponavlja se odredba, da se nekretnine u Trogiru ne smiju odsvajati onima, koji nijesu podvrgnuti svjetovnoj vlasti (gl. 62.). Iz god. 1396. potječu reformacije: protiv pretrživanja žita dobavljena izvan Trogira (gl. 63.); protiv zalaganja posvećenih stvari (gl. 64.); dalje, da se u svakoj ispravi o nekretninama imadu označiti međaši (gl. 65.) i da se zemljišta ne smiju davati na obrađivanje kmetovima drukčije nego iz trećine (gl. 66.). God. 1397. odlučeno je, da se ne smiju odvoditi (valjada prodavati) žene (valjada kmetice i pučanke) iz Trogira (napose ne na štetu njihova gospodara) (gl. 67.); dalje, određena je te godine kazna za onoga, koji bi dovozio izvana vino u Trogir (gl. 68.), i da nijedan Trogiranin ne smije preuzimati na obrađivanje (kao kmet) zemljište kojega stranca (gl. 69.). Godine 1400. odlučeno je, da komes za svoga službovanja ne može tužiti nijednoga svog dužnika (gl. 70.); dalje su određene kazne protiv onih, koji krivotvore novac i koji se takovim služe (gl. 71.). Godine 1402. uređeno je vođenje knjiga i računa općinskih blagajnika (kamerarija) (gl. 72. i 73.) te o davanju marhe pastirima (bravarima) na pašu (gl. 74.) Iz godine 1403. su reformacije o kratkim bilješkama za legate, miraze i trgovačke poslove (gl. 75.) i o zakupu općinskih dohodaka (gl. 76.). Godine 1406. uređeno je pitanje o apelacijama, kako i na koga se ima apelirati (gl. 77.—79.), i određeno je, da se već u citaciji ima označiti stvar, koje se tužba tiče (gl. 80.). God. 1411. izdane su neke odredbe o testamentima (gl. 81.); god. 1415. o crkvenom ophodu na dan tijela Isusova (Tijelova) (gl. 82.); god. 1417. zabranjeno je poskupljivanje žita (gl. 83.) i određeno, kako se ima nadopuniti kurija, ako je koji njezin član odsutan ili zavržan poradi rodbinstva (gl. 84.) Iz god. 1418. imamo jednu reformaciju o kupcima gradskih dohodaka (gl. 85.) i jednu, kojom se zabranjuje siječenje drva na Čiovu (gl. 86.); iz god. 1419. o otkupu prodane pokretne založene stvari (gl. 87.), pa konačno još iz godine 1420. o marvi, koja bi počinila štetu (gl. 88.).

I time je dovršeno najživlje doba zakonodavnoga rada u Trogiru. Došavši Trogir godine 1420. konačno pod mletačku vlast, počeo je slabiti daljnji zakonodavni rad u Trogiru. U prvo doba, dok se još izrijekom nije tražilo, da svaki zakon odobri mletačka vlada, imamo još dosta znatnih zakona u privatnom pravu (osobito nasljednom), ali se u drugoj polovici XV. vijeka javljaju nove reformacije sve rjeđe i rjeđe: iz čitavoga XVI. vijeka donosi *Lucio* samo još četiri, iz XVII. vijeka uopće nijedne. I tako je zakonodavni rad u Trogiru, a sa zakonodavnim radom i sloboda Trogira pod mletačkom vladom posve uginula.

Prvih deset godina pod mletačkom vladom ide ipak još u plodnu zakonodavnu periodu: osobito su plodne godine 1425.—1430.: u tih 6 godina stvorena je 31 reforamcija (gl. 2.—32. knjige II.) Istom kad je otpisom

mletačke vlade od 19. siječnja 1431. izrijekom određeno, da odluke trogirskoga Velikog Vijeća ne imadu zakonske snage, dok ih god ne odobri mletačka vlada (gl. 33.), stao je zakonodavni rad trogirskoga Velikog Vijeća znatno jenjati. — Sada se među reformacijama, osim odluka trogirskoga Velikog Vijeća, počinju javljati i otpisi mletačke vlade, kojima se u bitnosti mijenjaju autonomni trogirski zakoni. Tako je tu otpis mletačke vlade od 24. ožujka 1434., kojim se protivno od starijih autonomnih propisa naprosto izriče, da se i dobra, koja pripadaju strancima, mogu dati na obrađivanje kmetovima (gl. 40.). Tako se u jednom otpisu mletačke vlade od 16. siječnja 1450. veli, da se uzdržaje na snazi odredba, da se nepokretna dobra podvrgnuta svjetovnoj vlasti ne smiju odsvajati osobama, koje nijesu podvrgnute toj vlasti (gl. 59.); u drugom se ipak otpisu od 1. veljače 1450. veli odmah, da se za spas duše mogu dobra, podvrgnuta svjetovnoj vlasti, ostavljati crkvama.

Veći dio tih reformacija, kako ih donosi *Lucio,* ne imadu naročite potvrde mletačke vlade. No odatle ne valja izvoditi, da bi one zakonom postajale i bez te potvrde. Vrlo je vjerojatno, da se zavorka o potvrdi naprosto ispustila za prepisivanja; a moguće je, da se koja bezazlena reformacija uvukla u knjige reformacijâ, a da i nije imala odobrenja mletačke vlade. Konačno, posve je vjerojatno, da je i sam *Giov. Lucio* pri odabiranju reformacija, koje se imadu izdavati kao zbirka trogirskih zakona, postupao dosta samovoljno. Od reformacija se, koje je on svrstao u tu zbirku, ni svaka treća ne javlja u sačuvanim rukopisima, makar ovi obuhvataju i one reformacije, koje dolaze po vremenu među posljednjima u Lucijevoj zbirci.

Reformacije poslije godine 1420. tiču se gotovo isključivo privatnoga prava. Napose ima tu mnogo odredaba za nasljedno pravo (gl. 7., 15., 16., 22., 23., 24., 32., 47., 69.), odredaba o odsvoju nekretnina (gl. 6., 25., 26., 31., 35., 59., 60., 73., 78.) o diobi ostavštine među sunasljednicima (gl. 49.), o tutorstvu (gl. 36.), o zabrani antihreze (gl. 79.), o mjerama (gl. 28. i 50.); ima tu odredaba o snošaju kmeta spram gospodara (gl. 29., 40., 51., 55.), o upravi s crkvenim dobrima (gl. 3., 4., 39., 45., 57., 58., 70., 72., 74., 77., 82.), o bratstvima (gl. 18. i 19.), o svetkovanju pojedinih dneva (gl. 64., 66. i 67.). Mnogo ima tu odredaba iz procesualnoga prava, i to: o ovrsi (gl. 9., 14., 54.), o raspravnom postupku (gl. 43.) o apelacijama (gl. 56., 83.). — Razmjerno vrlo mnogo odredaba ima o procjeniteljima (gl. 1., 2., 8., 11., 20., 30., 38.,); manje ima odredaba o sindicima, kojima je u to doba bila povjerena briga o općinskom dobru (gl. 12., 17., 81.); nekoliko ima odredaba i o drugim oficijalima, tako o advokatima (gl. 5., 27., 44.), o cestarima (gl. 41., 52.) o plaći rivarija (gl. 53.), o plaći kancelara (gl. 71.), općenito o oficijalima (gl. 12., 75.).

Osim toga ima tu nekoliko odredaba, koje se tiču samoga Velikoga Vijeća; tako: da se u tom vijeću ne smije govoriti u materinskom (t. j. hrvatskom) jeziku, nego samo latinski ili talijanski — onaj, koji bi govorio hrvatski, ima se globiti, a prijavitelj dobiva polovicu globe (gl. 10. i 81.); dalje su tu odredbe, da odluke Velikoga Vijeća trebaju odobrenje od mletačke vlade (gl. 33.); da pojedini vijećnici imadu izlaziti iz vijećnice, ako se radi o njihovim rođacima (gl. 34.); da se balotaža u vijeću ima obavljati tajno (gl. 37.); da svaki nobile (i dijete) može biti član Velikog Vijeća (gl. 62.) i može glasati (gl. 61.) pa je dužan ići u vijeće (gl. 63.), a ako ne dođe, da se ima globiti (gl. 65.); da poslanici (oratores) trogirskoga vijeća ne smiju prelaziti date im ovlasti (gl. 76.): da nobili moraju znati čitati i pisati (gl. 84.); da legitimirani per subsequens matrimonium ne mogu biti nobili (gl. 85.) i da se nobili smiju samo među sobom vjenčavati ili bar s opće štovanim licima (gl. 86.)

Kaznenoga prava tiče se samo odredba, da se dobra onoga, koji je nehotice prouzročio smrt drugoga, makar za nj vrijedi smrtna kazna, ipak ne imadu konfiscirati (gl. 46.); više redarstvene su prirodne odredbe o prodavanju mesa (gl. 68.), o pobiranju maslina (gl. 42.), o paši na Čiovu (gl. 48.).

Samo su četiri od tih reformacija pisane talijanskim jezikom, i to: posljednje tri, iz god. 1549., 1553. i 1573., u kojima se propisuje, da nobili moraju znati čitati i pisati, potjecati iz zakonita braka sklopljena među nobilima (gl. 84.—86.), osim toga jedna reformacija iz god. 1441. o ovrsi građansko-pravnih osuda (gl. 54.); sve ostale reformacije kao i sve tri knjige statuta pisane sa latinskim jezikom.

V. O radu trogirskoga historika Giov. Lucija oko spoznaje trogirskog prava.

Zasluge Giov. Lucija za spoznaju trogirskoga prava stoje poglavito u tome, što je on sabrao i za tisak priredio ne samo sve tri knjige statuta, nego i kojekuda porazbacane reformacije. Osobito se mnogo trudio Lucio za sabiranje reformacija. Rukopisi, u kojima su te reformacije bile sadržane, nijesu se slagali; u jednom su bile ove, u drugom opet druge: pogotovu je nered vladao u reformacijama, koje je on uvrstio u drugu knjigu. Mnoge od tih reformacija povadio je on neposredno iz zapisnika Velikoga Vijeća.

Osim toga je Giov. Lucio stekao velikih zasluga za spoznaju trogirskoga prava svojom toliko kritički izrađenom poviješću grada Trogira, u kojoj nam daje mnoge podatke iz pravne povijesti Trogira, navlastito iz povijesti ustava trogirskoga, o razvitku autonomije Trogira, o razvitku, području i sastavu Velikoga i Maloga Vijeća i t. d.

Ne slažemo se doduše s onim piscima, koji drže Giov. Lucija Hrvatom (ili Slavenom) i pretvaraju ga u Ivana Lučića; on sam držao se Talijanom i potomkom starih Romana; Lučićem se on nikada nije nazivao, a ni inače nije se držao Hrvatom. Ipak priznajemo, da Lucio nije bio onakav strastveni Talijanaš, kakav je bio Toma Arciđakon, koji, da dokaže romanstvo svoga grada, nije se ustručavao posegnuti i za najkrupnijom mistifikacijom. Lucio je bio odviše trijezan i kritičan historik, a da bi poznate mu historičke događaje nastojao zatajiti ili izvrnuti; i tako nam je on sačuvao predragocjeno blago o povijesti dalmatinskih gradova iz predmletačkoga doba. No opet je bio preduboko uvjeren o tom, da su dalmatinski građani, pa i oni šibenski Difnici i Verancii, potomci starih Romana, a da bi to pitanje podvrgnuo ozbiljnoj kritici. Samo se tako može protumačiti, da je čovjek inače tako zdrava suda i kritična duha mogao previdjeti jasne dokaze o slavenskom podrijetlu dalmatinskih građana i ostati pri tome, da ti građani potječu od starih Romana, premda i on sam u priče o prenošenju kosti sv. Domnija, o Severu — toj iteraciji Eneje — i t. d., na kojima je sazdana teorija o romanskom podrijetlu Dalmatinaca, kao ozbiljan historik nije rovao, a nije ni mogao vjerovati.

No dok se s vida puštala ta predrasuda Lucijeva, o romanskom podrijetlu dalmatinskih građana, napose nobila a među ovima i njega samoga, dotle mu se prigovaralo, da je on od mržnje spram mletačke vlade odviše cijenio i poljepšavao prilike iz predmletačkoga doba i odviše isticao pripadnost Trogira hrvatskomu kraljevstvu. No vrlo je sumnjivo, da li uopće stoji ona priča o uzroku tobožnje Lucijeve mržnje spram mletačke vlade t. j. o nepravdi, koju da mu je nanio iz Mletaka u Trogir izaslani proveditor[1]. Ali ako bi i stajala ta priča, upravljena bi bila mržnja Lucijeva samo protiv mletačke republike, a nikako protiv Romana uopće. On je bio uvjeren, da su Trogirani potomci starih Romana, pa je u tom uvjerenju ostao i kad se preselio u Rim.

Priča o mržnji Lucijevoj spram mletačke republike nastala je valjada odatle, što je ona prijekim okom gledala Lucijeva djela, u kojima su razotkrite bile mnoge mahinacije te sjajne republike, koje na nju ne bacaju baš najbolje svijetlo. Možda je upravo poradi toga animoziteta mletačke republike tako teško išla publikacija trogirskoga statuta.

Apstrahira li se od Lucijeve predrasude o romanskom podrijetlu dalmatinskih građana, valja mu priznati, da je Lucio u sakupljanju podataka kako svoje povijesti kraljevine Hrvatske i Dalmacije („De regno Dalmatiae

---

[1] Por. Rački: Povjestnik Ivan Lučić Trogiranin, u „Radu Jugoslav. Akademije“, sv. 49., str. 76., Brunelli u „Rivista dalmatica“, I., str. 119. i d.; Perojević: Storia della città di Traù di P. Andreis, str. V. i d.

et Croatiae"), tako i u svojoj povijesti grada Trogira („Memorie istoriche di Tragurio") postupao vrlo kritički i da se oslanjao samo na istinite dokumente, koje je većinom sam vidio u originalu. Vrijednost njegovih historičkih radnja stoji naime poglavito u tom, što je on sve svoje navode obložio dokumentima. Poradi toga njegova je djela dosta teško čitati, ali ona ostaju riznica dragocjena blaga, što ga je on još vidio i predao potomstvu. Poradi toga upravo, makar je Trogir i neznatniji od Spljeta, Zadra i Dubrovnika, povijest je Trogira, a napose pravna povijest trogirskoga ustava i autonomije obložena dokumentima, kakovima nije povijest nijednoga drugoga grada u Dalmaciji. U trogirskoj povijesti prikazan nam je razvitak autonomije, može se reći, gotovo od prvih početaka pa sve do konačnoga podvrgnuća mletačkoj vladi. Da je Toma Arciđakon — mjesto što je donio priče o sv. Domniju, o prijenosu njegovih kosti iz Salone u Spljet, o bijegu Salonaca i povratku u Spljet, o Severu, o nadbiskupu Ivanu iz Ravenne i t. d. i t. d. — obložio povijest Spljeta njemu pristupnim dokumentima iz X.—XIII. vijeka, stekao bi neumrlih zasluga; ovako pak djelo je Tome Arciđakona samo zavelo učeni svijet na posve pogrješno shvaćanje postanka dalmatinskih gradova, te je tek u najnovije doba otkrita mistifikacija, kojom se je Toma Arciđakon poslužio, ako i ne u zloj nakani, to svakako zato, jer je postupao bez svakoga kritičkoga pogleda i tako predao ju potomstvu. Daleko vrednija je povijest Lucijeva i od onih mnogobrojnih dubrovačkih povjesnica, od kojih je jedna prepisana u drugu: i dubrovačke te povjesnice lakovjerno bez kritičkoga pogleda akceptiraju različne priče, a valjanih, istinitih dokumenata ne donose.

Prednost dubrovačke pravne povijesti pred trogirskom stoji samo u tome, što Dubrovnik ima mnogo više zakona i to iz doba starijega negoli Trogir, pa se po samim tim zakonima razbira mnogo toga, što se u trogirskoj pravnoj povijesti razbira po drugim dokumentima. Ali baš ovi drugi dokumenti bolje osvjetljuju povijest ustava negoli mnogo makar i starijih zakona. Tako su neprocjenjive vrijednosti privilegiji hrvatsko-ugarskih vladara izdani Trogiru; od velike su vrijednosti dokumenti o postanku (iz g. 1284.) i razvitku (iz god. 1340.) trogirskoga Velikoga Vijeća i o tome, kako su se nobili emancipirali od ostaloga građanstva. Takovih dokumenata, makar i imamo i u samom Trogiru starijih zakona, nemamo ni iz jednoga drugoga dalmatinskoga grada. A da su nam se ti dokumenti sačuvali, pripada zasluga Giovannu Luciju.

Giov. Lucio stekao je osim toga za pravnu povijest Trogira velikih zasluga i time, što je sakupio i priredio za tisak sve tri knjige statuta (po redakciji od godine 1322.) i sve kasnije reformacije.

U vrijeme Lucijevo bilo je više prijepisa od staroga rukopisa pisana na pergameni, koji je bio na općoj porabi u općinskoj pisarni. U tom

starom rukopisu bile su ispisane sve tri knjige statuta, a tome su se pripisivale kasnije reformacije; no kako se taj rukopis mnogo upotrebljavao, istrošio se, pa su u prijepise došle samo čitave tri knjige statuta, a od reformacija prešli su samo ostanci, i to ispremiješano. Lucio drži, da su se tako izgubile mnoge vrijedne reformacije iz starijeg doba. Reformacije iz novijega doba (t. j. poslije god. 1420.) sačuvale su se u popisima različnih drugih odluka trogirskoga Velikoga Vijeća, koje nijesu imale zakonske snage; dalje, sačuvale su se uz različne otpise mletačke vlade; neke od njih bile su i pripisane u pojedine rukopise statuta i reformacija; osobite kakove zbirke ovih kasnijih reformacija uopće nije bilo.

Sam Lucio vidio je više rukopisa, koji su sadržavali tri knjige statuta i starije reformacije. Najispravnijim držao je onaj rukopis, koji se nalazio onda u rukama kapetana Ludovika Tartaglie, pa je iz ovoga prepisao sam statut i starije reformacije, a novije je reformacije prepisao iz onih različnih popisa odlukâ trogirskog vijeća i otpisâ mletačke vlade. Reformacije je pri tome hronologički poređao i rastavio na dvije knjige: u prvu knjigu uvrstio je one do godine 1420., u drugu one poslije te godine. (No kod ovih drugih nije se baš posve točno držao hronologičkog reda.) Od Lucija potječe i numeracija pojedinih reformacija. Prije njega bile su te reformacije jedna na drugu nanizane bez hronologičkoga reda, a slijedom, kako nam Lucio predočuje, onim istim, kojim su poređane i u danas sačuvanim rukopisima, koje označujemo slovima D., V. i P., pa ćemo taj slijed predočiti, kad budemo govorili o tim rukopisima. Mnoge od tih reformacija bile su u njegovo doba sačuvane još i u zapisnicima trogirskoga vijeća, tako napose glave 63., 64., 65., 66., 67., 82., 83., 84., 85., 86., 87. i 88. iz prve knjige, pa je Lucio udesio svoje izdanje i prema tim zapiscima trogirskoga vijeća.

Lucio je ne samo promijenio poređaj tim reformacijama: on ih je osim toga dosta znatno pokratio. Ponajprije je ispustio onaj uvod, kako je svaka pojedina reformacija nastala, koliko je vijećnika glasalo za nju, koliko protiv nje i t. d.; takovim je naime uvodom popraćena bila gotovo svaka od onih reformacija, koje je on uvrstio u svoju prvu knjigu. Budući da se u tim uvodima ponavljaju obično iste riječi, pa je većina tih uvoda posve jednaka, to je Lucio sve te uvode ispustio, premda su oni bili u svim ondašnjim rukopisima reformacija, a postoje oni i u današnjim rukopisima, napose u onima, koje označujemo slovima D., V. i P.

Osim toga je Lucio ispustio čitave glave u njegovo doba već posve obsoletnih reformacija. Tako je ispustio i „pacta“ sklopljena godine 1322. između Trogirana i mletačke vlade, premda se ta „pacta“ nalaze u svim rukopisima statuta kao neki uvod u statut. Dalje je ispustio reformacije o plaći trogirskoga komesa i o tom, da on ne smije ništa drugo primati ni od pojedinaca ni od općine, naprotiv da ima od svoje plaće uzdržavati svoje

oficijale. Ispustio je to sve, jer nije imalo vrijednosti pored otpisa mletačke vlade od 31. srpnja 1420., t. zv. „privilegija“, koji je Lucio stavio kao uvod u II. knjigu roformacija. Po tom naime „privilegiju“ nije više trogirskim dohocima bio gospodar trogirsko Veliko Vijeće, te bi ono određivalo plaće svoga komesa i oficijala, nego je gospodaricom tih dohodaka bila mletačka vlada, koja je njima raspolagala „sicut nostro dominio videbitur“.

Kako se po pismima Lucija Valeriju Ponte vidi, već je godine 1674. poslao on u tisak trogirski statut[1]: htio ga je tiskati na svoje troškove, a u korist svoje domovine (Trogira); ali mletački inkvizitovi (tiskarska cenzura) stavljala je zapreka tomu tiskanju[2]; i tako je Giov. Lucio umro, a da trogirski statut nije bio otisnut. Njegov rad objelodanio je tek mnogo poslije njegove smrti sugrađanin njegov Jeronim Cippico god. 1708. uz posvetu „Statuta et reformationes civitatis Tragurij, dicata illustrissimo et excellentissimo domino domino Aloysio Pisani, equiti ac senatori praestantissimo, olim apud christianissimum Galliarum regem Ludovicum XIV., ordinario, nuper ad magnae Britaniae reginam, serenissimaer eipublicae Venetae extra ordinem legato“.

Popratio je pak Jeronim Cippico ovo izdanje statuta uvodom: „Illustrissime atque excellentissime domine domine (sc. Al. Pisani). Leges patriae, quas Joannes Lucius, vir celebris et eruditus, concivis meus, haud parvo labore et laudabili diligentia in seriem congessit, quaeque, me impellente atque operam navante, tandem in lucem ex Lucij legato prosiliunt, sub tuis auspiciis, senator amplissime, me quoque audente requiescunt. Hoc legibus pro tutamine, Traguriensibus pro felicitate, mihi pro decore, si illa clementia, quae tam magnanima et excellens, cuiusque latices tam abunde iam hausi, meo meorumque civium, ex legum voto non desit. Suscipe igitur hilari faustaque fronte, ut aveo, ut ex imis sensibus precor, hoc Traguriñae urbis munus meique pignus obsequii, et qualecumgue sit, illud radijs tuae benignitatis illustra et praesidij calore fove, nec amplius meis immorans verbis ad gloriae fastigium, ut soles, perge ac in oevum vale. Excell. V. humilimus, addictissimus, obstrictissimus servus et cliens Hieronymus Cippicus“. Lucijeve zasluge oko priredbe ovog izdanja, kako se vidi, ističu se u tom uvodu dosta slabo, a mjesto toga slavi se taj Trogiru posve tuđi Mlečanin Alojzije Pisani; i da nije Lucio u svojima „Memorie istoriche di Tragurio“ točno prikazao svoj rad oko izdanja toga statuta, mi bismo jedva i znali, da se tu radi tek o publikaciji Lucijeva djela. No tom pritajivanju Lucijeva djela ne će biti uzrokom toliko to, što bi Jer. Cippico

[1] Por. B. Poparić: Pisma Ivana Lučića Tragiranina, u „Starinama“, sv. 32., str. 73.
[2] Ibid. str. 81. i d.

htio sebi prisvojiti tuđe djelo, koliko bojazan Cippicova, da s imenom Lucijevim uopće ne će doći do publikacije toga statuta.

Samo uz tu opreznost mogao je valjada Cippico dobiti dopuštenje za tiskanje toga statuta. Ovo dopuštenje glasi: „Noi reformatori dello studio di Padoa havendo veduto per la fede di revisione et approbatione del p. f. fr. Vincenzo Maria Mazoleni, inquisitore, nel libro intitolato statuta et reformationes civitatis Tragurij, non v'esser cos' alcuna contro la santa fede cattolica et parimente attestato del segretario nostro, niente contro prencipi et buoni costumi, concedemo licenza a Girolamo Albrizzi, stampatore, che possi esser stampato, osservando gl' ordini in materia di stampe, e presentando le solite copie alle publiche librarie di Venezia et di Padoa. Dato 2. giugno 1706. Giov. Lando K. proc. reffor. Agostin Gadaldin, segr."

Na dovršenu II. knjigu reformacija nadovezao je još Jer. Cippico odluku Velikoga Vijeća trogirskoga od 15. studenoga 1700. o sudskim praznicima, zatim otpis dalmatinskoga generalnog proveditora u Spljetu od 21. ožujka 1689. o pripadnosti pojedinih okolišnih sela gradu Trogiru i kasnije potvrde o tim pripadnostima iz god. 1697.

VI. O sačuvanim rukopisima trogirskoga statuta i trogirskih reformacija.

Osim tiskanih primjeraka statuta i reformacija grada Trogira, kako ih je priredio *Giov. Lucio,* sačuvalo se nekoliko primjeraka starijih rukopisa. No niti nam se sačuvao originalni rukopis statuta niti takov prijepis, u koji bi se originalno prepisivale kasnije reformacije.

Sačuvala se se tri rukopisa, koji su svi prepisani iz jednoga starijega sačinjenoga negdje oko godine 1430., ali se ni ovaj od god. 1430. nije sačuvao u originalu. Osim toga imamo dva druga rukopisa, koji i opet imadu zajedničko vrelo, ali različito od vrela onih triju prvih rukopisa.

A. Rukopisi, koji potječu iz jednoga sačinjena oko g. 1430.:

1. Najstariji od tih sačuvanih rukopisa jest jedan od onih, koji se nalazi u posjedu ljekarnika *Roka Slade-Šilovića.* Rukopisi ti nalazili su se prije u posjedu trogirske plemićke porodice Dragazzo (prvobitno Dragić, poslije Dračić), od koje je posljednji odvjetak Ivan Dragazzo († 1899.) bio ujak sadašnjega posjednika tih rukopisa, pa su tako nasljedstvom prešli na nj.

Stariji od tih Slade-Šilovićevih rukopisa sastavljen je negdje u 4. četvrtini XV. vijeka. Pisan je na papiru visokom 28·8 cm., a širokom 20 cm.; papir taj ima za vodeni znak okrugao stup, a na ovom mali krst. Prema *Briquet-u*: *les Filigranes* (Dictionnaire historique des marques du papier, br. 4411.) potječe taj papir iz Macerate iz god. 1460.: u Mlecima javlja se on god. 1475. Po tome bi taj rukopis bio pisan oko god. 1480.

— Redovi su bili na svakoj strani iscrtani, pa se tragovi tih crta i sada opažaju, a bila su na svakoj strani 33 ispisana reda. — Čitav rukopis, koliko se sačuvao, pisan je jednom rukom, i to pismom, kojim su se pisale knjige i znamenitije isprave u posljednja stoljeća Srednjega Vijeka; slova su dosta sitna, uspravna i sva latinska osim oznake za slovo „s“, koja je gotsko, t. j. na početku i u sredini „ſ“, a na kraju „ƨ“. — Kratica ima u tom rukopisu vrlo mnogo. — Tinta je crna, samo su natpisi pojedinih glava pisani crvenom tintom. Tinta je na nekim mjestima toliko izblijedjela i izbrisala se, te se ne može više ni čitati; na drugim se mjestima može čitati samo vrlo teško. — Natpisi pojedinih glava pisani su za sebe ponad dotične glave, a brojevi (rimski) za pojedine glave pisani su na strani, dok je na vrhu svake strane označen broj knjige statuta. Reformacije ipak ne imadu naznake ni za broj knjige ni za broj glave.

Očito je, da se taj rukopis vanredno mnogo upotrebljavao (sudeći po vrsti pisma bio je on i namijenjen općoj porabi); to se vidi ne samo po tom, što su se od njega sačuvali samo neki listovi, nego i što su ti listovi zaprljani od prsti. Sačuvalo se svega 36 listova, od kojih se samo neki zajedno drže, a ostali su svaki za sebe. Pojedini listovi označeni su brojevima, i to dvostrukima: prvima, dok je rukopis bio još čitav; a drugi put, kad je već bio nepotpun, ali ipak potpuniji nego danas. Sačuvali su se napose listovi: 24.—27. (10.—13.), 31.—38. (15.—22.), 39. i 41. (dva puta 23.), 42.—47. (24.—29.), 49.—52. (30.—33.), 53. (novije oznake nema), 54.—57. (34. —37.), 62.—65. (42.—45.) i 67.—69. (47.—49.). Prema tome izgubili su se od prvobitnoga rukopisa listovi 1.—23., 28., 29., 30., 40., 48., 58.—61. i 66. (u svemu 33 lista), a osim toga nema svršetka; no sudeći po drugim rukopisima, koji se po sadržaju slažu s ovim, nije za 69. listom moglo biti još mnogo ispisanih listova (najviše jedno pet).

Sadržan je pak na ovim sačuvanim listovima od samoga statuta veći dio II. i veći dio III. knjige, i to od II. knjige počevši od riječi „seu commiserit . . .“ u 13. glavi do 41. glave, zatim od 91. do 114. (posljednje); od III. knjige sačuvao se prijegled natpisa za sve glave u trećoj knjizi (list 39.), zatim od riječi „filiam aliquam dotare . . .“ u 8. glavi sve do 64. (posljednje). Na svršetak III. knjige (list 47.) prilijepljen je poseban papirić, na kojem je napisano: „Nemo peritorum aut prudentium putet, quod minus sit periculum in verbis lingua menciendo, quam manibus sanguinem fundendo. — Melius est autem propter veritatem pati supplicium, quam pro adulacione benefitium“. Na izgubljenim listovima 1.—23. jamačno su bila „pacta“, kojima se Trogir podvrgnuo mletačkoj vlasti godine 1322., dalje, bila je tu I. knjiga statuta i početak II. knjige do glave 13.; na izgubljenim listovima 28.—30. jamačno su bile 42.—70 glave II. knjige; a na izgubljenom 40. listu bez sumnje je bilo prvih 7 glava III. knjige i početak 8. glave.

I početak se reformacija (48. list) izgubio. Sudeći po sličnim rukopisima, bio je na izgubljenom listu uvod, koji stoji u tiskanom izdanju pred 18. glavom I. knjige, i sama ta 18. glava. Na listu 49. počinje se 19. glava I. knjige po tiskanom izdanju; za ovom idu redom one reformacije, koje stoje u tiskanom izdanju kao glave 20. do 44. knjige I. sve do lista 53.; na listu 54. slijedi za dugim uvodom ona reformacija, koja u tiskanom izdanju ima broj 45., i dalje glava 46. Na listovima 55.—57. upisane su reformacije o apelacijama iz god. 1406., koje u tiskanom izdanju stoje kao glave 77.—80. knjige I. Za ovima slijedi potvrda trogirskoga notara Nikole Baciana o istinitosti onoga, što je upisano u tom rukopisu, a pod tom potvrdom nalaze se dva velika krsta (prvi pokvaren, pa stoga je izrađen i drugi).

Neposredno zatim dolazi reformacija „De augendo salarium“ iz god. 1344. i početak reformacije „Quod dominus comes non habeat a commune nisi eius salarium“. Obje ove reformacije, kako je naprijed istaknuto. ispustio je *Giov. Lucio*, kad je priređivao tiskano izdanje; no one su otisnute u „Memorie istoriche di Tragurio“ na str. 506. i d. Na izgubljenim listovima, sudeći po drugim rukopisima, slijedio je svršetak započete na listu 57. reformacije, zatim ona reformacija, koja stoji u tiskanom izdanju kao 17. glava I. knjige, i dalje glave 67.—69., konačno ovlast, što ju je Veliko Vijeće godine 1365. dalo izabranomu Vijeću Dvadesetorice, da odluči, što ima biti s bratstvima kao leglom buna; ta ovlast otisnuta je u Lucijevim „Memorie istoriche di Tragurio“ na str. 505. Za tom ovlašću imale bi bile doći same odluke toga Vijeća Dvadesetorice, koje u tiskanom izdanju stoje kao glave 50., 51. i 52., i opet reformacije, koje stoje kao 53. i 54. glave I. knjige. — Na sačuvanom listu 62. nalazi se uvod u reformaciju, koja je u tiskanom izdanju kao glava 55., a zatim sama ta reformacija i dalje one reformacije, koje su u tiskanom izdanju kao 56.—64. glave I. knjige. Za ovima na listu 65. stoji prvi dio uvoda u I. knjigu reformacija tiskanoga izdanja (pred 1. glavom); za ovim uvodom slijede reformacije, koje su u tiskanom izdanju kao glave 1.—3. Na izgubljenom 66. listu imale bi biti reformacije, koje su u tiskanom izdanju kao glave 4.—7. i početak 8. glave List 67. počinje se sa „cursores et dictos receptatores . . .“ iz 8. glave i svršetkom te glave; za ovim slijede glave 9.—16. tiskanog izdanja, a za ovima glave 47.—49., i dalje 70. i 71. te početak 74. glave I. knjige tiskanoga izdanja.

Na daljnjim izgubljenim listovima bile su napisane — sudeći po rukopisu, koji se sačuvao u zadarskoj biblioteci „Paravia“ — reformacije, koje stoje u tiskanom izdanju pod brojevima 72., 73., 75. i 76. knjige I. i pod br. 22., 23., 24., 6., 35. i 14. knjige II., pa konačno pod broj 81. knjige I.

Po dobi najmlađe su od sačuvanih reformacija u tom rukopisu one o apelacijama iz god. 1406., za ovima slijedi potvrda notareva, a dalje one reformacije, koje su po dobi starije, ali su naprijed ispuštene; no jamačno su slijedile i neke po dobi mlađe kao i u Paravijinom rukopisu, napose one, koje stoje u tiskanom izdanju u II. knjizi; od ovih su najmlađe one o zakonskom nasljednom pravu (gl. 22.—24.) iz godine 1428.

Budući da se po vodenom znaku na papiru vidi, da taj papir ne može bili stariji od godine 1460., to se ne može uzeti, da bi ovo bio originalni rukopis notara Baciana; to se u ostalom vidi i po načinu potpisa i po tom, što notarski znak nije stavljen na strani potpisa, nego pod njim. To je samo prijepis Bacianova rukopisa reformacija. Potpis notara Baciana stoji tako isto i u Vitturijevu i u Paravijinu rukopisu. Pobliže o tom notaru Bacianu nije nam ništa poznato.

---

2. Drugi po starosti sačuvani rukopis, što smo ga vidjeli, jest rukopis u biblioteci stare trogirske plemićke porodice Vitturi-Michieli, t. j. u biblioteci potomaka onoga Radoša Michieli-Vitturi, koji se početkom XIX. vijeka mnogo bavio poviješću dalmatinskom.

Rukopis taj pisan je na papiru visokom 26·5 cm., širokom 19 cm.; pojedine strane imadu obično po 26 ispisanih redova. Uvezan je (očito kasnije) u korice omotane papirom tamno smeđim uz rijetke poprečne crvene pruge. Natpisa osobitoga nema, nego se odmah počinje ugovorima između Mletaka i Trogira od god. 1322., kojima počinje i rukopis pohranjen u arhivu Jugoslavenske akademije. Za ovim ugovorima slijedi I. knjiga statuta, za njom knjiga II. i knjiga III. do 10. glave; od 11. glave sačuvana je samo prva polovina do „et si contigerit“. Dotle je ispisano 70 listova, koji su redom numerirani; listova 71.—85., na kojima je bio nastavak i svršetak III. knjige statuta, nema.

Na listu 86. počinje se 18. glava I. knjige reformacija po tiskanom izdanju, ali bez uvoda, koji je jamačno bio na izgubljenom 85. listu. Za tom 18. glavom slijede 19.—44. glave I. knjige reformacija po tiskanom izdanju; to seže do 95. lista, na kojem je i početak reformacija o zabrani odsvajanja nekretnina onima, koji nijesu podvrgnuti svjetovnoj vlasti (I. 17.). Listova 96. i 97. nema. Na 98. listu stoji svršetak 46. glave I. knjige tiskanoga izdanja od „sive rectorem et alios iudices“ i reformacije o apelacijama (77.—80. glave I. knjige), a za ovima, kao i u starijem rukopisu Slade-Šilovića, potvrda trogirskoga notara Nikole Baciana. Zatim stoje one reformacije o komesovoj plaći, koje su u tiskanom izdanju ispuštene; dalje slijedi ona reformacija, koja u tiskanom izdanju stoji kao 17. u I. knjizi, pa onda reformacije, koje stoje u tiskanom izdanju kao 67., 68. i 69. glava.

Zatim je pomenuta ovlast data Vijeću Dvadesetorice, da dokine bratstva; zatim one reformacije, koje u tiskanom izdanju stoje kao glave 50., 52., 51. i početak glave 53. Listova 108.—110. opet nema; na listu 111. počinje se 56. glava I. knjige po tiskanom izdanju; za ovom slijede 57.—60. glave. Na prednjoj strani 114. lista ima još početak uvoda u glavu 61. ovako: „In Christi nomine Amen. Anno a nativitate eiusdem millesimo trecentesimo octuagesimo quarto, indictione septima, regnante domina nostra, domina Maria, Dei gratia serenissima regina Ungarie Polonie et Dalmacie, temporibus venerabilis patris domini Grisogoni, Dei et apostolice sedis gratia episcopi Traguriensis et“. Druga strana 114. lista je prazna. Na listovima 115.—118. upisane su različnim rukama još neke bilješke: ulomci iz mletačkih zakona, odluke trogirskih zborova i t. d. Zatim su opet 3½ lista prazna, i konačno na posljednja 4½ lista ima opet različnih bilježaka bez osobite vrijednosti: posljednji ti listovi vrlo su oštećeni i ružno pisani.

Do 114. lista pisan je taj rukopis jednom rukom, i to, osim natpisa pojedinim glavama i početnih slova, crnom tintom; natpisi pojedinih glava i početna slova u I. i II. knjizi statuta ispisani su crvenom tintom, dok su u III. knjizi statuta i u reformacijama ispušteni natpisi i početna slova. Valjada je prepisivač mislio te natpise i početna slova poslije ispisivati crvenom tintom, ali nije dospio, kao što nije dospio dovršiti ni sam prijepis rukopisa. — Drukčije je taj rukopis vrlo čist i sačuvan; čitljivo je pisan, ali ima mnogo kratica. Po pismu sudeći mogao bi potjecati negdje iz XVI. vijeka.

Po sadržaju i poređaju gradiva rukopis se ovaj potpuno slaže sa starijim rukopisom Slade-Šilovića : u jednom i drugom posljednje su po dobi reformacije o apelacijama (77.—80. glave I. knjige tiskanoga izdanja) iz godine 1406.. No jer se oba ova rukopisa drukčije slažu s onim iz Paravijine biblioteke, u kojem još stoje i reformacije iz godine 1428., to nema sumnje, da su potekla iz istoga zajedničkoga vrela, koje je sadržavalo i reformacije do godine 1428. Po pismu sudeći, Slade-Šilovićev rukopis stariji je od ovoga. Rukopis Vitturijev nije se mnogo upotrebljavao, te je još posve dobro sačuvan; pojedini listovi samo su s nepomnje izbačeni za vezanja.

Vrijednost Vitturijeva rukopisa stoji poglavito u tome, što se njime može ispuniti ono, čega nema u starijem Slade-Šilovićevu rukopisu, napose I. knjiga i početak II. knjige statuta.

---

3. Dalje, sačuvao se jedan rukopis trogirskih reformacija u općinskoj biblioteci „Paravia“ u Zadru. Rukopis taj pisan je na papiru visokom 31 cm., širokom 21·8 cm. Čitav rukopis obuhvata 51 list uvezan u tvrde korice

omotane pergamenom. Prvi je list prazan, na drugom listu prednjoj strani stoji natpis „Statuta vetera communitatis Tragurij, dextruit contraria“ i jedan veliki grb.

Na trećem se listu počinju reformacije i teku do 38. lista; ispisane stranice paginirane su brojevima 1.—72.; isertane su i svaka ima po 30 redova. Na stranicama 73.—77. slijedi još kazalo, ali pisano drugom rukom, nečitljivo i isprekrižano, te nema vrijednosti; zatim je još deset praznih listova.

Rukopis taj, osim pomenutoga kazala, dosta je lijep i čitljiv: osobina mu je u tome, što su pojedina „e“ pisana vrlo slično slovu „i“, pa je često teško razlikovati takovo „e“ od običnoga „i“. Kraticâ ima i ovaj rukopis dosta mnogo. — Tinta je prilično izblijedjela; početna slova u pojedinim glavama išarana su i pisana crvenom tintom; crvenom tintom pisani su i marginalni ispravci pisarskih pogrješaka u samom tekstu; drugo sve pisano je crnom tintom. Osim ispravaka pisarskih pogrješaka ima na strani i drugih bilježaka kasnijega podrijetla, tako: neke naznake sadržaja, opaske na slične odredbe u drugim reformacijama, arapske brojke za naznaku godine i druge tomu slične naznake.

Sadržane su u ovom rukopisu sve reformacije, koje su sadržane i u I. knjizi tiskanoga izdanja osim jednoga dijela uvoda pred 1. glavom i glave 82.—88., a iz II. knjige samo 6 glava. Od tih su po vremenu posljednje one o zakonskom nasljednom pravu (II., 22.—24.) od 22. kolovoza 1428. Poređane su te reformacije onako kako i u starijem Slade-Šilovićevu i u Vitturijevu rukopisu. I u tom rukopisu poslije reformacija o apelacijama ima potvrda notara Baciana. Razlikuje se ovaj rukopis od prvih dvaju samo u tome, što se nijesu izgubili posljednji listovi, a niti je ostao nedovršen. Poslije reformacija, koje su i u Slade-Šilovićevu rukopisu, slijede ovdje još i reformacije, koje stoje u tiskanom izdanju kao glave: I. 74., I. 72., I. 73., I. 75., I. 76., II. 22.—24., II. 6. (ne 25.), II. 35., II. 14. i konačno I. 81. — I ovdje kao i u naprijed opisana dva rukopisa imadu pojedine reformacije uvod s razlaganjem, kako su nastale i s koliko su glasova bile prihvaćene.

Poslije spomenute posljednje reformacije (I. 81.) slijedi na str. 71. neka potvrda mletačkoga notara od 6. listopada 1566., da su te reformacije uz druge spise bile predane u duždevu kancelariju; za ovom slijedi slična potvrda iz godine 1619. Konačno je na str. 72. drugom rukom pisana potvrda o istinitosti toga rukopisa, napose, da je on točno prepisan iz staroga, koji je u rukama trogirskih sudaca i trogirske općine. Potvrda ta datirana je, ali je naznaka godine ispisana dosta nejasno: čini se ipak, da je označena godina 1648. (jasno je samo 16. 8, ali treća je brojka nejasna). Pod potvrdom slijede nečitljivi vlastoručni potpisi.

Sudeći po sadržaju, potjecao bi taj rukopis negdje iz godine 1430., jer kasnijih reformacija nema. No to, što tih kasnijih reformacija nema, nije toliko odlučno za određenje vremena, u koje je pisan taj rukopis, jer u njem nema ni nekih ranijih reformacija, napose nema onih, koje u tiskanom izdanju stoje pod br. 82. (od god. 1415.), 83. i 84. (od god. 1417.), 85. i 86. (od god. 1418.), 87. (od god. 1419.), 88. (od god. 1420.), u I. knjizi, i pod br. 1. i 4. (od god. 1423.), 2., 3., 10., 11., 12. i 13. (od god. 1426.), 5., 7., 8. i 9. (od god. 1425.) 15., 16., 17. i 18. (od god. 1427.), 19., 20. i 21. (od mjeseca veljače i svibnja 1428.) u II. knjizi. Naprotiv po bilješkama na str. 71. vidi se, da je taj rukopis spisan poslije godine 1619., a po bilješci notarske potvrde na str. 72. vidi se, da je taj rukopis sastavljen valjada 1648.; notar naime potvrđuje ovdje, da je taj rukopis „rescritto da persona me fedele d' altro antico". I po pismu sudeći ne može taj rukopis biti stariji. Prijepis je to — kao i stariji Slade-Šilovićev i Vitturijev rukopis — jednoga rukopisa sastavljena oko god. 1430.; samo stariji Slade-Šilovićev rukopis mnogo je bliže tomu izvorniku negoli ovaj.

B. Rukopisi, koji potječu iz drugoga i opet zajedničkoga izvora.

1. Daljnji rukopis trogirskog statuta je onaj mlađi rukopis u biblioteci R. Slade-Šilovića. I taj je rukopis pisan na tvrdom papiru visokom 30·8 cm., širokom 20·9 cm. Omota nema, ali su listovi među sobom čvrsto vezani i rukopis je u cijelosti sačuvan. Pismo je ružno i očito pisano na brzu ruku i površno, pa je na mnogim mjestima, makar i nije oštećeno a niti izbrisano, ipak gotovo posve nečitljivo. Kratica ima manje nego drugi dosada pomenuti rukopisi, ali su mnoge kratice starijih rukopisa u ovaj krivo prepisane.

Po jednoj bilješci u tom rukopisu sudeći, pisan je on godine 1616.

Naprijed su (kasnije) nadošita dva prazna lista; na prvom u sredini napisano je olovkom: „Statuta civ. Tragurij, prepisan oko godine 1650.—1700?" Listovi, koji slijede za ovim dvama praznima, paginirani su, a ima ih u svemu 106 popisanih, a zatim 7 praznih.

Na prvoj strani prvoga paginiranoga lista popisani su znakovi za interpunkcije, zatim u dva stupca natpisi nekim glavama u statutu (ali bez svakoga reda). Na drugoj strani slijedi za datumom „Ano 1616. a di zg. marzo" list, što ga je tobožnji rimski glavar u Judeji Publije Lentulo pisao u Rim i u kojem se točno opisuje Isukrstova vanjština. Na trećoj je strani prijepis tobožnje osude Poncija Pilata protiv Isukrsta: „Hęc est sententia per pillatum contra Christum lata, quę in quadam plumbea capsa in aliquibus scripturis ipsius pilati, fodiendo terram, reperta fuit. Viennę, in anno Domini 157.": za ovom osudom slijedi list: „Beatę Marię semper

*

Virginis“, koji se svršava potpisom „Nos Maria Virgo, quę supra hoc presens chirographum approbamus“. Na 4.—6. strani ispisana je „Tabula Reformationum“ za reformacije, koje su popisane u ovom rukopisu; 7. je strana prazna.

Na 8. se strani počinje uz natpis „In Christi nomine Amen. 1616. 29. martio“ posveta i uvod, koji u tiskanom izdanju stoje pred 18. reformacijom I. knjige; na str. 9. slijedi reformacija, koja u tiskanom izdanju stoji kao 1. dio 19. glave, a zatim ona reformacija, koja stoji kao 2. dio iste glave; dalje slijede po tiskanom izdanju reformacije br. 80., 65., 57., 60., 64., 12., 15., 16., 48.. 75., 81., 87., 88. iz prve knjige te br. 7., 6., 9., iz II. knjige, zatim jedna reformacija o proglasivanju prodaje nad založenim stvarima, koje u tiskanom izdanju nema, a ukazuje se nadopunjkom one pod br. 6.; dalje opet slijede po tiskanom izdanju reformacije 15., 25., 29., 31., 32., 36., 35., 43., 47., 49., 56., iz druge knjige; za ovima slijedi otpis mletačke vlade, koji se tiče reformacije 49. po tiskanom izdanju, za ovim reformacija 69. po tiskanom izdanju, pa opet drugi otpis, koji se tiče reformacije 49.; zatim slijede još one reformacije, koje u tiskanom izdanju stoje pod br. 71., 73., 78., 79. i 83. II. knjige, onda ulomak iz „privilegija“ od godine 1420., koji je u tiskanom izdanju pred reformacijama II. knjige; za ovim ulomkom slijedi jedna talijanskim jezikom pisana reformacija trogirskoga vijeća od 20. listopada 1433. o ovršivanju obraničkih presuda; dalje odluka mletačkoga Vijeća Umoljenih od 27. lipnja 1444. o obaveznoj snazi zakona i odluka toga vijeća od 4. studenoga 1487., da se beneficije (crkvene) ne smiju davati nikomu, koji ne bi bio mletački podložnik; odluka mletačkoga Velikog Vijeća od 21. siječnja 1499. o cijeni kod kupoprodajnog ugovora, pa reformacija, koja u tiskanom izdanju stoji kao 24. u II. knjizi. Na str. 42. počinje se neko neuređeno kazalo, koje se srvšava na str. 46.; zanimljivo je, da se tu naznačuju kao mjesta, gdje bi o pojedinim u kazalu navedenim stvarima imalo pisati — listovi, kojih u tom rukopisu uopće nema.

Na strani se 47. (listu 24.) počinje: „Hoc est exemplum pactorum, que sunt inter Illustrem Dominum Ducem et comune Venetiarum ex una parte et comune et homines Tragurij ex altera“; ti ugovori o predaji Trogira pod vlast mletačku godine 1322. obuhvataju listove 24.—28. Na listovima 29. i 30. slijedi kazalo natpisa pojedinim glavama sadržanima u prvoj knjizi statuta: „Rubrica seu notatoria capitulorum primi istorum statutorum“; na listu 31. počinje se sama I. knjiga statuta onako, kako i u tiskanom izdanju, a obuhvata 90 glava i svršava se na 54. listu. Odmah zatim (još na listu 54.) slijedi kazalo natpisa glava sadržanih u drugoj knjizi: „Capitula seu rubrice secundi libri de maleficijs“; i ova knjiga ima kao i tiskano izdanje 114 glava, a svršava se na 83. listu. Na 84. se listu

počinju „Rubrice tertij libri statutorum“; za ovima slijedi sam tekst glava III. knjige, koji se svršava 64. glavom na 100. listu.

Na listu 101. slijede do lista 106. još neke reformacije, i to one, koje stoje u tiskanom izdanju u I. knjizi kao 72., 73. i 76. glava dalje kao posveta i uvod pred 18. glavom, sama ta 18. glava i prvi dio 19. glave i konačno kao glava 27. i 28. druge knjige, zatim je još 7 praznih listova.

Sam statut počevši od lista 24. i reformacije na listovima 101.—105. pisane su jednom rukom. Reformacije i bilješke na prva 23 lista pisane su različnim rukama i još ružnije od samoga statuta.

---

2. Konačno postoji jedan rukopis trogirskoga statuta u arhivu Jugoslavenske akademije, pod signaturom II. b. 182.

Rukopis taj pisan je na papiru visokom 27·8 cm., a širokom 21·1 cm., pa ima svega 200 strana. Pisan je sav istom (crnom) tintom i nema nikakovih osobitih uresa. Pismo je dosta lijepo i sačuvano, samo je potkraj i ovaj rukopis pisan površno i ružno, pa se i neke od posljednjih reformacija u tom rukopisu čitaju dosta teško. Uresa nema gotovo nikakovih, a tako isto ima i kratica vrlo malo, no mnoge kratice iz starijih rukopisa ovdje su pogrješno prepisane. Po pismu sudeći mogao bi taj rukopis potjecati iz 16. vijeka, no vjerojatnije je, da potječe negdje iz sredine 17.

Na početak uvršteni su i u taj rukopis ugovori o podvrgnuću Trogira mletačkoj vlasti godine 1322. Počinju se ti ugovori natpisom „Hoc est exemplum pactorum, quę sunt inter J. U. D. Ducem et Commune Venetiarum ex una parte et Commune et homines Tragurij ex altera“. Ova „pacta“ obuhvataju 13 strana. Na 14. se strani počinje sam statut, i to riječima: In nomine sanctę et individuę Trinitatis ad honorem beatę Marię semper virginis et beatorum corporum sanctorum Laurentij martiris et Joannis episcopi et confessoris, protectorum et defensorum civitatis et communis Tragurij ac omnium sanctorum curię cęlestis“: zatim slijedi uvod o tom, kako je sastavljen taj statut, i odmah glava 1. statuta. I. knjiga statuta seže do strane 68. i ima 90 glava; II. knjiga seže do strane 120., a ima 114 glava; III. knjiga seže do strane 148., na kojoj se svršava onom glavom, kojom i III. knjiga drugih rukopisa i tiskanoga izdanja. Ovdje doduše ima ta glava br. 62., a drugdje 64.: to dolazi odatle, što je u ovom rukopisu ispuštena ona glava, koja u drugima stoji kao 33., i što su dvije (4. i 5.) označene istim brojom (4.). Kao 63.—67. glava III. knjige statuta slijede ovdje na str. 148.—153. zakoni, koji u drugim rukopisima i tiskanom izdanju stoje kao reformacije, i to po tiskanom izdanju kao glave 72. dio prvi (63.), glave 72. dio drugi (64.), glave 72. dio treći (65.), glava 73. (66.), glava 76. (67.) u I. knjizi. Zatim, ali ne više kao sastavni

dio III. knjige statuta, stoji na strani 154. kao i u drugom rukopisu Slade-Šilovićevu posveta i uvod, koji su u tiskanom izdanju pred 18. glavom I. knjige reformacija, a za ovim uvodom slijedi sama ta reformacija br. 18 tiskanoga izdanja, zatim 1. dio glave 19.: pod tim (na str. 157.) zapisano je „finis voluminis statutorum".

Sve do ove 157. strane pisano je istom rukom i čitljivo. Daljnji dodaci pisani su drugim rukama. Nadodane su tu na str. 158. (paginiranoj kao novoj 1.) do str. 178 (novo paginirana bila bi 21.) reformacije, i to one, koje stoje u tiskanom izdanju kao I. 80., I. 65., I. 16., I. 88., II. 7., II. 6., II. 9.; zatim je ona reformacija o oglasu prodaje nad založenim stvarima, koja stoji i u drugom Slade-Šilovićevu rukopisu; onda slijede dalje po tiskanom izdanju reformacije II. 15., II. 25., II. 29., II. 31., II. 43., II. 47., II. 49., II. 56., II. 69., za ovom onaj drugi otpis mletačke vlade (duždа Ivana Moceniga), koji se tiče reformacije II. 49.; zatim su još reformacije po tiskanom izdanju II. 73., II. 78., II. 79. i II. 83., pa opet ulomak iz „privilegija" od godine 1420., koji je u tiskanom izdanju pred reformacijama II. knjige. Zatim na str. 177. i 178. stoji jedna talijanskim jezikom pisana reformacija trogirskoga vijeća od 20. listopada 1433. o ovršivanju obraničkih presuda; dalje jedna odluka mletačkoga Vijeća Umoljenih od 27. lipnja 1444. o obavezanoj snazi zakona, i konačno reformacija trogirskoga vijeća, koja je u tiskanom izdanju kao 24. glava II. knjige. Strana 179. prazna je. Na strani 180. prepisan je opet trećom rukom (mnogo kasnije od ostaloga) jedan ulomak iz *Giov. Lucia* „Memorie istoriche di Tragurio" (str. 81.). Na strani je 181. neka presuda o desetini, što ju stanovnici nekih trogirskih vila imadu plaćati kaptolu crkve trogirske. Strana 182. je prazna.

Zatim je spisano na 7 listova kazalo svih natpisa pojedinih glava u samom statutu; to kazalo pisano je istom rukom, kojom i statut. Na listu zatim neko je ružno ispisano kazalo reformacija sadržanih u ovom rukopisu. — Konačno su tu još četiri različnim rukama ispisana lista sa različnim bilješkama. To su izvaci iz knjiga trogirskoga vijeća, koliko se tiču porodice Cippico (valjada ovaj rukopis potječe iz porodice Cippico). Tu je i jedna molitva, koja se ima moliti u času smrti; jedna presuda, koja se tiče trogirskih nekih kmetova i t. d. Bilješke te potječu iz XVII. pa i XVIII. vijeka.

VII. O metodi, po kojoj je priređeno ovo izdanje.

Kao temelj ovomu izdanju trogirskoga statuta i reformacija služio je stariji rukopis Slade-Šilovićev, koji s obzirom na njegovo podrijetlo i za razliku od drugoga rukopisa Slade-Šilovićeva nazivamo D r a g a z z o v i m, a

označujemo ga slovom *D*. Za mjesta, kojih u ovom Dragazzovu rukopisu nema, uzimamo kao temelj Vitturijev rukopis, koji označujemo slovom *V*. Za I. knjigu reformacija, koliko ih nema u Dragazzovu i Vitturijevu rukopisu, temeljem je služio Paravijin rukopis, koji označujemo slovom *P*. Kod nekih reformacija preostao nam je samo drugi rukopis Slade-Šilovićev, koji označujemo slovom *S*, i onaj rukopis, koji se sačuvao u arhivu Jugoslavenske akademije, a označujemo ga slovom *C*. Konačno kod mnogih reformacija preostalo nam je tiskano izdanje, kako ga je priredio Giovanni Lucio, pa ovo označujemo slovom *L*. Veći dio statuta i reformacija nalazi se u više rukopisa, a gotovo čitavi statut i reformacije u tiskanom izdanju. Koliko se jedan rukopis razlikuje od drugoga, označili smo te razlike (osim posve neznatnih) u bilješkama, držeći se pri tome reda *D-V-P-S-C-L*. No ako se u starijem rukopisu očito potkrala pisarska pogrješka, ili ako bi transkripcija po starijem rukopisu smetala razumijevanju dotičnoga mjesta, transkribirali smo po mlađem rukopisu, a razliku starijega označili u bilješkama.

Mnogobrojne kratice u starijim rukopisima transkribirali smo pravopisom, kojim se drukčije pišu latinske riječi, koliko nijesmo imali osobitoga povoda transkribirati tu riječ kojim drugim pravopisom, n. pr. jer se ta riječ dosljedno u ovom ili onom rukopisu piše određenim drugim pravopisom. Tako n. pr. „c" pred „i", za kojim slijedi samoglasnik, u rukopisu *D* piše se i sa „t" i „c" bez svake dosljednosti. Poradi toga smo n. pr. kraticu za riječ „sententia" za rukopis *D* uvijek transkribirali sa „sententia", a ne sa „sentencia". — Kratice za riječi „commune, -is" i „communitas", koje su u rukopisu *D* uvijek pod kraticama, transkribirali smo uvijek sa „commune" i „communitas", a nijesmo označivali razlike u drugim rukopisima, premda se u rukopisu *S* gotovo uvijek, a u rukopisu *C* vrlo često te riječi naprosto pišu „comune" i opet „comunitas". — Slovo „ae", premda se u rukopisu *D*, *V*, *P* i *S* gotovo uvijek piše naprosto kao „e", a u izdanju *L* redovno kao „ae" a samo rijetko kao „ę", transkribirali smo onako, kako se piše u rukopisu *C*, t. j. sa „ę"; i to smo činili poradi toga, jer bi prosta transkripcija „e" vrlo često smetala razumijevanju, a transkripcijom „ae" odviše bismo se udaljili od temelja. Samo ondje, gdje nam nije preostalo ništa drugo osim izdanja *L*, transkribirali smo „ae" kao „ae". Kod transkripcije slova „t" pred „i", za kojim slijedi samoglasnik, nijesmo se mogli toga držati, jer se ovo slovo, osim u Lucijevu izdanju, u svim rukopisima piše vrlo nedosljedno, pa smo i razlike među pojedinim rukopisima o tom slovu, koliko nije bilo potpuno zališno, i označivali.

Osim pomenutih rukopisa i tiskanoga izdanja, koliko se koji zakon nalazi i u kojem drugom vrelu dotično publikaciji, upotrebili smo i to vrelo. Tako smo napose na mnogim mjestima upotrebili Lucijeve „Memorie

istoriche di Tragurio" i označivali to vrelo slovom *M*: mnogo rjeđe upotrebljen je Lucijev „De regno Dalmatiae et Croatiae", uz oznaku *R*. Na nekoliko mjesta upotrebljen je Farlatijev „Illyrici sacri, tomus quartus" uz oznaku *F*. Više su upotrebljavane Ljubićeve „Listine o odnošajih izmedju južnog Slavenstva i mletačke republike" publicirane u „Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium", napose sv. I., uz oznaku *Lj*. Smičiklasov „Codex diplomatius regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae" upotrebljavan je uz oznaku *Sm*.

U starijim rukopisima popraćen je veliki dio reformacija uvodom, u kojem se razlaže, kako su one nastale, kako li prihvaćene. Lucio priređujući tiskano izdanje ispustio je te uvode. Mi ih preuzimamo, jer makar su često jednolični, ipak nam daju lijepu sliku pravnoga i ustavnoga života u Trogiru u XIV. vijeku.

Pred svaku knjigu statuta metnuli smo kazalo natpisa pojedinim glavama s obzirom na sve rukopise, u kojima se to kazalo nalazi, i s obzirom na Lucijevo tiskano izdanje. Naprotiv pred jednu i drugu knjigu reformacija stavili smo to kazalo onako, kako se nalazi u Lucijevu tiskanom izdanju: kazala za natpise reformacija postoje i u pojedinim rukopisima, napose u rukopisima *P*, *S* i *C*, ali se ova među sobom ni po poređaju ni po natpisima gotovo ništa ne slažu: osim toga su ta kazala u tim rukopisima ispravljena i neuredna, te ne imadu nikakve vrijednosti. Lucijeva kazala za reformacije morali smo pridržati, jer smo se i njegova poređaja držali pri ređanju tih reformacija.

Reformacije, koje Lucio nije primio u svoje izdanje, a ima ih u rukopisima, smjestili smo, držeći se Lucijeva hronologijskog reda, uz podoznake poslije one reformacije, za kojom bi ih Lucio po dobi njihova postanka svrstavao. Tako smo n. pr. reformacije o komesovoj plaći iz godine 1344. svrstali kao glave 16a. i 16b. poslije glave 16. u I. knjizi reformacija, jer tamo pripadaju po dobi postanka: na ove smo reformacije nadovezali pod 16α. uputu danu o tome trogirskim izaslanicima i pod 16β. odluku mletačke vlade na one reformacije trogirskoga vijeća o toj komesovoj plaći. No ako se koja kasnija reformacija nalazi u osobitoj vezi sa starijom, tada smo takovu kasniju nadovezali starijoj bez obzira na dobu postanka njena. Tako smo nadovezali dva dodatka na 49. glavu II. knjige reformacija. Odluku trogirskog vijeća od 20. listopada 1433. o ovršivosti obraničkih presuda nadovezali smo na glavu 24. knjige II., premda je po vremenu starija, jer je toj reformaciji po sadržaju najbliža.

Reformacije, koje Lucio nije primio u svoje izdanje, a nema ih ni u rukopisima, nego su samo otisnute u „Memorie istoriche di Tragurio", nadovezali smo na I. knjigu reformacija uz oznake I-a.—I-g.

Ima slučajeva, gdje u pojedinim rukopisima stoji po više reformacija, koje su u Lucijevu izdanju spojene u jednu. U takovim slučajevima ostavljamo kao glavni natpis onaj u Lucijevu izdanju, a kao podređene natpise pojedinih pododsjeka navodimo natpise iz drugih rukopisa. Tako kod I. 19., I. 51., I. 71., I. 72. — Mnogo je teže s uvodima, koji stoje pred natpisom pojedinih glava: tako pred I. 1., I. 18., I. 45., I. 50., II. 1. Kod ovakovih uvoda nije bilo druge nego ih ostaviti bez osobite numeracije, pače i bez osobitoga natpisa.

Na reformacije nadovezani su pod oznakama „Dodaci" a.—h. ponajprije (a.—c.) odluke mletačkoga vijeća od 27. lipnja 1444. o obaveznoj snazi zakona (iz rukopisa *S* i *C*), od 4. studenoga 1487., da se beneficije ne smiju davati nikomu, koji ne bi bio podložnik mletački (iz rukopisa *S*.), i od 21. siječnja 1499. o cijeni kod kupoprodajnog ugovora (iz rukopisa *S*.); dalje (d.—h.) oni različni otpisi mletačke vlade, koji u tiskanom izdanju stoje još poslije reformacija.

Konačno preuzet je iz tiskanoga izdanja Lucijev „Index alphabeticus materiarum statutorum et reformationum".

Da bude slika ustavnoga i pravnoga razvitka potpunija, posabrali smo i druge dokumente izvan trogirskoga statuta i reformacija, koji nam prikazuju najstariju povijest i razvitak ustava u Trogiru. U prvi odsjek svrstali smo ulomke iz različnih djela, po kojima se vidi, kako je nastao novi (hrvatski) Trogir; u drugi odsjek svrstali smo vladarske privilegije, ugovore i zakone, po kojima se vidi, kako se razvio i u čem je stajao ustav grada Trogira; u treći odsjek svrstali smo dokumente, kojima se grad Trogir podvrgnuo mletačkoj vlasti i koji su u velikoj mjeri odlučni za sastav samoga trogirskoga statuta, a napose II. njegove knjige.

Mletačka je vlada nastojala sve te starije dokumente prekriti plaštem zaboravi. Poradi toga u tiskanom izdanju trogirskoga statuta nijesu otisnuti ni oni dokumenti, koje smo svrstali u III. odsjek, premda ovi stoje u starijim rukopisima samoga statuta kao neki uvod u taj statut. Dokumenti, po kojima vidimo razvitak ustava grada Trogira, uopće nijesu preuzeti ni u rukopise statuta, premda su mnogi od njih, osobito oni o sastavu Velikoga Vijeća iz godine 1340. i 1341., bili upravo podloga čitavome ustavu i pravnom uređenju grada Trogira i pod mletačkom vladom. No kod pritajivanja ustavnih zakona iz godina 1340. i 1341. nije bila interesirana samo mletačka vlada; bili su interesirani i trogirski nobili, koji su i ovdje kao i drugdje nastojali svoju vlast obaviti što sjajnijim nimbusom, te dokazivali, da su oni, potomci odabranoga naroda Romana, rođeni, da vladaju nad prostom svjetinom — „šćavima". Samo velikomu trudu, visokoj erudiciji, a najviše nepodmitljivoj savjesnosti Giov. Lucija možemo zahvaliti, te su nam

se sačuvali ovi dragocjeni dokumenti o razvitku ustava trogirskoga u predmletačko doba.

Još su ovi dokumenti tako znatni za ustav i pravo u starom Trogiru, držali smo, da nam ih valja pridodati ediciji trogirskoga statuta, makar su mnogi od njih i po više puta već izdani. Osobito važne dokumente priopćujemo u cijelosti; od manje važnih priopćujemo samo ulomke, koji se tiču naše stvari; kod neznatnijih upućujemo samo na zbirke, gdje su oni već izdani.

I. Dokumenti,
koji osvjetljuju postanak i prvi razvitak grada Trogira.

1. Constantini Porphyrogeniti: De administrando imperio, cap. 29. str. 136. r. 22. i d. (ed. Bonn.).

. . . καὶ ἐπειδή, ἡνίκα τὰ λοιπὰ ἐκρατήθησαν κάστρα παρὰ τῶν Σκλάβων τῶν ὄντων ἐν τῷ θέματι, ἐκρατήθη καὶ τὸ τοιοῦτον κάστρον (Πίταυρα); καὶ οἱ μὲν ἐσφάγησαν, οἱ δὲ ᾐχμαλωτίσθησαν.

. . . at postea cum reliquae urbes expugnatae essent a Sclavis, qui in hoc themate sunt, haec etiam urbs (sc. Epidaurus) ab ipsis capta fuit; et civium alii quidem interfecti fuere, alii vero in vinculis abducti.

2. Constantini Porphyrogeniti: De administrando imperio cap. 30., str. 143., r. 14. i d. (ed. Bonn.).

κατέσφαξαν (οἱ Ἀβάρεις)[1] οὖν πάντας τοὺς τῆς πόλεως, καὶ ἔκτοτε κατεκράτησαν πᾶσαν τὴν χώραν Δελματίας καὶ κατεσκήνωσαν ἐν αὐτῇ.

interfecerunt (Abares) itaque omnes cives, et ex eo tempore Dalmatiam universam occuparunt, sedemque illic suam collocarunt.

3. Constantini Porphyrogeniti; De administrando imperio, cap. 31. str, 148., r. 14. i d. (ed. Bonn.).

παρὰ δὲ τῶν Ἀβάρων ἐκδιωχθέντες οἱ αὐτοὶ Ῥωμᾶνοι ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Ῥωμαίων Ἡρακλείου, αἱ τούτων ἔρημοι καθεστήκασι χῶραι.

pulsis vero Romanis illis ab Abaribus tempore eiusdem Romanorum imperatoris Heraclii, desolata eorum regio iacuit."

4. Constantini Porphyrogeniti: De administrando imperio cap. 29., str. 128. r. 7. i d.

Ὅτι ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, καθ' ὃν μέλλει τρόπον ῥηθήσεσθαι ἐν τῇ τῶν Χρωβάτων καὶ Σέρβλων συγγραφῇ, πᾶσα ἡ Δελματία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἔθνη . . . τῆς δὲ τῶν Ῥωμαίων βασιλείας διὰ τὴν τῶν τότε κρατούντων νωθρότητα καὶ ἀφέλειαν εἰς τὸ μηδὲν παράπαν μικροῦ δεῖν ἐναπονευσάσης, καὶ μάλιστα δὲ ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ ἐξ Ἀμορίου τοῦ τραυλοῦ, οἱ τὰ τῆς Δελματίας κάστρα οἰκοῦντες γεγόνασιν αὐτοκέφαλοι, μήτε τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων μήτε ἑτέρῳ τινὶ ὑποκείμενοι.

---

[1] Const. Porph.: De adm. imp., 29., str. 127. r. 10.: „οἱ Σκλάβοι οἱ Ἄβαροι βουλευσάμενοι", dakle Konstantinu su Slaveni i Avari isto.

Ab imperio autem Heraclii Romanorum imperatoris, uti cum de Croatis et Servis agemus dicturi sumus, universa Dalmatia, necnon finitimae illi gentes . . . dicioni Romanae se subtraxerunt; quippe cum Romanum imperium per imperantium tum ignaviam atque socordiam, maxime Michaëlis Amoriensis Balbi, tantum non expirasset, qui Dalmatiae oppida incolebant, sui iuris facti, neque Romano imperatori neque cuiquam alteri subiecti.

5. Vitae romanorum pontificum (Ed Muratori: Scriptores rerum it. III. 137.).

Joannes (IV.) . . . Hic temporibus suis (640—642.) misit per omnem Dalmatiam seu Istriam multas pecunias per sanctissimum et fidelissimum Martinum abbatem propter redemptionem captivorum, qui depraedati erant a gentibus. Eodem tempore fecit ecclesiam beatis martyribus Venantio, Anastasio, Mauro et aliis multis martyribus, quorum reliquias de Dalmatia et Istria adduci praeceperat: et recondidit eas in ecclesia supra scripta iuxta fontem Lateranensem: . . .

6. Pauli Diaconi: De gestis Langobardorum IV., 46. (Ed. Muratori, str. 471.).

Qui Aio cum anno et mensibus quinque (642.) Beneventanum ducatum regeret, venientes Sclavi cum multitudine navium, (non) longe a civitate Seponto castra posuerunt.

7. Einhardi: Annales (Monum. hist. Germ., Scriptores I., 193.).

Statim post natalem (805.) venerunt . . . Paulus dux Iaderae atque Donatus eiusdem civitatis episcopus, legati Dalmatarum, ad praesentiam imperatoris cum magnis donis. Et facta est ibi ordinatio ab imperatore de ducibus et populis tam Venetiae quam Dalmatiae.

8. Johannis: Chronicon venetum (Monumenta Germaniae historica, Scriptores, IX., 14.)

Et quia valde Nicetae patricii adventum praestolari formidabat, qui tunc missus ab imperatore cum exercitu in partes Dalmaciarum atque Veneciarum veniebat, relicta sede et propria urbe, iterum Franciam petiit (806).

9. Einhardi: Annales (I., 196.).

Classis de Constantinopoli missa primo Dalmatiam, deinde Veneciam appulit (809.) . . . Interea Pippinus rex, perfidia ducum Veneticorum incitatus, Veneciam bello terraque marique iussit appetere, subiectaque Venecia ac ducibus eius in deditionem acceptis, eandem classem ad Dalmaciae litora vastanda misit. Sed cum Paulus Cefaloniae praefectus cum orientali classe ad auxilium Dalmatis ferendum adventaret, regia classis ad propria regreditur. (810.)

10. Einharhi: Vita Karoli Magni c. 15. (Monumenta hist. Germaniae, Scriptores, II., 451.)

. . . regnum Francorum . . . ita nobiliter ampliavit . . . atque Dalmatiam exceptis maritimis civitatibus, quas ob amicitiam et iunctum cum eo foedus Constantinopolitanum imperatorem habere permisit; . . . (812—814).

11. Constantini Porphyrogeniti: De administrando imperio,

a) cap. 30., str. 144., r. 20. i d.

μὴ δυνάμενοι δὲ οἱ Χρωβάτοι ταῦτα παρὰ τῶν Φράγγων ὑφίστασθαι διέστησαν ἀπ᾽ αὐτῶν, φονεύσαντες καὶ οὓς εἶχον ἄρχοντας ἐξ αὐτῶν; ὅθεν ἐστράτευσεν κατ᾽ αὐτῶν ἀπὸ Φραγγίας φοσσάτον μέγα, καὶ ἐπὶ ἑπτὰ χρόνους πολεμήσαντες ἀλλήλοις ὀψὲ καὶ μόγις ὑπερίσχυσαν οἱ Χρωβάτοι, καὶ ἀνεῖλον τοὺς Φράγγους πάντας καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν Κοτζίλιν καλούμενον. ἔκτοτε δὲ μείναντες αὐτοδέσποτοι αὐτόνομοι ἐξητήσαντο τὸ ἅγιον βάπτισμα παρὰ τοῦ Ῥώμης; καὶ ἀπεστάλησαν ἐπίσκοποι καὶ ἐβάπτισαν αὐτοὺς ἐπὶ Πορίνου τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν.

Quae res cum intolerabilis Chrobatis esset, facto dissidio principes, quos ex ipsis (Francis) habebant interemerunt; unde magnus contra eos exercitus movit e Francia, et post septem annorum bellum aegre tandem superiores facti Chrobati omnes Francos eorumque principem Cotzilin e medio sustulerunt; et exinde liberi ac sui iuris facti sacrum baptisma a Romano pontefice petierunt, missique episcopi ipsos baptizarunt, principatum tenente Porino.

b) cap. 31., str. 148., r. 21. i d.

(ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡράκλειος) ἀποστείλας καὶ ἀπὸ Ῥώμης ἀγαγὼν ἱερεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ποιήσας ἀρχιεπίσκοπον καὶ ἐπίσκοπον καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, τοὺς Χρωβάτους ἐβάπτισεν; εἶχον δὲ τῷ τότε καιρῷ οἱ τοιοῦτοι Χρωβάτοι ἄρχοντα τὸν Ποργά.

(Heracliusque imperator) Roma per legatum sacerdotibus accersitis, constitutoque ex ipsis archiepiscopo, episcopo, presbyteris et diaconis, Chrobatos baptizavit, et tunc quidem Chrobatorum princeps erat Porga.

12. Johannis: Chronicon venetum.

Iste namque (Petrus dux) tertio sui ducatus anno (839.) Sclaveniam bellicosis navibus expugnaturam adivit. Sed ubi ad locum, qui vocatur sancti Martini curtis perveniret, pacem cum illorum principe Muisclavo nomine firmavit. Deinde pertransiens ad Narentanas insulas . . .

. . . sed denuo (840.) praeparavit exercitum adversum Liuditumsclavum (pogrj. mj. Muisclavum), ubi plus quam centum Venetici interfecti fuerunt, et absque triumpho versus est.

13. Darovnica kneza Trpimira, u kojoj se potvrđuje darovština njegova prednika Mislava spljetskoj crkvi, — izdana ta darovnica u Biaću blizu Trogira god. 852., — otisnuta u Račkoga: Documenta historiae chroaticae periodum antiquam illustrantia, str. 3. i d.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Regnante in Italia piissimo Lothario Francorum rege . . . Unde ego, licet peccator, Trpimirus dux Chroatorum, . . . donatum est . . . sanctae salonitanae ecclesiae . . . ut in fatam matrem ecclesiam, quae est metropolis usque ripam Danubii et pene per totum regnum Chroatorum, . . .

14. Constantini Porphyrogeniti: De thematibus, lib. II., str. 61. r. 11. i d. (ed Bonn.).

ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου ἀνῆλθεν ἀπὸ Ἀφρικῆς στόλος λς' κομπαρίων . . . καὶ ἐπεχειρώσαντο διαφόρους πόλεις τῆς Δαλματίας καὶ τήν τε Βούτοβαν καὶ τὴν Ῥῶσαν καὶ τὰ κάτω Δεκάτερα.*

sub imperio autem Michaëlis, filii Theophili, classis ab Africa ascendit triginta sex navigiorum . . . hi subegerunt sibi varias Dalmatiae urbes et Butoban et Rosan et inferiora Decatera.

15. Johannis: Chronicon venetum (Monumenta Germaniae historica, Scriptores, VII. str. 17. i d.).

Idem nempe Saraceni videntes, quod in christianis victoriam essent consecuti, ad Absarensem civitatem usque pertingere non dubitaverunt, et in feria secunda pasce incendio eam devastantes, . . . In secundo vero anno (844.) iterum praedicti Saraceni maximo cum exercitu usque ad Quarnarii culfum pervenerunt . . .

16. Johannis: Chronicon venetum (M. G. H., S., VII., 18.).

Circa haec tempora (846.) Sclavi venientes ad Veneticorum loca expugnanda, Caprulensem tantummodo castrum depredaverunt . . . Prelibatus quidem Ursus (Particiacus) dux adversus Dommagoum, Sclavorum principem, cum navali expeditione properavit. (865.)

17. Vitae romanorum pontificum (ed. Muratori III., 268.)

Hadrianus II.: Legati Hadriani . . . Dyrchacium usque perducti, negligenterque sine ulla provisione dimissi, post dies aliquot navigantes in Sclavorum deducti manus . . . Tandem apostolicis imperialibuspue litteris ab exilio liberati et undecimo calendarum januariarum die, indictione quarta, Romam reversi . . . (871.)

* Skoro to isto i u „De administrando imperio“, cap. 24., str. 129. i „Historia de vita et rebus gestis Basilii imp.“, cap. 53., str. 289.

18. Constantini Porphyrogeniti: De administrando imperio, cap. 29., str. 131., r. 7. i d.

Ἰστέον ὅτι Χρωβάτους καὶ τοὺς λοιποὺς Σκλαβάρχοντας οἱ τοῦ κάστρου Ῥαουσίου οἰκήτορες μετὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν καραβίων διεπέρασαν ἐν Λογουβαρδίᾳ; καὶ τὸ μὲν κάστρον Βάρεως καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν πᾶσαν ἀνελάβετο . . . τὸν δὲ Σολδανὸν καὶ τοὺς λοιποὺς Σαρακηνοὺς ἀνελάβετο Λοδόϊχος ὁ ῥὴξ Φραγγίας (871).

Sciendum autem est, quod Chrobatos reliquosque Sclavorum principes Ragusini cives suis navibus in Longobardiam transmiserint; et urbem quidem Barim totamque regionem ac praedam universam sibi habuit . . . Soldanum vero cum ceteris Saracenis rex Franciae Ludovicus . . .

19. Epistola Lodoguici, imperatoris augusti Romanorum, dilectissimo fratri nostro Basilio, imperatori novae Romae. — In chronico salernitano. c 107. (Monumenta Germaniae histor., Scriptores. III. 521. i d.)

. . . ad preces sublimis a Deo servandi imperii tui illos (sc. legatos pontificis Hadriani II.) direxisse noscuntur. Unde et decuerat excellentiam tuam ita munitos eos remittere, ut in nullos vel piratarum vel aliorum pravorum incursus inciderent. Grave namque contra te super hoc tam spiritualis patris nostri apostolici papae quam totius ecclesiae Romanae murmur accenditur eo, quod illos a sede apostolica tam desiderabiliter expetieris, sed tam improvida dispensatione remiseris. Et Niceta quidem patricius, Hadriano loci servatore cum classibus destinato, accepta quasi pro huiusmodi re occasione, multas praedas ab ipsis Sclavenis abstulit, et quibusdam castris diruptis eorum homines captivos adduxit, nec tamen quae praefati venerabiles apocrisarii perdiderunt, hactenus restituta sunt. Sane spiritualem tuam nolumus ignorare fraternitatem super castra nostra dirupta et tot populis Sclaveniae nostrae in captivitate sine qualibet parcitate subtractis, supra quam dici possit animum nostrum commotum. Non enim congrue gestum est, ut iisdem Sclavenis nostris, cum navibus suis apud Barim in procinctu communis utilitatis consistentibus, et nichil adversi sibi aliunde imminere putantibus, tam impie domi sua quaeque diriperentur, sibique contingerent, quae si praenoscerent, nequaquam prorsus incurrerent.

20. Johannis: Chronicon venetum (M. G. H., S., VII., 19. i d.)

Tunc (875.) Sclavorum pessime gentes et Dalmacianorum Istriensem provinciam depredare ceperunt . . . deinde nunciatum est domno Urso duci, quod Gradensem ad urbem vellent transire . . . Dehinc mortuo Domogoi (876.) Sclavorum pessimo duce, domnus Ursus dux et Johannes suus filius cum Sclavis pacem et concordiam iniit.

21. Constantini Porphyrogeniti: De administrando imperio, cap. 29., str. 129.. r. 2. i d.

ἐπὶ δὲ Βασιλείου τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως ἀπέστειλαν ἀποκρισιαρίους ἐξαιτούμενοι καὶ παρακαλοῦντες αὐτὸν . . . εἶναι ὥστε ἐξ ἀρχῆς ὑποτεταγμένους τῇ βασιλείᾳ τῶν Ῥαμαίων. ὧν τινῶν εἰσακούσας ὁ μακάριος ἐκεῖνος καὶ ἀοίδιμος βασιλεὺς ἐξαπέστειλε βασιλικὸν μετὰ καὶ ἱερέων, καὶ ἐβάπτισεν αὐτοὺς πάντας . . . καὶ μετὰ τὸ βαπτισθῆναι αὐτούς, τότε προεβάλετο εἰς αὐτοὺς ἄρχοντας οὓς ἐκεῖνοι ἤθελον καὶ προέκρινον, ἀπὸ γενεᾶς ἧς ἐκεῖνοι ἠγάπων καὶ ἔστεργον, καὶ ἔκτοτε μέχρι τοῦ νῦν ἐκ τῶν αὐτῶν γενεῶν γίνονται ἄρχοντες εἰς αὐτούς, καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρας.

imperante autem piissimo imperatore Basilio legatos miserunt petitum ut qui ex ipsis baptizati nondum essent baptizarentur, essentque veluti ab origine imperio romano subiecti. horum precibus auditis beatus ille praeclarusque imperator caesarianum una cum sacerdotibus misit omnesque illos . . . baptizavit; baptizati autem principes designavit, quos vellent eligerentque e stirpe, quam maxime diligerent et amarent. Atque ex eo tempore in hodiernum usque diem principes ipsis ex eadem stirpe et non aliunde eliguntur.

22. Johannis: Chronicon venetum (M. G. H., S., VII., 21.)

His diebus (878.) Sedesclavus Tibimiri ex progenie, imperiali fultus presidio Constantinopolim veniens, Sclavorum ducatum arripuit filiosque Domogoi trusit.

23. Constantini Porphyrogeniti: De administrando imperio, cap. 30., str. 147., r. 1. i d.

ὁ οὖν ἀοίδιμος ἐκεῖνος βασιλεὺς Βασίλειος προετρέψατο πάντα τὰ διδόμενα τῷ στρατηγῷ δίδοσθαι παρ' αὐτῶν τοῖς Σκλάβοις καὶ εἰρηνικῶς ζῆν μετ' αὐτῶν, καὶ βραχύ τι δίδοσθαι τῷ στρατηγῷ, ἵνα μόνον δείκνυται ἡ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων καὶ πρὸς τὸν στρατηγὸν αὐτῶν ὑποταγὴ καὶ δούλωσις. καὶ ἔκτοτε ἐγένοντο πάντα τὰ τοιαῦτα κάστρα ὑπόφορα τῶν Σκλάβων, καὶ τελοῦσιν αὐτοῖς πάκτα . . . τὸ κάστρον τὸ Τετραγγούριν νομίσματα ρ' . . .

is itaque imperator auctor fuit ut ea omnia, quae praetori solvebant, Sclavis darent pacis causa, et praetori exiguum aliquid penderent, ad ostendendam duntaxat Romanis imperatoribus et ipsorum praetori debitam subiectionem ac servitutem. atque ex illo tempore omnes istae urbes Sclavorum tributariae pacta ipsis solvunt . . . Tetrangurium nomismata centum.

24. Johannis: Chronicon venetum (M. G. H., S., VII. 21.)

His diebus (879.) quidam Sclavus nomine Brenamir interfecto Sedesclavo ipsius ducatum usurpavit.

25. Pismo pape Ivana X. nadbiskupu spljetskomu Ivanu i njegovim sufraganima (924.) (Rački: Documenta, str. 189.)

. . . ut nullo modo ab illorum supra dictorum episcoporum doctrina in aliquo deviare praesumatis, ita ut secundum mores sanctae romanae ecclesiae in Sclavinorum terra ministerium sacrificii peragant, in latina scilicet lingua non autem in extranea; quia nullus filius aliquid loqui debet vel sapere nisi ut pater ei insinuaverit. Et quia Sclavini specialissimi filii sanctae romanae ecclesiae sunt, in doctrina matris permanere debent . . . vereor ne illis (koji se ne služe latinskim jezikom) eveniat, quod scriptum est: „maledictus homo, qui opera Dei negligentur facit".

26. Pismo pape Ivana X. hrvatskomu i humskom vladaru, nadbiskupu Ivanu, biskupima sufraganima, svim županima, svemu svećenstvu i puku „per Sclavoniam et Dalmatiam" (Rački: Documenta, str. 190.)

Et quia in decalogi mandato commissum est, ut decimas et primitias ex nostris facultatibus contulissemus: in novo quippe praeceptum est, ut non solum ex facultatibus verum etiam ex nostris diebus in spatio vitae praefixis Deo decimas offeramus. Unde hortamur vos, o dilectissimi filii, ut vestros tenerrimos pueros a cunabulis in studio litterarum (razumije se latinarum) Deo offeratis; quatenus divinitus informati vos suis admonitionibus valeant relevare ab illecebris delictorum ad supernam patriam, in qua Christus est cum omnibus electorum agminibus. Quis etenim specialis filius sanctae romanae ecclesiae, sicut vos estis in barbara seu sclavinica lingua Deo sacrificium offere delectatur? Non quippe ambigo, ut in eis aliud maneat, qui in sclavinica lingua sacrificare contendit, nisi illud, quod scriptum est: „ex nobis exierunt et non sunt ex nobis; nam si ex nobis essent, manerent utique nobiscum".

27. Capitula concilii spalatensis (Rački: Documenta, str. 190. i d.)

I. Quum antiquitus beatus Domnius ab apostolo Petro praedicare Salonam missus est: constituitur, ut ipsa ecclesia et civitas, ubi sancta eius membra requiescunt, inter omnes ecclesias provinciae huius primatum habeat, et metropolis nomen super omnes episcopatus legitime sortiatur, . .

II Ut in cunctis ecclesiis, in quibus semper recolitur episcopos habitasse, nunc autem cleri ordo et populus sufficiens adest intra dioeceseos limites, episcopus habeatur; quia iuxta decreta non licet in modicis civitatibus vel villis episcopos statuere, . . .

X. Ut nullum episcopus nostrae provinciae audeat in quolibet gradu sclavinica lingua promovere, . . .

XI. Ut episcopus Chroatorum (se Nonensis), sicut nos omnes, nostrae ecclesiae metropolitanae subesse se sciat.

XII. Quodsi rex et proceres Chroatorum omnes dieceses episcoporum intra limites nostrae metropolitanae suo cupiunt vindicare pontifici: nullus ex nostris per omnem provinciam eorum neque regenerationes faciat, neque ecclesias vel presbyteros consecret . . .

28. Odredbe drugoga spljetskog koncila od god. 926. (Rački: Documenta. str. 195.).

Cum quibus (sc. episcopis, Chroatorum principe et eius proceribus) residens, cunctas provinciae antiquas consuetudines iusto moderamine perscrutans, firmavit omnia secundum veterum statuta, (et) in omnibus ecclesiis episcoporum privilegia reintegrari (iussit)... Similiter unaquaeque ecclesia vel civitas, quae pontificali munere constipata consistit, simul sedem (retineat), tum ne praefinitis terminis diocesis suae, a patribus institutis regulariter abutatur . . . Nonensis vero ecclesia non episcopum antiquitus sed archipraesbyterum sub iurisditione episcopi habuisse dignoscitur.

29. Constantini Porphyrogeniti: De administrando imperio, cap. 31., str. 150., r. 10. i d.

Διὰ τοῦτο οὔτε αἱ σαγῆναι τῶν τοιούτων Χρωβάτων οὔτε αἱ κοντοῦραι οὐδέποτε κατά τινος πρὸς πόλεμον ἀπέρχονται, εἰ μὴ ἄρα τις κατ' αὐτῶν ἐπέλθοι. πλὴν διὰ τῶν τοιούτων πλοίων ἀπέρχονται οἱ βουλόμενοι τῶν Χρωβάτων διοικεῖν ἐμπόρια, ἀπὸ κάστρου εἰς κάστρον περιερχόμενοι τήν τε Παγανίαν καὶ τὸν κόλπον τῆς Δελματίας καὶ μέχρι Βενετίας.

Ὅτι ἡ βαπτισμένη Χρωβατία ἐκβάλλει καβαλλαρικὸν ἕως τῶν ξ' α̣α̣, πεζικὸν δὲ ἕως χιλιάδας ρ' καὶ σαγήνας μέχρι τῶν π' και κοντούρας μέχρι τῶν ρ'; καὶ αἱ μὲν σαγῆναι ἔχουσιν ἀνὰ ἀνδρῶν μ', αἱ δὲ κονδοῦραι ἀνὰ ἀνδρῶν κ', αἱ δὲ μικρότεραι κονδοῦραι ἀνὰ ἀνδρῶν ι'.

Ὅτι τῆν πολλὴν τάυτην δύναμιν καὶ τὸ τοῦ λαοῦ πλῆθος εἶχεν ἡ Χρωβατία μέχρι τοῦ ἄρχοντος Κρασημέρη . . . (oko 947.).

Qua propter neque sagenae ipsorum Chrobatorum neque condurae unquam ad aliquem bello infestandum abeunt, nisi si quis eos adoriatur; sed huiusmodi navigiis Chrobati, qui mercatus frequentant, ad emporia proficiscuntur, oppidatim circumeuntes Paganiam et sinum Dalmatiae Venetias usque . . .

Exhibetque equitum sexaginta milia, peditum centum milia, et sagenas octoginta, conduras centum; et sagenae quidem quadraginta viros habent, condurae vero viginti, nempe quae maiores: nam minores decem viros tantum habent.

Atque haec quidem Chrobatiae potentia et copiae fuerunt usque ad principatum Crasemere . . .

30. Johannis: Chronicon venetum. M. G, H. S. VII. 30. i d.

. . . Hisdem namque dux (Petrus Ursiulus) a Croatorum Sclavorum oppressione suos potenter liberavit, quibus etiam solitum censum primus dare interdixit . . . Circa haec namque tempora Croatorum iudex propter interdictum sibi censum a duce in Veneticos lesionis molestiam exercere conatus est. Unde domnus dux sex naves praeparatas illuc mittens, quibus Badovarius, cognomento Bragadinus, prefuit. Qui unam illorum civitatem, quae Issa nominabatur, conprehendens utriusque sexus captivos ad Veneciam deportavit . . . Hoc audiens Petrus dux, nulla interposita dilacione, suorum consilio munitus navalem preparare expeditionem peregit . . . . Cumque Traorensem urbem peteret ab episcopo civibusque sacramentis corroboratus est; inibi suos, quos antea ex Jaterensi civitate misisse diximus, victores repperit. Sclavorum etiam regis frater Surigna nomine aderat, qui condam fraterno dolo deceptus regni amiserat diadema. Ipse namque non modo sacramenti vinculo se eidem duci associavit, verum etiam Stephanum puerulum, karissimam sobolem suam, sibi pro obside commendavit.

31. Andreae Danduli: Chronicon venetum (u Muratoria: Scriptores rer. ital., XII. 236.).

Nono ducis (Ottonis Ursioli, 1018.) anno Cresimurus, Croatorum praesidens regno, Jadram et alias maritimas civitates Dalmatiae quotidianis incursionibus inquietat. A quibus dux requisitus cum stolo exiit, et civitates tutavit, hostes in fugam vertit, et cives illarum in sua fidelitate et obedientia solidavit.

32. Thomae Archidiaconi: Historia salonitanorum pontificum atque spalatensium, XXXIX. — 1242. — (Monumenta spect. historiam Slavorum mer., XXVI., strana 176, i d.)

Sed Tartarorum agmina cum duce impio in traguriensi litore consederunt . . . . . Sed cum cognovisset (dux Tartarorum Caydanus), quod aqua illa, per quam civitas a terra dirimitur, propter limi profunditatem invadabilis erat, retraxit se inde. Et ad suos reversus, misit quemdam nuntium ad civitatem, mandans, que verba effari deberet. Qui veniens prope pontem, exclamavit voce magna sclavonice dicens: „Hec dicit vobis dominus Caydanus, invicte militie princeps. Nolite reatum alinei sanguinis vobis appropriare, sed tradite adversarios ad manus nostras, ne forte involvamini vindicte eorum. et pereatis frustra“. Sed murorum custodes nil ad eorum verba respondere sunt ausi. Mandaverat enim rex, ut nullum eis redderent verbum. Tunc universa multitudo eorum inde consurgens, via, qua venerat, reversa recessit.

II. Dokumenti,
koji osvjetljuju razvitak ustava trogirskoga.

1. Isprava o osnutku manastira sv. Domnija u Trogiru 1064. (Rački: Documenta, str. 63.).

In nomine domini nostri salvatoris regis eterni. Anno dominice incarnationis millesimo LXIV., indictione II., regnante domino nostro ac piissimo augusto Constantino Duce et magno imperatore, civitatis vero traguriensis regente cathedram Johanne venerabili episcopo rethorico, una cum domno Dabrana inclito priore et cum fratre suo Andrea omnibusque nobilibus. Sub illorum namque temporibus hoc precepimus privilegium conscribi nos omnes, videlicet Staligato Georgius, Tridullo Dabro, Sepelato, Calafato nec non Vitaza, et hoc spontanea nostra voluntate de hoc, quod ipse iam dictus episcopus nos perplurimum rogaverat, ut ecclesiam, que nostra erat, scilicet domus beati Domnii, (in loco) ubi porta dominica vocatur, ibi monasterium ancillarum domini concederemus construere. Nos vero consulti omnes et quia noster rector et protector permanserat, magisque pro remedio nostrarum animarum illum audivimus, ibidemque domino annuente monasterium esse affirmavimus. Ubi et abbatissa non post longum temporis spatium, nomine Eufemia, introducta fuit ceteris cum sororibus. Post hec domine abbatisse similiter terras et vineas iudicavimus sueque potestati commisimus; insuper et litus iuxta eandem ecclesiam ad obsequium sui ibidem concessimus; sed in tali pacto et in tali tenore, ut iam dicta ecclesia, (in) qua nos monasterium fieri concessimus, alium dominum preter nos non haberet; etiam unus ut ibi advocatus mitteretur ex nobis ad regendum et gubernandum necessaria. Quod et affirmatum fuit ante notitiam prefati Johannis episcopi et Dabrane eiusdem urbis prioris et Mirce Bogoboyse ac Andree, nec non nobilium et ignobilium Tragurini castri, qui huius rei testes fuerunt. Unde si quis hanc nostram definitionem disrumpere temptaverit, trinum et unum dominum habeat iratum et CCC et XVIII sanctorum patrum consequatur maledictionem; deglutiat eum terra sicut Dathan et Abiron, veniatque super eum lepra Naaman Syri et cum Juda proditore denodetur in infernum.

2. Dalmatinski se gradovi obvezuju Mlečanima, da neće puštati Normane u Dalmaciju — 8. II. 1076. — (Rački: Documenta, str. 101. i d.).

In nomine domini Dei eterni et salvatoris nostri Jesu Christi. Anno ab incarnatione eiusdem millesimo LXXV., mense februarii, die VIII., indictione XV. . . . Promittentes promittimus nos: prior spalatine civitatis . . . nec non et prior tragurine civitatis Vitalis nomine et Petrus Bela, Georgius Bogoboici, Johannes Chudi, Sabaudicius archidiaconus, Desa, Andreas, Dominicus, cum cunctis nostris concivibus maioribus et minoribus nostre civitatis; atque Candidus prior iadrensis . . . vobis domino Dominico Silvio, duci Venetie et Dalmatie ac imperiali protophedro et seniori nostro, ut ab

hac die in antea (num)quam nullus nostrorum civium audeat adducere Nortmanos aut extraneos in Dalmatiam, aut per se ipsum vel quovis ingenio. Si quis autem huius foederis prevaricator inventus fuerit et se legitime excusare non poterit: amittat vitam suam et quicquid possidet in hoc seculo, medietatem in camera ducis et medietatem civibus, qua in civitate prevaricator inventus fuerit, (iudicetur) per iudicem erga romanam legem, que in presenti pagina scripta esse videatur in IV. capitulo eiusdem legis: „quia si quis inimicos infra provinciam invitaverit aut introduxerit, anime sue incurrat periculum et res eius inferantur in erarium“. Signum manus prioris spalatine civitatis Stephani Valize, qui hoc rogavit fieri, et successive omnium, qui supra nominati. Ego Laurentius sancte salonitane ecclesie archiepiscopus, ratifico et confirmo . . .

3. Fragmenat isprave, kojom su se Trogirani na nešto obvezali spram mletačkoga dužda V. Michaelia — 1097. — (Rački: Documenta, str. 179.)

In nomine Dei eterni. In anno ab incarnatione eiusdem millesimo nonagesimo septimo, mense madij, indictione quinta, Tragurij. Quoniam sub tantorum dominorum regimine nos degere, atque sub eorundem evigilata cura atque assidua tutela nos persistere congruum atque tutissimum satis esse cognovimus: iccirco nos Jo(h)annes, Dei gratia tragurensis episcopus, cum nostris successoribus, una cum Drago priore et Petro Bela, cum cunctis nostris concivibus maioribus et minoribus, (et) cum nostris heredibus, promittimus vobis domino nostro Vitali Michaeli, duci Venetie et Dalmatie atque Chroatie et imperiali protosevastori, ut ammodo sine vestro volontario consensu . . .

4. Koloman kralj hrvatski i ugarski zaklinje se Trogiranima, da će čuvati i braniti prava njihova grada — 25. V. 1108. — (J. Lucius: De regno Dalmatiae et Croatiae, l. III., c. IV. i l. VI., c. II.; Farlati: Illyricum sacrum, IV., str. 323.; Kukuljević: Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae, II., str. 14.; Smičiklas: Codex dipl. regni Croatiae, II., str. 19.).

Anno dominicae incarnationis MCVIII., mense V., die XXV., anno XII. regni mei.

Ego Colomanus, rex Ungariae, Croatiae atque Dalmatiae, iuro super sanctam crucem vobis Traguriuis meis fidelibus civibus firmam pacem; mihi et filio meo aut successoribus meis tributarii ne sitis; episcopum vero aut comitem, quem clerus et populus elegerit, ordinabo; et lege antiquitus constituta vos uti permittam; praeterquam introitus portus civitatis de extraneis duas partes rex habeat, tertiam vero comes civitatis, decimam autem episcopus. In civitate quoque vestra neminem Ungarorum vel alienigenarum habitare permittam, nisi quem voluntas vestra expetierit. Cum autem ad

vos coronandus aut vobiscum regni negotia tractaturus advenero, nemini civium vis inferatur[1] domorum suarum, nisi quem dilectio vestra susceperit. At si forte aliquando dominium meum aliquem aggravare videbitur et alias ire voluerit, secure cum uxore et filiis et familia et omnibus suis, quocunque sibi placuerit, eat.

Hoc autem sacramentum a rege et ab archiepiscopo Laurentio et comitibus Hungariae confirmatum est. Ego Joannes palatinus comes laudo et confirmo. Ego Appa comes laudo et confirmo. Ego Thomas Albanensis comes laudo et confirmo. Ego Jacobus Bosordiensis comes laudo et confirmo. Ego Vgudi Vvasuarien.[2] comes laudo et confirmo. Ego Slaviz comes Novogradensis laudo et confirmo.

5. Stjepan II., kralj hrvatski i ugarski potvrđuje Trogiranima i Splječanima ona prava, koja im je podijelio kralj Koloman — 1124. — (Lucius: De regno, lib. III., c. IV.; Kukuljević: Codex, II., str. 25.; Smičiklas: Codex, II., str. 37.)

Ego Stephanus, Colomani regis filius, rex Hungariae, Croatiae atque Dalmatiae. Annis[3] dominicae incarnationis MCXXIV., indictione secunda, mense iulio, nono anno regni mei. Eandem libertatem et pacem a patre meo vobis Tragurinis et Spalatinis civibus stabilitam, cum episcopis[4] et comitibus et omnibus regni mei principibus sub eiusdem sacramenti obligatione confirmo et corroboro. Ego Marcellus Strigoniensis archiepiscopus laudo et confirmo etc. . . .

6. Gejza II., kralj hrvatski i ugarski ponavlja zakletvu kralja Kolomana i povelju danu od njega gradu Trogiru. — 1151. — (Lucius: De regno, lib. VI., c. II.; Farlati: Illyricum, IV., str. 330.; Kukuljević: Codex, II., str. 44.; Smičiklas: Codex, II., str. 53.).

Anno dominice incarnationis MCLI., in anno regni mei II. Ego Geysa secundus, rex, secundi Bele regis filius, sceptra paterni regni, scilicet Hungarie, Dalmatie, Chroatie Rameque iure hereditario optinens, iuro super[5] sanctam crucem vobis Tragurinis, fidelibus meis civibus firmam pacem: Mihi[6] et filiis meis et successoribus[7] tributarii ne sitis; episcopum vero et comitem, quem clerus aut populus elegerit, confirmabo; et lege

[1] Tako R. i F.; dočim u K. a odatle i u Sm.: inferetur.
[2] F., K. i Sm. Wasuariensis.
[3] K. i Sm. Anno.
[4] K. i Sm. episcopo.
[5] Tako R. i F.; Kukuljević, premda veli, da je složio po R. i F. ipak ima „supra", a za njim i Sm.
[6] K. i Sm. michi.
[7] Sm. succesoribus.

antiquitus constituta vos uti permittam cum vestro iudice. Praeterquam introitus portus civitatis de extraneis mercatoribus duas partes rex habeat, tertiam vero comes civitatis, deciman autem episcopus. In civitate quoque vestra neminem Ungarorum vel alienigenarum habitare permittam, nisi quem voluntas vestra expetierit. Cum autem ad vos coronandus aut vobiscum regni negotia tractaturus advenero, nemini civium vis inferatur domorum suarum, nisi quem dilectio vestra susceperit. At si forte aliquando dominium meum aliquem aggravare videbitur et alias ire voluerit, secure cum uxore et filiis et familia et omnibus suis, quocunque sibi placuerit, eat. Mihi[1] aut alicui nostrorum hominum nullum persolvatur debitum. Obsides a vobis nullo modo recipiam; sed in nostri[2] curia servire volentibus rogam inpendam, et morandi sive discedendi ad suum velle facultatem obtineant, nullamque vobis super hoc molestiam inferam. Insuper vobis talem libertatem concedo, quod nullus homo cum sigillo vos audeat convocare extra civitatem. Si aliquis per meum regnum vestrorum civium terra marique negotia exercuerit, mihi[3] nullum tributum persolvat[4].

7. Dužd mletački Sebastijan Ziani uzima Trogirane pod zaštitu i opraštaih od svake prisilne daće. — 1174. — (Lucius: De regno, lib. III., c. X.; Kukuljević: Codex, II., str. 92.; Smičiklas; Codex, II., str, 134. i d.)

S(ebastianus) Ziani, Dei gratia Venetiarum, Dalmatiae atque Chroatiae dux, omnibus fidelibus suis, ad quos istae litterae pervenerint, salutem cum bonae voluntatis gratia. Credentes et certa relatione scientes, quod Traurini ad nostram devotissime existunt fidelitatem, nolumus, ut aliquo modo offendantur neque tollatur eis aliqua inconsueta strinna, nisi quam ipsi sponte dare voluerint. Quapropter vobis praecipiendo mandamus, quatenus eosdem Traurenses et illorum bona custodientes, nullam ab eis inconsuetam strinnam exigatis, sed illam, quam vobis sponte dederint, bene recipiatis . . . ne(c) aliqua eis molestia inferente. Et quicunque aliter facere praesumpserit, nostram se sciat amisisse gratiam. Data mense februarii, indictione VII. (t. j. god. 1174.) feliciter.

8. Dužd mletački Aureo Mastropetro uzima Trogirane pod zaštitu — 1178. — (Lucius: De regno, lib. III., cap. XII.; Kukuljević: Codex, II., str 102 ; Smičiklas: Codex, II., str. 153.)

Aureus Mastropetrus, Dei gratia Venetiae, Dalmatiae atque Croatiae dux, omnibus fidelibus suis, ad quos iste litterae pervenerint, salutem et

[1] K. i Sm. Michi. — [2] Sm. nostra. — [3] K. i Sm. michi. — [4] Lucio u „Memorie istoriche di Tragurio", str. 20. veli, da je u tom privilegiju na kraju kralj Gejza potvrdio Trogiranima „in perpetuo tutte le possessioni situate tra monti e mari dal monasterio di S. Pietro sino alla porta oltre Smoquiza, le quali Svinimiro re di Croatia haveva concesso alli antecessori".

dilectionem. Universitatem vestram scire volumus, quod Traurenses omnes fidem nobis servare volentes, sicut etiam nostris praedecessoribus olim servavere fidelitatem, a minimo usque ad maiorem nobis iuravere, ea propter eos tanquam fideles nostros diligentes, securos deinceps illos et salvos in personis et rebus eorum esse volumus eundo, stando atque redeundo. Mandamus igitur vobis et mandantes praecipimus, quatenus praefatos Traurenses liberos, securos[1], atque salvos dimittentes pro honore nostro dilectionem eis et amorem exhibeatis, ubicumque illos inveneritis, scientes pro certo, quod si aliter facere praesumpseritis, nos non modicum offendetis et insuper nostro subiacebitis banno.

Datum mense septembris, indictione XI. (t. j. god. 1178.) feliciter.

9. Odredbe spljetskoga koncila od 1. svibnja 1185. (Lucius: De regno, lib. III, cap. XIII.; Farlati, Illyricum, III., str. 213. i d.; Smičiklas: Codex, II., str. 193.).

„... Traguriensis episcopus habeat has parochias: Tragurium, Drid, Sibenicum[2] et totum comitatum Zagoriae . . .“

10. Spominju se tri privilegija dana od hrvatsko-ugarskih kraljeva gradu Trogiru. (Ljubić: Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, I., str. 343.).

Exemplum quarundam litterarum domini Marini Mauroceno, comitis et capitanei Tragurii, domino duci missarum super facto privilegiorum, que civitas et homines de Tragurio habent a regibus Hungarie et cetera (iz god. 1322.) . . . Item habent tria antiquiora privilegia eiusdem materie et cum simili sacramento facto per ipsos reges, qui ipsa concesserunt, licet ipsorum forma sit brevior, unum videlicet a quodam rege Bela tertio cum sigillo magno simplici regali de cera pendente in millesimo centesimo octuagesimo secundo, aliud vero a rege Hemerico tertii Belle regis filio cum duplici regali bulla aurea in millesimo centesimo nonagesimo septimo et tertium a rege Andrea tertii Belle cum sigillo maximo simplici regali de cera pendenti in millesimo ducentesimo decimo quinto, mense januarii decimo quinto challendas februarii.

11. Emerik, kralj hrvatski i ugarski, ponavlja zakletvu kralja Kolomana i povelju danu Trogiranima — 1197. — (Lucius: De regno, lib. VI., cap. II.)

. . . rex Ungarie, Croatiae atque Dalmatiae iuro super sanctam crucem vobis Tragurinis meis fidelibus civibus firmam pacem; statum et libertatem

---

[1] U K. i Sm. izostavljena je riječ „securos“. — [2] Sm. Sebenicum.

vestram in integrum conservare; episcopum vero aut comitem, quem clerus et populus elegerit, confirmabo; et lege antiquitus constituta vos uti permittam cum vestro iudice; praeterquam introitus portus civitatis de extraneis mercatoribus duas partes rex habeat, tertiam vero comes civitatis, decimam autem episcopus; in civitate quoque vestra neminem Ungarorum, vel alienigenarum habitare permittam, nisi quem voluntas vestra expetierit; cum autem ad vos coronandus aut vobiscum regni negotia tractaturus advenero, nemini civium vis inferatur domorum suarum, nisi quem dilectio vestra susceperit; at si forte aliquando dominium meum aliquem aggravare videbitur, et alias ire voluerit, secure cum uxore et filiis et familia et omnibus suis, quocunque sibi placuerit, eat; mihi aut bano, qui pro tempore fuerit, nullum persolvatur debitum; obsides a vobis nullo modo recipiam; sed in nostri curia servire volentibus, rogam, inpendam et morandi sive discedendi ad suum velle facultatem obtineant, nullamque vobis super hoc molestiam inferam; insuper vobis talem libertetem concedo, quod nullus homo cum sigillo vos audeat convocare extra civitatem; si aliquis per meum regnum vestrorum civium terra marique negotia exercuerit, mihi nullum pedagium, nullum tributum persolvat. Quod si quis extraneus de regno nostro vel aliunde cum uxore, filiis et caetera possessione fugiens iram vel dignationem regis ad civitatem vestram confugiet, liberum sit vobis ipsum recipere, eumque penes vos diebus septem fovere pacifice, quod si gratiam in praedicto dierum spacio habere nequiverit, eum cum universis rebus suis a vobis dimittatis, ut sicut libere accessit, ita libere abscedat.

12. Kralj Andrija čini Trogir nezavisnim o knezu Domaldu — 1217. — (Lucio: Memorie, str. 29. i d.; Smičiklas: Codex, III., str. 162.).

Andrea (rè d' Ungheria etc.) faciamo sapere à ciascheduno, d' haver concesso alli fedeli nostri cittadini della città di Traù, che non siano tenuti di rispondere[1] in cosa alcuna ne à Domaldo ne al suo figliolo ne alli suoi huomini; e sopra ciò con l'autorità regia comandiamo à Domaldo ed al suo figliolo ed alli suoi huomini, che non ardiscano per l'avenire molestarli in cosa alcuna nè esigere[2] alcuna esattione sopra di loro, e se li molestaranno, non solo incorreranno nella regia indignatione, ma saranno puniti in pena personale; comandiamo ancora al maestro della militia del tempio, che li difenda contro[3] Domaldo(e) suo figliolo e suoi huomini, ed acciò questa concessione sia ferma e[4] nell' avenire perseveri, con magior fermezza, il presente scritto habbiamo fatto sigillare col nostro doppio sigillo. Dato per mano de Ugrino cancellario della corte regia, l'ano del signore 1217.

---

[1] Sm. respondere. — [2] Sm. erigere. — [3] Sm. contra. — [4] Sm. et.

13. Kralj Andrija potvrđuje darovnicu svoga sina Kolomana, kojom ovaj daruje Drid trogirskoj biskupiji — 1227. — (Smičiklas: Codex, III., str. 278.)

14. Mir sklopljen između Trogira i Ankone — 11. VII. 1236. — (Lucio: Memorie, str. 36. i d.; Farlati: Illyricum, IV., str. 339.; Smičiklas: Codex, IV., str. 12.)

In nomine sanctae .... antiquam pacem (et) amicitiam inter Traguriensis et nos (t. j. Anconitanos) renovare, ad cuius amicitiae fedus stabile renovandum dominus Treguanus Traguriensis episcopus et vir nobilis Dessa Luce ad civitatem Anconae venere, qui de iniuncto sibi officio debitam curam gerentes hoc pactum inter nos et Tragurienses[1], et per dictos dominos nomine dictae civitatis Traguriensis[2] statutum fuit, ut civis Traguriensis nunc et semper in civitate Anconae et in omni eius districtu sit securus et salvus, honoratus et receptus, sicut quilibet Anconitanus ...

15. Odredbe protiv onih Trogirana, koji su pomagali komesu Domaldu u stvari trogirskih mlinova, — kao najstariji primjer, kako su se stvarale takove odredbe i zakoni u Trogiru — 26. V. 1239. — (Lucio: Memorie, str. 191.; Smičiklas: Codex, IV, str. 80.)

In Christi nomine. Anno nativitatis eius 1239., septimo kalendas iunij, indictione vero 12., existente Tragurii Treguano venerabili episcopo, Stepco comite, iudicibus Petro de Luca et Michaele, in presentia testium inferius legendorum actum est hoc: Constat per iudices memoratos et per consiliarios atque per universam communitatem Tragurii, necnon cum consensu domini episcopi memorati statutum et iuramento firmatum esse, ut si aliquis civis Traguriensis comitem Domaldum vel aliquem pro parte Domaldi in facto molendinorum de Pantano iuverit, vel ei consilium dederit occulte vel manifeste, et deprehensus fuerit, quisquis ille fuerit, omnimode habitatione Traguriensis civitatis expellatur, et perpetuo sit exul; universa vero bona illius in potestate communis[3] redigantur, et nunquam ei, cui ablata fuerunt, reddantur. Huius autem constitutionis testes sunt dominus episcopus memoratus, Raddo diaconus, dicti iudices Petrus et Michael Kasarizza[4], Petrus Bufalui, Saladinus, Nicolaus Storea, Pecce Theodosij, Matheus Lig et Paulus; et ego Johannes, Tragurij iuratus notarius sancti Laurentij cancellarius[5], precepto domini episcopi memorati, iudicum et tocius curie Traguriensis presens (scriptum)[6] scripsi et consueto signi[7] munimine raboravi.

Ego Donatus examinator precepto Dese rectoris manum meam mitto.

---

[1] M. Trag., Sm., Tragurium. — [2] U Sm. riječ „Traguriensis“ je izostavljena. — [3] Sm. čita kraticu „Cois“ sa „comitis“. — [4] Sm. Cazarizza. — [5] Sm. čita kraticu „can.“ sa „canonicus“. — [6] Riječi „scriptum“ nema u M., već je mjesto te riječi ispunktirana praznina. — [7] Sm. signo.

16. Mir sklopljen između Spljeta i Trogira — 11. VII. 1239. — (Lucio: Memorie, str. 38. i d.; Kukuljević: Regesta, n. 374.; Smičiklas: Codex, IV., str. 84. i d.)

Nel nome del padre e del figliolo e dello spirito santo amen.

Al honor di Dio e della gloriosa vergine Maria e delli beati Doimo e Lorenzo e di tutti gl'altri santi e sante di Dio e per il buon stato, pace e tranquillità[1] delle città di Spalato e Traù; l'anno del signore 1239., giorno de luni, entrante l'undecimo di luglio, nel tempo di Gregorio papa e del serenissimo rè de Slavonia[2] Colomano, nel indittione 12., Gargano de Arsignis, cittadino d' Ancona, podestà di Spalato per il suo commune, Pietro de Luca e Paolo, guidici dela città di Tragurio con gl'ambasciatori dell' istessa città: Radde, Cerne de Dine, Marino de Amblasio e Ivan[3] Frenta per la detta communità; volendo devenire à reformar la pace, fratellanza e compagnia frà tutti doi li communi: . . . . .[4]

6. Et se alcuno particolare da Traù vorrà domandare ragione da alcuno de Spalato, quella ragione si debba ventilare avanti li giudici de Spalato, e diffinita la causa, se parerà al litigante Traurino di non haver ricevuta piena ragione, dovrà portare la sua sentenza alli giudici di Traù, e mostrarla, e se paresse à loro, ch'il suo cittadino non havesse ricevuta piena raggione, e fosse la lite da 30 perperi in sù, all'hora i litiganti debbano andare alla città di Zara, e à quella mostare, se è stata ben fatta quella sentenza, che se sarà ben fatta, sia ferma, e se non sarà ben fatta, al' hora quella corte dovrà conoscer la detta causa, e quella diffinire.

7. Salvo che qualsivoglia, che fosse gravato, possi una volta dalla[5] detta sentenza appellarsi, e poi in quel luoco proseguire l' appellatione, mà da altri giudici, che da quelli, che la prima volta giudicarono[6], e tutto quello sarà giudicato dalli giudici, si habbia per rato da tutte doi le parti.

8. Et se la lite sarà sotto 30 perperi, i litiganti non dovranno andar à Zara, mà la sentenza delli giudici di Spalato sarà ferma, e da quella non si possi appellare.

9. Et l'istesso sia osservato nelli Spalatini, che vorranno[7] dimandar ragione da alcuno de Tragurio.

10. Et se un commune vorrà dimandar ragione dall' altro commune, dovrà dimandarla nella corte del rè d' Ongaria, e quel commune, ò il suo sindico dovrà andare alla detta corte a procurarsi la ragione, nel termine di tre mesi doppo che sarà stato riccercato dall' altro commune . . . . .[8]

17. Car Friderik II. dozvoljava Trogiranima slobodno trgovati u Napulju — 29. XII. 1241. — (Smičiklas: Codex, IV., str. 137.)

[1] Sm. tranquillittà. — [2] Sm. Sclauonia. — [3] M. Iuan, Sm. Juan. — [4] Iz točaka 1.—5. vidi se, da su za zajedničku obranu imali Splječani doprinositi $^2/_3$, a Trogirani $^1/_3$, a tako su dijelili i koristi. — [5] Sm. data. — [6] Sm. giudicaronno. — [7] Sm. voranno. — [8] Točke 11.—16. tiču se tadašnjih sporova, navlastito što je trogirski komes Stjepko počinio štete Splječanima, i još nekih neznatnijih odredaba.

18. Kralj Bela IV. daje i potvrđuje Trogiranima povlastice svojih predšasnika — 18. III. 1242. — (Kukuljević: Borba Hrvatah s Mongoli, str. 76. i d.; Smičiklas: Codex, IV., 146)

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis, Bela, Dei gratia Ungarie[1], Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Galitie[2], Lodomerie, Cumanieque rex, omnibus Christi fidelibus paginam presentem[3] inspecturis, salutem et omne bonum. Grata fidelitatis obsequia, que virtutum prerogativam[4] retinet[5], quanto largius exhibentur, tanto sunt premiis gratioribus prosequenda et ipsa specialiter, que principibus[6] impenduntur et regibus speciali debent recompensari favore, ut affectus et fervor obsequentium[7] oportunum[8] continue suscipiet[9] incrementum. Ad noticiam igitur universorum presentium serie volumus pervenire, quod cum arduis quibusdam impulsi negotiis ad partes accessissemus maritimas tractaturi, que cause qualitas et conditio[10] temporis requirebant[11] et ad civitatem nostram Tragurium[12] venissemus, venerabilis pater Treghuanus[13], episcopus ipsius civitatis, pariter cum suo clero, nec non fidelis noster Cerne[14] Carbonis rector et iudex et cives universi fidelitatem redolentes[15] omnimodam, quam a tempore antecessorum nostrorum regie corone exhibere consueverant, indefesse occurrerunt nobis ylariter[16] et iocunde cum omni aparatu[17] laudis et solempnitatis[18] et optulerunt[19] humiliter omnia, que honorem nostrum decebant ore et opere, nostrum dominium reverentes, qui eciam nos tam honorifice susceptos in suis munitionibus simul cum nostris pluribus, qui de regno Ungarie[20] et Sclavonie a fatie[21] Tartarorum affugerant[22], diutius retinentes[23], amministraverunt[24] nobis multa et non modica delitiarum genera, ita quod absque parcitate cuncta[25] exhibentes non solum nobis, verum etiam[26] universis, qui nobiscum advenerant tota[27] libertatis opera impenderunt, quod iam merito non solum fideles set etiam[28] fidelissimi poterant appelari. Nos itaque tot et tantis ipsorum servitiis et fidelitate potius considerata, ex regia munificentia providere intendentes, tum quia propter experte[29] fidelitatis meritum quedam eisdem civibus ab antecessoribus[30] nostris fuerant concessa, tum quia affectus et voluntas gratie nostre erga ipsos adeo incaluerat, quod mercede debita carere non poterant, sicut nec decebat, eisdem libertatem ab antecessoribus nostris concessam, sicut ipsa privilegia testabantur duximus conservandam, concedentes et iurantes per sanctam crucem et sacrosancta evangelia omnia, que subsecuntur[31] diligentius observare, videlicet, quod firmam pacem, statum et libertatem ipsorum integrum conservabimus et faciemus ab aliis conservari. Episcopum etiam[32] et comitem,

---

[1] (Kukuljević:) B(orba) Hungariae. — [2] B. Gallitiae. — [3] B. praesentem paginam. — [4] B. praerrogativam. — [5] B. retinent. — [6] B. princibus. — [7] B. obsequencium. — [8] B. opportunum. — [9] B. suscipiat. — [10] B. condicio. — [11] B. requirebat. — [12] B. Tragurij. — [13] B. Treguanus. — [14] B. Cherne. — [15] B. reddolentes. — [16] B. illariter. — [17] B. apparatu. — [18] B. solemnitatis. — [19] B. obtulerunt. — [20] B. Hungariae. — [21] B. facie. — [22] B. effugerant. — [23] B. detinentes. — [24] B. administraverunt. — [25] Riječ „cuncta“ samo u B. — [26] Riječ „etiam“ samo u Sm. — [27] B. tantae. — [28] Riječi „set etiam“ samo u Sm. — [29] Riječ „experte“ samo Sm. — [30] B. anteccessoribus. — [31] B. subsequuntur. — [32] Riječ „etiam“ samo u Sm.

quem[1] clerus et populus de communi consensu elegerint[2], studebimus confirmare; et lege ipsus antiquitus constituta cum iudice ipsorum uti permittemus, eorum in nullo consuetudinem infringentes. Ceterum volumus, quod secundum aprobatam[3] ipsorum consuetudinem de tributis, que de mercatoribus extraneis in portubus et portis civitatis proveniunt[4], due partes (pro) nobis recipiantur, tertia vero pars comiti, et decima pars episcopo[5] civitatis absque diminutione qualibet colligatur; set[6] cives ipsius civitatis ab omni exactione tributi liberi sint et exempti. Ad hec cum in predictam civitatem pro negotiis regni tractandis, vel casu quolibet accesserimus, nemini civium vis domorum suarum per quempiam de nobiscum advenientibus inferatur, set[7] hii tantum ipsorum domus[8] introeant[9], quos ipsorum[10] dilectio duxerit admittendum[11]. Nobis etiam aut bano pro tempore constituto nichil[12] ab ipsis civibus nomine tributi aut debiti exsolvatur. Ad hec volumus et concedimus, quod nemini extra muros civitatis in aliqua causa respondere teneantur, set[13] quicumque[14] cum ipsis agere voluerit, coram ipsorum iudice eosdem conveniat secundum consuetudinem ipsorum hactenus observatam. Obsides etiam ab ipsis non recipiemus, cum semper experte[15] fidelitatis extiterint et existant, set[16] in nostra curia servire volentibus stipendium sicut nostris impendemus et morandi vel discedendi, cum eis placuerit, liberam habeant facultatem; nullumque super hoc eis gravamen vel molestia inferatur. Si autem aliquis ipsorum civium negotia in[17] terra seu mari exercuerit, nullum persolvat pedagium, nullumque tributum reddere teneatur. Porro si quis extraneus de regno nostro vel aliunde cum uxore, filiis et bonis suis propter indignationem regiam contra ipsum exortam ad memoratam civitatem confugerit, liberum sit civibus ipsum receptare eumque infra spatium[18] septem dierum retinere, post quos si gratiam regiam obtinere interim nequierit[19], cum universis rebus suis abire libere permittatur. Preterea si quis ex civibus ipsius civitatis alias[20] ire voluerit causaque ibi[21] commorandi secure cum uxore, filiis, familia et omnibus rebus suis, quocumque[22] sibi placuerit, ire pacifice permittatur. Ad hec terminos territorii et possessionum antedicte civitatis, sicut in antecessorum nostrorum privilegiis inspeximus contineri, presentibus duximus inserendos[23] et pariter confirmandos; ita ut a columpna, que sub Ostrog condam[24] inter ipsos cives et Spalatenses[25] sita est, pro termino usque ad villam, que Smocquiçe[26] nuncupatur; nullus omnino audeat ipsos inquietare, nisi inter memoratos terminos aliquis iure hereditario possessionem habuerit, sicut decet. Nomina vero villarum seu locorum, que inter prememoratos terminos in possessionibus totiens[27] dicte civitatis Tragurii[28] in predecossorum nostrorum privilegiis exprimuntur, sunt hec: monasterium sancti Petri de Clobociço[29] cum pertinenciis[30] suis, villa Biachy[31] cum toto territorio suo, ecclesia sancti Vitalis cum territorio suo,

[1] B. quam. — [2] B. ellegerint. — [3] B. approbatam. — [4] B. perveniunt. — [5] B. episcopi. — [6] B. sed. — [7] B. sed. — [8] B. domos. — [9] B. intrant. — [10] B- eorum. — [11] B. admittendos. — [12] B. nihil. — [13] B. sed. — [14] B. quicunque. — [15] B. ex parte. — [16] B. sed. — [17] Riječ „in" samo u B. — [18] B. spacium. — [19] B. nequiverit. — [20] B. alio. — [21] B. causa inibi. — [22] B. quocunque. — [23] B. inferendos. — [24] B. quondam. — [25] B. Spallatenses. — [26] B. Smoqvize. — [27] B. toties. — [28] B. Tragurinae civitatis. — [29] B. Clobociza. — [30] B. pertinentijs. — [31] B. Biacij.

ecclesia sancti Georgii cum territorio suo, pascua Divullii[1] cum omnibus pertinentiis suis, campus Tragurii cum omni introitu et exitu suo, totum maçolinum[2] cum omnibus circumstanciis[3], agris, montibus et vallibus usque ad Smocquiçe[4] superius memoratum[5]. Si quis autem super antedictis possessionibus suggestione[6], falsa vel tacita veritate aliquod privilegium aliquando impetraverit, nolumus[7] contra hoc[8] vires aliquas obtinere. Ut igitur omnia premissa robur perpetue firmitatis obtineant, nec possit[9] per quempiam in posterum retractari seu in dubium revocari, presenti privilegio ac[10] karaktere[11] auree bulle nostre ea fecimus communiri.

Datum per manus magistri Benedicti prepositi Albensis aule nostre cancellarii et electi[12] in archiepiscopum Colocensem, existentibus Bartholomeo Quinqueecclesiensi[13], Stephano Zagrabiensi[14], alio Stephano Waciensi[15] episcopis; Arnaldo[16] palatino[17] et[18] comite Simigiensi[19], Dyonisio bano Sclavonie et maritimarum, Matheo magistro tavarnicorum et comite Nitriensi[20], Vaylermo[21] agasonum[22], Rolando[23] dapiferorum, Mauritio[24] pincernarum magistris in aula nostra, Demetrio comite Musuniensi[25] et ceteris quam pluribus magistratus et comitatus regni nostri tenentibus suo modo. Anno ab incarnatione MCCXLII[26], quinto decimo[27] kalendas[28] aprilis, regni autem nostri anno septimo.

19. Kralj Bela IV. potvrđuje darovnicu, kojom je herceg Koloman darovao Drid crkvi trogirskoj, i popunjuje je time, da polovica dohodaka ima pripadati gradu, četvrtina za popravak crkve, a samo četvrtina biskupu. — 12 V. 1242. — (Lucio: Memorie, str. 44.; Smičiklas: Codex, IV., str. 153.)

20. Potvrda nadbiskupa Stjepana iz Vaca, kao kraljevog namjesnika, da su Trogirani primili sva dobra u posjed, na koje su imali pravo po privilegiju navedenom pod 18. — 16. V. 1242. (Lucio: Memorie, str. 44. i d.; Smičiklas: Codex, IV. str. 153. i d.)

---

[1] B. Bivulii. — [2] B. Mezolinum. — [3] B. circumstantijs. — [4] B. Smoqvice. — [5] B. memmoratum. — [6] B. sugestione. — [7] B. nollumus. — [8] B. haec. — [9] B. possint. — [10] Riječ „ac" samo u B. — [11] B. caratere. — [12] B. ellecti. — [13] B. Quinque Ecclesiarum. — [14] B. Zagrabiense. — [15] B. Vaciense. — [16] B. Arnoldo. — [17] B. pallatino. — [18] Riječ „et" samo u B. — [19] B. Symygiense. — [20] B. Nitriense. — [21] B. Vyllarino. — [22] B. agazonum. — [23] B. Rollando. — [24] B. Mauricio. — [25] B. Musuniense. — [26] B. millesimo ducentesimo quadragesimo secundo. — [27] B. decimo V. — [28] B. chalendas.

21. Kralj Bela IV. nalaže županu kliškomu, da ne pušta vriječati prava grada Trogira. — 16. IV. 1243. — (Lucio: Memorie, str. 77.; Smičiklas: Codex, IV., str. 184, i d.)

B(ela rex etc.) fideli suo ac dilecto compatri A(lexandro) comiti zupano de Chlich salutem et gratiam. Nov(er)it tua fidelitas. quod tam grata fidelitatis obsequia nobis et corone regie impendunt dilecti nobis et fideles cives Traguriensis civitatis, propter que et alia ipsos et eorum civitatem recomendatam merito habemus apud nostram regiam maiestatem. Quare fidelitati tuae mandamus precipientes firmiter et districte, quatenus predictis civibus et civitati ipsorum astare debeas consilio et auxilio opportune, nec ipsos contra libertatem eorum seu privilegia per se vel per alios molestare vel perturbare aliquo modo presumas; iura sua tam in vineis, quam in agricultura sibi illibata ac inconcussa conservando pacifice et quietè, sicut gratiam nostram carum habes, ceterum nec aliquos in territorio ipsorum habitare vel colere agros aut vineas ipsis invitis permittas. Datum Bude feria 5.[1] post Pascha[2].

22. Otpis kralja Bele IV. Trogiranima, u kom ih obavještuje o odredbama učinjenima u njihovu korist — 16. IV. 1243. — (Lucio: Memorie, str. 54.; Smičiklas: Codex, IV., str. 185.).

Bela (rè d' Ongaria, Croatia e Dalmatia) alli fedeli suoi cittadini di Traù salute e gratia. Lodiamo la vostra fedeltà, che conosciamo per certi argomenti apparecchiati per questi e altri servitii vostri incontrarne grata remuneratione. Perciò vi commandiamo ricercandovi più attentamente, che cumulando virtù à virtù, assistiate col consiglio e agiuto al fedel nostro compare Alessandro zupano de Clich, quando sarete da lui ricercati. E noi habiamo commandato tanto à Dionisio, duca di tutta la Slavonia, quanto à Stefano, bano della maritima, quanto anco ad esso Alessandro, nostri fedeli, che[3] vi diano aiuto e consiglio oportuno, ne in cosa alcuna per se, ò per altri vi diano molestia contro il tenore de nostri privilegii e libertà sin hora osservata; nel resto circa la galera, che la fedeltà vostra ha dimandato per Marino nostro fedele e vostro concittadino, habbiamo esaudite le vostre dimande lasciando questo in discrettione dell' istesso Marino vostro cittadino, alle parole del quale havrete fede indubitata sopra il fatto della galera e altro. Datum in Buda giovedi doppo Pasqua.

23. Kralj Bela IV. javlja Trogiranima, da je odredio, da ih ima zaštititi herceg Dionisije. — 16. IV. 1243. — (Smičiklas: Codex, IV., str. 186.)

[1] Sm. quinta. — [2] Sm. Pascham. — [3] Sm que.

24. Trogirani obvezuju se, da će se pokoriti pravorijeku fr. Gerarda Mutinskoga i fr. Pavla i Andrije malobraćana u njihovoj pravdi sa Spljećanima — 11. IX. 1243. — (Ljubić: Monumenta hist. Slavorum mer., I., str. 59.; Smičiklas: Codex, IV., str. 197.)

In Christi nomine. Anno incarnationis eius millesimo ducentesimo quadragesimo tertio, indicione prima, mense septembri[1], die XI. intrante, temporibus domini Treguani venerabilis episcopi, Stepconis comitis, Petri de Luca, Pauli et Marini Blasii iudicum Traguriensium, in insula, que vocatur Buva, iuxta ecclesiam sancti Petri hoc actum est. Nos quidem memorati iudices et universa comunitas Traguriensis compromittimus et obligamus nos firmiter, compromittentes in manibus religiosorum virorum fratris Girardi Mutinensis et ipsius confratrum[2] Pauli et Andree de ordine fratrum minorum, quod bona fide et sine fraude stabimus ad omnia, que ipsi inter nos et Spalatenses duxerint statuendum, ordinandum vel precipiendum. Interposita etiam iuramenti[3] religione firmamus observare omnia suprascripta et numquam contravenire. Si vero, quod absit, eorum precepto vel compositioni rebelles vel inobedientes fuerimus, volumus illa pena teneri, quam ipsi in litteris reformande pacis duxerint statuendum. Testes sunt...

25. Osuda fr. Gerarda i drugova o prijeporu među Trogiranima i Spljećanima — 11. IX. 1243. — (Ljubić: Monumenta histor. Slavorum meridionalium, I., str. 60.; Smičiklas: Codex, IV. str. 197. i d.)

In primis ergo volumus et precipimus, ut villa de Ostrog cum omnibus suis pertinentiis et cum omnibus adiacentibus terris sit in ius et proprietatem ecclesie sancti Domnii, ita quod totum integre possideat, sicut possedit tempore G(uncelli) archiepiscopi usque ad adventum domini regis Bele, nullis privilegiis seu instrumentis preiudicantibus, quantum in hoc eidem ecclesie in perpetuum. Sed quia olim questio fuit inter ecclesiam Spalatensem et civitatem Traguriensem super territorium[4] de Biaci et sancti Vitalis, ipsam questionem relinquimus indiscussam . . .

26. Mir sklopljen između kneza Domalda i Trogirana. — 13. XI. 1243. — (Smičiklas: Codex, IV., str, 205. i d.)

27. Kralj Bela IV. izriče, da ono, na što su se Trogirani obvezali (pod 24. i 25.), jer su Spljećani zarobili neke njihove građane, nema nikakove snage, koliko se protivi privilegiju, što ga je on izdao Trogiranima. — 3. XII. 1243. — (Smičiklas: Codex, IV , Str. 208.).

. . . ch' essendo insorti contro di voi li Spalatini nemichevolmente; oltre le spoglie presevi, e ferite datevi, habbino presi molti de vostri ini-

[1] Lj. septembris. — [2] Lj. fratrum. — [3] Lj. iuramenta. — [4] Lj. territorio.

quamente, li quali non havete potuto liberar altrimente dal pericolo della morte, se prima non siano stati estorti alla communità vostra dalli Spalatini alcuni instrumenti in pregiuditio de privilegij regali, poco tempo fà à voi solennemente concessi. Però essendo, che quelle cose, che per forza, ò per paura vengono fatte, non vagliono; massime dove vien tal paura, che caschi in huom costante, determiniamo, che li predetti instrumenti e le promesse cosi estorte, siano di niun valore. Volendo, che li privilegij vostri restino salvi e stabili in perpetuo, ne alcun pregiuditio ò gravame possi attribuirsi per tal estorsioni . . .

28, Herceg Dionizije proglasuje mir između Trogirana i Splje-ćana — 19. VII. 1244. — (Lucio: Memorie, str. 55.; Smičiklas: Codex, IV,, str. 235. i d.)

. . . in questa maniera si sono accordati . . . che tutta la terra dalla colonna sopra verso Traù, nella quale si contiene la villa d' Ostroch, piena e intieramente sia lasciata alli Traurini pacificamente possedere . . . Sotto l' istess' accordo rilasciarono li Spalatini alli Traurini certa isola, per nome San Stefano, sopra la quale contendevano, da esser[1] da loro pacificamente ritenuta . . .

29. Kralj Bela IV. potvrđuje mir sklopljen među Trogiranima i Spljećanima (pod 28.) — 14. X. 1244. — (Smičiklas: Codex, IV., str. 247.)

30. Nadbiskup i komes spljetski Ugolino prisiže, da će se držati mira sklopljenog s Trogiranima — 5. VI. 1245. — (Smičiklas: Codex, IV., str. 279.)

31. Biskup trogirski daje izjavu glede arhiprezbitera i opata šibenskoga; ispravu o tom sastavio je notar Gavsinja — 5. VIII. 1246. — (Lucio: Memorie, str. 68. i d.; Farlati: Illyricum, IV., str. 342.; Smičiklas: Codex, IV., str, 299. i d.)

. . . . Et ego Gausinna, primicerius et traguriensis iuratus notarius, iubente domino meo predicto episcopo, presentem paginam scripsi et consueto signo communitam roboravi ipsam, bulla ipsius (episcopi)[2] communivi.

---

[1] Sm. d'esser.

[2] Riječ „episcopi" umetnuo je Sm., dok je u Lucia i u Farlatia razmak između „ipsius" i „communivi" ispunktiran; možda da je tu bilo prvobitno „communitatis" a ne „episcopi".

32. Mir sklopljen između Trogira i Šibenika — 17. X. 1250. — (Smičiklas: Codex, IV., str. 430. i d.)

33. Trogirani obnavljaju mir s Dubrovčanima — 1250. — (Smičiklas: Codex, IV., str. 437. i d.)

34. Papa Inocent IV. otpisuje, da Šibenik ima biti podložan biskupu trogirskomu — 11. VII. 1254. — (Smičiklas: Codex, IV., str. 562. i d.)

35. Mir sklopljen između Trogira i Šibenika — 7. II. 1263. — (Smičiklas: Codex, V., str. 247.)

36. Odluka trogirske općine o prodaji dobara Grube udove Tolimirove — 13. V. 1271. — (Lucio: Memorie, str. 90. i d.: Smičiklas: Codex, V., str. 591. i d.)

Generale consilium factum fuit in civitate traguriensi, ecclesia sancti Laurentij, in quo propositum, recordatum et dictum fuit: . . . . In quo consilio fuerunt infrascripti omnes, in primis dominus Zanicha Casotti, dominus Duymus de Cega, dominus Nicola Jacobi consules communis Tragurij, item dominus comes Marinus, dominus Dessa Amblasij, dominus Valentinus Petri Luce, Luca Matthei, Valentinus de Casarizza, Bertanus Marini, Stefanus Marini eius frater, Cebri Petri Luce, Jacobus Totille, Georgius de Cega, Lomprus Jacobi, Marinus Stoche, Gude, Dessa Petri Vengiguerra, Thomas domini Zaniche, Silvester Mengazze.

37. Mir sklopljen između Stjepana kneza cetinjskoga, gradova Trogira i Šibenika — 7. I. 1272. (Smičiklas: Codex, V., str. 617. i d.)

38. Spominju se privilegiji, što su ih dali Trogiranima kraljevi hrv.-ug. Stjepan (sin Belin) i Ladislav (Kumanac). (Ljubić: Mon. sp. histor. Slav. merid., I., str. 343).

Exemplum . . . (kao pod 10.) . . . Noscat vestra magnitudo ducalis, quod lectis et plenius intellectis litteris super facto privilegiorum, que civitas et homines de Tragurio habent a regibus Hungarie, et ad que dicta

civitas ipsi regi tenetur, per dominationem vestram mihi transmissis, in continenti quam citius potui ipsa privilegia temptari, feci, et visis et examinatis illis, que reperire valui, unum ex ipsis, quod videbatur distinctius loqui quam alia, in presenti folio exemplari feci, in quo quidem prudentiam ducalem, ad quid Tragurini dicto regi tenentur et e converso, videre poterit manifeste, et eiusdem privilegii confirmationem dicti Tragurini habent a rege Stephano filio regis Belle, qui ipsum privilegium concesserat cum duplici sigillo magno regali pendente de cera in millesimo ducentessimo septuagesimo. Item eiusdem privilegii confirmationem habent a rege Ladizlavo cum duplici sigillo magno regali de cera pendenti in millesimo ducentesimo septuagesimo quinto. Item habent (kao u 10.)

39. Ladislav kralj hrv.-ug. prima Trogirane pod svoju vlast i potvrđuje im povlastice svojih predšasnika — 21. XI. 1272. — (Lucio: Memorie, str, 91.; Smičiklas: Codex, VI., str. 7.)

Ladislaus fidelibus suis potestati et communi de Tragurio salutem et gratiam plenam. Significastis[1] nobis per litteras vestras et Cosmam nuntium vestrum, quod debitam fidelitatem nobis perfecte servaretis et persistetis perpetuo in eadem, super qua vobis et vestris referimus multas gratias, assicurantes et affidantes fidelitatem vestram per presentes, quod vos in vestris libertatibus et iuribus, quae a sanctis progenitoribus nostris tenuistis, volumus per omnia observare. Datum in insula sanct . . . . II. feria post octavam sancti Martini.

40. Kralj Ladislav piše Spljećanima, da ne uznemiruju Trogirane — 10. VIII. 1273. — (Smičiklas: Codex, VI., str. 42.)

41. Kralj Ladislav piše banu Pavlu, da ne uznemiruje i ne podvrgava svojoj vlasti Trogirane — 12. VIII. 1273. — (Lucio: Memorie, str. 92. i d., Smičiklas: Codex, VI., str. 43.)

Ladislaus etc. Paulo bano salutem et gratiam. Conquesti sunt nobis communitas civium de civitate nostra Tragurii, quod tu ipsos non desistis molestare[2] petendo ab eis obsides, ut tibi teneantur deservire et faciendo descensus super terris eorumdem et alias quam plures iniurias irrogans. Verum cum nos hospites nostros nolimus per quempiam molestari . . . .

42. Kralj Ladislav obavješćuje Trogirane, da je opomenuo bana Pavla, Spljećane i Šibeničane, neka ih ne uznemiruju — 12. VIII. 1273. — (Smičiklas: Codex, VI., str. 43. i d.)

---

[1] Sm. Significatis. — [2] Riječ „molestare" izostavljena u Sm.

43. Kralj Ladislav piše Šibenčanima, da ne uznemiruju njegove vjerne Trogirane — 24. IV. 1274. — (Smičiklas: Codex VI., strana 69.)

44. Ban Nikola vraća Trogiranima Klobučac, koji im je oduzeo njegov otac Stjepan — 16. VI. 1275. — (Smičiklas: Codex, VI., strana 109.)

45. Ban Nikola izvješćuje kralja Ladislava, da Splječani uznemiruju Trogirane poradi nekih zemalja, koje je Trogiranima darovao kralj Bela, — a Šibenčani, jer hoće, da imadu svoga biskupa nezavisnoga o trogirskom — 1275. — (Smičiklas: Codex, VI., strana 118. i d.)

46. Kralj Ladislav vraća Splječanima Ostrog i druge zemlje, koje je kralj Bela darovao Trogiranima — 1275. — (Smičiklas, Codex, VI., strana 150. i d.)

47. Trogirani primaju mir sa Splječanima — 23. VI. 1277. — (Lucio: Memorie, str. 97.; Smičiklas: Codex, VI., str. 204. i d.)

1277., die dominico, 8. exeunte iunio; actum Tragurij, in ecclesia santae[1] Mariae. Cum per honestum, ac probum virum dominum Joannem, prepositum de Glegoreza[2], et dominum nobilem virum dominum Petrum, comitem insularum Phare et Braze esset inter Spalatensem communitatem et Traguriensem hinc per totum mensem iulij treugua composita et ordinata secundum formam articulorum inferius denotatam, petentibus ipsis à predictis iudicibus et civitate Tragurij ipsam treguam obligatione sacramenti et publici instrumenti firmari et acceptari, domini vero Valentinus Casarizze et Dessa Amblasij, consules civitatis Tragurij et dominus comes Marinus Amblasij et universa communitas Tragurij in consilio generali ob reverentiam et honorem domini regis Karuli et propter honorem predictorum prepositi et comitis Petri ipsam treguam corporaliter prestito iuramento omnia predicta civitati Spalati et ipsius civitatis hominibus in hunc, qui sequitur, modum acceptarunt: . . . .

---

[1] Sm. sancte. — [2] Sm. Glagoreza.

48. Presuda kneza Gjure Bribirskoga (Šubića) i drugova kao obranika u raspri između Splječana i Trogirana o pripadnosti pojedinih sela — 30. VI. 1277. — (Lucio: Memorie, str. 101. i d.; Smičiklas: Codex, VI. strana 206. i d.)

. . . .

Villa autem, que nuncupatur Ostroch, super quam inter predictas civitates Spalati et Tragurij questio vertebatur, inquisita per privilegia testificationes hominum veridicorum diligenter veritate, per nostrum arbitrium et sententiam diffinitivam sic duximus terminandum, videlicet, quod villa cum suis pasculis, pratis, nemoribus, aquis et omnibus circumstantijs, pertinentijs suis per communem seu civitatem Tragurij totaliter ac finaliter à modo relinquatur omnibus illis comorantibus Spaleti vel Tragurii, qui vulgariter lingua sclavonica dedigi appellantur, qui etiam, sicut certo tertius[1] est, compertum antiquitus tempore dicte prioris guerre tenuerunt et possiderunt; ac ipsorum heredibus et successoribus libere ac pacifice in perpetuum possidenda; et sit villa ipsa predicta cum pertinentijs suis de cetero omnium eorumdem[2] supradictorum dedigiorum ad faciendam exinde totam ac omnimodam suam voluntatem; non obstantibus instrumentis publicis vel regio privilegio seu aliqua quacumque licentia uno vel una seu pluribus, que vel quas commune seu homines de Spaleto, vel commune seu homines de Tragurio quoquomodo obtinuerint, vel habent de predicta villa, que instrumenta, privilegia et littere, si qua vel si que ulterius apparent, omnia seu omnes ac singula seu singulas cassa et casse, irrita et irritas, vacua et vacuas, nullius vigoris, roboris et valoris deinceps in perpetuum fore pronuntiamus.

Preterea scopulum sive insulam vocatam sancti Stefani, super qua inter predictas civitates questio movebatur, arbitramur et finitive[3] sententiamus esse de cetero in perpetuum communis Spalati non obstante instrumento aliquo . . . . Ecclesiam vero sancti Petri de Clobuicciz cum omni territorio suo et terram, que Bristicz nominatur, super quibus inter predictas civitates questio vertebatur, per nostram arbitrariam sententiam diffinitivam regie maiestati inter easdem predictas civitates relinquimus terminandas[4] . . . .

49. Francisko Faletro trogirski komes s vijećem ovlašćuje Trogiranina Vučinu na represalija protiv Splječana, za brod, što su mu ga oduzeli — 11. I. 1283. — (Lucio: Memorie, strana 113. i d.; Smičiklas: Codex, VI., strana 422. i d.)

. . . . Unde nos Franciscus (Faletrus) potestas traguriensis volentes dictum nostrum civem in suis iuribus manutenere et sibi iustitiam facere, velut decet, habitoque hinc inde cum consiliarijs nostris et cum deliberatione consilio diligenti sententialiter sententiamus atque deliberamus, et per deffinitivam sententiam promulgamus atque etiam mandamus et licentiam

[1] Ovako u M. pogrješno mjesto „certius“; u Sm. „cercius“. — [2] Sm. eorundem. — [3] Kratica „finit.“ u Sm. transkribirana sa „diffinitive“. — [4] Sm. terminandam.

tribuimus Vulcigne predicto, ut supra bonis quorumcumque Spalatensium, ubique invenientur, represaliam facere debeat Vulcigna predictus et sibi satisfieri facere de dictis ligno et rebus, ut supra dictum est, videlicet de libris M denariorum parvulorum . . . . . .

50. Ustrojstvo stalnoga velikoga vijeća nobila u Trogiru — 15. i 23. X. 1284. — (Lucio: Memorie, str. 204. i d.; Smičiklas: Codex, VI., strana 502. i d.)

Die dominico 15. octobris 1284., congregatis iudicibus, consiliarijs et pluribus alijs hominibus volentibus venire in platea Tragurii, facta fuit electio consiliarium in perpendiculum, datis quindecim ballottis[1] septem scriptis et octo non scriptis more solito. Qui consiliarii electi sunt hij: dominus Dessa Amblasij, dominus Valentinus Casariza, dominus Georgius Cega, dominus Duymus Domiche, dominus Silvester de Mengas, dominus Thomas Janniche, dominus Matheus domini Luce, dominus Dessa Smiti. — Die lune, 23. octobris, congregatis consiliarijs in palatio communis Tragurii, inter quos dominus Palmerius domini Falci, potestas predicte civitatis, proposuit, quod sit de maiori consilio faciendo providendum e[2] faciendum, petens[3] sibi consilium exhiberi; in quo post multas contionationes placuit maiori parti, facto inter eos partito per ipsum dominum potestatem, quod eligantur ad presens 40 consiliarij, qui consiliarij electi sunt hij 40: Sier comes dominus Jannicha, sier comes dominus Luzius, sier comes dominus[4] Andreas comitis Marini, dominus Dessa Morsiche, dominus Marinus Casariczi, dominus Nicola Casiocti, Petrus Valentini, Julla Plati, Gregorius domini[5] Luzi, Janninus Divoiz, Raddus Petri, Georgius Calvici, Petrus Celie, Simon comitis Marini, Petrus Duymi, Maurus Stochi, Nicola Longus, Cibrianus Marini, Amblasius Martini, Marinus Bertanni, Dessa Duymi Celie. Strechia, Gausinnia Marini, Stepanus Doymi Celie, Doymus de Casarizi, Marinus Stephani, Temini Vite. Redosij de Firmino, Barti[6] Silvestri, Matheus Dobri. Consiliarii facti die 15. octobris: Dessa Amblasij, Valentinus Casariz, Georgius Cega, Duymi Domiche, Silvester de Mengas, Thomas Janniche, Matheus domini Luce, Dessa Smiti. Infrascripti sunt advocati electi per consiliarios die predicta: Priula Casiocti, Dessa Morsiche Fave, Gregorius domini Luzi, Petrus Duymi Ceghe. Isti sunt camerarij: Julla Ploci die mercurij tertia iuravit, Serbella Desse die dominico septima iuravit.

51. Ban Pavao Šubić traži od Trogirana 60 oružanih momaka — 16. X. i 6. XI. 1284. — (Smičiklas: Codex, VI., str. 503. i d.)

---

[1] Sm. ballotis. — [2] Sm. et. — [3] Riječ „petens" izostavljena u Sm. — [4] U M. kratica „D", u Sm. izostavljeno. — [5] Sm. transkribira kraticu D. sa „dominus". — [6] Sm. Barthi.

52. Trogirsko vijeće nobila dokida jednu odredbu sadržanu u starom trogirskom statutu zvanom „capitulare“ — 28. II. 1286. (Ljubić: Monumenta spect. historiam Slavorum merid., I., strana 142. i d.; Smičiklas: Codex, VI., strana 549. i d.)

In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo ducentesimo octuagesimo sexto, die Iovis, ultimo mensis februarii, quarte decime indicionis[1], temporibus domini L(adislai), Dei gracia[2] serenissimi regis Hungarie, venerabilis patris domini G(regorii)[3], Dei gracia[4] traguriensis episcopi, et magnifici viri domini Georgii traguriensis comitis, ac nobilium virorum dominorum Desse Amblasii, Duymi Domiche et Mathei Luce Mathei traguriensium iudicum. Cum inter cetera statuta, que in capitulari comunis civitatis Tragurii[4] habentur, pateat evidenter per ipsum comune civitatis Tragurii[4] statutum et ordinatum esse, quod nullus ex civibus traguriensibus auderet vel deberet ab aliquo extraneo sive forensi aliqua bona sive possessiones emere vel in cambium sive in donum vel aliquo modo suscipere aliquid de bonis et possessionibus ipsius extranei vel forensis, que[5] essent in civitate Tragurii[6] vel eius districtu, quod iuri consonum non esse videtur, et sapientum sit in melius revocare conscilia: ideoque predicti iudices Tragurii et totum conscilium[7] civitatis Tragurii[8] unanimiter et concorditer per se suosque successores nomine et pro parte dicti comunis[9] Tragurii[8] dederunt et contulerunt omnibus et singulis civibus civitatis Spaleti, qui bona aliqua sive pessessiones habent in civitate vel in districtu civitatis Tragurii[8], per hoc presens puplicum[10] instrumentum plenam immo plenissimam virtutem et liberam potestatem, ipsa bona et possessiones omnes vel singulas libere atque quiete, quod non obstante vel preiudicante capitulario[11] sive statuto predicto, absque aliqua comunis[9] civitatis Tragurii[8] molestia, impedimento vel contradictione cuiuscumque[12], vel quibuscumque voluerit[13], ut res et bona sua propria vendendi, donandi, pignerandi, obligandi, permutandi et suam ex ipsis in perpetuum omnimodam facere voluntatem. Nec[14] minus predicti iudices et conscilium[15] dederunt[16], contulerunt et concesserunt omnibus etiam suis civibus traguriensibus, quod non obstante vel preiudicante statuto predicto civitatis Tragurii[8], absque aliquo impedimento, molestia vel condictione[17] sibi inde inferenda[18] plenam virtutem, licenciam habeant et omnimodam potestatem ab omnibus civibus spalatensibus ipsorum bona et possessiones, que et quas habent in civitate vel in districtu civitatis Tragurii, emendi, permutandi, in donum et pignus suscipiendi et omne genus contractus cum eis et de ipsis bonis et rebus cum dictis civibus Spaleti faciendi, qui[19] de utriusque parcium voluntate placuerit faciendum. Et ut predicta omnia et singula robur optineant[20] firmitatis, que ipsi iudices et conscilium per se

[1] Lj. quartodecime indictionis. — [2] Lj. gratia. — [3] Lj. J. — [4] Lj. Traguriensis. — [5] Lj. qui. — [6] Lj. Traguriensi. — [7] Lj. consilium. — [8] Lj. Traguriensis. — [9] Lj. communis. — [10] Lj. publicum. — [11] Lj. capitulari. — [12] Lj. cuicumque. — [13] Lj. voluerint. — [14] Lj. non. — [15] Lj. consilium. — [16] Lj. dedere. — [17] Lj. contradictione. — [18] Lj. inferendas. — [19] Lj. quid. — [20] Lj. obtineant.

suosque successores nomine dicti comunis[1] per hoc puplicum[2] instrumentum firma et rata habere atque tenere promiserunt, et non contrafacere vel venire se obligarunt cum bonorum sepedicti comunis[1] Tragurii[3] obligatione. Actum in camera comunis[1] presentibus domino Johanicha[4] Casocti, domino Luca Mathei et aliis, ac domino Dessa Duymi examinatore.

Ego Dessa Duymi examinator conscius examinavi.

Ego Sanctorus[5], traguriensis[6] iuratus et confirmatus notarius, scripsi hoc instrumentum, quia hiis omnibus rogatus interfui et meo signo signavi.

53. Zadrani ugovaraju mir sa Trogiranima i Splječanima — 8. XI. 1290. — (Smičiklas: Codex, VII., strana 6.)

54. Mir sklopljen između Trogira i Spljeta — 22. I. 1291. — (Smičiklas: Codex, VII., strana 17. i d.)

55. Mir sklopljen između Trogirana i kneza Gjure bribirskoga — 7. IV. 1294. — (Smičiklas: Codex, VII., strana 173. i d.)

56. Pregovori između Trogirana i Omišana — 9. IV. 1294. — (Smičiklas: Codex, VII., strana 174. i d.)

57. Mir sklopljen između Trogira i Vesta (grada u napuljskom kraljevstvu) — 2. IV. 1297. — (Smičiklas: Codex, VII., str. 266. i d.)

58. Papa Bonifacije VIII. osniva biskupiju u Šibeniku — 1. V. 1298. — (Smičiklas: Codex, VII., strana 304. i d.)

59. Stari statut trogirski iznova prepisao notar Siroctus — 13. IX. 1303. — (Lucio: Memorie, strana 192.)

1303., die 13. septembris. Quum Siroctus, notarius, scripserit de novo totum capitulum et volumen capitoli veteris et etiam condita de novo, dentur pro labore libre 25 parvorum venetorum.

---

[1] Lj. communis. — [2] Lj. publicum. — [3] Lj. Traguriensis. — [4] Lj. Johannicha. — [5] Lj. Sanctorius. — [6] Lj. Tragurie.

60. Juraj Bribirski, komes dalmatinskih gradova, izjavlja, da „Podmorje“ pripada gradu Trogiru — 4. VII. 1304. — (Smičiklas: Codex, VIII., strana 51.)

61. Trogirsko vijeće nobila ovlašćuje Trogiranina Dujma Dopnića na represalija protiv Bračana, jer ga je Bračanin Pribinja s drugovima porobio — 30. X. 1305. — (Smičiklas: Codex., VIII., strana 112. i d.)

62. Trogirsko vijeće nobila odlučuje, kako se imadu određivati upravitelji (operarii) dobara crkve sv. Lovrijenca — 3. VII. 1308. — (Smičiklas: Codex, VIII. 187. i d.) (por. Stat. lib. I., c. 71.)

63. Mir između bana Pavla i grada Trogira — 5. VIII. 1308. — (Smičiklas: Codex, VIII., strana 196. i d.)

64. Kardinal Gentilis daje oprost od četrdeset dana svima, koji budu posjetili na određene blagdane stolnu crkvu sv. Lovrijenca u Trogiru — 8. VIII. 1308. — (Smičiklas: Codex, VIII., str. 197.)

65. Trogirsko vijeće (tajno) odašilje u Mletke Marka Julle, da za grad Trogir podigne zajam i preuzme određene obaveze — 25. V. 1315. — (Lucio: Memorie, strana 152. i d.; Smičiklas: Codex, VIII., strana 392. i d.)

1315. die 25. maij, nobilis et potens vir dominus Mattheus Sori, potestas et capitanius generalis populi et communis civitatis traguriensis, una cum suis duodecim sapientibus et alijs, quibus dicto domino potestate et capitanio et XII sapientibus placuerunt et eligendi fuerunt, et omnes et singuli, quos eis placuerunt, cum XII sapientibus una cum dicto domino potestate et capitanio unanimiter et concorditer ex auctoritate et bailia eis attributa per consilium generale dicti communis, ut asseruerunt mihi notum esse dictam auctoritatem scriptam in reformatione dicti consilij per magistrum Angelum de Monticulo, notarium dicti potestatis, et dicentes voluisse dictum dominum potestatem et consilium totum cum eodem, fecerunt, constituerunt, ordinaverunt eorum et dicti communis legitimum sindicum, procuratorem, factorem et nuncium specialem, vel si alio nomine de iure melius dici potest, discretum virum dominum Marcum Julle dilectum civem nostrum ad comparendum coram magnifico et potenti domino domino

Johanne Superantio duce Venetorum et coram communi Venetiarum et ad faciendum et tractandum atque firmandum cum eis, et ad faciendum eis promissionem tam de promittendis per eumdem dominum Marcum, quam de quibuslibet alijs, prout ipsi sindico melius et utilius visum fuerit pro dicto communi traguriensi, et ad contrahendum pactum cum dicto domino duce et communi Venetiarum, et ad obligandum dictum commune traguriense et habere ipsius communis et super dictum commune pecuniam mutuo sumendi, et quod possit eligere rectorem vel potestatem de Venetiis, quos et quem ipse voluerit, pro tempore presenti atque futuro cum illa conditione et salario, quo sibi placuerit, et utilius visum fuerit ad paciscendum, componendum et cuiuscumque generis contractus faciendum et ad obligandum se nomine dicti communis super quocumque contractu, et generaliter ad omnia eorum negotia tractanda et gerenda palam et occulte et ad omnia alia et singula facienda et exercenda, que dicta sunt et que ei commissa sunt, et imposita per eosdem dominos potestatem et suum consilium generale facere possit, de quibus omnibus ei credatur . . . . .

66. Veliko i malo vijeće trogirskih nobila ponovno bira Matiju Sori za kneza na 5 godina — 8. VI. 1315. — (Lucio: Memorie, strana 155., Smičiklas: Codex, VIII., strana 401.)

. . . qui quidem dominus Matteus[1] Sori die predicta ad petitionem et instantiam omnium de dicto consilio in loia communis traguriensis constitutus, presentibus omnibus de dicto consilio et universo populo dicte civitatis narrato sibi sacramento per dominum Franciscum Valentini, et lecto sibi per me notarium statuto offitij potestarie et capitanie vulgari sermone diligenter tacta sacrosancta cruce ad sancta Dei Evangelia corporaliter iuravit, se facturum verbo et opere offitium capitanie et potestarie secundum formam statuti et ad probatas consuetudines et iure, bona fide, sine fraude, presente dicto Francesco[2] Valentini, Georgio Marini, Jacobo Vechico, Zubriano Buble, Marco Julle etc.

67. Mir sklopljen između Trogira i Spljeta — 24. I. 1322. — (Smičiklas: Codex, IX., strana 46. i d.)

68. Ugovor Trogirana s Pavlom Šubićem protiv bana Mladena — 24. IV. 1322. — (Smičiklas: Codex, IX., strana 60. i d.)

69. Mletačko vijeće otpisuje Trogiranima o nekim prognanicima i taj se otpis u Trogiru proglašuje. (Lucio: Memorie, str. 202. i d.; Smičiklas: Codex, IX., strana 262. i d.)

(1325.) die dominico 27. octubris[3]. Caveconus preco predictus bannivit et publice proclamavit sub logia communis in lingua latina et slava in omnibus, prout ipsa commissione plenius continetur.

[1] Sm. Mattheus. — [2] Sm. Francisco. — [3] Sm. octobris.

70. Savez gradova Trogira, Spljeta i Šibenika pod okriljem Mletaka — 3. XII. 1327. — (Smičiklas: Codex, IX., str. 372. i d.)

71. Proglas jedne osude — 7. XII. 1334. — (Lucio: Memorie strana 201.)

1334., die 7. decembris. Nos Michael Justiniano comes cum nostra curia etc. lata et pronunciata et promulgata fuit predicta sententia per predictos dominum comitem et suam curiam supracitatam, et lecta et vulgarizata de verbo ad verbum per me Jacobum magistri Francisci de Asisio, notarium iuratum et cancellarium communis Tragurij, in logia predicta Tragurij, ubi iura reduntur.

72. Mir sklopljen između Trogira i otoka Brača. — 10. IV. 1339. — (Smičiklas: Codex. X., strana 449.)

73. Odredbe mletačkog vijeća o nekim promjenama i nadopunjcima trogirskih zakona — 23. V. 1335. — (Ljubić: Monumenta, I., strana 446.)

Die XXIII. maii, capta: Quod super facto accusationum, que fiunt per familiam comitis Tragurii, pro quibus habent partem et quam partem petunt ambaxatores sui, qui hic sunt, reduci in communi pro meliori ipsius civitatis Tragurii et refrenatione malorum, statutum super facto dictorum accusatorum in sua permaneat firmitate, cum non sit revocandum.

Item quod nulla novitas fiat ad presens super facto salarii comitis Tragurii, sed observetur de cetero, quod comites ituri ad dictum regimen civitatis Tragurii teneantur recipere suum salarium in illis monetis, que currunt vel currerent de cetero in civitate Venetiarum.

Item quod omnia illa statuta communis Tragurii, que sunt scripta in libris ipsius terre, sint, que velint, et quia facta sunt secundum ordines statutorum ipsius civitatis, et de quibus fit mencio, quod observentur pro statutis, debeant esse firma et pro firmis habeantur et observentur, et poni debeant in suis quaternis de pergameno, ubi sunt alia sua statuta. Verum si de eis vel de aliquo eorum volunt aliquid dicere sui ambaxatores predicti, videlicet, quod aliquid illorum statutorum non sit utile pro eis, dicant nominatim ea, que non sunt utilia, et prius modi super eis per nos fiet., quod erit iustum et convenies pro nostro honore et bono et conservatione eorum.

74. Stjepan, ban bosanski, daje Trogiranima povlastice za trgovanje u Bosni — 7. X. 1339. — (Smičiklas: Codex. X. str. 494. i d.)

75. Preustrojstvo velikoga vijeća trogirskoga povišenjem broja vijećnika — 22. V. 1340. — (Lucio: Memorie, strana 227., Smičiklas: Codex, X., strana 551. i d.)

In nomine domini 1340.; indictione 8., die mensis 22. madij; convocato et congregato maiori et generali consilio communis et hominum civitatis traguriensis in palatio dicti communis, sono campane et voce preconia, ut moris est, de mandato nobilis et potentis viri domini Marci Celsi, honorabilis comitis Tragurij, prius die heri precedenti[1] inter dominos de eius curia, qui fuerunt sex cum eo, facto partito ad bussolas et balottas, omnes in communi concordia, eorum nemine discrepante, occasione cuiusdam requisitionis facte quampluries et pluribus vicibus ipso domino comiti per plures bonos homines et personas civitatis traguriensis eidem narrantes et exponentes, quod propter bonum et pacificum statum, quem dicta civitas habuit de 20 annis citra vel circa, multi boni homines et filij multorum bonorum hominum de bono in melius multiplicati sunt, qui non sunt de consilio dicte civitatis, quod eis indecens videtur, quare ipsi domino comiti et eius curie placeat providere, quod aditio fiat et fieri debeat consilio dicte civitatis de dictis bonis hominibus et filijs dictorum bonorum hominum dicte civitatis ultra numerum, qui esse consuevit et ad presens, et dictus dominus comes et domini de eius curia inter se providerint et firmaverint predicta fieri debere cum voluntate et beneplacito dicti consilij generalis, et secundum quod ipsi consilio et maiori parti consiliariorum dicti consilij placebit et videbitur, fiat et procedatur et executioni mandatum, firmum sit, et ulterius debeat observari, non obstantibus aliquibus statutis in contrarium loquentibus, quibus in hac parte intelligatur dispensatum. Item dominus comes volentibus et presentibus dictis dominis de curia dixit[2], proposuit, consilium postulavit, quid placet dicto consilio . . . . . . consiliarijs[3] dicti consilij, et in predicta volunt fieri pro communi et pro bono et utilitate dicti consilij. In reformatione cuius consilij, in quo fuerunt 49 consiliarij, et facto partito inter ipsos ad bussolas et balotas[4] super dispensatione statutorum loquentium, quod consilium maius generale sit de 80 hominibus et consiliarijs ad plus, placuit ponentibus earum balotas in bussola alba, qui fuerunt 25, quod dicta statuta in hac parte proposita per dictum dominum comitem et occasione contentorum in ea sit et intelligatur in omnibus dispensatum et derogatum, videlicet: quod aditio fieri possit dicto consilio. Illi vero, quibus displicuit, ponentes eorum balotas in bussolam vermilam, fuerunt 24 in contrarium predictorum. Item simili modo facto partito per dictum dominum comitem ad bussolas et balotas super aditione fienda maiori et generali consilio civitatis traguriensis ultra numerum 80 hominum et consiliariorum[5], placuit ponentibus eorum balotas in bussulam albam, qui fuerunt numero 25, quod de novo aditio fiat et fieri debeat consilio maiori et generali predicto ultra numerum predictum, quod consilium est ad presens; illi vero, quibus displacuit, ponentes eorum balotas in bussolam vermilam, fuerunt numero[6] 24 in contrarium predictorum.

---

[1] Kratica „preced“ u Sm. transkribirana „precedente“. — [2] Sm. dicit. — [3] Kratica „consiliar.“ neispravno transkribirana u Sm. „consiliarij“. — [4] Sm. balottas. — [5] Kratica „consil.“ u Sm. neispravno transkribirana „consiliarijis“. — [6] M. num., Sm. numerum.

76. Daljne odredbe o preustrojstvu velikoga vijeća — 28. V. 1340. — (Lucio: Memorie, str. 227. i d., Smičiklas: Codex, X., str. 554.)

In nomine domini 1340., indictione 8., die 28. madij, convocato et congregato maiori generali[1] consilio communis[2] et hominum civitatis traguriensis, in palatio dicti communis, mandato dicti domini comitis prius die heri 27. madii precedenti[3] facto partito ad scruptinium[4] cum bussolis et balotis[5] inter dominos de eius curia, qui cum eo fuerunt, numero 8, omnes in comuni concordia, quod cum die lune 22. maij in generali consilio fuerit reformatum, quod consilio maiori generali dicte civitatis, qui est et esse consuevit de 80 consiliarijs et hominibus, debet fieri de novo aditio ultra numerum supradictum dictorum 80 hominum et consiliariorum, ut dicta reformatione scripta per me Tomam, dicti domini comitis cancellarium, in ipsis millesimo et indictione, die lunae 22.[6] madij prius die suprascripta facta absolutione et dispensatione statutorum loquentium, quod ipsum consilium esse debeat de predictis 80 hominibus et consiliarijs, et predictus dominus comes cum predictis dominis de curia intendunt et velint[7] ipsam reformationem executioni mandare pro bono statu e[8] pacifico dictae[9] civitatis et honorem et comodum bonorum hominum civitatis eiusdem, providerunt, firmaverunt et deliberaverunt inter se dicti dominus comes et domini de eius curia, quod ad consilium generale dicti communis proponatur et proponi debeat, de quanta etate et cuiusmodi personarum et hominum esse debeant illi, et cuius numeri illi, qui adi et scribi debent in dicto consilio, et cum quibus formis et conditionibus et modis, et secundum quod dicto consilio, videlicet maiori parti dicti consilij placuerit, fiat et procedatur et executioni mandetur, aliquibus statutis vel aliquibus alijs non obstantibus. Idem dominus comes in dicto generali consilio de voluntate dictae[10] eius curiae[11] dixit, proposuit et consilium postulavit, quid placet dicti consilij et hominum dicti consilij et in predicto fieri vel . .[12] pro bono, honore, utilitate communis et hominum civitatis predictae. In reformatione cuius consilij, in quo fuerunt 67 consiliarij, facto partito per dictum dominum comitem ad bussolas et balotas inter dictos consiliarios dicti consilij, placuit ponentibus eorum balotas in bussolam albam, et fuerunt numero 24[13], quod aditio fiat dicti consilij ultra numerum consuetum dictorum 80 hominum, hoc videlicet modo, quod quilibet gentilis homo civitatis traguriensis, qui habet patrem, vel qui non habet, qui pater sit vel fuerit de consilio dicte civitatis, intelligendo, quod quilibet, qui hodie est de consilio, sint et intelligentur in numero gentilium hominum, eciam si pater non fuerit de consilio non intelligendo, dumodo[14] sit legitimus, esse possit

---

[1] Sm. maiori et generali. — [2] M. kratica cōis, Sm. comunis. — [3] Sm. precedente. — [4] Kratica „scruptin." u Sm. transkribirana „scruptinia(!)" — [5] Kratica „bal." u Sm. transkribirana sa „ballotis". — [6] Sm. lune 23. — [7] Sm. vellint. — [8] Sm. et. — [9] Sm. dicte. — [10] Sm. dicte. — [11] Sm. curie. — [12] S. voluit, u primjerku M., kojim se služimo, inspunktirano je izradirano i perom preko ispisano „it". — [13] Imalo bi biti „35", jer su protiv toga glasovala, kako se kasnije vidi (od 67) 32. — [14] Između „intelligendo" i „dumodo" imade Sm. „tempore tirranie", te riječi nalaze se i u M., no otisnute slovima, kakova se upotrebljavaju za vlastite riječi Lucieve, a ne za riječi dokumenta.

de dicto consilio, qui venire debeat coram domino comite et eius curia in maiori consilio cum prinquiori[1] proximo, quem habebunt, qui proximus propinquior dictum talem, qui esse debebit et voluerit de dicto consilio, iuret esse etatis 20 annorum completorum, vel ab inde super, quo facto dictus talis scribatur in numero consiliariorum dicte civitatis. Et etiam quilibet 15 annorum, qui sit, vel fuerit filius alicuius gentilis hominis de consilio, possit esse de dicto consilio, sed non possit esse de partito nec officium habere, donec erit etatis 20 annorum completorum, vel ab inde super, et cum fuerit 20 annorum vel plurium, proximior propinquus, quem habebat, simili modo veniat in dicto consilio in maiori coram dicto domino comite et eius curia, qui tunc temporis erit ad regimen dicte civitatis et iuret illum esse etatis 20 annorum completorum, vel ab inde super, et tunc eo facto sit et esse possit de partito et officia habere, ut alij de dicto consilio, et si erit aliquis bonus homo et suficiens, qui non sit de consilio, neque pater eius fuerit, et sit dignus esse de consilio, possit porrigere suam petitionem domino comiti et eius curie, quod vellet esse de consilio, et si domino comiti et eius curie videbitur, quod de hoc dignus sit, dictus dominus comes de voluntate dicte eius curie ipsam petitionem proponat in consilio generali, et secundum quod consilio[2] vel maiori parti consilij placuerit, fiat et concedatur et executioni mandetur, et firmum sit; non obstante 32 consiliarijs suas balotas in bussolam rubeam ponentibus in contrarium predictorum.

77. Proglašenje saveza sklopljenog 3. XII. 1327. između Trogira, Spljeta i Šibenika — 18. VI. 1340, — (Smičiklas: Codex, X., strana 559. i d.)

78. Još neke odredbe o preustrojstvu velikog vijeća — 15. V. 1341. — (Lucio: Memorie, str. 228. i d., Smičiklas: Codex, X., str. 620. i d.)

In Christi nomine amen. Anno nativitatis eiusdem 1341., indictione X.[3], die 15. mensis madij, convocato et[4] congregato maiori et generali consilio communis et hominum Tragurij in palatio dicti communis, sono campane et voce preconia, ut moris est, de mandato egregij et potentis viri domini Nicolai Barbadico, honorabilis comitis civitatis Tragurij, prius inter dominos de eius curia, qui cum eo fuerunt numero 8, facto partito et eorum nemine discrepante, predictus dominus comes proponit et proponi facit, quod cum plures petant esse consiliarij, et de hoc porigant petitiones et illi, qui sunt ad sezum, respiciant sibi ante nolentes alicui displicere; propterea ponatur in hoc consilio[5] pars, quod detur libertas et licentia ipsi domino comiti, quod in ipso consilio pro bono et conservatione hominum et civitatis Tragurij, ipse solus possit ponere talem partem, prout

[1] Sm. propinquiori. — [2] Kratica „cons.“ u Sm. neispravno transkribirana sa „consilium“. — [3] Pogrješno mjesto IX. — [4] U Sm. izostavljena riječ „et“. — [5] Kratica „cons.“ neispravno transkribirana u Sm. sa „consilii“.

sibi videbitur, et dicta pars ponatur ad scruptinium per bussolos[1] et balotas[2], et[3] si maiori parti predicti consilij videbitur esse bona et placebit, sit firma, et si predicte maiori parti non placebit, sit valoris nullius et momenti. In reformatione cuius consilij, in quo fuerunt 67 consiliarij, et facto partito inter eos ad bussolas et balotas super libertate danda dicto domino comiti de ponendo partem predictam in consilio generali, ut superius denotatur, placuit ponentibus eorum balotas in bussola alba, et fuerunt numero 60, quod dictus dominus comes, ipsam partem ponere possit et debeat non obstantibus 7, qui eorum ballotas in bussolam rubeam posuerunt. Item simili modo facto partito per prefatum dominum comitem ad bussolas et balotas super partem per ipsum ponendam, et libertate sibi data per curiam de[4] 8 et maius consilium: que pars est: Quod ipse animadvertens preterita, sapientis interest providere futura, et quod prout reperitur in ystorijs Romanorum, nec non aliorum nostrorum antiquorum, quod civitates, quae divisiones inter se habuerunt, sunt destructe, et ad ruinam taliter devenerunt eo, quod homines ipsarum existentes divisi et volentes magnificare quilibet partem suam procuraverunt[5] et fecerunt, quod amici ipsorum ponerentur in consilijs earundem ad hoc, ut possent ad suum intentum facilius pervenire. Ideo ipse dominus comes bonum statum, pacificum et quietum hominum civitatis et districtus Tragurij cupiens et afectans, dicit et proponit, quod si aliquis pro volendo esse consiliarius poriget petitionem aliquam secundum reformationem factam tempore domini Marci Celsi, comitis Tragurij, quod illa talis petitio debeat porigi domino comiti et sue curie de octo, facto inter eos partito ad bussolas et balotas, obtineatur et capiatur per septem eorum, qui sunt numero novem; et si sic non erit, quod illa talis petitio non possit legi in maiori consilio nec de ipsa poni pars; et si caperetur et obtinebitur inter dictum[6] dominum comitem et curiam de octo, ut est superius denotatum, quod illa talis petitio debeat legi in maiori consilio et posito partito[7] ad bussolas et balotas, quod debeat capi et obtineri per tres partes dicti maioris consilij congregati, alias sit nulius valoris et efficacie; placuit ponentibus eorum balotas in bussolam albam, qui fuerunt numero 61, quod dicta pars debeat esse firma et valoris et efficacie, ac vim et efficaciam debeat obtinere, non obstantibus sex, qui eorum balotas posuerunt in bussolam rubeam. Item simili modo facto partito per dictum dominum comitem ad bussolas et balotas super eo, quod dictus dominus comes proponi facit, quod aliquis poriget petitionem pro essendo consiliarius, et ipsa petitio non capietur per dominum comitem et suam curiam, qui sunt numero 9 per modum superius denotatum, non possit porigere petitionem ad hoc aliquo modo, causa vel ingenio usque ad sex menses proximos et similiter si petitio esset capta inter dictum dominum comitem et suam curiam, et non caperetur per maius consilium, ut supra dicitur, non possit amplius porigi domino comiti nec sue curie vel generali consilio infra dictum tempus sex mensium, et quod dicta reformatio

[1] Sm. bussolas. — [2] Kratica „bal." ovdje a gdjekad i poslije u Sm. transkribirana sa „ballotas", gdjekad opet sa „balotas". — [3] Riječ „et" u Sm. izostavljena. — [4] Riječ „de" izostavljena u Sm. — [5] Sm. procurraverunt. — [6] Riječ „dictum" izostavljena u Sm. — [7] Riječ „partito" izostavljena u Sm.

non possit nec debeat revocari vel dispensari, nisi per tres partes curie de 8 et maiori consilio, placuit ponentibus eorum balotas in bussolam albam, que fuerunt numero 64, quod dicta pars debeat esse firma et efficax et quod vim reformationis obtineat et statuti, non obstantibus, qui eorum balotas in bussolam rubeam in contrarium posuerunt.

79. Povlastice, što su ih Trogirani dobili, kad su se podvrgli hrvatsko-ugarskom kralju Ludoviku — 5. VIII. 1359. — (Giov. Lucio: Memorie di Traù, strana 273. i d.)

Stephanus, Dei gratia episcopus Nitriensis, sacrae thologiae magister, Joannes de Brendestech, civilis professor serenissimi principis domini nostri domini Ludovici, regis Ungarie, ad partes Dalmatie legati, egregio et potenti militi regio domino Francisco de Georgio de Jadra, comiti, iudicibus, consilio et communi Tragurij salutem cum augumento regalis gratiae et favoris. Considerantes ex parte fidelitatis vestre constantiam cum plena obedientia regie maiestati exhibita, et ut speratur omni tempore futuro exhibenda. Considerantes etiam magnae providentie vestre reipublice solertiam, qua nos multifariam vivis vocibus et documentis apertissimis instruxistis. Considerantesque propter persecutiones damna et dissipationum perplexitates, in quibus elapsis temporibus propulsi fuistis pro sustentatione reipublice multis indigentijs laborare, confisi auctoritate regia, qua fungimur, prout ex legatione nostra vobis ostensa et lecta in vestro generali consilio potuistis perpendere libertatum regiarum gratijs infrascriptis vos duximus munerandos:

Primo videlicet, quod de introitibus, redditibus et proventibus, quibuscumque et quantumcumque deposueritis, vel thesauris vestris miseritis vice et nomine dicti communis, pertineat et pertinere debeat ad fiscum et ad cameram prefati serenissimi principis domini nostri regis predicti vel alicuius eius officialis, cuiuscumque preheminentiae vel dignitatis existat; sed de omni eo, quod in deposito dicti communis Tragurij cumulaveritis vel cumulare poteritis, ordinabitis et disponetis et de ipso facietis pro libito vestrae voluntatis, et ut decreveritis, vobis et dicto communi melius expedire, non obstante, quod anno proximo elapso per reverendos et magnificos dominos Nicolaum, Dei gratia tunc archiepiscopum Colocensem, postulatum Strigoniensem, regie aule summum cancellarium, et per me Stephanum, episcopum Nitriensem, Gregorium, custodem Varadiensem, Nicolaum de Zeech, tunc curie regis iudicem, et Joannem Zus, tunc totius Dalmatie et Croatie banum, ordinatum, decretum et mandatum fuerit, quod in fine cuiuslibet triennij aperiri et conqueri deberet depositum cuiuslibet civitatis Dalmatie, quidquid reperiretur, deberet dividi per medium, et una medietas divisi depositi communi civitati, in qua reconditum esset depositum, cederet, alia vero medietas camere regie per offitiales ad hec deputandos deputaretur; quam ordinationem et mandatum ex certa scientia revocamus, irritamus et penitus ex iniuncto nobis offitio annullamus.

2. Secundo addentes gratiam gratiae volumus, concedimus et mandamus auctoritate qua supra, quod sal communis vestri Tragurij vendere possitis et debeatis offitiali regio super hec deputato vel deputando, sal videlicet per terram vendibile, et dictus offitialis vobis solvere teneatur et debeat pro quolibet centinario modiorum salis ad mensuram civitatis Jadre, et venditur libris 32 denariorum parvorum integre sine diminutione aliqua. Et quia nobis constat veridice, quod sal vestrum non est ita pulcrum sicut sal aliarum civitatum Dalmatie, et quia civitas ipsa Tragurij ad cursum mercatorum non est ita habiliter situata sicut alie civitates, nec non quod ut mercatores ad dictam civitatem cum suis mercationibus et rebus accederent, semper vos oportuit sal vestrum vendere pro minori pretio, quam venderetur in alijs civitatibus, ex nunc officiali regio deputando auctoritate predicta precipimus, iniungimus et mandamus, quatenus sal vestri communis per terram vendibile vendere debeat pro solidis tribus parvorum quodlibet minus, quam venditur sal in alijs civitatibus et locis Dalmatie. Quod precium vendendi sal per ipsum offitialem domini nostri regis declaramus, ordinamus, et etiam volumus 80 libris denariorum parvorum pro quilibet centenario modiorum Jadre, vel sex grossorum pro quolibet modio salis et non ultra, detractis et defalcatis de vestro sale dictis solidis tribus parvorum pro modio, ut premittitur de quantitate predicta.

3. Preterea volumus et ordinamus auctoritate qua supra, quod cuilibet comiti, universitati vel personis quibuslibet singularibus licitum sit et liberum vendere sal suum, quibuscumque voluerit per mare adducendum, ita quod emptor dicti salis per mare adducendi solvat tantum tres florenos auri pro quolibet centenario modiorum, vel pro rata trium florenorum, si minus erunt.

Que tamen emptio dicti salis de certa conscientia et ordinatione offitialis regij ad hec deputati vel deputandi taliter celebretur, quod camera regis non valeat defraudari, non obstantibus alijs ordinationibus factis per dictos dominos legatos vel offitiales regis, quoscumque super facto sal vendendi per terram vel per mare, nec obstante quod antea de quolibet centenario modiorum solvebantur per mare floreni quinque auri. Quas omnes preteritas observantias ex nunc in antea nullius volumus esse roboris vel momenti.

4. Demum ordinamus et decernimus auctoritate predicta ex certa scientia, quod nullus civis Traguriensis seu districtualis, nec etiam ipsum commune de fructibus, redditibus et proventibus in et ex territorio et districtu Tragurij perceptis et habitis tam de rebus immobilibus, quam se quomodocumque . . . . . . nec non et animalibus, si eos vendet concivi suo Traguriensi vel districtuali, vel ex parte per se vel per concivem Traguriensem seu districtualem vendendos etiam in alienis partibus solvat, vel teneatur solvere trigesimam domino regi nostro vel officiali eius, et hoc si dicti fructus et bona dictorum fructuum et proventuum, vel etiam si civis pro et cum pecunia forensis emerit, teneatur solvere tricesimam generalem. Si vero fraus huic nostre ordinationi facta fuerit et comperta per offitialem regium, cuius inquisitionem diligentem et ordinem in hac parte committimus, tunc fraudem faciens careat perpetuo presenti gratia et privilegio et perdat omnes predictos suos fructus venales, vel pecuniam, pro qua fuerunt venundati.

5. Addicientes tamen, quod quilibet civis Tragurij adducens mercationes vel loca venalia de alijs quibuscumque partibus et locis teneatur et debeat solvere trigesimam.

6. Insuper etiam volumus et auctoritate predicta vobis concedimus, quod si commune vestrum Tragurij seu aliqua specialis persona civitatis Tragurij peteretur vel molestaretur super aliqua re vel causa ab aliqua speciali persona, vel commune Tragurij specialem personam aliquam molestaret de rebus et possessionibus in vestris confinibus existentibus, quod causa ipsa vel ipse questiones omnes ventilari debeant coram comite et curia Tragurij et per ipsum comitem et curiam terminari et deffiniri et subsequenter per sequentem curiam secundum formam statutorum vestrorum. Verum si latis sententijs aliqua partium se teneret gravatam, licitum sit ei et possit appellare ad predictum dominum nostrum regem, et appellationem prosequi tanquam ad dominum naturalem.

7. Preterea concedimus vobis de gratia spetiali, quod de blado cuiuscumque generis existat, quod bladum de extraneis partibus portabitur ad civitatem vestram Tragurij pro usu et necessitate civitatis ipsius et districtus, officialis regius de presenti deputatus, vel qui in posterum deputabitur, nullam trigesimam exigere possit vel debeat, tam si per extraneum, quam si per civem bladum ipsum ad civitatem Tragurij portari contigerit.

In quarum gratiarum et ordinum presentium et retractationem gravaminum predictorum testimonium et firmitatem prefatis fidelibus domini nostri regis communitati, iudicibus, consilio et communi et omnibus et singulis, quorum interest, vel interesse poterit, civibus Tragurij presens privilegium concessimus usque ad beneplacitum victoriosissimi domini nostri regis duraturum appensione sigillorum nostrorum muninime roboratum.

Datum et actum Tragurio, currente anno domini 1359., indictione 12., die 5. mensis augusti.

Povlastice ove potvrdio je kralj Ludovik 11. rujna 1362.

80, Ban hrvatski i dalmatinski Nikola Zeech dozvoljava, da samo do Đurđeva smiju ostati na trogirski teritorij nadošli Morlaci. — 25. III. 1362. — (Lucio: Memorie, strana 279. i d.)

81. Odredbe o izboru triju rektora za sudske i drugih dviju nobila za redarstvene stvari. (Lucio: Memorie, strana 305. i d.)

1377., die 6. novembris, tempore dominorum Augustini de Casottis, Petri Micacij et Stipe Nicole, rectorum civitatis Tragurij pro mense novembris.

Consilio generali etc. Captum, quod a modo in antea eligantur et eligi debeant tres rectores ad regimen civitatis Tragurij, quorum rectorum offitium durare debeat per totum mensem novembris nunc instantis, qui quidem rectores non sint attinentes in parentella nec inter se nec cum iudicibus secundum formam statuti, et quod ipsi rectores, seu maior pars ipsorum habeant in maleficijs illam auctoritatem, quam habet dominus

comes Tragurij solus. In civilibus vero causis rectores ipsi cognoscere possint insimul omnes tres usque ad quantitatem librarum 5 parvorum, et simili modo quilibet ipsarum rectorum per se usque ad dictam quantitatem librarum 5 parvorum cognoscere possit et valeat, a quantitate vero librarum 5 supra rectores ipsi cum iudicibus cognoscere debeant in civilibus causis secumdum consuetudinem et formam statuti Tragurij. Item quod ipsi rectores non possint esse de una et eadem domo, nec possint ad ipsum offitium rectorie recipi et reassumi usque ad unum mensem completum proxime secuturum post eorum finitum offitium rectorie. Insuper nullus possit in idem offitium rectorie eligi et assumi, qui non sit maior annis 35, et quod rectores ipsi nullum habere debeant salarium à commune, nec possint a districtu Tragurij eorum durante offitio nullatenus absentare. Teneantur insuper dicti rectores infra tempus eorum regiminis processus omnes non expeditos et contra quoscumque denuntiatos et accusatos et inquisitos procedere ad sententias promulgandas secundum formam statutorum Tragurij, et condemnationes fiende per ipsos rectores exigi debeant per successores ipsorum rectorum, si que exacte non essent per totum tempus regiminis ipsorum rectorum, proxime secuturorum sub pena librarum 200 parvorum. Teneantur preterea ipsi rectores, qui modo eligentur, et qui per tempora in futurum eligentur, ad petitionem quorum interesset exigere et executioni mandare omnes sententias civiles in preteritum factas, que non essent executioni mandate. Item in dicto consilio captum fuit, quod ipsi rectores cum iudicibus, seu maior pars ipsorum, arbitrium habeant et auctoritatem eligendi duos nobiles de consilio idoneos et sufficientes, qui duo nobiles nullum salarium habere debeant a commune; sed semper ipsi ambo seu unus ipsorum ad minus residentiam facere debeat tam de die quam de nocte in palatio communis Tragurij et secum habere debeant octo famulos ad salarium communis, pro ut ipsis rectoribus et iudicibus seu maiori parti ipsorum melius videbitur, qui duo nobiles et familiares predicti solicite et attente vigilare debeant, et si eis videbitur ire et precipere de nocte per civitatem et burgum Tragurij, ne maleficia vel enormia aliqua valeant perpetrari: possint etiam ipsi nobiles, si eis videbitur pro exercendo eorum offitio penam imponere usque ad quantitatem librarum 50 parvorum, que quidem pena exigi debeat contra delinquentes quoscumque, ac si facte essent per ipsos rectores. Preterea tam ipsi duo nobiles, quam familiares predicti semper et omni tempore parere et efficaciter obedire debeant preceptis omnibus et mandatis rectorum predictorum in omnibus et per omnia: Teneantur ulterius ipsi nobiles retinere claves tam carceris communis, quam portarum civitatis ipsasque portas civitatis debito tempore claudere et aperire et omnia et singula facere solicite et attente, que tendunt ad honorem regiminis ipsorum rectorum et statum pacificum et tranquillum civitatis et civium Tragurij; officium vero dictorum duorum nobilium durare debeat per totum presentem mensem novembris et non ultra.

82. Odredbe o plaći komesovoj i trajanju njegove vlasti (Lucio: Memorie, strana 306.)

Die 8. novembris 1377., consilio generali etc., mandato rectorum etc., captum etc., quod quilibet comes, qui erit ad regimen civitatis Tragurij,

habere debeat pro suo salario anno quolibet librarum 1500 parvorum usualis monete currentis persolvendarum eidem in tribus terminis secundum consuetudinem aliorum salariatorum civitatis predicte, qui comes stare debeat duobus annis tantum et non ultra, nec possit ad dictum officium comitatus recipi nec reassumi usque ad duos annos completos prosecuturos post eius finitum officium duorum annorum, et nullus iudex vel consiliarius possit et valeat proponere, dicere, facere vel arengare contrarium, et qui contrafecerit, incurrat penam capitis, et nihilominus omnia sua bona tam mobilia quam stabilia deveniant et devenire debeant in commune Tragurij ipso facto. Et si aliquid contrafactum fuerit, vel attentatum contra predicta, irritum sit et inane. Et quod presens reformatio et contenta in ipsa nullo tempore valeant dispensari; sed semper pro statuto debeat observari*.

83. Uređeni sukobi među trogirskim nobilima. (Lucio: Memorie, strana 329. i d.)

1386. die 9. decembris Spaleti.

Reverendissimus in Christo pater dominus frater Raymundus, sacrae paginae professor ac patrum ordinis predicatorum generalis magister, et Simon, Dei et apostolice sedis gratia episcopus Melfitensis, arbitri arbitratores et amicabiles compositores nobilis civitatis Tragurij personaliter constituti in mei notarij publici ac testium subscriptorum presentia dixerunt una voce, quod nuper reverendissimus in Christo pater et dominus dominus Nicolaus, miseratione divina titularis sancti Ciriaci presbiter cardinalis, in hijs et nonnullis partibus apostolice sedis legatus, percepit ex relatu fide dignorum, fore exortam non modicam dissensionem et discordiam inter nobiles civitatis Traguriensis prefate, ipsos dominum magistrum et episcopum ad dictam civitatem Tragurij cum plena potestate sua simul et in solidum transmisit, ut periculo, quod dicte civitati propter dictam dissensionem imminebat, obviaret, et pacem inter dicte civitatis nobiles tractarent et ordinamenta. Quare . . . .

Hec sunt ordinationes, quas nos frater Raymundus, magister fratrum predicatorum, et Simon de Neapoli, episcopus Malfetensis facimus in civitate Tragurij pro bono pacis et concordie auctoritate tam domini legati nobis plenarie concessa, quam nobilium civitatis eiusdem, qui per generale consilium in nos plenarie compromiserunt:

Primo quod de omnibus preteritis iniurijs generalibus vel particularibus verborum vel factorum commissis sive per nobiles sive per populares fiat plena remissio non tantum de parte in partem, sed de quolibet ad quemlibet; et quod nullus unquam aliquo tempore audeat facere vindictam de quocumque dicto vel facto usque ad istam diem et horam sub pena infraposita.

Item quod nullus nobilis audeat unquam emere vel accipere litem seu questionem pro quocumque forense contra aliquem nobilem seu civem Tragurij nisi intercedendo, mediando aut tractando, quod inter partes fiat compromissum, sed nullatenus litigando sub pena infrascripta. Per hoc

---

* Lucio pribilježuje, da ova reformacija nije uvrštena u statut.

autem capitulum non intendimus prohibere, quin advocati seu procuratores deputati per comitem possint etiam pro forensibus advocare seu procurare.

Item nullus civis audeat de cetero in platea denudare gladium magnum seu parvum contra alium nobilem vel popularem sub pena infrascripta. Volumus tamen, quod si coram regimine clare probaretur, quod aliquis precise pro defensione sua et non alia de causa denudaret gladium in platea, ille non teneatur ad penam.

Item eandem penam volumus, quod incurrat, quicumque ex nobilibus vulneraverit alter alterum vel occiderit vel in facie obrobriose percusserit, etiam preter penam iuris statutorum civitatis vel regni.

Item volumus et ordinamus, quod nullus civis Traguriensis, cuiuscumque conditionis existat, audeat ponere querimoniam coram curia regia vel coram quacumque alia de populo vel popularibus istius civitatis generaliter vel particulariter vel etiam de popularibus ipsis comuniter vel divisim vindictam sumere propter illa, que istis diebus ad scandalum sedandum fecerunt, quia secundum illa, quae clare invenimus, ipsi liberaverunt civitatem ab exterminio, et non sunt digni pena sed premio et corona. Quod si quocumque casu accideret oppositum fieri per quemcumque, statuimus et mandamus, quod pro illo vel illis communitas Tragurij tamquam pro causa propria assumat cum proprijs expensis, et illum vel illos reddat indemnem vel indemnes.

Item omnes coniurationes seu promissiones, factas vel fiendas contra predictas nostras ordinationes, tanquam factas contra legem caritatis declaramus irritas et inanes et precipimus non observari sub eadem pena.

Item volumus et ordinamus, quod nullus nobilis Traguriensis audeat de cetero facere artem macelli. Quicumque autem oppositum fecerit ipso facto sit privatus offitio comitis et sit inabilis tam ad consilium quam ad ceteras nobilium dignitates.

Item ne scandalum aliquod huius occasione de cetero inter nobiles et alias personas de Tragurio valeat oriri, dicimus, volumus et mandamus auctoritate nostra, qua fungimur in hac parte, quod a modo in antea persona aliqua, que sit attinens alicui civi Traguriensi in tertio gradu consanguinitatis, non possit elligi nec assumi in comitem Traguriensem ullo modo, causa vel ingenio etc. Comites, qui de cetero elligentur ad regimen Tragurij, elligi debeant, prout elliguntur iudices in mutatione curie secundum consuetudinem hactenus observatam et non ad scrutinium sub pena infrascripta. Penam ponimus perpetui exilij una cum filijs et filiabus et sententiam excommunis ex parte domini legati, et M florenos solvendos camere communis Tragurij pro muris vel pro alijs edificijs, et qui non habet tantum, luat in corpore et quinque annis stet in carcere communitatis etc.

84. Mir sklopljem među dvim grupama trogirskih nobila. — 1395. — (Lucio: Memorie, strana 357. i d.)

In nomine sanctae et individuae Trinitatis etc. Anno 1395., indictione 3., regnante serenissimo principe et domino nostro domino naturali domino Sigismundo, Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. rege inclito,

ac marchione Brandiburgensi etc., temporibus quidem reverendissimi in Christo patris et domini Andree, Dei et apostolice sedis gratia archiepiscopi Spalati, magnifici et strenui viri domini Nicolai de Gara, dictorum regnorum Dalmatiae et Croatiae bani nec non civitatis Spalati comite, et plurimum honorabilium ac nobilium et prudentium virorum dominorum Duymi Caripich, Petri Joannis Cindri et Nicole Petri Comi de Comis, iudicum honorabilium dictae civitatis, die 22. mensis ianuarij. Universis et singulis dictorum regnorum Dalmatiae et Croatiae pacis zelatoribus pateat evidenter, quod inter caetera, quae fructum fovent iustitie, provincias ampliant et terras extollant. Itaque incolae proficiant et divitijs affluant, in eisque letitiae et gaudia celebrentur, ut cantus plateae iuxta Zaccariae prophetae sententiam impleantur instantibus et puellis ludentibus in plateis, illud habetur potissimum, dum pacis et quietis pecunia remotis guerrarum et offensionum, ac iniuriarum obstaculis per ipsas provincias publicantur. Hinc est cooperante altissimo, qui nobiles et plebem suam civitatis Tragurij non despexit in fine ac totum populum Christi diligit et gubernat, ex guerra pestifera, quae diutius in magnum discrimen dicti civitatis Tragurij et damnum totius regni Dalmatiae pululavit, inter prefatos nobiles Tragurienses pax vera et perpetuo duratura ut lucifer exorta est. Hec enim mentes eorum serenavit, animos tranquillavit, simplices corde fecit amoris vinculum et consortium caritatis inter eos adduxit bella compescens et iras comprimens inter eosdem. Itaque omnia inter eos preterita odia clausa sunt cum sepultis et iras noverunt perire cum preteritis et eri die dicti mensis ianuarij in presentia prefati magnifici domini Nicolai de Gara, bani ipsius pacis tractatoris, pax ipsa capitulata, die 23. dicti mensis ianuarij in ecclesia sancti Laurentij in dicta civitate Spalati ad laudem et gloriam eiusdem altissimi ac beate Marie virginis matris eius gloriosae, tociusque celestis curie. Ad honorem excellentem magnificum triumphum et gloriam prefati serenissimi principis et domini nostri domini Sigismundi, regis, eiusque consortis et conthoralis illustrissime domine domine Marie et commodum omnium Traguriensium inter ipsos nobiles Tragurij publicata fuit, capitulis, conventionibus, modis, pactis, clausulis, pactionibus, penis et obligationibus infrascriptis, videlicet:

Nam nobiles viri ser Zore Marci, ser Ciga Joseph, ser Marinus Petri Cipichi et ser Marcus domini Petri Cipichi fratres, ser Gregorius Petri, ser Stephanus Petri fratres, ser Zive Lude, ser Casoctus de Casoctis et ser Petrus Stephani cives Tragurienses et ibi presentes pro se et vice et nomine ser Donati Augustini de Casoctis, ser Joseph, ser Andreae et Stephani fratrum et filiorum supra scripti ser Cige, ser Michovilum Lode, ser Marci, ser Joseph et ser Thomae fratrum et filiorum suprascripti ser Zore Marci, ser Nicolai Petri, ser Jacobi Stephani, ser Joannis Stephani et ser Nicolai Stephani fratrum, ser Joannis Duymi, ser Christophori et ser Stephani Petri fratrum absentium de Tragurio pro omnibus et pro quolibet ipsorum promiserunt de ratihabitione sub penis et obligationibus infrascriptis et parte ex una.

Nec non ser Paulus Marini Quarchi et ser Nicola Jacobi Nicole, ser Nicola Andree Marini, ser Petrus Petri Bivici et ser Bufalus Duymi Martini, ser Simon Nicole Jacobi, ser Micacius Petri Micacij, ser Duymus Desse Damiani et ser Joannes Desse Damiani fratres, ser Nicolaus Petri

Micacij, ser Micacius Nicolai Micacij et ser Joannes Nicolai Jacobi etiam nobiles civitatis Tragurij parte ex altera et ibi presentes et tam per se, quam vice et nomine ser Luxe Micatij, ser Nicole Gregorij fratrum et ser Blaschi Andree et ser Jacobi Nicolai et ser Micacij Dessili et Marini fratrum et filiorum quondam Lampridij Micatij, ser Mladini Nicole, ser Joannis Desse Damiani et ser Nicole Pauli Marini, absentium de Tragurio eodem, pro quibus omnibus et pro quolibet ipsorum promiserunt de ratihabitione sub penis et obligationibus infrascriptis et parte ex altera, inter sese et vice et nominibus, quibus supra, et una pars alteri et altera alteri vicissim de eorum libera et spontanea, ac bona voluntate fecerunt perpetuam pacem, tranquillitatem, remissionem et transactionem cum pacto de aliquid ulterius non dicendo, faciendo vel innovando sub modis et capitulis infrascriptis, videlicet:

Primo quod de sanguine nobilium, facto in dicta civitate Tragurij, nulla in eternum fiat mentio vel improperium inter dictos nobiles Tragurij inter sese et vice et nominibus, quibus supra paciscentes, nec unquam verbo inter eos dici debeat: „tu mihi es in sanguine culpabilis et ego tibi peperci“: vel similia iniuriosa vel ampullosa verba.

Secundo quod de quibusdam popularibus tribus vel quatuor, qui a principio inter alios populares fuerunt in causa sanguinis illorum trium nobilium dicte civitatis Tragurij, quos nominare non expedit, pars contraria nullam sanguinis vindictam expectet, sed committuntur iuditio nobilium Jadrensium, Spalatensium et Sibenicensium ante predictos 3 vel 4 debeant, vel possint civitatem Tragurij predictam intrare aut habitare aut eius dictionem vel exulari.

Tertio quod quilibet revertatur ad suum pristinum statum et ad suam pristinam conditionem, in quibus fuit antea decem annos, solvendo debita, quae solvere tenebatur secundum iustitiam neminem cogendo ad penam aliquam.

Quarto quod de omnibus damnis hactenus hinc inde illatis, utrique parti de bona et spontanea eorum voluntate concordant inter se, ut per quosdam nobiles ad hoc deputatos fiat decisio omnis controversiae et questionis hoc salvo, quod nulla pars cogatur alteri parti aliquid restituere vel solvere.

Quinto quod de facto domini episcopi totum committatur domino Nicolao, bano in persona suprascripti domini regis Hungariae, qui dominus banus habeat determinare post introitum dictorum nobilium in Tragurium per unum mensem vel duos menses sit in arbitrio duorum nobilium Jadrensium, totidem Sibenicensium et totidem Spalatensium eligendorum per eorum comites, prout sibi melius videbitur pro bono et pacifico et tranquillo statu dictae civitatis Tragurij providendi super duobus vel tribus alijs extra dictam civitatem Tragurij extramittendis vel exulandis. Qui omnia etc. promitt . . . . . Violatores sint rebelles . . . . . confirmentur per regias litteras.

Item ad hoc, ut presens pax perpetuo duret, fuit actum et conventum inter dictas partes, quod quia populares fuerunt causa et origo dissensionum preteritarum, et turbatione status dicte civitatis Tragurij, quod si aliquis vel aliqui popularium aliquo modo iniuriarentur aliquem vel aliquos nobiles verbis aut factis, tunc sit in arbitrio dominorum comitis et iudicum,

vel maioris partis eorum punire eos non atenta forma statuti et hoc duret usque ad annos decem a die presentis pacis.

Item fuit actum et conventum pro bono pacis perpetuae, quod nulla fratalea possit esse in Tragurio excepta fratalea s. Spiritus, quae possit esse, ut in consilio continetur.

Item quod populares dicte civitatis Tragurij nullo quesito colore non possint facere coadunationem aliquam pena confiscationis omnium bonorum cuilibet, qui in dicta coadunatione fuerit.

Item si quis, cuiuscumque conditionis existat, coadunaverit populum vel aliquam gentem causa turbandi statum civitatis Tragurij, pena capitis plectatur et ultra hec eius bona confiscentur.

Acta fuerunt haec Spalati in civitate nova in ecclesia sancti Laurentij presentibus nobilibus et egregijs legum doctori domino Jacobo da Raduchis, n. v. ser Cresio de Nassis et ser Simone de Detrico civibus Jadrensibus, domino Thomasio Dominici Thomassovich et ser Saraceno Nicolai et ser Nicola Theodosij Radovani civibus Sibenicensibus, ser Petro Zori de Comis et comite Comulo de Petrachis civibus Spalatensibus, testibus, et nobili milite domino Joanne Marini cive Spalatensi consiliarijs et examinatoribus.

Die 24. ianuarij supradicti nobiles iudices Spalatenses et Sibenicenses numero septem, excepto Saraceno Nicole declarant, quod de quibusdam popularibus tribus vel quatuor, qui a principio inter alios populares fuerunt in causa sanguinis, esse infrascriptos, videlicet Radichium Stronovinam, Victicum Iasrevich, Ismael et Stipanum Tazza, qui non debeant nec possint civitatem Tragurij intrare nec in ea stare aut habitare, imo exulentur et ex nunc perpetuo exules et exbaniti sint et totaliter exules et exbaniti intelligantur a dicta civitate Tragurij et eius ditione et districtu et quod nullo unquam tempore possint nec debeant intrare nec stare aut habitare dictam civitatem Tragurij nec ipsius campum, ditionem vel districtum, et si contrafecerint ipsi vel aliqui ipsorum, quod talis vel tales contrafacientes etc. capite puniantur etc., et quod non possint rebanniri etc. pena M librarum etc., declarantes nihilominus, quod dicti 4 exulati habere debeant omnia bona eorum stabilia, ubicumque etc., et quod non debeant offendi etc.

Confirmata a Sigismundo, rege, ad instantiam Donati de Casoctis et Mathei Petri Josephi de Cega, sindicorum Tragurij, datum Tininij, in festo s. Dorotee virginis anno domini 1397.

85. Selo Radošić, koje je pripadalo obitelji Cega, trogirsko vijeće uzimlje pod svoju vlast — 19. IV. 1386. — (Lucio: Memorie, strana 362. i d.)

86. Trogirsko vijeće šilje poslanike kralju Sigismundu u Knin, da Trogirani budu riješeni plaćanja poreza zvanog „targovina“ kliškom komesu, i za neke druge stvari — 22. IX. 1397. — (Lucio: Memorie, strana 364. i d.)

87. Mir sklopljen između Trogirana i Spljećana. — 1401. — (Lucio: Memorie, strana 371. i d.)

88. Povlastice dane Trogiranima od vojvode Hrvoja i cetinskoga komesa Ivana u ime bosanskoga kralja Ostoje — 13. V. 1402. — (Lucio: Memorie, strana 376. i d.)

Nos Hervoye, regnorum Rasciae et Bosnae summus voyvoda, necnon Joannes inter cetera Cetinae atque Clissiae comes, per serenissimum principem et dominum dominum Ostoyam, Dei gratia illustrem principem predictarum Rascie et Bosne regem, ad partes Dalmatiae et Croatiae pro reformandis certis negotijs deputati memorie commendantes tenore presentium significamus, quibus expeditur, universis, quod cum universi nobiles cives et communitas civitatis Tragurij per nobiles viros Blascum Andree Marini, Andream Zige de Cegis, Jacobum Nicole Jacobi, cives eiusdem civitatis ambassatores ipsorum speciales, habita conversione ad dominum nostrum regem predictum libertates, iura et gratias, donationes et consuetudines a nobis antiquitus et de moderno habitas sibi ipsis dare postulassent et pro hijs et ceteris gratijs inferius declarandis prefati domini nostri regis vexilla imponere eorum civitati ac homagium et iuramentum fidelitatis observande assumpsissent, quocumque nos verterimus ad dominium semper nos imitare et non deserere policuere. Nos itaque iustis petitionibus eorundem in persona domini nostri regis annuentes primo et principaliter iuramus ad sacra Dei evangelia super crucem una cum dominabus et contoralibus nostris et nobilibus et proceribus annuentibus nostris ipsos cives in eorum iuribus et libertatibus, gratijs, donationibus et consuetudinibus conservare et defendere specialiter tempore olim serenissimi principis domini Ludovici, faelicis recordationis regis Hungariae, atque illustris regis domini Sigismundi, regis Hungariae, qualitercumque hactenus possessa approbamus, quae privilegia obtinerent, grata et rata habebimus inconcusse. et omnia caetara qualitercumque acquisita presentibus approbamus, et a modo in persona dicti domini nostri regis confirmamus. Caeterum promittimus, quod in omnibus terris et possessionibus, qualitercumque per dictos nobiles et alterius status homines in districtu Tragurij vel extra districtum, quomodocumque possiderent, liberam et securam tenendi et habendi perpetuo haberent facultatem. Et insuper hanc gratiam conferrimus: Quod nullus Vlachus in territorio et in districtu dicte civitatis manere neque pasculari possit sub pena ducatorum 200 auri applicandorum centum domino Vlachorum et totidem communi Traguriensis civitatis; et insuper promittimus et presentium testimonio prefate civitati assicuramus, quod in nullo nec in aliquibus suprascriptis excedemus contra ipsos Tragurienses sed in omnibus prescriptis, infrascriptis firma et rata manebunt sub vinculo iuramenti nostri predicti; sed eosdem cives Tragurienses contra quoslibet defendemus tam per mare quam per terram et iuvabimus predicto nostro domino regi atque nostro favebimus toto posse. Et insuper has nostras donationes, gratias et libertates modo premisso ipsis impensas per dominum nostrum regem Ostoyam ac per eiusdem literas privilegiales confirmare et iuramento ipsius et baronum suorum approbare et ratificare et confirmare faciemus: in casu autem, ubi serenissimus princeps dominus Ladislaus, rex ad istas partes pervenerit ipsius literas iuramentales cum omnibus clausulis et donationibus qualitercumque super suprascriptis confirmare et approbare faciemus, nihilominus assumimus et promittimus, quod in casu nos et ad quod do-

minium conversi fuerimus, vel quamcumque conventionem cum aliquo principe facere intenderimus etiam cum scitu ipsorum Traguriensium et cum reformatione status illorum sicuti pro nobis sic et pro ipsis faciemus presentes autem cum nobis in specie allatae fuerunt per litteras eiusdem domini regis approbare et ratificare faciemus: in quorum omnium testimonio presentes nostras litteras privilegiales sub sigillis nostris pendentibus et autenticis munimine concessimus roborari.

Data Cetinae sub castro Sin, 13. die madij, anno domini 1402.

89. Kralj Sigismund piše banu hrvatskomu, da nema od Trogirana pobirati porez „targovinu“ — 1412. — (Lucio: Memorie, strana 403. i d.)

90. Kralj Sigismund sokoli Trogirane, da ustraju u otporu Mlečanima — 15. XI. 1413. — (Lucio: Memorie, strana 405. i d.)

91. Odredbe gen. kapetana Petra Lauredana izdane rektoru trogirskom Simonu Detriku, kako ima u ime mletačke vlade upravljati Trogirom* — 29. VI. 1420. — (Lucio: Memorie, strana 428. i d.)

92. Odgovori mletačke vlade na neka pitanja Trogirana — 2. VIII. 1421. — (Ljubić: Monumenta, XVII., strana 105. i d.)

Ad septimum huius tenoris: Item exponunt humiliter vestro dominio, quod die octavo iunij elapsi dominus Simon, episcopus Tragurij, rebellis vestri dominij, scripsit cuidam canonico in Tragurio, ut sibi mitteret aliquos suos denarios et res, quos et quas conservabat, per quendam suum consanguineum, quia intendit ire Romam; et dicitur a certo, quod vult renunciare dicto episcopatui, et concedere cuidam suo attinenti episcopo Arbi. Et propterea dignetur dominatio vestra providere de uno episcopo, qui sit gratus et acceptus vestro dominio, quia dici potest, quod episcopus Tragurij sit dominus ipsius loci. — Respondemus, quod pro bono et quiete civitatis nostre Tragurij dispositi sumus providere de uno alio episcopo grato et accepto nostro dominio.

Ad decimum huius tenoris. Item supplicant reverenter vestro dominio, quod quia dominus Lucas Truno, comes vester Tragurij, nescit idioma illud, propter quod pauperes homines non poterunt dicere iura sua, dominatio vestra dignetur mandare et providere, quod dictus dominus comes accipiat unum turcimanum, gratum et acceptum ipsi populo, cum salario ducatorum quadraginta in anno, sicut dominatio vestra concessit Jadratinis et Sibenicensibus. — Respondemus, quod sumus contenti, quod comes noster Tragurij accipiat unum turcimanum, cui dare debeat in anno ducatos triginta,

* Odredbe te u mnogome su saglasne s odredbama privilegija dužda Tome Moceniga od 31. srpnja 1420., na početku II. knjige reformacija.

III. Dokumenti
o prvom podvrgnuću grada Trogira mletačkoj republici.

Hoc est exemplum pactorum, quę sunt inter illustrem dominum ducem et commune Venetiarum ex una parte, et commune et homines Tragurij ex altera[1].

(Pactum Tragurij)[2].

In nomine Dei[3] Amen. Anno nativitatis eiusdem[4] millesimo[5] trecentesimo vigesimo secundo, indictione quinta, die XVII. mensis aprilis, in ducali palatio[6] (Venetiarum)[7], in camera domini ducis, presentibus sapientibus et discretis viris, dominis Nicolao dicto Pastorino[8], vicecancellario[9] ducatus Venetiarum[10], Johanne[11] Marchesini (et)[11a] Andrea de Capite Aggeris[12], notarijs et scribis eiusdem ducatus[13], Leonardo, bullatore[14] (bulle)[15] plumbeę domini ducis et alijs pluribus[16] testibus ad hoc[17] vocatis et rogatis. Ibique cum nobiles cives civitatis Tragurij et tota universitas dictę terrę considerarent debilem suum statum, et qualiter civitas ipsa multis periculis subiacebat, ipsi nobiles et tota universitas supradicta, longa iam dudum et matura deliberatione prehabita, statui suo providere salubriter cupientes[18] et considerantes iustitiam[19] (et)[20] benignitatem, clementiam et humanitatem atque suave[21] dominium domini ducis et (communis Veneciarum, sub quorum dominio, fidelitate et protectione universi ipsorum domini ducis et)[22] communis Venetijs[23] fideles et subditi in suis gradibus benigne reguntur et qualiter[24] gubernantur, ac de bono in melius multiplicantur et crescant[25] pro eorum salute et stato[26] tranquillo civitatis iam dictę, quem indesinenter querebant[27], nobiles viros dominos Danielem Jacobi, Johannem[28] Petri et

---

[1] Natpis ovih ugovora u V., S. i C. — [2] Natpis ovih ugovora u Lj. (t. j. u „Commemorialium“ u arkivu bečkom II. 386. i mletačkom II. 125., otisnutima u Ljubića „Listine o odnošajih juž. Slavenstva i mlet. republike“ u „Monum. spect. hist. Slavorum merid.“, I., str. 336. i d. — [3] S., C. i Lj. In Dei nomine — [4] Lj. eiusdem nativitatis — [5] S. millessimo — [6] Lj. palacio — [7] Samo V., S. i C — [8] C. Pastosino, Lj. Pistorino — [9] Lj. vicecancelario — [10] Lj. Veneciarum — [11] C. Joanne — [11a] Samo V., S. i C. — [12] Lj. Capiteageris — [13] Lj. ducatus eiusdem — [14] C. bullaturę — [15] Samo V. i Lj. — [16] Lj. pluribus alijs — [17] Lj. hec — [18] Lj. capientes — [19] Lj. iusticiam — [20] Samo V. i S. — [21] S. suavem — [22] Samo Lj. — [23] Lj. Veneciarum — [24] Lj. equaliter, i u V. kasnije ispravljeno u „equaliter“ — [25] Lj. crescunt, u C. također kasnije ispravljeno u „crescunt“ — [26] S., C. i Lj. statu — [27] Lj. querebatur — [28] S. i C. Joannem

Federichum[1] Matthei (ut)[2] sindicos, procuratores et nuncios[3] (speciales)[4] dominorum[5] consiliorum[6] nobilium et tocius[6a] universitatis predictę Venetias[7] transmitterent[8], specialiter (ad)[9] subiciendum[10] et (ad)[11] submittendum ad tempus vel in perpetuum[12] universitatem dictę terrę, civitatem et comittatum[13] ipsius et bona omnia civitatis prefatę fidelitati, dominio, regimini, protectioni et defensioni[14] domini ducis et communi[15] Venetiarum[16] humiliter supplicando, quod dominus dux et commune Venetiarum[16] dignetur eos ita recipere, tractare et habere, sicut semper de suis fidelibus et devote[17], gratiose et benigne facere consueverunt, salvis honorificentijs et iuribus domini regis Hungarię[18], quę habet vel habere deberet[19] in civitate predicta, de cuius sindicatus[20] constat publico instrumento facto sub annis domini MCCCXXII.[21], indictione V[a], die XXII.[22] marcij, scripto manu Andreę Petri de Anchona[23], notarij[23a] imperiali[24] (auctoritate)[25] et sigillato[26] sigillo pendenti cereo dictę civitatis et communitatis Tragurij, cuius tenor de verbo ad verbum inferius est insertus[27]. Qui vero sindici, postquam cum supradicta obligatione[28] et pleno sindicatu coram presentia illustris et magnifici domini (domini)[29] Johannis[30] Superancio[31], Dei gratia[32] Venetiarum[33], Dalmatię[34] atque Croatię[35] ducis incliti, et domini quartę partis et dimidię tocius[36] imperij Romanię, suique consilij, se dicto nomine presentaret[37], post multas collationes[38], tractatus et deliberationes plurium nobilium, sapiencium[39] ad hoc[40] deputatorum habitas[41] sponte libere et ex (communi eorum)[42] concordia ac pro bono et salubri[43] statu civitatis iam dictę per virtutem et potestatem sibi traditam a consulibus, nobilibus et universitate tota Tragurij, ipsam totam universitatem, civitatem, comitatum et dixtrictum[44] et eorum bona fidelitati, dominio, regimini, obediencie[45], protectioni et defensioni memorati domini ducis pro se consilio et communi Venetiarum[46], ibidem recipientis imperpetuum[47] dederunt, subiecerunt, contulerunt et submiserunt, salvis honorificencijs[48] et iuribus domini regis Hungarię[49], que haberet, vel habere deberet[50] in civitate predicta. Qua propter memoratus dominus dux cum suis consilijs audita et intellecta[51] oblacione[52] facta

---

[1] S. i C. Federicum, Lj. Fredericum — [2] Samo V., S. i C. — [3] S. nunptios — [4] Samo V., S. i C. — [5] Lj. dictorum — [6] Lj. consulum, u S. i C. ispravljeno kasnije u „consilij" — [6a] S. i C. totius — [7] Lj. Venecias — [8] Lj. transmiserunt — [9] Samo V. i Lj. — [10] C. subijciendum — [11] Samo V. i Lj. — [12] Lj. imperpetuum — [13] C. i Lj. comitatum — [14] V. defenssioni, S. defentioni — [15] Lj. communis — [16] Lj. Veneciarum — [17] Lj. devotis — [18] S. Ungarie — [19] S. i C. habere debeat, Lj. debet habere — [20] Lj. sindicatu — [21] Lj. millesimo trecentesimo vigesimo secundo — [22] Lj. XII. — [23] S., C. i Lj. Ancona — [23a] S. notarius — [24] Lj. imperialis — [25] Samo V., S. i C. — [26] S. sigilato — [27] Lj. insertum — [28] Lj. oblacione — [29] Samo V. i Lj. — [30] S. i C. Joannis — [31] S. i C. Superantio — [32] Lj. gracia — [33] Lj. Veneciarum — [34] Lj. Dalmacie — [35] Lj. Chroacie — [36] S. i C. totius — [37] Lj. presentarunt — [38] S. i C. colationes — [39] S. i C. sapientium, Lj. sapientum — [40] Lj. hec — [41] Lj. habitis — [42] Samo V., S. i C. — [43] Lj. salibri — [44] Lj. districtum — [45] S. i C. obedientię — [46] Lj. Veneciarum — [47] S. i C. in perpetuum — [48] S. i C. honorificentijs — [49] S. Ungarie — [50] C. habere deberit, Lj. deberet habere — [51] S. intelecta — [52] S. i C. oblatione.

per sindicos supradictos, ac ipsam oblationem[1] sua benignitate admittens, Dei nomine invocato ad laudem et reverenciam[2] beatissimi Marci apostoli et evangelistę ipsam civitatem Tragurij[3], homines, districtum (et comitatum)[4] et (etiam)[5] omnia sua bona sub suo[6] (dominio)[7] fidelitatis[8] defensione et protectione in perpetuum[9] benigne recepit iuxta formam suprascriptę obligationis[10] sindicorum supradictorum, salvis honorificentijs[11] et iuribus[12] domini regis Hungarię[13], quę haberet vel habere deberet[14] in civitate predicta, providendo graziose[15] et benigne[16], quod homines Tragurij et eorum bona de cętero tractantur[17] et habentur[18] ubique in Venetijs[19] et extra, quomodo[20] tractantur et habentur aliqui de partibus Dalmatię[21], qui sint magis[22] liberi et fideles domini ducis et communis[23] Venetiarum[24]. Postquam submissionem oblatam (et)[25] factam (et)[26] per ipsum dominum ducem pro se et communi Venetiarum[27] acceptatam[28], idem dominus dux cum suo consilio sua (libertate)[29] liberalitate infrascripta providit[30] servare[31], voluit et mandavit ipsis sindicis[32] volentibus (et)[33] consentientibus et approbantibus[34]:

Primo[35] enim quod per (ipsum)[36] dominum ducem et suum consilium singulis duobus annis mittere ad regendum[37] (ad)[38] dictam civitatem Tragurij unus[39] ex nobilibus[40] de maiori consilio (Venetiarum)[41], qui nuncupabitur comes Tragurij, quem[42] eligerent[43] in Venetijs[44] in maiori consilio per electionem, et fiet vice qualibet per duos annos, cuius comitis electio fiet ex[45] nunc et de cetero per quatuor manus in dicto maiori consilio approbando electos in dicto consilio ad unum ad unum, et ille, qui habuerit plures ballottas[46], habendo maiorem partem consilij, (sit firmus et si nullus haberet maiorem partem consilij)[47], illi duo, qui habuerint plures ballottas[48], vadat unus per medium alterius; et si aliquis esset electus[49] per tres manus, sit firmus sine alia probatione.

Item quod comes iturus Tragurium, in causis civilibus teneatur regere[50] dictam terram[51] cum quatuor iudicibus de Tragurio, qui eligentur[52] in Tragurio secundum eorum consuetudines[53] et statuta, vocando ad promulgandum[54] sententias[55] quatuor consiliarios, (qui similiter eliguntur in

---

[1] Lj. oblacionem — [2] S. i C. reverentiam — [3] C. Tragurij civitatem — [4] Samo V. i Lj. — [5] Samo C. — [6] C. sua — [7] Samo Lj. — [8] Lj. fidelitate — [9] Lj. imperpetuum — [10] Lj. oblacionis — [11] L. honorificencijs — [12] V. viribus — [13] S. Ungarie — [14] Lj. deberet habere — [15] S. graciose, C. i Lj. gratiose — [16] Lj. benigne et gratiose — [17] S., C. i Lj. tractentur — [18] S., C. i Lj. habeantur — [19] Lj. Venecijs — [20] V. que, Lj. quemadmodum, C. nema te riječi — [21] Lj. Dalmacie — [22] S. mais — [23] Lj. communis — [24] Lj. Veneciarum — [25] Samo V., S. i C. — [26] Samo Lj. — [27] Lj. Veneciarum — [28] S. acceptam — [29] Samo V., S. i C. — [30] S. i C. providet — [31] Lj. servari — [32] S. i C. sindicibus — [33] Samo V., S. i C. — [34] S. aprobantibus — [35] S. pm̄e, C. imo — [36] Samo V., S. i C. — [37] S. i C. ad regendum mittere, Lj. mittetur ad regendum — [38] Samo S. i C. — [39] C. unum — [40] Lj. nobilioribus — [41] Samo V., S. i C. — [42] Lj. qui — [43] S. eligerint, C. elegerint, Lj. eligetur — [44] Lj. Venecijs — [45] Lj. et — [46] Lj. ballotas — [47] Samo Lj. — [48] Lj. ballotas — [49] Lj. ellectus — [50] C. reggere — [51] Lj. civitatem — [52] V. ellegetur — [53] C. consuetudinem — [54] S. promulgendum — [55] Lj. sentencias —

Tragurio secundum consuetudines)[1] et[2] statuta dicte civitatis Tragurij. In omnibus autem causis[3] criminalibus ipse solus comes habeat liberum arbitrium; procedendo tamen in ipsis[4] secundum formam statutorum (communis)[5] Tragurij, et non possint[6] in condemnando[7] excedere formam[8] statutorum (communis)[9] Tragurij, sed pęnas in ipsis statutis contentas et expressas mitigare valeat, sicut sibi videbitur, habito respectu ad conditiones[10] personarum et excessum commissum[11]; verum in violacione[12] mulierum, incendijs, fraudulentijs[13] et omicidijs[14] habeat liberum arbitrium solus[15] comes, sicut suę discrecioni[16] apparebit; habeat et[17] ipse comes liberum arbitrium in prodictionibus[18] civitatis hoc modo, quod (contra)[19] accusatos[20] sibi de prodicione[21] civitatis possit inquirere testes (et)[22] examinare[23] et accusatos carcerari facere, sicut sibi videbitur, sed in condemnando[24] debeat contra ipsos sic accusatos procedere secundum formam statuti (communis)[25] Tragurij.

Preterea dictus (dominus)[26] comes iturus Tragurium[27], habeat et habere (debeat)[28] a communi Tragurij pro suo salario quolibet anno libras[29] mille ducentas[30] ad parvos, recipiendo solutionem[31] (ad racionem)[32] de XXXII denar.[33] parvorum[34] pro quolibet grosso; et nichil[35] aliud habere possit, sed omnes[36] redditus[37] et introitus[38] communis Tragurij et iuris dictiones et banna[39] et condenationes[40] deveniant in dictum[41] communem[42] Tragurij, et debeat dictus comes ire et redire[43] ad ipsum regimen[44] omnibus suis expensis. Et teneatur dictus (dominus)[45] comes (et)[46] habere et tenere secum in dicto regimine[47] continue unum socium[48] et X[49] servitores, omnibus suis expensis; et si staret plus vel minus duorum annorum[50], recipiat salarium pro rata.

Item quod dictus (dominus)[51] comes Tragurij non possit esse (ad)[52] aliquod[53] convivium[54] alicuius civis Tragurij in dicta civitate Tragurij, nec possit aliquos[55] de Tragurio convivare[56], clamare seu clamari facere ad comedendum secum in civitate predicta, et non possit per se vel (per)[57] alios ipse seu aliquis de familia (sua)[58] ab aliquo cive vel habitatore Tra-

---

[1] Samo Lj. — [2] U C. „et“ ispravljeno u „iuxta“ — [3] V. casis — [4] Lj. eis — [5] Samo Lj. — [6] Lj. possit — [7] Lj. condempnando — [8] Lj. formas — [9] Samo Lj. — [10] Lj. condiciones — [11] S., C. i Lj. commissorum — [12] S. i C. violatione — [13] S. fraudolentis, Lj. fraudulentis — [14] S. omicidij, C. i Lj. homicidijs — [15] Lj. solum — [16] S., C. i Lj. discretioni — [17] Lj. etiam — [18] C. proditionibus, Lj. prodicionibus — [19] Samo Lj. — [20] V., S. i C. tractatos — [21] S. prodictione, C. proditione — [22] Samo V., S. i C. — [23] C. examinari — [24] Lj. condempnando — [25] Samo Lj. — [26] Samo C. — [27] Lj. Tragurij — [28] Samo Lj., u C. je „debeat“ kasnije umetnuto — [29] S. i C. L. — [30] S. i C. MCC — [31] Lj. solucionem — [32] Samo Lj. — [33] Lj. danarijs — [34] Lj. parvis — [35] C. nihil — [36] V. oms̄, S. i C. omnis — [37] C. reditus — [38] Lj. introytus — [39] V., S. i C. bona — [40] S. i C. condemnationes, Lj condempnationes — [41] S. i C. idem — [42] S. i Lj. commune, C. communi — [43] S. reddire — [44] S. reggimen — [45] Samo V., S. i C. — [46] Samo Lj. — [47] S. reggimine — [48] S. sotium — [49] Lj. decem — [50] V. anorum — [51] Samo C. — [52] Samo Lj. — [53] V., S. i C. aliquid — [54] V. i C. convivius, S. convivans — [55] C. aliquis — [56] Lj. convitare — [57] Samo V., S. i C. — [58] Samo Lj. —

gurij dona aliqua vel presentes[1] recipere aliquo modo vel ingenio, nisi uvas et fructus recentes; et insuper non possit nec debeat per se vel (per)[2] alios facere (vel)[3] fieri (facere)[4] merchatores[5], vel[6] in mercacionibus[7] uti vel (uti)[8] facere de suis denarijs per se vel (per)[9] alios aliquo modo vel ingenio, donec fuerit in regimine[10] supradicto, in partibus regiminis[11] supradictis[12].

Item quod homines Tragurij possint sine datio[13] extrahere de Venetijs lignamina[14], lapides coctos et cupos[15] pro eorum domibus et conducere Tragurium, dum modo illi, qui volent de predictis rebus conducere, presentent litteras[16] ducali curię missas a suo comite et sigillatas sigillo communis Tragurij, quod ipsę res, quas requirunt[17], sint eis necessarię pro usibus suis et suarum[18] domorum.

Predictas autem dationem[19] et submissionem et[20] omnia (et)[20a] singula in presenti contractu contenta discretus vir Bassanus[21], notarius et scriba ducatus Venetiarum[22] (et)[23] sindicus et procurator dicti[24] domini ducis, (consilij)[25] et communis Venetiarum[26], ut de sindicatu constat publico instrumento[27] facto sub[28] annis domini MCCCXXII.[29], indictione V.[30], die XIII. aprilis, scripto manu Johannis[31] Vachundeo[32], (notarij)[33], cum[34] bulla publica[35] ipsius domini ducis pendente[36] munito[37], ad hęc[38] specialiter[39] constitutus, sindicario et procuratorio nomine ipsius domini ducis et communis Venetiarum[40] ac dicti Daniel Jacobi, Johannes[41] Petri et Federicus[42] Mathei[43] sindici et sindicario nomine civitatis, communis (et)[44] hominum[45] Tragurij attendere, observare et adimplere, ac ea omnia perpetuo rata et grata habere, et nullo[46] unquam[47] tempore, aliquo[48] modo vel ingenio contrafacere vel venire solemni[49] stipulacione[50] sibi[51] invicem promiserunt sub (pena)[52] et in pena hinc (et)[53] inde promissa decem milium[54] marcharum[55] argenti, quę pęna tociens[56] committantur[57], quociens[58] contrafactum fuerit, et pęna soluta vel non, exacta vel non, omnia et singula prędicta in sua maneant[59] firmitate. Pro quibus omnibus attendendis, adimplendis et inviola-

---

[1] Lj. presens — [2] Samo V., S. i C. — [3] Samo Lj. — [4] Samo Lj. — [5] S. i C. mercatores, Lj. mercationes — [6] Lj. neque — [7] S. i C. mercantionibus, Lj. mercationibus — [8] Samo V., C. i Lj. — [9] Samo V., S. i C. — [10] S. reggimine — [11] S. reggiminis — [12] Lj. supradicti — [13] C. dacio — [14] S. i C. ligna, Lj. lignamen — [15] S. i C. cuppos, Lj. coppos — [16] C. literas — [17] Lj. requirent — [18] Lj. suorum — [19] C. i Lj. dacionem — [20] Lj. ac — [20a] Samo Lj. — [21] Lj. Baxanus — [22] Lj. Veneciarum — [23] Samo Lj. — [24] Lj. supradicti — [25] Samo Lj. — [26] Lj. Veneciarum — [27] Lj. instrumento publico — [28] Lj. ab. — [29] Lj. millesimo CCCXXII. — [30] Lj. quinta — [31] S. i C. Jōāis — [32] S. i C. Vacundeo, Lj. Vacumdeo — [33] Samo V., S. i C. — [34] Lj. et — [35] Lj. plumbea — [36] Lj. pendenti — [37] Mjesto riječi „munito“ u S. i C. prazan prostor — [38] S. ex, Lj. hoc — [39] S. pecialiter — [40] Lj. Veneciarum — [41] S. i C. Jōāes — [42] Lj. Fredericus — [43] S. i C. Matthei — [44] Samo Lj. — [45] V., S. i C. nobilium — [46] C. ullo — [47] Lj. umquam — [48] Lj. alioque — [49] Lj. solempni — [50] S. stipulationi, C. stipulatione — [51] S. sivi — [52] Samo V., C. i Lj. — [53] Samo Lj. — [54] C. millium — [55] S. i C. marcarum — [56] C. toties — [57] S. comitantur, C. comittatur, Lj. committatur — [58] C. quotiés — [59] Lj. permaneant

biliter observandis prȩfatus[1] Basanus[2], sindicus domini ducis (et)[3] communis Venetiarum[4] sindicario nomine pro ipso[5] domino duce et communi Venetiarum[6] bona omnia communis Venetiarum[7], et dicti Daniel Jacobi, Johannes[8] Petri ed Federicus[9] Mathei[10], sindici supradicti, bona omnia communis (et)[11] hominum Tragurij ipsi sindico domini ducis sindicario nomine pro (ipso)[12] domino duce et communi Venetiarum[13] recipienti speciali pignori[14] obligarunt, quȩ se constituerunt invicem precario possidere, ita ut pars attendens[15] predicta partis non attendentis bona et personas[16] (possit)[17] sine alicuius iudicis requisitione[18] sua (propria)[19] auctoritate[20] sarire[21] et detinere et arrestare[22] pro pȩna, damnis[23] et interesse et expensis et satisfatione[24] plenaria omnium prȩmissorum; promittentes dictȩ partes invicem Venetiarum[25] (et)[26] Tragurio[27] et ubique locorum solvere ac[28] renuntiantes[29] exceptioni[30] doli mali et (in)[31] factum deceptioni[32], simulationi[33], beneficio restitucionis[34] in[35] integrum, litteris impetratis et impetrandis, ferijs, dilactionibus[36] et generaliter omni auxilio iuris vel facti, quo contra predicta vel aliquid[37] predictorum possent dicere, facere vel venire. Qui Daniel (et)[38] Johannes[39] et Federicus[40], sindici Tragurij, ibidem in continenti corporaliter tactis scripturis in animas suas et omnium et singulorum hominum[41] dictȩ civitatis Tragurij iuraverunt ad sancta Dei evangelia perpetuo[42] prefactos[43] dominos ducem et suos successores et commune Venetiarum[44] ut suos dominos suosque maiores, quibus subsunt, observare, obedire, revereri[45], et quod singulariter singuli de consilio dicte civitatis Tragurij[46] in ingressu sui primi comitis ipsi comiti pro dicto domino duce et successoribus (suis)[47] et[48] communi Venetiarum[49] recipienti corporaliter sic iurabunt nec non bona fide (et)[50] sine fraude observare et attendere omnia et singula suprascripta[51].

---

[1] S. prefactus — [2] S. i C. Bassanus, Lj. Baxanus — [3] Samo V. i Lj. — [4] Lj. Veneciarum — [5] Lj. ipsis — [6] Lj. Veneciarum — [7] Lj. Veneciarum — [8] S. i C. Jōēs — [9] S. Federico, Lj. Fredericus — [10] S. i C. Matthei — [11] Samo V. i Lj. — [12] Samo V., S. i C. — [13] Lj. Veneciarum — [14] C. i Lj. pignore — [15] V. i S. attendentes — [16] V. persona — [17] Samo Lj. — [18] Lj. requisicione — [19] Samo Lj. — [20] S. i C. autoritate — [21] Lj. sascire — [22] S. arestare — [23] Lj. dampnis — [24] Lj. satisfaccione — [25] Lj. Veneciarum — [26] Samo Lj. — [27] C. i Lj. Tragurij — [28] C. et — [29] S., C. i Lj. renunciantes — [30] Lj. excepcione — [31] Samo Lj. — [32] Lj. decepcioni — [33] Lj. simulacioni — [34] S. i C. restitutionis — [35] V. et — [36] C. dilationibus, Lj. dillacionibus — [37] Lj. aliquod — [38] Samo Lj. — [39] S. Joannes, C. Jōes — [40] Lj. Fredericus — [41] S. i C. nobilium — [42] S. i C. perpetuos — [43] S. i C. prefatos — [44] Lj. Veneciarum — [45] S. i C. reveriri — [46] Lj. singuli Tragurii de consilio dicte civitatis — [47] Samo Lj. — [48] Lj. ac — [49] Lj. Veneciarum — [50] Samo Lj. — [51] C. supradicta.

Tenor autem dicti sindicatus talis est*.

In Dei nomine Amen. Anno domini MCCCXXII., indictione[1] quinta[2], regnante domino Karulo[3] serenissimo rege[4] Hungarie[5], temporibus venerabilis patris domini Lampredij[6], episcopi, et nobilium virorum dominorum Basti Mergacij[7], Desse Petrache[8], Stephani[9] et Gregorij domini Mathei[10] et consulum civitatis Tragurij, sono campanę, et voce preconis, more solito congregato in palatio dicti communis, nobiles et prudentes viri domini Dessa Bastiani, Mergacius Desse, Petracha[11] Stephani[12] et Gregorius domini Mathei[13], consules civitatis predictę Tragurij, de consensu et voluntate omnium et singulorum in ipso consilio existencium[14], et ipsius consilij universi ac ipsi omnes et singuli in ipso consilio existentes, et ipsum consilium universum, et ipsis consulibus, qui totum corpus commune dicte civitatis Tragurij representant, considerantes statum[15] suum et civitatis et districtus eorum magnis iam dudum versari opresionibus[16] et molestijs, multisque subiacere periculis, ac cupientes adhęrere benignitati, clemencie[17] et humanitati domini ducis et communis Venetiarum, (et)[18] sub quorum ombra[19], custodia et defensione vivere sponte unanimiter et concorditer et ex certa scientia fecerunt, constituerunt et ordinaverunt eorum et dicti communis et consilij certos, veros et legittimos[20] ambaxatores[21] nuncios[22] et procuratores, sindicos, et quicquid[23] melius esse et valere possunt et poterunt, nobiles viros dominos Danielem Jacobi et Johannem[24] Petri et Federicum Mathei[25], cives Tragurij ibidem presentes et gratis hoc mandatum suscipientes, specialiter ad eundum et comparendum ante presentiam illustris et magnifici domini ducis Venetiarum et sui consilij et communis, ad humiliter[26] requirendum et rogandum ipsum dominum ducem et consilium et commune[27] Venetiarum, quod dignetur et vellit[28] homines civitatis ac comitatus[29] et districtum[30] Tragurij recipere[31] in suam protectionem[32], custodiam, dominium, gubernationem, defensionem et tutellam[33] et ad offerendum[34] subiciendum[35], submittendum[36] et dandum ipsam civitatem Tragurij, comitatum et districtum[37] fidelitati, dominio, protectioni, defensioni, custodię et tutelę dicti domini ducis et communis Veneciarum[38], ad tempus vel in perpetuum, sicut ipsis sindicis vel maiori parti[39] ipsorum videbitur. Salvis semper ante hunc contractum (et in medio et in fine ipsius contracti et post ipsum contractum)[40] omnibus iuribus et honorificencijs[41] domini regis Hungarie[42], quę haberet[43] vel reciperet[44] (deberet)[45] in civitate

* Ovaj tenor sindicatus nalazi se u V., S. i C. — [1] S. in die, C. die — [2] C. V^a^ — [3] S. Carulo, C. Carolo — [4] S. regge — [5] S. Ungarię — [6] S. i C. Lampredi — [7] S. i C. Mergatij — [8] S. Petracche — [9] S. Stefani — [10] S. i C. Matthei — [11] S. Petracca, C Petraccha — [12] S. Steffani — [13] S. i C. Matthei — [14] S. i C. existentium — [15] S. statutum — [16] S. i C. oppressibus — [17] S. i C. clementię — [18] Samo V. i S. — [19] C. umbra — [20] S. i C. legitimos — [21] S. i C. ambasciatores — [22] S. nuptios — [23] S. i C. quidquid — [24] S. i C. Jōēm — [25] S. i C. Matthei — [26] S. umiliter — [27] V. communem — [28] C. velit — [29] S. comunitatis, C. communitatem — [30] C. destrictum — [31] S. recepere — [32] S. protetionem — [33] S. i C. tutelam — [34] S oferendum — [35] C. subijciendum — [36] S. i C. submictendum — [37] C. destrictum — [38] S. i C. Venetiarum — [39] S. parte — [40] Samo V. — [41] S. i C. honorificentijs — [42] S. Ungarie — [43] V. habere — [44] V. recipere — [45] Samo V. —

prędicta, et omnes et quaslibet[1] convenciones[2] et deliberationes, ordinationes et promissiones[3], renuntiaciones[4] et obligaciones[5] reales et personales, pecuniales et pęnales dicendum, faciendum et firmandum, quę fuerint et expedierint quolibet dicenda (et)[6] facienda et firmanda, nec non ad iurandum in animabus ipsorum et dicti[7] consilij et communis, de actendendis[8] et observandis omnibus supradictis et ad omnia alia dicendum et faciendum, quę ipsum consilium totum facere posset, etiam si talia sint, quę mandatum exigerent speciale, nec non ad recipiendum et gratulandum, acceptandum et ad probandum omnes et singulas provisiones, gratias et ordinationes et[9] conventiones et promissiones, obligationes et pacta, quę eis prefactus[10] dominus dux et commune Venetiarum facere voluerit[11], seu de quibus fuerint in concordia cum eodem, sicut ipsis sindicis vel maiori parti[12] ipsorum videbitur. Dantes et concedentes ipsis suis, vel maiori parti[12] ipsorum plenam, liberam et generalem administracionem[13] et plenum, liberum ac generale mandatum ac etiam speciale[14], ubi speciale requireretur in premissis et quolibet premissorum, ac promittentes, se firmum et ratum perpetuo habituros quicquid[15] (per)[16] predictos eorum sindicos vel maiorem partem ipsorum factum fuerit in premissis et circa premissa, et quodlibet[17] promissorum et non contrafacere[18] vel venire sub obligatione omnium bonorum suorum et dicti communis presentium et futurorum.

Actum in palatio communis Tragurij, presentibus: Petro[9] Jacobi, Lompre[20] Contengis et Dessa hijs[21] testibus rogatis, ego[22] Casotus[23] domini[23a] Nicolę examinator[24] et conscius examinavi; ego Andreas Petri de Ancona, imperiali auctoritate notarius (et nunc iuratus notarius)[25] Tragurij hijs[26] omnibus interfui, et rogatus scripsi et publicavi.

Ego Bonencontrus[27], quondam Nicolai Boni de Mantua, imperiali auctoritate, notarius et ducatus Venetiarum scriba, predictis[28] omnibus interfui et rogatus scripsi et roboravi.

Hoc est exemplum instrumenti sindicatus domini ducis et communis Venetiarum comunitati[29] plumbea bulla pendenti*.

In Christi nomine (Amen)[30]. Anno eiusdem nativitatis millesimo trecentesimo vigesimo secundo[31], indictione quinta[32], die XIII. aprilis[33], in ducali palatio Venetiarum, in sala maioris consilij, presentibus discretis viris Nicolao dicto Pastorino[34], vicecancellario Bonnicontro[35] quondam Nicolai

[1] S. qualibet — [2] S. i C. conventiones — [3] C. premissiones — [4] S, renuptiationes, C. nenuptiationes — [5] S. i C. obligationes — [6] Samo S. i C. — [7] S. i C. domini — [8] S. i C. attendendis — [9] C. atque — [10] S. i C. prefatus — [11] S. i C. voluerint — [12] S. parte — [13] S. i C. administrationem — [14] V. specialem — [15] S. i C. quidquid — [16] Samo V. i C. — [17] V. quolibet — [18] S. contraffacere — [19] S. Piero — [20] S. i C. Lopie — [21] S. i C. his — [22] S. i C. et — [23] S. Casoto, C. Casotto — [23a] C. d'no — [24] C. examinatore — [25] Samo V. i S. — [26] S. i C. his — [27] S. Bonincontrus, C. Bonnincantius — [28] S. predictum — [29] V. conmuniti — * Ovaj instrumentum sindicatus u V., S. i C. — [30] Samo S. i C. — [31] S. millesimo CCCntesimo XXII., C. millsmo CCCmo XXII. — [32] S. i C. V. — [33] V. aprelis — [34] V. i C. Pastorio — [35] C. Bonnicantio. —

Boni de Mantoa[1], Marcolino quondam Bartholomei, Marinello[2] Benedicti et alijs testibus ad hęc vocatis et rogatis (et)[3] omnibus ducatus Venetiarum scribis, in pleno (et)[4] maiori generali consilio civitatis Venetiarum, in quo interfuerunt inclitus dominus (dominus)[5] Johannes[6] Superancio[7], dux, cum suo[8] minori[9] consilio et duę partes dicti maioris consilij, et amplius quam due[10], (que)[11] instat tocius[12] consilij, representant[13] prefactus[14] dominus dux cum dictis consilijs et hominibus[15] dictorum consiliorum nec non et ipsa consilia maius et minus cum auctoritate et consensu dicti[16] domini ducis fecerunt, constituerunt, ordinaverunt suum communis et civitatis Venetiarum sindicum, procuraterem ac nuncium[17] specialem[18] discretum virum et Basanum[19], aulę ducalis scribam, nominatum pro oblacione[20], submissione et collactione[21] universitatis, civitatis (et)[22] comitatus[23] terrę Tragurij bonorum et omnium civitatis pręfatę, facta per nobiles et sapientes viros dominos Danielem Jacobi, Johannem[24] Petri et Federicum Mathei[25] domino duci prefacto[26] pro communi Venetiarum recipienti, et ipsum dominum ducem suumque consilium, recepta et accepta, prout in oblatione, submissione et acceptacione[27] seriosius continetur ad exponendum ipsis dominis Danieli, Johanni[28] (et)[29] Federico civitatis Tragurij sindicis sindicario nomine pro dicta civitate recipientibus et e converso ad recipiendum pro dicto domino duce in[30] communi Venetiarum ab eisdem Daniele, Johanne[31], Federico nomine, quo supra promittentur[32] promissiones, obligationes simplices et speciales, reales et personales, temporales et perpetuas, iuramenta et fidelitatem, prout de hijs[33] omnibus ac dependentibus et conexis[34] idem Bassanus, sindicus, et predicti[35] Daniel[36], Joannes[37] et Federicus[38] contentus fuerit, et honori domini ducis et communis Venetiarum viderit (et)[39] expedire et ad firmandum et coroborandum[40] omnia et singula, quę pro predictis et dictis Daniele[41], Johanne[42] et Federico tractaverint, fecerint et receperint[43] cum clausulis legitimis neccessarijs[44] et opportunis et generaliter ad[45] omnia alia et singula faciendum, que ultima[46] et neccessaria[47] visa fuerint pro predictis vel aliquo predictorum, dantes et concedentes prefatus[48] dominus dux dictaque consilia et omnes et singuli de ipsis consilijs pręfato Basano[49] suo sindico plenum, liberum et generale[50] mandatum cum plena, libera et generali administracione[51] tam in recipiendo quam in expendendo obligationes, renuntiationes, submissiones, pacta et

---

[1] C. Mantova — [2] S. Marinto, C. Marino — [3] Samo C. — [4] Samo V. — [5] Samo S. — [6] C. Jōēs — [7] C. Superatio, S. Superacio — [8] S. sui — [9] S. i C. maiori — [10] C. duo — [11] Samo V. i S. — [12] C. totius — [13] S. i C. representat — [14] S. i C. prefatus — [15] S. i C. omnibus — [16] S. Dc̄ī — [17] S. i C. nuntium — [18] S. speciales — [19] S. i C. Bassanum — [20] S. i C. oblatione — [21] S. i C. collatione — [22] Samo V. i C. — [23] V. comitatis, S. comittatus — [24] C. Jōēm — [25] C. Matthei — [26] S. i C. prefato — [27] S. i C. acceptione — [28] C. Jōī — [29] Samo V. i S. — [30] C. et — [31] C. Jōē — [32] C. promittent — [33] C. his — [34] S. co'exis, C. co'nexis — [35] V. predictis — [36] V. Daniele — [37] V. Johanne — [38] V. i S. Federico — [39] Samo V. i S. — [40] S. i C. corroborandum — [41] V. i S. Daniel — [42] C. Jōe — [43] S. reciperint — [44] S. i C. necessarijs — [45] S. i C. de — [46] S. i C. ultra — [47] S. i C. necessaria — [48] S. prefactus — [49] S. i C. Bassano — [50] V. generalem — [51] S. i C. administratione —

promissiones pro omnibus et singulis supradictis vel alijs quibuscumque circa predicta et[1] etiam promittentes michi[2] notario infrascripto nomine omnium, quorum interest, vel interesse posset, solemniter stipulanti se ratum et gratum perpetuo habituros, quicquid[3] in predictis et circa predicta actum et gestum fuerit per ipsum Basanum[4], suum sindicum supradictum, (se)[5] nullo unquam tempore nulla ratione vel causa venturos contra, sub ypotecha[6] bonorum omnium civitatis et communis Venecijs[7]. In cuius rei testimonium et evidencia[8] pleniorem hunc sindicatum fieri iussimus, et bulla nostra publica communiri.

Ego Johannes[9] Vacundeo, imperiali auctoritate publicus notarius et dicti domini ducis scriba, predictis omnibus presentes de mandato predicti incliti domini ducis suorumque predictorum et consiliorum minoris et maioris scripsi et complevi.

Iuramentum fidelitatis hominum Tragurij*.

In nomine domini Amen. Anno nativitatis eiusdem MCCCXXII., indictione V., die XIV., intrante mense maij; convocato et congregato generali et pleno consilio civitatis et communis Tragurij in palatio dicti communis sono campane et voce preconis more solito, in quo interfuerunt nobiles et discreti viri infrascripti, videlicet:

Dessa Bastiani, iudex,	Lompre Cortesia,	Baronus Silvestri,
Mengacia Desse, iudex,	Vicentius Ampleusij,	Petrus Desse Petri,
Petracha Stefani, iudex,	Dessa Lucij,	Dessa Zove Lucij,
Gregorius Mathei, iudex,	Barthi Silvestri,	Martinussius Petri,
Dessa Doymi,	Nicola Mathei,	Petrus Gregorij Suse,
Silvester Valentini,	Johannes Slisco,	Damianus Seretule,
Daniel Jacobi,	Mengacia Desse Doymi,	Jachsa Ivanche,
Matheus Sorii,	Federicus dom. Mathei	Gaucigna Petri Castrafogo,
Casotus Nicole,	Ciprianus Sicorini,	Elias Mirse,
Stepe Jacobi,	Dessa Palmote,	Meze Jule,
Gregorius Salinguerre,	Matheus Glodij,	Jacobus Danielis,
Brinze Belle,	Ciprianus Niti,	Nicoliza Cipriani Marini,
Stanus Gilii,	Ciprianus Barchi,	Doymus Antonij Doymi,
Michael Stepi Doymi,	Jacobus Verchi,	Franze Martini,
Johannes Petri Desse,	Petracha Stefani,	Maurus Mirse,
Johannes Petri Doymi,	Forminus Cigade,	Dompze Desse Juschi,
Jadre Gregorij Lucij,	Bitoie Martini,	Slisco Zove.

Predicti omnes et singuli, qui sunt due partes et ultra consiliariorum maioris consilij dicte civitatis Tragurij, et qui totum consilium, commune et universitatem dicte terre representant, presentibus et assistentibus ibi-

[1] S. ac — [2] C. mihi — [3] S. i C. quidquid — [4] S. i C. Bassanum — [5] Samo V. i S. — [6] S. ipoteca, C. hypoteca — [7] S. Venetijs, C. Venetiarum — [8] S. i C. evidentia — [9] C. Jōēs.

* Samo u Ljubića: Monumenta historica Slavorum meridionalium, I., strana 340. i d.

dem nobilibus et sapientibus viris dominis Bartholomeo Michaele et Justiniano Justiniano, honorabilibus civibus Venetis, delegatis illustris et magnifici domini ducis et communis Veneciarum, et qui in hac parte representant personam dicti domini ducis et communis eiusdem ex speciali commissione eis facta, et ad eorum intrantiam et petitionem sponte, libere et unanimiter et concorditer et nemine discrepante, ratificaverunt, confirmaverunt et approbaverunt in totum oblacionem, subiectionem et submissionem civitatis, comitatus et districtus Tragurij, factam illustri et magnifico domino duci et communi Veneciarum per nobiles viros Danielem Jacobi, Johannem Petri et Federicum Mathei, cives Tragurij, eorum sindicos speciales, ac etiam cum omni reverentia et humilitate laudaverunt et acceptaverunt benignam et piam provisionem, quam gratiosa sua liberalitate dictus dominus dux et commune Veneciarum eisdem de Tragurio observari et fieri volunt, nec non omnia et alia et singula contenta in quodam instrumento ex hoc confecto manu Bonicontri notarij condam Nicolai Boni, anno domini MCCCXXII., indictione V., die XVII. mensis aprilis, in ducali palacio Veneciarum et sub eisdem penis, promissionibus, renunciationibus et obligationibus in dicto instrumento notatis et insertis, acceptaverunt, emologaverunt et firmaverunt in totum. Et insuper omnes unanimiter et reverenter ac etiam singulariter singuli capellis, capucijs et mantelis elevatis in signum vere et perpetue devotionis et submissionis, predictos dominos Bartholomeum et Justinianum nomine et vice prefati domini ducis et communis Veneciarum eiusque successorum recipientes pro vero et perpetuo dominio posuerunt in tenutam et possessionem dicte civitatis et districtus Tragurij, dantes in manibus eorum claves et bailiam dicte civitatis, ac ponentes eos ad sedendum in palacio civitatis eiusdem in loco, ubi sedere consueverunt rectores et domini dicte terre, et insuper super testavangelio, ibidem in sala dicti palacii posito, iuraverunt corporaliter pro se et eorum heredibus, veram puram et perpetuam fidelitatem domino duci et communi Veneciarum et successoribus suis, et civitatem et districtum Tragurij tenere, salvare et custodire ad honorem et statum dicti domini ducis et communis Veneciarum perpetuo, salvis semper iuribus et honorificentijs domini regis Hungarie, que habet vel habere deberet in dicta terra.

Actum in palacio communis Tragurij, presentibus nobile viro Moreto Michaele de confinio sancti Leonis de Venecijs, Menegollo de Nona de confinio sancti Angeli de Venecijs, Andrea de Ancona notario communis Tragurij, Cavestro et Laurencio preconibus communis Tragurij, Raynaldo Altacima de Venecijs et alijs testes vocatis et rogatis. L. S. Ego Jacobus condam Johannis, imperiali auctoritate notarius et ducatus Veneciarum scriba, predictis interfui et rogatus scripsi.

STATUTA ET REFORMATIONES
CIVITATIS TRAGURIJ

(Index capitum trium librorum statutorum).[1]

Rubrica seu notatoria capitulorum primi (libri)[2] (istorum)[3] statutorum.[4]

Primi libri capita[5].

(Pacta cum serenissimo dominio.)[6]

1. De pęna blasfemantis[7] deum vel sanctos (vel sanctas)[8].
2. De herecitis comburendis.
3. De festivitatibus celebrandis.
4. Qualiter comes habeat[9] procedere contra Sclavos.
5. Quod comes teneatur observare statuta.
6. Quod (comes)[10] possit portare vinum forense[11] pro suo usu.
7. Quod comes Tragurij emat pisces et carnes sicut alij Tragurini.
8. Qualiter salarium comiti solvatur.
9. Quod comes nichil[12] recipiat ultra suum salarium.
10. Qualiter familiares comitis vadant de nocte.
11. Quod comes puniat suos familiares.
12. Quod comes eius[13] familia possit bibere[14] et comedere[15] extra civitatem cum civibus.
13. Quod comes non faciat fieri aliquod laborerium in palatio[16] vel alibi sine licentia iudicum et consiliariorum.
14. Quod comes teneatur inquirere de possessionibus communis.
15. Quod comes teneatur facere (aptari et)[17] purgare[18] vias et stratas.
16. De rebus et masaritijs[19] communis scribendis per communitatem[20].
17. De pecunia et blava communis non donanda, nisi (sub)[21] certa forma.
18. De portu cavando.
19. Quod comes teneatur facere murari burgum.
20. De examinatione et iustificatione[22] mensurarum et ponderum.
21. Quod (comes)[23] tale ius redatur[24] extraneis in Tragurio, quale reditur[25] Tragurinis (in terris eorum)[26].
22. De sacramento dando iudicibus (et consiliarijs)[27] in mutatione[28] curię.

---

[1] Samo L. — [2] Samo V. i C. — [3] Samo S. — [4] Natpis ovaj samo u V., S. i C. — [5] Natpis ovaj samo u L. — [6] Samo L. — [7] C. blasfemandi, L. blasphemantis — [8] Samo S. i C. — [9] L. debeat — [10] Samo S. i L. — [11] L. forensem — [12] C. i L. nihil — [13] L. cum sua — [14] V. libere — [15] L. comedere et bibere — [16] V. palacio — [17] Samo L. — [18] L. purgari — [19] V. massaricijs, C. massaritijs — [20] L. comitem — [21] Samo L. — [22] V. iustificacione — [23] Samo L. — [24] C. reddatur, L. reddat — [25] C. i L. redditur — [26] Samo V. i L. — [27] Samo V., S. i C. — [28] V. mutacione —

23. De electione[1] quatuor[2] (IIII)[3] iudicum et IIII[4] consiliariorum civitatis.
24. In quibus causis sotius[5] comitis[6] cognoscere possit solus et (cum)[7] iudicibus et iudices et[8] (de ca[u]sis civilibus)[9].
25. De hijs[10], qui non possunt esse in cognitionibus et sententijs[11].
26. Qualiter et quo ordine civiliter procedatur contra debitores[12] (contumacem)[13].
27. De eo, qui citatus fuit[14], et non venerit[15].
28. De dolo et contumacia[16] alterius partis non venientis vel[16a] volentis respondere[17] libello.
29. Quo tempore debeat cognosci de proprietate vineę vel agri.
30. De terminis dandis debitoribus confidentibus[18] (debita)[19] vel convictis[20] et qualiter procedatur contra eos?
31. De execucione[21] instrumenti et precepti.
32. De cive debitore extraneo causa mutui[22].
33. De sentencia[23] non danda contra statutum vel instrumentum.
34. De monstra facienda.
35. De pęna auferenti[24] (parti)[25], contra quam (lata)[26] fuerit[27] interlocutoria.
36. Quod comes, iudices et consiliarij ante mutacionem[28] curię omnes questiones teneatur[29] terminare.
37. Quod convictus vel confessus in iudicio condempnetur[30] in expensis.
38. De modo et ordine faciendi solutionem[31] creditori (contra debitorem[32])[33].
39. De extimatoribus[34] eligendis pro facienda solutione creditori in bonis debitoris[35].
40. (Quod)[36] carta[37] notarij[38], quę non habet caratterem[39], non recipiatur.
41. Quod instrumentum (notarij)[40] non infringatur per testes, et quod credatur instrumento debiti cancellato vel inciso.
42. Quod comes cum (suis)[41] iudicibus possit executioni[42] mandare instrumenta debiti.
43. De quanta ętate debet esse testis[43].
44. De hijs[44], qui non possunt poni in testes propter parentelam[45].
45. Quod sacramentum mittatur[46] nobilibus mulieribus ad domum et popularibus in ecclesia (pro testimonio)[47].

---

[1] C. elettione — [2] C. 4, V. nema te riječi — [3] Samo V. i S. — [4] C. 4, L. quatuor — [5] C. causis socius, L. casibus socius — [6] S. comunis — [7] Samo C. i L. — [8] C. i L. etiam — [9] Samo V. i S. — [10] C. i L. ijs — [11] V. sentencijs — [12] L. debit. — [13] Samo L. — [14] C. i L. fuerit — [15] L. comparuerit — [16] C. i S. contumatia — [16a] L. nec — [17] S. rispondere — [18] C. i L. contitentibus — [19] Samo C. i L. — [20] C. conventus, S. quietis — [21] S. i C. executione, L. exactione — [22] V. mutuij — [23] S., C. i L. sententia — [24] S. aufferenti, C. i L. auferenda — [25] Samo V., C. i L. — [26] Samo V. S. i C. — [27] S. fiunt — [28] S., C. i L. mutationem — [29] C. teneantur — [30] S., C. i L. condemnetur — [31] V. solucionem — [32] L. reum — [33] Samo V., S. i L. — [34] S. extimacionibus — [35] C. debitorum — [36] Samo L. — [37] L. charta — [38] S. totius — [39] C. caracterem, L. caraterem — [40] Samo C. i L. — [41] Samo V., S. i C. — [42] S. executionem — [43] V. testes — [44] C. i L. ijs — [45] S., C. i L. parentellam — [46] C. mictatur — [47] Samo L.

46. Quod principalis iuret de scientia et sacramentarij[1] de credencia[2].
47. Quod a libris X[m] infra valeat unus testis et a X (supra)[2a] usque ad[3] XX valeant duo[4] testes.
48. Quomodo testibus (omnibus)[5] non abertantibus causa perdatur.
49. De advocatis et eorum salario, et qui possunt facere placita.
50. De sacramento advocatorum et (de)[6] frivolis exceptionibus non opponendis.
51. Quibus prohibitum (est)[7] et quibus concessum est esse procuratores.
52. Qualiter constitui possunt procuratores aliter[8], quam per instrumentum.
53. De modo et forma consilij generalis et de auctoritate et bailia[9] ipsius consilij.
54. De proposicionibus[10] in generali consilio faciendis.
55. Quod quilibet possit arrengare[11] super proposita[12], et illis, qui[13] extra proposita arrengarent[14], possit comes (et curia)[15] silencium[16] imponere.
56. Quod expelantur[17] de consilio propinqui illius, de cuius facto tractatur.
57. De execucione[18] reformacionum[19].
58. De modo elligendi[20] officiales tam forenses quam cives.
59. Quanto tempore debent durare et stare officiales intrinseci.
60. De pena refutancium[21] officia sibi data.
61. De officialibus elligendis[22] super observandis[23] statutis.
62. De elligendis[24] capitaneis[25] custodum[26] noctis et clavigeris portarum.
63. De modo et forma aperiendi portam pontis.
64. Quod capitaneus[27] custodum noctis faciat[28] pulsari[29] campanam (de)[30] sero.
65. De deffensoribus[31] et eorum officio.
66. De advocatis iurium communis et eorum (officio et)[32] salario.
67. De officialibus ponendis super blava conducenda[33] in civitatem.
68. De examinatoribus et eorum officio[34].
69. De camerarijs et eorum officio.
70. De hijs[35], qui debent examinare racionem[36] (offic.)[37] camerariorum[38] et molendinorum.
71. De masarijs[39] et eorum officio[40] et (de)[41] operacione[42] sancti Laurentij.

---

[1] C. sacramentari — [2] S., C. i L. credentia — [2a] Samo L. — [3] V. a, C. samo usque — [4] V. i S. duos — [5] Samo V., S. i C. — [6] Samo V., S. i C. — [7] Samo L. — [8] C. alij — [9] S. baila — [10] S. i L. propositionibus, C. prepositionibus — [11] C. arringare, L. arengare — [12] L. preposita — [13] C. quod — [14] C. arringare, L. anrengarent — [15] Samo L. — [16] S., C. i L. silentium — [17] S. expellentur, C. i L. expellantur — [18] S., C. i L. executione — [19] S., C. i L. reformationum — [20] S. elligendorum, C. i L. eligendi — [21] S., C. i L. refutantium — [22] S., C. i L. eligendis — [23] S. osservandis — [24] S., C. i L. eligendis — [25] C. capitaneo — [26] L. custodiendum — [27] L. capitanei — [28] L. faciant — [29] L. pulsare — [30] Samo L. — [31] C. defensoribus — [32] Samo V., S. i C. — [33] S. i C. conducendi — [34] V. offitio — [35] C. i L. ijs — [36] S., C. i L. rationem — [37] Samo L. — [38] L. camerae, C. camelariorum — [39] S., C. i L. massarijs — [40] V. offitio — [41] Samo L. — [42] S. i C. operatione, L. procuratione —

72. De mercede pristaldi.[1]
73. De pudarijs et eorum officio.
74. De officialibus eligendis[2] super vijs campi.
75. De custodibus eligen dis super custodia olivarum (insulę)[3] Bovę[4].
76. De officialibus eligendis super executione testamentorum.
77. De modo et forma eligendi ambasiatores[5].
78. De ambasiatoribus[6] et eorum (officio et)[7] salario.
79 Quando[8] ambasiatores[9] (non)[10] faciunt[11] ultra sibi comissa[12].
80. De pęna renuentis ambasiatam[13].
81. De nuntijs destinandis pro specialibus personis.
82. De salario equorum.
83. Quod consilium à viginti[14] de cętero duret et de eius arbitrio (et qualiter debeat fieri electio eiusdem)[15].
84. De dispensatione statuti loquentis de iudicibus et consiliarijs (absentibus)[16] de Tragurio.
85. De duabus seraturis[17], (quę esse debent tam in porta loci, ubi ponitur bladum communis per massarios, quam in porta salis, quarum duę sunt tenende a comite[18] etc.)[19] (salis et bladi tenendis per comitem et massarios)[20].
86. De libris II[21] ponendis in cassam[22] (communis et de tribus clavibus tenendis)[23] (pro blava emenda)[24].
87. (Qualiter comes debet conducere secum cancellarium et de salario et)[25] (de)[26] officio[27] (ipsius)[28] cancellarij (et eius contumatia annorum sex)[29].
88. Qualiter electio IIII[30] iudicum (et consilijs[31])[32] de cetero fieri debeat[33].
89. Quod[34] eligere debent[35] aliquem de curia loco decedentis.
90. De calo seu cadia (quam de blado et sale possunt massarij in eorum rationibus assignare, et quomodo debent mensuratoribus superesse et de eorum salario, et qualiter possunt[36] inpune[37] officium eorum refutare)[38] (bladi et salis)[39].

---

[1] C. i L. prestaldi — [2] L. elegendis — [3] Samo L. — [4] C. Buę — [5] S. ambassiatores, C. i L. ambasciatores — [6] S., C. i L. ambasciatoribus — [7] Samo V., S. i C. — [8] L. Quod — [9] S., C. i L. ambasciatores — [10] Samo L. — [11] L. faciant — [12] C. i L. commissa — [13] S., C. i L. ambasciatam — [14] S. i C. XX[i], L. XX. — [15] Samo L. — [16] Samo L. — [17] S. i C. serraturis, L. clavibus — [18] V. quarum duas sunt tenende comes, S. quarum duas tenende comes — [19] Samo V., S. i C. — [20] Samo L. — [21] C. 2, L. MM — [22] L. capsa — [23] Samo V., S. i C. — [24] Samo L. — [25] Samo V., S. i C. — [26] Samo S. i L. — [27] L. offitio — [28] Samo S. i C. — [29] Samo S. — [30] C. 4, L. nema — [31] C. comms, a nad tim „rij" — [32] Samo V., S. i C. — [33] S. i C. debeant — [34] L. qui — [35] L. debeant — [36] S. i C. possint — [37] C. impune — [38] Samo V., S. i C. — [39] Samo L. —

Statutorum liber primus.[1]

In nomine sanctę et individuę Trinitatis. Ad honorem (Dei et)[2] beatę Marię semper Virginis et beatorum corporum sanctorum Laurentij martijris et Johannis[3] episcopi et confessoris protectorum et defensorum civitatis et communis Tragurij et[4] omnium sanctorum (et sanctarum)[5] curię cęlestis. Hęc sunt statuta et capitula statutorum Tragurij (civitatis Tragurij)[6] examinata, correcta, emendata[7] et aprobata[8] per nobiles et sapientes viros Matheum[9] Zori[10], Gregorium Salinguere[11], Çovem Cicchi[12] et Josephum Stephani[13] iudices, et Dessam Palmotę[14], Marcum Giorgij[15], Dessam Zovi (de)[15a] Lucio et Bitchoi[16] Martini consiliarios civitatis et communis Tragurij ex auctoritate eis a generali consilio dictę civitatis tradita[17] et concessa currentibus annis domini millesimo trecentesimo XXII.[18], indictione quinta[19], regnante domino Karolo[20] serenissimo rege Ungarie[21], temporibus quidem venerabilis patris domini Lampredij[22] episcopi, ac egregij et potentis viri[23] domini Marci[24] Mauroceno[25] comitis civitatis predictę pro illustrissimo duce Venetiarum.

1. De pęna blasfemantis[26] Deum (vel sanctos)[27].

Ordinamus, quod si quis blasfemaverit[28] Deum aut virginem Mariam, matrem eius, vel aliquem sanctum, solvat communi bannum V[29] librarum venetorum parvorum et quilibet possit accusare et habeat medietatem dictę condempnationis[30], si legitime probata fuerit accusacio[31], et alia medietas sit communis. Si vero puer fuerit, sive pauper, qui non habeat, unde solvere, ponatur et teneatur per medium diem ad barlinam[32] in platea.

2. De hereticis comburendis,

Ut autem hęretice pravitatis (zizaniam)[33] nequeant infideles in catolico[34] populo seminare, districta constitucione[35] sancimus, ut hęretici et patareni[36], vel alio quocumque[37] nomine constant[38], in civitate Tragurij vel districtu non audeant apparere, et si quis eorum repertus fuerit, dummodo iudicio ecclesię sit denunciatus[39] hereticus, vel per se confessus, aut

---

[1] Ovaj natpis samo u L. — [2] Samo L. — [3] S., C. i L. Joannis — [4] C. ac — [5] Samo V., S. i L. — [6] Samo V., S. i L. — [7] S. i C. comendata — [8] S., C. i L. approbata — [9] S. Matteum, C. i L. Mattheum — [10] L. Sori — [11] L. Salinguerrae — [12] C. Covem Cipchi, L. Zovem Zicichi — [13] S. Stefani — [14] V. Palmocte — [15] C. i L. Georgij — [15a] Samo L. — [16] S. Bitcoi, L. Bitcoy — [17] S. tradicta — [18] S. M° CCC° XXII., C. i L. MCCCXXII. — [19] S. V^{a}, C. i L. V. — [20] S. i C. Carolo, L. Karlo — [21] C. i L. Hungarię — [22] S. i C. Lampredi — [23] S. viris — [24] C. Marini — [25] S. i C. Mauroceni — [26] C. i L. blasphemantis — [27] Samo V., S. i L. — [28] S. blasfemavit, C. i L. blasphemaverit — [29] C. quinque — [30] S., C. i L. condemnationis — [31] S., C. i L. accusatio — [32] L. berlinam — [33] Samo L. — [34] C. i L. catholico — [35] S., C. i L. constitutione — [36] C. paterini — [37] C. quocunque — [38] L. constent — [39] S. denuntiatus.

testibus convinctus[1], sive perfecta evidencia[2] detectus[3] fuerit hęreticus manifestus, flamis[4] tradatur usque ad pulverem exurendus absque dilacione[5]. Bona vero ipsius ad commune devolvantur: medietas eorum perveniat ad eos, qui illos ceperint vel accusando convincerint, et quicumque[6] (eius)[7] res (eorum)[8] disripere[9] poterit, si illa[10] curię presentaverit, nulla pęna teneatur. Si[11] autem idem[12] hęretici[13] catholicos hęredes habuerint[14], de (eius)[15] bonis (eorum)[16] habeat quilibet ęqualem porcionem[17]; porcio[18] vero condemnati patris, quę debeat esse ęqualis[19] unius[20] filij, ad communem[21] perveniat. Et si quis eorumdem[22] hęreticorum[23] defensor seu receptator existerit[24], solvat banum[25] communi XX[26] libarum venetorum[27] parvorum; et si pauper fuerit, puniatur in persona ad arbitrium curię, videlicet comitis et suorum iudicum.

3. De festivitatibus celebrandis.

Statuimus, ut in omnibus diebus dominicis ab omni laborerio cessetur tam in civitate quam in campo, nulusque[28] pręsumat quidpiam[29] operare, nec onera portare, exceptis, quę ad pastum hominum et animalium eo die neccessaria[30] sunt, et nisi eundo[31] aut[32] redeundo a molendis, vel nisi res talis esset, quę propter hanc moram perire[33] posset, aut[34] etiam[35] timor hostilitatis incumberet[36], et tunc etiam sine licentia curię non audeat in campo aliquis laborare, eodemque modo colli[37] et venari. Pręcipimus: Nativitatem Domini cum duobus diebus sequentibus, Circumcisionem, Epiphaniam, Jovem[38] sanctum, Pasca[39] Resurecionis[40] cum octo diebus sequentibus, Ascensionem[41] Domini, omnes quatuor festivitates sanctę Marię Virginis gloriosę, nativitatem sancti Johannis[42] Baptistę festivitates sancti Michaelis[43] Archangeli[44] et sancti Marci de mense Aprilis, sanctorum[45] Laurentij martiris et sancti Johannis[46] confessoris protectorum nostrę civitatis, sancti Petri Apostoli et aliorum Apostolorum ad arbitrium curię; in quorum diebus[47] vel festorum solemnitate[48] seu die, si barcham[49] aliquis[50] ad portum civitatis applicaret[51], sequenti die exoneretur; et pro die dominico vel festivo, quo exonerari non permittitur[52], dominus barchę ab illo, (qui)[53]

---

[1] S. i L. convictus — [2] S., C. i L. evidentia — [3] V. i S. detentus, C. detemptus — [4] C. i L. flammis — [5] S., C. i L. dilatione — [6] C. quicunque — [7] Samo C. — [8] Samo V., S. i L. — [9] L. diripere — [10] L. illas — [11] C. Sin' — [12] L. iidem — [13] C. hereticus — [14] C. habuerit — [15] Samo C. — [16] Samo V., S. i L. — [17] S., C. i L. portionem — [18] S., C. i L. portio — [19] S. equales — [20] V. unus — [21] L. commune — [22] C. eiusdem, L. eorundem — [23] C. heretici — [24] L. extiterit — [25] S., C. i L. bannum — [26] C. viginti — [27] S. Uenetiarum, C. venetarum — [28] S., C. i L. nullusque — [29] C. quicpiam — [30] S., C. i L. necessaria — [31] V. eunde — [32] S. i C. et — [33] L. perdi — [34] S. autem — [35] S. i C. esset — [36] C. incumbere — [37] C. i L. coli — [38] C. diem — [39] C. Pashę, L. Pascha — [40] S., C. i L. Resurrectionis — [41] S. Assensionem — [42] S., C. i L. Joannis — [43] S. Micaelis — [44] S. i L. Arcangeli — [45] S. i C. sancti — [46] S., C. i L. Joannis — [47] V. i S. dieis — [48] V. solempnitate — [49] S. i L. barcam, C. barcha — [50] V. i S. aliquam, C. aliqua — [51] S. applicaverit, C. applicuerit. — [52] V. i S. permitterit, C. permissum fuerit — [53] Samo V., S. i L. —

conduxerit nullam habeat conducturam[1]. (Salvo,)[2] quod barbitonsores possint sine pęna radere, tondere[3] et sagnare[4] in festis et diebus prędictis. Item quod quilibet possit portare de loco ad locum raspam pro bestijs Item quod caseum et alia victualia, quę conducuntur de mandrijs[5] districtus[6] Tragurij, et etiam unam salmam lignorum possit unusquisque exonerare de barchis (et)[7] portare[8] domum. Item possit quilibet inpune[9] blavam de campis vel mustum vel uvas paratas domum portare. Uvas autem vel messes incidere non liceat. Item[10] tempore vendimiarum[11] sit licitum cuilibet tinas, vegetes et alia vasa a vino reparare etiam dictis diebus dominicis et festivis. Et qui huius statuti contemptor fuerit, solvat[12] bannum (communi)[13] solidorum XX parvorum pro qualibet vice, reservato semper arbitrio domini comitis[14] in omnibus supradictis.

4. Qualiter comes habet[15] procedere contra Sclavos.

Ordinamus, quod comes civitatis Tragurij, qui est. et qui pro tempore fuerit, non possit procedere contra Sclavos modo aliquo, tam civiliter, quam criminaliter, absque consilio et liberacione[16] suorum iudicum et consiliariorum vel maioris partis; salvo in hijs, in quibus habet arbitrium et auctoritatem secundum formam pactorum, quę habemus cum communi Venetiarum; et si aliter processus[17] fieret[18], non valeat.

5. Quod comes teneatur observare statuta.

Ordinamus, mandamus et volumus, quod quilibet comes civitatis Tragurij sub debito strictissimi iuramenti observare teneatur et debeat omnia statuta et ordinamenta civitatis Tragurij, salvis semper pactis, quę habemus cum communi Venetiarum et omnibus contentis et specificatis in ipsis pactis.

6. Quod comes possit portare vinum forense pro suo usu[19].

Statuimus, quod licitum sit comiti Tragurij apportare[20] seu apportari[21] facere vinum forense ad civitatem Tragurij pro vita et usu suo et suę familię, statuto vel capitulo aliquo non obstante, de quo vino vendere vel permutare non debeat ullo modo vel ingenio.

---

[1] V. conduturam — [2] Samo C. i L. — [3] S. tondare — [4] S. i C. signare — [5] S. i C. mandreis — [6] C. dixtrictus — [7] Samo S. i L. — [8] C. asportare — [9] S., C. i L. impune — [10] S. i C. In — [11] S., C. i L. vindemiarum — [12] L. solvit — [13] Sámo L. — [14] L. comitia — [15] C. habeat, L. debeat — [16] S. i C. liberatione, L. deliberatione — [17] L. processum — [18] C. i L. fuerit — [19] L. usu suo — [20] C. asportare — [21] C. asportari.

7. Quod comes Tragurij emat pisces et carnes sicut alij Tragurienses.

Ordinamus et volumus, quod aliquis comes civitatis Tragurij non emat, nec emi faciat pisces sive carnes pro suo dominio[1], nisi sicut emunt Tragurienses.

8. Qualiter salarium comiti solvatur.

Ordinamus et volumus, quod comiti Tragurij prȩsenti et futuris[2] suum salarium, quod est omni anno librarum[3] MCC, in tribus terminis, videlicet, quod detur sibi in primis tribus mensibus tercia[4] pars sui salarij unius anni, et in secundis tribus mensibus alia tercia[4] pars, et in tercijs[5] tribus mensibus alia tercia[4] pars. Jta quod infra novem menses sibi sit de suo salario unius anni integre satisfactum. Et quolibet anno ordo dictȩ solutionis salarij per hunc modum observetur et fiat, et camerarij, qui pro tempore fuerint in quolibet dictorum terminorum, quando solutio fiet, a dicto comite debeant quietacionem[6] recipere per publicum instrumentum, et non possint dicti camerarij facere dictas soluciones[7], nisi de (conscientia)[8] consilij secreti, scilicet[9] iudicum et consiliariorum, et si aliter facerent[10] condemnentur[11] communi pro qualibet vice in libras X pro quolibet.

9. Quod comes nichil[12] recipiat ultra suum salarium.

Ordinamus, quod comes civitatis Tragurij non possit (petere nec)[13] habere per se vel interpositam personam aliquid ultra suum salarium aliquo modo vel ingenio, occasione nauli vel alia occasione in veniendo, morando seu reddeundo[14], salvis hijs[15], quȩ sibi concessa sunt ad recipiendum, videlicet fruges recentes et talia[16] secundum formam pacti.

10. Qualiter familiares comitis vadant de nocte.

Ordinamus, quod aliquis de familia comitis, qui est, et (qui)[17] pro tempore erit ad regimen[18] civitatis Tragurij, de nocte post tercium[19] sonum campanȩ, quȩ de sero pulsatur pro custodia civitatis, solus per civitatem vel burgum, cum armis vel sine armis, cum lumine vel sine lumine non vadat, et si inventus[20] fuerit solus, puniatur, quemadmodum civis puniretur de simili; salvo nisi iret de mandato vel pro servicio[21] domini comitis.

---

[1] L. sua domo — [2] C. futuro — [3] C. libras — [4] S., C. i L. tertia — [5] S., C. i L. tertijs — [6] S., C. i L. quietationem — [7] S., C. i L. solutiones — [8] Samo L. — [9] V. i S. silicet — [10] C. fecerint — [11] V. condempnetur, S. condemnetur — [12] C. i L. nihil — [13] Samo L. — [14] S., C. i L. redeundo — [15] C. ijs — [16] C. i L. alia — [17] Samo S. i C. — [18] S. regimine — [19] S., C. i L. tertium — [20] V. videtur — [21] S., C. i L. servitio. —

Et custos, qui aliquem de dicta familia invenerit contraire, teneatur die sequenti denunciare[1] comiti, et denunciacione[2] facta, comes in dictis pęnis dictum famulum suum condempnetur[3] et condempnare[4] teneatur.

11. Quod comes puniat suos familiares.

Statuimus, quod si aliquis de familia comitis aliquam fecerit superbiam, comes infra octo dies, postquam malefitium[5] sibi denunciatum[6] fuerit, eum non puniverit, condemnaverit, ex tunc ad secretum consilium cognicio[7] et punicio[8] devolvatur; ad quod dictus (dominus)[9] comes id ponere teneatur, ut per ipsum consilium ad bussulas et ballotas[10] condempnetur[11] secundum formam statutorum.

12. Quod comes cum sua familia possit comedere et bibere extra civitatem cum civibus[12].

Volumus, quod comes civitatis Tragurij et quilibet de sua familia, quando iverit[13] extra civitatem in servitium communis vel alicuius singularis personę, licite comedere et bibere possit cum hijs[14], in quorum servicium[15] iverint[16], et cum quolibet alio cive, qui cum hijs[17] reperiretur[18], quamdiu in dicto servitio permaneret.

13. (Quod)[19] comes non faciat fieri aliquod[20] laborerium in palacio[21] vel alibi sine licentia iudicum et consiliariorum.

Ordinamus et volumus, quod comes, qui est, et qui pro tempore fuerit ad regimen civitatis Tragurij, non faciat nec facere pręsumat in palacio[21] communis vel alibi aliquod laborerium absque[22] licencia et collacione[23] consilij secreti, scilicet iudicum et consiliariorum.

14. Quod comes teneatur inquirere de possessionibus communis.

Ordinamus, quod quilibet comes Tragurij teneatur inquirere, procurare et studere, quod omnes, qui habent et tenent de terreno communis, debeant illud dimittere[24] infra terminum eis per ipsum comitem appositum sub pęna ad arbitrium comitis auferenda.

---

[1] V. i S. denuntiare — [2] V. i S. denuntiatione — [3] S., C. i L. condemnet — [4] S., C. i L. condemnare — [5] C. i L. maleficium — [6] S. denuntiatum — [7] S., C. i L. cognitio — [8] S., C. i L. punitio — [9] Samo L. — [10] S., C. i L. ballottas — [11] S., C. i L. condemnetur — [12] S. i C. iudicibus — [13] S. i C. fuerit — [14] C. ijs — [15] S., C. i L. servitium — [16] C. iverit — [17] C. illis — [18] C. reperietur — [19] Samo S. i L. — [20] S. aliquid — [21] S., C. i L. palatio — [22] S. apsque — [23] S. i C. colactione, L. collatione — [24] C. dimictere.

Quod statutum comes pręcise execucioni[1] mandare teneatur per sacramentum infra primos quatuor menses (sui)[2] regiminis.

15. Quod comes teneatur facere aptari et purgari vias et stratas[3].

Ordinamus, quod quilibet comes civitatis Tragurij teneatur, et debeat vias et stratas, quę sunt in civitate Tragurij, facere aptari et purgari de avere[4] communis Tragurij ita, quod omni mense dictus comes mittat[5] suum socium[6] cum suo notario ad videndum dictas vias et stratas, si erunt[7] aptatę (et)[8] lapidibus et luto purgatę, et inveniat[9] quatuor mundatores ad expensas dicti communis Tragurij.

16. De rebus (communis)[10] et masaricijs[11] (communis)[12] scribendis per comitem.

Item statuimus, quod quilibet comes, qui pro tempore erit ad regimen civitatis Tragurij, in fine sui regiminis teneatur scribi facere in libris camerariorum communis omnia instrumenta, scanna, massaritias[13] et res mobiles communis existentes in cameris vel palacio[14] dicti communis, et pallas[15] et campacellas, zappas[16] et alias res, quę dantur salinarijs vinculo[17] sacramenti, et sequenti comiti omnia prędicta et etiam claves palacij[18] et camerarum palacij[18] per scriptum debeat assignare[19].

17. De pecunia et blava communis non danda[20] nisi sub certa forma.

Ordinamus et volumus, quod comes, iudices et consiliarij civitatis Tragurij non possint proponere in consilio generali nec firmare[21], quod alicui donetur de pecunia vel blava[22] communis aliqua de causa seu[22a] aliquo quesito colore a tribus libris venetorum[23] parvorum supra; nisi primitus[24] proponant seu proponat[25], et partitum faciant inter eos ad[26] bussulas[27] et ballottas, et si facto partito inter eos placuerit maiori parti eorum, tunc illud postea proponant in consilio generali, de quo dictus comes (D.)[28] partitum faciat (ad bussulas)[29] et ballotas[30], et id, quod duabus partibus maioris

---

[1] S., C. i L. executioni — [2] Samo S., C. i L. — [3] C. stradas — [4] C. habere, S. i L. havere — [5] C. mictat — [6] S. sotium — [7] C. fuerint — [8] Samo S. i L. — [9] V. invenerat, S. i C. inveniantur — [10] Samo C. — [11] S. masaritijs, C. i L. massaritijs — [12] Samo V., S. i L. — [13] V. omnia instrumenta massaricias, S. omnia infrascritta massaritias, C. omnia infracta massaritia — [14] S., C. i L. palatio — [15] L. palas — [16] V. cappas — [17] V. i C. inculto — [18] S., C. i L. palatij — [19] C. assignari, L. consignare — [20] L. donanda — [21] V. formatur, S. i C. formare — [22] V. blave — [22a] C. sub — [23] C. Venetiarum — [24] C. primum — [25] S. proponatur seu proponant — [26] C. ac — [27] L. bussulos — [28] Samo L. — [29] L. ad bussulos, C. nema — [30] S., C. i L. ballottas.

consilij placuerit, execucioni[1] mandetur, et si secus dicti iudices et consiliarij[2] fecerint, solvant banum[3] communi[4] pro qualibet vice librarum (V)[5] parvorum, in quibus comes quemlibet ipsorum debeat condemnare, et condempnationem[6] exigere, et nichilominus[7] dicti iudices et consiliarij id, quod contra predictam ordinationem datum esset, de suo proprio restituere (et)[8] teneantur communi.

18. De portu cavando.

Item statuimus, quod quilibet comes civitatis Tragurij cum sua curia teneantur[9], et debeant vinculo sacramenti omni anno facere cavare[10] portum Tragurij iuxta pontem terrę firmę, isto modo videlicet, quod de omni domo fumante tam civitatis quam burgi Tragurij quam etiam insulę Buę[11] mitatur[12] ad dictam cavam faciendam unus homo vel una mulier una die vel pluribus diebus ad voluntatem comitis vel suę curię quolibet anno; et hoc fieri faciant comes et curia diversis diebus, quando[13] viderint comodius fieri posse.

19. Quod comes teneatur facere murari[14] burgum.

Statutum est et ordinatum[15] pro defensione et bono statu civitatis Tragurij, quod omnis comes teneatur (et)[16] fieri facere ad expensas communis Tragurij decem[17] cannas[18] de muro burgi[19] civitatis Tragurij quolibet anno sub debito sacramenti, et quod aliquis Traguriensis non audeat in consilio neque in parlamento contrarium arrengare sub pęna librarum CC.

20. De examinatione et iustificatione mensurarum et ponderum.

Statuimus, quod comes civitatis Tragurij teneatur[20] et debeat[21] omni mense semel ad minus videre, inquirere et examinare (et)[22] ponderare[22a] et iustificari[23] facere omnes mensuras et pondera tam vini, quam panis (et)[24] quam etiam olei et aliarum mensurarum omnium cum mensuris et ponderibus communis; et si quis inventus fuerit iustam mensuram vel iustum pondus non habere, puniatur in arbitrio comitis inspecta[25] qualitate delicti et personę delinquentis; salvis alijs capitulis de mensuris et pensis[26] et eorum pęnis loquentibus[27] et scriptis in secundo (libro)[28] huius statuti de maleficijs.

---

[1] S., C. i L. executioni — [2] V. consiliarijs — [3] S., C. i L. bannum — [4] S. i C. communis — [5] Samo L.; V. ima „L" (50) — [6] S., C. i L. condemnationem — [7] S. nihilhominus, C. i L. nihilominus — [8] Samo V. i C. — [9] S. i C. teneatur — [10] V. chavare, S. cavari — [11] L. Bovae — [12] C. mictatur, S. i L. mittatur — [13] C. quod — [14] C. murare — [15] L. Statutum et ordinatum est — [16] Samo S. — [17] L. X — [18] C. cannę — [19] S. i C. burghi — [20] V. teneantur — [21] V. debeant — [22] Samo S. i L. — [22a] C. ponderari — [23] S. iustificare — [24] Samo S. i C. — [25] S. i C. specta — [26] C. pęnis — [27] C. sequentibus — [28] Samo L. —

21. Quod comes tale ius reddat extraneis in Tragurio, quale redditur Traguriensibus[1] in terris eorum.

Ordinamus, quod comes civitatis Tragurij teneatur et debeat suo sacramento facere tale ius extraneis civibus de terris Dalmatię in civitate Tragurij, quale fiet[2] nostris civibus in suis; non regendo tamen secundum eorum statuta (vel consuetudines, sed secundum statuta)[3] et (approbatas)[4] consuetudines civitatis Tragurij (approbatas)[5]. Hoc est si bonum ius, et secundum eorum statuta (nostris civibus fuerit iudicatum in terris ipsorum, comes Tragurij iuxta statuta)[6] et consuetudines[7] civitatis Tragurij (iudicare)[8] non obmittat[9].

22. De sacramento dando (iudicibus)[10] in mutacione[11] curię.

Ordinamus, quod in omni mutacione[11] (curię)[12] comes Tragurij teneatur et debeat in virtute sacramenti dare iuramentum suis quatuor iudicibus et quatuor consiliarijs, quando debent eligere electores curię, quod ipsi dictos[13] electores eligent[14] bona fide, et illos, quos credent[15] bonos et legales, nec eligent[16] aliquem, cui locuti fuerint super electionem[17] prędictam[18]; et quod odio, amore, timore, favore ac utilitate aliqua[19] dictam electionem non facient, nec subvertent iustitiam alicuius; imo[20] committent[21] (et)[22] ad suum posse (et)[23] suadebunt[24], ut iustitiam plantent, et recessent[25] prorsus cornua superborum.

23. De electione IIII[26] iudicum, et IIII[27] consiliarium[28] civitatis.

Statuimus et ordinamus, quod per quatuor[29] iudices, et per quatuor consiliarios civitatis eligantur XV electores boni et legales ad busulas[30] et ballotas[31] secundum consuetudinem, inter quos electores non sit pater cum filio, avus cum nepote, frater cum fratre, germanus cum germano consanguineo, nec sint minoris ętatis XXV annorum, et non attineant alicui ex dictis iudicibus et consiliarijs nec avunculus vel patruus cum nepote, nec socer cum genero: sicut[32] nec attinere[33] debent inter se octo[34] prędicti, videlicet iudices et consiliarij; quam electionem debent inter se illi octo[34] facere bona fide per maiorem partem ipsorum; et dicti XV electores vadant

---

[1] S., C. i L. Tragurinis — [2] L. fit — [3] Samo V. i L. — [4] Samo V., S. i L. — [5] Samo C. — [6] Samo V. i L. — [7] C. consuetudinem — [8] Samo V. i L. — [9] C. obmictat, L. ommittat — [10] Samo L. — [11] S., C. i L. mutatione — [12] Samo V., S. i C. — [13] C. dicti — [14] C. eligant — [15] C. credunt — [16] V. elligent — [17] L. electione — [18] L. praedicta — [19] S. aliquam — [20] V. ymo, L. immo — [21] V. commitent, C. comictent — [22] Samo L. — [23] Samo V. i C. — [24] S. sua debunt — [25] L. resecent — [26] C. i L. quatuor, S. 4 — [27] C. i L. quatuor — [28] C. i L. Consiliariorum — [29] S. IIII — [30] S. i C. bussulas, L. bussulos — [31] S., C. i L. ballottas — [32] L. sic — [33] V. i S. actinere — [34] C. otto.

ad XV brevia, inter quę brevia (inter)[1] septem sint, quę habeant scriptum hoc nomen elector. et illi[2] septem, ad quos venerunt[3] illa VII[4] brevia, iurent eligere bona fide et eligant dictos octo[5], scilicet (et)[6] IIII[7] iudices et IIII[8] consiliarios, qui debent esse cum dicto comite, et omnia facere quę tenetur[9] secundum formam pacti, quod est inter[10] commune Venetiarum et nos, et secundum formam statutorum nostrorum, quam electionem dicti septem[11] faciant inter se ad bussulas[12] et ballotas[13], facto prius iuramento bene eligendi et remoto odio et amore eligant, ut dictum est; et qui electi fuerint, non possint refutare offitium[14], nec se absentare[15], nisi de licentia (dicti)[16] domini comitis et eius curię vel maioris partis; et teneantur et debeant dicti iudices venire ad sonum campanę sive ad vocem pręconis omni die in palatio vel in logia[17], (in)[18] qua dominus comes vel socius eius[19] sedere poterit et voluerit ad ius reddendum[20] vel pro negocijs[21] terrę sub pęna unius grossi pro qualibet vice: consiliarij vero teneantur venire ad curiam, quocienscunque[22] eis pręceptum fuerit per rivarium communis sub pęna prędicta; salvo semper iusto[23] impedimento; nec liceat alicui dictorum iudicum vel consiliarorum exire districtum[24] civitatis Tragurij sine licentia domini comitis vel eius socij; et si aliquis contrafecerit, et steterit extra dictum offitium[25] per dies viginti[26], sit privatus a[27] suo offitio[28], et dominus comes et sua curia possint[29] alium eligere loco dicti absentis, sicut eligere posset consilium generale.

24. In quibus casibus socius[30] comitis cognoscere possit solus, et cum iudicibus et iudices etiam.

Ordinamus, quod socius[30] comitis Tragurij cum iudicibus civitatis ve maiori parte ipsorum possit cognoscere et diffinire[31] de qualibet quęstione a libris X infra; et per se solum[32] possit dictus socius[30] de qualibet quęstione cognoscere a[33] soldis[34] XX infra; et quilibet iudicum possit eciam[35] solus cognoscere et diffinire[36] de qualibet quęstione, quę sit a[37] sol. X parvorum infra; alię enim quęstiones omnes a libr. decem[38] supra per dominum comitem et eius curiam audiantur (et deffiniantur)[39]; et quod aliter factum esset, non valeat[40] ullo modo.

---

[1] Samo S. — [2] S. i C. illis — [3] C. i L. venerint — [4] C. i L. septem — [5] L. octos — [6] Samo L. — [7] S., C. i L. quatuor — [8] C. i L. quatuor — [9] C. i L. tenentur — [10] C. in — [11] S. i L. VII — [12] L. bussulos — [13] S., C. i L. ballottas — [14] C. i L. officium — [15] S. apsentare — [16] Samo V., S. i C. — [17] C. loggia — [18] Samo C. — [19] C. eius socius — [20] S. redendum — [21] S., C. i L. negotijs — [22] S., C. i L. quotiescunque — [23] V. iusto semper — [24] S. dixtrictum, C. dextrictum — [25] C. i L. officium — [26] S., C. i L. XX — [27] S. de — [28] C. i L. officio — [29] C. possit — [30] S. sotius — [31] S. difinire — [32] C. i L. solus — [33] C. ad — [34] C. solidos, L. sol. — [35] S., C. i L. etiam — [36] S. i C. difinire, L. deffinire — [37] S. i C. ad — [38] S., C. i L. X — [39] Samo L. — [40] S. valeant —

25. De hijs[1], qui non possunt esse in cognitionibus et sentencijs[2].

Statuimus, quod si aliquis ex iudicibus vel ex consiliarijs alicui partium litigancium[3] actinuerit[4], videlicet si ei fuerit pater vel filius vel avus, vel nepos, frater carnalis vel germanus, aut qui habeat[5] sororem alicuius in uxorem, vel si sint duo, qui habeant duas sorores pro uxoribus, nullo modo sentencie[6] ferendę[7] super quęstione dictarum parcium[8] debeat interesse.

26. Qualiter et quo ordine civiliter procedatur contra debitorem contumacem.

Statuimus et ordinamus, quod quandoquunque[9] aliquis coram comite vel curia conqueri voluerit civiliter exponendo se velle aliquid petere vel dicere contra aliquem, qui pręsens non esset coram curia, hiç ordo conservetur[10]; videlicet quod reus sive debitor citetur per nuncium[11] communis personaliter (vel ad domum de serò, quod in mane sequenti personaliter,)[12] vel per legitimum responsorem ante terciam[13] comparere[14] coram curia ad respondendum de iure illi, ad cuius peticionem[15] citatur[16]: si vero non venerit, tam si inventus fuerit personaliter quam non, scribatur citacio[17] per notarium communis ad peticionem[18] illius, qui fecerit citari, et ipsa citacione[19] scripta ad huc alia vice peremptorie[20] citetur[21], quod si absens fuerit citatus, statuatur ei terminus sufficiens ad veniendum ad voluntatem[22] comitis et iudicum suorum. quod si in termino statuto personaliter vel per legittimum[23] responsorem non comparuerit ipsa citatione scripta. Volumus, quod propter contumaciam[25] ipsius rei actorem[26] ponant (eum)[27] (in)[28] tenutam et possessionem bonorum rei seu debitoris pro debito, quod peteret actor, (vel)[29] quod[30] aliud sibi peteret, fieri debere per ipsum reum et secundum peticionem[31] actoris: primo rerum mobilium: secundo immobilium, si apparent: tercio[32] nominum, scilicet[33] illorum, qui dicto reo debitores essent, qui eidem in aliquo teneretur[34]: quam[35] tenutam actor teneat uno anno, et usufructet eam, et fructus sui sint, nec computentur ei in sorte(m) sive capitale: et (si)[36] infra dictum annum reus vel eius procurator aut legitimus responsalis comparuerit et voluerit super debito aut super re petita[37] ab actore litigante, reficiat omnes expensas actori, quas ipse actor fecisset in laborerio possessionis[38], quę sibi datę essent[39] in tenutam: et

---

[1] C. ijs — [2] S., C. i L. sententijs — [3] S., C. i L. litigantium — [4] S. ac timuerit, C. i L. attinuerit — [5] S. habet — [6] S., C. i L. sententię — [7] L. ferrendae — [8] S., C. i L. partium — [9] C. i L. quandocunque — [10] L. servetur — [11] S. i C. nuntium — [12] Samo V. i L. — [13] S., C. i L. tertiam — [14] S. comparet, L. compareat — [15] S., C. i L. petitionem — [16] V. citatus — [17] S., C. i L. citatio — [18] S., C. i L. petitionem — [19] S., C. i L. citatione — [20] V. perhemptorem, S. perentorie — [21] S. citatur — [22] C. volutatem — [23] S. i L. legitimum — [24] S., C. i L. citatione — [25] S. contumatiam — [26] V. actore — [27] Samo V., S. i C. — [28] Samo C. i L. — [29] Samo L. — [30] S. i L. quid — [31] S., C. i L. petitionem — [32] S., C. i L. tertio — [33] V. silicet — [34] L. tenerentur — [35] L. quarum — [36] Samo L. — [37] C. posita — [38] L. possessionum — [39] U S. ispravljeno iz „date essent“ u „data esset“ —

in rivarijs et advocatis ac tabellionibus[1], et post modum audiatur et diffiniatur[2] quęstio ipsa per curiam; sed si non venerit infra unum annum, volumus, quod statim elapso termino anni contumax ille habetur[3] pro convicto et confesso, et ad peticionem[4] creditoris eligantur duo boni et fideles homines, qui extiment[5] tot et tanta de bonis dicti debitoris, quod eis[6] sit plenarie satisfactum: primo enim de mobilibus excepto lecto; secundo de inmobilibus[7] excepta domo habitacionis[8] eius; tercio[9] de nominibus; et si prędicta talia bona non sufficerent, tunc de eo, quod restaret, fiat solutio, et de lecto, et de domo usque ad plenam satisfationem[10] creditoris. Si vero non reperiretur de bonis rei, ponatur reus (ipse)[11] in banum[12] civitatis Tragurij ad terminum et voluntatem comitis et curię (inspecta qualitate personarum et facti in arbitrio dicti comitis et curię)[13]; et si infra terminum banni[14] non satisfecerit reus, vel se non concordaverit cum actore, si postea venerit, stet in logia, vel alibi in forcia[15] communis seu creditoris, donec se concordaverit cum eodem de omni eo, quo[16] extiterit[17] condempnatus[18]

27. De eo, qui citatus fuerit, et non venerit[19].

Statuimus firmiter (et)[20] observandum, quod quicunque[21] ad curiam citatus fuerit[22], et non comparuerit (in)[23] termino, solvat pro banno[24] sold. II[25] parvorum, quorum medietas sit (communis)[26], et alia illius, qui fecit eum citari; quod bannum[27] comes incontinenti solvi faciat sine aliqua condempnacione[28] et idem servetur contra illum, qui citari fecerit et non comparuerit in termino.

28. De dolo et contumacia[29] alterius partis non venientis nec volentis respondere libello.

Mandamus firmiter observari, quod si aliquis pecierit[30] alicui personę aliquod debitum, quod sit a X librarum[31] venet.[32] parvorum supra (usque in[33] quantitatem centum[34] librarum[35])[36], detur eidem terminus sex[37] dierum ad respondendum, si ad dictum debitum tenetur[38], nec[39] ne[40] omni exceptione remota. Et si (sit)[41] debitum a (C)[42] libris parvorum supra[43], detur eidem

[1] S. tabelionibus — [2] S. difiniatur, C. definiatur, L. deffiniatur — [3] C. i L. habeatur — [4] S., C. i L. petitionem — [5] L. aestiment — [6] L. ei — [7] S., C. i L. immobilibus — [8] S., C. i L. habitationis — [9] S., C. i L. tertio — [10] L. satisfactionem — [11] Samo S. i L. — [12] V. banum — [13] Samo L. — [14] V. bani — [15] C. fortia — [16] L. quod — [17] S. extitterit — [18] S. comdennatus, C. i L. condemnatus — [19] L. comparaverit — [20] Samo S. i C. — [21] S. quicquunque — [22] S. i C. citatus ad curiam fuerit — [23] Samo V. i L. — [24] V. bano — [25] S. i C. XI — [26] Samo L. — [27] V. banum — [28] C. i L. condemnatione, S. comdennatione — [29] S. i C. contumatia — [30] C. i L. petierit — [31] S. libr. L. libris — [32] C. Veniti — [33] S. ad — [34] L. C — [35] V. libris — [36] Samo V., S. i L. — [37] L. VI — [38] S. teneatur — [39] C. i L. vel — [40] L. non — [41] Samo L. — [42] Samo S. i L. — [43] C. suprascriptis —

terminus XV dierum ad respondendum, si ad dictum debitum tenetur vel non, omni excepcione[1] remota. Et si pars, contra quam libellus[2] huius debiti fuerit[3] formatus, ad terminum sibi statutum non venerit[4] dictura[5] (et allegatura contra libellum, seu contra petitionem contentam in ipso libello et contra partem)[6] adversam ostensura[7], quid iuris habeat[8]; vel si veniret, et non staret usque ad finem, quia non videtur venisse, qui usque in finem non steterit[9], solvat propter hoc bannum[10] XII denariorum parvorum pro qualibet libra, quociens[11] contravenerit, quorum denariorum medietas sit communis, et alia partis agentis. Et si venerit et usque ad finem steterit[12], sed nichil[13] peticionis[14] partis adversę negando vel confitendo respondere voluerit, solvat bannum XII denariorum parvorum pro qualibet vice, quorum medietas sit communis et alia medietas sit partis agentis. Et post modum comes cum curia statuat ad huc[15] sibi terminum trium dierum ad respondendum libello seu peticioni[16] partis adversę: quod si nec tunc dicto libello seu peticioni[17] respondere noluerit[18], solvat iterum XII denariorum parvorum[19] pro qualibet libra, ut dictum est, quorum medietas sit communis et alia partis agentis. Et postmodum comes cum curia eidem prefingat[20] terminum perhemptorium[21] trium dierum ad respondendum, ut dictum est; quod si nec tunc dicto libello seu peticioni[22] (alterius)[23] partis respondere curaverit, solvat XII denariorum, ut supra pro qualibet vice; et nichilominus[24] habeatur placitum conceptum ex[25] parte supradictę partis contumacis pro concluso; ita quod[26] si postmodum veniret, non audiatur; sed testes legitimos et probationes legittimas[27], quos et quas pars adversa producere voluerit, comes et curia curet recipere et examinare diligenter et prudenter et secundum quod probatum fuerit, Christi nomine invocato ad sententiam diffinitivam[28] procedat, quia[29] fraus et dolus nulli prodesse debent.

29. Quo tempore debeat[30] cognosci de proprietate vineę[31] vel agri[32].

Quiqunque[33] vult placitare contra aliquem de proprietate alicuius agri, (faciat)[34] hoc ante Kalendas[35] Junij, postea vero non possit, nisi fruges fuerint recollectę[36]. Et qui voluerit iustitiam[37] petere de proprietate alicuius vineę, faciat hoc ante Kalendas[38] Augusti: postea vero non possit, nisi cum vinum fuerit recollectum.

---

[1] S., C. i L. exceptione — [2] S. libelus — [3] L. fuit — [4] S. moverit — [5] V., S. i C. dicturam — [6] Samo L. — [7] V. i S. hostensuram, C. ostensuram — [8] L. habet — [9] S. stetterit — [10] V. banum — [11] S. quotiens, C. i L. quoties — [12] S. stetterit — [13] S., C. i L. nihil — [14] S., C. i L. petitionis — [15] C. i L. adhuc — [16] S., C. i L. petitioni — [17] S. i C. petitioni, L. petitionis — [18] C. i L. voluerit — [19] C. parvorum denariorum — [20] L. praefigat — [21] S. perentorium, C. i L. peremptorium — [22] S., C. i L. petitioni — [23] Samo V., S. i C. — [24] S. nihilhominus, C. i L. nihilominus — [25] S. placitum quod tuum ex, C. placitum quod tunc ex — [26] C. itaquod, L. itaque — [27] S., C. i L. legitimas — [28] S. difinitivam — [29] C. quando — [30] L. debet — [31] V. vine — [32] C. Quo tempore de proprietete vineę vel agri cognosci debeat — [33] C. quicunque, L. quicumque — [34] Samo V., S. i L. — [35] S. calendas, C. Kl. — [36] S. recolecte — [37] L. iustitiam voluerit — [38] S. calendas, C. Kl. —

30. De terminis dandis debitoribus confitentibus[1] debita vel convinctis[2], et qualiter procedatur contra eos.

Statuimus, quod quilibet[3], qui coram curia confitebitur, vel in iudicio convinctus[4] fuerit dare debere aliquam pecunię quantitatem alicui: si quantitas erit a XX soldorum[5] parvorum infra, detur ei per curiam terminus tribus diebus[5a] ad solvendum; si autem erit[6] quantitas a X libr. supra, remaneat in providencia[7] comitis[8] in faciendo maiorem terminum inspecta qualitate et quantitate personarum et rei. Quod si non solverint[9] infra terminum (ei datum)[10], et invenietur de bonis eius, dentur creditori in tenutam, quousque sibi fuerit cum dampnis[11] et expensis integre satisfactum. Et si non habuerit, unde solvat, ponatur debitor in forcia[12] communis, et sub clavibus carceris teneatur per unum diem ad hoc eligendum per comitem et curiam; et quando debitor exiverit de carcere communis solvat eidem, qui tenebit claves, unum venetum grossum pro suo salario; et talis carceratus, si non habuerit, unde se nutriat, creditor nutriat eum super ipsum debitorem

31. De executione[13] instrumenti et prȩcepti.

Item statuimus, quod si quis habuerit prȩceptum contra aliquem de aliqua (re)[14] vel quantitate pecunię, et reus non satisfecerit in termino prȩcepti, teneatur comes, et[15] querimonia (à creditore)[16] facta fuerit coram eo, dictum prȩceptum tam in pęna quam in sorte contra reum execucioni[17] mandare. Volumus etiam, quod quilibet comes Tragurij teneatur et debeat quodlibet verum instrumentum execucioni[17] mandare, tam in pęna, si[18] pęna petietur[19], quam in sorte.

32. De cive debitore extraneo causa mutui.

Si quis civis accipit[20] mutuo extra civitatem ab extraneis, et non habet[21] unde solvere[22] debitum, tunc tradatur (in)[23] propria persona in potestatem[24] creditoris.

33. De sententia non danda contra statutum vel instrumentum.

Statuimus, quod nullus comes, iudex vel consiliarius, qui pro tempora erit ad regimen civitatis Tragurij, ferat[25] aut det[26] sententiam contra

[1] S. confitentis — [2] S. convictus, C. i L. convictis — [3] V. cuilibet — [4] S. convicti, C. conventus, L. convictus — [5] L. sol. XX — [5a] L. trium dierum — [6] C. fuerit — [7] S., C. i L. providentia — [8] S. i C. comunis — [9] L. solverit — [10] Samo S. i L. — [11] S., C. i L. damnis — [12] C. fortia, L. forciam — [13] S. essecutione, L. exactione — [14] Samo V., S. i L. — [15] L. si — [16] Samo V., S. i L. — [17] S., C. i L. executioni — [18] V., S. i C. sine — [19] V. pacierit, S. iz pacierit ispr. pecierit, C. patierit — [20] C. accepit — [21] C. i L. habeat — [22] L. solvat — [23] Samo V., S. i L. — [24] C. potestate — [25] S. fuerat — [26] V. audet —

publicum instrumentum vel contra statutum, si eis fuerit alegatum[1] in iudicio[2] vel reproductum[3]: et si contra fecerint, solvant[4] quilibet iudex et consiliarius, qui dictam sententiam dedisset vel consensisset bannum communi lib. XXV (parvorum)[5], et id, quod pronunciatum[6] et sentenciatum[7] fuisset per eos, non valeat. Si vero aliquis denunciaverit[8] vel litem inferret[9] comiti vel alicui iudici seu consiliario, et non probaret eos sententiam dedisse contra instrumentum vel statutum, condempnetur[10] communi in libras XXV venetorum[11] parvorum, et sententia taliter data valeat et teneat. Item quod quilibet consiliarius, qui tali sententia[12] asentire[13] noluerit, faciat se scribi per notarium communis, qualiter dictę sententię non assentit, et hoc scribatur in dicta sententia. Item quilibet, qui volet[14] litem inferre tali sententię, possit hoc facere coram alia curia renovanda, et immediate[15] sequente[16], et infra tempus ipsius curię renovandę; quod si non fecerit[17] infra dictum tempus, ab inde in antea ei silentium inponatur[18].

34. De monstra facienda.

Statuimus et ordinamus, quod si petita fuerit in iudicio monstra de aliqua possessione, domo vel terra, vinea vel paratinea, dicta monstra[19] fieri debeat petenti eam, omni exceptione remota.

35, De pęna auferenda parti, contra quam fuerit[20] interlocutoria.

Ordinamus, quod quociescunque[21] aliquam interlocutoriam a comite et curia fieri contigerit[22] contra aliquam partium, pars, contra quam lata fuerit[23] interlocutoria, solvat XII denarios parvorum pro qualibet libra, quorum medietas sit communis, et alia medietas sit partis, pro qua lata interlocutoria fuerit predicta.

36, Quod comes, iudices et consiliarij ante mutationem curię omnes quęstiones[24] teneatur[25] terminare[26].

Finem litibus inponere cupientes, statuimus, quod postquam fuerit per partes conclusum in causa, comes Tragurij cum[27] suis iudicibus et

[1] S., C. i L. allegatum — [2] S. iuditio — [3] V., S. i C. retroductum — [4] S., C. i L. solvat — [5] Samo V. i L. — [6] S. pronuntiatum — [7] S., C. i L. sententiatum — [8] S., C. i L. denuntiaverit — [9] S. i C. inferet — [10] S. comdenetur, C. i L. condemnetur — [11] C. Venetiarum, L. Ven. — [12] L. sententiae — [13] C. i L. assentire — [14] L. vellet — [15] V. in medietate, S. in mediate — [16] C. i L. sequenti — [17] C. fuerit — [18] C. deponatur, S. i L. imponatur — [19] L. mostra — [20] C. fecit — [21] S. quociesquunque, C. quotiescunque, L. quotiescumque — [22] S. i C. contingerit — [23] L. fuit — [24] C. questiones omnes — [25] C. i L. teneantur — [26] C. terminare teneantur — [27] V. i S. tam in —

consiliarijs in virtute prestiti iuramenti teneatur[1] omnes et singulas questiones ante mutationem[2] curię terminare gradatim, videlicet, quę prius fuerit conclusa, prius terminetur, et sic per ordinem. Si vero circa finem mutationis[3] curię aliqua[4] quęstio[5] concludi contigerit, idem rector cum eadem curia prima, licet alia de novo sit creata et intraverit, teneatur nichilominus[6], et possit infra octo dies proxime venturos[7] post dictum eorum tempus elapsum terminare et finire cum eadem prima curia: et si aliquis dictorum iudicum et consiliariorum violator vel comptemptor[8] extiterit[9], solvat pro banno communi libras XXV parvorum.

37. Quod convinctus[10] vel confessus in iuditio[11] comdempetur[12] in expensis.

Item volumus et mandamus, quod quicunque in curia fuerit contumax aut convictus vel confessus dari[13] aliquid, vel debeat[14] facere aliquid alicui, comes et curia teneantur et debeant ipsum debitorem victum[15] et[16] confessum vel condempnatum[17] sententiare, condempnare[18] et conpellere[19] ad satisfaciendum creditori seu actori tam[20] expensas omnes, quas in litigio, et circa litigium (fecerit)[21] et aliter autoritate[22] ipsius quęstionis, quam etiam sortem[23] seu capitalem[24] reservata tassactionem[25] ipsi comiti et curię sicut eis[26] videbitur, et tam pro expensis prędictis, quam per[27] sortem[28] debeat fieri et dari tenuta extimatio[29] et satisfactio in bonis dicti debitoris, statuto vel consuetudine aliqua non obstante.

38. De modo et ordine faciendi solucionem[30] creditori contra reum.

Si aliquis convictus vel confessus fuerit[31] in iudicio dare debere alicui aliquam pechunie[32] quantitatem, hunc ordinem in satisfacione[33] creditoris volumus observari, videlicet, quod creditor intret tenutam et possessionem de rebus mobilibus debitoris, qualescunque[34] sint, scilicet de bestijs: et si dictę bestię non sufficerent, intret in possessionem[35] rerum mobilium, quas debitor habeat[36] infra civitatem, qualescunque[34] sint, excepto lecto,

---

[1] L. teneantur — [2] V. mutacione — [3] V. mutacionis — [4] L. aliquam — [5] L. quaestionem — [6] S. nihilhominus, C. i L. nihilominus — [7] S. venturis — [8] S. contentor — [9] V. exierit — [10] C. i L. convictus — [11] S., C. i L. iudicio — [12] S. comdennetur, C. i L. condemnetur — [13] L. dare — [14] L. debere — [15] S. i C. dictum — [16] Samo S. i C. — [17] S. comdennatum, C. i L. condemnatum — [18] S., C. i L. condemnare — [19] S., C. i L. compellere — [20] C. item — [21] Samo V., S. i C. — [22] C. auctoritate, L. occasione — [23] S. i C. ipsius quousque etiam sortem — [24] L. capitale — [25] S. tansatione, C. transactione, L. taxatione — [26] C. eisdem — [27] L. pro — [28] L. sorte — [29] V. extimactio — [30] S., C. i L. solutionem — [31] C. fuit — [32] S., C. i L. pecunię — [33] S. satisfatione, C. i L. satisfactione — [34] L. qualescumque — [35] C. possessione — [36] L. habet —

et si res ipsę (mobiles)[1] non sufficerent, intret in tenutam rerum inmobilium[2] excepta domo habitacionis[3] debitoris; et si alia[4] bona non suficerent[5], tunc lecti et domus tenutam intret, et teneat, si (forte)[6] debitor ille[7] non redimeret infra terminum sibi constitutum a curia. (Et si debitor res mobiles [vel immobiles][8] non habuerit, ponatur in carcere)[9] communis. Sed si non habuerit, unde se nutriat, creditor (nutriat)[10] eum supra[11] ipsum debitorem

39. De extimatoribus eligendis[12] pro facienda solutione creditori in bonis debitoris[13].

Item ordinamus, quod si creditor (alicuius)[14] consequi voluerit solutionem suorum denariorum contra debitorem suum, et debitor infra terminum eidem assignatum per curiam non satisfecerit creditori, dicta curia ad peticionem[15] dicti creditoris teneatur eligere duos extimatores bonos et sufficientes, qui per pręstitum[16] iuramentum extiment de bonis debitoris, quę creditori placuerint[17], excepta domo habitacionis[18] et lecto dicti debitoris: et secundum extimationem[19] factam per ipsos extimatores[20] dictus creditor ipsa bona sic extimata[21] in solutum recipere teneatur pro suo debito et expensis. Et si alia bona debitoris pręter lectum et domum non sufficerent[22] ad satisfactionem prędictam, tunc et lectus et domus tam pro parte quam pro toto, quod restaret, vel deficeret ad solvendum, extimentur[23] sicut alia bona prędicta.

40. (Quod)[24] carta notarij, quę non habet[25] caracterem, non recipiatur.

Statuimus et ordinamus, quod aliqua instrumenta, seu cartę notarij, quę non habent[25] caraterem[26] in publicum, non recipiantur, nec admittantur[27]; et si aliqua alia apparerent[28], in quibus reperiantur divisiones aliquę aut pertractę[29] per medium, vel circumscriptę (aut rescriptae)[30], vel rasurę[31] seu cancelature[32] suspectę repudientur omnino.

---

[1] Samo V., S. i L. — [2] C. i L. immobilium — [3] S., C. i L. habitationis — [4] S. i L. talia — [5] S., C. i L. sufficerent — [6] Samo V., S. i L. — [7] L. illa — [8] Samo V. i L. — [9] Samo V., S. i L. — [10] Samo V., C. i L. — [11] C. super — [12] L. elligendis — [13] V. debitoribus — [14] Samo V., S. i L. — [15] S., C. i L. petitionem — [16] C. sufficientes quod prestitum — [17] L. placuerit — [18] S., C. i L. habitationis — [19] L. aestimationem — [20] L aextimatores — [21] S. existimata, L. aestimata — [22] S. suficerent — [23] L. aestimetur — [24] Samo V., S. i L. — [25] C. habeat — [26] S. caratterem, C. i L. caracterem — [27] C. admictantur — [28] S. apparerint — [29] C. petractę — [30] Samo L. — [31] S. rassure — [32] S., C. i L. cancellaturę —

41. Quod instrumentum notarij non infringatur per testes et quod credatur instrumento debiti[1] cancellato vel inciso.

Statuimus, quod omnia instrumenta, quę per manum notarij[2] sunt scripta et cognita vera non infringantur per testes. Sed si instrumentum alicuius debiti reperiretur apud debitorem esse cancellatum vel incisum, credatur ipsi instrumento inciso vel cancellato et super ipso instrumento creditori silencium[3] inponatur[4]; et si de dicto instrumento questio esset, debitori deferatur[5] sacramentum, iurantis[6] se solvisse debitum, (et)[7] quod non per maliciam[8] est cancellatum instrumentum prędictum.

42. Quod comes cum iudicibus (suis)[8a] possit executioni[9] mandare instrumenta debiti[10].

Statuimus et ordinamus, quod quilibet comes cum suis iudicibus omnia publica instrumenta debiti ad peticionem[11] creditoris secundum tenorem ipsorum instrumentorum tam in sorte quam in pęna possint et debeant execucioni[12] mandare sine aliquo libello seu peticione[13] infra terminum XV[14] dierum, infra quem terminum reus seu debitor possit contra talia instrumenta duas excepciones[15] tantum opponere[16] et probare, videlicet solucionem[17] aut falsitatem, si dictas tamen excepciones[15] aut earum[18] aliquam in iuditio[19] allegaverit[20], alioquin dicta execucio[21] fiat, ut dictum est; hoc addito[22], tamen[23] quod in dillatione[24] danda vel non danda ultra prędictos XV dies semper remaneat in provisione comitis et curię.

43. De quanta ętate debet esse testis.

Statuimus, quod, qui non impleverit[25] ętatem XVI[26] annorum, non possit super aliqua quęstione civili testimonium perhibere, et si fieret aliter, talis testificatio non valleat[27] nullo[28] modo.

44. De hijs[29], qui non possunt poni in testes propter perentellam[30].

Item volumus, quod nemo possit pro[31] se, scilicet[32] in suo favore trahere[33] vel ponere (in)[34] testes[35] filium suum aut nepotem suum, vide-

[1] C. debitoris — [2] C. quę manu notarij — [3] S., C. i L. silentium — [4] S. i C. imponatur — [5] L. detteratur — [6] L. iuranti — [7] Samo L. — [8] C. i L. malitiam — [8a] Samo V., S. i C. — [9] S. executionem — [10] C. debitori — [11] S., C. i L. petitionem — [12] S., C. i L. executioni — [13] S. petitioni, C. i L. petitione — [14] L. XVI — [15] S., C. i L. exceptiones — [16] L. apponere — [17] S., C. i L. solutionem — [18] V. eorum — [19] S. i L. iudicio — [20] C. elegaverit — [21] S. exo, C. exceptio, L. executio — [22] C. adito — [23] L. tantum — [24] S. i L. dilatione, C. delatione — [25] L. compleverit — [26] C. sexdecim — [27] S., C. i L. valeat — [28] S., C. i L. ullo — [29] S. his, C. ijs — [30] C. parentelam — [31] C. per — [32] C. vel — [33] S. traere, C. tenere — [34] Samo V., S. i L. — [35] S., C. i L. testem —

licet[1] filium filii sui vel filię suę aut fratris (sui)[2] seu sororis suę. nec[3] consanguineum. similiter usque in tercium[4] gradum nec servum alicuius. et qui non possunt esse in sentencijs[5], non possint esse testes in eis.

45. Quod sacramentum mittatur[6] nobilibus mulieribus ad domum, et popularibus in ecclesia[7] pro testimonio.

Ordinamus, quod aliqua mulier introducta in testem super aliqua causa, palacium[8] communis vel logiam[9] intrare non debeat ad testimonium perhibendum[10]; sed si nobilis fuerit (in)[11] sua domo. si vero popularis in ecclesia sanctę Marię de plathea[12] sua debeant testimonia perhibere.

46. Quod principalis iuret de scientia et sacramentarij de credencia[13].

Statutum est per totam communitatem Tragurij, quod cum super aliqua causa cum[14] sacramentarijs iurandum fuerit: principalis persona[15] iurare debeat de scientia in veritate: sacramentarij autem[16] iurent, quod credunt ipsum (fideliter)[17] iurasse, et non denegasse.

47. Quod a X libris infra valeat unus testis, et a X (supra)[18] usque ad XX valeant duo testes.

Volumus, ut a X libr. parvorum venetorum infra inclusive recipiatur in palatio et valeat unus testis, dummodo fuerit bonę famę et (non)[19] habeat inducias ad testificandum, sed statim ibidem iuret veritatem dicere et testificare[20]. A X libr. vero usque ad XX inclusive et non ultra recipiantur et valeant duos[21] testes vel plures in quibuscunque causis et dictis eorum credatur, dummodo fuerint, ut dictum est, bonę famę. Sed a libris XX supra unusquisque publicum habeat instrumentum, nec ab inde supra valeant dicta testium in quacunque causa, quantumcunque[22] fuerint bonę famę. Et si notarius tunc presens non fuerit, utraque pars vadat et conveniat ante duos vel tres legitimos testes[23], et inveniente[24] notario fieri faciat instrumentum in publicam formam reducendum.

---

[1] C. vel — [2] Samo C. — [3] C. per — [4] S., C. i L. tertium — [5] S., C. i L. sententijs — [6] C. mictatur — [7] C. ad ecclesiam — [8] S., C. i L. palatium — [9] S. i C. loggiam — [10] C. prohibendum — [11] Samo V., S. i L. — [12] S., C. i L. platea — [13] S., C. i L. credentia — [14] C. in — [15] V. i S. prima, C. primum — [16] C. aut — [17] Samo V., S. i C. — [18] Samo V., S. i L. — [19] Samo V., S. i L. — [20] L. testificari — [21] C. i L. duo — [22] C. quantunque, L. quantumcumque — [23] L. testes legitimos — [24] S. invenientem, L. adveniente —

48. Quomodo testibus non abertantibus[1] causa perdatur.

Volumus, quod si aliqui testes super aliquo articulo fuerint introducti in aliqua quęstione et omnes testes excepto uno teste abertarent[2], quod ille[3], qui dictos testes introduxerit[4], perdat quęstionem et succubat[5] in causa occasione unius testis non abertantis[6] cum alijs[7] testibus.

49. De advocatis et eorum salario, et qui possunt facere placita.

Ordinamus, quod comes Tragurij cum suis iudicibus et consiliarijs eligat sex advocatos de civitate, qui advocati habeant[8] de quęstione a XXX libris (infra XX denarios, et quicunque habuerit placitum ante curiam communis Tragurij non possint habere advocatum aliunde, quam de civitate Tragurij, et si causa[9] fuerit a XXX libris)[10] superius possint partes[11] habere advocatos, quos voluerit[12] sive de illis, qui positi fuerint pro communi, sive alios, quos voluerunt[13] de civitate, et ipsi advocati a XXX libris superius habeant pro suo salario solid. XL pro quolibet centenario[14] librarum, et si ex dictis advocatis aliquis fuerit consiliarius, non possit esse in consilio, quando feretur sententia super causa, de qua est advocatus, et tam dicti sex[15] advocati, quam etiam alij advocati teneantur iurare bona fide facere, exercere suum offitium[16], et non petere[17] vel recipere ultra suum salarium, et si receperit[18] vel receptus[19] fuerit[20] in culpa ultra periurium, solvant[21] bannum communi libr. X venetorum parvorum, et nullus a XXX libris infra possit placita sumere nec facere nisi sex advocati iurati.

50. De sacramento advocatorum confrivolis[22] exceptionibus (et non)[23] opponendis.

Statuimus de cętero observari, quod quicunque erit advocatus alicuius quęstionis[24] in curia, de quantacunque[25] quantitate sit, magna vel parva, sive etiam sint[26] de advocatis communis sive de alijs, iuret et iurare teneatur ad sancta Dei evangelia tacto libro sacramentali, quod advocationis[27] officium exercebit bona fide absque[28] alia[29] fraude vel machinatione, nec falsam causam ex certa[30] scientia[31] favebit[32] quoquomodo, nec eciam[33] opponet aliquam exceptionem frivolam vel dilatoriam aut prorogatoriam[34], propter

---

[1] C. existentibus —[1a] L. iubemus — [2] S. i C. habertarent — [3] S. i C. illi — [4] S. i C. introduxerint — [5] S., C. i L. succumbat — [6] S. i C. habertantis — [9] C. alij — [8] S. i C. debeant — [9] L. fuerit causa — [10] Samo V. i L. — [11] S. i C. partes possint — [12] S. i C. voluerint — [13] S., C. i L. voluerint — [14] L. C⁰ — [15] L. VI — [16] S., C. i L. officium — [17] S. potere — [18] L. receperint — [19] L. reperti — [20] L. fuerint — [21] S. i C. solvat — [22] L. et frivolis — [23] Samo L. — [24] C. alicuius qui — [25] L. quantacumque — [26] C. sit — [27] L. advocatoris — [28] S. apsque — [29] S. ulla, L. aliqua — [30] S. i C. exerceat — [31] S. (krat.) snia, C. (krat.) sentię — [32] S. fabevit — [33] S., C. i L. etiam — [34] V. progatoriam —

quam quęstio possit impediri vel prolongari[1]; nec aliquid ultra suum salarium pretaxatum[2] a iure petet vel exiget quoquo modo et dictam causam et quęstionem bona fide ac diligenter (ad)[3] effectum perducet, quod (si)[4] infra tempus suę advocationis et illius curię nequibit[5] ad effectum perducere non obstante capitulo aliquo seu consuetudine contraria civitatis Tragurij, teneatur ipsam, et possit auctoritate pręsentis statuti sibi in hac parte concessa, licet mutata fuerit curia, et tempus suę advocationis transierit, perducere ad effectum.

51. Quibus prohibitum est[6], et quibus concessum (est)[7] esse procuratores.

Mandamus, quod nullus Traguriensis possit nec debeat esse procurator alicuius forensis contra commune seu aliquam[8] personam de civitate ac districtu Tragurij, nisi solummodo[9] advocati iurati dicti communis, et si quis talem procuratorem[10] aceperit[11] pręter advocatos pręfatos, ipsa procuracio[12] non valeat nec teneat, (et)[13] quicquid[14] talis procurator fecerit, irritum sit, et inane; et quod dictum est super[15] in capitulo proximo, hic[16] intelligatur esse repetitum.

52. Qualiter constitui possunt[17] procuratores alij[18], quam per instrumentum.

Ordinamus, quod si quis homo vel aliqua[19] fęmina voluerit in curia Tragurij cum aliquo iudicium[20] sumere[21] seu litigare per procuratorem, si procuratorem non constituerit cum[22] publico instrumento, teneatur et debeat venire coram dicta curia personaliter, et faciat se scribi per tabellionem in actis curię dicendo, talem constituo meum procuratorem, ponendo et exprimendo[23] in actis curię totum, ad quod constituerit[24], et (si)[25] sic repertum fuerit scriptum manu notarij curię, valeat et plenum robur obtineat, velut[26] scriptura publici instrumenti aliquo statuto (et)[27] consuetudine non obstante

53. De modo et forma consilij generalis et de auctoritate et bailia[28] ipsius consilij.

Statuimus, quod omnes nobiles viri Tragurienses, quorum avus paternus et pater fuerunt[29] vel essent de consilio civitatis Tragurij, sint et constituant consilium generale civitatis eiusdem.

[1] C. prolungari, L. prorogari — [2] L. taxatum — [3] V. nema, u S. kasnije umetnuto — [4] Samo L. — [5] C. nequebit — [6] C. Quibus sit prohibitum — [7] Samo V., S. i L. — [8] V. aliqua — [9] C. solumodo — [10] L. procurationem — [11] S., C. i L. acceperit — [12] S., C. i L. procuratio — [13] Samo C. i L. — [14] S. i L. quidquid — [15] L. supra, C. nema — [16] C, hoc — [17] C. possint constitui — [18] L. aliter — [19] L. si qua — [20] V. iudica S. iudicum — [21] S. i L. summere — [22] C. in — [23] V. expremendo — o[2] L. constituitur — [25] Samo L. — [26] S. velud — [27] Samo L. — [28] S. bail.[4] — [29] C. fuerint —

Quod consilium seu maior pars ipsius possit facere, statuere et ordinare generaliter, singulariter et universaliter omnia et singula negotia et peragenda communis et civitatis Tragurij, et omnium pertinenciarum[1] ipsius cum omnimoda et plenissima auctoritate[2], potestate et bailia[3] in quocunque casu, modo vel forma, et quicquid[4] per ipsum consilium dictum, factum, ordinatum aut determinatum fuerit, perpetuam roboris obtineat firmitatem[5] aliqua exceptione non obstante. Volumus insuper, quod quilibet filius masculus per lineam descendens masculinam in legitimo et ex legitimo matrimonio procreatus[6] cuiuscunque nobilis viri Traguriensis, cuius avus paternus (et pater)[7] fuerunt vel essent[8] de consilio civitatis Tragurij, possit esse de dicto consilio, qui per propinquiorem suum domino comiti et iudicibus et consilio generali pręsententur[9] et pręsentans[10] iuret pręsentatum annum sextum decimum excessisse et talis per dominum comitem et iudices admittatur ad dictum consilium omni exceptione[11] remota, et inter alios consiliarios scribatur et sit de partito[12] et possit habere officia sicut alij de dicto consilio. Verum si aliquis alius a pręedictis de dicto vellet esse consilio porrigat peticionem[13] in scriptis domino comiti et quatuor iudicibus, quę si per dominum comitem et quatuor iudices, omnes nemine discrepante fuerit accepta, tunc in consilio generali, in quo ad minus quadraginta[14] consiliarij interesse debeant, recitetur[15], et si per duas partes de tribus consiliariorum fuerit approbata, iste talis sit de consilio, et possit habere officia, sicut cęteri de dicto consilio; aliter autem consiliarij recepcio[16] facta nulla sit ipso iure.

54. De propositionibus in generali consilio faciendis.

Dicimus et ordinamus, quod quando comes civitatis Tragurij voluerit facere maius consilium et aliqua proponere et ordinare in[17] ipso maiori consilio, debeat et teneatur hunc modum servare, videlicet quod prius in die seu sero pręcedente, quando voluerit mane sequenti facere dictum consilium, debeat facere ad se vocari[18] suos octo[19], scilicet iudices et consiliarios et coram eis proponere et dicere ac[20] deliberare ea, quę proponere voluerit ad ipsum consilium, faciendo inter eos partitum, quicquid[21] maiori parti eorum placuerit, idem comes ad consilium generale proponat, et non aliud; et si secus fieret, non valeat nec teneat, sed[22] ex nunc pro ut ex tunc sit irritum et inane

Additum est in hoc, quod si comes, iudices (et)[23] consiliarij venerint ad maius consilium cum hijs[24] propositionibus, quas ordinassent die seu sero precędente, ut dictum est, et eis in dicto consilio existentibus vide-

[1] S. i L. pertinentiarum, C. pertinantiarum — [2] S. i C. autoritate — [3] S. i C. baila — [4] S. i L. quidquid — [5] V. firmitate — [6] C. procercatus — [7] Samo V., S. i L. — [8] V. esset — [9] S. i C. presentet — [10] C. presentatus — [11] S. exceptioni — [12] S. presenti, C. predo — [13] S., C. i L. petitionem — [14] L. XL — [15] C. recipiatur — [16] S., C. i L. receptio — [17] S. i C. pro — [18] C. vocare — [19] C. 8 — [20] C. et — [21] S. i L. quidquid — [22] S. i C. secundum — [23] Samo V., C. i L. — [24] C. ijs —

retur aliam[1] proposicionem[2] facere, de alio negotio vel re ultra illum vel illas, quas deliberassent, possint illam propositionem facere, clamante comite prius eos, et deliberante inter eos per partitum, si eis vel maiori parti eorum videtur[3], quod dicta propositio fiat, et si maiori parti placuerit, illam proponat[4], et faciat[5], ut dictum est[6].

55. Quod quilibet possit arrengare super[7] proposita, et illis[8], qui extra proposita[9] arrengarent, possit comes et curia silencium[10] inponere[11].

Statuimus, quod super propositionibus, quę fierent in maiori consilio, quilibet possit arrengare et consulere, sicut sibi videbitur utilius, sed si aliquis ultra (ex)[12] propositiones[13] arrengaret, volumus, quod comes et curia (sua)[14] vel maior pars ipsorum possit, si eis videbitur, tali extra propositiones[15] arrenganti silencium[16] inponere[17] et prçcipere sub pęna, quod sedeat vel taceat, seu super propositionibus arrengarent[18], et pęnam impositam, sive semel, sive pluries, si talis arrengans[19] fuerit contemnens vel inobediens[20], dictus comes exigere teneatur.

56. Quod expellantur de consilio propinqui illius, de cuius facto tractatur.

Ordinamus, quod quando tractabitur de gratia faciendi[21] alicui tam in consilio generali, quam speciali, propinqui illius exire debeant de ipso consilio, ęt in ipso consilio nullo modo debeant interesse, secundum quod iudices et consiliarij[22] interesse non debeant[23] in causis civilibus propter parentellam[24] et comes Tragurij dicere debeat in dicto[25] consilio tam generali quam speciali, vadant extra consilium consanguinei eius, pro quo tractatur de gratia, et si quis de dictis consanguineis staret in ipso consilio, solvat pro banno communi libras X[26] parvorum, et nichilominus[27] vadat extra consilium.

57. De executione reformationum.

Statuimus et ordinamus, quod quilibet comes civitatis Tragurij debeat et teneatur vinculo sacramenti omnes et singulas reformationes, quę fient tempore sui regiminis[28] in omnibus complere et executioni mandare.

---

[1] S. i C. alias — [2] S. i C. propositiones, L. propositionem — [3] L. videretur — [4] S. i C. proponant — [5] S. faciant — [6] L. ut est dictum — [7] S. Quod quilibet arrengare possit super, C. Quod quilibet arrengare super — [8] S. alijs — [9] S. propositam — [10] S., C. i L. silentium — [11] S., C. i L. imponere — [12] Samo S. i C. — [13] C. propositionibus — [14] Samo V. i L. — [15] L. proposita — [16] S., C. i L. silentium — [17] S., C. i L. imponere — [18] S. i C. arrengaret — [19] L. arregans — [20] S. innobediens — [21] C. i L. facienda — [22] V. consiliarijs — [23] L. debent — [24] C. parentelam — [25] L. ipso — [26] C. decem — [27] S., C. i L. nihilominus — [28] S. regģiminis —

58. De modo elligendi[1] officiales tam forenses quam cives.

Statuimus, quod medicus, notarius, appotecharius[2] et alij extrinseci[3] officiales, qui assummuntur[4] ad salarium civitatis[5] Tragurij, eligi debeant per maius et generale[6] consilium civitatis Tragurij ad bussulas[7] et ballotas[8], et non aliter. Alij vero officiales civitatis debeant eligi per comitem et per iudices et consiliarios suos ad bussulas[9] et ballutas[10] et non aliter. Et si aliter dicti officiales tam intrinseci[11] quam extrinseci electi[12] fuerint, talis electio[13] non valeat, nec teneat ullo modo, et hoc dictus comes observare et observari facere strictissime teneatur.

59. Quanto tempore debeant (durare et)[14] stare officiales intrinseci[15].

Dicimus et ordinamus, quod iudices et consiliarij et omnes alij officiales intrinseci civitatis Tragurij[15a] stare debeant in eorum officijs, et eorum officia durare debeant solummodo[33] per sex menses et non ultra. Item quod iudices et consiliarij non possint (nec debeant)[16] reassumi nec eligi ad idem officium judicatus vel consiliarię usque ad terciam[17] mutacionem[18] curię. Examinatores vero stare debeant uno anno in officio suę[19] examinacionis[20], et massarij[21] communis uno anno.

60. De pęna refutancium[22] officia[23] sibi data[24].

Item volumus, quod quicunque fuerit electus iudex, aut consiliarius, et renuerit officium, condenetur[25] communi[26] in libras XXV parvorum. Et hoc si tribus diebus steterit et perseveraverit in renuendo officium sibi inpositum[27], condempnetur[28] in alijs XXV libris[29]. Item quod quilibet alius officialis, qui per tres dies perseveraverit in renuendo officium sibi inpositum[30], condempnetur[31] in libris XXV[32], et pęna soluta dictus officialis, sic renuens, sit absolutus ab officio ipsa vice, et si minor pęna in capitulis infracriptis ipsorum officialium esset apposita, illa minor solummodo[33] exigatur.

---

[1] S., C. i L. eligendi — [2] S. appotecarius, C. i L. apothecarius — [3] C. extriseci — [4] S., C. i L. assumuntur — [5] S., C. i L. communis — [6] V. generalis — [7] C. bussolas. L. bussulos — [8] S., C. i L. ballottas — [9] C. bussolas, L. bussolos — [10] S. i C. ballottas, L. ballotas — [11] S. ispravljeno od „intrinsechi" — [12] C. eletti — [13] V. electo — [14] Samo V., C. i L. — [15] C. extrinseci — [15a] S. Tragure — [16] Samo V., S. i C. — [17] S., C. i L. tertiam — [18] S., C. i L. mutationem — [19] C. suo — [20] S., C. i L. examinationis — [21] S. maxarij, C. mascarij — [22] S., C. i L. refutantium — [23] C. officium — [24] C. datum — [25] S., C. i L. condemnetur — [26] S. i C. comunis — [27] C. i L. impositum — [28] S. comdennetur, C. i L. condemnetur — [29] C. libris XXV — [30] S., C. i L. impositum — [31] S. comdennetur, C. i L. condemnetur — [32] C. XXXV — [33] C. solumodo —

61. De officialibus elligendis[1] super observandis statutis.

Mandamus, quod quilibet comes Tragurij cum sua curia teneatur, eligere duos bonos et prudentes nobiles, qui[2] (in)[3] omnibus capitulis civitatis debeant superesse, et accusare omnes venientes contra statuta civitatis; et duret eorum officium tribus mensibus tantum.

62. De eligendis capitaneis custodum noctis et clavigerijs[4] portarum.

Dicimus et ordinamus, quod comes Tragurij cum[5] (iudicibus)[6] (et)[7] consiliarijs suis vinculo sacramenti teneatur et debeat eligere singulis mensibus duos bonos capitaneos super custodia nocturna[8], et clavigeros sive portonarios[9] portarum civitatis Tragurij, qui de sero claudant diligenter et de mane apperiant[10] more solito (portas)[11] secundum consuetudinem civitatis.

63. De modo et forma aperiendi portam pontis.

Statuimus et ordinamus, quod a modo[12] in antea (quod)[13] claves[14] portę pontis civitatis Tragurij non possint[15] dari comiti nec recomendari[16] ad claudendum, nec aperiendum dictam portam, nisi hominibus, qui sunt de consilio generali dictę civitatis Tragurij, et quod claverij[17] dictę portę non possint nec debeant dictam portam apperire[18] de nocte, postquam fuerit clausa[19] sine licentia et voluntate[20] comitis, qui fuerit ad regimen (civitatis)[21] Tragurij et duorum capitaneorum[22] custodum noctis, vel alterius eorum, si unus absens[23] esset, et hoc sub pęna librarum L parvorum communi solvendorum[24] a quolibet, qui contrafecerit.

64. Quod capitanei custodum noctis faciant pulsari[25] campanam de sero.

Statuimus, quod capitanei custodum noctis faciant pulsari[26] de sero unam ex campanis sancti Laurencij[27] pro custodia civitatis Tragurij secundum antiquam consuetudinem.

65. De deffensoribus[28] et eorum officio.

Quia illud, quod commune[29] (est)[30], naturaliter negligitur[31] a specialibus personis, ordinamus, quod de cętero per iudices et consiliarios eligantur

---

[1] S., C. i L. eligendis — [2] V., S. i C. quod — [3] Samo L. — [4] S. i C. clavigeri, L. clavigeris — [5] V. nullam — [6] Samo L. — [7] Samo V. i L. — [8] S. noturna — [9] C. i L. portinarios — [10] S., C. i L. aperiant — [11] Samo C. — [12] C. quodamodo — [13] Samo V. — [14] L. clavis — [15] C. i L. possit — [16] L. recommendari — [17] S. i C. clavigeri — [18] S., C. i L. aperire — [19] V. clausam — [20] V. voluptate — [21] Samo L. — [22] S. capitaniorum — [23] S. apsens — [24] S. i C. solvendę — [25] L. pulsare — [26] L. pulsare — [27] S., C. i L. Laurentij — [28] S. i C. defensoribus — [29] C. cumune — [30] Samo L. — [31] S. negligenter —

duo viri sapientes, boni et legales, qui iura communis in consilio cum parlamento defendere[1] teneantur[2], videlicet: Si aliquis[3] vellet[4] contra iura communis vel contra bonum[5] statum[6] civitatis Tragurij, quod comes et curia sua debeant et teneantur ponere ad bussolas[7] et ballotas[8], vel ad sedendum[9] et levandum negocium[10] tale[11], sicut dicti defensores (dixerunt[12], et propterea[13] dicti defensores[14])[15] in omni consilio debeant interesse, et durare[16] eorum officium tribus mensibus; et teneantur et debeant vinculo sacramenti sollicite[17] inquirere et denunciare[18] comiti, si quos invenerint de bonis communis indebite occupasse.

66. De advocatis iurium communis et eorum salario.

Statuimus, quod in omni mutacione[19] curię eligantur a comite et a sua curia tres boni et legales homines advocati super iuribus communis, qui advocati solummodo[20] teneantur et debeant simul et eorum quilibet vinculo sacramenti solicite inquirere bona et iura communis, et quemcunqe[21] invenerint occupasse et detinere de bonis communis debeant ipsi et quilibet eorum illum coram curia Tragurij convenire[22], et habere debeant pro suo labore decimam partem tocius[23] eius, quod excucient[24] de dictis bonis, facta prius extimatione[25] per curiam Tragurij de dictis bonis et de omni[26], quod dictum commune ab omnibus requireretur; ipsi advocati similiter teneantur (et debeant)[27] coram[28] (Traguriensi)[29] curia respondere et defendere[30] commune usque ad conclusionem causę, et habere debeant pro sua mercede XL solidos parvorum pro qualibet[31] centenario[32] dandos[33] de omni[34] eo, quod placitaverint tali modo, facta prius extimatione[35] rei, de qua ipsa quęstio moveretur communi[36]. Item dicti advocati teneantur et debeant placita, quę fuerint[37] per eos incepta, infra tempus eorum officij prosequi, concludere et finire.

67. De officialibus ponendis super blava conducenda in civitate.

Ordinamus, quod quilibet de civitate et districtu[38] Tragurij (teneatur)[39] quolibet anno et[40] recollecturis[41] blavam et legumina cuiuscunque generis,

[1] L. deffendere — [2] V. teneatur — [3] L. aliquid — [4] L. proponeretur — [5] C. bannum — [6] V., S. i C. statutum — [7] S. bussulas, L. bussulos — [8] S., C. i L. ballottas — [9] V. sendendum — [10] S., C. i L. negotium — [11] S. i C. talium — [12] L. dixerint — [13] L. praeterea — [14] L. deffensores — [15] Samo V. i L. — [16] L. duret — [17] C. i L. solicite — [18] S. i C. denuntiare — [19] S., C. i L. mutatione — [20] C. solumodo — [21] L. quemcumque — [22] S. conveniri — [23] S., C. i L. totius — [24] S., C. i L. excutient — [25] L. aestimatione — [26] C. omne — [27] Samo V. i L. — [28] V. i S. eorum, C. in — [29] Samo V. i L. — [30] L. deffendere — [31] C. i L. quolibet — [32] S. C[o] — [33] S. dem̄., C. dnti — [34] V., S. i C. comuni — [35] C. existimationem, L. aestimatione — [36] C. cumini — [37] C. fuerit — [38] S. dixtrictu, C. dextrictu — [39] Samo C. — [40] L. in — [41] S. i C. recolecturis —

buod vel quam recoligit[1] in territorio et districtu[2] (civitatis)[3] (Tragurij)[4] (prędictę)[5] teneatur et debeat apportare[6] ad civitatem Tragurij seu apportari[7] facere, et non ad alias partes, sub pęna et banno, quod comes Tragurij inponere[8] voluerit, seu condempnare[9] inspecta qualitate personarum et delicti, hoc reservato[10], quod licitum sit unicuique habitanti in villis pro sua[11] vita[12] et suę familię retinere tantum, quantum sufficiat[13] ei et suę familię, et non ultra sub pęna et banno, quam dictus comes vellet aufferre[14] vel condempnare[15]. Et ad predictam[16] procurandum quolibet anno, antequam recollecturę[17] incipiantur[18], (ponantur)[19] duo officiales ad inquirendum et procurandum predictam[16], pro ut eis melius[20] videbitur, et poterunt[21] toto eorum posse, bona fide, (sine fraude)[22], et etiam ad denunciandum[23] contrafacientes (et)[24] in prędictis et quolibet prędictorum, quos comes debeat condempnare[25] convenienter.

68. De examinatoribus et eorum officio.

Ordinamus, quod omni anno (fiant)[26] sex examinatores, qui examinare debeant omnia instrumenta facienda per notarium iuratum communis Tragurij; nec debeant[27] aliud[28] instrumentum examinare, nisi instrumentum (factum per notarium iuratum communis; et si quod instrumentum)[29] apparuerit[30] (non)[31] examinatum, non valeat; et si quis examinator examinaverit[32] aliud instrumentum, quam[33] instrumentum factum per notarium iuratum communis Tragurij, solvat communi nomine pęnę libras XX parvorum, et non valeat, nec teneat[34] dictum instrumentum. Quorum examinatorum offitium[35] duret per unum anum[36].

69. De camerarijs, et eorum officio.

Ordinamus, quod (per)[37] comitem et suos iudices et consiliarios singulis sex mensibus eligantur duo camerarij, quorum quilibet habeat pro (suo)[38] salario libras sex[39] parvorum et duret eorum officium[40] sex mensibus, et non ultra; et si quis ipsorum perseveraverit per tres dies in renuendo dictum officium, solvat communi libras X[41] parvorum. Item quod quilibet comes Tragurij faciat a suo notario scribi in uno[42] quaterno (introitus dicti[43]

---

[1] C. reoligit — [2] S. dixtrictu, C. dextrictu — [3] Samo L. — [4] Samo V., S. i C. — [5] Samo V., S. i L. — [6] C. portare — [7] C. asportari — [8] S. i L. imponere — [9] S. comdennare, C. condemnare, L. condemnaverit — [10] L. resservato — [11] C. suo — [12] C. victu — [13] C. sufficit — [14] S., C. i L. auferre — [15] S. comdennare, C. i L. condemnare — [16] L. praedicta — [17] S. recolecture — [18] L. incipiant — [19] Samo V., S. i L. — [20] S. melijs — [21] S. poterint, C. poterit — [22] Samo V. i L. — [23] S. i C. denuntiandum — [24] Samo V., S. i C. — [25] S., C. i L. condemnare — [26] Samo V. i L. — [27] C. debeat — [28] S. alium — [29] Samo V. i L. — [30] S., C. i L. apparuerit — [31] Samo V. i L. — [32] L. examinarit — [33] C. quod — [34] C. teneatur — [35] S., C. i L. officium — [36] S., C. i L. annum — [37] Samo S., C. i L. — [38] Samo C. i L. — [39] L. VI — [40] V. i S. officio — [41] C. decem — [42] S. i C. suo — [43] V. i S. dicte —

communis[1] Tragurij, et in uno alio quaterno)[2] seu[3] libro omnes expensas (et in uno alio quaterno seu libro introitus dicte civitatis Tragurij)[4], quos idem comes apud se retineat. Item quod unusquisque dictorum camerariorum habeat[5] similiter duos libros, unum introituum[6] et alium expensarum, in quibus, scilicet[7] quilibet[8] eornm in[9] suis ordinate[10] scribant introitus, qui ad eorum manus pervenerint, et expensas, quas fecerint; et eos[11] apud se retineant. Qui omnes libri[12] comitis[13] et camerariorum inter se debeant concordare. Item quod ambo camerarij in principio eorum officij debeant iurare[14] officium eorum facere et exercere bona fide, sine fraude, et quod suum officium in simul facient, nec divident tempus, sed ad invicem utentur officio dictę camerę[15], et si contrafecerint, solvat unusquisque contrarium faciens pro banno communi libras XXV parvorum pro qualibet vice. Item quod nullus camerarius possit aliquid emere pro communi de rebus suis sive domus, sive stationis suę, et si quis contravenerit[16], solvat pro qualibet vice pro banno communi libras XXV parvorum. Item quod omnes introitus (et)[17] expensę scribantur in prędictis libris infra terciam[18] diem. postquam introitus fuerint recepti, vel expensę factę, sub pęna soldorum X parvorum pro quolibet prędictorum et pro qualibet vice, qua non scripserit ut prędictum est. Item quod introitus communis, undecunque (venerint[19], ad camerarios debeant pervenire, nec aliquis alius)[20] possit quoquo modo expendere de reditibus[21] sive bonis communis pręter quam camerarij prędicti salvo et excepto massariorum officio, ut in eorum capitulo continetur. (Et)[22] in fine eorum officij dictos libros assignent illis, qui tenent alios libros comunis.

Additum[23] est, quod camerarij communis, qui sunt, et pro tempore erunt ad officium camerę, teneantur et debeant omni mense facere rationem de introitu et exitu communis in generali consilio vel coram[24] quibus dictum consilium duxerit ordinandum sub pęna librarum X parvorum; et quod comes teneatur dictam rationem[25] (fieri)[25a] facere omni mense.

70. De hijs[26], qui debent[27] examinare[28] (a)[29] rationem[30] officij camerę et molendinorum.

Ordinamus, quod per comitem et eius curiam eligantur quatuor nobiles, coram[31] quibus et coram defensoribus[32] communis et in pręsentia ipsius comitis officiales camerę communis et molendinorum debeant de eorum officio reddere rationem; qui quatuor (homines)[33] nobiles et defensores[34] iurare debeant bona fide rationem ipsam facere et examinare, et quilibet

[1] V. i S. civitatis — [2] Samo V., S. i L. — [3] C. suo — [4] Samo C. — [5] C. habet — [6] S. introitum — [7] C. et — [8] C. quolibet — [9] V., S. i C. et — [10] C. ordinati — [11] S. i C. eorum — [12] L. Qui libri omnes — [13] V., S. i C. civitati — [14] V. i L. iurare debeant — [15] L. camarae — [16] V. contravenerint — [17] Samo L. — [18] S., C. i L. tertiam — [19] V. i S. voluerint — [20] Samo V., S. i L. — [21] S. redictibus, L. redditibus — [22] Samo V., S. i L. — [23] V. i S. Aditum — [24] V., S. i C. eorum — [25] C. dictam rationem teneatur — [25a] Samo S. i L. — [26] C. ijs — [27] S. debeant — [28] C. examinari — [29] Samo S. i C. — [30] S. i C. ratione — [31] V. i S. quorum — [32] L. deffensoribus — [33] Samo C. — [34] L. deffensores —

civis, qui voluerit, possit interesse dictę rationi, quando fiet, nec prohibeatur alicui aliquo modo.

Hoc addito, quod tempore rationis faciendę comes teneatur[1] facere banniri in locis consuetis, quod omnes volentes interesse dictę rationi[2], possint interesse.

71. De massarijs et eorum officio et de operatione sancti Laurentij.

Statuimus, quod per comitem et curiam Tragurij eligantur duo massarij communis singulis annis, quorum quilibet habeat pro suo salario soldos[3] quinque[4] Venetiarum[5] grossis[6], et duret eorum officium uno anno, et non ultra; qui massarij scribere debeant in uno libro omnes et singulos introitus communis, qui[7] ad suas manus pervenerint, et in uno alio libro omnes et singulas expensas (et exitus)[8], quas fecerint pro servicio[9] communis, quos libros teneant[10] apud se; et comes scribi faciat suo notario in uno libro dictos introitus et in alio expensas et exitus dicti communis, quas dicti massarij fecerint et receperint; quos libros idem comes apud se retineat: et debeant ipsi libri massariorum et comitis invicem concordare. Item quod omnes introitus et expensę scribantur in dictis libris infra tertiam diem, postquam recepti seu factę fuerint, in pęna solidorum X parvornm pro quolibet dictorum massariorum, et qualibet vice, qua non scripserint vel scribi non fecerint, ut dictum est. Et in fine officij ipsorum facta ratione et restitutione eorum, quę superaverint[11] apud eos, debeant dictos libros assignare et dare illis, qui habent et tenent[12] alios libros communis; ita quod tam ex dictis libris, quam ex libris camerariorum de hijs[13], quę in ipsis libris continentur[14], si opus fuerit, copia habeatur[15]. — Item si dicti massarij[16] in eorum officijs aliqua inconveniencia[17] commiserint, puniantur arbitrio comitis[18].

Item quod per comitem et eius secretum consilium elligantur[19] quatuor operarij ecclesię sancti Laurencij[20] de illis de consilio et pręsententur diocesano et eius capitulo, de quibus per ipsos eligetur[21] unus, et ille erit operarius ecclesię antedictę, ut in privilegio domini fratris Gentilis, olim in regno Hungarię[22] apostolicę sedis legati ad hoc concesso evidenter apparet (et)[23] duret eorum officium uno anno, ut dicit dictum privilegium, et non ultra.

Dodatak a. glavi 71.

(Odluka trogirskog vijeća nobila o tom, kako se imadu određivati upravitelji [operarii] dobara crkve sv. Lovrijenca, sačuvala se u tabulama trogirskima, te je donose Farlati u Illyricum sacrum. IV., str. 366. Lucio: Memorie, str. 481. i Smičiklas: Codex diplomaticus. VIII., str. 187. i d.)

[1] S. i C. tenatur — [2] V. i S. rationis — [3] S. i C. solidos, L. sol — [4] L. V. — [5] V. i S. Venet, L. Ven. — [6] V., S. i L. gross. — [7] S. quia — [8] u S. precrtano — [9] S., C. i L. servitio — [10] C. teneat — [11] L. supererint — [12] C. teneant — [13] C. i L. ijs — [14] C. contintur — [15] C. teneatur — [16] S. maxarij — [17] S., C. i L. inconvenientia — [18] S. comunis — [19] S., C. i L. eligantur — [20] S., C. i L. Laurentij — [21] V. i S. eligentur, C. eligatur — [22] S. i C. Ungarię — [23] Samo V., S. i L. —

Anno 1308., die 3., mensis iulii. Congregato consilio generali et speciali civitatis Traguriensis, in palatio dicti comunis[1], mandato nobilissimi et potentissimi viri domini Oliverij de Rubeis de Ancona, honorabilis potestatis dicte civitatis, de consensu et voluntate 8 consiliariorum civitatis[2] predicte, sono campanę et voce preconis, ut moris est, in quo quidem consilio predictus dominus potestas proponit et dicit, quod placeat dicto consilio providere, consiliare et[3] deliberare super operario faciendo in ecclesia sancti Laurentij secundnm formam privilegij concessi per dominum legatum. In reformatione cuius consilij facto et misso diligenti[4] partito per ipsum dominum potestatem de sedendo ad levandum, secundum formam statuti, placuit maiori parti de dicto consilio, quod quatuor homines eligantur in presenti consilio ad scrutinium, qui sint et esse debeant operarij ecclesie sancti Laurentij, qui debeant recipere introitus et[5] fructus et proventus dictę ecclesię et omnia et singula facere et exercere, quod ad utilitatem dictę ecclesię pertinet, et quod dicti electi presententur domino episcopo Traguriensi, ut unum[6] vel duos[7] ex ipsis eligat nominatis[8] secundum formam privilegij infra tertium diem; nomina quorum electorum ad predicta sunt hęc: Gregorius[9] domini[10] Lucij, Franciscus Valentini, Zubrianus Marini, Gregorius Salinguerra[11].

Die 8. mensis iulij.

Presentati fuerunt suprascripti operarij domino episcopo Traguriensi et capitulo per potestatem et sapientes secundum formam privilegij domini legati in reclasto dicti domini episcopi presentibus dominis[12] Dessa Amblasij et Dessa Morsice[13].

Die 8. iulij.

Antedictus dominus episcopus approbavit de predictis quatuor dominum Gregorium Salinguerrae operarium, qui iurare debet coram domino potestate et 8 sapientibus[14] et dicto domino episcopo et capitulo, facere dictum officium bona fide et[15] sine fraude, ut in privilegio domini legati continetur. •

Odluku trogirskog vijeća od 3. VII. 1308. odobrio je i kardinal Gentilis 2. XI. 1308. (Por. Smičiklas: Codex. VIII. str. 227. i d.); i tome nadodao odredbe o djelokrugu toga upravitelja.

---

[1] L. cois, S. comitis — [2] Sm. izostavio je riječi: „de consensu et voluntate 8 consiliariorum civitatis", koje dolaze i u Lucia i u Farlatia — [3] Riječi „et" nema u Farlatia kao niti u Sm. — [4] F. i Sm. diligenter — [5] Riječi „et" nema ni F. ni Sm. — [6] M. unus — [7] M. duo — [8] M. nominatos; Sm. umeće između „eligat" i „nominatis" još „e" — [9] Sm. meće pred riječi „Gregorius" u zagradama: „Caeteros numero suffragiorum superarunt"; u Farlatia dolaze te riječi kao njegove vlastite, a ne kao transkripcija spomenika — [10] Sm. transkribira ovdje kraticu „D." sa „dominus", no držim, da će biti „domini" — [11] M. imade mjesto tih imena čitav popis glasovanja „ex scheda inibi inserta", koji glasi: „Gregorius d. Lucij 14, Franciscus Valentini 21, Zubrianus Marini 12, Sattacius 9, Dessa Duymi 2, Donatus Nicole 6, Dessa Morsice 7, Gregorius Salinguerrae 14, Dessa Bastiani 8, Zanes Acielini 1, Zances Novelo 4, Gregorius Marini 3, Petrus Duymi 1, — Gregorius d. Lucij, Franciscus Valentini, Zubrianus Marini, Gregorius Salinguerrae, Operarij ecclesiae sancti Laurentij" — [12] Sm. transkribira ovdje kraticu „D." sa „domini", no držim, da će biti „dominis" — [13] Sm. Morfise — [14] Sm. transkribira kraticu „Sapien": sa „sapientium", no držim ispravnijim „sapientibus" — [15] Riječi „et" nema ni F. ni Sm. —

Dodotak b. glavi 71.

(Odluka trogirskoga vijeća od 1308. ponavlja se godine 1359., te ju je otisnuo Farlati u Illyricum sacrum, IV., str. 387.; po njem je i mi amo prenosimo:)

In Christi nomine amen. Anno nativitatis eiusdem 1359., indictione 12., die 8. mensis octobris, regnante serenissimo domino nostro Ludovico, Dei gratia rege Ungarie etc. Administratio operarie fuerat in possessione iam diu laicorum, quo tempore fabrica ecclesie de bono in melius semper processit; secus postquam ad manus canonicorum devenerat. Erant proinde inter utrosque discordie, iurgia et scandala. Volens autem venerabilis pater dominus Bartholomeus, episcopus, suam exonerare conscientiam, ad hanc compositionem devenit cum comite et iudicibus nomine communis recipientibus, ipsis favorabilem. Quod ammodo in antea eligi debeant per dominum comitem Traguriensem et eius successores et consilium anno quolibet quatuor operarii laici; e quorum numero unus eligatur et confirmetur ab episcopo et canonicis, iuxta privilegium cardinalis Gentilis, qui sine licentia episcopi et comitis venditiones, alienationes, aut expensas facere nequeat; iisdemque aut aliis per eos deputandis in fine anni rationem reddere debeat. Singulis annis duo thesaurarii: unus clericus ab episcopo et capitulo, alter laicus a comite et consilio eligantur, qui thesauros ecclesie sancti Laurentii custodiant, et de anno in annum eligantur; ii duo nequeunt esse fratres nec consanguinei germani.

(Odredba o izboru ovoga upravitelja dobara crkve sv. Lovrijenca nadopunjena je opet odlukom trogirskoga vijeća od 3. svibnja 1494., koja dolazi kao 77. glava II. knjige reformacija, i odlukom istoga vijeća od 23. lipnja 1500., koja dolazi kao 82. glava II. knjige reformacija).

72. De mercede prestaldi.

Ordinamus, (quod)[1] si aliquis datus fuerit prestaldus[2] alicui Traguriensi ad aliquam rem furtivam vel predatam[3] querendum[4], habeat ipse prestaldus in die[5] extra civitatem Tragurij ab eo, qui pecierit[6] eum, etiam[7] si nichil[8] fuerit inde recuperatum, tantum soldos V parvorum; de hijs[9] autem omnibus, in quibus aliquis fuerit convinctus tam in civitate quam extra civitatem, consequatur et habeat prestaldus decimam partem; a forensi[10] vero consequatur, et habeat, quantum a civibus nostris exigitur in terra, unde fuerit ille forensis.

73. De pudarijs et eorum officio.

Statuimus, quod comes seu curia, qui pro tempore (erunt)[11], sacramento teneatur[12] et debeat[13] ordinare seu ordinari facere, quod pudarij[14]

[1] Samo L. — [2] S. pristaldus — [3] S. pedatam, L. perditam — [4] L. quaerendam — [4] S. i C. inde — [5] S. peterit, C. i L. petierit — [7] L. et — [8] C. i L. nihil — [9] C. i L. ijs — [10] S. i C. forense — [11] Samo L., u V. poslije umetnuto „fuerunt" — [12] C. i L. teneantur — [13] C. i L. debeant — [14] C. facere Pudarios, qui Pudarij —

seu custodes, qui fuerint constituti super custodia campi, debeant esse quatuor[1] (de qualibet turma)[2], unus capitaneus supra[3] eos (de qualibet turma)[4], qui suum officium teneantur (et debeant)[5] (taliter exercere, videlicet: quod quatuor de una turma teneantur)[6] et debeant[7] custodire campum per unum mensem, et alij quatuor de alia turma per alium mensem, et sic de singulis; qui pudarij suo sacramento teneantur in suo mense (per)[8] dictam custodiam suo posse facere diligenter, non faciendo aliquid aliud servicium[9] per quod dicta custodia impediatur; et pro suo labore et salario habere debeant medietatem condempnationum[10] omnium illorum, qui per suam accusationem seu denunciacionem[11] aliquo modo existerint[12] condempnati[13]; et dicti officiales tempore frugum[14] (et)[15] (fructuum)[16] et vendemiarum[17] teneantur die noctuque agros et vineas circare[18], et si quos raptores vel fures invenerint seu etiam animalia dampnum[19] inferentia, capiant[20], et curię repręsentent[21] more solito punienda; et si servus (fuerit)[22], quem dominus redimere recusaverit, flaggellatur[23].

74. De officialibus eligendis super vijs campi.

Ordinamus ad hoc, ut vię de campo sint, et esse debeant (bene aptatę, quod comes civitatis seu curia teneatur[24] et debeant)[25], quibuslibet tribus mensibus invenire et ordinare duos homines, qui sint et esse teneantur[26] ac debeant conçamento[27] et[28] aptationi dictarum viarum, pro ut melius et utilius eis videbitur, faciendum.

75. De custodibus elligendis[29] super custodia olivarum (insulae)[30] Buę[31].

Volumus, quod comes Tragurij cum sua curia sacramento teneantur[32] (ordinare)[32a] unum vel duos homines, qui iurent denunciare[33] omnes illos, quos ipsi vel alter ipsorum[33a] sciverint incidisse seu infringisse[34] quocunque modo de olivis seu de olivastris vel roveris in insula Buę[35]; salvo quod quilibet possit sucidere[36] iugum arganium vel aliquid[37] artificium pro[38] blava batenda[39]; et prędicti (duo)[40] homines superesse debeant aptacioni[41] et conçamento[42] pontis Buę[43].

[1] V. IIIIor — [2] Samo L. — [3] L. super — [4] Samo V., S. i C. — [5] Samo L. — [6] Samo V., S. i L. — [7] C. habeant — [8] Samo V. — [9] C. i L. servitium — [10] S., C. i L. condemnationum — [11] S. i C. denuntiationem, L denunciationem — [12] L. extiterint — [13] S. i C. condemnari, L. condemnati — [14] S. fruggum — [15] Samo V. — [16] Samo V. i L. — [17] L. vindemiarum — [18] L. circumire — [19] S. damni, C. dann, L. damnum — [20] C. capiantur — [21] C. rappresentent — [22] Samo L. — [23] C. i L. flagelletur — [24] L. teneantur — [25] Samo V., S. i L. — [26] L. qui superesse teneantur — [27] S. i L. conzamento, C. conramento — [28] L. ac — [29] S., C. i L. eligendis — [30] Samo L. — [31] L. Bovae — [32] C. teneant — [32a] Samo L. — [33] S., C. i L. denuntiare — [33a] L. eorum — [34] C. infrangisse, L. infregisse — [35] L. Bovę — [36] S. i C. incidere, L. succidere — [37] C. i L. aliquod — [38] C. de — [39] S., C. i L. battenda — [40] Samo V., S. i C. — [41] S., C. i L. aptationi — [42] S. i L. conzamento, C. conramento — [43] S. Bovę —

76. De officialibus elligendis[1] super executione testamentorum.

Vollentes[2], quod procuratores et fideicomessarij[3] testamentorum et testancium[4] exequantur[5] in omnibus testamenta et voluntates ipsorum; ordinamus, quod comes Tragurij in principio[6] sui regiminis teneatur fieri facere ellectionem[7] duorum nobilium civium Tragurij, qui bona fide, sine fraude, debeant diligenter inquirere, videre et examinare, si prędicti procuratores et fideicomissarij[8] executur[9] dicta testamenta; quod si secus eos invenerint facientes, debeant ante curiam illos facere convocari, et tunc debeant comes[10] et curia dictis procuratoribus et fideicomissarijs[11], qui non exequerentur, statuere terminum secundum suam providenciam[12], quod ad pęnam banni[13] eis arbitrio curię auferendam[14] dicta testamenta et voluntates[15] testancium[16] execucioni[17] mandent.

Et hoc (statutum)[18] locum[19] habeat[20] in procuratoribus et fideicomissarijs[22] testamentorum; quę facta sunt a millesimo[22] CC° LXXXXIIII citra, et quę de cętero fient; et duret officium dictorum officialium duorum uno anno, et habeant propterea[23] pro eorum mercede et salario soldos XL parvorum pro centenario[24] de bonis, quę eorum studio et procuratione recuperarent[25].

77. De modo et forma elligendi[26] ambasiatores[27].

Statuimus et firmiter ordinamus, quod omnes et singuli ambasiatores[27] qui ibunt ad servicium[28] communis, et pro factis communis, elligi[29] debeant in consilio secreto civitatis Tragurij scilicet per iudices et consiliarios ad scruptineum[30] et non aliter, et si per alios elligentur[31], non valeat ipsa ellectio[32] ullo modo. Item quod ipsi ambaxiatores[33] iurare debeant, quod bona fide et quam cicius[34] poterunt, expedient negocia[35], pro quibus mictentur[36]; et expensas faciant[37] moderate, sicut convenient[38].

---

[1] C. eligendis officialibus, S. i L. officialibus eligendis — [2] S. i C. volumus, L. volentes — [3] C. fideicomissarij, L. fideicommissarij — [4] S., C. i L. testantium — [5] V. i S. exequatur — [6] S. i C. imperio — [7] S., C. i L. electionem — [8] C. fideicommissarij — [9] C. i L. exequantur — [10] V., S. i C. omnes — [11] V. i S. fidei comissarij — [12] S., C. i L. providentiam — [13] L. paenam et bannum — [14] V., S. i C. auferendum — [15] S. i C. volumus — [16] S., C. i L. testantium — [17] S. i C. executioni, L. exequtioni — [18] Samo V., S. i L. — [19] V., S. i C. locutum — [20] S. i C. habent — [21] S. fideicomissis, C. fideicommissis — [22] L. M — [23] L. praeterea, C. nema — [24] L. C° — [25] S. i C. recuperarentur — [26] S., C. i L. eligendi — [27] S. ambassiatores, C. i L. ambasciatores — [28] S., C. i L. servitium — [29] S., C. i L. eligi — [30] C. scrutinium, L. scruptinium — [31] S. i C. eligentur, L. vel aliter eligerentur — [32] S., C. i L. electio — [33] S., C. i L. ambasciatores — [34] C. i L. citius — [35] S. i C. negotia — [36] S. i L. mittentur — [37] C. faciat — [38] C. conveniet, L. convenit —

78. De ambaxiatoribus[1] et eorum salario.

Statuimus, quod ambaxator[2] seu nuncius[3] in Hungaria[4] destinatus, videlicet ultra Dravam, habeat equos servientem[5] et expensas omnes faciendas in curiam[6] et (in)[7] itinere[8] (a communi)[9] et habeat mercedis nomine vel salario libras XL parvorum. Et a Guosdo usque Dravam habeat pro salario libras XX parvorum. Et[10] si ultra in Hungaria[11] vel infra Dravam circa dominum regem in curia morari compulsus fuerit ultra mensem unum, addatur[12] eidem ambaxatori[13] supra salarium suum in quolibet[14] die soldos V. Et iurabit[15], quod officium legationis sibi commissum fideliter exercebit, et expensas cum moderatione debita faciet, et quod celleriter[16] expediet[17] negocium[18], pro quo mittitur[19]. Si vero nuncius[20] missus fuerit Venetias, habeat pro omnibus expensis suis et servientis a communi conducti libras XXX[21]; a Brundusio[22] usque Ravenam[23] libras XXX[24] parvorum; in Dirachium[25] libras XXX; in Brundusium libras XXX, in Istriam[26] libras XX; sed si ad[27] prędicta loca[28] steterit[29] in curia ultra mensem[30], addatur[31] sibi ultra prędicta omnia pro quolibet[32] die soldos V[33] parvorum. Missus autem per partes Dalmatię habeat quolibet die cum serviente conducto a communi soldos V[33] venetorum[34] parvorum; Spaletum habeat solidos V[33] parvorum; in omnibus namque memoratis locis communitas debeat[35] naulum[36] solvere pro navigio, in quo nuncius[37] cum serviente ductus fuerit, et reductus, salvo quod illi, qui transferant[38] mare, non debent[39] habere nisi libras XXX venetorum[40] parvorum tantum, et (non)[41] ultra. Per Croatiam vero, qui missus fuerit, habeat a commune[42] equum cum serviente cum suficienti[43] expensa pro equo; pro sua autem et servientis expensa habeat quolibet die soldos V parvorum. Si quis vero nuncius[44] pro comodo[45] suo secum in via portaverit vestimenta, scifum[46] de argento, vel talem[47] quippiam sibi neccessarium[48], et ab aliquo sibi acceptum fuerit violenter, vel maris periculo, communitas ei solvere teneatur. Item si vulneratus fuerit, communitas solvat ei medicaturam, et si mortus[49] fuerit in mari, vel ex percussione[50] aliqua sine culpa sua, (solvat communitas domui ipsius libras L parvorum; sed si morte sua)[51] decesserit, nichil solvat[53] eidem.

---

[1] S., C. i L. ambasciatoribus — [2] S., C. i L. ambasciator — [3] S. nuntius — [4] S. Ungaria — [5] S., C. i L. servientes — [6] C. curia — [7] Samo L., u S. je „in" precrtan — [8] V. i S. intinere — [9] Samo V., C. i L. — [10] S. i C. sed — [11] S. Ungaria, C. Ungariam, L. Hung. — [12] C. addantur — [13] S. ambsi., C. ambascitori, L. ambasciatori — [14] C. qualibet — [15] V., S. i C. durabit — [16] C. i L. celeriter — [17] C. expediat — [18] S., C. i L. negotium — [19] C. mictitur — [20] S. nuntius — [21] C. 30 — [22] C. Brundisio — [23] S. i L. Ravennam — [24] S. 30 — [25] L. Dyrrachium — [26] S. i C. Istria — [27] C. a — [28] C. hora — [29] L. steterint — [30] S. mense — [31] C. addantur — [32] C. i L. qualibet — [33] C. 5 — [34] V. Venec., S. i L. Venet., C. Venetiarum — [35] C. i L. debet — [36] C. naulium — [37] S i C. nuntius — [38] C. trasferant, L. transfretant — [39] S. debeant, C. habeant — [40] V. venectorum — [41] Samo L. — [42] L. communi — [43] S., C. i L. sufficienti — [44] S. i C. nuntius — [45] L. commodo — [46] C. schifum, L. schiffum — [47] C. i L. tale — [48] C. i L. necessarium — [49] C. i L. mortuus — [50] V. percussio — [51] Samo V., S. i L. — [52] S., C. i L. nihil — [53] L. solvatur —

79. Quando[1] ambaxiatores[2] (non)[3] faciunt[4] ultra sibi commissa[5].

Statuimus, quod nullus ambaxiator[6], quocunque missus fuerit, audeat aliquid facere, commitere[7] vel tractare, nisi secundum quod sibi commissum et impositum fuerit, et si fecerit, miserit vel tractaverit aliquid, quod cederet[8] in prȩiudicium[9] communis, solvat communi nomine[10] pȩnȩ libras C parvorum, et dampnum[11] totum reficiat, et iuret facere ambaxatam[12] sibi impositam bona fide et sine fraude. Item quod quilibet comes, quando ambaxiator[13] aliquis[14] mictitur[15] extra civitatem, teneatur et debeat a[16] maiori consilio regere, vel (a)[17] consilio sive curia, de quorum consilio transmictitur[18] ambaxiator[19], (proponere)[20], si eius ambaxiata[21] debet poni in scriptis vel non; et si videbitur, quod scribatur[22], dictus comes teneatur ipsam facere scribi in libro communis, et exemplum dare dicto ambaxiatori[23] seu ambaxiatoribus[24]. Item, quod ambaxiator[25], facta ambaxiata[26], Tragurium revertatur, nichil[27] aliud faciendo sub dicta pȩna C librarum parvorum communi solvenda. Item, quod ambaxiator[28] seu ambaxiatores[29] cum Tragurium iunxerint[30] se debeant coram comite prȩsentare et dicere, si placet (ei)[31] vel quando placet ei, quod retrahant[32] suam ambaxiatam[33] sub dicta pȩna C librarum communi solvenda.

80. De pȩna renuentis ambaxiatam[34].

Ordinamus, quod si aliquis fuerit ellectus[35] ambaxiator[36] ad eundum ad aliquam civitatem Dalmatiȩ vel ad alium quecunque[37] locum, et recusaverit, vel ire noluerit; si iustam et evidentem excusationem non habuerit, solvat communi pro pȩna libras XXV parvorum.

81. De nuncijs[38] destinandis pro spetabilibus[39] personis.

Item ordinamus, (et statuimus)[40] quod si aliquis civis dampnum[41] habuerit per mare vel per terram in aliqua parte, et videbitur utile mictere[42] nuncium[43] vel[44] ambaxiatorem[45] pro petenda restitucione[46] et indempnitate[47]

[1] L. Quomodo — [2] S. ambassiatores, C. i L. ambasciatores — [3] Samo L. — [4] L. faciant — [5] C. comissa sibi — [6] S., C. i L. ambasciator — [7] C. commictere, S. i L. committere — [8] S. i C. accederet — [9] S. preiuditium — [10] C. minimi — [11] S., C. i L. damnum — [12] S., C. i L. ambasciatam — [13] S., C. i L. ambasciator — [14] V. i S. aliquid — [15] L. mittetur — [16] L. in — [17] Samo V., S. i C. — [18] S. i L. transmittitur — [19] S., C. i L. ambasciator — [20] Samo L. — [21] S., C. i L. ambasciata — [22] C. scribat — [23] S., C. i L. ambasciatori — [24] S., C. i L. ambasciatoribus — [25] S., C. i L. ambasciator — [26] S., C. i L. ambasciata — [27] S., C. i L. nihil — [28] S., C. i L. ambasciator — [29] S., C. i L. ambasciatores — [30] C. pervenerint — [31] Samo V., S. i L. — [32] L. referant — [33] S., C. i L. ambasciatam — [34] S., C. i L ambasciatam — [35] S., C. i L electus — [36] S., C. i L. ambasciator — [37] C. quemcunque, L. quemcumque — [38] S. nuntijs — [39] C. spectabilibus, L. specialibus — [40] Samo V. i L. — [41] C. i L. damnum — [42] S. i L. mittere — [43] S. i C. nuntium — [44] L. seu — [45] S., C. i L. ambasciatorem — [46] S., C. i L. restitutione — [47] C. i L. indemnitate —

dicti civis, habeat ipse dampnificatus[1] nuncium[2] solummodo a communi, qui eligatur per comitem et eius curiam, et ille, in cuius servicium[3] ibit, faciat ei omnes alias expensas, et pascat se de salario sibi a communi dato, et de rebus suis. .

82. De salario equorum.

Statuimus et ordinamus, quod comes dare debeat et solvere pro quolibet equo equitando in servicium[4] dicti communis; videlicet usque Jadram soldos XL parvorum, usque ad flumen Scardonę[5] soldos XX parvorum; et si transierit dictum flumen usque ad Castromiçam[6] soldos XXX; ad[7] Temnum[8] usque ad Erocho[9] soldos XL parvorum; Çetina[10] soldos[11] XX, Clissam[12] soldos X, (Salonam soldos X, Spaletum soldos XX, Almissum soldos X)[13] et si ultra dicta loca ire contingerint[14] pro eo, quod ultra iret, solvat commune Tragurij cum sufficientibus expensis etiam equorum, sicut curia duxerit providendum. Et si equus alicuius tali modo (ducendus)[15] romperet[16] pedem vel collum, non tamen culpa equitatoris, aut moriretur[17] flumen aliquod transeundo, vel abblatus[18] fuerit violenter, teneatur commune dampnum[19] equi domino emendare[20]; si vero morte naturali et non magni laboris causa mori[21] contigerit[22], commune dampnum[23] prędictum emendare nullatenus teneatur.

83. Quod[24] consilium a XX de cętero duret[25], et (de)[26] eius arbitrio, et qualiter[27] debeat fieri ellectio[28] eiusdem.

Capta fuit pars (per)[29] XXVIIII consiliarios dicti consilij, quibus placuit ponentibus suas ballotas[30] in bussula[31] alba, quod dominus comes cum sua curia, iudices[32] et consiliarij[33], et cum alijs XII nobilibus, qui hijs[34] diebus appellati sunt consilium a viginti[35], et qui habuerunt arbitrium et potestatem in istis[36] novitatibus Sclavorum sive Chrocitorum[37] et vocetur[38] consilium a viginti[39] (et)[40] habeat[41] potestatem et arbitrium, quam[42] habebant[43]

---

1 C. i L. damnificatus — 2 S. i C. nuntium — 3 S., C. i L. servitium — 4 S. i C. servitium — 5 S. Scradone, C. Scradene — 6 S. Castronizza, C. Castronizam, L. Castorizam — 7 L. a — 8 S. Teminum, C. Temninum, L. Tenino — 9 S. Eroccho, C. Crocho — 10 S. Cettina, C. Cetinam, L. Zetinam — 11 C. solidos — 12 C. Clissim — 13 Samo V. i L. — 14 C. i L. contingerit — 15 Samo V., S. i L. — 16 S., C. i L. rumperet — 17 L. moreretur — 18 S. i C. ablatus, L. ablatum — 19 S., C. i L. damnum — 20 S. i C. emendari — 21 C. mors — 22 C. contingerit — 23 S., C. i L. damnum — 24 S. Qui — 25 C. ducet — 26 Samo V. i L. — 27 V., S. i C. ęqualiter — 28 S., C. i L. electio — 29 Samo S., C. i L. — 30 S., C. i L. ballottas — 31 C. bussola — 32 C. iudicibus, L. iudicum — 33 S. i C. consiliarijs, L. consil. — 34 C. ijs, L. his — 35 S., C. i L. XX — 36 S. istibus — 37 S. Choccitorum, C. Chotitorum, L. Chroatorum — 38 L. vocatur — 39 S. i L. XX — 40 Samo V. i L. — 41 S. i L. habet — 42 S. quamque — 43 S. habent, C. habeat —

et istam potestatem et arbitrium habeant in istis novitatibus et (super)[1] quibuscunque novitatibus tam banni[2] quam comitis Stephani et tam gentis[3] Hungarię[4] quam Sclavanie[5] et aliorum de staia[6]; et quod etiam possint mictere[7] ambaxiatores[8], nuncios[9] et spias et litteras[10] et respondendi[11] ambaxiatoribus[12] nuncijs[13] et litteris[14], quę mictentur[15], domino comiti et communi sive universitati Tragurij, et in alijs quibuscunque et quidquid per ipsos factum erit[16] vel maiorem partem, sit firmum et ratum, sicut factum esset per consilium generale; et quod hoc consilium a viginti[17] durare debeat, donec durabunt istę novitates; non obstantibus XVII consiliarijs, quibus displicuit, ponentibus suas ballottas in bussula[18] rubea de non.

(Statuimus et ordinamus, quod consilium a viginti[19] esse debeat de cętero cum illo arbitrio et potestate et baylia[20], quibus fuit consilium, quod noviter complevit; in quo consilio semper sint quatuor iudices, et quatuor consiliarij, qui pro temporibus erunt, et alij XII, qui elligantur[21] per dominum comitem, qui pro temporibus erit, et per curiam iudices[22] et consiliarios[23], qui pro temporibus erunt. Et singulis sex mensibus, quando fuerint[24] alij officiales ordinarij, fiant[25] et[26] dictum consilium a viginti[27]. Et quod nunc isti, qui fient de consilio a viginti[27], duret[28] in dicto consilio, donec pręsens curia durabit)[29].

84. De dispensatione statuti, loquentis de iudicibus et consiliarijs absentibus[30] de Tragurio.

Statuimus et ordinamus, quod (loco)[31] statutum[32], quod loquitur de iudicibus et consiliarijs, qui exeunt de districtu[33] Tragurij sine licentia domini comitis vel sui socij[34] et starent XX diebus[35] extra, sint suo officio privati; dispensetur in tantum, quod ubi dicitur: cum licentia, dicatur: tam cum licentia quam sine licentia; salvo si irent[36] in servicium[37] communis solummodo[38] de licentia[39] domini comitis (et alteram massarij, qui erunt pro tempore)[40] (et duret in suo officio)[41].

---

[1] Samo V. i L. — [2] C. i L. Bani — [3] V., S. i C. tangentis — [4] S. i C. Ungarię — [5] S., C. i L. Sclavonię — [6] Prema S. i C. „staia“ je pokraćena; ali prema L., moguće jer je kratica bila nerazumljiva, potpuna riječ — [7] S. i L. mittere — [8] S., C. i L. ambasciatores — [9] S. nuntios — [10] S. licteras, C. literas — [11] L. respondere — [12] S., C. i L. ambasciatoribus — [13] S. nuntijs — [14] S. licteris, C. literis — [15] S. i L. mittentur — [16] L. est — [17] S., C. i L. XX — [18] C. bussola — [19] L. XX — [20] L. bailia — [21] L. eligentur — [22] L. iud. — [23] L. consiliariorum — [24] L. fiunt — [25] L. fiat — [26] L. etiam — [27] L. XX — [28] L. durent — [29] Samo V. i L. — [30] S. apsentibus — [31] Samo V., S. i C. — [32] C. statutorum — [33] S. dixtrictu — [34] S. i C. sotii — [35] C. nema — [36] S. i C. iverint, L. iret — [37] S. i C. servitio, L. servitium — [38] C. solumodo — [39] L. licencia — [40] Samo V., S. i C.; očito uzeto iz natpisa 85. glave, i ne pripada amo — [41] Samo L.; također čini se, da po smislu ne pripada amo —

85. (De duabus seraturis[1], quę esse debent tam in porta loci, ubi ponitur bladum communis per massarios quam in porta salis, et de duabus clavibus, quarum unam tenere debeant[2] dominus comes, et alteram massarij, qui erunt pro tempore)[3]. (De duabus clavibus salis et bladi tenendis per comitem et massarios)[4].

Statuimus et ordinamus, ut a modo in antea in palatio[5] communis sint quatuor henseramina[6], duo videlicet in domo blavę (duo)[6a] ponantur, et reliquę in domo salis dicti palacij[7], quorum henseraminum[8] comes pręd̈ictus, et qui pro tempore erit, teneat duas claves, et reliquas duas teneant massarij communis, (et)[8a] qui pro tempore erunt, et quando massarij Communis, voluerint mittere[9] vel extrahere[10] blavam vel salem de dicto palatio[11], comes, qui pro tempore erit, mittat[12] unum suum legalem nuncium[13] cum dictis massarijs deferentes[14] claves pręd̈ictas, ut aperiatur[15] in dicto palacio[16] una cum massarijs supradictis, et eciam[17] dictus nuncius[18] tesseras secum portet, et signet ordinate illam blavam et salem, quod[19] dicti massarij miserint vel extraserint[20] de palacio[21] supradicto, et sic referat domino comiti, ne[22] ipsam blavam et salem scribere faciat[23] cancellario communis, qui est, et (qui)[24] pro tempore erit; ut introitus et exitus massariorum communis oblivioni modo aliquo non mandetur, et quod comes (pręd̈ictus)[25], (et)[26] qui pro tempore erit, (teneatur ire cum sua curia semel in mense quolibet)[27] ad videndum blavam, quę erit in palacio[28] pręd̈icto, (ire cum sua curia)[29] (semel in mense quolibet teneatur)[30] (ut ipsa blava nec[31] sal non possit)[32] (se)[33] modo aliquo iuriari[34] (ire)[35].

86. (De libris II ponendis[36] in cassa communis et de tribus clavibus tenendis per dominum comitem et per eos, qui tenent claves privilegiorum communis pro blada emenda)[37], (De libris MM ponendis in cassa pro blava emenda)[38].

Statuimus et ordinamus, quod sint duo millia[39] librę[40] venectorum[41] parvorum pro blava in communi emenda (pro)[42] perpetuo dispensate[43] illę

[1] S. serraturis, C. seratorijs — [2] S. i C. debeat — [3] Natpis 85. glave u V., S. i C. — [4] Natpis 85. glave u L. — [5] L. palacio — [6] S. ensaraminea, C. mensuraminea — [6a] Samo V., S. i C. — [7] S., C. i L. palatij — [8] S. enseraimnum, C. mensuraminum — [8a] Samo C. — [9] S. i C. inictere — [10] S. extraere — [11] L. palacio — [12] C. mictat — [13] S. nuntium — [14] C. deferentem, L. defferentem — [15] S. aperiantur — [16] S., C. i L. palatio — [17] S., C. i L. etiam — [18] S. nuntius — [19] C. i L. quem — [20] S. extrasserint, C. extraxerint, L. exraxerint — [21] S. i C. palatio — [22] C. i L. ut, u S. ispravljeno iz „ne" na „ut" — [23] S. faceat — [24] Samo V., S. i C. — [25] Samo S. i L. — [26] Samo L. — [27] Samo L. — [28] S. i C. palatio — [29] Samo V., S. i C. — [30] Samo V. — [31] L. et — [32] Samo V. i L. — [33] Samo S. i C. — [34] S. i C. iurari, L. vitiari — [35] Samo L. — [36] C. ponenendis — [37] Natpis 86. glave u V., S. i C. — [38] Natpis 86. glave u L. — [39] S. duo milia, L. MM — [40] C. libras — [41] S. i C. venetorum, L. Venet. — [42] Samo V., S. i C. — [43] C. i L. dispensando —

videlicet, quę olim pro blava emenda fuerunt dispensatę per reformationem consilij generalis, quę inter capitale et lucrum dictę blavę acquisitus[1] sunt libras duo millia[2] in communi: et dicti denarij sint et esse debeant semper in camera communis in uno scrineo apud illos, qui sunt, et succedentes pro tempore erunt, et tenebunt claves privilegiorum communis ad tantum, quod in dicto scrineo, in quo sunt dicti denarij reponendi, sint duo[3] henseramina[4], et claves inter similes[5], sic, quod si aperiretur in uno henseramine[6], in altero sine presencia[7] illius, qui aliam tenet clavium[8], apperiri[9] non possit. Et dictarum clavium una sit apud illos, qui tenent, et pro tempore tenebunt claves privilegiorum communis: altera vero clavis sit, et esse debeat apud comitem, qui est, et pro tempore fuerit in civitate Tragurij, et quod[10] dominus comes (una)[11] cum dictis officialibus comiti succedenti[12] de dictis denarijs et de blava de ipsis emenda, ac etiam de lucro ipsorum vinculo sacramenti teneantur reddere[13] (rationem)[14], et[15] (omnes[16])[17] (raciones[18])[19] reddita[20] tam capitale quam lucrum et etiam blavam de ipsis denarijs totam ipsi comiti reassignare teneantur vinculo sacramenti; et quod, sicut dictum est, de ratione reddenda[21] comiti, sic inteligatur de ipsa ratione reddenda[22] officialibus pro tempore succedentibus antedictis. Et quod comes et officiales, qui sunt, et (qui)[23] pro tempore erunt in civitate Tragurij, non possint, nec debeant dictos denarios in alio communis servicio[24] dispensare aliquo modo vel ingenio vel aliquo quęsito collore[25], capitulo (seu)[26] reformatione aliqua loquente in contrarium non obstante. Et quod pręsens reformatio ab inde in antea pro statuto in civitate Tragurij[27] perpetuo[28] habeatur, quę tolli, dispensari, (seu)[29] cassari non possint, nisi obtentum fuerit per duas partes consilij generalis civitatis prędictę, et quod in dicto consilio (si)[30] proponeretur dispensari pręsens reformatio vel cassari, non possit, sed[31] sint et esse debeant vinculo sacramenti omnes consiliarij civitatis pręter aliqua causa (a[32] civitates[33])[34] absentes[35]: et si aliter fieret (et)[36] quod factum fuerit, non valeat, nec teneat ipso iure.

---

[1] S. acquesiti, C. acquisiti, L. aquisitum — [2] S. m^a, C. milia — [3] L. uno — [4] S. enseraminea, C. menseraminea — [5] L. et duae claves dissimiles — [6] C. i S. enseramine, C. menseramine — [7] S., C. i L. pręsentia — [8] C. clavem — [9] S. aperriri, C. aperire, — [10] L. Tragurij, qui — [11] Samo V., C. i L. — [12] S. succedentis, C. succedentibus — [13] S. redere — [14] Samo C. i L., u V. iskrižano — [15] C. qua — [16] S. omne — [17] Samo V. i S. — [18] S. i L. ratione — [19] Samo V., S. i L. — [20] S. redita — [21] S. redenda — [22] S. redenda — [23] Samo C. — [24] S., C. i L. servitio — [25] S., C. i L. colore — [26] Samo L. — [27] S. Tragure — [28] S. i C. proprio — [29] Samo L. i S. vel — [30] Samo L., u V. „in" — [31] S. i L. nisi — [32] S. ac — [33] S. i L. civitate — [34] Samo V., S. i L. — [35] S. apsentes — [36] Samo V., S. i C. —

87. (M° CCC° XXX., indictione XIII., die IIII.[1] [intrante][2] mense[3] marcij[4]. Qualiter [dominus][5] comes debet secum conducere cancellarium, [et][6] de salario et officio ipsius[7] [cancelarij][8], [et peracto tempore ipsius comitis, et][9] quanto[10] tempore [predictus cancellarius[11]][12] debet ab officio [supradicto][13] vacare [dictus cancellarius][14])[15].

(De officio cancellarii; MCCCXXX., indictione XIII., die IV. martij)[16].

Statuimus et ordinamus, quod per dominum comitem et commune Tragurij[17] mictatur[18] domino nostro domino duci Venetiarum per litteras[19] vel per nuncios[20] seu nuncium[21] specialem[22], ut dignetur nobis concedere de gratia speciali, quod per magnificentiam suam iniungatur[23] in commissionibus comitum, qui de cętero venerint[24] ad regimen civitatis istius, quod quilibet eorum teneatur secum conducere de Venecijs[25] unum bonum et legalem notarium pro cancellario Tragurij[26], qui cancellarius teneatur et debeat morari in palatio et in familia domini comitis et exercere officium cancellarię prędictę bene et legaliter et scribere (ac)[27] omnes et singulas scripturas domini comitis et communis et specialium personarum spectancia[28] communi, seu ad utilitatem communis Tragurij sine aliqua solutione vel aliquo emolumento recipiendo: excepta[29] a communi Tragurij[30] salario infrascripto: et ire, et reddire[31] extra civitatem Tragurij in servicium[32] domini comitis et communis Tragurij tam cum domino comite quam sine, quo et quociens[33] domino comiti videbitur convenire: expensas tantum modo[34] viatici recipiens a communi. De alijs vero scripturis tam cum[35] spectantibus ad[36] speciales[37] personas[38] possit sibi facere solvi secundum statuta et consuetudines civitatis: et non possit dictus cancellarius recipere ab aliquo aliud emolumentum, donum, hensenium[39] vel pręsentem modo aliquo vel ingenio, donec steterit ad officium cancellarię prędictę, nisi sicut potest[40] dictus[40a] comes: et de hijs[41] omnibus et singulis per eum cancellarium observandis[42] teneatur quilibet comes cancellario per eum sic conducto in principio sui regiminis accipere sacramentum: qui cancellarius habere debeat (a communi Tragurij pro suo salario supradicto)[43] libras CCCC denariorum (venetorum)[44] gross. in anno sibi solvendas pro[45] terminis[46], quibus dominus comes (suum salarium)[47] recipiat[48] a communi: verum, quia ipse cancellarius,

[1] S. quarta, C. 4 — [2] Samo V. i S. — [3] C. mensis — [4] C. martij — [5] Samo V. i S. — [6] Samo V. i S. — [7] C. eius — [8] Samo V. i S. — [9] Samo V. i S. — [10] C. quantoque — [11] S. comes — [12] Samo V. i S. — [13] Samo V. i S. — [14] Samo C. — [15] Natpis 87. glave u V., S. i C. — [16] Natpis 87. glave u L. — [17] S. Tragure — [18] S. i L. mittatur — [19] S. licteras, C: literas — [20] S. nuntios — [21] S. nuntium — [22] S. i C. speciale — [23] S. iniunggatur — [24] C. venient — [25] S., C. i L. Venetijs — [26] S. Tragure — [27] Samo C. — [28] S., C. i L. spectantia — [29] C. i L. excepto — [30] S. Tragure — [31] C. i L. redire — [32] S., C. i L. servitium — [33] S. quotiens, C. i L. quoties — [34] C. tantumodo — [35] L. scripturis tantum — [36] S. i C. et — [37] S. spectabiles, C. specialibus — [38] C. personis — [39] C. Gensenium — [40] C. post — [40a] L. dominus — [41] C. his — [42] S. i C. observari — [43] Samo V., S. i L. — [44] Samo S., C. i L. — [45] C. per, L. in — [46] C. terminos — [47] Samo V., S. i L. — [48] L. recipit —

*

ut prędicitur, morari debet ad expensas domini comitis (supradicti)[1], habeat ipse dominus comes pro dictis expensis de dicto salario cancellarij a communi in anno, seu ad rationem anni solum modo[2] soldos[3] XX venet. gross; et non possit dictus cancellarius modo aliquo vel ingenio seu aliquo quęsito colore amplius morari in officio civitatis prędictę, nisi tanto tempore, quanto steterit[4] dominus comes, qui eum conduxerit ad regimen civitatis: nec per alium possit conduci in cancellarium, qui cum uno fuerit[5], nisi ipse cancellarius sex annis continuis vacaverit ab officio supradicto.

Die XXVI.[6] mensis aprilis recepte fuerunt ducales litterę[7] de confirmatione statuti et gratię pręlibatę.

88. (Qualiter electio IIII[8] iudicum et IIII[9] consiliariorum fieri debeat, revocato statuto loquente de hac materia et de hijs[10], quę hic tantum modo[11] continetur[12])[13].

(Qualiter electio iudicum et consiliariorum de caetero fieri debeat)[14].

Statuimus et ordinamus, cum sit quoddam[15] statutum, quod loquitur de modo et forma eligendi IIII[16] iudices et IIII[17] consiliarios, et ipsa forma eligendi sit arta[18] et quodammodo[19] odiosa, ut (de cętero)[19a] cum Dei gratia (et)[20] auxilio[21] domini nostri domini ducis Veneciarum[22] omne odium de civitate ista tollatur, et pax perpetuo nutriatur, servata prius forma de dispensatione statutorum, iuxta formam statuti.

Quod prędictum statutum sit (in)[23] infrascriptis tantummodo revocato[24], scilicet, quod de cętero (ellectio[25])[26] prędictorum IIII[27] iudicum et IIII[28] consiliariorum debeat fieri hoc modo: Quod tot ballote[28] unius colloris[29] ponatur[30] in uno capello[31], quot nobiles erunt tunc in consilio, exceptis XV ballotis[32], quę sint alterius colloris[33], et proiciantur[34] texerę[35] de banco et capite, a quo incepi[36] debeat[37]; veniat unusquisque ad dictum capellum[38] et accipiat suam ballotam[39]; et qui habuerit unam de XV, sit elector; et sic fieri debeat, donec omnes XV ballute[40] erunt extractę[41], nec simul possint esse ellectores[42] invicem actinentes[43], nisi secundum formam dicti statuti. Item quod si aliquis de consilio de prędictis XV ballotis[44] unam

[1] Samo V. i L. — [2] C. solumodo, L. sulumodo — [3] C. solidos — [4] S. stetterit — [5] C. fuit — [6] C. 26 — [7] C. literę — [8] C. quatuor — [9] C. quatuor — [10] C. his — [11] C. tantumodo — [12] C. continentur — [13] Natpis 88. glave u V., S. i C. — [14] Natpis glave 88. u L. — [15] S. i C. quodam — [16] S., C. i L. quatuor — [17] C. i L. quatuor — [18] C. i L. arcta — [19] S. i C. quodamodo — [19a] Samo S. i L. — [20] Samo V. i L. — [21] S. ausilio, C. auxilioque — [22] S., C. i L. Venetiarum — [23] Samo L. — [24] L. revocatum — [25] L. electio — [26] Samo V. i L. — [27] C. i L. quatuor — [28] S. i C. ballotte, L. palluttae — [29] S., C. i L. coloris — [30] C. i L. ponantur — [31] C. cappello — [32] S. balottis, C. ballottis, L. palluttis — [33] S., C. i L. coloris — [34] S. proitiantur, L. proiiciantur — [35] L. tesserae — [36] C. i L. incipi — [37] S. i C. debent — [38] C. cappellum — [39] S. balottam, C. ballottam, L. palluttam — [40] S. balocte, C. ballotte, L. palluttae — [41] L. estractę — [42] S., C. i L. electores — [43] C. i L. attinentes — [44] S. i C. ballottis, L. palluttis —

habuerit[1]. actinentes[2] (sibi)[3] modo prędicto, qui non iverint ad iam dictum capellum[4]. surgant, ut numerentur, et tot de ballotis[5] alterius colloris[6], extrahantur de capello[7], quot erunt illi, qui surgent, et amplius non veniant pro illa ellectione[8] ad capellum[9]; et iterum illi XV vadant ad capellum[10], ubi sint XV[11] ballute[12]; octo unius colloris[13], et septem alterius colloris[13]; et qui habuerint de illis XV[14] illas septem[15] ballotas[16], sint ellectores[17]: qui electores eligere debeant prędictos iudices et consiliarios, hoc modo, quod nullus ipsorum possit elligere[18] nec ponere ballutam[19], si alter[20] elliget[21] aliquem actinentem[22] sibi secundum formam dicti[23] statuti: sed si aliquis alius ellector[24] eliget aliquem eius propinquum, exire debeat de camera seu loco, ubi electio prędicta fiet[25], donec omnes alij electores posuerint suas ballotas[26] ad ellectionem[27] prędicti sui propinqui, et postea revertatur; et valeat ellectio[28] per maiorem partem remanentium intus. (Dato)[29] quod aliquis vel aliqui extra exirent causa prędicta, intelligendo[30], quod in dicta electione de IIII[31] iudicibus[32] et IIII[33] consiliariorum[34] prędictis non possit nominari, seu eligi aliquis prędictorum VII[35] electorum, qui, ut prędicitur, curiam facere debent[36]: et non possint[37] elligi[38] in iudicem vel consiliarium, qui non habet[39] XXV annos completos. Remanente[40] prędicto statuto in reliquis, quę ibi[41] continetur[42], firmo et rato; et si statutum aliquod[43] (et)[44] in contrarium loqueretur[45], sit cassum et irritum in hac[46] parte.

89. Qui eligere debeant aliquem de curia loco decedentis.

Statuimus, cum[47] in quodam statuto contineantur[48], qui (debeant)[49] eligere unum vel plures de curia loco absentis[50] vel absencium[51], per certum tempus, ibi statutum; nec contineatur ibidem, qui eligere debeant unum vel plures loco decedentis, vel decedencium[52]: quod declaretur[53] atque[54] si expedit[55], ipsi statuto addatur: quod[56] de cętero dominus comes et curia possit unum vel plures eligere loco decedentis vel decedencium[57], quocies[58] fuerit oportunum.

---

[1] C. habuerint — [2] S., C. i L. attinentes — [3] Samo V., S. i L. — [4] S. i C. cappellum — [5] S. balottis, C. ballottis, L. palluttis — [6] S., C. i L. coloris — [7] C. cappello — [8] S., C. i L. electione — [9] C. cappellum — [10] S. i C. cappellum — [11] S. quindecim — [12] S. balotte, C. ballottas, L. palluttae — [13] S., C. i L. coloris — [14] S. i C. quindecim — [15] S. semptem, L. VII — [16] S. balottas, C. ballottas, L. palluttas — [17] S., C. i L. electores — [18] S., C. i L. eligere — [19] S. balottam, C. ballottam, S. palluttam — [20] V. aliter — [21] S., C. i L. eliget — [22] S., C i L. attinentem — [23] L. supradicti, S. i C. nema — [24] S., C. i L. elector — [25] S. i C. fuerit — [26] S. balottas, C. ballottas, L. palluttas — [27] S., C. i L. electionem — [28] S., C, i L. electio — [29] Samo V., S. i L. — [30] S. inteligendo — [31] S., C. i L. quatuor — [32] L. iud. — [33] C. i L. quatuor — [34] S. consiliarios, C. consiliarijs, L. cons. — [35] S. i C. septem — [36] C. debeant — [37] L. possit — [38] S., C. i L. eligi — [39] L. habeat — [40] S. renuntiante, C. renunciante — [41] V. sibi — [42] C. i L. continentur — [43] C. aliquid — [44] Samo S. — [45] C. linqueretur — [46] S. ac — [47] S. i C. quod, L. quum — [48] C. contineatur — [49] Samo V. i L. — [50] S. apsentis — [51] S. apsentium, C. i L. absentium — [52] S., C. i L. decedentium — [53] C. decleretur — [54] S. i C. adque — [55] S. espedit — [56] C. quid — [57] S., C. i L. decedentium — [58] S., C. i L. ontiesq —

90. (De callo[1] seu cadia, tam de blado, quam de sale possunt massarij in eorum rationibus assignare, in quo modo debeant mensurationibus[2] interesse, et de eorum salario et qualiter[3] possunt[4] inpune[5] eorum officium refutare)[6] (De calo seu cadia bladi et salis)[7].

Statuimus dispensato statuto secundum ordinem civitatis, quod massarij communis de cętero non possint ponere[8] seu assignare neque in eorum rationibus recipiant[9] per dominum comitem modo aliquo vel ingenio seu aliquo quesito collore[10] ultra modia duo tam formenti[11], ordei, quam etiam alij[12] bladi de callo[13] seu cadia per centenarium, et ultra modia V per centenarium de callo[13], seu cadia de sale, et si defuerit à dicto calo bladum vel sal, solvere teneatur[14] massarij communi Tragurij illud, quod plus assignabunt, seu inventum fuerit in eorum ratione de callo[15] esse, (arbitrio)[16] domini comitis, qui pro tempore erit ad regimen[17] civitatis Tragurij (arbitrio)[18] extimandum; si vero superfuerit, sit communis, et non possint dicti massarij recipere, nec aliquem ponere, qui recipiat causa tenendi tesseras[19] ad mensurationes[20] aliquas, aliquid communi, sed debeat unus eorum ad minus superesse ad videndum mensurationes[20] tam, quando[21] recipient, quam[22], quando dabunt aliquid pro communi, et (habere)[23] debeat quilibet ipsorum[24] pro suo salario (habere)[25] libras XXV parvorum in anno, seu ad rationem anni, et possint dicti massarij[26], cum fuerint electi, ipsum[27] massarię[28] officium sine pęna aliqua refutare; et si refutaverint[29] unus vel plures, alius vel alij in locum[30] refutancium[31] per dominum comitem et curiam subrogentur. Et si (est)[32] statutum aliquod[33] contra prędicta vel aliquid prędictorum, sit in eo totaliter revocatum. Remanentibus statutis, in quibus contra[34] de officio massarię[35] in reliquis, (in)[36] (quibus locuntur[37])[38] non contradicentibus seu oviantibus[39] pręsenti[40] statuto firmis et ratis in omnibus et per omnia, pro ut iacent.

(Juris precepta sunt hec: honeste vivere, alterum non ledere, ius suum cuique tribuere)[41].

---

[1] S. i C. calo — [2] C. mesurationibus — [3] S. equaliter — [4] C. possint — [5] C. impune — [6] Natpis 90. glave u V., S. i C. — [7] Natpis 90. glave u L. — [8] C. ponere non possint — [9] L. recipiatur — [10] S., C. i L. colore — [11] C. frumenti — [12] L. alterius — [13] S., C. i L. calo — [14] C. i L. teneantur — [15] S., C. i L. calo — [16] Samo L. — [17] S. regiminem — [18] Samo V., S. i C. — [19] S. i C. texeras — [20] C. mesurationes — [21] S. tamquam, C. tanquam — [22] S. i C. quod — [23] Samo V., S. i L. — [24] C. eorum — [25] Samo C. — [26] S. maxarij — [27] L. ipsius — [28] S. maxarie — [29] S., C. i L. refutaverit — [30] C. eorum — [31] S., C. i L. refutantium — [32] Samo L. — [33] C. aliquid — [34] L. continetur — [35] S. maxarie — [36] Samo S. i C. — [37] C. loquntur — [38] Samo V., S. i C. — [39] L. obviantibus — [40] S. i C. presente — [41] Samo V.

(Capitula seu rubrice)[1] (Rubrica seu notatoria)[2] secundi libri (capita)[3]. (De maleficijs)[4].

1. Quod comes non se intromittat[5] de maleficijs retractis[6].
2. Quod comes non procedat per inquisitionem (vel denunciationem[7]. et in quantum tempus fieri possit accusacio[7a])[8] (etc.)[9]
(3. Quod comes possit capere vulnerantes et quod accipiat plezariam a quolibet accusato)[10].
4. De accipiendo plexariam[11] (ab)[12] illo[13], qui accusaverit. (et)[14] de pena, si non probaverit.
5. De forma[15] procedendi contra accusatos et delinquentes[16].
6. De pęna pro verbis iniuriosis.
7. De pęna spernentis pręceptum comitis super[17] verbis iniuriosis.
8. De pęna rixantium[17a] (in curia)[18].
9. De pęna verberantis servos vel ancillas.
10. De pęna offendentis extraneum.
11. De pęna facientis insultum cum armis et sine armis (percutientis et non percucientis[18a])[19].
12. De pęna incidentis membrum alicui.
(12. Quod comes vulnerantes et percucientes[19a] cum effusione[20] sanguinis capere possit, et quod plexariam[21] accipiat a quolibet accusato)[22].
13. De pęna facientis homicidium[23].
14. De pęna offendentis clericum.
15. De pęna filiorum offendencium[23a] patrem vel matrem.
16. De pęna illorum, qui faciunt furtum in campo.
17. De furtis.
18. De pena illius, qui celat pecudem.
19. De pęna recipientis res furtivas a servis.
20. De pęna robantis[24].
21. De pęna inferencium[25] violenciam[25a] mulieribus.
22. De pęna mictentis ignem[26].
23. De pęna non custodiencium[26a] ignem de nocte.
24. De pęna furnorum non habencium[26b] fumantem alciorem[26c] tecto domus[27].
25. De pęna prodictorum[28] civitatis.

---

[1] Samo V. i S. — [2] Samo C. — [3] Samo L. — [4] Samo V., S. i C. — [5] C. intromictat — [6] L. anteactis — [7] S. denuntiationem — [7a] S. i C. accusatio — [8] Samo V., S. i C. — [9] Samo L. — [10] Samo L. — [11] C. i L. plezariam — [12] Samo L. — [13] V., S. i C. illi — [14] Samo L. — [15] L. modo — [16] L. delinquentis — [17] L. pro — [17a] V. risancium — [18] Samo L. — [18a] S. i C. percutientis — [19] Samo V., S. i C. — [19a] S. i C. percutientes — [20] S. efusione — [21] C. plezariam — [22] Samo V., S. i C. — [23] S. omicidium — [23a] S., C. i L. offendentium — [24] V. de robbatis, S. robbantis, L. derobantis — [25] S. i C. inferentium, L. inferrentium — [25a] S., C. i L. violentiam — [26] S. de pena mittentis ignem, L. De incendiarijs — [26a] S., C. i L. custodientium — [26b] S. i C. habentium — [26c] S. i C. altiorem — [27] L. De furnis — [28] C. proditorum, L. perditorum —

26. De pęna herbariorum[1].
27. De pęna falsantis munetam[2].
28. De pęna (fieri facientis et scribentis vel producentis falsum instrumentum vel falsam)[3] (falsantium)[4] scripturam[5].
29. De pęna (illorum[6], qui)[7] ludunt[8] (ad tassillos[8a])[9] (cum denarijs)[10].
30. De pęna incidencium[10a] ligna olivarum in insula Buę[11].
31. De pęna illorum, qui vineas vel arbores succiderint[12].
32. De pęna incidencium[12a] ligna in montanea Pochoiarum[13].
33. De pęna habencium[13a] falsas mensuras et pondera et defraudancium[13b] ipsam[13c] [14].
34. De pęna non vendencium[14a] ad mensuras communis et qualis esse debeat[15] starius ficuum[15a].
35. De pęna non habencium[15b] pensas de brunzo vel (de)[16] ferro.
36. De pęna non solvencium[16a] dacium[16b] de bestijs (ocisis[16c] et vivis et quomodo solvitur dictum dacium[16d])[17].
37. (De pęna bechariorum[17a] vendencium[17b] carnes contra statutum et ordinem tassatum[18])[19] (De modo vendendi carnes ad minutum)[20].
38. De pęna emencium[20a] animalia causa extrahendi (illa de civitate)[21].
39. De pęna vendencium[21a] carnes alibi quam in becharia[21b].
40. De (pęna caligariorum veniencium[22] contra[23] statutum)[24] (caligarijs)[25] et (de)[26] fabris.
41. De sacramento (et pęna)[27] mollendinariorum[28].
42. (De pęna piscatorum et)[29] de modo et (de)[30] forma vendendi pisces.
43. De pęna panificularum[30a] ementium aliud granum quam (de grano communis et non facientis bonum panem)[31] (etc.)[32].
44. De pęna fornariorum[33] non coquencium[34] bene panes[35].
45. De pęna (illorum, qui emunt)[36] (ementium [37] causa revendendi.
46. De pęna mulierum, quę filant in plathea[37a].

---

[1] S. erbariorum, L. magiae — [2] C. monetam, L. monetas — [3] Samo V., S. i C. — [4] Samo L. — [5] L. scripturas — [6] C. illo — [7] Samo V., S. i C. — [8] L. ludentium — [8a] S. i C. taxillos — [9] Samo V., S. i C. — [10] Samo L. — [10a] S., C. i L. incidentium — [11] L. olivarum insulę Bovę — [12] L. De pęna sucidentium vineas vel arbores — [12a] S., C. i L. incidentium — [13] S. i C. Pocoiarum, L. per ochorem — [13a] S. i C. habentium — [13b] S. i C. defraudantium — [13c] C. ipsa — [14] L. De pęna utentium falsis mensuris el ponderibus — [14a] S., C. i L. vendentium — [15] L. debet esse — [15a] S. ficum — [15b] S., C. i L. habentium — [16] Samo V., S. i C. — [16a] S., C. i L. solventium — [16b] S., C. i L. datium — [16c] S. i C. occisis — [16d] S. i C. datium — [17] Samo V., S. i C. — [17a] S. i C. beccariorum — [17b] S. i C. vendentium — [18] C. taxatum — [19] Samo V., S. i C. — [20] Samo L. — [20a] S., C. i L. ementium — [21] Samo V., S. i C. — [21a] S., C. i L. vendentium — [21b] S., C. i L. beccaria — [22] S. venientium, C. vendentium — [23] S. quam — [24] Samo V., S. i C. — [25] Samo L. — [26] Samo V., S. i C. — [27] Samo V., S. i C. — [28] S. i C. molendinariorum, L. molinariorum — [29] Samo V., S. i C. — [30] Samo S. — [30a] C. panifocularum — [31] Samo V., S. i C. — [32] Samo L. — [33] S. fornariorum, L. furnariarum — [34] S. conquentium, C. i L. coquentium — [35] C. i L. panem — [36] Samo V., S. i C. — [37] Samo L. — [37a] S., C. i L. platea —

47. De pęna (illorum, qui conducunt)[1] (conducentium)[2] vinum forense Tragurium.
48. De pęna non solvencium[3] mercatoribus forensibus (pro rebus emtis ab eis)[4].
49. De pęna portancium[4a] arma.
50. De pęna euncium[4b] de nocte (sine lumine)[5].
51. De pęna custodis, qui vadit solus de nocte.
52. De pęna tenentis tabernam (de nocte)[5a] apertam[6] (post sonum campanę et bibentis in ipsa taberna)[7].
53. De pęna non solventis tabernario de vino sibi vendito.
54. De pęna tenentis lapidem[8] seu fangum in vijs (sellizatis[8a])[9].
55. De aptacione[9a] viarum civitatis.
56. De pęna ponencium[9b] lętamen[10] extra[11] murum civitatis.
57. De pęna proitiencium[12] aquam vel immundiciam[13] in vias[14].
58. De pęna non tenencium[15] andronas clausas.
59. De pęna proicientium[16] (letamen)[17] (ab orto[18] Pelegrini[19] usque ad terram rubeam)[20] (circa pontem terrę firmę)[21].
60. De pęna lavancium[21a] in ponte Buę[22] et spandencium[22a] in ponte terrę firmę.
61. De pęna retinencium[23] porcos in civitate vel burgo.
62. De pęna tenencium[23a] calcinam ad ripam portus.
63. De pęna fraudantis rodagiam[24] sibi factam.
64. De camerarijs, massarijs et alijs officialibus fraudem committentibus[24a].
65. De pęna promittentis[25] aliquid de bonis communis.
66. De pęna usurpancium[25a] de terris communis.
67. De pęna (iudicum et aliorum[26])[27] officialium recipiencium[27a] bensenia[28].
68. De pęna extraencium[29] metas de alieno agro.
69. De pęna extraencium[30] metas vel[31] usurpancium[31a] terram (sui)[32] vicini.
70. De pęna spinancium[32a] ortos[33] extra metas.

---

[1] Samo V., S. i C. — [2] Samo L. — [3] S., C. i L. solventium — [4] Samo V., S. i C. — [4a] S., C. i L. portantium — [4b] S., C. i L. euntium — [5] Samo L. — [5a] Samo S., C. i L. — [6] L. apertam de nocte — [7] Samo V., S. i C. — [8] L. lapides — [8a] S. i C. salizatis — [9] Samo V., S. i C. — [9a] S., C. i L. aptatione — [9b] S., C. i L. ponentium — [10] S. literam — [11] S. ex, L. circa — [12] S. prohitientium, C. prohibentium, L. proijcentium — [13] S. in monditiam, C. immunditiam, L. immunditias — [14] L. vijs — [15] S. tenetium, C. i L. tenentium — [16] S. proitientium, C. proicientium, L. proijcientis — [17] Samo C. i L. — [18] C. horto — [19] S. Peligrini, C. Pellegrini — [20] Samo V., S. i C. — [21] Samo L. — [21a] S., C. i L. lavantium — [22] L. Bovę — [22a] S. C. i L. spandentium — [23] S. i C. retinentium, L. tenentium — [23a] S., C. i L. tenentium — [24] L. rogadiam — [24a] S. i L. committentibus, C. commictentibus — [25] C. promictentis — [25a] S., C. i L. usurpantium — [26] C. aliorumque [27] Samo V., S. i C. — [27a] S., C. i L. recipientium — [28] S. i C. ensenia, L. xęnia — [29] S. extraentium, C. i L. extrahentium — [30] S. extraentium, C. extrahentium, L. excedentium — [31] L. et — [31a] S., C. i L. usurpantium — [32] Samo V., S. i C. — [32a] S., C. i L. spinantium — [33] C. i L. hortos —

71. De pęna non laborantis vineam.
72. (De pęna illorum, qui laborant vineas ad medietatem vel terciam[1])[2] (De temporibus laborandi vineas)[3].
73. (De pęna domini et cappatoris[4] seu laborantis)[5] (De modo solvendi laborantibus in agro)[6].
74. De pęna (recipientis[7] laboratorem et e converso)[8] (conductorum vel laboratorum decipientium)[9].
75. (De pęna dimittentis[10] vineam sine requisitione domini, et quod dominus possit vineam recipere, si non reddiderit[11] mediam mensuram pro quolibet vreteno)[12] (Quando laborator possit dimittere vel dominus accipere vineam)[13].
76. De pęna metencium[14], vendimancium[15] vel[16] recolligencium[17] fructus in requisito domino.
77. De pęna (illorum, qui vendimant[18])[19] (vindemiantium)[20] antequam solvant custodibus.
78. De pęna retinentis[21] canes (sine uncinis)[22] tempore vendimiarum[23].
79. De pęna racinantis[24] uvas vel olivas sine voluntate[25] patronum.
80. De pęna locancium[26] boves (et salmerios)[27] (sine voluntate domini)[28] (in requisito domino)[29].
81. De pęna ponencium[30] villanos[31] in terris[32] Tragurij non respondentes[33] (Tragurino)[34] (communi)[35].
82. De pęna laborantis possessionem contra[36] pręceptum curię.
83. De pęna vetancium[37] pignora rivarijs[38] (curię)[39].
84. De pęna renuentis iurare.
85. De pęna inobediencium[40] comiti[41] sive[42] curię.
86. Da pęna (illorum, qui se detractaverint[43])[44] (se deiactantium)[45] a citadanza[46] communis.
87. De pęna apotecharij[47] et medici habencium[48] simul societatem.
88. De pęna medici, notarij et[49] speciarij[50] recedencium[61] de civitate absque licencia[52].
89. Quod non augumentetur salarium alicui salariato.

---

[1] S. i C. tertiam — [2] Samo V., S. i C. — [3] Samo L. — [4] S. i C. zappatoris — [5] Samo V., S. i C. — [6] Samo L. — [7] Pogrješno mjesto deci pientis — [8] Samo V., S. i C. — [9] Samo L. — [10] C. dimisctentis — [11] S redideritt — [12] Samo V., S. i C. — [13] Samo L. — [14] S., C. i L. metentium — [15] S. vendimantium, C. i L. vindemiantium — [16] L. et — [17] S., C. i L. recoligentium — [18] S. vendemant, C. vindemiant — [19] Samo V., S. i C. — [20] Samo L. — [21] L. tenentium — [22] Samo L. — [23] S. vendemiarum, C. i L. vindemiarum — [24] S. raccinantis, L. racemantium — [25] L. licentia — [26] S., C. i L. locantium — [27] Samo L. — [28] Samo V., S. i C. — [29] Samo L. — [30] S., C. i L. ponentium — [31] S. vilanos — [32] L. districtu — [33] Pogrješno mjesto respondentium, u L. resp. — [34] Samo V., S. i C. — [35] Samo L. — [36] S. qn. — [37] S., C. i L. vetantium — [38] S. riverijs — [39] Samo V., S. i C. — [40] S., C. i L. inobedientium — [41] L. comitis — [42] S. si ut, C. i L. et — [43] V. deractaverit — [44] Samo V., S. i C. — [45] Samo L. — [46] C. cittadinanza, L. citadancia — [47] S. i L. apotecarij, C. apothecarij — [48] S. i C. habentium, L. facientium — [49] L. ex — [50] C. specidarij, L. spec. — [51] S., C. i L. recedentium — [52] S., C. i L. licentia —

90. De pęna vendencium[1] (salem ad minutum)[2] vel extrahencium[3] (de civitate Tragurij)[4] (sal)[5].
91. Qualiter sal venditori detur[6] ad vendendum.
92. De pęna salinariorum comitencium[7] fraudem.
93. De (pęna)[8] extraencium[9] blavam extra civitatem (vel dixtrictum[10])[11].
94. De pęna habencium[12] boves vel possessiones in districtu Tragurij, qui[13] blavam[14] extrahunt[15].
95. De pęna vendentis avenam[16] aliter quam cum culmo.
96. De pęna dantis[17] paleam[18] cum blava[19][20].
97. De pęna mutuantis ad usuras[21].
98. Quod (civis)[22] refutans citadançam[23] non possit suum mustum portare Tragurium.
99. (De pęna fabri[24] recipientis ultra quam ordinatum est)[25] (Quomodo solvatur fabris)[26].
100. De pęna animalium dancium[27] dampnum[28])[29].
101. De pęna (illorum, qui pascunt[30])[31] (passentium)[32] bestias infra certos confines.
102. (De pęna pastorum et dominorum)[33] (De pastorum pęna et damnorum)[34] (De modo dandi et accipiendi bestias ad pascendum)[35].
103. De pęna notarij non publicantis instrumenta infra mensem.
104. De pęna (illorum, qui reducunt)[36] (reducentium)[37] in forma publica (vel notarij)[38] statuta (vel notas)[39] communis[40] sine licentia.
105. De pęna non observantis[41] pactum[42] navigancium[43].
106. De pęna marinariorum non discargancium[44] (navem)[45] tempore neccessitatis[46].
107. (De pęna marinariorum et aliarum personarum faciencium[47] furtum vel excessum in nave[48])[49] (De modo puniendi navigantes)[50].
108. De modo et forma marturizandi[51] (reos)[52].
109. Qualiter fieri debeant condempnationes[53] et absolutiones.

---

[1] S., C. i L. vendentium — [2] Samo V., S. i C. — [3] S., C. i L. extrahentium — [4] Samo V., S. i C. — [5] Samo L. — [6] L. Qualiter detur sal venditoribus — [7] S. commitentium, L. committentium, C. commictentium — [8] Samo V., C. i L. — [9] S. extraentium, C. i L. extrahentium — [10] C. destrictum — [11] Samo V., S. i C. — [12] S., C. i L. habentium — [13] L. et — [14] V. plavam — [15] L. extrahentium — [16] V. i S. advenam — [17] V. danditis — [18] V. i S. palam — [19] V. plava — [20] C. blavam cum palea — [21] C. usuram — [22] Samo V., S. i C. — [23] S. i L. citadantiam, C. cittadinantiam — [24] S. fabris — [25] Samo V., S. i C. — [26] Samo L. — [27] S. i C. dantium — [28] S. i C. damnum — [29] L. damnificantium — [30] C. passunt — [31] Samo V., S. i C. — [32] Samo L. — [33] Samo V. i S. — [34] Samo C. — [35] Samo L. — [36] Samo V., S. i C. — [37] Samo L. — [38] Samo V. i C. — [39] Samo S. i L., u S. prvobitno također in forma publica vel notarij statuta cois — [30] L. statuta vel notas communis in forma publica — [41] L. obşervantium — [42] L. pacta — [43] S. i C. navigantium, L. navigandi — [44] S. i C. discargantium, L. descaricantium — [45] Samo V., S. i C. — [46] S., C. i L. necessitatis — [47] S. i C. facientium — [48] C. navi — [49] Samo V., S. i C. — [50] Samo L. — [51] C. matirizandi, L. torquendi — [52] Samo L. — [53] S., C. i L. condemnationes —

110. De condempnationibus[1] non remittendis[2].

111. (Quod de condempnationibus fiant duo libri)[3] (De condemnationibus fiant 2º libri)[4] (Quod fiant duo libri condemnationum)[5] (De ordine cancellandi condemnationes)[6].

112. De condempnationibus[7] (exemplandis)[8] in fine regiminis (comitis)[9].

113. De compensatione[10] condempnancium[11].

114. (De maleficijs vel[12] dellictis[13]. in[14] quibus non est ordinata[15] pęna[16])[17] (De poenis non determinatis per statuta)[18].

Secundus liber statutorum[19]
(de malleficijs[19a])[20].

1. Quod comes non se intromittat[21] de maleficijs retroactis[22].

Ordinamus, et firmiter statuimus, quod comes Tragurij, qui est, et (qui)[22a] pro tempore fuerit[23], non possit nec debeat se intromitere[24] aliquo ingenio, nec aliquo exquesito[25] colore in aliquibus omicidijs[26], vel alijs maleficijs iam transactis, et specialiter ab[27] annis domini MCCCXXº[28] indictione III[29] retro nec ponere, nec poni facere, nec arrengare[30] nec[31] arrengari[32] facere per se vel (per)[33] aliam interpositam personam in aliquo consilio generali vel speciali in contrarium prędictorum; et si aliquis civis de consilio contra hoc dicere vel tractare pręsumpserit[34], solvat pro qualibet vice, nomine pęnę libras C parvorum; et hoc statutum sit pręcisum et trunchum[35] et per hoc volumus omnibus alijs statutibus[36], in contrarium loquentibus, derogari.

2. Quod comes non procedat per inquisitionem, nec recipiat accusationem[37], nisi in hijs[38], in quibus concessum est sibi arbitrium; et in quantum tempus possit fieri accusatio.

Statuimus, et firmiter ordinamus, quod comes civitatis Tragurij non possit nec debeat facere inquisitionem nec[39] accipere denunciationem contra aliquem, salvis illis casibus, in quibus sibi est concessum arbitrium secundum

[1] S., C. i L. condemnationibus — [2] C. remictendis — [3] Samo V. — [4] Samo S. — [5] Samo C. — [6] Samo L. — [7] S., C. i L. condemnationibus — [8] Samo V. i L. — [9] Samo V., S. i C. — [10] S. compensationem — [11] S. i C. condemnantium, L. condemnationum — [12] Riječi „vel" nema u S. — [13] S. i C. delictis — [14] Riječi „in" nema u S. — [15] C. determinata — [16] Riječi „pęna" nema u S. — [17] Samo V., S. i C. — [18] Samo L. — [19] S. Liber IIs, C. Liber secundus, L. Statutorum liber secundus — [19a] S. i C. maleficijs — [20] Samo V., S. i C. — [21] C. intromictat — [22] L. ante actis — [22a] Samo C. — [23] S. fiunt, C. fiet — [24] S. i L. intromittere, C. intromictere — [25] C. exquisito, L. quaesito — [26] C. i L. homicidijs — [27] C. de — [28] S. i C. Millesimo CCCXXº — [29] C. tertia — [30] L. arengare — [31] C. neque — [32] L. arengari — [33] Samo V. — [34] S. presunserit — [35] L. truncum — [36] C. i L. statutis — [37] S., C. i L. accusationem — [38] C. i L. ijs — [39] C. neque —

formam pactorum, quę habemus cum domino duce et communi[1] Venetiarum. Sed si alicui facta fuerit iniuria[2] vel superbia dicto vel facto ab aliquo, possit accusationem facere, videlicet infra[3] octo[4] dies, (et)[5] si dicta iniuria[6] sibi facta fuerit[7], in civitate vel districtu, vel infra unum mensem, si facta fuerit extra districtum Tragurij, super quibus accusis idem comes procedere possit et debeat secundum formam statuti, et a dictis terminis in antea, si accusatio facta non fuerit, postea non audiatur, nec recipiatur.

3. Quod comes possit capere vulnerantes (et percucientes[8] cum sanguinis efuxione[9])[10] et[11] quod plexariam[12] accipiat[13] a quolibet acusato[14].

Item si quis vulneraverit aut percusserit aliquem cum sanguinis efuxione[15], ita tamen quod in hoc sanguis de naso vel de ore non inteliigantur[16], comes Tragurij possit talem vulnerantem et percucientem[17] capere et (eum)[18] retinere quousque a medico certitudinem habuerit[19] (quod)[20] ille[21], qui percussus vel vulneratus fuerit, sit[22] extra periculum mortis, et si a dicto medico, et per sacramentum eius talem certudinem habuerit, dimictat[23] eum, et si medicus in civitate non esset, stetur[24] super hoc deliberationi maioris partis iudicum[25] curię, et si forsan talis vulnerans vel percuciens[26] accusatus fuit[27], accipiat comes ab eo, antequam eum dimictat[28] bonam plezariam, vel pignus et postea condempnet[29] eum secundum formam statutorum[30]; (a)[31] quolibet[32] etiam accusato[33] cum ad respondendum vel se defendendum venerit, volumus, quod comes, antequam ipsum de palacio[34] dimictat[35], accipiat similiter[36] bonam plexariam[37].

4. De accipiendo plezariam[38] ab illo, qui accusaverit, et de pęna, si non probaverit.

Ordinamus, quod si quis accusaverit aliquem vel aliquam, statim dare debeat plezariam[38], ut si non probaverit accusationem, quam fecerit, ad minus per unum testem vel per confessionem accusati, solvat communi pro banno soldos[39] quinque[40] parvorum.

---

[1] C. comune — [2] S. ingiuria — [3] S. in forma — [4] L. VIII — [5] Samo V. i S. — [6] S. ingiuria — [7] S. fuerint — [8] S. i C. percutientes — [9] S. efusione, C. effusione — [10] Samo V., S. i C. — [11] C. e — [12] C. i L. plezariam — [13] L. accipiat plezariam — [14] S., C. i L. accusato — [15] C. i L. effusione — [16] S. inteligantur, C. i L. intelligatur — [17] S., C. i L. percutientem — [18] Samo L. — [19] S. habuit — [20] Samo S., C. ima si — [21] L. illum — [22] L. esse — [23] L. dimittat — [24] S. istetur — [25] S. iudicium — [26] C. i L. percutiens — [27] L. fuerit — [28] S. i L. dimittat — [29] S., C. i L. condemnet — [30] S. i C. statuti — [31] Samo V., S. i L. — [32] C. quilibet — [33] C. accusatus — [34] S., C. i L. palatio — [35] L. dimittat — [36] C. etiam — [37] C. i L. plezariam — [38] S. plexariam — [39] C. solidos, L. sol. — [40] S., C. i L. V —

5. De modo procedendi contra accusatos et delinquentes.

Si aliquis accusatus fuerit coram comite occasione malleficij[1], vel quasi, faciat eum comes citari personaliter, vel ad domum; si fuit[2] civis vel habitator huius terrę, bis[3] diversis diebus[4]; et si citatus non comparuerit in terminis, ponatur in banno, in quo banno assignetur ei terminus trium dierum, ut veniat ad se excusandum, et si non venerit, habeatur a dicto termino in antea propter eius[5] contumaciam[6] pro convicto[7] et confesso, et possit comes[8] contra eum procedere, eius absentia non obstante: in forensibus vero, vagabundis et sclavis debeat procedere comes sicut sibi et suis iudicibus melius apparebit[9].

6. De pęna pro verbis[10] iniuriosis[11].

Statuimus, quod si aliquis vel aliqua, cuiuscunque condicionis[12] et status[13] existat, verba contumeliosa aut iniuriosa[14] dixerit, si fuit[15] homo, solvat bannum communi sold.[16] XL, si vero mulier fuerit, solvat sold.[16] XX.

7. De pęna spernentis pręceptum comitis super[17] verbis iniuriosis.

Si aliquis risatus[18] fuerit cum aliquo, et sibi invicem dicerent verba iniuriosa[14], et comes videns vel superveniens dixerit sub pęna banni: quiescatis[19], et ipsa verba dicti comitis vel etiam iudicum suorum spernentes, quiescere noluerit[20], solvat quilibet eorum, qui non quiesceret[21] libras quinque[22] communi[23]; et si forenses[24] esset, remaneat (in)[24a] arbitrio comitis et suorum iudicum.

8. De pęna risancium[25] in curia.

Si quis in alterum manus[25a] miserit[26] in curia vel alibi dando alapam[27] vel percuciendo[28] cum pugno vel alio quocunque[29] modo, dum modo[30] non fiat percussio gladio vel cultello: et fuerit quietus[31] per curiam, solvat bannum communi libras X parvorum: et si in curia inceperit manum mictere[32] violentam, solvat alias libras X passo iniuriam: et si ille, qui

[1] S., C. i L. maleficij — [2] C. i L. fuerit — [3] S. vis — [4] S. dictibus Prepisivač rukopisa C., jer valjda nije svog izvora mogao pročitati, izostavio je riječi pod 2. i 3. — [5] S. sui — [6] S. contumatiam — [7] S. i C. quieto — [8] C. come — [9] C. placuerit — [10] C. proverbij — [11] S. in iuriosis, C. inuriosis — [12] S. i C. conditionis, L. condictionis — [13] C. stati — [14] C. inuriosa — [15] C. i L. fuerit — [16] C. solidos, L. sol. — [17] L pro — [18] S., C. i L. rixatus — [19] C. quiescite — [20] C. i L. noluerint — [21] C. quiescerit — [22] S., C. i L. V — [23] S. cois — [24] C. i L. forensis — [24a] Samo V., S. i L. — [25] S. risantium, C. i L. rixantium — [25a] L. manum — [26] S. misserit — [27] C. alapham — [28] C. i L. percutiendo — [29] L. quocumque — [30] C. dumodo — [31] L. convictus — [32] S. mitere, L. mittere —

primo fuerit percussus[1] in continenti se vendicando percuciat[2] illum. a quo percussus fuerit. arbitrio comitis reservetur[3]. utrum puniatur vel non. aut in qua quantitate.

9. De pęna verberantis servos vel ancillas.

Si quis verberaverit alienum servum vel ancillam. non feriendo (eum vel)[4] cum spada vel cultello, solvat pro banno communi libras tres[5] parvorum, et (si)[6] ex verbere illo servus vel ancilla infirmus fuerint[7], solvat patrono seu domino eius per omnes dies, quibus steterit[8] infirmus, sicut curię videbitur.

10. De pęna offendentis extraneum.

Volumus, quod quicunque[9] civis manus miserit sine efusione[10] sanguinis in aliquem forensem. solvat bannum communi librarum[11] quinque[12] parvorum; salvo quod si civis[13] substinuisset[14] in aliquo loco iniuriam ab extraneo, de qua legitime possit[15] probare. et se de ipsa iniuria vendicaverit[16], non debeat rector contra ipsum civem procedere nullo[17] modo.

11. De pęna facientis insultum cum armis, et sine armis (et percucientis[18] et non percucientis[19])[20].

Statuimus et ordinamus, quod quicunque[21] moverit[22] se irato animo contra aliquem, seu insultum fecerit contra aliquem sine armis, et non percuserit[23], solvat bannum communi (libr. V parvorum; si vero insultum fecerit contra aliquem cum armis, et non percusserit, solvat communi)[24] libr.[25] X parvorum: de nocte vero solvat XV; si autem insultum fecerit de die cum armis, et percuserit[26], solvat bannum communi libr.[27] XXV (parvorum)[28], si sanguinem extraserit[29], de nocte vero si percusserit, et[30] sanguinem extraserit[31], solvat libr. L; si autem aliqua persona in platea, logia[32] vel palacio[33] coram[34] comite[35] seu[36] iudicibus[37] percusserit sine armis aliquem, solvat libr.[38] XV, si sanguinem non extraserit[39]: et si sine armis percusserit et sanguinem extraserit[40], solvat libr.[41] XXV, salvo de

[1] S. i C. percussus fuerit — [2] S. i L. percutiat, C. percutiet — [3] S. i C. reservatur — [4] Samo C. — [5] S. III — [6] Samo S., C. i L. — [7] C. i L. fuerit — [8] S. stetterit — [9] S. i C. Volumus, quodcunque — [10] C. i L. effusione — [11] C. libras — [12] S. i C. V — [13] C. cives — [14] C. substinuerit — [15] L. posset — [16] L. vindicaverit — [17] C. i L. ullo — [18] S. percutientis, C. percutientes — [19] S. percutientis, C. percutientes — [20] Samo V., S. i C. — [21] L. quicumque — [22] L. monerit — [23] S., C. i L. percusserit — [24] Samo L. — [25] C. libras — [26] S., C. i L. percusserit — [27] C. libras — [28] Samo V., S. i C. — [29] S. i C. extrasserit, L. extraxerit — [30] S. e — [31] S. i C. extrasserit, L. extraxerit — [32] S. i C. loggia — [33] S. i C. palatio — [34] S. i C. contra — [35] C. comitem — [36] S. i C. vel — [37] C. iudices — [38] C. libras — [39] S. extrasserit, C. i L. extraxerit — [40] S. i C. extrasserit, L. extraxerit — [41] C. libras —

ʂanguine nasonis[1]; si autem percuserit[2] cum armis, et sanguinem extrasserit[3], solvat libr.[4] L et plus et minus ad arbitrium comitis in quolibet casuum[5] prędictorum, semper inspecta qualitate delinquentium et delicti commissi. Et quicunque[6] percusserit et sanguinem traxerit[7] alicui, ut dictum est[8], debeat ultra[9] omnes pęnas prędictas solvere medicum et medicinas percusso seu vulnerato.

12. De pęna incidentis[10] membrum alicui.

Si quis ex percussione sibi facta perdiderit membrum aliquid[11], videlicet manum[12], pedem, nasum vel oculum, habeat percussus (a percussore)[12a] (libr. C)[13] parvorum. Si vero percussus perdiderit digitum manus vel pedis aut auriculam, solvat percussor (in)[14] iniuriam passo libr. L parvorum: salvo semper statuto superius proximo (scripto)[15] de pęnis, et reservato arbitrio comiti in quolibet prędictorum inspecta qualitate personarum et delicti.

13. De pęna facientis homicidium[16].

Statuimus et firmiter ordinamus, quod quicunque perpetraverit, fecerit (seu)[17] commisserit[18] aut commiti[19] fecerit homicidium[20] aut dederit consilium, auxilia[21] vel favorem ad homicidium[22] perpetrandum, sine omni remedio capite mutiletur, vel suspendatur ita, quod moriatur. Et insuper medietas omnium suorum bonorum mobilium et inmobilium[23] deveniat et detur propinquis proximioribus illius, qui fuisset occisus[22]. Et si bona dicti homicidę[25] non forent[26] divisa a parentibus[27] suis, statim dividantur, et medietas partis contingentis[28] ad ipsum homicidam[29] vel constientem[30] aut perpetrantem vel fieri facientem dictum homicidium[31] detur et deveniat in prędictos proximiores (propinquos)[32] dicti occisi. (Et si bona)[33] (Si vero)[34] dicti malefactores[35] aut fugerent[36], ita videlicet, quod capi non possint, de civitate Tragurij et eius districtu[37] perpetuo sint baniti[38]; et medietas omnium bonorum suorum mobilium et inmobilium[39] deveniat in commune, et alia medietas in proximiores dicti occisi: et si indivisa forent, divi-

---

[1] C. nasinis — [2] S., C. i L. percusserit — [3] L. extraxerit — [4] C. libras — [5] C. casu — [6] L. quicumque — [7] S. trasserit, u C. ova je riječ uopće ispuštena — [8] S. et — [9] C. ultro — [10] S. incidendis — [11] C. i L. aliquod — [12] S. i C. pedem, manum — [12a] Samo L. — [13] Samo V., S. i L. — [14] Samo S. i C. — [15] Samo V., S. i L. — [16] C. delictum homicidij, S. omicidium — [17] Samo D., V., S. i C. — [18] C. i L. commiserit, u D. nečitljivo — [19] S. i L. committi, C. commicti — [20] V. i S. omicidium — [21] V., C. i L. auxilium, S. ausilium — [22] S. omicidium — [23] C. i L. immobilium — [24] L proximioribus occisi — [25] V. i S. omicide — [26] L. essent — [27] S. apparentibus — [28] L. tangentis — [29] V. i S. omicidium — [30] S. consencientem, C. conscientem, L consentientem, u rukopisu D ova je riječ zamrljana — [31] S. omicidium — [32] Samo D. i L. — [33] Samo S. i C. — [34] Samo D., V., S. i L. — [35] C. malefactoris — [36] C. aut fugarent, L. aufegerent — [37] S. dixtrictu — [38] S. i L. banniti, C. banditi — [39] C. i L. immobilium —

dantur[1], ut supra; et quilibet possit eos offendere et occidere libere (et)[2] absque pęna; et hoc statutum sit pręcisum et trunchum[3], nec possit dispensari; salvo semper arbitrio domino comiti in homicidijs[4] reservato, secundum formam statutorum[5].

14. De pęna offendentis clericum.

Statuimus et volumus[6], quod si quis[6a] aliquem clericum offenderit, seu iniuriatus fuerit quoquomodo, ea[7] pęna puniatur, qua clericus teneretur[8] et puniretur[9], si offenderet[10] laycum[11] simili delicto, et hoc[11a] comes Tragurij observare teneatur.

15. De pena filiorum offendencium[12] patrem et[13] matrem.

Si quis in patrem vel (in)[14] matrem suam[15] manus iniecerit violentas[16] percuciendo[17] cum clava, gladio vel (cum)[18] coltelo[19] aut ascendes cubile patris illud coinquinaverit[20] contra legem[21], sit exul a civitate (per)[22] biennum[23] et admictat[24] partem suam de bonis patris (et[25] matris)[26]. Sed si gratiam patris vel matris, quem vel quam offendiderit[27], potuerit obtinere infra terminum supradictum, liber sit a memorata[28] admissione[29] partis suę[30]. Sed[31] nichilominus[32] stet exul per bienium[33]. Et si medio tempore in civitate venerit, condempnetur[34] in libras L communi[35], quas si non solverit, sit in bano[36] dicti communis et credatur[37] patri et matri de offensione.

16. De pęna illorum, qui faciunt furtum (in campo)[38].

Si quis de alieno agro vel vinea[39] furtive receperit[40] poma, uvas, fruges aut aratrum, componat domino dampnum[41], et solvat communi pro banno libras V[42] parvorum, et quilibet possit accusare[43], et habeat medietatem dicti banni, et alia medietas sit communis. Remanendo tamen in arbitrio comitis condempnandi[44] plus vel[45] minus secundum qualitatem personarum et qualitatem delicti.

---

[1] S. dividiantur — [2] Samo D., V. i L. — [3] S. i C. truncum — [4] S. omicidij — [5] V., S., C. i L. pactorum — [6] L. ordinamus — [6a] C. aliquis — [7] C. et — [8] S. i C. teneatur — [9] S. i C. puniatur — [10] C. offenderit — [11] S. i C. laicum — [11a] C. sic — [12] S., C. i L. offendentium — [13] V., S., C. i L. vel — [14] Samo D., V. i S. — [15] L. suas — [16] S. i C. violenter — [17] C. i L. percutiendo — [18] Samo D. — [19] V., S., C. i L. cultello — [20] V. quinquinaverit, S. quo inquinaverit — [21] S. leggem — [22] Samo D., V. i L. — [23] C. i L. biennium — [24] S. admittat, C. amictat, L. ammittat — [25] S. vel — [26] Samo D., V., S. i L. — [27] L. offenderit — [28] C. memorate — [29] L. ammissione — [30] S. i C. sui — [31] C. scilicet — [32] S. i C. nihilhominus, L. nihilominus — [33] C. biennium, L. binnnium — [34] S., C. i L. condemnetur — [35] S. comunis — [36] S., C. i L. banno — [37] S. i C. credeatur — [38] Samo V., S., C. i L. — [39] S. vinia — [40] S. recepit, C. recipit — [41] C. i L. damnum — [42] V. quinque. S. L — [43] V. acusare — [44] S., C. i L. condemnandi — [45] C. et —

17. De furtis.

Si quis homo, vel si qua mulier deprehensus[1], vel deprehensa[2] fuerit in latrocinio vel furto[3] (in)[4] insula Bovę[5], molendinis, ara vel semine efficiatur[6] infamis, et furtum restituat, ac solvat communi Tragurij banum[7] libr.[8] XX parvorum; et si servus alicuius in dictis furtis fuerit deprehensus[9], et dominus suus (eum)[10] redimere[11] recusaverit, abscidatur[12] eidem servo nasus, vel fustigetur circa civitatem. Si vero in civitate vel burgo aliquis furtum fecerit, quod furtum sit de sold.[13] XX (vel inde[14] infra fustigetur per civitatem. Et si furtum fuerit a[15] sold.[16] XX)[17] usque ad XL sold.[18] fustigetur et buletur[19]; et si (sit)[20] furtum a sold.[21] LX[22] usque ad libras X, erruatur[23] sibi unus occulus[24]; et si furtum fuerit a libris X usque ad XXV, erruatur[25] sibi duo occuli[26]; et si furtum fuerit ab inde supra[27], appendatur per gullam[28] taliter[29], quod moriatur. Et furtum in omnibus dictis casibus domino restituatur. Si vero fuerit mulier, quę furtum fecerit, restituat furtum et fustigetur et buletur[30] vel nasus sibi amputetur, vel maiori pęna (sibi)[31] afficiatur arbitrio et dispositione comitis inspecta qualitate personę et furti commissi.

18. De pęna illius, qui cellat[32] pecudem.

Volumus, quod si quis in pasculis pecudem alienam invenerit, et eam celans non manifestaverit, componat dampnum[33], et solvat communi bannum[34] libr.[35] X[36] parvorum.

19. De pęna recipientis res furtivas a servis.

Si aliqua persona receperit ab aliquo servo vel ancilla, pręstavo (vel pręstava)[37] alicuius rem aliquam, quę (inventa)[38] fuerit furtive (fore)[39] subtractam[40] ab ipso servo vel ancilla, pręstavo vel pręstava, (et)[41] restituat ipso[42] domino dictam rem; et id totum, quod iurare voluerit sibi fuisse fortive[43] subratum[44] vel defraudatum; et insuper solvat communi libras X parvorum.

---

[1] S. deprensus — [2] S. deprensa — [3] C. furtu — [4] Samo V., S., C. i L. — [5] V. i S. Bue, C. Buę — [6] V. eficiatur — [7] V., S., C. i L. bannum [8] C. libras — [9] S. deprensus — [10] Samo D. i L. — [11] V. reddimere — [12] S. apsidatur, C. absidatur, L. abscindatur — [13] C. solidis, L. sol — [14] D. in die — [15] D. ad — [16] L. sol. — [17] Samo D., S. i L. — [18] C. solidos, L. sol. — [19] V., S., C. i L. bulletur — [20] Samo L. — [21] C. solidis, L. sol. — [22] S. i C. 60 — [23] S., C. i L. eruatur — [24] V., S., C. i L. oculus — [25] S., C. i L. eruantur — [26] C. i L. oculi — [27] V., S. i C. super — [28] S., C. i L. gulam — [29] V., S. i C. taliter per g. — [30] V., S., C. i L. bulletur — [31] Samo C., u S. je ta riječ precrtana — [32] V., S., C. i L. celat — [33] L. damnum, S. i C. dannum — [34] C. banum — [35] C. libras, L. librarum — [36] L. decem — [37] Samo V., S., C. i L. — [38] Samo D., V., S. i C. — [39] Samo D., V., S. i C. — [40] L. subtracta — [41] Samo V., S. i C. — [42] L. ipsi — [43] V., S., C. i L. furtive — [44] V., S. i L. subtractum, C. subtrattum —

20. De pęna robantis[1].

Iubemus, quod quicunque violenter derobaverit[2] aliquam personam extra civitatem vel burgum, emendet[3] (extra)[4] dampnum[5] et erruantur[6] sibi oculi de capite. Et hoc statutum contra derobatores[7] violentos debeat observari.

21. De pęna inferencium[8] violenciam[9] mulieribus.

Volumus et ordinamus, quod si (quis)[10] violenter cognoverit aliquam mulierem sive nobilem sive popularem, non habentem maritum, et ipsa voluerit eum in maritum, ipse eam accipere in uxorem teneatur, dum modo[11] non sit meretrix publica vel oculta[12], cuius meretricium probari possit per testes fide dignos; et bannum nichilominus[13] solvat communi Tragurij libr. C parvorum. Si vero illa nolluerit[14] eum[15] per[16] maritum, solvat ipsi mulieri libras CC parvorum et communi nichil[17] C libras. Et si carnaliter eam non cognoverit, vim tamen inferre voluerit[18], solvat mulieri libras XL et communi libras L parvorum. Si vero aliquis cognoverit aliquam mulierem violenter, sive nobilem sive popularem, habentem maritum, condempnetur[19] communi libr.[20] C et passę violenciam[21] libr.[22] CC. Et si ipsam carnaliter non cognoverit, sed[23] vim facere conatus fuerit, solvat mulieri libras L., et in alijs L communi condempnetur[24]. Quod si liber homo convictus[25] fuerit de prędictis, vel aliquo prędictorum, et non solverit, ut (superius)[26] dictum est, capite punietur ita, quod moriatur. Si vero servus fuerit, absque[27] remedio[28] suspendatur ad furchas[29] ita, quod moriatur. Et si ancilla fuerit aut meretrix publica, quę publice quęstum sui corporis faciat, cui facta fuerit violencia[30], solvat meretrici pro violentia[31] libras V[32] parvorum et communi (vero)[33] X libras; ancillę vero solvat libr. X[34], et communi pro banno libras XXV, et hoc si eam carnaliter cognoverit; sed[35] si carnaliter non cognoverit, vim tamen fecerit, solvat medietatem ipsi solum modo[36] meretrici et[37] ancillę ac communi. Salvo tamen arbitrio domini comitis de condempnando[38] et puniendo plus et[39] minus secundum formam pactorum, et etiam ex pręsenti nostro statuto, inspecta qualitate et quantitate personarum et delicti.

---

[1] C. rubbantis, V. i L. derobantis — [2] C. rubbaverit — [3] L. emmendet — [4] Samo S. i C. — [5] S., C. i L. damnum — [6] S., C. i L. eruantur — [7] B. de robbatores, C. rubbatores — [8] S. i C. inferentium, L. inferrentium — [9] S., C. i L. violentiam — [10] Samo D., V., S. i L. — [11] C. dumodo — [12] V., S., C. i L. occulta — [13] S., C. i L, nihilominus — [14] S. voluerit, C. i L. noluerit — [15] C. eum noluerit, — [16] V., S., C. i L. in — [17] S. i C. nihil, L. nihilominus — [18] V. infere voluerit, C. intulerit — [19] S. condennetur, C. i L. condemnetur — [20] C. libras, L. lib. — [21] S., C. i L. violentiam — [22] C. libras, L. lib. — [23] u S. ispravljeno iz secundum — [24] S, C. i L condemnetur — [25] S. convintus, C convinctus — [26] Samo D. (i to čini se kasnije umetnuto) — [27] S. abse — [28] C. rimedio — [29] S, C. i L furcas — [30] S., C. i L. violentia — [31] V. violencia — [32] V. quinque — [33] Samo D., V., S. i C. — [3] S. i C. X libras — [35] L. et — [36] C. solumodo — [37] C. vel — [38] S., C. i L. condemnando — [39] S. i C. vel —

22. De pęna mitentis[1] ignem[2].

Pręcipimus[3], quod si aliqua persona malo[4] ingenio ignem possuerit[5] in alienam domum tam civitatis quam burgi, in igne comburatur, et medietas omnium bonorum suorum deveniat in illum, qui dampnum[6] passus est; quę medietas si plus valeret, quam esset dampnum[7], id plus deveniat in commune; et si talis incendarius[8] aufugeret forciam[9] communis, perpetuo baniatur[10] et qui (eum)[11] offendiderit[12], nullam pęnam subportet[13], et omnia bona sua deveniant[14] in commune, ex quibus satisfieri debeat dampno[15] passo[16]. Et si quis maliciose in alienas segetes[17] ignem[18] composuerit, componat dampnum[19] et solvat communi libras V, et si non habuerit, unde solvat[20], puniatur in persona ad arbitrium curię, salvo[21] semper arbitrio (domini)[22] comitis secundum formam pactorum.

23. De pęna non custodiencium[23] ignem de nocte.

Statuimus, quod quilibet homo sive mulier in civitate vel burgo Tragurij in medietate[24] post tercium[25] sonum campanę, quę de sero pulsatur, debeat extinguere ignem, tam in strata, quam in alio quocunque loco[26] nec ignem debeat facere post dictum sonum in aliqua parte burgi extra domum; et qui contra fecerit, solvat bannum communi pro qualibet vice libras X parvorum, et quilibet possit accusare, et habebit medietatem banni, et tenebitur de credencia[27].

24. (De pęna furnorum non habencium[28] fumantem alciorem[29] dicto[30] domus)[31] (De furnis)[32].

Ordinamus, quod aliqua persona furnum habens[33] in civitate vel burgo ignem ponere in ipso furno non audeat, donec fumantem[34] dicti furni (non)[35] fecerit alciorem[36] tecto domus ipsius furni, et ipsum fumantem intus et extra taliter aptaverit, quod nulla damnosa suspicio[37] inde iudicari[38] possit; et qui contrafecerit, solvat communi libras XXV parvorum pro qualibet

---

[1] S. mittentis, C. micteutis — [2] u L. glasi natpis 22. glave: „De incendiariis" — [3] V. i S. percipimus — [4] C. modo — [5] V., S., C. i L. posuerit — [6] S. dannum, C. i L. damnum — [7] S., C. i L. damnum — [8] V., S., C. i L. incendiarius — [9] C. fortiam — [10] S., C. i L. banniatur — [11] Samo V., S., C. i L. — [12] V., S., C. i L. offenderit — [13] V., S., C. i L. supportet — [14] C. devenient — [15] V. dampnum, S., C. i L. damnum — [16] C. passum — [17] V. in alienas segetes maliciose, S. alienas segetes maliciose, C. alienas segetes malitiosi, L. malitiose in alienas segetes — [18] C. igne — [19] S., C. i L. damnum — [20] C. solvere — [21] C. salva — [22] Samo D., V., S. i L. — [23] S., C. i L. custodientium — [24] S. in mediatate, L. immediate — [25] S., C. i L. tertium — [26] V. hoc — [27] V., S., C. i L. credentia — [28] V., S. i C. habentium — [29] C. altiorem — [30] S. decto, V. i C. tecto — [31] Natpis 24. glave u D., V., S. i C. — [32] Natpis 24. glave u L. — [33] V., S., C. i L. habens furnum — [34] S. foumantem — [35] Samo V., S. i C. — [36] V., C., i L. altiores — [37] C. suspitio — [38] V. iudicium —

vice: et quilibet comes, qui pro tempore fuerit ad regimen civitatis Tragurij[1], quolibet mense semel teneatur inquirere de prędictis, et contrafacientes condemnare.

Volentes etiam quod frascħę teneri non debeant per aliquem in furno nec[2] in via publica, nisi quot sufficiant eadem[3] die vel nocte, qua panis quoquetur[4], et quod nemo portet extra furnum[5] brasias[6], et furnarius[7] sive furnaria[8] portari[9] non permittat, quando esset ventus, extra furnum per aliquam personam; et qui vel quę contravenerit[10], solvat (bannum)[11] communi sold.[12] X parvorum.

25. De pęna prodictorum[13] civitatis.

Iubemus, quod si quis tractaverit aut ordinaverit prodere[14] civitatem Tragurij[15], ipse, uxor et filij eius de Tragurio sit[16] perpetuo forbanniti[17] et bona (prodictorum[18] vel[19])[20] proditoris veniant in commune Tragurij[21], bona vero uxorum ipsorum[22] prodictorum[23] vendi debeant per ipsas[24] uxores[25] eorum[26] infra sex menses post condempnationem[27] factam de huiusmodi prodictione[28]: et (si)[29] ipsę[30] uxores[31] dicta bona non vendiderint[32] infra dictum terminum[33], remaneant ipsa eorum[34] bona in commune Tragurij; et si aliquo tempore prędicti[35] prodictores[36] pervenerint[37] in forciam[38] communis Tragurij[39], capite puniantur[40] ita, quod moriantur[41]. (In)[42] inquirendo enim et procedendo contra prodictores[43] huiusmodi comes Tragurij[44] habeat arbitrium secundum modum et formam in pactis ordinatam et contentam[45] et non aliter. Et si quis attemptaverit[46] restistere[47] inquisitioni et processu[48] dictorum proditorum, dando ipsis prodictoribus[49] verbo vel facto auxilium vel favorem, condempnetur[50] communi (in)[51] libras CC parvorum.

---

[1] S. Tragure — [2] V., S., C. i L. vel — [3] C. odem — [4] S. i C. coquitur, V. i L. coquetur — [5] V., S. i C. extra furnum portet — [6] V. braxias, L. brasas — [7] V., S., C. i L. fornarius — [8] V., S., C. i L. fornaria — [9] D. portans, V., S. i C. portare — [10] V., S. i C. contrafecerit — [11] Samo D., V., S. i C. — [12] C. solidorum, L. sol. — [13] V., S., C. i L. proditorum — [14] V., S. i C. prodire — [15] S. Tragure — [16] V., S., C. i L. sint — [17] V., S. i C. banniti — [18] V., S. i L. proditorum — [19] V. i S. seu — [20] Samo D., V., S. i L. — [21] S. Tragure — [22] D. uxor ipsorum, C. uxoris ipsius — [23] U S. ove riječi nema, C. proditoris, V. i L. proditorum — [24] C. ipsam — [25] C. uxorem — [26] C. eius — [27] S., C. i L. condemnationem — [28] S. proditionem, V., C. i L. proditione — [29] Samo D., S., C. i L. — [30] C. ipsa — [31] C. uxor — [32] C. vendiderit — [33] C. tempus et terminum — [34] C. eius — [35] C. predictus — [36] C. proditor, V., S. i L. proditores — [37] V. pervenirent, C. pervenerit — [38] C. fortiam, L. forcia — [39] S. Tragure — [40] C. puniatur — [41] C. moriatur — [42] Samo D. i L. — [43] V., S., C. i L. proditores — [44] S. Tragure — [45] D. contenta — [46] V. atemptaverit, S., C. i L. attentaverit — [47] V., S., C. i L. resistere — [48] C. processo, L. processui — [49] V., S., C. i L. proditoribus — [50] S., C. i L. condemnetur — [51] Samo D —

26. De pęna herbariarum[1].

Si aliqua persona fecerit artes magicas vel herbarias[2] et convicta fuerit de delicto, comburatur (de delicto)[3] usque ad cinerem; et si non venerit in[4] forciam[5] communis, perpetuo sit in banno, et omnia sua bona[6] veniant in commune; salvo, si hęredes habuerit, solum modo[7] pars sua deveniat[8] in commune; scilicet una pars, et quilibet eius hęres[9] habeat similem partem; et si quo tempore venerit in forciam[10] communis, comburatur, ut dictum est.

27. De pęna falsantis monetas[11].

Statuimus, quod falsator (vel incisor)[12] monetę de civitate perpetuo expellatur solutas[13] primo per eum communi lib. XXX parvorum; et si non habuerit, unde solvat, fustigetur et bulletur et expellatur, ut dictum est, et (si)[14] ipsum post modum aliquo tempore venire ad civitatem contingeret[15], et capi poterit, iterum fustigetur et bulletur et expellatur; et tociens[16] hoc fiat, quociens[17] caperetur[17a].

28. (De pęna fieri facientis ac producentis falsum instrumentum[18] vel falsam scripturam)[19]. (De pęna falsantium scripturas)[20].

Statuimus, quod quicunque scribi procuraverit vel fecerit[21] falsum instrumentum aut[22] falsam scripturam, condempnetur[23] communi (in)[24] libras C parvorum, et sit infamis, ac perpetuo non sit, nec esse possit de consilio vel officio, beneficio[25] vel honore aliquo communis Tragurij; et notarius[26], qui scienter scripsisset dictum instrumentum vel scripturam, amputetur (ei)[27] manus dextra[28]; item si aliquis sciens usus fuerit (coram curia aliquo falso instrumento vel falsa scriptura, et ei oppositum vel allegatum fuerit)[29] per adversarium (eius)[30], sit perpetuo infamis et condempnetur[31] communi in libras L[32] (parvorum)[33]. Item accusator[34] falsi instrumenti, qui non probaverit legitime[35] accusationem suam, simili pęna puniatur, qua puniri

---

[1] S. erbariorum, C. herbariorum, L. magiae — [2] S. erbarias — [3] Samo D. i S. — [4] C. ad — [5] C. fortiam, L. fortia — [6] S. i C. bona sua — [7] C. solumodo — [8] C. perveniat — [9] S. eres — [10] C. fortiam, L. fortia — [11] S. i C. monetam — [12] Samo D. i L. — [13] L. solutis — [14] Samo D., V., S. i L. — [15] L. contigerit — [16] C. toties, L. totiens — [17] C. quoties, L. quotiens — [17a] C. capiatur — [18] C. testimonium — [19] Natpis 28. glave u D., V., S. i C. — [20] Natpis 28. glave u L. — [21] V. i S. facere, C. fieri — [22] S. i C. vel — [23] S., C. i L. condemnetur — [24] Samo D., V. i L. — [25] S. benefitio — [26] D. i V. not., L. notario — [27] Samo S. i C. — [28] S. i C. dextera — [29] Samo V., S., C. i L. — [30] Samo D., V., S. i L. — [31] S., C. i L. condemnetur — [32] L. quinquaginta — [33] Samo D., V. i L. — [34] S. i C. accusati — [35] V. probaverit legiptime, C. legitime probaverit —

debuisset accusatus, si accusatio legitime probata fuisset; et prędicta locum habeant (in)[1] instrumentis veteribus scriptis manu notarij civitatis Tragurij[2] usque ad tempus, quo (Lucas)[3] notarius Tragurij[4] incipit[5] facere et scribere instrumenta.

29. De pęna illorum, qui ludunt[6] ad tassilos[7].

Concedimus et volumus[8], quod quilibet libere et impune possit ludere in platea et infra plateam communis Tragurij ad quemcunque[9] ludum tassiliorum[10] voluerit. Extra plateam vero in aliqua[11] parte civitatis vel burgi nullus audeat ad aliquem ludum ludere tassiliorum[12] [13]. in quo ludo ponantur[14] denarij (vel res aut pignora, de quibus possint[15] haberi[16] denarij)[17], et qui contrafecerit, solvat bannum communi sold. XL pro qualibet vice, (etiam si fuerint res aut pignora, de quibus possint haberi denarij)[18] et si accusator (inde)[19] fuerit, habeat medietatem, et teneatur de credencia[20]. Et si unus de luxoribus[21] accusaverit socium[22] vel socios[23], cum quibus luxerit[24], antequam denunciatur[25] per alium, non teneatur ipse ad dandum bannum[26]. Et super facto ludi nulli ius[27] reddatur. Qui enim pro cibo et potu ludere voluerit ad tassillos[28] et calcillos, tabulas[29] vel spadellas[30], ludere in qualibet[31] parte possit sine pęna.

30. De pęna incidencium[32] ligna olivarum (in)[33] insula Bovę[34].

(Ordinamus, quod)[35] si quis (in)[36] insula Bovę[37] ligna olivarum aut olivastrum[38] succidet, solvat communi bannum libr.[39] V[40] parvorum, et quilibet possit accusare, et habebit[41] medietatem banni.

31. De pęna illorum, qui vineas vel arbores succiderint[42].

Ordinamus, quod si quis homo liber vineam vel arbores alienas succederit[43], solvat bannum communi libr. XX parvorum pro qualibet vice

---

[1] Samo L. — [2] S Tragure — [3] Samo L., u D. i S. prazan prostor za to ime — [4] S. Tragure — [5] V., S., C. i L. incepit — [6] C. i L. De pęna ludentium — [7] V., S. i C. ad taxillos, L. cum denariis — [8] D. volimus — [9] L. quemcumque — [10] V., S., C. i L. taxillorum — [11] V. aliquam — [12] V., S., C. i L. taxillorum — [13] C. taxillorum ludere — [14] V., S. i C. ponuntur — [15] V. i S. possunt — [16] S. habere — [17] Samo D., V., S. i L. — [18] Samo C. — [19] Samo D., V., S. i C. — [20] V., S., C. i L. credentia — [21] V., S., C. i L. lusoribus — [22] S. sotium — [23] S. sotios — [24] V., S., C. i L. luserit — [25] S. denuntietur, V. i C. denuncietur, L. denuntientur — [26] C. bandum — [27] C. ludi nullius — [28] V., S., C. i L. taxillos — [29] V. tabullas — [30] V., S. i C. spatellas, L. sparellas — [31] S. quamlibet — [32] S., C. i L. incidentium — [33] Samo V., S., C. i L. — [34] V., S. i C. Buę — [35] Samo V., S. i C. — [36] Samo V., S., C. i L. — [37] V., S. i C. Buę — [38] V. olevastrum, C. oleastrum — [39] C. libras — [40] V. quinque — [41] L. habeat — [42] L. De paena succidentium vineas vel arbores — [43] V., S., C. i L. succiderit —

et pro qualibet arbore fuctifera vel plantata[1] succisa vel extirpata[2], solvat succidens vel extirpans domino rei sold.[3] XL parvorum; et qui ramos inciderit vel scavaverit, solvat communi sold.[3] XL[4], et emendet[5] damnum[6], secundum (avere)[7] (quod)[8] (curię)[9] videbitur; et si condemnatus[10] non solverit dictum bannum, fustigetur per civitatem ab una porta[10a] ad aliam, et perpetuo sit infamis; et si servus fuerit, frustigetur[11] et bulletur; et si dominus eius ipsum servum dare nolluerit[12] ad fustigandum et bullandum, componat damnum et solvat bannum communi. Et si liber homo vel servus secundo[13] reperiatur[14] in simili delicto, et non solverit bannum huius[15] statuti tam communi, quam damnum passo, abscidatur[16] ei manus[17].

32. De pęna incidencium[18] ligna in montanea Perochorem[19].

Iubemus, quod nullus audeat, nec pręsumat incidere, nec rumpere ligna seu fraschas[20] in montanea Perochorem[21] versus[22] Tragurium[23] sicut tendit[24] tota montanea Cherbane[25] et supra[26] molendina[27]; et qui contrafecerit, solvat in banno[28] qualibet vice libr.[29] quinque[30] parvorum, de quibus medietas sit communis et alia medietas accusatoris, si per accusationem eius veritas habebitur.

33. De pęna habencium[31] falsas[32] mensuras[33] vel pondera[34] (et defraudencium[35] ipsas mensuras)[36].

Ordinamus, quod quicunque aliquam mensuram fraudaverit, solvat bannum communi libr.[37] V[38] parvorum; et quicunque usus fuerit aliqua mensura falsa vel statera vel pensa, condempnetur[39] communi Tragurij (in)[40] libr.[41] V[42] (et)[43] teneatur resarcire[44] dampnum[45], quod fecerit; et plus et minus condempnari[46] possit ad arbitrium comitis inspecta qualitate delicti et personarum.

---

[1] V., S., C. i L. planta — [2] L. exstirpata — [3] C. solidos — [4] V., S., C. i L. sol. XL solvat communi — [5] C. emendetur — [6] V. dampnum — [7] Samo V. — [8] Samo D. i L. — [9] Samo D., S., C. i L. — [10] D. condennans, C. condemnatum — [10a] S. i C. parte — [11] V., S., C. i L. fustigetur — [12] V., S., C. i L. noluerit — [13] V., S. i C. servo, L. nema te riječi — [14] V., S. i C. recipiatur — [15] V., S. i C. huiusmodi — [16] S. absidatur, V. i C. abscidatur, L. abscindatur — [17] V., S., C. i L. nasus — [18] S., C. i L. incidentium — [19] V. prachoiem, S. prochoem, C. pochoiarum — [20] V., S. i C. frascas — [21] V. Pochoierum, S. Pocoiarum, C. Pochoiarum — [22] C. versu — [23] S. Tragure — [24] S. tenditur — [25] S. Carbane, V. i C. Charbane — [26] L. super — [27] V. mollendina — [28] V. bano — [29] C. libras — [30] S., C. i L. V — [31] V., S. i C. habentium — [32] D. falsis — [33] D. mesuras — [34] L. De paena utentium falsis mensuris vel ponderibus — [35] V. i S. defraudantium, C. defraudantibus — [36] Samo D., V., S. i C. — [37] C. libras, L. librarum — [38] V. i L. quinque — [39] S., C. i L. condemnetur — [40] Samo D., V., S. i L. — [41] C. i L. libras — [42] V. quinque — [43] Samo V., S., C. i L. — [44] V. reserare — [45] V., S., C. i L. damnum — [46] S., C. i L. condemnari —

34. De pęna non vendencium[1] ad mensuras communis et qualis debet esse starius fichuum[2].

Statuimus, quod nullus civis vel forensis ad modo[3] audeat[4] vendere[5] bladum nec (aliquid)[6] aliud, nisi ad mensuras[7] communis, (et)[8] si eas habere potuerit, sub libr.[9] V parvorum pęna[10]; et quilibet possit accusare et habeat[11] sold.[12] XX ex dictis V[13] libris[14]; et si venditor mensuras cummunis habere non posset[15], possit cum alijs iustis mensuris[16] mensurare et vendere sine pęna. Volumus quidem[17], quod ad modo[18] starius ficuum[19], seu cum quo mensurabuntur fichus[20], esse debeat proporcionabiliter[21] tantum largus[22], quantum longus; item quod sex starij sine culmo sint et faciant unum modium tragurinum[24] antiquum[25]; et qui cum alio stario mensuraverit fichus[26], puniatur et condempnetur[27] prędicta pęna, et si accusator (inde)[28] fuerit, (habeat)[29] sold.[30] XX[31] parvorum et teneatur secretus.

35. De pęna non habencium[32] pensas de brunzo[33] vel fero[34].

Statuimus, quod omnes et singuli merchatores[35] qui publice (vendunt et)[36] emunt, teneantur et debeant habere pensas de brunzo[37] vel (de)[38] fero[39] a libris X infra sub pęna sol. XL[40] pro quolibet[41].

36. De pęna non solvencium[42] (datium)[43] de bestijs (occissis et vivis et quomodo solvitur ipsum dacium[44])[45].

Quicunque in civitate vendederit[46] carnes mortuorum animalium[47] vel occisorum, solvat communi[48] Tragurij[49] pro datio de quolibet bove et bacha[50] sold.[51] V[52] parvorum; de cervo, qui vendiderit[53] in macello[54] sold.[55]

---

[1] V., S., C. i L. vendentium — [2] S. fichum, V. i L. ficuum — [3] V., S. i C. amodo, L. á modo — [4] S. audiat — [5] S. vendire — [6] Samo V., S., C. i L. — [7] S. i C. mensuram — [8] Samo S. — [9] V. quinque — [10] L. sub paena lib. V par. — [11] S. i C. habere — [12] C. solidos — [13] V. quinque — [14] S. i C. libris V — [15] S. i C. possit — [16] V., S. i C. mensuris iustis — [17] C. insuper — [18] V., S., C. i L. a modo — [19] S. ficium — [20] V., S., C. i L. ficus — [21] V. i S. proporcionaliter, C. proportionaliter, L. proportionabiliter — [22] S. largum — [24] S. Tragure — [25] V. i S. antiqum — [26] V., S., C. i L. ficus — [27] S., C. i L. condemnetur — [28] Samo D., V. i S. — [29] Samo D., C. i L. — [30] C. solidos, L. sol. — [31] S. i C. XXV — [32] V., S., C. i L. habentium — [33] V., S. i C. bruntio, L. brunzo — [34] V., S., C. i L. ferro — [35] V., S., C. i L. mercatores — [36] Samo D. i L. — [37] V. brunço — [38] Samo D. i L. — [39] V., S., C. i L. ferro — [40] V., S. i C. sub pena XL librarum — [41] V., S., i C. pro qualibet vice — [42] V., S., C. i L. solventium — [43] Samo L. u S. kasnije drugom rukom umetnuto — [44] V., S. i C. datium — [45] Samo D., V., S. i C. — [46] V., S., C. i L. vendiderit — [47] C. animalium mortuorum — [48] D. coe — [49] S. Tragure — [50] V. vacha, S. vaccha, C. i L. vacca — [51] C. solidos, L. sol. — [52] V. quinque — [53] C. vendideri — [54] V. macelo — [55] C. solidos L. sol.

V[1], de porco sive[2] porca[3] solid.[4] IIII[5], de edo[6] vel agno tonsorato denarios sex[7] parvos, de pecude, capra, ircho[8], ariete et alijs[9] bestijs minutis denarios XVI parvos; et qui non solverit dictum dacium[10] eo die, quo carnes vendiderit, sold.[11] X parvorum solvat communi pro banno[12], (et)[13] dacium[1] duplum[15]. Item quod nullus portet extra civitatem vel burgum nec districtum[16] Tragurij[17] aliquas carnes (vivas)[18] (vel)[19] mortuas, de quibus (non)[20] solverit[21] duana[22], nisi prius ipsam duanam solverit, in pęna sold.[23] XL parvorum, pro qualibet vice et solvat duplum[24] dictę[25] duanę[26].

37. (De pęna becariorum[27] vendencium[28] carnes contra[29] statutum et ordinem tassatum[30])[31] (De modo vendendi carnes ad minutum)[32].

Ordinamus, quod quicunque[33] vendit carnes, vendit[34] libram carnium bovis vel vachę[35] duobus denarijs parvis[36], et non ultra; libram carnium porci dechoriati[37] denarijs[38] quatuor[39], et non decoriati denarijs[40] V; libram scorpe[41] decoriatę denarijs[42] III[43], et non decoriatę denarijs[44] IIII[45], et non ultra; libram carnium castrati denarijs[46] IIII[47]; (et libram)[48] carnium salitarum[49] de scrofa[50] denarijs[51] V; quarterium pecudis, caprę, monthoni[52], biçzi[53], castrati denarijs[54] XXVIII[55], et non ultra; caput istarum (bestiarum)[56] minutarum pro[57] VI[58] (den.)[59], intestina[60] cum sanguine, (et)[61] pedes[62] per[63] sex[64] denarios[65]. Qui autem contra prędicta fecerit vel aliquid[66] predictorum, solvat bannum communi pro qualibet vice sold.[67] C (parvorum)[68]; et quilibet possit accusare, et habeat medietatem banni. Item quod aliquis venditor

---

[1] V. quinque, S. 5 — [2] S. et, C. seu — [3] V. porcha — [4] C. solidos, L. sol. — [5] S. i C. 4, L. quatuor — [6] L. hoedo — [7] L. VI — [8] V., S. i C. irco, L. hyrco — [9] C. alij — [10] V., S., C. i L. datium — [11] C. solidos, L. sol. — [12] L. solvat communi pro banno sol. X par. — [13] Samo V., S., C. i L. — [14] V., S., C. i L. datium — [15] S. dupplum — [16] S. i C. dixtrictum — [17] S. Tragure — [18] Samo D. i L. — [19] Samo D., V., S. i L. — [20] Samo C. — [21] L. solvitur — [22] V., S. i C. duanam — [23] C. solidorum, L. sol. — [24] S. dupplum — [25] V. i S. ipse, C. ipsi — [26] V. duanne, S. duhane — [27] V. i S. bechariorum, C. beccariorum — [28] S. i C. vendentium — [29] C. extra — [30] V., S. i C. taxatum — [31] Natpis 37. glave u D., V., S. i C. — [32] Natpis 37. glave u L. — [33] S. quiqunque, L. quicumque — [34] V., S., C. i L. vendat — [35] V. vace, S. vacce, C. i L. vacchę — [36] S. i C. parvis denarijs — [37] V., S., C. i L. decoriati — [38] D. i L. den. V. i S. denarios — [39] V. i S. IIII, C. 4 — [40] D. i L. den., V. i S. denarios — [41] V. scrope. S. scrophe, C. scrophię, L. scrophae — [42] D. den., V., S. i L. denarios — [43] C. 3, L. tres — [44] D. i L. den., V. i S. denarios, C. solidis — [45] C. 4, L. quatuor — [46] D., V. i L. den., S. d-os — [47] C. 4, L. quatuor — [48] Samo D. i L. — [49] L. salatarum, u S. kasnije ispravljeno iz „salitarum" u „salatarum" — [50] C. i L. scropha — [51] D. dn., V. i L. den., S. d-os — [52] V., S., C. i L. montoni — [53] V. i S. bicci, C. becchi, L. hyrci — [54] V. i L. den., S. den-os — [55] C. 28 — [56] Samo V., S., C. i L. — [57] V., S. i C. parvulos — [58] C. sex — [59] Samo D. i L. — [60] V. incestina — [61] Samo V., S., C. i L. — [62] D. pedens, C. pede — [63] L. pro — [64] L. V — [65] D., V. i L. den. — [66] L. aliquod — [67] C. solidos, L. sol. — [68] Samo V., S., C. i L. —

carnium non renuat (ad)[1] minutum vendere ad pondus carnes bovis, vache[2], porci[3], scrofę[4] et castrati sive multum sive parum[5] omnibus emere volentibus, nec renuat dividere quarterios aliarum carnium et dare medium quarterium vel tres partes aut unam tantum partem quarterij, secundum quod pauperes personę emere voluerint; (et)[6] qui renuerit vel contrafecerit, solvat bannum prędictum[7], et quilibet possit accusare et habeat medietatem dicti banni. Communitas vero teneatur facere reparari[8] assides, ubi venduntur carnes.

38. De pęna emencium[9] animalia causa extrahendi (illa de civitate)[10].

Statuimus, quod aliquis civis vel forensis non emat in ponte staterę vel circa aliquem castratum vel animal causa extrahendi[11] de civitate sub pęna et banno librarum X parvorum pro qualibet vice, et quilibet possit accusare et habeat medietatem.

39. De pęna vendencium[12] carnes alibi quam in becaria[13].

Ordinamus, quod nullus audeat carnes aliquas recentes vendere ad minutum in aliquo loco nisi in becharia[14] communis; et qui contrafecerit, solvat (communi)[15] nomine banni libr. V[16] parvorum, et quilibet possit accusare et habeat medietatem. Salvo quod quilibet possit vendere carnes sichas[17] et salitas[18] alibi, quam in becaria[19], dum[20] tamen hoc faciat de voluntate eius, qui habet duanam; et si aliter vendiderit, solvat pęnam prędictam; et quilibet possit accusare et habeat medietatem.

40. (De pęna caligariorum vendencium[21] contra statutum et de fabris)[22].
(De caligariis et fabris)[23].

Statuimus quod quilibet caligarius, qui de cętero solverit[24] calciamentum alicuius bubulcij[25] vel vilani[26] de solis patroni, habeat pro solatura octo[27] denarios, pro solatoria[28] vero[29] alicuius calciamenti (et)[30] viri seu[31] mulieris de solis ipsius viri vel mulieres[32], habeat sex denarios, pro solatura

[1] Samo L. — [2] S., C. i L. vacchę — [3] L. porchi — [4] S. scrope, C. i L. scrophę — [5] S. i C. parvum — [6] Samo D., V., C. i L. — [7] C. predictorum — [8] S. i C. teneatur reparare — [9] S. eminentium, V., C. i L. ementium — [10] Samo D., V., S. i C. — [11] D. i S. ex-endi, L. extraendi — [12] V., S., C. i L. vendentium — [13] V. becharia, S., C. i L. beccaria — [14] S., C. i L. beccaria — [15] Samo C. — [16] C. 5 — [17] V., S., C. i L. siccas — [18] V., S., C. i L. salatas — [19] V. becharia, S., C. i L. beccaria — [20] C. dumodo — [21] S. i C. vendentium — [22] Natpis 40. glave u D., V., S. i C. — [23] Natpis 40. glave u L. — [24] L. solaverit — [25] V., S., C. i L. bubulci — [26] C. i L. villani — [27] C. 8 — [28] V., S., C. i L. solatura — [29] D. non — [30] Samo V., S. i C. — [31] V., S. i C. sive — [32] V., S., C. i L. mulieris —

vero et scapinatura[1] hominum vel mulierum habeat octo (denarios)[2] et si discoxeretur[3] vel devastaretur, antequam romperentur[4] sola, teneantur caligarij suis expensis reactare[5]; qui si facere recusaverit[6], liceat patrono alteri magistro dare ad aptandum expensis prędicti facere recusantis: (et)[7] nichilominus[8] ipse refutans[9] condempnetur[10] communi in sold.[11] V parvorum pro qualibet vice, de quibus accusattor[12] habeat medietatem et teneatur de credencia[13]. Item quod nullus calzolarius[14] ad modo[15] vendat melius par solarum[16] ultra sol. IIII[17] parvorum, et non accipiat pro factura et[18] opere calzariorum[19] alicuius mulieris dantis sibi coramen ultra XVIII denarios parvos[20]; et non debeat aliquis caligarius[21] vendere calzarios[22] laboratorum quantumcunque[23] fuerint boni ultra sold. X parvorum: zapirium[24] vero sold.[25] VI[26] et[27] dimidio (parvorum)[28]; calcarios[29] mulierum vendere non debeat nec possit ultra sold. VII[30] parvorum. Item quod nullus calzolarius[31] audeat recusare aptare pelles alienas alicuius curaminis[32] accipiendo pro suo labore et conzamento[33] iustum et ęquum pręcium[34], de quo si discordia[35] fuerit, stare debeat arbitrio superstitum, qui ad hoc fuerint deputati: et qui contrafecerit, condempnetur[36] pro qualibet vice in quolibet casuum[37] prędictorum in sold. X parvorum, quorum medietas sit accusatoris et alia medietas sit communis; et credatur iuramento accusatoris, si bona fama fuerit, ac[38] teneatur de credentia. Et hoc statutum locum habeat in fabris.

41. De (pęna)[39] (et)[40] sacramento (et pęna)[41] molinariorum[42].

Statuimus, quod molinarij[43] in principio regiminis curię compareant et iurent facere eorum officium bona fide, et nullam[44] fraudem[45] comittere[46] et bladum unicuique bene et fideliter macinare et custodire et non accipere, ultra quod[47] sibi concessum est[48] per commune: et qui[49] contravenerint[50], solvant[51] bannum qualibet vice sold.[52] XL parvorum et emendet[53] dampnum[54], et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni.

---

[1] C. scarpinatura — [2] Samo D., V. i L. — [3] L. descusiretur — [4] V., S. i C. rumperentur, L. rumperetur — [5] V., S., C. i L. reaptare — [6] L. recusaverint — [7] Samo D., V. i L. — [8] S. i C. nihilominus, L. nihilhominus — [9] S. refutant — [10] S., C. i L. condemnetur — [11] C. solid., L. sol. — [12] V., S., C. i L. accusator — [13] V., S., C. i L. credentia — [14] V. calçolarius — [15] C. i L. a modo — [16] S. par solarium, C. per salarium — [17] C. 4, L. quatuor — [18] L. in — [19] V., S. i C. calciorum — [20] S. i C. parvorum — [21] V., S. i C. caligator — [22] V. calcios, S. i C. calceos — [23] L. quantumcumque — [24] V. çapirium, C. zaperium, L. zapirum — [25] C. solidos, L. sol. — [26] C. sex — [27] D. e — [28] Samo D. i L. — [29] V. i S. calcios, C. calceos, L. calzarios — [30] V. septem, C. 7 — [31] V. calçolarius — [32] V., S., C. i L. coraminis — [33] V. conçamento — [34] V., S. i C. premium, L. praetium — [35] S. descordia — [36] S., C. i L. condemnetur — [37] S. casum, C. casu — [38] C. et — [39] Samo D., V., S. i C. — [40] Samo V., S. i C. — [41] Samo D. i L. — [42] V. mollinariorum — [43] V. mollinarij — [44] S. i C. nulla — [45] S. i C. fraude — [46] S. i C. comunis terre, V. i L. committere — [47] L. ultraquam — [48] C. esset — [49] L. si — [50] C. contravenerit — [51] C. solvat [52] C. solidos, L. sol. — [53] L. emendent — [54] S., C. i L. damnum —

42. (De pęna piscatorum, et)[1] de modo et forma vendendi pisces.

Ordinamus, quod pisces vendantur tali modo, videlicet quod libra grongi[2], anguillę[3], morenę, et treglię[4] vendi debeat denarijs[5] V[6] parvis[7] et non ultra; libra vero omnium piscium habentium[8] squamas[9] et ponderantium a media libra supra vendi debeat (IIII[10] denarijs tantum, a media vero infra vendi debeat)[11] tribus denarijs tantum; libra cevule[12], palametę[13], scrumbi[14] et aliorum, qui fuerint similes[15], vendatur[16] modo et forma piscium habentium squamas[17]; libra vero calamariorum vendatur[18] tribus denarijs; libra squatri[19], pulpi, seppę[20] et canis vendatur[21] duobus denarijs; libra gaptę petrosę[22], ragię[23] et similium vendatur uno denario et dimidio; et qui contrafecerit, solvat libras quinque[24] parvorum communi; et quilibet possit accusare, et habeat medietatem, et eius sacramento credatur, si fuerit bonę (famę)[25] et teneatur in credentia. Item quod nullus vendat pisces alibi, quam in portu Tragurij, videlicet a loco fratrum prędicatorum usque ad pontem, per quem itur ad insulam Buę[26] aut in platea Tragurij sub dicta pęna secundum dictum modum solvenda et exigenda.

43. De pęna panificularum ementium aliud granum, quam (granum)[27] communis, et non facientium bonum panem.

Ordinamus, quod omnes panicoculę[28] teneantur et debeant tantum emere de grano communis[29], et non de alio grano, causa faciendi panem venalem; et qui[30] contrafecerit, solvat bannum communi pro qualibet vice sol. X parvorum; et quilibet possit accusare, et habeat medietatem banni; et quando starius frumenti vendetur soldis[31] VI[32], teneantur facere bonum panem album octo[33] unciarum (et)[34] pro duobus denarijs, et panem XVI unciarum pro IIII[35] denarijs; (et)[36] si frumentum esset carius, minuatur[37] de pondere pro rata; si vero vilius fuerit[38] frumentum, addatur pro rata; et si dictę panificulę[39] vel aliqua ipsarum contravenerit, solvat pro quolibet pane invento minore XII denarios[40], et ammittat[41] panem; et comes teneatur prędicta diligenter inquirere et contrafacientes punire et condempnare[42].

---

[1] Samo V., S. C. — [2] S., C. i L. gronghi — [3] C. murenę — [4] L. treliae — [5] C. denarios, u S. ispravljeno iz „danarios“ u „danarijs“, L. den. — [6] V. i L. V den. — [7] S. i C. parvorum — [8] S., C. i L. habentium — [9] S. squamus, L. squammas — [10] S. i L. quatuor — [11] Samo V., S. i L. — [12] S. cevul, C. cevali, L. cervulae — [13] L. palamitae — [14] C. i L. scumbri, u S. iz „scumbri“ ispravljeno „scrumbri“ — [15] C. et aliorum similium — [16] S. vendantur — [17] L. squammas — [18] S. vendantur — [19] S. i C. squadri — [20] C. sepę — [21] S. vendantur — [22] C. prętose — [23] S. raggie — [24] S., C. i L. V — [25] Samo S., C. i L. — [26] L. Bovę — [27] Samo V. i S., dočim L. „de grano“ — [28] S. panicocole — [29] C. comuni — [30] L. quae — [31] C. solidis, L. sol. — [32] C. sex — [33] C. 8 — [34] Samo S. — [35] S., C. i L. quatuor — [36] Samo L. — [37] C. minuetur — [38] L. fuerit vilius — [39] S. i C. panicule — [40] S. i C. denarios XII — [41] S. ad mittat, C. amictat — [42] S., C. i L. condemnare —

44, De pena furnariorum[1] non coquentium[2] bene panes[3].

Precipimus, quod omnes furnarię tam civitatis quam burgi teneantur bene coquere[4] panes[5], et quę contrafecerint[6], componat[7] dampnum[8] et solvat[9] communi pro qualibet vice sold. XL; et quilibet possit accusare, et habeat medietatem banni; quę furnarię[10] pro coctura[11] panis habere debeant de triginta[12] panibus unum panem et non aliud aliquo modo.

45. De pena illorum, qui emunt[13] causa revendendi.

Statuimus, quod aliqua persona non audeat emere pernices[14], lepores, cuniculos, gallinam[15], pullum[16], ova aut sperogas[17] causa revendendi; et qui contrafecerit, solvat communi sol. X (parvorum)[18] pro quolibet et qualibet vice; et quilibet possit accusare, et habeat medietatem banni, et credatur iuramento eius, si fuerit bonę famę et teneatur in[19] credentia.

46[20]. De pena mulierum, quę filant[21] in platea.

Si aliqua mulier vendendo aliquid in platea filaverit aut carminaverit, solvat bannum communi sold. V parvorum; et quilibet possit accusare, et habeat medietatem banni.

47[22]. De pena illorum, qui conducunt[23] vinum forense Tragurij.

Ordinamus inviolabiliter observari, quod nulla persona: civis vel forensis, cuiuscunque status et conditionis[24] existat, audeat vel presumat cum navigio aportare[25] vel aportari[26] facere vinum forense[27] ad civitatem (vel burgum)[28] Tragurij nec infra (hos)[29] confines, videlicet a capite insulę Bue[30], ubi est ecclesia Sancti Cipriani, usque ad ecclesiam Sanctę Marię existentis in eadem insula; et qui contrafecerit, condempnetur[31] communi Tragurij in libras C[32] parvorum, et amittat[33] vinum, ita quod habeat[34] in commune. Volumus tamen, quod comes possit concedere licentiam cuilibet[35] venientibus de viagio[36] portandi in dictam civitatem usque ad decem galeas[37] vini

---

[1] C. fornariorum, L. furnariarum — [2] S. quoquentium — [3] L. panem — [4] S. quoquere — [5] C. panem — [6] C. contrafecerit — [7] C. i L. componant — [8] S., C. i L. damnum — [9] C. i L. solvant — [10] S. i C. fornarie — [11] S. quoctura — [12] S. 30, L. XXX — [13] C. i L. De poena ementium — [14] L. perdices — [15] C. i L. gallinas — [16] C. i L. pullos — [17] C. i L. sparagas — [18] Samo V. i L. — [19] C. de — [20] L. 4 — [21] C. mulierum filantium — [22] L. 46 — [23] C. i L. De pena conducentium — [24] S. condicionis — [25] S. ad portare, C. i L. apportare — [26] C. i L. apportari — [27] S. forensem — [28] Samo V. i L. — [29] Samo V. i L. — [30] L. Bovae — [31] S., C. i L. condemnetur — [32] L. L — [33] C. amictat, L. ammitat — [34] L. veniat — [35] S. i C. quibuslibet, L. civibus — [36] S. viaggio — [37] S., C. i L. X galetas —

forensis, si ipsum vinum eis super habundasset[1] a mensa, et ipsum vinum nullo modo vendatur[2] sed receptori[3] teneantur denunciare[4] ea die, qua Tragurio applicuerint vinum forense, quod eis superfuisset de mensa, sub pęna prędicta. Licitum tamen sit comiti pro suo usu et suę familię vinum forense aportare[5] Tragur. Et si contingerit[6] aliquos ambaxiatores[7] de Tragurio ire in aliquam ambaxiatam[8], et eis pręsentaretur et donaretur de vino, ipsum possint libere aportare[9] ad civitatem iurando dictum vinum eis fore[10] pręsentatum vel donatum[11]; quod vinum in civitate vel burgo nullo modo vendatur sub prędicta[12] pęna. Et quilibet possit accusare contrafacientes et habebit quartam partem banni. Et hoc statutum sit pręcisum et truncum, nec possit infringi, cassari vel mutari, nisi sicut supra iacet, ad literam[13].

48. De pęna non solventium merchatoribus[14] forensibus (pro[15] rebus emptis[16] ab eis)[17].

Statuimus et ordinamus, quod si quis civis aut districtualis[18] Tragurij[19] vel habitator quicunque emerit ab aliquo advena seu forense[20], et rem emptam[21] acceperit precio[22] non dum soluto, sed malitiose[23] distulerit solvere[23a] precium[24] dictę rei, de omni eo, quod se coram curia conveniri permiserit[25], solvat communi pro pęna denarios XII pro qualibet libra precij[26] pręlibati, et precium[27] solvere compellatur creditori[28], et omnes expensas, quas fecerit; salvo si actum esset in[29] contrahentes, videlicet, quod precium[30] solvi debeat ad terminum, tunc locum hoc sibi non vendicet, sed observentur pacta, quia contractus et[31] conventio[32] legem accipere dinoscuntur[33].

49. De pena portantium arma.

Statuimus (et)[34] inviolabiliter observari, quod nullus civis per civitatem vel burgum Tragurij[35] de die portet aliqua arma offensibilia[36] nisi eundo foras (vel redeundo de foris)[37], et si quis contrafecerit, solvat bannum communi sold. XX parvorum qualibet vice, et amictat[38] arma. Si vero de

---

[1] S. i C. super abbundasset, L. superabundasset — [2] S. vendat, C. i L. vendant — [3] C. receptui — [4] S. teneantur denuntiare, L. denunciare teneantur — [5] C. i L. apportare — [6] S. i L. contigerit — [7] S., C. i L. ambasciatores — [8] S., C. i L. ambasciatam — [9] S., C. i L. apportare — [10] C. i L. fuisse — [11] C. presentatum et donatum, L. donatum vel praesentatum — [12] L. dicta — [13] S. i L. litteram — [14] S., C, i L. mercatoribus — [15] C. de — [16] C. captis — [17] Samo V., S. i C. — [18] C. dixtrictualis — [19] S. Tragure — [20] L. forensi — [21] S. emtam — [22] S., C. i L. pretio — [23] S. maliciose — [23a] C. solvendum — [24] C. i L. pretium — [25] S. permisserit — [26] L. pretij — [27] C. i L. pretium — [28] L. venditori — [29] L. inter — [30] C. i L. pretium — [31] L. ex — [32] L. conventione — [33] C. dinoscunt, L. dignoscuntur — [34] Samo V., S. i C. — [35] S. Tragure — [36] L. offensiva — [37] Samo L. — [38] S. amittat, L. ammittat —

nocte inventus fuerit aliqua arma offensibilia[1] portare, solvat bannum communi[2] sold. XL, et arma veniant in commuue, et de inventione armorum stetur et credatur[3] dicto militi[4] (d.)[5] comitis (et)[6] cuiuslibet[7] de sua familia, salvo quod contra[8] forenses (ferentes)[9] arma sint[10] in arbitrio comitis accipiendi bannum inspecta conditione personarum.

50. De pęna euntium de nocte (sine lumine)[11].

Statuimus, quod nemo vadat (de nocte)[12] per civitatem vel burgum Tragurij de nocte post tercium[13] sonum campanę sine lumine, et qui contrafecerit, (solvat)[14] communi pro banno soldos X parvorum qualibet vice, de quibus medietas sit (communis, et alia medietas sit)[15] custodum, salvo[16] si per[17] familiam[18] comitis aliquis inventus fuerit, (tunc)[19] tota condempnatio[20] in commune debeat pervenire. Volentes quod unum lumen aut unus ignis possit excusare plures personas euntes vel redeuntes post dictum tercium[21] sonum campanę ad cęnam et a cęna vel ad bibendum ad domum alicuius boni hominis vel ad nuptias vel pro aliqua alia[22] iusta et racionabili[23] causa, et hęc[24] omnia sint[25] in providentia domini comitis.

51. De pęna custodis, qui vadit solus de nocte,

Ordinamus, quod aliquis ex custodibus noctis, quando venit[26] sibi guardia, ire non debeat per civitatem sine socio[27] et quod nullus ex alijs custodibus post tercium[28] sonum campanę ire debeat per civitatem aliqua de causa nisi cum licentia capitaneorum[29] noctis; et qui contrafecerit in prędictis, solvat bannum communi (libr.)[30] X parvorum.

52. De pęna tenentis tabernam apertam (vel vendentis vinum post sonum campane et bibentis in ipsa taberna)[31] (de nocte)[32].

Pręterea statuimus, quod nemo teneat[33] tabernam apertam, nec in ea bibat post tercium[34] sonum campanę; et qui tenuerit tabernam apertam, solvat pro banno qualibet vice communi soldos X parvorum: et qui biberit in ea post dictum tercium[35] sonum[36], solvat pro bano sold. quinque[37]

---

[1] L. offensiva — [2] S. communis — [3] S. crediatur — [4] V. militis — [5] Samo L. — [6] Samo V. i L. — [7] C. cuiuscunqueve, L. cuilibet — [8] S. contra inspeta, C. inspecta — [9] Samo L. — [10] L. sit — [11] Samo L. — [12] Samo C. — [13] S., C. i L. tertium — [14] Samo V., C. i L. — [15] Samo V., S. i L. — [16] C. salva — [17] C. semper — [18] C. familia — [19] Samo L. — [20] S., C. i L. condemnatio — [21] S., C. i L. tertium — [22] C. alia aliqua — [23] S., C. i L. rationabili — [24] V. hoc — [25] S. sunt — [26] L. venerit — [27] S. sotio — [28] S., C. i L. tertium — [29] C. capitaniorum — [30] Samo V., S. i L. — [31] Samo V., S. i C. — [32] Samo L. — [33] S. tenet — [34] S., C. i L. tertium — [35] S., C. i L. tertium — [36] C. tertium sonum dictum — [37] S. i C. 5, L. V —

parvorum pro qualibet vice; et quilibet[1] possit accusare et habeat medietatem banni. Sed liceat capitaneis custodum noctis facere aperire[2] tabernas causa emendi de vino[3] tam pro suo (usu)[4] (et)[5] custodum (et)[6] servitor[7], quam aliorum civium et forensium, sed non bibant[8] ibi sub pęna sold. X pro qualibet vice.

53. De pęna non solventis tabernario de vino sibi vendito.

Statuimus, quod si aliqua persona emerit vinum ab aliquo tabernario vel tabernaria, et recesserit a taberna, antequam ei solvat, vel gazium det, condempnetur[9] communi in sol. XX parvorum, (quorum)[10] medietas sit accusatoris et alia medietas sit communis, et nichilominus[11] (tabernario vel)[12] tabernarię solvere compellatur. Volumus insuper, quod si quis a tabernario vel (a)[13] tabernaria (vinum)[14] emerit, et solvere aut pignus dare recusaverit, liceat dicto tabernario et tabernarię sua auctoritate propria pignus tali[15] nolenti[16] solvere accipere sine pęna.

54. De pęna tenentis lapidem[17] seu fangum in vijs (sallizatis[18])[19].

Ordinamus, quod comes Tragurij[20] teneatur et debeat quolibet mense inquirere (per)[21] omnes vias sallizatas[22], quod[23] nullus teneat ante domum suam aliquem lapidem seu fangum, et (qui)[24] (contrafecerit)[25], condempnetur[26] (contrafaciens)[26a] communi in sold.[27] X parvorum.

55. De aptacione[28] viarum civitatis.

Ordinamus, quod quilibet comes civitatis Tragurij[29] teneatur et debeat vias et stratas, quę sunt in civitate Tragurij[30] facere aptari et purgari de averi[31] communis ita, quod omni mense dictus[32] comes mictat[33] suum socium[34] cum suo notario ad videndum dictas vias et stratas, si erunt aptatę et lapidibus et luto purgatę; et inveniat dictus comes quator mundatores[35] ad expensas communis.

56. De pęna ponentium lętamen extra[36] murum civitatis.

Si quis iuxta[38] muros civitatis extra civitatem lętamen posuerit vel coadunaverit, perdat[39] lętamen (et)[40] solvat communi sold. XX parvorum.

---

[1] S. qualibet — [2] L. aperiri — [3] C. vinum — [4] Samo V., S. i C. — [5] Samo V., S. i L. — [6] Samo C. — [7] C. servitorum, L. servicio — [8] S. bibat — [9] S., C. i L. condemnetur — [10] Samo V. i L. — [11] S. nihilhominus, C. i L. nihilominus — [12] Samo V., C. i L. — [13] Samo V., S. i C. — [14] Samo V., S. i C. — [15] C. talis — [16] C. nolentis — [17] L. lapides — [18] S. i C. salizatis — [19] Samo V., S. i C. — [20] S. Tragure — [21] Samo V. i L. — [22] S. i C. salizatas, L. selizatas — [23] C. et — [24] Samo L. — [25] Samo V., S. i L. — [26] S., C. i L. condemnetur — [26a] Samo C. — [27] L. solidos — [28] S., C. i L. aptatione — [29] S. Tragure — [30] S. Tragure — [31] C. haveri, L. habere — [32] L. dominus — [33] S i L. mittat — [34] S. sotium — [35] S. mandatores — [36] L. circa — [37] C. muros — [38] S. iusta — [39] V. i C. per — [40] Samo V., S. i L. —

57. De pęna proicientium[1] aquam vel inmundiciam[2] in vias,

Si quis proiecerit[3] in viam communem[4] vel vicinalem de die aut de nocte per balcones vel (per)[5] fenestras aut undecunque[6] aquam vel inmunditiam[7] aut turpitudinem aliquam, condempnetur[8] communi in sol. X. si fuerit aqua munda; sed si fuerit alia turpitudo vel inmundicia[9], condempnetur[10] communi in sol. XL parvorum; et quilibet possit accusare et habebit[11] medietatem banni, et teneatur de credentia ac eius iuramento credatur, si fuerit bonę famę.

58. De pęna non tenencium[12] andronas clausas.

Dicimus et ordinamus, quod quilibet habens andronas, facere debeat murum dictę suę andronę duobus passibus altum et in ipso fenestram[13] unam, altam medio pede supra terram, et medio pede amplam, ut[14] aqua possit egredi extra atque labi, quę fenestra[15] stet clausa omni anno a chalendis[16] aprilis usque ad festum omnium sanctorum; et in quolibet[17] mense augusti[18] ad minus androna prędicta purgetur taliter, quod in ipsa putredo aliqua non moretur; et qui contrafecerit, solvat communi nomine[19] banni libras sex[20] parvorum: et quilibet possit accusare, et habeat sol. XX (pro se)[21] ex dicto banno.

59. De pęna proicientis[22] letamen[23] (ab orto[24] Pelegrini[25] usque ad terram rubbeam[26])[27] (circa pontem terrae firmae)[28].

Ordinamus, quod nemo proiciat[29], vel proici[30] faciat lętamen[31] aliquod ab orto[32], qui fuit Pelegrini[33], usque ad terram rubeam[34], et a[35] terra, quę fuit monasterij sancti Petri, usque ad pontem; in pęna librarum quinque[36] parvorum: et quilibet possit accusare, et habeat[37] medietatem, et alia medietas sit communis.

---

[1] C. i L. proijcientium — [2] S. inmonditiam, C. i L. immunditias — [3] L. proijceret — [4] S. comune — [5] Samo V. i L. — [6] L. undecuumque — [7] S. inmonditiam, C. i L. immunditiam — [8] S., C. i L. condemnetur — [9] S. inmonditia, C. i L. immunditia — [10] S., C. i L. condemnetur — [11] L. habeat — [12] S., C. i L. tenentium — [13] S. finestram — [14] L. et — [15] C. fenestre — [16] S. calendis, C. Klendis, L. Kal. — [17] V. quilibet — [18] L. Aug. — [19] L. nostro — [20] S., C. i L. VI — [21] Samo L. — [22] C. i L. proijcientis — [23] C. lutamen — [24] C. horto — [25] S. i C. Pellegrini — [26] S. rubbiam, C. rubeam — [27] Samo V., S. i C. — [28] Samo L. — [29] C. prohiciat, L. proijciat — [30] S. proiti, L. proijci — [31] C. lutamen — [32] C. i L. horto — [33] S. i C. Pellegrini — [34] S. rubbeam — [35] V. ad, S. nema — [36] S., C. i L. V — [37] S. i C. habebit —

60. De pęna lavancium[1] in ponte Buę[2], et spendencium[3] in ponte terrę firmę.

Volumus, quod nulla persona in ponte Bovę[4] lavare debeat drappum nec spandere, et quod nemo in ponte terrę firmę debeat spandere coramen neque drappum; et qui contrafecerit solvat communi pro banno sold. V parvorum pro qualibet vice; et quilibet possit accusare, et habeat medietatem.

61. De pęna retinentium[5] porcos in civitate vel burgo.

Mandamus, quod nemo in civitate vel burgo teneat porcum nisi reclusum, pęna sold. XX pro quolibet porco et qualibet vice; et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni et alia medietas sit communis.

62. De pęna tenentium calcinam ad ripam portus.

Ordinamus, quod nemo teneat calcinam in portu vel ripa civitatis Tragurij[6], videlicet a Quara, que est prope locum fratrum prędicatorum, usque ad Quaram[7], quę est iuxta[8] vel subtus[8] monasterium[10] sancti Nicolai, nec etiam (iuxta)[11] murum civitatis, sub pęna (librarum)[12] quinque[13] parvorum.

63. De pęna fraudantis rodaginam[14] sibi factam.

Si alicui in civitate Tragurij[15], vel extra civitatem facta fuerit redagia[16] aliqua per aliquam personam et de rebus sibi commissis fraudulenter[17] aut indebite acceperit, componat damnum[18], cui fecerit, et solvat communi Tragurij pro banno libras quinque[19] parvorum.

64. De camerarijs, massarijs et alijs officialibus[20] fraudem comittentibus[21].

Statuimus, quod si aliquis camerarius vel massarius[22], aut officialis communis super rebus sibi creditis[23] fraudem aut furtum commiserit[24], et hoc manifeste probari[25] poterit, sit infamis, et restituat male acceptum, et solvat bannum communi librarum XL parvorum.

---

[1] S., C. i L. lavantium — [2] L. Bovae — [3] S. spendentium, C. i L. spandentium — [4] S. i C. Buę — [5] L. tenentium — [6] S. Tragure — [7] V. quor — [8] S. iusta — [9] S. suptus — [10] S. monasterij — [11] Samo V., C. i L. — [12] Samo V., S. i L. — [13] S., C. i L. V — [14] C. rodagiam L. rogadiam — [15] S. Tragure — [16] C. rodagia, L. rogadia — [17] S. fraudolenter — [18] C. dannum — [19] S., C. i L. V — [20] V. i S. officijs — [21] S. i L. committentibus. C. commictentibus — [22] S. massarijs — [23] S. credditis — [24] S. commisserit — [25] S. probare —

*

65. De pena promittentis[1] aliquid de bonis communis.

Item statuimus, quod si quis civis presumpserit[2] sine consensu curię aut[3] voluntate consilij generalis, vel duarum partium ipsius consilij, promittere[4] aliquid alicui[5] de bonis communis aut denarijs[6] vel aliquod donum facere, si neccesse[7] fuerit, talis promittens det de bonis[7a] suis ei, cui promiserit[8] bona communis, et nichilominus[9] solvat communi libras XXV (parvorum)[10].

66. De pena usurpantium de terris communis.

Jubemus, quod quicunque de terris communis Tragurij manu prendere vel usurpare furtive presumpserit[11], solvere teneatur communi nomine banni pro quolibet vreteno[12] libr. quinque[13] parvorum; et si magis vel minus uno vreteno occupasset, solvat bannum eadem ratione, (et)[14] nichilhominus[15] id totum, quod manu[16] prendisset vel usurpasset, liberum communi dimittere[17] teneatur.

67. De pena (iudicum et aliorum)[18] officialium recipientium exeniam[19].

Decernimus[20] et ordinamus, quod nullus iudicum (et)[21] consiliariorum et advocatorum recipiat ab aliquo nostro cive habente[22] placitum hensenium[23] valoris ultra sold. quinque[24] parvorum; et qui contrafecerit, expellatur ab offitio[25] et perpetuo sit infamis,

68. De pena extrahentium metas de alieno agro.

Statuimus et ordinamus, quod si quis malo ingenio extraxerit metam de alieno agro, habeatur infamis, et solvat bannum communi libr.[26] X parvorum.

69. De pena extrahentium[27] metas vel[28] usurpantium terram vicini sui[29].

Statuimus et ordinamus, quod nullus homo cuiuscunque conditionis existat, habens terram sive agrum confinem cum aliquo, audeat vel pręsumat excedere metas nec intrare in terram vicini (sui)[30], nec[31] in ea cum

[1] C. promictentis — [2] S. presunserit, C. presumerit — [3] L. ac — [4] C. promictere — [5] L. alicui aliquid — [6] C. denarios — [7] S., C. i L. necesse — [7a] C. rebus — [8] S. promisserit, L. promissit — [9] S. i L. nihilominus, C. nihilhominus — [10] Samo V., S. i C. — [11] S. presunserit, C. presumpserint — [12] S. vretteno — [13] S., C. i L. V — [14] Samo L. — [15] S. nihilhominus, C. nihils. L. nihilominus — [16] S. manus — [17] S. dimettere, C. dimictere — [18] Samo V., S. i C. — [19] S. henseniam, C. henseniun, L. xenia — [20] C. Dicimus — [21] Samo V., S. i L. — [22] S. i C. habentem — [23] L. xenium — [24] S. i C. 5, L. V — [25] S. off., C. i L. officio — [26] C. libras — [27] L. excedentium — [28] L. et — [29] S. i C. sui vicini, L. vicini — [30] Samo L. — [31] C. ne —

sua planta aliquid plantare, nec quicquam[1] usurpare de terra ipsius vicini; quod si transgressor existerit[2], omne, quod usurpaverit aut invaserit dimittat[3] dicto vicino suo[4], et tantumdem pro pęna de sua terra vel vinea, quantum constabit[5] ipsum intrasse malo modo, et nichilominus[6], si fuerit accusatus per ipsum dominum rei,solvat bannum commmuni libr.[7] quinque[8] parvorum pro quolibet[9] vreteno; et si magis[10] vel minus uno vreteno occupasset, solvat bannum eadem ratione; nec currat[11] pręscriptio quantum ad pręsentem casum[12], nisi usque ad spatium XXX[13] annorum, capitulo aliquo non obstante.

70. De pęna spinantium ortos[14] extra metas.

Ordinamus, quod nullus pręsumat spinare sepem[15])[16] (suum hortum)[17] extra metas positas et missas per[18] commune[19] vel[20] de caetero[21] mittendas[22], sed qui ortum[23] suum spinare voluerit intra ipsas metas, spinare debeat (et)[24] non extra; (et)[25] qui contrafecerit, solvat bannum communi libr.[26] quinque[27] parvorum.

71. De pęna non laborantium[28] vineam.

Volumus, quod quicunque acceperit vineam ad laborandum super se fine dato[29] precij[30], non differat ultra dimidium marcij[31] ipsam vineam laborare, quam[32] si fraudulenter[33] laboraverit, et non bene, debeat reddere domino totum precium[34] et sold. XX[35] parvorum, ac[36] communi solvat pro pęna alios sold.[37] XX[35] pro quolibet vreteno[38].

72. (De pena illorum, qui laborant[39] vineas ad medium[40] vel terciariam[41])[42]. (De temporibus laborandi vineas)[43].

Statuimus, quod omnes illi, qui alineas vineas laborant et tenent ad medietatem vel terciariam[44], debeant laborare ipsas vineas isto modo, videlicet, ut in medietate mensis marcij[45] dictę vineę sint putatę, et una

[1] C. quidquam — [2] L. extiterit — [3] S. i C. dimictat — [4] S. i C. suo vicino — [5] L. constebit — [6] S., C. i L. nihilominus — [7] C. libras — [8] S., C. i L. V — [9] S. qualibet — [10] S. i C. maius — [11] C. curet — [12] V. causum — [13] C. triginta — [14] L. hortos — [15] V. sevem — [16] Samo V., S. i C. — [17] Samo L. — [18] S. i C. pro — [19] V., S. i C. communi — [20] C. et — [21] V., S. i C. decreto — [22] C. mictendas, L. ponendas — [23] C. i L. hortum — [24] Samo L. — [25] Samo C. i L. — [26] C. libras — [27] S., C. i L. V — [28] L. laborantis — [29] L. super se accepto — [30] C. pretij, L. pretio — [31] C. i L. martij — [32] C. quoniam — [33] S. fraudolenter — [34] C. i L. pretium — [35] S. i C. XXi — [36] S. et — [37] C. solidos, L. sol. — [38] D. vetreno, S. vretteno — [39] C. de pęna laborantium — [40] S. i C. medietatem — [41] V. vel terciam partem, S. i C. vel ad tertiam partem — [42] Natpis 72. glave u D., V., S. i C. — [43] Natpis 72. glave u L. — [44] V. terciam partem, S. i C. tertiam partem, L. tertiariam — [45] S., C. i L. martij —

vice zappatę[1] per totum mensem aprilis[2], et (una)[3] altera[4] vice usque ad festum Sancti Viti; alioquin ammittere[5] debeant ipsi laboratores totam partem eis contingentem in ipso anno ex[6] fructibus[7] ipsarum vinearum, (et ipsa pars deveniat ad dominos et patronos ipsarum vinearum)[8]; ac pro interesse eorum solvant dicti laboratores similiter dictis dominis et patronis pro quolibet vreteno[9] soldos[10] X venetorum[11] parvorum.

73. (De pęna domini et zapatoris[12] seu laboratoris)[13] (De modo solvendi laborantibus in agro)[14].

Volumus, quod quilibet zapator[15] vel laborans in agro vel vinea[16], (vel ab aliquo)[17] (si)[18] fuerit conductus, habere debeat omni die pro suo laborerio[19] solidos II[20] parvorum tantum; et patronus, qui eum conduxerit[21], non debeat ei dare aliqua hora diei[22] in civitate ad bibendum; sed in campo teneatur[23] ei dare panem, vinum et fabam[24]. Et qui contrafecerit, si fuerit patronus, condempnetur[25] communi solidos X parvorum qualibet vice: et laborator in solidos II (parvorum)[26]. Mulier vero, quę mettet[27] segetes, habeat omni die denarios XII[28], et metendo[29] spicas non colligat[30], nec plus detur (ei)[31], nec plus recipiat sub pęna prędicta.

74. (De pęna decipientis laboratorem [et e][32] converso)[33]. (De paena conductorum vel laboratorum decipientium)[34].

Item volumus, (et)[35] quod nec conductor laboratorem, nec laborator conductorem decipiat; et qui contrafecerit, solvat decepto decipiens sol. V[36] parvorum qualibet vice.

75. (De pęna dimictentis[37] vineam sine requisitione domini, et quod [dictus dominus][38] possit vineam accipere, si non rediderit[39] mediam mensuram pro quolibet veterono[40])[41]. (Quando laborator possit dimittere, vel dominus accipere vineam)[42].

Ordinamus, quod nemo de Tragurio (quocunque modo)[43] aliquam vineam per quemcunque Traguriensem quocunque modo sibi ad laborandum

---

[1] V. zapate — [2] V. i S. aprilem — [3] Samo D. i L. — [4] S. altra — [5] U D. nečitljivo, V. amittere, C. amictere — [6] V., S. i C. et — [7] S. fruttibus, C. fructus — [8] Samo D. i L. — [9] S. vretteno — [10] L. sol — [11] C. Venetiarum, u L. nema te riječi — [12] S. i C. zappatoris — [13] Natpis 73. glave u D., V., S. i C. — [14] Natpis 73. glave u L. — [15] S., C. i L. zappator — [16] S. vineam — [17] Samo D. i L. — [18] Samo C. — [19] V., S. i C. labore — [20] S. i C. 2 — [21] S. i L. conduxit — [22] V. i S. die — [23] S. teneat — [24] C. fabas — [25] S., C. i L. condemnetur — [26] Samo D., V. i L. — [27] V., S. i C. metit, L. metet — [28] C. duodecim — [29] S. mettendo — [30] S. coligat — [31] Samo D., V. i L. — [32] Samo V., S. i C. — [33] Natpis 74. glave u D., V., S. i C. — [34] Natpia 74. glave u L. — [35] Samo S. — [36] V. quinque, C. 5 — [37] V. i S. dimittentis — [38] Samo D. — [39] V., S. i C reddiderit — [40] S. vretteno, V. i C. vreteno — [41] Natpis 75. glave u D., V., S. i C. — [42] Natpis 75. glave u L. — [43] Samo S. i C. —

datam dimictere[1] possit, nisi prius in festo Nativitatis Domini nunciaverit[2] domino vel domine ipsius vinee; et qui contrafecerit, puniatur (ipse)[3] in (pena)[4] libr.[5] X parvorum; (et)[6] nichilominus[7] ipsam vineam laborare teneatur; et si non laboraverit, teneatur pena predicta communi Tragurij, et domino vel domine dampnum[8] et interesse satisfacere (teneatur)[9].

Ceterum volumus, concedimus et ordinamus, quod si aliqua vinea laborata per aliquem in districtu Tragurij, non dabit nec usufractare[10] poterit pro quolibet vetreno[11] mediam mensuram musti, dominus terre libere et inpune[12] possit eam laboratori accipere[13] et eam extirpare, (et)[14] remanentibus arboribus domino; dummodo ipse dominus hoc legiptime[15] denunciaverit[16] ante putacionem[17] vinearum, quia multi laboratores sunt, qui tenerent tales vineas propter fructum[18] arborum; salvo si aliqua vinea tempestata foret vel per aliquos defractata[19], non intelligatur[20] esse de numero talium (vinearum)[21].

76. De pena metencium[22], vendimianciuni[23] vel[24] recoliencium[25] fructus in requisito[26] domino.

Ordinamus, quod nullus presumat mettere[27] bladum, nec vendimiare[28] nec colligere[29] ficus[30] vel aliquos alios[31] fructus in requisito domino vel domina terre sub pena librarum X parvorum communi solvenda[32], et totus fructus terre (vel vinee)[33] sit domini vel domine; et quilibet possit accusare[34] contrafacientes, et habeat (sol.)[35] viginti[36] ex dictis libris decem[37].

77. De pena illorum, qui vendimiant[38 39], antequam solvant costudibus[40].

Statuimus, quod nemo audeat (vendimiare[41] seu)[42] vendimiari[43] facere suas vineas, nisi prius custodibus de sua custodia fuerit in denarijs[44] vel

[1] V., S. i L. dimittere — [2] S. i C. nuntiaverit — [3] Samo L. — [4] Samo D., V., S. i C. — [5] C. librar. — [6] Samo V., S., C. i L. — [7] S., C. i L. nihilominus — [8] S., C. i L. damnum — [9] Samo D., V., S. i L. — [10] C. i L. usufructuare — [11] V., S., C. i L. vreteno — [12] C. i L. impune — [13] V., S., C. i L. accipere — [14] Samo V., S. i C. — [15] S., C. i L. legitime — [16] S. i C. denuntiaverit — [17] S., C. i L. putationem — [18] C. fructus — [19] L. defructata — [20] L. inteligatur — [21] Samo D., V. i L. — [22] S. mettentium, V., C. i L. metentium, — [23] V , S. i L. vindemiantium, C. vendemiantium — [24] L. et — [25] S. recolientium, C. recoglientium, V. i L. recolligentium — [26] C. fructus inquisito — [27] V., C. i L. metere — [28] V., S., C. i L. vindemiare — [29] S. coligere — [30] D. ficos — [31] C. alios aliquos — [32] V., S. i C. solvendas — [33] Samo D. i L. — [34] V. acusare — [35] Samo D., V., S. i L. — [36] V., S., C. i L. XX — [37] S. dictis X l., V. i C. dictis X libris, L. dictis X libr. — [38] S. i C. vindemiant, V. vendemiant — [39] L. De paena vindemiantium — [40] V., S., C. i L. custodibus — [41] V., S. i L. vindemiare — [42] Samo D., V., S. i L. — [43] V., S., C. i L. vindemiari — [44] C. denarij —

pignoribus satisfactum; et qui contrafecerit, condempnetur[1] communi Tragurij in sol. XL parvorum et nichilominus[2] teneatur satisfacere prędicto custodi duplum[3] eius, quam[4] ei prius[5] solvere tenebatur.

78. De pęna retinentis[6] canes (sine uncinis)[7] tempore vindimiarum[8].

Statutum et ordinatum est[9], quod per totum tempus vindimiarum[10] non liceat aliquibus habentibus bestias seu mandras pecudum, bovum[11] vel aliorum animalium tenere nec teneri facere canes in teritorio[12] seu districtu[13] Tragurij sine uncino seu uncinis[14] sub pęna sold.[15] XX[16] parvorum pro qualibet vice; et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni.

79. De pęna racinantis[17] uvas vel olivas sine licencia[18] patronum[19].

Statuimus, quod nemo audeat racinare[20] uvas vel ollivas[21] sine licencia[22] et voluntate patronum[23] sub pęna[24] sold.[25] XX parvorum pro qualibet vice, cuius medietas sit accusatoris[26] et alia medietas sit communis; et ei credatur, si fuerit bonę famę; et (si)[27] patroni[28] vel domini vellent aliquem excusare, quod racinaret[29] de licencia[22] vel mandato, debeant hoc per sacramentum firmare, et eis sine sacramento non credatur, salvo si prius[30] dominus vel patronus fecisset scribi illas[31], quas[32] vult ire ad racinandum[33] suas vineas vel[34] olivas, non defferatur[35] ei sacramentum pro illis, quos prius[36] scribi[37] fecisset.

80. De pęna locancium[38] boves (et salmerios in requisito domino)[39] (sine voluntate domini[40])[41].

Statuimus, quod quicunque liber homo[42] arator sive bubulcus alicuius bovem ad arandum alicui dederit sine voluntate domini, solvat communi bannum sold. L[43] parvorum et tantumdem[44] domino bovis[45] similiter; et

---

[1] S. i L. condemnetur, C. condennetur — [2] S., C. i L. nihilominus — [3] S. dupplum — [4] C. quod — [5] V., S. i C. plus — [6] S. retinendis, C. retinendi, L. tenentium — [7] Samo L. — [8] V., S., C. i L. vindemiarum — [9] C. sit — [10] V., S., C. i L. vindemiarum — [11] L. boum — [12] S., C i L. territorio — [13] S. dixtrictu, C. diestrictu — [14] D. uncinus — [15] C. solid., L. solidorum — [16] L. viginti — [17] S. ratinantis, L. racemantium — [18] S. lica, V., C. i L. licentia — [19] C. patroni, L. patron. — [20] S. ratinare, L. racemare — [21] V., S., C. i L. olivas — [22] V., S., C. i L. licentia — [23] C. patroni, L. patron. — [24] S. penam — [25] L. sol. — [26] D. accusationis — [27] Samo D., C. i L. — [28] S. i C. patrone — [29] L. racemaret — [30] V., S. i C. plus — [31] L. illos — [32] L. quos — [33] S. ratinandum, L. racemandum — [34] S. et — [35] S. deferratur, C. i L. deferatur — [36] C. patronus — [37] S. i C. scribere — [38] S., C. i L. locantium — [39] Samo L. — [40] C. patroni — [41] Samo D., V., S. i C. — [42] S. i C. homo liber — [43] V., S. i C. XL — [44] V., S. i C. tantum — [45] V., S. i C. bovem domino —

ille (qui)[1] conduxerit[2] dictos boves a[3] dicto aratore, solvat communi bannum sold. X (parvorum)[4], et alios sold. X[5] domino bovum[6]; si vero salmerium dederit dicto modo alteri[7] ad conturam[8], solvat bannum communi sold. X, et domino salmerij[9] sold. X; et si aliquis liber homo a servo alicuius sine voluntate domini sui conduxerit boves, solvat ipsi domino sold. L, et communi alios (L)[10]; et quilibet possit accusare et habeat medietatem dicti banni.

81. De pęna ponenciium[11] villanos in terris districtus[12] Tragurij[13] non respondentes[14] communi.

Statuimus, quod si (sit)[15] aliquis, (qui)[16] non respondet[17] Tragurio[18], non audeat nec possit ponere vilanos[19] in aliqua terra existente in districtu[20] Tragurij[21] non respondentes[22] Tragurio; et qui contrafecerit, solvat communi pro banno libras L parvorum, et quilibet possit accusare, et habeat medietatem banni.

82. De pęna laborantis possessionem contra pręceptum curię.

(Statuimus)[23], si quis fuerit citatus ad curiam et super possessione[24], quam tenet, ab adversarijs[25] fuerit inpeditus[26] seu quęstione[27] agitatus, et comes (ei)[28] pręceperit, quod possessionem illam, de qua est quęstio, non laboret[29], donec eam terminaverit, et ipse spreto curię pręcepto ipsam possessionem pręsumpserit[30] laborare[31], solvat communi bannum librarum V[32] parvorum; et quęstio suo ordine finiatur inter partes, secundum quod exigit ordo iuris.

83. De pęna ventancium[33] pignora rivarijs.

Decernimus, quod si quis veteravit[34] pignus rivario, quod accipere voluerit de mandato regiminis, vel non permiserit[35] domum claudi, solvat communi, si fuerit vir sold. XL parvorum, femina vero solvat XX; si vero

---

1 Samo D., V., S. i L. — 2 L. conduxit — 3 D. ad — 4 Samo S. i C. — 5 U D. kratica za „soldos" tako ispisana, da se zajedno sa onim „X" čita kao „sex" — 6 L. boum — 7 V. altri — 8 V. concuram, C. culturam — 9 C. salmeri — 10 Samo D., V., S. i L. — 11 V., S., C. i L. ponentium — 12 S. in terris dixtrictus, C. in terris dicstrictus, L. in districtu — 13 S. Tragure, C. i L. Trag. — 14 S. respondent, L. respondentibus — 15 Samo L. — 16 Samo D., V., S. i L. — 17 V., S., C. i L. respondit — 18 S. Tragure — 19 V., S., C. i L. villanos — 20 S. dixtrictu — 21 S. Tragure — 22 V. respondente, S. respondent, C. respondet — 23 Samo S. i C. — 24 S. i C. possessionem — 25 C. adversarij — 26 S-, C. i L. impeditus — 27 S. i C. questionem — 28 Samo D. i L. — 29 S. laborant, C. laborent — 30 S. persuncerit — 31 S. laborari — 32 V. quinque, C. 5 — 33 C. i L. vetantium, S. i V. vitantium — 34 V. vitaverit, S. i C. venerit, L. vetaverit — 35 S. promissit, C. promisit —

domum clausam iussu regiminis aliquis apperuerit[1] sua auctoritate, solvat vir (sol.)[2] C parvorum, femina vero sold. XL, (et)[3] de prędictis omnibus credatur dicto rivario.

84. De pęna retinentis[4] iurare.

Mandamus, quod si comes vel curia pręceperit alicui, quod pręstet sacramentum[5], (et)[6] ille[7] in superbiam se elevans iurare noluerit, solvat communi libras[8] X parvorum; in quam[9] pęnam[10] incidat[11] ille tantum[12], qui iurare noluerit, postquam hoc statutum fuerit sibi lectum.

85. De pęna inobedиencium[13] comiti et curię.

Statuimus, quod quicunque sive vir sive mulier fuerit ribellis[14] nolendo[15] obedire[16] comiti sive curię Tragurij opponendo[17] et allegando se esse hominem alicuius[18] domini vel curię sive esse sub aliquo alio domino, condempnetur[19] pro qualibet vice, qua contrafecerit, vel ribellis[20] fuerit, ad arbitrium comitis et curię inspecta qualitate personę et facti.

86. De pena illorum, qui se deiactaverint[21] a zitadantia[22] communis.

Statuimus firmiter observandum, quod omnia bona civium Tragurij[23] sint[24] atributa[25] communi, et si quis deiactaverit se a zitadancia[26] civitatis Tragurij[27], vel se dederit sub dominio alicuius personę vel loci, non possit, nec prodesse debeat ei, quin[28] civiliter et criminaliter coram[29] rectore[30] civitatis Tragurij[31] debeat respondere ac etiam faciones[32], collectas[33] et alia obsequia pro persona et bonis suis semper facere teneatur.

87. De pęna apotticarij[34] et medici[35] facienciun[36] simul societatem[37].

Statuimus, quod nullus apotecharius[38] seu[39] speciarius[40], qui habet salarium a communi, possit habere vel facere societatem[41] cum medico

---

[1] V., S., C. i L. aperuerit — [2] Samo D. i L. — [3] Samo S., C. i L. — [4] L. renuentis — [5] C. iuramentum — [6] Samo D., V.. S. i C. — [7] C. illa — [8] S liber. — [9] V. i S. qua, C. nema — [10] V., S. i C. pęna — [11] C. incidet — [12] S., i C. tamen — [13] V., S., C. i L. inobedientium — [14] V., S., C. i L. rebellis — [15] V. i S. nollendo — [16] L. obbedire — [17] V. oponendo — [18] L. alterius — [19] S., C. i L. condemnetur — [20] V., S., C. i L. rebellis — [21] S. De pena illorum, qui se detactaverint, C. De poena diactantium se, L. De poena se deiactantium — [22] V. a citadantai, S. avitadantia, C. a cittadinantia, L. á citadania — [23] S. Tragure — [24] S. i C. sine — [25] S. i C. à tributa, L. attributa — [26] V. i S. zitandantia, C. cittadinantia, L. citadantia — [27] S. Tragure — [28] S. quim, C. qui — [29] C. contra — [30] C. rectorem — [31] S. Tragure — [32] S., C. i L. factiones — [33] V. i L. colletas — [34] V. i S. apotecharij, C. apothecarij, L. apotecarij — [35] D. medicij, C. modi — [36] V., S., C. i L. facientium — [37] S. sotietatem — [38] C. apothecarius, L. apotecarius — [39] D. se — [40] S. spiciarius — [41] S. sotietatem —

salariato dicti communis de rebus astationis[1] dicti apoticharij[2] salariati vel de rebus dicti medici, quę pertinent ad necessitatem[3] infirmorum; et si ipse medicus vel appoticarius[4] repertus[5] fuerit[6] in ipsa societate[7], solvat communi Tragurij quicunque ipsorum contraveniens[8] libras XXV parvorum, et dicta societas[9] non valeat nec teneat; et dicti medicus et appotecarius[10] iurare debeant, quando iurant eorum officium, societatem[11] prędictam non facere nec habere inter se simul aliquo modo.

88. De pęna medici[12], notarij et speciarij[13] recedencium[14] de civitate absque licencia[15].

Ordinamus, quod medicus, notarius vel speciarius salariatus[16] communis Tragurij non possit[17] nullo[18] modo de districtu[19] Tragurij sine licencia[20] comitis exire et suorum iudicum[21] vel maioris partis eorum; et qui contrafecerit, solvat pro pęna communi, videlicet: medicus libras XXV (parvorum, notarius)[22] et speciarius libras V[23] pro qualibet vice; si quis ipsorum obtinuerit[24] licenciam[25] prędictam, tunc comes Tragurij[26] teneatur scribi facere omnes dies, quibus abscens[27] erit, et ipsos dies reficere teneatur communi; et si non obtinuerit licenciam[28], et secesserint[29], ut dictum est, nichilominus[30] ultra pęnas prędictas reficere teneatur omnes dies, quibus essent abscentes[31].

89. Quod non augmentetur[32] salarium alicui salariato[33].

Statuimus, quod alicui salariato communis Tragurij non possit[34] ullo[35] modo aliquid augmentari[36] vel provideri supra salarium sibi ordinatum; volentes, quod comes, iudices vel consiliarij ullo[37] modo vel ingenio proponant vel proponi permictant[38] in consilio magno vel parvo vel alio[39] modo (aliquid)[40], propter quod dictum salarium a principio promissum possit augmentari[41], vel ultra in aliquo provideri; quod (si)[42] aliquis dictorum

---

[1] S. i C. actationis, L. stationis — [2] V. i S. apotecharij, C. apothecarij, L. apotecarij — [3] S. neccessitatem — [4] V. apotecharius, S. i L. apotecarius, C. apothecarius — [5] L. reperti — [6] L. fuerint — [7] S. sotietate — [8] V. contravenientium, S. contravenerit, C. qui contravenerit — [9] S. sotietas — [10] V. i S. apotecharius, C. apothecarius, L. apotecarius — [11] S. sotietatem — [12] D. medicij — [13] D. spiciarij — [14] C. recendentium, V., S. i L. recedentium — [15] V., S., C. i L. licentia — [16] S., C. i L. salariati — [17] S., C. i L. possint — [18] V., S., C. i L. ullo — [19] S. dixtrictu, C. destrictu — [20] V., S., C. i L. licentia — [21] S. iudicium — [22] Samo D. i L. — [23] V. quinque — [24] S. attinuerit — [25] S., C. i L. licentiam — [26] D. i S. Tragure — [27] C. i L. absens — [28] V., S., C. i L. licentiam — [29] V., S. i C. recesserit, L. recesserint — [30] S. nihilhominus, C. i L. nihilominus — [31] V., S., C. i L. absentes — [32] S., C. i L. augumentetur — [33] L. salariatio — [34] C. possi — [35] U D. „nullo“, ali je „n“ precrtano — [36] S., C. i L. augumentari — [37] L. nullo — [38] V., S. i L. permittant — [39] D. aliquo — [40] Samo D. i L. — [41] S. i C. augumentari — [42] Samo V., S., C. i L. —

iudicum et consiliariorum vel aliorum in contrarium faceret[1] proponendo, reformando, arrengando[2] seu dicendo (quoquo modo)[3], condempnetur[4] communi Tragurij in libras L parvorum; et si quis camerarius aliquid dederit ultra dictum salarium promissum a principio, vel scripserit in exitu, solvat communi libras V[5] parvorum; et ille, qui recepit[6] ultra salarium sibi promissum, (illud)[7], quod plus recepit, communi restittuere[8] teneatur; et hoc capitulum sit prȩcisum[9] et tronchum[10], et nullo modo possit absolvi nec dispensari.

90. De pȩna vendencium[11] (sal ad minutum)[12] vel extraencium[13] (sal)[14] (de civitate Tragurij)[15].

Ordinamus inviolabiliter observari, quod nemo de civitate vel districtu[16] Tragurij[17] salem[18] ad minutum vendat, vel alienet sive permutet aut mutuet nisi solummodo[19] officialibus communis seu officiali communis, qui positus[20] (et)[21] ordinatus erit ad salem[22] vendendum; et qui contrafecerit, (solvat)[23] pro qualibet vice nomine pȩnȩ communi sold. C parvorum et salem[24] admictat[25], et quilibet possit accusare[26], et habeat medietatem dictȩ pȩnȩ, si per eius accusationem veritas habebitur[27]; et comes, qui pro tempore fuerit, possit et debeat ex suo officio[28] facere inquisitionem[29] contra delinquentes, et si quos[30] invenerit culpabiles[31], in prȩdictis pȩnis condempnare[32]. Item quod nemo per terram, nec (per)[33] mare salem[34] causa vendendi vel alienandi debeat extraere[35] seu furari vel portari facere aliquo quȩsito colore; maxime usque (ad)[36] Salonam[37] et (per)[38] pertinencias[39] vel districtum[40] civitatis Tragurij; et qui contrafecerit, solvat pro qualibet vice communi (libras)[41] V[42] parvorum et admictat[43] salem[44]. Licitum sit tamen[45] unicuique Tragurino[46], qui habet[47] mandras vel bestias, trahere[48] vel portare salem[49] de civitate Tragurij[50] et eius districtu pro suis neccessitatibus[51] absque pȩna. Item licitum sit unicuique de civitate Tragurij[52] salem[53] extraere[54]

[1] V., S. i C. fecerit — [2] L. arengando — [3] Samo V., S., C. i L. — [4] S., C. i L. condemnetur — [5] V. quinque — [6] C. recipit — [7] Samo D., V., S. i L. — [8] V., S., C. i L. restituere — [9] D. prefisum — [10] V. trunchum, S., C. i L. truncum — [11] V., S. i C. vendentium — [12] Samo D., V., S. i C. — [13] C. i L. extrahentium, V. i S. extraentium — [14] Samo L. — [15] Samo D., V., S. i C. — [16] S. dixtrictu, C. destrictu — [17] S. Tragure — [18] V., S., C. i L. sal — [19] C. solumodo — [20] V., S., i C. pȩnitus — [21] Samo D. i L. — [22] V., S., C. i L. sal — [23] Samo D., V. i L. — [24] V., S., C. i L. sal — [25] S. amittat, C. amictat, V. i L. ammittat — [26] L. accusare possit — [27] D. habeberit, C. haberetur — [28] V. offitio — [29] S. exquisitionem, C. excutionem — [30] C. quis — [31] C. culpabilis — [32] V. condempnaret, S. condemnaretur, C. condemnetur, L. condemnare — [33] Samo D., V., S. i L. — [34] S. i C. sal, L. sale — [35] V., C. i L. extrahere — [36] Samo D. — [37] C. salinam — [38] Samo D., V. i L. — [39] V., S. i L. pertinentias, C. pertinentijs — [40] S. dixtrictum, C. destrictu — [41] Samo D., V., S. i L. — [42] V .quinque — [43] V., S. i L. ammittat, C. amictat — [44] V., S. i C. sal, L. sale — [45] V., S. i C. tamen sit — [46] S. Tragurinorum — [47] S. habeat — [48] S. traere, L. rahere — [49] L. sale — [50] S. Tragure — [51] V., S., C. i L. necessitatibus — [52] S. Tragure — [53] V., S. i C. sal, L. sale — [54] V., C. i L. extrahere —

et portare (per mare)[1] ad quascunque partes ire voluerit[2] prętequam Salonam[3] et a Salona[4] citra causa vendendi et alienandi, videlicet X[5] modia, et a X modijs supra, quantum cuilibet videbitur et placebit, dum modo[6] prius, quam[7] salem[8] extrahat[9] de civitate seu portu, solvat communi pro quolibet centenario salis sold. XL parvorum; et si minus uno[10] centenario[11] extraxerit, solvat ad eadem[12] rationem pro ratta[13]. Si quis vero inventus fuerit contraire[14], solvat communi pro qualibet vice nomine banni libras V[15] parvorum, et salem[16] admictat[17]; et de prędictis et quolibet prędictorum comes possit per inquisitionem procedere contra delinquentes ex suo officio[18], et si aliquos culpabiles invenerit[19] ipsos in prędictis pęnis debeat condempnare[20], et cuilibet sit licitum accusare contrafacientes et denunciare[21], et habeat medietatem banni et alia medietas sit communis.

91. Qualiter sal venditori detur[22] ad vendendum.

Item statuimus observandum[23], (quod a modo)[24] in antea alicui venditori salis non concedatur sal ad vendendum ultra CC modios pro qualibet vice, et cum ille venditor seu (illi)[25] venditores dictum salem[16] vendiderint, statim solvant massarijs communis et postea sibi dentur alia[26] CC modia[27], et sic pro qualibet vice fiat, ut dictum est.

92. De pęna salinariorum[28] comitencium[29] fraudem.

Ordinamus, quod si quis salinarius (aut aliquis)[30] de sua familia vel quis alius[31] furtum conmictet[32] aut defraudabit de sale, antequam fiat[33] divisio ipsius salis seu antequam communi fuerit[34] assignata (seu)[35] pars de sale[36], quę[37] fit[38] in salinis, incurat[39] pęnam librarum V[41] parvorum pro qualibet vice, et dampnum[40] totum restituat, et plus et minus condempnetur[42] in discretione[43] comitis secundum quantitatem furti, et quilibet possit accusare et habeat medietatem (banni)[44].

---

[1] Samo D. i L. — [2] S. voluerit partes ire, V. i C. samo partes ire — [3] C. salinam — [4] C. salina — [5] S. i C. decem — [6] C. dumodo — [7] V. quod — [8] V., S. i C. sal, L. sale — [9] S. extraet, V. i C. extrahet — [10] V., S. i C. unius — [11] V. centenarius, C. centenarij — [12] V., S., C. i L. eandem — [13] V., S., C. i L. rata — [14] D. contrarie, C. extrahere — [15] V. quinque — [16] L. sale — [17] V., S. i L. ammittat, C. amictat — [18] V. offitio — [19] V., S. i C. inveniat — [20] V., S., C. i L. condemnare — [21] V., S. i C. denuntiare — [22] L. Qualiter detur sal venditoribus — [23] S. i C. observando — [24] Samo V., S., C. i L. — [25] Samo D., V., S. i L. — [26] S. alij, C. alija — [27] S. i C. modija — [28] C. saliniorum — [29] S. comittentium, C. commictentium, V. i L. committentium — [30] Samo V., S., C. i L. — [31] C. alter — [32] S. i C. commictet, V. i L. committet — [33] S. fit — [34] V., S. i C. fuerit communi — [35] Samo D., V. i C. — [36] L. pars salis — [37] L. quod — [38] V., S. i C. fuerit — [39] V., S., C. i L. incurrat — [40] V. quinque — [41] V., S., C. i L. damnum — [42] S., C. i L. condemnetur — [43] D. discritione, S. descretione, C. descratione — [44] Samo D. i L. —

93. De pęna extrahencium[1] blavam extra civitatem.

Ordinamus, quod aliquis non pręsumat extraere[2] nec extrahi[3] facere blavam vel legumen extra civitatem vel burgum seu districtum[4] Tragurij per mare nec per terram, et si quis contrafecerit, perdat ipsam blavam vel[5] legumen, et solvat pro quolibet[6] modio sold. XX parvorum; et perdat salmerium[7], si fuerit per terram; si fuerit per mare, quilibet marinarius solvat communi libras V[8] parvorum; et si delinquentes fuerint forenses, remaneat in providentia comitis, qui pro tempore fuerit, et suorum iudicum de condempnando[9] vel (de)[10] non condempnando[11] eos; et quilibet possit accusare et habeat medietatem blavę seu leguminis, quę contra hanc prohibitionem[12] extraheret[13].

94. De pęna habencium[14] boves vel possessiones in districtu[15] Tragurij, qui blavam extrahunt[16].

Statuimus, quod omnes[17] forenses[18], qui habent boves suos in districtu Tragurij ad laborandum vel tenendum, seu possessiones aliquas, (propter)[19] quos vel quas[20] habere debeant aliquod[21] bladum[22] vel recipere aliquod[23] terraticum, debeant[24] illud bladum seu teraticum[25] gaudere, vendere et omnem[26] suam voluntatem facere in civitate Tragurij et nullo modo vel ingenio illud bladum vel terraticum extra civitatem vel districtum Tragurij[27] portare possit nec debeat sine licencia[28] curię; et qui contrafecerit, solvat communi pro banno sold. XX parvorum pro quolibet[29] modio, et perdat bladum, et quilibet possit accusare et habeat[30] medietatem et alia medietas sit communis.

95. De pęna vendentis avenam[31] aliter quam cum culmo.

Statuimus, quod ad modo[32] in antea aliqua persona non audeat vendere avenam, nisi cum culmo; et qui contrafecerit, solvat communi sold. XL parvorum.

---

[1] S. extraentium, C. extrahentibus, V. i L. extrahentium — [2] V., C. i L. extrahere — [3] S. extrai — [4] S. dixtrictum — [5] C. et — [6] S. qualibet — [7] D. salmarium, V. i S. solmerium — [8] V. quinque — [9] S., C. i L. condemnando — [10] Samo C. — [11] S., C. i L. condemnando — [12] D. prohibationem — [13] S. extraerent, C. extraherent, L. extraheretur — [14] V., S., C. i L. habentium — [15] S. dixtrictu, C. destrictu — [16] L. Trag. et blavam extrahentium, S. extraunt — [17] L. omnis — [18] L. forensis — [19] Samo L. — [20] C. quas et quos — [21] S. aliquid — [22] D. blavum — [23] C. aliquid — [24] L. debeat — [25] S., C. i L. terraticum — [26] C. onnem — [27] S. Tragure — [28] V., S., C. i L. licentia — [29] S. qualibet — [30] D. debeat — [31] C. avenam vendentis — [32] V., S., C. i L. a modo —

96. De pęna dantis palam[1] cum blava[2].

Volumus insuper, ut (cum)[3] triturantur segetes seu[4] legumen[5] in area, aliquis dare vel recipere palam[6] cum blava (vel legumine)[7] non prę-sumat; si quis vero contrafecerit, solvat communi sold. X parvorum pro[8] qualibet vice (etiam)[9].

97. De pęna mutuantis ad usuras[10].

Statuimus et ordinamus[11], quod nullus audeat vel pręsumat mutuare ad usuram vel mutuari facere aliquo quęsito colore sub pęna perdendi mutuatum; sive de ipso mutuo instrumentum fuerit[12] sive pignus, et deveniant in commune.

98. Quod (civis)[13] refutans zitadanciam[14] non possit[15] suum mustum portare Tragurium.

Ordinamus, quod quicunque civis[16] Tragurij[17], aut qui habitaret, et faceret faciones[18], refutaverit zitadanciam[19] et habitacionem[20] (et faciones[21])[22] civitatis, suum mustum nullo modo possit portare seu portari facere Tragurium, nec in burgo Tragurij, aliquo modo vel ingenio aut per aliquam copertam[23]; et quod aliquis (a)[24] talibus[25] ipsum[26] mustum causa aportandi[27] seu aportari[28] faciendi Tragurium vel burgum non emat; et si quis contrafecerit in prędictis vel aliquo prędictorum, perdat mustum seu vinum, et sit communis; et nichilominus[29] condempnetur[30] communi Tragurij[31] in libras L parvorum; et quilibet possit accusare contrafacientes, et habeat medietatem condempnationis[32]; et aliud statutum[33], quod loquitur de[34] vino forensi non aportando[35] Tragurium, in sua maneat firmitate.

99. (De pęna fabri accipientis ultra quod ordinatum est)[36] (Quomodo solvatur fabris)[37].

Statuimus, quod quicunque faber de cętero miserit in[38] aliquo laborerio, sibi datto[39] ab aliquo, unum vel plures azzarios[40], (habere debeat pro[41]

---

[1] V., S. i L. paleam — [2] C. blavam cum palea — [3] Samo V., S., C. i L. — [4] L. vel — [5] C. leguimina — [6] V., S., C. i L. paleam — [7] Samo D. i L. — [8] C. et — [9] Samo C. — [10] C. i L. usuram — [11] S. Statuimus et ordinatum est, C. Statuimus et ordinatum sit, L. Statutum et ordinatum est — [12] V., S. i C. solverit — [13] Samo D, V., S. i C. — [14] V. zitadantiam, S. citantiam, C. citadantiam, L. citadanciam — [15] C. posit — [16] S. cives — [17] S. Tragure — [18] S. facere fationes, C. i L. factiones — [19] V. citadanciam, S. i C. citadantiam — [20] S., C. i L. habitationem — [21] S. fationes, L. factiones — [22] Samo D., V., S. i L. — [23] V. coopertam — [24] Samo L. — [25] C. talium — [26] S. i C. in primum — [27] S. aportis, C. i L. apportandi — [28] C. i L. apportari — [29] S., C. i L. nihilominus — [30] S. i L. condemnetur, C. condennetur — [31] S. Tragure — [32] S. i L. condemnationis, C. condennationis — [33] C. statum — [34] S. et — [35] S., C. i L. apportando — [36] Natpis 99. glave u D., V., S. i C. — [37] Natpis glave 99. u L. — [38] S. pro, C. nema te riječi — [39] V., S., C. i L. dato — [40] S. aczarios — [41] D. quod —

magisterio, et opere suo XII denarios [pro][1] ipso aczario[2])[3] sibi dato[4] (et[5] in opere misso; et pro aconzatura[6] gomerę[7] et zape[8] seu manarię[9] accipere possit tantum sex[10] denarios et non ultra; et si quis faber contrafecerit, solvat communi pro qualibet vice sol. XX parvorum, et quilibet possit accusare, et habeat medietatem, et credatur sacramento eius, si fuerit bonę famę.

100. De pęna animalium dancium[11] dampnum[12] [13].

Statuimus, quod si quod[14] animal inventum fuerit in vinea[15], orto[16] vel agro seminato alicuius dampnum[17] faciens, pastor animalis solvat ei, qui dampnum[18] patitur, totum, quod devastabit, et si pastor non posset[19] solvere, vel si nullus esset pastor, dominus animalis solvat pro quolibet animali, scilicet pro equo vel[20] iumento[21] sol. V[22] parvorum pro quolibet, et pro quolibet[23] (bove)[24] vel[25] vacha[26] sol. X, pro asino denarios XII[27], pro porco[28] vel scrofa[29] denarios XII, pro qualibet capra vel pecude[30] denarios II parvos, de quibus denarijs omnium prędictorum animalium commune habeat medietatem pro banno, et aliam medietatem habeat, quicunque dictas bestias ceperit dampnum[31] alicui facientes, et quilibet patronus vineę vel agri, et unusquisque de sua familia, dum modo[32] sit maior annis XIIII[33], possit accusare, et credatur eius iuramento, si dicat (se)[34] invenisse dicta animalia in dampno[35] et (si)[36] (ille)[37] non invenerit, probet per eum, qui invenerit.

101. De pena illorum, qui pascunt[38] bestias infra certos[39] confines[40].

Statuimus, quod nemo audeat stare nec pascere bestias infra hos confines, videlicet: a Pechiona[41], quę est in monte Vlaschi usque ad Cerni dol[42], et ultra montaneas, quę sunt supra Tragurium, videlicet supra campum Tragurij, et intelligatur infra hos confines, videlicet: Lichai[43], Chinaeza Gomella[44], totum Biachi[45] et tota montanea de Cherbena[46] usque ad Guardiam[47]; salvo quod boves arantes, salmerij, equi, iumenta et bestię

[1] Samo L. — [2] L. azzario — [3] Samo D. i L. — [4] C. datos — [5] Samo D., V. i L. — [6] V. acunzadura, S. accozatura, C. acconzatura — [7] C. gamerę — [8] V., S., C. i L. zappę — [9] C. manarę, L. manarrae — [10] L. VI — [11] V., S. i C. dantium — [12] V., S. i C. damnum — [13] L. animalium damnificantium — [14] C. aliquod — [15] S. vineam — [16] C. i L. horto — [17] V., S., C. i L. damnum — [18] V., S., C. i L. damnum — [19] V., S. i C. possit — [20] C. et — [21] S. i C. iumenta — [22] V. quinque — [23] V., S. i C. qualibet — [24] Samo D. i L. — [25] C. pro — [26] S., C. i L. vacca — [27] C. 12 — [28] V. porcho — [29] C. schropha, L. scropha — [30] V. pechude — [31] V. i L. damnum, S. i C. dannum — [32] C. dumodit — [33] C. XIIII annis — [34] Samo D., V., S. i L. — [35] V., S., C. i L. damno — [36] Samo C. i L. — [37] Samo C. — [38] C. i L. De pęna pascentium — [39] C. certum — [40] C. confinem — [41] S. Pechina, C. Pechine — [42] S. i C. Cerni dor — [43] S. Lichaim, C. Lichain — [44] V. Chneza gomila, S. Chnesa gomilla, C. Cnesa gomilla, L. Chnezia gomila — [45] S. Biacchi, C. Brachi — [46] V. Charban, S. i C. Carban, L. Cherban — [47] C. Guardiani —

de becharia[1] infra dictos confines omni tempore licite stare et pascere possint; et salvo quod alię prohibitę bestię infra dictos confines[2] possint stare, quando veniunt, ut tondeantur[2a], aut pro necessitate (aquę)[3] aut causa[4] mali temporis aut timore damnationis[5] alicuius vel malę gentis, et tamen (tunc)[6] cum licencia[7] curię Tragurij; et quicunque[8] contrafecerit, solvat communi pro qualibet vice libras V[9] parvorum; et quilibet possit accusare, et habeat medietatem banni; et comes omni mense (teneatur)[10] suo sacramento diligentem[11] inquisitionem (facere)[12] de prędictis (facere debeant)[13], et contravenientes punire in pęna prędicta; et supradicta (iumenta)[14] intelligatur[15] salmis.

102. (De pena pastorum et dominorum)[16]. (De modo dandi, et accipiendi bestias ad pascendum)[17].

Statuimus et ordinamus, quod quicunque deinceps[18] dederit et locaverit alicui bestias (minutas)[19] ad pascendum, tam ille, qui dederit. quam ille, qui (eas)[20] receperit, teneantur et debeant eas dare et recipere pactis et condictionibus[21] infrascriptis:

Videlicet, quod pastor teneatur et debeat dare domino animalium de lana grossa et de caseo II[22] partes et terciam[23] partem in se tantum[23a] retineat[24]; (tamen)[25] agnos vero ipsorum animalium dare et asignare[26] integre teneantur[27] ut hactenus[28] exstitit[29] consuetum; domini vero animalium teneantur et debeant[29a] (dare)[30] suis pastoribus pro eorum vita quolibet anno X modios ordei et etiam salmerios[31] necessarios[32] semper causa aportandi[33] caseum, et in utilitatem ipsarum bestiarum; et etiam quolibet anno domini[34] animalium teneantur et debeant dare prędictis pastoribus in festivitate seu in festivitatibus Domini et Sancti Martini XII[35] panes, et unam galetam[36] vini in quolibet festo; et quod licitum sit dictis pastoribus in quolibet prędictorum festorum unum ex dictis animalibus occidere pro vita eorum, dum modo[37] domino seu dominis dent et assignent in (prędictis)[38] festivitatibus pelles dictorum animalium occisorum et unam (partem)[39] quartam cuiuslibet ipsorum animalium; domini etiam (animalium)[40] teneantur eisdem in quolibet festo Epifanie[41] dare unum buzolatum[42] et mediam[43] galetam

[1] S. beccariam, C. i L. beccaria — [2] L. confine — [2a] V. i S. tondantur, C. tonduntur — [3] Samo V., S., C. i L. — [4] S. causam — [5] V. divationis, S. damniationis, L. damnificationis — [6] Samo S., C. i L. — [7] S. lic^a V., C. i L. licentia — [8] S. i C. qui — [9] V. quinque — [10] Samo L. — [11] V. dilligentem — [12] Samo D. i L. — [13] Samo C. — [14] Samo D., V., S. i L. — [15] C. i L. intelligantur — [16] Natpis 102. glave u D., V., S. i C. — [17] Natpis 102. glave u L. — [18] D. deniceps — [19] Samo D., V., S. i L. — [20] Samo D. i L. — [21] C. i L. conditionibus — [22] C. i L. duas — [23] S., C. i L. tertiam — [23a] S. i C. tamen — [24] S. retineant — [25] Samo S. — [26] V., S., C. i L. assignare — [27] C. tenatur — [28] S. i C. actenus — [29] S. i C. existit, L. extitit — [29a] C. debeant — [30] Samo V., S. i L. — [31] C. salarios — [32] V. neccessarios — [33] C. i L. apportandi — [34] V. domino — [35] V. duodecim — [36] V. galletam — [37] C. dumodo — [38] Samo D., V., S. i L. — [39] Samo C.; u D. nalazi se iza „quartam" neka kratica, ali ne kratica „partem" — [40] Samo D., V., S. i L. — [41] V., S., C. i L. Epiphanię — [42] S. i C. buzulatum — [43] D. media —

vini. Item quod quicunque acceperit aliquas bestias minutas ad terzariam[1], habere debeat ille, qui recipit, pro suo labore terciam[2] partem fructuum[3] ipsarum: et si aliquod animal decesserit ex locatis, teneantur tenere et pascere de agnis, quos fecerint ita, quod in fine anni seu termini teneantur dare et reddere domino animalium ad numerum tot, quot[4] receperint[5]; dominus[6] vero animalium, (qui)[7] prędictas[8] bestias ad terzariam[9] locaverit, nil aliud det[10] (de)[11] prędictis modo aliquo vel aliqua ratione, sed solum modo[12] duas partes expensarum faciat, quę fient[13] in pecudibus locatis et (eorum)[14] occasione, videlicet in salmerijs et etiam in alijs expensis necessarijs. Item dominus animalium det dictis pastoribus et cuilibet prędictorum[15] unum bovem, cum quo laborent et seminent pro eorum sumptibus[16] (et)[17] expensis; dando etiam dominus quartam partem seminis et etiam quartum omnium expensarum, quę fient tempore messium et non aliud, et dicti pastores dent de blava, quam recolligent[18], quartam partem domino, et non possint dicti pastores vendere vel donare vel alicui concedere lętamen sine voluntate domini animalium. Sed omnia et singula supradicta debeant observare[19] sub pęna (et banno)[20] libr. V parvorum, quę pęna animalium[21] aplicetur[22]. Item quod nullus pastor possit morari[23] in civitate vel burgo, etiam cum venerit ille, qui venire debet, nisi per quatuor dies tantum et non ultra in qualibet septimana[24]; et qui contrafecerit, solvat pro qualibet vice sol. X parvorum, nisi steterit de licentia domini animalium. Item quilibet pecorarius, qui venerit de formis[25] cum salmeris[26], antequam vadat (alibi[27], prius[28] vadat)[29] ad domum domini sub dicto banno sol. X pro qualibet vice. Item teneantur omnes pelles pecudum mortuorum et agnorum domino animalium et non alteri assignare sub pęna libr. V parvorum, quod bannum solvat tam receptor quam dator qualibet vice, qua contrafecerit. Quę omnia et singula banna locum habeant in quolibet capitulo dictorum pastorum, ut superius specificatum est. Item quod quolibet anno in festo Sanctę Marię mensis Augusti fiat renovacio[30] seu locatio supradictorum animalium locandorum, pro ut supra in istis capitulis continetur, et non aliter. Item quod nemo portet neque det vinum pastoribus sive prędictis, quibus bestię erunt locatę, sub banno libr. V parvorum pro qualibet vice, in qua pęna tam pastores[31], qui receperint[32], quam qui eis dederit[33] dictum vinum, debeant[34] quilibet condempnari[35]. Item si de bestijs aliqua admicteretur[36], quod (si)[37] in fine (anni sive)[38] termini credatur

---

1 V. terziariam, S. i C. terciariam — 2 S., C. i L. tertiam — 3 S. fructum — 4 C. quod — 5 S. receperit — 6 V. i S. domino — 7 Samo V., S., C. i L. — 8 S. i C. dictas — 9 V. terçariam, S. i C. tertiam — 10 S. detur — 11 Samo S. i L. — 12 C. solumodo — 13 V., S. i C. fieret — 14 Samo D., V. i L. — 15 S. i C. dictorum — 16 C. supradictis — 17 Samo D., V. i L. — 18 S. reccolient, C. accolient — 19 L. observari — 20 Samo D. i L. — 21 C. animalibus, L. communi — 22 S., C. i L. applicetur — 23 S. murare — 24 C. sectimana — 25 V., S., C. i L. foris — 26 V., S., C. i L. salmerijs — 27 V. i S. alius, C. ad alios — 28 V. i S. primus, C. primum — 29 Samo V., S., C. i L. — 30 V., S., C. i L. renovatio — 31 C. pastor — 32 C. receperit — 33 L. dederint — 34 C. debeat — 35 S., C. i L. condemnari — 36 V. i S. ammitteretur, C. amicteretur, L. ammitterentur — 37 Samo D. — 38 Samo V., S., C. i L. —

contra pastores, dicto celnichi[1] ipsarum bestiarum; (et)[2] si esset quęstio inter eos, cui celnicho[3] adhibeatur[4] plena fides[5], tamquam[6] si probatum esset per legiptimos[7] testes.

103. De pęna notarij non publicantis instrumentum infra[8] (unum)[9] mensem.

Volumus, quod notarius communis teneatur et debeat complere et dare quodlibet[10] instrumentum (publicum)[11] illius, cuius[12] est, infra unum mensem a die facti rogiti[13], dum modo[14] ipsi notario sit solutum de ipso instrumento; quod si notarius secus fecerit, solvat communi pro quolibet instrumento sol. V parvorum; et si persona, cuius est instrumentum, infra dictum terminum illud non acceperit a notario, solvat communi sol. V[15] parvorum

104. De pena[16] illorum[17], qui reducunt[18] in formam[19] publicam[20] statuta vel notas communis[21] sine licencia[22] (curię)[23].

Ordinamus, quod de notis seu statutis communis nullum exemplum seu copia[24] aut rescriptum aliquod possit nec debeat summi[25] nec redigi in publicam formam absque licencia[26], mandato et auctoritate[27] curię, scilicet comitis et[28] suorum iudicum vel maioris partis; quod si secus a quoquam[29] fuerit acceptatum[30], teneantur[31] comes et iudices quemlibet condempnare[33], qui contrafecerit (in)[33] libras L parvorum; et nichilominus[34] tale exemplum seu[35] copia aut rescriptum[36] (factum)[37] contra dictam formam non valeat nec teneat ullo modo.

105. De pęna non observantis[38] (pacta[39])[40] navigandi[41].

Volumus, quod quando aliquis faciat[42] pactum cum aliquo navigandi, tam conducens, quam conductus, teneantur[43] servare dictum pactum sub

[1] V. almichi, S. at nichil, u C. ostavljen za tu riječ prazan prostor — [2] Samo D., V., S. i C. — [3] S. i L. celnico, u C. ostavljen za tu riječ prazan prostor — [4] S. adhibantur — [5] S. fide — [6] S. i C. tanquam — [7] V. legittimos, S., C. i L. legitimos — [8] L. intra — [9] Samo D., V., S. i C. — [10] S. quolibet — [11] Samo D., V., S. i L. — [12] C. cui — [13] C. rogati — [14] C. dumodo — [15] V. quinque — [16] S. i C. forma — [17] S. i C. eorum — [18] L. De poena reducentium — [19] S. i C. forma — [20] S. i C. publica — [21] L. statuta vel notas communis in formam publicam — [22] S. lic^a V., C. i L. licentia — [23] Samo D., V., S. i C. — [24] S. i C. copiam — [25] C. i L. sumi — [26] V., S., C. i L. licentia — [27] S. autoritate — [28] S. i C. vel — [29] C. quoquo — [30] S. i C. acceptum, L. attentatum — [31] S. i C. teneatur — [32] V., S., C. i L. condemnare — [33] Samo D., V. i L. — [34] S., C. i L. nihilominus — [35] V., S., C. i L. sive — [36] S. scriptum — [37] Samo V., S., C. i L. — [38] S. osservantis, L. observantium — [39] C. pactum — [40] Samo C. i L. — [41] C. navigantium — [42] V., S., C. i L. facit — [43] V. i S. teneatur, C. tenatur —

pęna dupli[1] (vel)[2] pręcij[3] conventi[4] et habiti[5] inter partes, communi solvenda; salvo iusto impedimento, quod remaneat in arbitrio comitis et suę curię.

106. De pęna marinariorum non discargancium[6] tempore necessitatis[7].

Ordinamus, quod quilibet marinarius teneatur carizare[8] (et discargare[9])[10] navem aut lignum, quando esset in necessitate vel loco, ubi patronus non posset bastaxios[11] invenire; et si quis contrafecerit, dampnum[12], quod ex dicta causa perveniret[13], tam de ligno, quam de mercatoribus[14] debeat emendare[15], et nichilominus[16] condempnetur[17] (communi)[18] in libras V parvorum, et minus et plus inspecta qualitate (personę et)[19] culpę.

107. (De pęna marinariorum et aliarum personarum furtum vel excessum comitencium[20] in nave[21])[22]. (De modo puniendi navigantes)[23].

Volumus et ordinamus, (quod)[24] si aliquis marinarius seu navigator, vel (alia)[25] persona navalis comisserit[26] in navigio[27] aliquem excessum seu furtum rationabiliter puniendum; patronus (enim)[28] et[29] nauclerius[30] ipsius navis possint et debeant illum punire et condempnare[31] in pecunia usque ad libras X (venetorum)[32] parvorum, et ab inde infra, quę condempnatio[33] debeat communi Tragurij devenire[34]; et si condempnatio[35] facienda foret in aliquem causa[36] cibi[37] vel potus, possit eum condempnare[38] usque ad duos soldos[39] grossos[40] vel infra, et eo[41] casu[42] ipsa condempnatio[43] devenire debeat et converti in societatem personarum navis, dum modo[44] (dictus)[45] excessus vel furtum commissum non fuerit in persona vel rebus dicti patroni; nam si prędicta fuerint[46] comissa[47] in persona vel rebus dicti

---

[1] S. duppli — [2] Samo D., V., S. i C. — [3] C. i L. pretij — [4] S. contraveniti — [5] U S. nečitljivo, u C. prazan prostor ostavljen za tu riječ — [6] V. dischargantium, S. i C. discargantium, L. discaricantium — [7] V. neccessitatis — [8] S. carizzare, C. i L. caricare — [9] V. discharizare, L. discaricare — [10] Samo D., V. i L. — [11] V., S., C. i L. bastasios — [12] S., C. i L. damnum — [13] S. i C. pervenerit — [14] V. merchatoribus — [15] L. emmendare — [16] S., C. i L. nihilominus — [17] S., C. i L. condemnetur — [18] Samo D., V. i L. — [19] Samo D. i L. — [20] S. commitentium, V. i C. committentium — [21] V., S. i C. navi — [22] Natpis 107. glave u D., V., S. i C. — [33] Natpis 107. glave u L. — [24] Samo D., V., S. i C. — [25] Samo V., S., C. i L. — [26] V., S., C. i L. commiserit — [27] S. naviggio — [28] Samo L. — [29] S. i C. vel — [30] V. naclerius, S. navellarius, C. nocchierius, L. nauclerus — [31] S., C. i L condemnare — [32] Samo V., S., C. i L. — [33] S., C. i L. condemnatio — [34] V., S. i C. devenire debeat communi Tragurij — [35] S., C. i L. condemnatio — [36] S. causam — [37] L. tibi — [38] S., C. i L. condemnare — [39] C. i L. solidos — [40] V. grossus, S. i C. grossum — [41] C. ea — [42] C. causa — [43] S., C. i L. condemnatio — [44] C. dumodo — [45] Samo D., V., S. i L. — [46] C. fuerit — [47] S., C. i L. commissa —

patroni, (quod)[1] nauclerius[2] possit contrafacientem seu delinquentem punire et condempnare[3] modo prędicto; et si prędicta commissa fuerint in personis et rebus utriusque, scilicet patroni et nauclerij[4], duo prodarij[5] navis possint et debeant prędicta punire modo prędicto, exceptis illis excessibus, qui servantur[7] puniendi[8] curię Tragurij, sicut effusio[9] sanguinis vel homicidium[10], secundum formam statuti Tragurij; et qui commiserit[11] dictum excessum vel furtum, teneatur et debeat reficere dampnum[12] furti commissi[13] ei, cui ablatum fuerit; si vero patronus, nauclerius[14], (et)[15] prodarij[16] in puniendo[17] prędicta fuerint negligentes, quod comes Tragurij, qui pro tempore fuerit, prędicta teneatur et debeat punire et quemlibet contrafacientem condempnare[18] postquam (ei fuerit[19] notificatum; et hoc totum[20] intelligatur postquam)[21] navigantes cum nave fuerint ultra punctam[22] sancti Zipriani[23].

108. De modo et forma[24] marturizandi[25] (reos)[26].

Ordinamus, quod comes civitatis Tragurij[27] habeat arbitrium solum modo[28] torquendi et marturizandi[29] de homicidio[30], furto, robaria[31], vulnere[32] sanguinolento, facto[33] cum gladio, mazza[34] vel lapide vel quolibet alio genere armorum, et super violencia[35] mulierum. Sed[36] de sgrafignatura[37] vel de sanguine, qui[38] exiret de nasone[39], sine vulnere non possit tromentare[40]. Item quando fuerit aliqua persona marturizanda[41])[42], in examinatione eius interesse debeant ad minus duo ex iudicibus curię, salvo[43] et reservato arbitrio suo domino comiti secundum formam pacti in hijs[44], in quibus extenditur[45] ipsum arbitrium. In alijs vero maleficijs, non nominatis supra nullum arbitrium habeat torquendi vel marturizandi[46], sed de ipsis unus testis bonę famę sufficit ad condempnandum[47].

109. Qualiter fieri debeant condempnationes[48] et absoluciones[49].

Ordinamus, (quod)[50] quandocunque comes civitatis Tragurij condempnationes[51] vel absolutiones voluerit provulgare[52], per tres dies, antequam

[1] Samo D., V., S. i L. — [2] C. nocchierius — [3] S., C. i L. condemnare — [4] C. nocchierij, L. naucleri — [5] C. brodarij — [7] C. servent — [8] V., S. i C. puniendo — [9] S. efusio — [10] S. omicidium — [11] V., S. i C. commiserit, L. commisit — [12] S., C. i L. damnum — [13] C. damnum furti commissi reficere — [14] C. noccherius — [15] Samo C. — [16] C. brodarij — [17] C. punienda — [18] S., C. i L. condemnare — [19] C. fecerit — [20] S. i C. tantum — [21] Samo V., S., C. i L. — [22] S. puntam — [23] S. i C. Cipriani, Cypriani — [24] C. De forma et modo — [25] C. martirizandi, L. torquendi — [26] Samo L. — [27] S. Tragure — [28] C. solumodo — [29] C. martirizandi — [30] S. omicidio — [31] V. i S. rubaria, C. rubbaria — [32] S. i C. vel nervo — [33] S. i C. facta — [34] V. maççа — [35] V., S., C. i L. violentia — [36] S. i C. secundum — [37] V. sgrafignadura, S. scraffinatura, C. scrifinatura — [38] S. que — [39] S. i C. naso — [40] V., S., C. i L. tormentare — [41] C. martirizando — [42] S. i C. Item quando aliqua persona mart. fuerit — [43] V. i S. salva — [44] C. i L. ijs — [45] C. extendit — [46] C. i L. martirizandi — [47] S., C. i L. condemnandum — [48] S., C. i L. condemnationes — [49] V., S., C. i L. absolutiones — [50] Samo V., S., C. i L. — [51] S., C. i L. condemnationes — [52] C. i L. promulgare —

ferat ipsas sententias, faciat baniri[1] in logia[2] seu in loco consueto, ubi solitum est baniri[3] publice[4] (et)[5] alta voce, quod quicunque fuerit accusatus vel contra quem per inquisitionem processum esset[6], alleget[7], quicquid[8] vult (de suo iure)[9], et banitor[10] prędictus assignet et dicat diem, in quo comes ferre voluerit ipsas sententias seu condempnationes[11], et etiam quod semper (de)[12] sero procedenti[13] (in)[14] baniri[15] faciat comes consilium, quod publice in logia[16] communis coadunetur et (in)[17] ipso consilio coadunato[18] legi faciat condempnationes[19] vel absoluciones[20] publice et non oculte[21]: quod si secus fecerit, non valeant dictę condempnationes[22]: salvo in hijs[23] maleficijs et delictis, in quibus comes per formam pacti vel statutorum habet[24] arbitrium.

110. De condempnationibus[25] non remictendis[26].

Dicimus et ordinamus, quod (comes)[27] iudices vel consiliarij civitatis[28] Tragurij non proponant nec proponi permictant[29] ad consilium generale vel prętorium[30] (seri)[31] seu parlamentum, quod aliquę condempnationes[32] factę per ipsum vel ipsos vel quę reperiuntur in libris communis, canzellentur[33], relaserentur[34] seu casentur[35] vel non exigentur[36] aliquo modo vel ex quęsito[37] colore; et si quis contravenerit vel fecerit, proposuerit seu arengaverit[38], solvat communi pro pęna, videlicet quilibet iudex et consiliarius contra prędicta (faciens vel proponens libras XXV parvorum, et quilibet arengator[39] libras X parvorum; et id quod fieret contra prędicta)[40] in servicium[41] alicuius, non valeat nec teneat ipso iure, sed teneantur[42] comes et iudices omnes et singulas condempnationes[43] prędictas suo posse exigere et facere venire in commune Tragurij.

---

[1] S. i L. banniri, C. bannire — [2] C. loggia — [3] V., S., C. i L. banniri — [4] S. i C. publica — [5] Samo D., V., C. i L. — [6] S. i C. est — [7] S. aleget — [8] C. i L. quidquid — [9] Samo D., V., S. i L. — [10] S. i L. bannitor, C. banditor — [11] S., C. i L. condemnationes — [12] Samo V., S., C. i L. — [13] V., S., C. i L. prędecedenti — [14] Samo V., u S. precrtano — [15] V., S., C. i L. banniri — [16] C. loggia — [17] Samo D., V., C. i L. — [18] C. condemnato — [19] S., C. i L. condemnationes — [20] V., S., C. i L. absolutiones — [21] S., C. i L. occulte — [22] S., C. i L. condemnationes — [23] V. his, C. i L. ijs — [24] C. habeat — [25] S., C. i L. condemnationibus — [26] V., S. i L. remittendis — [27] Samo D., V., S. i L. — [28] C. et comes — [29] V., S. i L. permittant — [30] L. praeconium — [31] Samo D. — [32] V., S., C. i L. condemnationes — [33] V., S., C. i L. cancellentur — [34] V. rellaxentur, S., C. i L. relaxentur — [35] V., S., C. i L. cassentur — [36] V., S., C. i L. exigantur — [37] S. i C. vel exquisito — [38] S. i C. arrengaverit — [39] S. i C. arrengator — [40] Samo V., S., C. i L. — [41] S., C. i L. servitium — [42] C. teneatur — [43] S., C. i L. condemnationes —

111. ([Quod][1] de condempnationibus[2] fiant duo libri, et de modo et ordine canzelandi[3] condempnationes[4])[5]. (De ordine cancellandi condemnationes)[6].

Ordinamus, quod quilibet comes, qui est, et qui pro tempore erit ad regimen[7] civitatis Tragurij[8], teneatur et debeat fieri facere de condempnationibus[9] duos libros, quorum unus stet penes ipsum comitem, alter vero stet (penes)[10] camerarios communis; et quando aliqua condempnacio[11] (reperiretur)[12] solvitur, debeat prius in libro dictorum officialium cancellari[13]: et si aliqua condempnatio[14] reperiretur in[15] libro (cancellata[16] rectoris[17], et non esset cancellata in libro dictorum officialium, habeatur pro non)[18] canzelata[19] et pecunia (si)[20] sic[21] soluta, (habeatur)[22] pro non soluta.

112. De condempnationibus[23] (exemplandis)[24] in fine regiminis (comitis)[25].

Dicimus et ordinamus, quod quilibet comes, qui est et pro tempore erit civitatis Tragurij, teneatur et debeat in fine sui[26] regiminis facere scribi et exemplari in uno quaterno[27] communis omnes condempnationes[28] factas suo tempore, (et)[29] non excusas[30] (et)[31] execucioni[32] mandatas et nil aliud scribi debeat in ipso quaterno[33], nisi dictę condempnationes[34]; quem quaternum[35] dominus comes suo successori debeat assignare; et idem successor (suus)[36] alium quaternum[37] illi similem fieri faciat[38], quem det camerarijs (communis)[39], ac teneatur ipsas condempnationes[40] omnes exigere et complere vinculo sacramenti; et quando solverentur[41] ipsę condempnationes[42], debeant cancellari[43], sicut (supra)[44] in proximo capitulo de alijs condempnationibus[45] continetur[46].

113. De compensatione condempnacionum[47].

Volumus, quod quicunque fuerit condempnatus[48] communi in aliqua quantitate pecunię, possit condempnationem[49] de se ipso factam (totam)[50] computare

[1] Samo V. — [2] S. i C. condemnationibus — [3] V., S. i C. cancellandi — [4] S. i C. condemnationes — [5] Natpis 111. glave u D., V., S. i C. — [6] Natpis 111. glave u L. — [7] D. a regimen — [8] S. Tragure — [9] S., C. i L. condemnationibus — [10] Samo D., V., C. i L. — [11] V. condempnatio, S., C. i L. condemnatio — [12] Samo D. — [13] D. canzellarij, V., S. i C. cancellarij — [14] S., C. i L. condemnatio — [15] C. cum — [16] C. cancellato — [17] L. rectoris cancellata — [18] Samo V., S., C. i L. — [19] V., S., C. i L. cancellata — [20] Samo C. — [21] S. i C. sit — [22] Samo D., V., S. i L. — [23] S., C. i L. oondemnationibus — [24] Samo D., V., S. i L. — [25] Samo D., V., S. i C. — [26] D. suis — [27] C. quinterno — [28] S., C. i L. condemnationes — [29] Samo S. — [30] V. i S. executas, C. exequtas, L. excussas — [31] Samo D. i L. — [32] V., S., C. i L. executioni — [33] C. quinterno — [34] V., S., C., i L. condemnationes — [35] C. quinternum — [36] Samo D., S. i L. — [37] C. quinternum — [38] S. faceat — [39] Samo D., V., S. i L. — [40] S., C. i L. condemnationes [41] V., S., C. i L. solventur — [42] S., C. i L. condemnationes — [43] D. canzellarij — [44] Samo D., V., S. i C. — [45] S., C. i L. condemnationibus — [46] D. continentur — [47] V. condempnationum, S., C. i L. condemnatiónum — [48] S., C. i L. condemnatus — [49] S., C. i L. condemnationem — [50] Samo V., S., C. i L. —

et compensare in debitis, quę deberet[1] a communi habere; de condempnationibus[2] vero in alijs[3] personis[4] factis possit quilibet in suis debitis medietatem ipsarum condempnationum[5] compensare et non ultra; et comes, iudices et camerarij[6] dictas compensationes recipere teneantur[7] et ordinate scribant, sicut fuerit scribendus[8], ne commune possit decipi vel fraudari, salvo quod nulla condempnatio[9] sold. X et (a)[10] sold. X infra debeat compensari, sed[11] tota solvatur in pecunia numerata; et salvis condempnationibus[12], quod[13] comes habeat[14] arbitrium secundum pacta.

114. (De maleficijs vel delictis[15], in quibus non est determinata pena [per statuta][16])[17].
(De poenis non determinatis per statuta)[18].

Si comittetur[19] aliquod maleficium vel delictum ab aliqua persona vel aliquid aliud fieret, quod pęnam vel punitionem in persona vel pecunia requireret[20], et ipsa pęna specificata vel determinata non foret per statuta communis, volumus, quod in dispensatione[21] et arbitrio comitis et suorum iudicum vel maioris partis eorum sint puniendi et condempnandi[22], sicut eis videbitur, inspecta qualitate et quantitate facti et personarum.

(Finis libri secundi[23])[24].

---

[1] L. debet — [2] S., C. i L. condemnationibus — [3] L. alias — [4] D. i L. personas — [5] S., C. i L. condemnationum — [6] C. commissarij — [7] D. i C. teneatur — [8] C. i L. scribendum — [9] S., C. i L. condemnatio — [10] Samo D., V. i L. — [11] S. secundum — [12] S., C. i L. condemnationibus — [13] C. quando, L. in quibus — [14] L. habet — [15] D. dellictis — [16] Samo u D., V. i S. — [17] Natpis 114. glave u D., V., S. i C. — [18] Natpis 114. glave u L. — [19] D. comitteret, S. i L. committetur, C. commictetur — [20] D. i S. requiretur, C. requireretur — [21] L. dispositione — [22] S., C. i L. condemnandi — [23] S. II — [24] Samo S. i C. —

(Liber tercij liber statutorum)[1]

(Rubrice tercij libri statutorum)[2] (Rubrica seu notatoria terzij libri)[3]

(Tertij libri capita)[4].

1. De oblationibus faciendis[5] in festis sanctorum Laurentij et Johannis[6] (episcopi et confessoris)[7] (Tragurij)[8].
2. Quod vir sine uxore[8a] et uxor sine viro possint[9] facere testamentum.
3. De hijs[10], qui non possunt facere testamentum.
4. (corectum[11])[12] Quibus (diversis)[13] modis possit fieri[14] testamentum?
5. Quam partem possit vir[15] et[16] mulier[17] pro anima dimittere[18]?
6. Quod[19] (quilibet)[20] non habens filios legiptimos[21] possit (ordinare bona sua)[22] (testari)[23], sicut voluerit.
7. (corectum[24])[25] Quod non credatur testamento sine testibus.
8. De supra parte et açaticho[26].
9. Quod testamenta scribantur per notarium (communis)[27] in uno libro, et qualiter copia debetur[28] dari[29].
10. (Qualiter provideatur pupillis de tutore)[30] (quod)[31] mortuo patre ab intestato (tutor detur pupillis)[32].
11. Quod tutores (pupillorum[33])[34] teneantur[35] facere inventarium (de bonis pupillorum[36])[37].
12. Quando[38] dividi debeant[39] (de)[40] bona eius, qui decesserit[41] relictis filijs (et)[42] ex[43] prima et secunda[44] uxore?
13. De eo, qui possidet ratione[45] thori (bone)[46] vidualis.
14. (De ingancione[47] mulierum)[48] (De viro et uxore viduitatem honestam servantibus)[49].

---

[1] Samo D. — [2] Samo V. i S. — [3] Samo C. — [4] Samo L. — [5] L. faciendi — [6] S., C. i L. Joannis — [7] Samo D., V., S. i C. — [8] Samo V. — [8a] L. uxores — [9] S. i C. possit — [10] V. his, C. i L. ijs — [11] V. correctum — [12] Samo D. i V. — [13] Samo D., V., S. i C. — [14] L. fieri possit — [15] L. pater — [16] L. vel — [17] L. mater — [18] C. dimictere — [19] S. Quia — [20] Samo D., V., S. i C. — [21] V. legittimos, S., C. i L. legitimos — [22] Samo D., V., S. i C. — [23] Samo L. — [24] V. correctum — [25] Samo D. i V. — [26] S. azattico, C. azzatico, L. aczatico — [27] Samo D., V., S. i C. — [28] S i C. debeatur — [29] L. dari debeat — [30] Samo D., V., S. i C. — [31] Samo L. — [32] Samo L. — [33] V. i S. pupilorum — [34] Samo D., V., S. i C. — [35] D. i S. teneatur — [36] V. i S. pupilorum — [37] Samo D., V., S. i C. — [38] L. Quomodo — [39] L. debent — [40] Samo S. — [41] L. bona decedentis — [42] Samo V. — [43] C. de — [44] C. et de 2 da — [45] S. rationem — [46] Samo D. — [47] V. inganatione, S. i C. ingannatione — [48] Samo D., V., S. i C. — [49] Samo L. —

15. De fratribus et sororibus habentibus bona communia (quomodo testari possunt)[1].

16. De bonis eius, qui decesserit[2] sine testamento et hȩredibus.

17. (Qualiter fratres simul habitantes debeant succedere inter se)[3] (Quod patribus ab intestato decedentibus fratres simul habitantes succedant)[4].

18. (De filio familias[5] et quam partem habeat)[6]. (Quod filius seorsum a patre habitans censeatur pater familias)[7].

19. De dandis curatoribus illis[8], qui male faciunt facta sua[9].

20. Quod vir non possit facere[10] possessionem (uxoris)[11] laborari[12] absque eius (uxoris)[13] consensu (et concordia)[14].

21. Quod filij non contrahant[15] matrimonium sine consensu parentum[16].

22. Quod uxores, quando mariti sunt in civitate non (possint[17])[18] convenire nec conveniri[19].

23. (Quod uxores non possint res suarum docium[20] vendere nec obligare)[21] (Quod uxor suam dotem non possit obligare sine licentia comitis et curiae)[22].

24. (corectum[23])[24] (De intrantibus religionem)[25] (Quod intrantes religionem non habeant partem bonorum patris vel matris)[26].

25. (corectum[27])[28] (De hijs[29], qui non possunt inter se[30] concordare)[31] (pro aliqua possesione)[32] (dividendo hereditatem)[33] (De non concordantibus in divisione haereditatis)[34].

26. De vicinis, qui non possunt[35] concordare inter se (pro aliqua possessione[36])[37].

27. De (finibus seu)[38] terminis ponendis inter possessiones vicinales.

28. De hijs[39], qui adstringerint se[40] (ad standum[41] cum alijs)[42] ad serviendum.

29. (De eodem)[43] (De ijs, qui convenerint servire per annum)[44].

30. De hijs[45], qui promittunt[46] servire tempore mesium[47] et[48] vendimiarum[49].

31. Qualiter solvantur[50] pensiones domorum.

---

[1] Samo L. — [2] L. De bonis decedentis — [3] Samo D., V., S. i C. — [4] Samo L. — [5] C. familię — [6] Samo D., V., S. i C. — [7] Samo L. — [8] C. eis — [9] L. qui male utuntur bonis suis — [10] L. laborare — [11] Samo D. i L — [12] V., S., i C. laborare, L. nema ovdje te riječi — [13] Samo S. i C. (u S. kasnije umetnuto) — [14] Samo D., V., S. i C. — [15] S. contrant — [16] L. patris et matris — [17] Samo V., S., i C. — [18] L. Quod uxor absente viro non possit — [19] U S. i C. dolazi natpis ove glave, kao glave 25; a natpisi glava 23.—25. kao natpisi glava 22.—24. — [20] V. dotium, C. dotum — [21] Samo D., V., S. i C. — [22] Samo L. — [23] V. correctum — [24] Samo D. i V. — [25] Samo D., V., S. i C. — [26] Samo L. — [27] V. correctum — [28] Samo D. i V. — [29] C. ijs — [30] S. esse — [31] Samo D., V., S. i C. — [32] Samo C. — [33] Samo D., V., S., i C. — [34] Samo L. — [35] C. possint — [36] D. possessionem — [37] Samo D., V., S. i C. — [38] Samo D., V., S. i C. — [39] V. his, C. i L. ijs — [40] V., S., i C. astrinxerit se, L. se adstrinxerint — [41] S. astandum — [42] Samo D., V., S. i C. — [43] Samo D., V., S. i C. — [44] Samo L. — [45] V. his, C. i L. ijs — [46] C. promictunt — [47] V., C. i L. messium, S. mensium — [48] L. vel — [49] V., S., C. i L. vindemiarum — [50] L. solvuntur —

32. (De eo, qui conduxerit[1] barcham[2] ad conturam, vel marinarios vel homines per terram)[3] (De modo solvendi barcam vel homines ad diem)[4].
33. Qualiter[5] domini vinearum possunt[6] ponere pudarium et recipere cestes[7].
34. Quod parzonge[8] factę sine (XXXta annorum)[9] instrumento, transactis V[10] annis, valeant[11].
35. De pręscriptione XXXta[12] annorum.
36. De pręscriptione X[13] annorum.
37. (Infra[14] quantum tempus cadat)[15] (debitor ad)[16] (creditor[17])[18] (a)[19] (debito[20])[21] (De praescriptione crediti)[22].
38. Quod pręscriptio (temporis)[23] contra commune non curat[24].
39. De illo, qui mutuavit alicui[25] super pignore.
40. De redemptione[26] vel venditione pignorum.
41. (Qualiter ille, apud quem fuerit aliquod pignus, possit illo uti[27])[28] (De pignoribus utendis)[29].
42. De grida[30] facienda super[30a] exactione[31] pignorum (de vino venditto[32])[33].
43. (De eo, qui indebitavit mustum vel bladum ante tempus)[34] (De modo dandi bladum vel mustum pro debiti)[35].
44. De modo et forma vendendi introitus[36] communis.
45. De cauctione[37] facienda[38] (ab)[39] emptoribus communis introitum[40].
46. De gratia non facienda emptoribus introitum[41] communis[42].
47. Qualiter[43] emptores comercij[44] possunt[45] pignus accipere[36].
48. Ut[47] terrę communis (bene)[48] laborentur.
49. Quod vilani[49], qui volunt auxilium[50] a communi[51], solvant colectas[52].
50. Quod terrę Blactarum[53] (communis)[54] dentur ad scopandum[55].
51. De notis et scripturis communis salvandis[56].
52. Quod servus et ancilla emantur cum carta[57] notarij[58].
53. Quod vinea vel ager[59] ematur[60] ad numerum vectrenorum[61].

[1] C. duxerit — [2] S. i C. barcam — [3] Samo D., V., S., i C. — [4] Samo L. — [5] L. Quod — [6] C. i L. possint — [7] S. i C. testes, L. cistas — [8] V. parçogne, S. parzogne, C. parognę, L. partitiones — [9] Samo D. — [10] V., S., C. i L. quinque — [11] D. i V. valeat — [12] V. triginta, C. i L. XXX — [13] V. decem — [14] S. i C. In — [15] Samo D., V., S. i C. — [16] Samo D. — [17] S. i C. creditori — [18] Samo D., V., S. i C. — [19] Samo D. i V. — [20] C. debitum — [21] Samo D., V., S. i C. — [22] Samo L. — [23] Samo D., V., S. i C. — [24] V., S., C. i L. non currat contra commune — [25] L. De mutuante — [26] S. redentione — [27] D. utti — [28] Samo D., V., S. i C. — [29] Samo L. — [30] S., C. i L. crida — [30a] L. pro — [31] S. exatione — [32] V., S. i C. vendito — [33] Samo D., V., S. i C. — [34] Samo D., V., S. i C. — [35] Samo L. — [36] L. interitus — [37] V., S. C. i L. cautione — [38] S. fatienda, L. danda — [39] Samo D., V. i L. — [40] L. introituum communis — [41] L. introituum — [42] V., S. i C. communis introitum — [43] L. Quod — [44] L. commercij — [45] C. i L. possint — [46] C. i L. accipere pignus — [47] L. Quod — [48] Samo D., V., S. i C. — [49] V., S., C. i L. villani — [50] S. ausilium — [41] C. comune — [52] V., S., C. i L. collectas — [53] V., S. i L. Blactarum, C. platearum — [54] Samo D., V., S. i C. — [55] L. laborandum — [56] L. solvandis — [57] L. charta — [58] L. notariorum — [59] S. aer — [60] C. emantur — [61] V., C. i L. vretenorum, S. vrettenorum —

54. Quod paratinea ematur in burgo ad brachia[1].
55. De modo[1a] calcine[2].
56. Quod civis non possit esse fideusor[3] pro sclavo.
57. (Quod)[4] (sit)[5] (ius faciendum de animalibus et alijs rebus emptis)[6] (De rebus publice emptis non restituendis sine praetio)[7].
58. De modo concedendi[8] represalias[9].
59. Quod pater possit filios verberare[10].
60. Qualiter datur[11] terra[12] di[13] Pomorgie[14] ad semenandum[15].
61. De asino non emendando (et emendando)[16].
62. De libertate iudicum arbitrorum causa[17] ludi (vel solacij[18])[19].
63. Quod piliparij[20] et caligarij[21] non habeant[22] zupanum[23].
64. De dispensatione[24] statutorum.
(65. De oblationibus[25] faciendis in festis sanctorum Laurentij et Joannis episcopi et confessoris)[26].

---

[1] S. brarchia — [1a] C. modio — [2] C. chelzine — [3] S., C. i L. fideiussor — [4] Samo D., V., S. i C. — [5] Samo V., S. i C. — [6] Samo D., V., S. i C. — [7] Samo L. — [8] D. et cedendi — [9] C. reprensalias — [10] L. verberare filios — [11] V., S., C. i L. detur — [12] S. terram — [13] V., S., C. i L. de — [14] V. Podmorgie, S. i C. Podmorgę, L. Podemoriae — [15] V., S. i C. seminandum, L. laborandum — [16] Samo V., S. i C. — [17] S. cum — [18] S. i C. solatij — [19] Samo D., V., S. i C. — [20] V. i S. pilliparij, C. poliparij, L. pelliparij — [21] V. i S. calligarij, C. calegarij — [22] L. habent — [23] C. zuppsnum — [24] S. i C. despensatione — [25] C. obligationibus — [26] Samo S. i C. —

Liber tercius[1] statutorum communis Tragurij[2].

1. (De oblationibus faciendis in festis sanctorum Laurentij et Joannis)[3].

Ad honorem et reverentiam Dei et gloriosę Matris eius ac[4] beatorum sancti[5] Laurentij martiris et[6] (sancti)[7] Joannis confessoris, patronum[8] et defensorum[9] civitatis Tragure[10], et ut eorum intercessionibus civitas et homines Tragure[11] in salubri statu conserventur et augumententur; Statuimus, quod quilibet comes (civitatis)[12] Tragurij[13] in omni festivitate cuiuslibet dictorum sanctorum[14] Laurentij et[15] Johannis[16] fieri faciat de bonis communis duos cereos sive dupleros[17] de cera. valoris et costi duorum solidorum[18] grossorum et quilibet iudex et consiliarius unam candelam[19] de cera de media libra cerę, et de proprijs bonis suis; et comes cum dictis iudicibus et consiliarijs de mane ad officium[20] ire[21] debeat[23] ad ecclesiam sancti Laurentij et offere dictos cereos et candelas[24] ad altaria dictorum sanctorum, et stare ad officium[25] et hęc dictus comes et iudices ac consiliarij observare teneantur vinculo sacramenti; si autem casus acciderit[26], quod aliquis ex dictis iudicibus et consiliarijs propter absentiam vel aliam iustam causam ire personaliter non posset[27], excusetur[28], sed nichilominus[29] suam candelam mittere teneantur[30], quę cerę[31] dictarum candelarum detur et deveniat in opus et fabricam sancti Laurentij, et clerici uti debeant dictis cereis ad sacrificium[32] continue donec duret[33].

2. Quod vir sine uxore, et uxor sine viro possit[34] (de suis)[35] facere[36] testamentum (salvo tamen iure superstitis itaque, ut habeat unde vivat)[37].

Statuimus, quod vir sine uxore, et uxor sine viro possit de suis bonis condere testamentum, salvo tamen iure superstitis ita[38], ut[39] habeat, unde vivat.

---

[1] S. III, C. tertius — [2] U L. natpis „Statutorum liber tertius“ — [3] Natpis taj samo u L., u V. kasnije umetnut — [4] C. et — [5] C. sanctorum — [6] C. ac — [7] Samo S. i L. — [8] C. i L. patronorum — [9] L. deffensorum — [10] V. Tragur., S. i L. Trag. — [11] V. Tragur., L. Trag. — [12] Samo L. — [13] V. Tragur., S. i C. Trag. — [14] L. sanctorum dictorum — [15] C. ac — [16] S., C. i L. Joannis — [17] S. duppleros, C. duplereos. L. duplerios — [18] V., S. i C. sold. — [19] S. candellam — [20] V. offitium — [21] S. iure — [22] S. i C. debeant — [24] S. candellas — [25] V. offitium — [26] S. i C. accidetur — [27] S. i C. possent — [28] S. i C. excusentur — [29] S., C. i L. nihilominus — [30] L. teneatur — [31] L. certa — [32] S. sacrifitium — [33] L. durat — [34] L. possint — [35] Samo C. — [36] C. condere — [37] Samo C., u V. nema ni ova ni druge glave ove knjige uopće nikakova natpisa — [38] C. itaque — [39] S. i L. quod —

3. De hijs[1], qui non possunt facere testamentum.

Statuimus, quod nullus masculus, antequam perveniat ad ętatem XIIII[2] annorum, et nulla mulier, antequam perveniat[3] ad ętatem XII annorum, de suis bonis possit[4] facere testameutum.

4. Quibus (diversis)[5] modis possit fieri[6] testamentum.

Dicimus et ordinamus, quod licitum sit unicuique scribere scienti (et)[7] scribere suum testamentum manu sua in carta banbianis[8] (aut)[9] pergema[10], sicut sibi placet, et illud sigillare suo sigillo et ponere et salvare in sacristia[10a] fratrum prędicatorum vel minorum et post mortem testatoris notarius communis possit illud scribere in notis et publicare, sicut iacet, et valeat et teneat (illud testamentum eiusdem testatoris post illud)[11] ac si rogatum et scriptum esset per dictum notarium, dum modo[12] non appareat aliud[13] testamentum eiusdem testatoris post illud. Item et hęc alia forma est faciendi testamentum, videlicet, quod licitum sit unicuique tam homini, quam mulieri facere de suis bonis testamentum scriptum, per quemcumque vult, sive in carta bombacinis[14] sive pergameni[15] et notarius (communis)[16] et examinator possit[17], illud sigillare eorum sigillis et testator similiter, si habet[18] sigillum, et notarius communis possit (illud)[19] in notis scribere et publicare sicut iacet et teneat et valeat, et sit apud notarium communis, si placet testatori vel testatrici, sigillatum vel in sacristia[20] fratrum prędicatorum vel minorum vel sancti Laurentij (sit)[21] in voluntate testatoris vel testatricis; sed si aliud testamentum post illud a testatore conditum appareret[22], ultimum valeat et teneat.

5. Quam partem possit vir[23] et mulier[24] pro anima dimittere[25].

Statuimus, quod quicunque sive vir sive mulier de bonis suis, tam quę per[26] se habet, quam quę ratione thori vidualis[27] possidet, facere voluerit seu fecerit testamentum, possit et sibi liceat pro anima dare tantum de ipsis[28] bonis, quantum uni hęredum dimisserit[29]; hoc modo videlicet: quod si unum solum modo hęredem habuerit, tunc medietatem pro anima dare possit, et si duos hęredes habuerit[30], terciam[31] partem dare possit; et ita secundum numerum hęredum, quilibet pater vel mater unam partem sibi in habitu[32] pro anima accipiat; restituto tamen prius male ablato, si restituendum fuerit de communitate bonorum; salvo hoc, quod quivis[33] superstes non possit de bonis pręmortui facere testamentum, nec aliquid ordinare.

---

[1] C. i L. ijs — [2] C. quatuordecim — [3] V. perveniant — [4] L. possint — [5] Samo S. i C. — [6] L. fieri possit — [7] Samo S. — [8] S. i C. bambianis, L. banbicinis — [9] Samo L. — [10] C. progenia, L. pergameni — [10a] S. sacrestia — [11] Samo C. — [12] C. dumodo — [13] S. i C. illud — [14] V. i S. bumbacinis, L. banbicis — [15] C. pergamini — [16] Samo L. — [17] L. possint — [18] S. habeat — [19] Samo V., S. i L. — [20] C. sacrestia — [21] Samo S. i C. — [22] C. apparet — [23] L. pater — [24] L. vel mater — [25] C. dimittere pro anima — [26] C. pro — [27] S. i C. viduali — [28] C. ipsius — [29] C. i L. dimiserit — [30] C. habuerit heredes — [31] S., C. i L. tertiam — [32] L. obitu — [33] S. i C. ius —

6. Quod (quilibet)[1] non habens filios legitimos, possit ordinare bona sua[2], sicut voluerit.

Firmiter ordinamus, quod si quis vel si quę[3] fuerint, non habentes filios vel filias legiptimas[4], qui voluerint testamentnm condere vel aliam ultimam voluntatem de bonis suis, liceat eis tam pro anima quam pro corpore iudicare atque disponere, cui vel quibus, et sicut voluerint[5], cuiusvis contradictione[6], statuto aut consuetudine aliqua non obstante.

7. Quod non credatur testamento sine testibus.

Statuimus, quod nulli testamento credatur absque duobus bonis testibus ad minus clericis vel laicis, nisi forte[7] in via[8] esse contingeret[9] testatorem[10], ubi copiam testium non haberet; et tunc testamento credatur cum uno teste, a libris L inferius, dum modo[11] testis ille sit bonę famę in discretione[12] curię; et si testator in aliqua parte vel via fuerit, ubi habere possit testes, possit coram testibus testare[13] bona sua, sicut sibi placebit, dum dicti testes sint bonę famę in discretione[14] curię antedictę.

8. De supra parte et azzatico[15].

Ordinamus debere[16] observari, ut si quis, habens hęredes, dare voluerit alicui supra partem, possit uni tantum, et non pluribus dare ita, quod illud unum[17], quod dederit, non valeat ultra decimam partem omnium suorum bonorum; similiter quoque azzaticum[18] non excedat valorem decimę partis; et non liceat alicui dare azzaticum[19] hęredi illius, cui iam dederit super partem, sed alteri si voluerit, poterit elargire[20]; quę dona, si pater fecerit, mater[21] non habeat[22] potestatem iterum faciendi, et e converso, si mater fecerit, pater cesset; filias autem patri[23] et matri[24], quousque vixerint, licentiam etiam habeant maritandi cum bonis suis, pro ut melius poterunt[25]; et mortuo viro non liceat uxori superstiti filiam aliquam dotare de bonis patris ultra partem ei pertinentem de bonis paternis, et e converso idem[26] servetur in patre[27] superstite.

9[22]. Quod testamenta scribantur per notarium (communis)[89] in uno libro, et qualiter copia dari debet[30].

Ordinamus, quod[31] per notarium communis omnia testamenta, quę fient, in uno proprio libro scribantur nec apperiantur[32] ipsa testamenta, nec

[1] Samo S. i C. — [2] L. possit testari — [3] L. qui — [4] S., C. i L. legitimas — [5] L. voluerit — [6] S. i C. contradictionis — [7] S. fore, C. foris — [8] L. viam — [9] L. contigerit — [10] C. testatori — [11] C. dumodo — [12] C. discrettione — [13] C. testari — [14] C. discrettione — [15] L. aczaticho — [16] V. deberi — [17] L. donum — [18] V. açςatichum, L. aczatichum — [19] V. açςatichum, L. aczaticum — [20] C. elargiri — [21] S. matrem — [22] S. i C. habebit — [23] L. pater — [24] L. mater — [25] U S. ispravljeno iz „poterunt" u „poterint", C. poterint, L. poterit — [26] D. eidem — [27] C. fratre — [28] D. 8 — [29] Samo D., S. i C. — [30] S. i C. debet dari, L. dari debeat — [31] L. quo — [32] V., S., C. i L. aperiantur —

copia ipsorum detur alicui nisi mortuo testatore; et tunc, cum copia postulata fuerit ab illo, qui aliquod ius habet in ipso testamento, detur copia, scilicet pro eo, quod spectat ad ipsum, et non de toto testamento; et hoc statutum quilibet comes Tragurij[1] vinculo sacramenti (observare et)[2] observari facere teneatur.

10[3]. (Qualiter provideatur pupillis de tutore, mortuo patre ab intestato)[4] (Quod mortuo patre ab intestato tutor detur pupillis)[5].

Statuimus, quod (si)[6] aliquis obierunt[7] absque testamento, habens uxorem cum parvulis hęredibus (nondum se regere valentibus)[8], tunc curia teneatur eis providere tutorem, ut bona sua sint salva, donec[9] ipsi venerint ad ętatem decem et octo[10] annorum; nec possit fieri[11] a matre vel a pupillis alienacio[12] rerum sine voluntate tutoris; et cum finita fuerit tutella[13], mater non possit de paternis bonis filiorum vendere, donare, alienare, pignorare vel placitare sine consensu filiorum, nisi ex pręcepto curię. Et volumus, quod tutores prędicti (etiam)[14] cum voluntate matris minorum[15] (sive)[16] non possint vendere nec obligare vel modo aliquo alienare bona inmobilia[17] ipsorum minorum sine licencia[18] comitis et iudicium[19] suorum, qui pro tempore fuerint; et quod dictum est de uxore, intelligatur (et observetur)[20] etiam circa patrem de bonis maternis non alienandis.

11. Quod tutores (pupillorum)[21] teneantur facere inventarium (de bonis pupillorum)[22].

Ordinamus, quod omnes tutores pupillorum[23], qui de cętero constituti fuerint tam per testamentum[24] decedencium[25] quam etiam[26] (per curiam)[27] Tragurij pro conservatione bonorum pupillorum[28], teneantur et debeant infra unum mensem abbreviare[29] seu abbreviari[30] facere omnia bona mobilia (et inmobilia)[31] pupillorum, et de ipsis bonis facere (fieri)[32] inventarium per manum notarij sub pęna librarum XXV venetorum parvorum solvenda communi; quod inventarium exempletur et copietur de verbo ad verbum per ipsum notarium in uno quaterno[33] de[34] hoc specialiter deputando[35]; qui[36]

[1] S. Tragure — [2] Samo D., V., S. i C. — [3] D. 9 — [4] Samo D., S. i C. — [5] Samo L. — [6] Samo V., S., C. i L. — [7] V., Š., C. i L. obierit — [8] Samo D., V. i L. — [9] V. nec — [10] S. i C. XVIII — [11] V. fiere — [12] S., C. i L. alienatio — [13] C. i L. tutela — [14] Samo V., S., C. i L., u V. „eciam" — [15] C. minoris — [16] Samo D. — [17] C. i L. immobilia — [18] S., C. i L. licentia — [19] V., S., C. i L. iudicum — [20] Samo D., V., S. i L. — [21] Samo D. C.; S. populorum — [22] Samo D., V., S. i C., u S. mjesto „pupillorum" stoji „pupilorum" — [23] V. i S. pupilorum — [24] S. per testamenta, C. pro testamento — [25] V., S., C. i L. decedentium — [26] V. eciam — [27] Samo V., S., C. i L. — [28] S. pupilorum — [29] V., S., i C. abreviare — [30] V., S. i C. abreviari — [31] Samo D., V. i L., u L. mjesto „inmobilia" stoji „immobilia" — [32] Samo D., V., S. i L. — [33] C. quinterno — [34] V., S., C. i L. ad — [35] V., S. i C. deputato — [36] C. quem —

quaternus[1] ponatur[2] et custodiatur[3] in cassa[4] communis, ubi custodiuntur[5] notę dicti communis, ita[6] quod quilibet pupillus[7], postquam pervenerit ad ętatem, scire possit[8] (id)[9], quod suum est, et quę spectant ad eum per inventarium supradictum: et si contingeret aliquem tutorem habere apud se denarios alicuius pupilli, dictus tutor teneatur et debeat dictos denarios ponere et dare ad utilitatem dictorum pupillorum usque ad quantitatem librarum X (parvorum)[10] pro centenario, seu ad rationem centenarij[11] bonis et sechuris[12] personis; nec ultra quantitatem librarum X pro centenario[13] dare debeat; et propterea non possit opponi huius modi utilitatem fore usurariam[14]: statuto aliquo vel consuetudine non obstante in contrarium loquente; et tamen hoc semper fiant[15] de voluntate curię, et quilibet comes civitatis Tragurij hoc statutum observari facere teneatur vinculo sacramenti.

12. Quomodo[16] dividi debent[17] bona eius, qui decesserit[18] relictis filijs ex prima et secunda uxore.

Si quis habens uxorem, habuerit cum ea filios, et defuncta ipsa (uxore aliam)[19] uxorem acceperit et etiam cum ipsa filios habuerit, et secunda uxore superstite decesserit; volumus, quod primę uxoris hęredes cum secunda uxore et hęredibus ipsius[20] bona patris mortui potestatem habeant[21] dividendi. Bona vero matris suę primę uxoris hęredes habeant expedita in bonis patris accipientis aliam uxorem. Et quod dictum est de viro, in casu[22] simili extendatur ad mulierem.

13. De eo, qui possidet ratione thori vidualis.

Statuimus, quod quicunque (vir)[23] habuerit pro parte uxoris mortuę bona aliqua, (et)[24] possideat ea lectum viduitatis servando, et hęredes ipsius uxoris defunctę ipsum non possint a possessione expellere; sed tam pater quam hęredes vivant super hijs[25] bonis; de quibus bonis ipsi hęredes sine voluntate patris lectum viduitatis servantis non possint facere testamentum; et si fecerint, non pręiudicet patri, quin[26] ipsa bona possideat in vita sua, donec lectum servaverit vidualem, et e converso idem[27] servetur in uxore lectum vidualem[28] servantem[29].

---

[1] C. quaternum — [2] C. ponat — [3] C. custodiat — [4] V., S. i C. capsa — [5] C. custodiantur — [6] C. Item — [7] V. pupillo — [8] V., S. i C. poterit — [9] Samo D., V., S. i L. — [10] Samo S. — [11] S. i C. Cii — [12] S. securijs, C. i L. securis — [13] S. Cto — [14] L. usuraticam — [15] S., C. i L. fiat — [16] S. i C. Quando — [17] S. i C. debeant — [18] L. bona decedentis — [19] Samo S., C. i L. — [20] S. i C. ipsis — [21] S. i C. habeat — [22] S. i C. causa — [23] Samo D., S. i L. — [24] Samo S. i C. — [25] C. ijs, L. his — [26] S. i C. quando — [27] S. i C. illud — [28] L. viduale — [29] C. i L. servante —

14. (De inganacione[1] mulierum)[2].
(De viro et uxore viduitatem honestam servantibus)[3].

Volumus, ut[4] si aliquis obierit sine testamento, habens uxorem et carens hęredibus, et uxor voluerit possidere thorum viduitatis[5], licitum sit sibi uti bonis viri defuncti non destruendo ea, nec male utendo eisdem, dum tamen in sua viduitate honeste et caste maneat: sed si ipsa bona destruxerit[6] et male usa fuerit, quamvis caste vivat, curia teneatur sibi providere ad expensas[7] taliter, quod viduitas sua maneat in omnibus sibi necessariis competenter. Et si voluerit alium virum accipere, habeat de bonis viri mortui libras L parvorum, et alia omnia bona deveniant in potestatem propinquorum viri defuncti. Hoc idem servetur circa virum, si defuncta uxore, aliam non acceperit, nec habuerit[8] concubinam; excepto[9], quod vir aliam coniugem[10] accipiens, de bonis primę (coniugis)[11] nichil[12] habeat, nisi ex testamento sibi relinquerit[13]. Eodem modo, si quis pauper sine testamento decederet, habens uxorem et carens filijs, habeat de bonis illius[13a] si alteri (viro)[14] nubere voluerit[15], secundum possibilitatem bonorum ipsius, in provisionem[16] et determinationem[17] curię.

Bona vero mulieris mobilia et inmobilia[18] tam nobilis quam popularis[19], quę aduxerit[20] ad maritum, semper sint ei[21] salva non compuctandis[22] fructibus perceptis[23] ex eis. Nam si mulier aduxerit[24] ad virum suum centum[25] pecudes vel plures (aut)[26] pauciores vel vineam vel agrum, non possit exigere proventus perceptos ex eis; sufficit[27] enim, quod sibi prędicta redantur[28]. Sed sivir[29] quicquam[30] de bonis uxoris vendiderit, et[31] suis proprijs ei restituere teneatur. Et si uxor honeste et[32] caste in sua viduitate non manserit, nullam ingannationem[33] habeat, (nec)[34] de bonis viri sui defuncti debeat aliquid[35] possidere.

15. De fratribus et sororibus habentibus bona communia (quomodo testari possunt)[36].

Si aliqui fratres vel sorores sint duo, tres aut plures, qui habeant bona paterna[37] vel materna communia; et aliquis eorum, carens hęredibus, testari voluerit, testari possit et pro anima sua relinquere (ad pias causas[38] partem sibi

---

[1] S. inganatione, C. ingannatione — [2] Samo D., S. i C. — [3] Samo L. — [4] C. quod — [5] S. i C. vidualitatis — [6] C. dextrusserit — [7] S. i C. curia provideat sibi ad expensas — [8] S. i C. habuit — [9] S. eccepto — [10] S. i C. uxorem — [11] Samo S. i C.; L. uxoris — [12] S., C. i L. nihil — [13] C. i L. reliquerit — [13a] S. i C. ipsius — [14] Samo D. i L.; S. vero — [15] S. i C. noluerit — [16] L. provisione — [17] L. determinatione — [18] C. i L. immobilia — [19] D. popularijs — [20] C. adiuxerit, L. adduxerit — [21] S. i C. ei sint — [22] S. conputandis, C. computandis, L. computatis — [23] C. pręceptis — [24] L. adduxerit — [25] S. i C. Cm — [26] Samo S. i L.; C. vel — [27] S. suficit — [28] S., C. i L. reddantur — [29] S. i C. vero — [30] S. i C. quicunque, L. quidquam — [31] S., C. i L. de — [32] C. vel — [33] S. i C. inganationem, L. actionem — [34] Samo L. — [35] S. i C. aliqualiter — [36] Samo L. — [37] C. paterna bona — [38] C. sua ad pias causas relinquere —

contingentem in dictis bonis, nec possit alicui propinquo relinquere)[1] nisi in pijs causis pro anima, ut dictum est. Çetera vero bona omnia prȩter dictam partem remaneant alijs superstitibus fratribus vel sororibus aut hȩredibus eorum, hoc addito et intellecto[2], quod si unus hȩres esset solus masculus vel femina, possit bona paterna vel materna[3] testari pro anima et corpore[4], sicut sibi placuerit, salvo semper iure patris vel matris eius, donec vixerit[5], de possidendo bona ratione thori vidualis in vita sua.

16. De bonis eius, qui decesserit[6] sine testamento et hȩredibus.

Dicimus et ordinamus, quod uxor mortuo viro intestato non possit pro anima sua vel corpore quicquam[7] (disponere)[8] de bonis ipsius, nisi quantum sibi a iure permictitur[9], hoc modo videlicet: Quod mortuo viro intestato absque hȩredibus per comitem et eius curiam eligantur duo boni[10] viri idonei[11], qui cum uxore, servante viduitatem et gerentem[12] honestam[13] et castam vitam, teneantur medietatem bonorum viri pro[14] eius anima erogare[15] ad pias causas; aliam vero medietatem ipsa uxor possideat, quamdiu[16] visserit[17], si vitam servaverit vidualem[18] et castam; post mortem vero ipsius uxoris viduitatem et honestatem servantis[19] alia medietas deveniat ad propinquiores[20] defuncti, unde bona exiverunt[21] tam materna quam paterna: si vero uxor[22] viduitatem et honestatem non servaverit, vel (si)[23] nullam uxorem (non)[24] habuerit, elligantur[25] dicto modo tres boni viri, qui medietatem bonorum dicti defuncti errogent[26] ad pias causas, et alia medietas deveniat ad propinquiores, ut dictum est; et quod[27] dictum est de viro, intelligatur et observetur (etiam de uxore. Volumus insuper, quod dicta bonorum medietas distribuatur)[28] per dictos officiales intra[29] medium annum post obitum defuncti (seu defunctȩ)[30]; et debeant dicti officiales[31] de ipsa distributione nomen et noticiam[32] curiȩ assignare; quod si secus fecerint, solvat quilibet eorum nomine pȩnȩ libras XXV parvorum, et sint privati a dicto officio[33] ipso iure; et alij de novo[34] eligantur per curiam ad prȩdicta omnia facienda, et semper, quicunque electi fuerint, teneantur observare prȩdicta sub dictis pȩnis condempnationis[35] et privationis.

---

[1] Samo S., C. i L. — [2] S. intelecto — [3] C. materna vel paterna — [4] S. i C. pro anima et corpore testari — [5] D. dixerit — [6] L. De bonis decedentis — [7] L. quidquam — [8] Samo S., C. i L. — [9] L. permittitur — [10] D. bono — [11] L. duo boni et idonei viri — [12] C gerente — [13] S. i C. honestatem — [14] D. quam — [15] D. arogate — [16] C. quandiu — [17] S., C. i L. vixerit — [18] D. viduallem — [19] S. servans — [20] C. propinquos — [21] L. exiverint — [22] S. i C. vir — [23] Samo D. i L. — [24] Samo S. i C. — [25] S., C. i L. eligantur — [26] S., C. i L. erogent — [27] C. ut — [28] Samo S., C. i L. — [29] S. i C. infra — [30] Samo D., S. i L. — [31] L. offitiales — [32] S., C. i L. notitiam — [33] L. offitio — [34] C. dennovo — [35] S., C. i L. condemnationis —

17. (Qualiter fratres [simul][1] habitantes succedere debeant[2] inter se [si deceserint intestati][3])[4].

(Quod fratribus ab intestato decedentibus fratres simul habitantes succedant)[5].

Dicimus (et)[6] ordinamus, quod si aliquis cum uno vel pluribus fratribus factis sui iuris simul habitans decesesserit intestatus. et heredes non habuerit legiptimos[7], medietas omnium bonorum suorum[8] detur pro anima ipsius[9], si defunctus fuerit maior XIIII annorum. vel defuncta XII. et alia medietas remaneat apud eum vel eos, cum quibus maxime habitàvit simul; et alius[10] vel alij, cum quibus non habitavit, dum vixit, licet, sint[11] ei in eodem gradu, nil habeant. Si vero fuerit minor XIIII annorum masculus, fęmina vero XII[12], (eo)[13], quod[14] testari nequeunt. tunc omnia (bona)[15] sua remaneant illis, cum quibus (simul)[15a] habitavit, dum vixit, ut dictum est; capitulo aliquo seu consuetudine contraria civitatis Tragurij non obstante.

18. (De filio familias et quam partem[16] habet[17])[18].

(Quod filius seorsum a parte habitans censeatur pater familias)[19].

Statuimus, quod si quis filius familias morabitur in una domo et familia cum parentibus, nullam obligationem vel alienationem facere possit de bonis paternis vel maternis sine licencia[20] et consensu parentum. Si vero seorsum habitaverit, possit libere in iudicio existere et contractus et obligationes facere per se et super suis bonis, sicut quilibet pater familias facere potest, iure aliquo non obstante.

19. De dandis curatoribus illis, qui male faciunt facta sua[21].

Ordinamus firmiter observari. quod si comiti vel iudicibus civitatis Tragurij (dictum vel)[15a] denunciatum[22] fuerit, (quod)[23] aliquis male utatur bonis suis, sive sit[24] masculus sive fęmina, consumando ipsa bona ultra debitam formam, vel quod incipiat vergere[25] ad inopiam, curia traguriensis facere debeat et teneatur inquisitionem de pręedictis, et si per famam publicam hoc invenerit, curationem[26] dare debeat dictis bonis, qui curator male utenti[27] de substancia[28] sua providere debeat de alimentis, secundum quod

[1] Samo D. — [2] S. i C. debeant succedere — [3] Samo D. — [4] Samo D., S. i C. — [5] Samo L. — [6] Samo S., C. i L. — [7] S., C. i L. legitimos — [8] S. suorum bonorum, C. bonorum — [9] C. pro anima ipsius detur — [10] D. alios — [11] S. i C. sit — [12] C. duodecim — [13] Samo D., S. i C. — [14] L. quia — [15] Samo D. i L. — [15a] Samo D., S. i L. — [16] D. potestatem — [17] S. i C. habeat — [18] Samo D., S. i C. — [19] Samo L. — [20] S., C. i L. licentia — [21] L. qui male utuntur bonis suis — [22] S. denunctiatum, L. denuntiatum — [23] Samo S., C. i L. — [24] D. ut — [25] C. urgere — [26] L. curatorem — [27] S. utendi — [28] S., C. i L. substantia —

(per curiam)[1] fuerit deliberatum et ordinatum, et non ultra; nec possint[2] dicti male utentes aliquid de suis bonis vendere vel alienare nec se vel ipsa bona obligare, nec curator prędictus etiam sine decreto et auctoritate comitis et suę curię; et si aliter[3] fieret, non valeat.

20. Quod vir non possit (facere)[4] laborari[5] possessionem[6] (uxoris)[7] absque (eius [uxoris][8] consensu[9])[10] (et concordia)[8].

Statuimus, quod si quis habuerit aliquam possessionem[11] pro uxore sua, sicut est paratinea vel terra, non possit ipsam paratineam laborare, nec ipsam terram pastinare vel pastinari facere absque concordia et consensu ipsius (mulieris seu)[12] uxoris; et si secus fecerit, perdat[13] quicquid[14] fecerit in laborerio ipsarum possessionum vel alicuius earum. Sed si uxor prędictis consenserit, fiat de huiusmodi consensu et concordio[15] instrumentum per manum notarij communis, aliter vero quicquid[16] factum fuerit in prędictis, non valeat, nec teneat.

21. Quod filij non contrahant matrimonium sine consensu patris et matris[17].

Ordinamus, quod aliquis civis noster non debeat uxorem accipere, et aliqua mulier non debeat virum assumere sine licentia patris. Si pater non viveret, (et)[18] matrem haberet, assumere non debeat sine licentia matris. Et si quis, vel si qua[19] contra prędicta venerint[20], sit in arbitrio patris vel matris retinendi eisdem[21] filio vel filię partem hęreditatis bonorum suorum absque ullius contradictionis[22]. Sed[23] si quis eorum, scilicet patris et matris, soluto matrimonio ad secunda vota transierit, tunc eorum filij vel filię, si voluerint, ex honestate eorum consilium et consensum requirant, et si noluerint, ad pęnam huius statuti non teneantur, sed libere contrahere possint[24].

22. (Quod uxores, quando viri earum stent in civitate, non possint convenire in iudicio)[25]. (Quod mulier[26] absente viro non possit)[27] (malignare)[28] (convenire nec conveniri)[29].

Statuimus, quod uxores, quamdiu[30] viri ipsarum fuerint in civitate fuerint)[31], omni exceptione remota (nec convenire)[32] nec conveniri posssint,

---

[1] Samo D., S. i L. — [2] S. possit — [3] D. alter — [4] Samo D., S. i C. — [5] S., C. i L. laborare — [6] S. i C. possessionem laborare — [7] Samo D. i L. — [8] Samo S. i C. — [9] C. licentia — [10] Samo S., C. i L. — [11] C. quod si quis aliquam possessionem habuerit — [12] Samo S. i C. — [13] L. perdet — [14] S. i C. quidquid — [15] S. i C. concordia — [16] S. i L. quidquid — [17] S. i C. sine consensu parentum — [18] Samo D., C. i L. — [19] S. i C. quę — [20] S. i C. venerit, L. fecerit — [21] D. eidem(?) — [22] S., C. i L. contradictione — [23] C. Verum — [24] C. possent — [25] Samo D. — [26] L. uxor — [27] Samo S., C. i L. — [28] Samo S. i C. — [29] Samo L. — [30] C. quandiu — [31] Samo S. — [32] Samo D. i L. —

nec in iudicio stare sine ipsorum asensu[1]; excepto quod viris[2] abscentibus[3] possint ipsę mulieres fructus et fruges[4] vendere et alienare pro necessarijs rebus vitę eorum[5], et pro ipsis fructibus et frugibus (suis)[6] possint in iudicio stare et convenire (et conveniri)[7] ab alijs: salva[8] tamen rerum substantia de non alienando res inmobiles[9] suas et virorum suorum.

23. (Quod uxores non possint res suarum docium[10] vendere nec[11] obligare)[12]. (Quod uxor suam dotem non possit obligare sine licentia comitis et curiae)[13].

Statuimus ad hoc, ut mulieres non remaneant indotatę, quod aliqua mulier habens virum de cętero non possit aliquo modo vel causa sua auctoritate nec de licencia[14] vel consensu mariti sui seu[15] alterius interpositę personę aliquid de bonis mobilibus vel[16] inmobilibus[17] [18] suę dotis vendere, donare, obligare nec aliquo modo alienare vivente marito suo. Sed semper bona suarum docium[19] remaneant[20] sibi salva, salvo tamen, quod de auctoritate, licencia[21] et voluntate comitis et curię Tragurij, qui et[22] quę erunt pro tempore, vel eorum maioris partis possint et valeant obligare et vendere.

24. (De intrantibus religionem)[23]. (Quod intrantes religionem non habeant partem bonorum patris vel matris)[24].

Statutum[25] et ordinatum est, quod si aliquis vel aliqua de civitate Tragurij intraverit (in)[26] aliquam religionem, et in ea permanserit per annum et diem, ab inde in antea aliquam partem bonorum paternorum vel maternorum nullo modo[27] petere possit, et si pecierit[28], nullatenus audiatur[29].

25. (De hijs,[30] qui non possunt inter se[31] concordare[32] [de][33] dividendo hereditatem)[34]. (De non concordantibus in divisione haereditatis)[35].

Statuimus, quod quando aliqui non possunt inter se concordare[36] ad dividendum communem hęreditatem, tunc curia teneatur eis dare tres nobiles et fideles viros, qui dividant inter eos, sicut eis iuste et recte videbitur. Quod statutum vendicet etiam sibi locum, si[37] partes per incantum concordare non possent.

---

[1] S., C. i L. assensu — [2] C. visis — [3] S. habentibus, C. i L. absentibus — [4] S. frugges — [5] S. i C. earum — [6] Samo S. i C. — [7] Samo D. i L. — [8] S. salvo — [9] C. i L. immobiles — [10] C. res suarum dotium non possint — [11] C. et — [12] Samo D., S, i C. — [13] Samo L. — [14] S., C. i L. licentia — [15] L. vel — [16] S. seu, L. et — [17] L. immobilibus — [18] C. de bonis immobilibus seu mobilibus — [19] C. i L. dotium — [20] C. remaneat — [21] S. C. i L. licentia — [22] L. vel — [23] Samo D., S. i C. — [24] Samo L. — [25] S. i C. Statuimus — [26] Samo S. i C. — [27] S. i C. bonorum vel minorum nullo modo — [28] S., C. i L. petierit — [29] S. audeatur — [30] C. ijs — [31] S. interesse — [32] C. non possunt concordare inter se — [33] Samo D. — [34] Samo D., S. i C. — [35] Samo L. — [36] S. i C. non possunt concordare inter se — [37] D. sibi —

26.* De vicinis, qui non possunt concordare inter se (pro aliqua possessione)[1] (et de ponendis terminis)[2].

Volumus, quod si in civitate vel burgo sive in orto[3], vinea aut terra talis clavis[4] fuerit vel aliud[5], quod non possit unus vicinus cum altero concordare, curia (teneatur)[6] eis dare tres bonos homines, ad quorum arbitrium loci vel clavis[7] qualitas emendetur.

27. De (finibus seu)[8] terminis ponendis inter possessiones vicinales[9].

Ordinamus[10], quod omnes, qui habent possessiones (in campo)[11], inter se et suos convicinos debeant et teneantur[12] ponere[13] bonos confines, per quos videatur (et)[14] cognoscatur, quid[15] unicuique permaneat[16].

28. De hijs,[17] (qui)[18] (se)[19] adstrinxerint[20] (se)[21] ad (standum cum alijs vel[22])[23] serviendum.

Statuimus et ordinamus, quod si aliquis prestavus vel mercenarius aut[24] pastor cum aliquo se adstrinsserit[25] ad serviendum ei per annum, ei servire teneatur per ipsum annum, sicut convenit; et (si)[26] ante[27] completum[28] (annum)[29] secesserit[30] (a)[31] servicio[32] sine voluntate domini, perdat omnes dies, quos dimiserit[33]; nisi[34] reversus fuerit infra octo[35] dies ad dominum[36] pro servicio[37] complendo[38]. Similiter dicimus, si dominus expullerit[39] eum ante[40] terminum completum[41], solvat ei mercedem suam tocius[42] anni; nisi eum recipere voluerit ipse dominus infra octo dies.

29. (De eodem)[43] (De ijs, qui convenerint servire per annum)[44].

Addimus[45] insuper, et ordinamus, manente in sua firmitate capitulo antedicto[45], quod quicunque convenerit (aut)[47] spem (ne)[48] alicui dederit[49]

* U S. i C. imade 26. glava natpis: „Quod uxores, quando mariti sunt in civitate non possint convenire nec conveniri"; dočim pravi natpis 26. glave dolazi u S. i C. kao natpis 27. glave; a natpisa 27. glave iz D. i L. u S. i C. uopće nema; inače sadržaj je 26. i 27. glave u D. i L. s jedne, a S. i C. s druge strane u glavnom isti — [1] Samo u D., te u natpisu 27. glave u S. i C. — [2] Samo u natpisu 27. glave u S. i C. — [3] C. i L. horto — [4] C. qualis, L. callis — [5] L. aliquid — [6] Samo D., S. i L. — [7] C. qualis, L. callis — [8] Samo D. — [9] Toga natpisa u S. i C. uopće nema — [10] C. Volumus — [11] Samo D. i L. — [12] S. teneatur — [13] C. poner — [14] Samo D. i L. — [15] S. i C. qui — [16] S. i C. permaneant — [17] C. i L. ijs — [18] Samo D., S. i L. — [19] Samo L. — [20] S. astrinserint, C. astrinscerint — [21] Samo D., S. i C. — [22] S. i C. ad — [23] Samo D., S. i C. — [24] C. ut — [25] S. astrixerit, C. astrinserit, L. astrinxerit — [26] Samo D., S. i L. — [27] S. annum, C. anno — [28] C. conpleto — [29] Samo D., S. i L. — [30] S. i C. recesserit — [31] Samo D., C. i L. — [32] S., C. i L. servitio — [33] S. dimisserit — [34] S. uti, C. ubi — [35] C. otto — [36] S. i C. dandum — [37] S., C. i L. servitio — [38] S. conplendo — [39] C. i L. expulerit — [40] S. i C. anni — [41] S. completum — [42] C. i L. totius — [43] Samo D., S. i C. — [44] Samo L. — [45] S. i C. Volumus — [46] S. anno decimo, C. X — [47] Samo D., S. i L. — [48] Same C. — [49] L. dederit alicui —

çoram testibus, ei per annum servire, teneatur penitus, sicut convenit, servire, et dominus eum[1] recipere teneatur (penitus)[2]; et qui contrafecerit, solvat ipsi[3] domino solidos[4] XX: et e converso ipse dominus, si eum[5] recipere noluerit[6], eidem solid. XX solvere teneatur, et hoc intelligatur de illis tamen, qui inter se pacti fuerint, antequam[7] servicium[8] sit inceptum.

30. (Qualiter solvantur . . . sium vel vendimiarum)[9]. (De hijs[10], qui promittunt[11] servire tempore messium et[12] vindemiarum)[13].

Similiter dicimus, quod si tempore messium vel vendimiarum[14] aliquis masculus vel fęmina convenerit, servire alicui per totum tempus mensium[15] vel vendimiarum[16], (et)[17] non serviverit[18], ut convenerit, (solvat)[19] (masculus)[20] solidos X (et)[21] fęmina (vero)[22] V: (dominus autem, si eum vel eam retinere[23] noluerit[24] in dicto servicio[25], solvat masculo[26] sol. X et femine[27] sol. V)[28].

31. Qualiter solvuntur[29] pensiones domorum.

Prętere ordinamus, quod quicunque acceperit[30] aliquam domum ad pensionem, dominus ipsius domus non possit eam auferre primo anno, nisi pro sua habitatione et suorum filiorum tantum; dummodo[31] nichil[32] recipere debeat de pensione ipsius domus a conductore pro tempore, quo tempore[33] illam[34] tenuisset, et in eam[35] stetisset. Sed dominus[36] alteri nullo modo locare eam possit, nisi finito termino dicti anni, quo completo[37] sit licitum domino ipsam auferre et eam locare, quandocunque[38] (et cuicunque)[39] voluerit, et[40] tunc conductor pro rata temporis pensionem solvere teneatur.

32. (De eo, qui conduxerit barcham[41] ad conturam vel marinarios vel homines per terram)[42]. (De modo solvendi barcam vel homines ad diem)[43].

Si quis civis noster ab aliquo conduxerit ad diem barcham[44], et ipse, eundo ad suum viagium[45] vel redeundo[46], timore hominum (vel)[47] asperitate

---

[1] C. et eum dominus — [2] Samo S. i C. — [3] S. i C. ipso — [4] S. sold. — [5] C. ipsum — [6] D. voluerit — [7] C. ante quod — [8] C. i L. servitium — [9] Samo D. — [10] C. i L. ijs — [11] L. prommittunt — [12] L. vel — [13] Samo S., C. i L. — [14] S., C. i L. vindemiarum — [15] C. i L. messium — [16] S. vendemiarum, C. i L. vindemiarum — [17] Samo S., C. i L. — [18] L. servierit — [19] Samo C. i L. — [20] Samo C. — [21] Samo D., S. i L. — [22] Samo C. — [23] S. tenere — [24] U . ispušteno, D. voluerit — [25] S. i L. servitio — [26] D. masculus — [27] D. femina, L. faeminae — [28] Samo D., S. i L. — [29] S. i C. solvantur — [30] S. acciperet — [31] S. dictum modo, C. dumodo [32] C. i L. nihil — [33] S., C. i L. ipse — [34] S. i C. eam — [35] L. ea — [36] C. domus — [37] S. conpleto — [38] C. quibuscunque — [39] Samo D., C. i L. — [40] S. i C. ex — [41] S. i C. barcam — [42] Samo D., S. i C. — [43] Samo L. — [44] S., C. i L. barcam — [45] C. viaggium — [46] D. redendo — [47] Samo S., C. i L. —

temporis in aliquo loco morabitur[1]. volumus. et[2] omnibus diebus, quibus prędictis inpedimentis[3] obstantibus[4] ibidem steterit, domino barchę pro[5] contura[6] nichil[7] dare teneatur: dummodo[8] non transeat de portu in portum ipsa[9] die; salvo quod si hijs[10] diebus, quibus subtracta est contura[11] barchę aliquid invenerint[12], fecerint[13] vel habuerint[14], habeant[15] et sequatur[16] barcha[17] suam partem, sicut unus ex marinarijs. Et si aliquis conduxerit marinarios ad aliquem locum ad suas expensas, et in ipso viagio[18] aliquid habuerint[19], invenerint[20], vel lucrati fuerint, habeat ipse conductor medietatem, et aliam medietatem habeant marinarij. Similiter dicimus, quod si aliquis conduxerit aliquos homines per terram in aliquo servicio[21] ad suas expensas, hoc idem servetur, si aliquid invenerint vel lucrati fuerint in itinere[22] memorato.

33. Qualiter[23] domini vinearum possint[24] ponere pudarium (et recipere cistas[25])[26 27].

(S)[28] Item ordinamus, quod quilibet dominus vinearum possit et debeat ponere pudarium ad suum libitum; et possit idem dominus habere et recipere duas cistas[29] medię mensurę pro qualibet[30]: unam[31] ad sanctam Mariam mensis Augusti, et alteram[32] in vendemijs[33] secundum consuetudinem civitatis, et laboratores vineę debeant solvere pudario[34] (prędicto)[35]. Sed si aliqua vinea, vel vineę fuerint[36] in ograda, tunc per maiorem partem dominorum ipsarum vinearum debeat poni pudarius.

34. Quod[37] parcogne[38] factę sine instrumento transactis V[39] annis valeant.

Si aliqui fecerint parçognas[40] de possessionibus vel bonis aliquibus, et ipsas[41] possessiones[42] vel bona divisa possiderint[43] V[44] annis pacifice et quiete, dum modo[45] probari possint[46], (quod)[47] dictę parzogne[48] (esse)[49]

[1] C. commorabitur, L. moraretur — [2] S., C. i L. ut — [3] C. i L. impedimentis — [4] C. ostantibus — [5] C. per — [6] L. conductura — [7] C. i L. nihil — [8] C. dumodo — [9] S. ipsam — [10] C i L. ijs — [11] L. conductura — [12] S. i L. invenerit — [13] L. fecerit — [14] L. habuerit — [15] S., C. i L. habeat — [16] L. consequatur — [17] S. i C. barcam, L barca — [18] S. i C. viaggio — [19] S. habuerit — [20] C. invenerint, habuerint — [21] C. i L. servitio — [22] D. tinere — [23] L. Quod — [24] S. possunt — [25] S. i C. testes — [26] Samo S., C. i L. — [27] U rukopisu C. samo je ostao natpis 33. glave, iza koga dolazi sadržaj glave 34.; dalje ide natpis i sadržaj 35. glave, dok sadržaja 33. glave i natpisa 34. glave u rukopisu C. uopće nema; brojevi pak pojedinim glavama u tome rukopisu tako su ispravljani, da se po njemu ti brojevi ne mogu odrediti — [28] Samo D. — [29] D. i S. duos testes — [30] D. i S. quolibet — [31] D. i S. unum — [32] D. i S. alium — [33] L. vindemijs — [34] S. pudareo — [35] Samo D. i S. — [36] D. fuerat — [37] L. Quid — [38] S. parzogne, L. partitiones — [39] S. i L. quinque — [40] S. i C. parzognas, L. partitiones — [41] S. ipsam — [42] S. possessionem — [43] S. possiderit, C. possederit, L. possederint — [44] S. i C. quinque — [45] C. dumodo — [46] L. possit — [47] Samo L. — [48] L. partitiones — [49] Samo D. —

factę[1] essent[2], volumus et ordinamus, quod ipse[3] parçogne[4] a dictis V[5] annis in antea habeant plenam firmitatem at[6] si cum[7] lictera[8] vel instrumento notarij factę forent: excepto[9], quod si aliqua partium[10] fuisset absens per dictum tempus (vel infra ipsum tempus)[11], tunc tempus suę absentię[12] sibi pręiudicare[13] non debeant[14].

35. De pręscriptione XXX[15] annorum.

Quicunque civis possiderit[16] domum, paratineam (vineam)[17] vel agrum pro sua proprietate bona fide ultra XXX annos, nulli inde[18] respondere teneatur, nisi forte esset pignus: verumtamen[19] frater fratri[20], patruus aut avunculus nepoti vel nepoti[21] filijs videlicet[22] sororis vel fratris usque ad[23] annos, et non ultra respondere teneatur de bonis paternis et maternis.

36. De pręscriptione X annorum.

Si aliquis post morten patris et matris pastinaverit aliquam terram vel laboraverit aliquam paratineam, altam de muro uno passu de cana[24] ad minus, volumus infra X annos de dicta terra vel paratinea respondere teneatur[25]; elapsis vero X[26] annis prędictis nemini inde respondere teneatur, nisi aliquis, cuius interesset, foret[27] absens extra civitatem Tragurij; sed postquam redierit[28] Tragurium, petat infra unum annum, si aliquod[29] ius petere voluerit in dictis rebus; elapso vero anno non possit (petere)[30], nec audiatur[31]. Et hoc locum habeat tam de vinea pastinata vel paratinea laborata, quę fuisset[32] de bonis paternis vel maternis, quam undecunque ea[33] habuerint[34], et tam inter fratres et sorores, quam inter (omnes)[35] alias personas; salvo iure minorum, quorum alicui non currat[36] pręscriptio, dum sunt in minori ętate, videlicet donec masculus compleverit ętatem XIIII annorum[37], fęmina vero XII annorum[38].

37. (Infra[39] quantum tempus cadat[30] creditor[41] [a][42] debito[43])[44]. (De praescriptione crediti)[45].

Si aparuerit[46] factum instrumentum alicuius debiti super aliquem, et creditor infra XXX annos a die facti instrumenti distulerit[47] (a)[48] suo

[1] C. fecisse — [2] D. ispušteno, S. i C. esse — [3] L. dictae — [4] S. i C. parzogne, L. partitiones — [5] S., C. i L. quinque — [6] C. i L. ac — [7] C. sicut — [8] S. i C. altera, L. scriptura — [9] S. eccepto — [10] S. per cucium — [11] Samo D. — [12] S. absencie — [13] S. i C. preiudicari — [14] S., C. i L. valeat — [15] S. triginta — [16] C. possideret, L. possederit — [17] Samo D., S. i C. — [18] S. i C. idem — [19] S. i L. veruntamen — [20] C. filij — [21] L. nepti — [22] C. aut — [23] S. i C. quinquaginta — [24] L. canna — [25] C. tenatur — [26] S. decem — [27] S. i C. forte — [28] S. rediderit — [29] S. aliquid — [30] Samo D. i L. — [31] S. audeatur — [32] C. fuisse — [33] S. i C. et — [34] L. habuerit — [35] Samo D., S. i L. — [36] S. curint, C. currit — [37] S. i C. annorum XIIII — [38] S. i C. XII vero annorum — [39] S. i C. In — [40] C. cedat — [41] S. i C. creditori — [42] Samo D. — [43] C. debitum — [44] Samo D., S. i C. — [45] Samo L. — [46] S., C. i L. apparuerit — [47] S. distullerit — [48] Samo u L., poslije umetnuto i u S. —

debitori[1] petere debitum supradictum, volumus. quod transactis XXX[2] annis dictum instrumentum cassum sit[3] iritum[4] et innave[5] et nullius (roboris[6] valoris et ęfficacię[7].

38. Quod pręscriptio (temporis)[8] contra commune non curat[9].

Ordinamus et dicimus, quod alicui non prosit[10] usucapio[11] seu pręscriptio temporis, qui de terris[12], rebus seu quibuscunque bonis communis quoquo modo tenuerit vel tenet, capitulo aliquo huius statuti non obstante.

39. (De illo, qui mutuavit alicui super pignore)[13]. (De mutuante super pignore)[14].

Si quis mutuaverit alicui super pignore aliquam quantitatem pecunię. et voluerit dicere mutuasse ultra valorem dicti pignoris, volumus, quod non possit iurare, nec habere nisi usque in[14a] valorem dicti pignoris, salvo si mutuans pro[15] bonis[16] testes probaverit se mutuasse super dicto pignore ultra valorem dicti pignoris. tunc tantum[17], quantum[18] probaverit se mutuasse, ille, cuius est ipsum[19] pignus, eidem mutuanti redere[20] teneatur; dum modo[21] dictis testibus non credatur ultra formam et quantitatem in statutis expressam.

40. De redemptione vel vendictione[22] pignorum.

Si aliquis[23] pręstaverit alicui homini vel mulieri super pignus, volumus; quod ad eius instanciam[24] et peticionem[25] illi homini vel mulieri per curiam statuatur[26] terminus[27] octo dierum redimendi pignus suum; quod si non exigerit[28], statuatur[29] alius[30] terminus[31] octo[32] dierum mutuanti faciendi incantari publice in platea et deliberandi dictum pignus et sibi de capitali satisfaciendi[33]; et residuum, si quid[33a] habuerit[34]. domino vel dominę pignoris restituere teneatur; et si plus habere debetur[35], quam fuerit venditum dictum pignus, et[36] (probaverit)[37] (per)[38] testes[39]. (tunc)[40] illa vel ille, cuius erat[41] dictum pignus, sibi ad integrum solvere et satis-

[1] S. i L. debitore — [2] S. triginta — [3] L. sit cassum, — [4] S., C. i L. irritum — [5] S., C. i L. inane — [6] Samo C. — [7] S. eficatie — [8] Samo D., S. i C. — [9] S., C. i L. non currat contra comune, (L. commune) — [10] C. possit — [11] C. usu propro L. usucaptio — [12] S. i C. terminis — [13] Natpis 39. glave u D., S. i C. — [14] Natpis 39. glave u L. — [14a] L. ad — [15] S., C. i L. per — [16] S. i L. bonos, C. binos — [17] S. i C. tamen — [18] S. quam tu — [19] S. ipse — [20] C. i L. reddere — [21] C. dumodo — [22] C. i L. venditione — [23] S., C. i L. quis — [24] S., C. i L. instantiam — [25] S., C. i L. petitionem — [26] S. statuant — [27] S. terminum — [28] S. exierit, C. extiterit, L. exegerit [29] S. statuant — [30] S. alium — [31] S. terminum — [32] D. octto — [33] C. satisfatiendi — [33a] S. i C. quis — [34] L. erit — [35] L. debeat — [36] D., S. i C. vel — [37] Samo L. — [38] Samo L.; D. pro — [39] S. i C. prestes — [40] Samo D., S. i L. — [41] S. i C. erit —

facere[1] teneatur[2]. Qua vendittione[3] facta per modum prędictum nulla postmodum querella[4] audiatur[5] super ea, et si aliter[6] fieret, vendicio[7] dicti pignoris non valeat nec teneat.

41. (Qualiter ille, apud quem fuerit aliquod[8] pignus, possit illo uti[8a])[9]. (De pignoribus utendis)[10].

Statuimus et ordinamus, quod si aliquod[11] pignus apud aliquam personam fuerit ab aliquo pignoratum[12], illa persona, apud quam dictum[13] pignus fuerit, possit eo uti; et quando ille, cuius est[14] dictum pignus, voluerit illud[15] redimere[16], teneatur[16a] ipsum recipere (tale)[17], quale tunc erit; et hoc firmiter volumus observari.

42. De crida facienda pro[18] exacione[19] pignorum (de vino vendito)[20].

Item statuimus, quod vendito vino ad tabernam teneatur comes ad peticionem[21] patroni seu tabernarij[22] vel tabernarię facere proclamari[23] per rivarium communis, quod omnes et singulę personę, quę dederunt[24] pignora pro vino eis venditto[25], debeant ipsa redimere usque ad XV dies post cridationem factam, et quecunque[26] persona, (que)[27] non redimerit[28] infra dictum terminum, perdat pignus.

43. (De eo, qui indebitavit mustum vel bladum ante tempus)[29]. (De modo dandi bladum vel mustum pro debito)[30].

Si aliquis ante tempus indebitaverit mustum aut bladum alicui, et non habuerit, seu dare non poterit vinum sive bladum ob defectum caritudinis, vel quia parum haberet[31], et precium[32] restituere voluerit, volumus, quod primitus det[33] totum mustum sive bladum, quod haberet[34], emptori[35] suo pro tanto, quanto convenit pro rata, et residuum[36] precij[37] eidem[38] statim restituere teneatur; et hoc intelligatur, quando constabit curię evidenter, ipsum venditorem non habere tantum mustum vel bladum, ut consuevit habere, propter dictos defectus.

---

[1] S. satisfare, L. satifacere — [2] D. tenatur — [3] S., C. i L. venditione — [4] C. i L. querela — [5] S. audetur, C. audietur — [6] D. alter — [7] S. vendictio, C. i L. venditio — [8] S. aliquid — [8a] C. uti illo — [9] Natpis 41. glave u D., S. i C. — [10] Natpis 41. glave u L. — [11] S. aliquid — [12] S. i C. pignorata — [13] D. i S. dictus — [14] S. et — [15] D. illum — [16] C. redimere illud — [16a] C. teneatum — [17] Samo D. i L. — [18] S. i C. super — [19] S., C. i L. exactione — [20] Samo D., S. i C. — [21] S., C. i L. petitionem — [22] S. tabernarij seu patroni — [23] C. proclamare — [24] L. dederint — [25] S., C. i L. vendito — [26] L. quaecumque — [27] Samo C. — [28] L. redemerit — [29] Natpis 43. glave u D., S. i C. — [30] Natpis 43. glave u L. — [31] S. i C. habere — [32] C. i L. pretium — [33] S. de — [34] S. habere, C. habet — [35] S. emtori — [36] S. i C. residuo eidem, L. ressiduum — [37] C. i L. pretij — [38] Samo D. i L. —

44. De modo et forma vendendi introitus communis.

Statuimus, quod introitus communis secundum modum infrascriptum[1] vendi debeant[2], videlicet, quod prius in una carta bombicis[3] per comitem et eius curiam scribantur seu scribi mandentur omnia pacta et conventiones[4], modus et forma, quibus dictus introitus vendi debet, et legatur in consilio generali et secundum quod approbata vel corecta[5] fuerit[6], ita portetur[7] per[8] pręconem pręconizando[9] et incantando eam per civitatem Tragurij. Et introitus venditus et deliberatus secundum modum prędictum, (predictum)[10] scribatur[11] in uno quaterno de verbo ad verbum, secundum quod scriptum est in dicta carta bombicis[12] approbatta[13] per dictum consilium generale: qui quaternus sit apud comitem et nil[14] aliud (in eo)[15] scribatur[16], et aliter nullo[17] modo vendatur aliquis introitus communis.

45. De caucione[18] facienda[19] (ab)[20] emptoribus introitum[21] communis[22].

Statuimus, quod quicunque emerit aliquem introitum communis, teneatur (et)[23] debeat dare ydoneam[24] securitatem[25] communi de solvendo vel dando id, quod dare debet[26] pro precio[27] introitus empti in termino statuendo, et si dictam securitatem dare non poterit, seu non dederit, solvat communi sold. XX venetorum grossorum et tantum[28] plus, quanto[29] minus alteri venderetur[30] dictus introitus. Et etiam, quod ille, qui aliquem introitum a communi emerit, et non dederit, neque solverit in termino ordinato id, quod tenetur solvere pro precio[31] dicti introitus, debeat dare[32] communi elapso termino denarios XII pro qualibet libra et pro qualibet die, qua fuerit in mora, et non solverit, ut est dictum. Et comes civitatis Tragurij prędicta exigere et observare ac observari facere precisse[33] (et)[34] sacramenti vinculo teneatur.

46. De gratia non facienda emptoribus[35] introitum[36] communis[37] (non possit)[38].

Ordinamus et volumus, quod emptoribus[39] introitum[40] communis non possit super ipsis introitibus vel eorum[41] occasione vel colore quoquo modo

---

[1] S. instum, C. instrumentum — [2] L. debeat — [3] S. bonbicis, C. bombacis — [4] S. quenciones — [5] C. evecta, L. correcta — [6] C. fuerint — [7] D. poretur — [8] D. pro — [9] S. preconicando — [10] Samo D.; S. i C. predicta — [11] D., S. i C. scribantur — [12] S. bonbicis, C. bombacis — [13] S., C i L approbata — [14] S. nichil, C. nihil — [15] Samo D. i L. — [16] S. inscribatur — [17] C. ullo — [18] S., C. i L. cautione — [19] S. i C. facta, L. danda — [20] Samo D. i L. — [21] L. introituum — [22] S. i C. communis introitum — [23] Samo D., C. i L. — [24] S., C. i L. idoneam — [25] S. i C. securtatem — [26] S. i C. debeat — [27] S., C. i L. pretio — [28] S. tamen, C. tam — [29] S. i C. quantum — [30] S. vendetur, C. venditur — [31] S., C. i L. pretio — [32] S. dari — [33] S., C. i L. pręcise — [34] Samo D. i L. — [35] S. emtoribus — [36] L. introituum — [37] S. i C. communis introitum — [38] Samo S. — [39] S. emtoribus — [40] L. introituum — [41] D. i C. quorum —

fieri gracia[1] aliqua; sed dent[1a] et solvant dicti emptores communi in termino ordinato omne, quod tenentur et debent[2] absque aliqua dilacione[3] vel exceptione[4]. Item, quod nullus audeat vel pressumat[5] recordari, proponere, reformare, dicere vel arrengare[6], quod gratia fiat ex inde alicui, sub pęna libr. X pro (quolibet et)[7] qualibet vice; et gratia, si qua fieret[8], non valeat; et hoc statutum sit precissum[9] (et)[10] trunchum[11] et nullo modo valeat despensari[12].

47. Qualiter[13] emptores comercij[14] possunt[15] pignus accipere[16].

Volumus, quod emptores comercij[17], quod vulgariter dicitur cresta, ab una quaque nave[18] vel barcha[19], quę sibi comercium[20] dare[21] tenebitur, liberam habeant potestatem[22] tale pignus accipiendi[23], quod se teneant[24] bene[25] pactos[26] de dicto comercio[27] sibi solvendo, et (hoc)[28] intelligatur in reditu[29] navis vel barcę[30], antequam res mercatorum de nave[31] extrahantur[32].

48. Ut[33] terrę communis (bene)[34] laborentur[35].

Si quis acceperit aliquam terram communis ad[36] laborandum, et eam non laboraverit per ordinem totam, volumus, quod licitum sit cuilibet[37] ipsam terram intrare et[38] laborare, dum modo[39] eam totam ad ordinem laboret. Si vero aliquis terram communis de sternistra[40] de cultura non laboraverit usque ad medietatem mensis mercij[41], licitum sit unicuique alteri a dicta medietate mensis mercij[41] in antea, ipsam terram sternistre[42] de cultura intrare et ad ordinem bene laborare.

49. Quod villani[43], (qui)[44] volunt auxilium a communi, solvant collectas[45].

Item volumus, quod omnes villani[46], qui auxilium volunt a communi Tragurij, debeant[47] solvere dacia[48] et collectas[49] communi prędicto, sicut solvunt[50] alij Tragurini.

[1] S., C. i L. gratia — [1a] C. detur, S. također „detur“, ali ispravljeno u „dent“ — [2] S. i C. debeant — [3] S., C. i L. dilatione — [4] S. ecceptione — [5] S., C. i L. pręsumat — [6] L. arengare — [7] Samo D. i L. — [8] S. fierit — [9] S., C. i L. pręcisum — [10] Samo S., C. i L. — [11] S., C. i L. truncum — [12] S., C. i L. dispensari — [13] L. Quod — [14] L. commercij — [15] C. i L. possint — [16] L. accipere pignus — [17] L. commercij — [18] C. navi — [19] S., C. i L. barca — [20] L. commercium — [21] S. dari — [22] D. portantem — [23] S. accipiendo — [24] S. i C. teneatur — [25] U C. ispunktirano — [26] C. fructus, L. pacatos — [27] L. commercio — [28] Samo D., S. i L. — [29] S. i C. reductu — [30] S. i C. barchę — [31] C. navi — [32] S. exeantur — [33] L. Quod — [34] Samo D. i S. — [35] C. Ut bone lavorentur terrę communis — [36] L. ab — [37] S. communi libet, C. civi libere — [38] C. vel — [39] C. dumodo — [40] L. sternistia — [41] S. Marcij, C. i L. Martij — [42] S. i C. sternire, L. sternistiae — [43] S. vilani — [44] Samo S., C. i L. — [45] S. colectas — [46] S. vilani — [47] C. debeat — [48] S., C. i L. datia — [49] S. colectas — [50] S. solunt, C. solvent —

50. Quod terrę Blactarum (communis)[1] dentur[2] ad scopandum[3].

Item volumus, quod (dictę)[4] terrę[5] Blactarum (communis)[6] dentur (volentibus suscipere[7])[8] ad scopandum et laborandum[9] per X annos, in quorum primis quinque annis nullum ex eis agraticum[10] dare teneantur[11]: in alijs vero ultimis quinque annis dare[12] debeant[13] communi agraticum[14], scilicet omni anno quartum; et[15] (in)[16] ipsis X[17] annis completis ipsa terra, (quę)[18] scopata fuerit[19], libera remaneat in comuni[20].

51. De notis et scripturis communis salvandis.

Item volumus, quod notę communis seu breviaturę scriptę per notarium[21] communis et omnes libri condenacionum[22], (et)[23] reformacionum[24] et aliorum actorum[25] (communis, et omnes libri actuum)[26] et libri racionum[27] camerę[28] communis teneantur et salventur in una cassia[29] in camera communis, quę habeat duas claves, unam quarum[30] teneat camerarius et alteram unus nobilis eligendus per comitem et curiam, quando eligentur alij officiales et[31] duret eius officium per tres menses; et (quod)[32] aliquę notę vel scripturę de[33] (dicta)[34] cassia[35] extra cameram non portentur, nisi comes illas faceret portari coram se ex aliqua iusta causa: et quod dictę notę sive scripturę nulli omnino[36] dentur sine licencia[37] comitis et pręsentia saltim[38] unius clavariorum[39]; et qui contrafecerit, solvat communi libr. V (parvorum)[40] (pro)[41] qualibet vice.

52. Quod[42] servus[43] et ancilla emantur[44] cum carta notarij.

Statuimus, quod si quis hic in civitate voluerit servum vel ancillam in perpetuam servitutem emere, emat eum vel eam cum carta notarij; et qui non habuerit cartam, et dictus servus vel ancilla coram curia quęstionem movere[45] voluerit, a servitute se retrahens[46], adhibeatur fides servo vel ancillę, et emptori nullo[47] modo sit credendum.

---

[1] Samo D., S. i C. — [2] D. detur — [3] C. scupandum, L. laborandum — [4] Samo C. — [5] S. tenere — [6] Samo D. i L. — [7] D. sustipere — [8] Samo D., S. i C. — [9] C. blactarum volentibus suscipere ad scopandum et laborandum dentur — [10] S. aggraticum — [11] S. teneatur — [12] L. dari — [13] L. debeat — [14] S. aggraticum — [15] D., S. i C. ex — [16] Samo S. i C. — [17] S. decem — [18] Samo D., S. i L. — [19] S. fuerint — [20] L. communi — [21] S. notarios — [22] S., C. i L. condemnationum — [23] Samo L. — [24] S., C. i L. reformationum — [25] S. tanorum, C. ispunktirano — [26] Samo S. i C. — [27] S. ractionum, C. i L. rationum — [28] S. camare — [29] S., C. i L. capsa — [30] S. quarum unam, C. quarum una — [31] S. ut — [32] Samo D. i L. — [33] S. i C. per — [34] Samo D. i L. — [35] L. capsa — [36] S. homino, C. homini — [37] S., C. i L. licentia — [38] S. i L. saltem — [39] C. claviriorum — [40] Samo D., S. i C. — [41] Samo L. — [42] S. De — [43] S. servis — [44] C. ematur — [45] C. movere questionem — [46] S. retraens — [47] C. ullo —

53. Quod vinea vel ager[1] (ematur)[2] ad numerum vretenorum.

Statuimus, (quod)[3] quicunque amodo civis[4] noster agrum vel vineam compraverit[5], eum vel eam[6] ad numerum vretenorum debeat comprare[7]: qui autem de vretenis[8] non fecerit mencionem[9], et super eadem[10] possessione[11] ab aliquo fuerit inquietatus, tunc venditor non teneatur eam[12] excalumpniare[13].

54. Quod paratinea ematur in burgo ad brachia[14].

Statuimus et ordinamus, quod amodo quecunque[15] persona voluerit in burgo emere paratineam[16], eam emere debeat ad mensuram brachiorum[17], et non aliter; (et)[18] si vero aliter aliqua persona emerit, ipsa emptio non valeat nec teneat ullo modo.

55. De modo[19] calcinę[20].

Statuimus, quod modius, cum quo mensurabitur[21] calcina[22], sit (in)[23] duplo maior modio ordei[24] vel frumenti.

56. Quod civis non possit (esse)[25] fideiusor[26] pro sclavo.

Pręcipimus, quod aliqua persona acipere[37] non debeat aliquem civem[28] Tragurij in fideuissorem pro aliquo sclavo, quia[29] nollumus[30], quod talis fideiussio habeat firmitatem; pro forensibus autem et Sibenzanis[31] possit esse quilibet fideiussor.

57. (Quod sit ius faciendum de animalibus et alijs [rebus emptis][32])[33]. (De rebus publice emptis non restituendis sine pretio)[34].

Statuimus et ordinamus, quod si quis emerit ab aliquo aliqua animalia publice vel in loco non suspecto, vel aliquam aliam rem mobilem ab alio, quam a vero domino, et postmodum aliquis velet[35] conqueri de dicto homine, qui dicta animalia haberet[36] vel res, dicens ea vel eas[37] ad

---

[1] D. agre — [2] Samo D., S. i L. — [3] Samo L. — [4] S. fidis — [5] L. comparaverit — [6] S. i C. eam vel eum — [7] L. comparare — [8] S. vrettenis — [9] S., C. i L. mentionem — [10] C. eandem — [11] S. i C. possessionem — [12] C. eum — [13] S., C. i L. excalumniare — [14] D. brachiam, S. bracchia — [15] L. quaecumque — [16] C. parationeam — [17] S. barcchiorum — [18] Samo S. i C. — [19] L. modio — [20] C. calzinę — [21] S. i C. mensuratur — [22] S. calina, C. calzina — [23] Samo D., S. i C. — [24] L. hordei — [25] Samo D., S. i L. — [26] S., C. i L. fideiussor — [27] S., C. i L. accipere — [28] S. i C. curię — [29] C. contra — [30] C. i L. nolumus — [31] C. Sibenizanis — [32] Samo S. i C. — [33] Natpis 57. glave u D., S. i C. — [34] Natpis 57. glave u L. — [35] S., C. i L. vellet — [36] S. habere, C. habet — [37] S. i C. eas vel ea —

se pertinere iure dominij[1], (vel quasi)[2], vel quod essent sua, vel eidem furtive subracta, vel ipso inscio[3] (alienata)[4] et propterea ea vel eas recuperare vult[4a], si possessor, scilicet[5] ille, qui emit[6], probaverit, se emisse per[7] modum superius dictum, debeat ille, qui petit, restituere emptori precium[8] datum in ipsis animalibus vel rebus, et dicta animalia vel res ipsi petenti concedantur, si tamen probaverit ea vel eas esse suas. Quod si petitor non fecerit, et animalia seu res non probaverit fuisse[9] suas, et[10] tunc libere remaneant apud[11] emptorem[12] et curia ad[13] restitutionem[14] faciendam[15] ipsum emptorem amplius non compellat.

58. De modo concedendi represalias.

Si alicui civi nostro (factum)[16] fuisset[17] aut de cętero fieret damnum aliquod ab aliqua communitate, loco vel specialibus personis, et idem civis noster de dicto damno poterit curię traguriensi plene monstrare, ordinamus et volumus, quod pro parte communis Tragurij mictatur[18] nuncius[19] sive ambasator[20] unus aut plures, iuxta qualitatem facti[21], ad illam communitatem vel locum, qui[22] dedisset seu fecisset dictum dampnum[23], vel unde essent illi, qui illud fecissent, ad requirendum, quod fiat ius et iusticia[24] et satisfatio[25] seu[26] restitutio condigna civi Tragurino[27] infra illum terminum, qui dictę curię Traguriensi[28] videbitur convenire; et si infra dictum terminum[29] dicta communitas vel locus non satisfecerit[30] vel satisfieri (non)[31] fecerit dicto civi traguriensi damnum sibi[32] illatum et expensas propterea[33] factas, tunc curia traguriensis debeat et teneatur eidem civi traguriensi represalias[34] et cartam represaliarum[35] concedere realiter et personaliter contra dictam communitatem vel[36] locum, quę[37] dictum damnum dedisset, vel de qua forent illi, qui illud (quod)[38 39] intulissent[40]; quibus represalijs[41] liceat ipsi civi traguriensi uti contra omnes personas et bona dictę communitatis vel loci usque ad plenam et integram satisfacionem[42] omnium pręmissorum. Et vadat dictus nuncius[43] seu ambaxator[44] vel ambasatores[45] ad salarium communis, alias vero expensas sibi facere debeat damnum passus; et si

[1] S. i C. domini — [2] Samo D., S. i L. — [3] D. instio — [4] Samo S., C. i L. — [4a] C. velit — [5] C. silicet — [6] S. i C. emerit — [7] L. ad — [8] C. i L. pretium — [9] S. i C. esse — [10] S., C. i L. ex — [11] D., S. i C. in — [12] D., S. i C. emptore — [13] S. i C. de — [14] C. restitutione — [15] C. facienda — [16] Samo S., C. i L. — [17] D. fuisse — [18] S. i L. mittatur — [19] S. i C. nuntius — [20] S., C. i L. ambasciator — [21] S. facta, C. factam — [22] S. que, u C. iz „que" ispravljeno „qui" — [23] S., C. i L. damnum — [24] S., C. i L. iustitia — [25] S. satisfacio, C. i L. satisfactio — [26] D. se — [27] S. traguriensi — [28] S. traguriense — [29] L. terminum dictum — [30] S. satisfacerit — [31] Samo S. i C. — [32] S. sibbi — [33] C. per eum, L. praeterea — [34] S. i C. reprensalias — [35] S. i C. reprensaliorum — [36] C. et — [37] C. qui — [38] Samo D. — [39] U S. i C. mjesto „illud quod" stoji: „dictum damnum" — [40] D. intulasent — [41] S. i C. reprensalijs — [42] S. satisfationem, C. i L. satisfactionem — [43] S. nuntius — [44] S. ambassiator, C. i L. ambasciator — [45] S. ambassiatores, C. i L. ambasciatores —

propter periculum vel aliam causam non posset comode[1] mitti[2] nuncius[3], mitantur[4] lictere[5], sicut dicta curia traguriensis duxerit providendum, et super eis procedatur et fiat, ac si nuncius[6] destinatus fuisset.

59. Quod pater possit verberare filios[7].

Volumus, quod pater possit filios suos secum stantes et etiam secum non stantes licite et libere corigendo[8] verberare; nec propterea comes contra eum possit procedere ullo modo.

60. Qualiter datur[9] terra de Podmorie[10] ad seminandum[11] (vilanis)[12].

Si quis civis tragurinus alicui vilano[13] de Podmoris[14] ad seminandum dare voluerit terram suam, non[15] audeat eam dare nisi hoc modo, videlicet, quod vilanus[16] teneatur (suis expensis in civitatem Tragurij domino vel dominae terraticum terrae)[17] apportare sub pęna dupli prędicti terratici[18] quę pęna in dominum vel dominam deveniat[19]; et si per aliquos homines violenter acceptum fuit[20] de musto vinearum de Podmorio[21], volumus, quod damnum musti accepti debeat esse commune inter dominum vel dominam vinearum et laboratores.

61. De asino non emendando (et)[22] (etiam)[23] (emendando)[24].

Si quis acceperit ab aliquo asinum ad medietatem pro portandis lignis vel herbis, et acceptus fuerit violenter vel mortuus[25] fuerit in via, dum modo[26] ipsum non ultra modum caricaverit, reddere nihil[27] teneatur: sed si pro[28] mala custodia eum perdierit[29], tunc non dominus asini sed ille, qui sit[30] eum perdierit[31], damnum pacietur[32] et satisfaciet.

62. De libertate iudicum arbitrorum causa ludi (vel solacij[33])[34].

Si aliqui socij causa ludi vel solacij[35] aliquos iudices elegerint[36] dantes eis arbitrium condenandi[37] unum vel plures aut omnes, aut quem voluerint,

---

[1] S. i L. commode — [2] C. micti — [3] S. i C. nuntius — [4] S. i L. mittantur, C. mictantur — [5] S. lĩẽ, C. literę, L. litterae — [6] S. nucius — [7] S. i C. filios verberare — [8] C. i L. corrigendo — [9] S., C. i L. detur — [10] S. podmorge, C. Podmorgie — [11] L. laborandum — [12] Samo D. — [13] D. vilane, C. i L. villano — [14] S. Podmorgie, C. Podmorgia, L. Podmorie — [15] S. i C. nec — [16] C. i L. villanus — [17] Samo L. — [18] C. terraticum — [19] L. deveniet — [20] L. fuerit — [21] S. Podmorgie, C. Podmorga — [22] Samo D., S. i C. — [23] Samo D. — [24] Samo D.; S. i C. remendando — [25] S. mortus — [26] C. dumodo — [27] S. nichil — [28] S. i C. per — [29] S., C. i L. perdiderit — [30] S., C. i L. sic — [31] S., C. i L. perdiderit — [32] C. i L. patietur — [33] C. solatij — [34] Samo D., S. i C. — [35] C. i L. solatij — [36] S. eligerint, C. elegirint — [37] S., C. i L. condemnandi —

causa potacionis[1] vel comestionis[2], datis pigneribus[3] de parendo sentencie[4] eorum, volumus, quod ipsorum sentencia[5] non excedat[6] ultra sumam[7] solidorum V[8] parvorum in totum, nec ultra dictam[9] sumam[10] audeant[11] vel pręsumant[12] aliqua ratione excedere[13] sub pęna solidorum XL pro quolibet[14] (vice)[15] applicanda[16] communi, et ipsorum sentencia[17] nulla sit ipso iure, et quicquid[18] ultra solidos V condenaverint[19] reficiant[20] de marsupijs suis, et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni.

63. Quod peliparij[21] et caligarij[22] non habeant zupanum[23].

Statuimus et ordinamus, quod peliparij[24] et caligarij[25] zupanum[26] facere vel habere non pręsumant[27] sed gastaldum[28] solum modo[29] habeant ad eorum gaudia[30] celebranda, et si contingerit[31] inter eos discordias[32] exoriri tam in criminalibus quam in civilibus, coram curia[33] conqueri debeant, et gastaldus nullatenus possit aliquem condenare[34].

64. De dispensatione[35] statutorum.

Quando comes (civitatis)[36] Tragurij cum suis iudicibus et consiliarijs voluerit statutum aliquod despensare[37] seu absolvere, volumus et ordinamus, quod hic modus et ordo servetur, videlicet, quod idem comes primo proponat[38] coram ipsis iudicibus et consolarijs[39] illa capitula, quę voluerit[40] dispensare, et causam, qua re, et facto partito inter eos ad busulas[41] et ballotas[42], (et)[43] (quicquid)[44] si placuerit maiori parti ipsorum iudicium[45] et consiliariorum, postmodum proponant in consilio generali et in eo similiter partitum faciant ad busulas[46] et balotas[47], (et)[48] quicquid[49] placuerit

[1] S., C. i L. potationis — [2] S. commessionis — [3] S., C. i L. pignoribus — [4] S., C. i L. sententię — [5] S., C. i L. sententia — [6] C. eccedat — [7] S., C. i L. summam — [8] C. quinque — [9] S. dicta — [10] S., C. i L. summam — [11] C. audeat — [12] C. presumat — [13] S. i C. eccedere — [14] S. i C. qualibet — [15] Samo C. — [16] S. i C. applicando — [17] S., C. i L. sententia — [18] S., C. i L. quidquid — [19] S. condemnaverit, C. i L. condemnaverint — [20] C. refaciant — [21] S. piliparij, C. Pillíparij, L. pelliparij — [22] C. i L. calligarij — [23] S. Zuppanum — [24] S. piliparij, C. Paliparij, L. pelliparij — [25] L. calligarij — [26] S. Zuppanum — [27] D. presummat — [28] S. castaldum — [29] C. solumodo — [30] S. gaudea — [31] L. contigerit — [32] S. discordia — [33] S. curie — [34] S., C. i L. condemnare — [35] C. dispositione — [36] Samo D. i L. — [37] C. i L. dispensare — [38] S. i C. componat — [39] S., C. i L. consiliarijs — [40] S. voluerint — [41] S. bussulas, C. bussolas, L. bussulos — [42] S. balottas, C. i L. ballottas — [43] Samo D., S. i C. — [44] Samo D. — [45] C. i L. iudicum — [46] S. bussulas, C. bussolas, L. bussulos — [47] S., C. i L. ballottas — [48] Samo D. i L. — [49] S. i C. quidquid —

*

maiori parti dicti generali[1] (maioris)[2] consilij, illud execcutioni[3] mandetur et plenam habeat firmitatem; et si aliter fieret, non valeat ullo modo; et hęc observare[4] et observari facere comes Tragurij strictissimi iuramenti[5] vinculo teneatur.

(Nemo peritorum aut prudencium putet, quod minus sit periculum in verbis lingua menciendo, quam manibus sanguinem fundendo. Melius est autem propter veritatem pati supplicium, quam pro adulacione benefitium)[6].

---

[1] S., C. i L. generalis — [2] Samo C. — [3] S. i C. executioni, L. exeqυtioni — [4] S. opservare — [5] C. sacramenti — [6] Samo D., i to na osobitom papiriću prilijepljeno, i drugom rukom pisano —

Reformationum index.

Primi libri capita.

Ducalis de statutis et reformationibus observandis.

1. De modo adimplendi curiam.
2. Quod comes possit augere et minuere pretium carnium.
3. Quo ordine debeant vendi fructus in platea.
4. Quod nullus emat fructus recentes causa revendendi.
5. Quod scribantur salaria, debita et credita communis in libro.
6. Quod consiliarij non exeant de palatio sine licentia.
7. Quod animalia empta circa civitatem vendantur ad minutum.
8. De ordine procedendi contra fures, deprędatores et piratas.
9. De pęna impedientium accusas.
10. Quod macinantes ossa olivarum solvant datium.
11. De ordine piscarię et solutione datijs.
12. De olivis pastinandis.
13. De pęna proijcientium immunditias.
14. De non mingendo nec egerendo in locis publicis.
15. Quod commissarij non vendat nisi ad incantum res commisarię.
16. De pęna laboratoris intrantis terram vicini.
17. Quod non possint dari et locari bona stabilia non subiectis dominio temporali.
18. Quod iudices non exeant de civitate nec habeant alia offitia.
19. De ordine citationum, libelli et responsionis.
20. Debitor non possit pręsentare pignora invicto creditore.
21. Quod comes teneatur omnes sententia executioni mandare.
22. Quod mulier non possit esse testis in causa civili.
23. Quod familiaris non possit esse testis.
24. Quod advocati sint de maiori consilio et quomodo solvatur eis.
25. Quod partes consilij captę et non captę scribantur.
26. Quod sindicus eligatur per scrutinium.
27. Quod iudices et consiliarij vacent ab offitio per sex menses.
28. Quomodo examinari debeant instrumenta et solvi examinatoribus.
29. De salario et contumacia camerariorum et massariorum.
30. De ambasciatoribus ac sindicis et eorum salario.

31. De monstra facienda intra stridum.
32. Quod deffensores non eligantur in advocatos et contra.
33. De modo scribendi et depositandi testamenta.
34. Quod testamenta fiant cum examinatore, testibus et notario.
35. Quod intrantes religionem ab omni successione escludantur.
36. Quod in divisione proijciantur tesserę.
37. Quod pignora scribantur per notarium.
38. Qui veniant ad successionem territorij Podemorię.
39. Quomodo commune tenetur excalumniare possessiones de Podemorię.
40. Quod notarius teneatur publicare instrumenta.
41. De denarijs communis salvandis in capsa.
42. Quod nullus se proijciat supra corpus mortuum.
43. De non mutuando Sclavis, Bossinentibus seu Croatis supra pignus.
44. Quod examinatores suppleant curiam.
45. Quod loco iudicis absentis alius eligatur.
46. Quod iudex, non veniens prima die mensis, sit cassus.
47. Annullatio additionis statuti libro I. capitulo XXVI.
48. Quod clerici seculares possint institui commissarij.
49. Quod episcopus religiosus possit habere patrimonium.
50. Ordinationes circa fraternitates.
51. Ordines paternitatis sancti Spiritus.
52. De oblationibus faciendis in honorem beati Ioannis.
53. De administratione operarię.
54. Quod nemo conducat Tragurium vinum forense.
55. De executione sententiarum.
56. Quod nullus habitet in insula Buę sine licentia.
57. De ferijs messium et vindemiarium.
58. Quod a X libris infra possit terminari sine citatione.
59. De pęna imponenda consiliarijs, ut veniant ad consilium.
60. De ferijs sanctorum Laurentij et Ioannis.
61. De palio pro balistrarijs.
62. Quod forentibus non subiectis dominio temporali Tragurij non possit tradi nec affittari res stabilis.
63. De blado forense non emendo causa revendendi.
64. De non mutuando super res sacras.
65. Quod in quolibet instrumento ponantur quatuor confines.
66. De non pastinando nisi ad tertiam partem.
67. De non extraendo mulieres.
68. Quod conducens vinum forense perdat navigium.
69. Quod nullus possit pastinare terram alicuius forensis.
70. Quod comes non possit convenire aliquem durante eius offitio.
71. De monetarijs.
72. De offitio camerariorum et camarę.
73. De libro salariatorum.
74. De modo et forma tradendi animalia bravarijs.
75. Quod de legatis, dotibus et mercantijs fiat ius summarium.
76. Qualiter conductores datiorum solvere debeant.
77. De appellationibus.
78. De causis appellationum.

79. De modo prosequendi appellationes.
80. Quod in cittatione exprimatur res petita.
81. De testamentis.
82. De processione in die corporis Christi.
83. De non augendo pretio bladi.
84. De modo et forma adimplendi curiam.
85. De non facienda gratia emptoribus datiorum.
86. Quod nemo audeat incidere ligna insulę Buę.
87. Quod pignus mobile venditum possit redimi post dies octo.
88. De animalibus damnificantibus.

Reformationum. Liber primus.

In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo CCCXXXII[1], indictione XV., regnante inclito et illustri domino domino Francisco Dandulo, Dei gratia Veneciarum[2], Dalmacie[3] atque Croacie[4] duce serenissimo et domino quartę partis et dimidię tocius[5] imperij romani, et temporibus magnifici domini domini Johannis[6] Gradanigo[7] honorabilis comitis civitatis Tragurij (et districtus)[8].

Infrascriptę sunt reformaciones[9], habentes vigorem statutorum factę per maius consilium communis Tragurij seu per homines dicti consilij, temporibus egregij et sapientis viri domini Dardi Benbo[10], tunc honorabilis comitis civitatis Tragurij et districtus, (et)[11] (anno)[12] millesimo CCCXXVI[13], indictione nona[14] existentibus consiliarijs Bvice[15] Bellę, Nichola[16] Mathei Dobre, Dessa Palmote[17], Martino Duymi[18] Dessę.

Et in millesimo CCCXXVII[19], indictione X., temporibus dicti domini Dardi Benbo[20] tunc comitis, existentibus consiliarijs Gregorio Marini Dessa Basti[21], Casioti[22] Nicolę et Johannis[23] Dessę Petri scriptę in libris reformacionum[24] dicti communis per magistros Coradum[25] tunc canzelarium[26] et Superancium[27] notarios iuratos communis Tragurij, quę reformaciones[28] poni debeant in libris et volumine statutorum dicti communis et debent[29] observari tamquam vera et legitima statuta.

(Franciscus Dandulo, Dei gratia Venetiarum, Dalmatiae atque Chroatiae dux, dominus quartę partis et dimidię totius imperij romani, nobili et sapienti viro Michaeli Justiniano, de suo mandato comiti Tragurij, ac prudentibus viris . . . . iudicibus, consiliarijs, consilio et communi dictę terrę, fidelibus, dilectis salutem et dilectionis affectum. Audivimus et intelleximus ea, quę pro parte vestra nobis dixerunt ambaxatores vestri et super eis deliberavimus per nos et nostra consilia minus, rogatorum et XL, sicut hic inferius denotatur.

Ommissis quibusdam.

Super V. facto statutorum vestrorum, de quibus nobis fecerunt quęrimoniam vestri ambaxatores, ut ipsa ponerentur per se in uno volumine,

---

[1] L. MCCCXXXII. — [2] P. i L. Venetiarum — [3] L. Dalmatiae — [4] P. i L. Croatiae — [5] L. totius — [6] L. Joannis — [7] L. Gradonico — [8] Samo D. i P. — [9] L. reformationes — [10] L. Bembo — [11] Samo D. i P. — [12] Samo D. i L. — [13] L. MCCCXXVI. — [14] L. IX. — [15] L. Bivize — [16] L. Nicola — [17] L. Palmottae — [18] P. Duimi — [19] L. MCCCXXVII — [20] L. Bembo — [21] L. Bastiani — [22] P. Casoti. L. Casotto — [23] L. Joanne — [24] L. reformationum — [25] L. Corradum — [26] P. i L. cancellarium — [27] L. Superantium — [28] L. reformationes — [29] L. debeant —

et alię reformationes in quodam alio volumine. Deliberavimus et sic diximus ipsis vestris ambaxatoribus: Quod omnia illa statuta, quę sunt scripta in libris communis Tragurij, et quę facta sunt secundum ordines statutorum, de quibus sit mentio, quod observentur pro statutis, sint firma et scribantur in vestris quaternis de pergameno, ubi sunt alia; verum si de eis dicentur per ipsos ambaxatores aliqua non esse utilia pro vobis, diximus eis, quod darent nobis in scriptis nominatim, et postmodum fieret per nos, quod esset iustum et bonum pro nostro honore et vestra conservatione.

Ommissis alijs.

Datum in nostro ducali palatio die 29. Maij, III. indictione [id est 1335.])[1]

1. (Quando iudex vel consiliarius non potest suum officium exercere, quis debet eligi loco illius)[2]. (De modo adimplendi curiam)[3].

In primis ordinamus, quod de cętero in antea, quando aliquis ex iudicibus et consiliarijs quocunque modo vel causa non erit vel non poterit interesse propter absensiam[4] vel infirmitatem vel mortem vel parentellam[5] vel propter[6] aliam quamcunque[7] causam ad faciendam[8] facta communis et singularum[9] personarum et alia, quę facere tenentur ex officio suo quocunque modo, (et)[10] eligatur unus vel tot, quod expedient[11], si necesse erit, pro quolibet casu.

Primo (de)[12] defensoribus[13], secundo de advocatis iurium communis; et isti, qui eligentur, non attineant sibi invicem nec[14] alicui iudicum vel consiliariorum curię, quę tunc erit, nec etiam[15] illis personis, quorum negocia[16] et facta seu causę et sententię per ipsam curiam tractarentur vel tunc tractari deberent per dictum (dominum)[17] comitem, qui tunc erit, et per secundam curiam ad sortem super quocunque casu et negocio[18] seu sententia, et illi sic electi in illo casu seu negocio, pro quo erunt electi, illam et tantam iurisdictionem[19] et potestatem habeant, quantam (habuerint)[20] si essent de curia, sicut erant illi, loco quorum electi[21] erunt.

2. (Quod dominus comes habeat libertatem augendi et minuendi precium carnium)[22]. (Quod comes possit augere et minuere pretium carnium)[23].

Volumus[24], quod statutum, quod loquitur de pęna becariorum[25] vendencium[26] carnes contra statuta et ordinem Tragurij, dispensetur et pro dispensato habeatur in tantum, quod dominus comes solus et solummodo

[1] Samo L. — [2] Natpis 1. glave u D. i P. — [3] Natpis 1. glave u L. — [4] P. absenciam, L. absentiam — [5] P. parentelam — [6] P. per — [7] L. quamcumque — [8] P. i L. faciendum — [9] L. singularium — [10] Samo D. i P. — [11] P. expediet — [12] Samo P. i L. — [13] L. deffensoribus — [14] L. vel — [15] P. eciam — [16] L. negotia — [17] Samo L. — [18] L. negotio — [19] P. iurisdiccionem — [20] Samo D. i L. — [21] P. ellecti — [22] Natpis 2. glave u D. i P. — [23] Natpis 2. glave u L. — [24] D. Nolumus — [25] L. beccariorum — [26] L. vendentium —

ipse habeat arbitrium et potestatem dandi licenciam[1] volentibus vendere carnes ad minutum, vendendi pro maiori precio[2], quam continetur in statuto, semel et pluries, donec suum regimen durabit, et ipsam licenciam[1] revocandi et reducendi[3] precium[4] carnium ad ordinem statuti sive montandi precium carnium ad eius libitum sive dismontandi[5] ad eius velle usque ad precium[6] statuti. Item quod ipse dominus comes et omnes comites, qui pro temporibus erunt ad regimen civitatis Tragurij habeant plenum et liberum arbitrium et potestatem contra becarios[7] ad obviandum eorum fraudibus et malicijs[8] condempnando[9] et puniendo ipsos delinquentes et facientes contra statuta et ordinem civitatis Tragurij et contra mandata ipsorum comitum, pro ut prudencia[10] dicti domini comitis, et qui pro temporibus erunt, videbitur condempnantes[11] et etiam[12] puniendos.

3. Quo ordine debent[13] vendi (pipones ac cucumeri, angurię et zuche[14])[15] (fructus)[16] in platea.

Decernimus, quod omnes pepones et zuche[17] sive cucurbitę et cucumari sive citroni seu melangoli, qui ducentur[18] per aliquam personam super plateam Tragurij ad vendendum, debeant vendi eadem die, qua portabuntur super plateam; et si aliqui vel aliquę remanserint, quos et quas venditores vendere non possent, dicti venditores ipsos seu ipsas per officiales teneantur et debeant magno evidenti[19] tassello, quod intus bene penetret, facere tassellari; et ipsos seu ipsas ipsi venditores non portent[20] nec[20a] portari faciant per se vel per aliam personam directe vel indirecte aliqua ora[21] diei in[22] platea, sine[23] tassello prędicto evidenti sub pęna sex[24] denariorum parvorum pro quolibet pepone[25], zucha[26] (et)[27] chucumario[28] sive zetrone[29] seu[30] milangolo[31] et etiam perdendi ipsos fructus; et quod quilibet possit accusare contrafacientes, et habebit medietatem penę predictę, et credi debeat suo sacramento, si fuerit persona bonę famę, et teneri debeat de credencia[32].

4. Quod nullus possit emere[33] fructus recentes causa revendendi[34].

Firmamus, quod nullus homo vel persona de cętero emat poma vel pira vel alios fructus recentes causa revendendi sub pęna soldorum decem[35] denariorum parvorum pro qualibet persona et qualibet vice et maiori pęna arbitrio domini comitis, qui est vel pro temporibus erit, inspecta qualitate personę et quantitate fructuum: et quilibet possit accusare, et habebit medietatem dictę pęnę, et credi debeat sacramento suo, si fuerit persona bonę famę, et teneri debeat de credentia.

---

1 L. licentiam — 2 L. pretio — 3 D. revocendi — 4 L. pretium — 5 L. desmontandi — 6 L. pretium — 7 L. beccarios — 8 L. malitiis — 9 P. i L. condemnando — 10 L. prudentiae — 11 L. condemnandos — 12 P. eciam — 13 L. debeant — 14 P. çuche — 15 Samo D. i P. — 16 Samo L. — 17 P. çuche, L. zucchae — 18 P. deducuntur — 19 D. i P. evidendi — 20 D. i P. poterint — 20a L. seu — 21 L. hora — 22 D. i P. de — 23 D. nisi — 24 L. VI — 25 L. pepono — 26 P. çucha, L. zuccha — 27 Samo L. — 28 P. chucumaro, L. cucumaro — 29 P. çetrone, L. citrone — 30 L. sive — 31 L. melangolo — 32 P. i L. credentia — 33 L. nullus emat — 34 L. revedendi — 35 L. X —

5. Quod (in libro communis)[1] scribantur salaria (debita et credita)[2] (ambaxiatorum et aliorum salariatorum)[3] communis (in libro)[4].

Sancimus, quod semper de cętero sit unus liber communis, qui stare debeat in palacio[5], in quo scribantur et scribi debeant dies, in quibus ambaxiatores[6] et nuncij communis ibunt ad suam viam sive iter, et dies, in quibus redibunt, et etiam scribatur, quod, et quantum dicti ambaxiatores[7] et nuncij habere debebunt a communi pro suo salario sive pręmio, et eciam[8] scribantur omnia salaria, quę habere debent[9] salariati a communi, et illud, quod solvetur dictis salariatis communis, et eciam[10] scribantur omnia debita et promissiones communis cuiuslibet generis et materiei, ad quę solvenda commune Tragurij tenetur omnibus et singulis personis tam civibus quam habitantibus Tragurij et eius districtus quam forensibus et quibuscunque. Et eciam[11] scribantur omnes soluciones[12] et satisfactiones, quas commune faciet cuiuscunque condicionis[13], generis et materiei (et dictas soluciones et satisfaciones)[14]. Et quod omnes existentes in Tragurio et burgo et (etiam)[15] in districtu[16] Tragurij, qui habere debent aliquid a commune[17] quacunque racione[18] vel causa, faciant scribi in ipso libro infra XV dies totum illud, quod habere debent a communi; et existentes extra civitatem Tragurij et burgi et eius districtus[19] (et)[20] faciant scribi in ipso libro infra XV dies, postquam applicuerint[21] Tragurium totum illud, quod habere debent a communi. Et de cętero nulla debita (et nulla)[22] salaria solvi debeant per commune alicui personę, nisi scripta[23] inveniantur in ipso libro; quę debita, videlicet, quę fuerunt ante presentem reformacionem[24], scribi (debent infra terminos superdictos . . . . . , qui debita fient de cetero scribi)[25] debeant in ipso libro de scientia domini comitis, quam citius[26] commodè[27] poterunt. Reservando domino[28] comiti[29], qui est, et pro tempore erit, et suę curię iudicum et consiliariorum[30] arbitrium super debitis forensium, quę non[31] invenirentur scripta in ipso libro, ne propter pręsentem reformacionem[32] cum forensibus, inscijs de ipsa reformacione[33], quęstio possit oriri.

Et (etiam)[34] salvo, quod debita mutui scripta in alio libro communis, quę cotidie[35] compensantur, remaneant in suo statu, et in isto libro non scribantur. Et quod dominus comes cum curia et consiliarijs habeant arbitrium super debitis, ad quę commune tenetur cuilibet hucusque preterito[36] faciendi ipsa in dicto libro scribi et non scribi, vel partem scribi et partem non, et etiam dandi ordinem super debitis pręteritis, pro ut ipsi domino comiti suo et dictę suę curię, vel ipsi domino comiti cum maiori parte dictę curię videbitur, et placebit, dum tamen creditores communis ipsa debita in scriptis dederint secundum ordinem supradictum.

---

[1] Samo P. — [2] Samo L. — [3] Samo P. — [4] Samo L. — [5] L. palatio — [6] L. ambasciatores — [7] L. ambasciatores — [8] L. etiam — [9] L. debeant — [10] L. etiam — [11] L. etiam — [12] L. solutiones — [13] L. conditionis — [14] Samo P. — [15] Samo L. — [16] P. districtus — [17] L. communi — [18] L. ratione — [19] L. districtum — [20] Samo P. — [21] P. applicuerit — [22] Samo L. — [23] U P. ispravljeno iz „inscripta" u „nisi scripta" — [24] L. reformationem — [25] Samo P. — [26] P. eius — [27] P. comodo — [28] L. D. — [29] L. comitis — [30] P. consiliarijs — [31] P. nunc — [32] L. reformationem — [33] L. reformatione — [34] Samo P. — [35] L. quotidie — [36] L. praeteritis —

6. (Quod nullus consiliarius debeat exire de palacio pena solidorum XXti absque licencia)[1].

(Quod consiliarij non exeant de palatio sine licentia comitis)[2].

Prȩcipimus, quod aliquis consiliarius consilij generalis non audeat nec debeat, quando consilium generale est congregatum, exire palacium[2] sine licencia[4] domini comitis sub pȩna sold. XX parvorum, quos solvere debeat, absque promulgacione[5] sententiȩ.

7. Quod animalia, que emuntur[6] (infra certa confinia)[7] (circa civitatem)[8] vendantur ad minutum (in becharia)[9].

Iubemus, quod omnes tam cives quam forenses, qui ement aliquam bestiam de illis, quȩ comeduntur, teneantur ipsam seu ipsas vendere seu vendi facere ad bechariam[10] communis Tragurij ad minutum: si ipsas bestias seu bestiam emerint a lapidibus pantani usque ad vernicas[11] et a dictis lapidibus pantani versus meridiem usque ad aliam partem sive laterem insulȩ Buȩ, secundum quod oculus mostrat[12] per transversum maris, et a dictis vernicis versus[13] portam sancti Cipriani de insula Buȩ usque (ad)[14] aliam partem sive laterem ipsius insulȩ sub pȩna librarum quinque[15] parvorum pro qualibet bestia et qualibet vice; et quilibet possit accusare, et habeat medietatem dictȩ pȩnȩ, et credatur accusatori, si fuerit bonȩ famȩ, et teneri debeat de credencia[16]; reservando domino comiti arbitrio[17] contra forenses, quos verisimili[18] esset ignorasse hanc prohibitionem, condemnandi et non condemnandi, inspecta qualitate personȩ.

8. De ordine (accusandi et)[19] procedendi contra fures, deprȩdatores et piratas.

Statuimus, quod statutum, quod loquitur, quod comes non procedat per inquisitionem vel per denunciacionem[20], et infra quantum tempus debeat fieri accusatio, et statutum, quod loquitur de modo et ordine procedendi contra accusatos in casibus infrascriptis solummodo sint dispensata videlicet: Quod dominus comes, qui ad prȩsens (est)[21], et quilibet alius comes, qui pro temporibus erit ad regimen civitatis Tragurij de furtis et robarijs et piraticis pravitatibus, quȩ de cȩtero fient ubique tam per teram[22], quam per mare, cuiuscunque materiei et generis sive speciei erunt furta et robariȩ et derobationes et piraticȩ pravitates, et contra fures et latrones, raptores, prȩdones, cursores sive piratos[23] et contra receptores dictorum furium, la-

---

[1] Natpis 6. glave u P. — [2] Natpis 6. glave u L. — [3] L. palatium — [4] L. licentia — [5] L. promulgatione — [6] L. Quod animalia empta — [7] Samo P. — [8] Samo L. — [9] Samo P. — [10] L. beccariam — [11] P. unicas — [12] L. monstrat — [13] L. versum — [14] Samo P. — [15] L. V — [16] S. credentia — [17] L. arbitrium — [18] L. verisimile — [19] Samo P. — [20] L. nunciationem — [21] Samo L. — [22] L. terram — [23] L. piratas —

tronum, raptorum, prędonum et cursorum sive piratarium[1], et contra eorum principes, et contra dantes eis auxilium, consilium, favorem dicto vel facto, et contra illos, qui conscij receptarent res furtivas et raptas sive deprędatas quocunque modo et res piraticas[2] sive acceptas piratica pravitate, possint accusationes non solum accipere quocunque tempore et quandocunque et in ipsis procedere ad libitum suum illo modo et ordine, quo sibi placebit, et punire, pro ut sibi videbitur. Et quilibet possit de dictis delictis ipsos fures, latrones, raptores prędictos et piratas seu cursores et dictos receptatores ipsorum et rerum subtractarum et acceptarum per ipsos, et dantes eis auxilium, consilium et faucionem[3], dicto vel facto accusare et denunciare quocunque tempore et quandocunque. Sed etiam[4] possint dictus dominus comes et illi[5], qui de cętero erunt[6] comites Tragurij de dictis delictis et contra omnes et singulos prędictos quocunque tempore et quandocunque inquirere et inquisiciones[7] et processus nutu proprio facere illo ordine, via, modo alte et basse, prout sibi videbitur et placebit, et in prędictis contra prędictos omnes et singulos tam in avere[7a] et bonis, quam in personis procedere et ipsos punire, pro ut sibi videbitur et placebit. Et quod dictus dominus comes et quilibet alius comes, qui de cętero erit ad regimen civitatis Tragurij, in prędictis omnibus et singulis et contra prędictos omnes et singulos habeat merum et liberum arbitrium inquirendi, procedendi et puniendi et in omnibus faciendi ad suę placitum voluntatis. Et quod quicunque homo et persona possit de cętero quocunque tempore et quacunque occasione (et)[8] denunciare[9] omnes et singulos prędictos de omnibus et singulis delictis et factis contra prędicta. Et quod accusationes et denunciationes[10] in prędictis vel aliquo de prędictis non debeant alicui manifestari, sed teneri debeant in secreto sive de credencia[11], et ipsis accusatoribus de denarijs et bonis communis provideri, secundum quod domino comiti videbitur inspecta qualitate delinquencium[12] et delicti. Et in hijs[13] casibus illa statuta, quę loquuntur de furtis et rapinis sive prędationibus[14] et robarijs et de furibus et prędatoribus et robatoribus et de receptatoribus furium et rerum furtivarum, sint in totum et in perpetuum dispensata et absoluta et abrogata sive adnichilata[15]. Et quod hęc reformacio[16] in perpetuum pro statuto habeatur, et in libro statutorum poni debeat[17], et nullo unquam tempore valeat dispensari vel abrogari vel derogari.

9. (De pena contra impedientes, ut accusationes fiant)[18]. (De pęna impedientium accusas)[19].

Ordinamus, quod nullus homo vel persona dabeat inhibere dicto vel facto aliquibus personis seu personę venire ad faciendum accusas sive denunciationes[20] tenendo ipsos, qui vellent accusare vel denunciare[21], vel

[1] L. piratarum — [2] P. paraticas — [3] L. favorem — [4] P. eciam — [5] P. ibi — [6] „erunt" u P. poslije umetnuto — [7] L. inquisitiones — [7a] L. havere — [8] Samo D. i P. — [9] L. denuntiare — [10] L. denuntiationes — [11] L. credentia — [12] L. delinquentium — [13] P. i L. his — [14] D. i P. predatoribus — [15] P. i L. adnihilata — [16] L. reformatio — [17] P. debeant — [18] Natpis 9. glave u D. i P. — [19] Natpis 9. glave u L. — [20] L. denuntiationes — [21] L. denuntiare —

per panos[1] vel alio quocunque modo, vel minas verbo seu facto inferendo vel verba dicendo, propter quę dictę accusę et denunciaciones[2] non fiant vel differantur. Nec quicquam contra prędicta dicere, operari vel facere directe vel indirecte[3] seu alio quęsito colore sub pęna librarum decem[4] denariorum parvorum, si contrafaciens[5] non[6] erit de consilio generali, et sub pęna librarum XXV (denariorum)[7] parvorum. si[8] contrafaciens tunc esset de consilio generali Tragurij; quam pęnam dicti contrafacientes solvere debeant, etiam[9] si nichilominus[10] post dictam prohibicionem[11] dictę accusę et denunciaciones[12] factę erunt. Et quod quilibet possit denunciare[13] et accusare contrafacientes, et habere debeat medietatem dictę (pęnę)[14], et teneri debeat in secreto sive de credencia[15]; et hęc reformacio[16] pro statuto habeatur de cętero.

10. Quod macinantes ossa olivarum solvant (parvulos tres pro modio culmo)[17] (datium)[18].

Mandamus, quod cedulę thocchorum[19] addantur hęc verba: Et (quod)[20] macinantes[21] ossa olivarum solvere debeant tres parvos pro modio culmo, et dicta ossa et etiam[22] olivę possint macinari in alijs thocchis[23] singularum personarum cum licencia[24] emptoris ipsius introitus. Et quod dicta verba nunc addita, de quibus hic fit mentio[25], omni anno ponantur[26] in cedulis thocchiorum[27] de cętero.

11. De ordine piscarię et solutione[28] dacij.

Statuimus, quod piscatores tam cives quam habitantes[29] in Tragurio de cetero[30] debeant solvere communi sextam partem piscis; et forenses debeant solvere communi octavam partem piscis[31]. Et quod piscatores cives Tragurij, et qui habitant in Tragurio, si venderent pisces[32] alibi, quam in Tragurio, ubicunque locorum solvere et dare[33] teneantur dictam sextam partem piscis[34] sive denariorum dicti piscis[34] sequenti die, postquam applicuerint in Tragurio sub pęna dupli pluris[35], cuius pęne medietas (sit)[36] communis et alia medietas sit emptoris introitus piscis. Et quod emptor introitus piscis non debeat petere partem suam a piscatoribus antequam vendatur piscis[37], quando piscatores velent[38] prius totum vendere, sed tunc[39]

---

[1] P. i L. pannos — [2] L. denuntiationes — [3] D. vel per indirectum — [4] L. X — [5] P. contrafacientes — [6] D. i P. nec — [7] Samo P i L. — [8] D. sit — [9] P. eciam — [10] P. i L. nihilominus — [11] L. prohibitionem — [12] L. denuntationes — [13] L. denuntiare — [14] Samo P. i L. — [15] P. i L. credentia — [16] L. reformatio — [17] Samo D. i P. — [18] Samo L. — [19] L. tochiorum — [20] Samo L. — [21] L. macinante — [22] P. eciam — [23] L. tochi — [24] L. licentia — [25] P. mencio — [26] D. i P. ponatur — [27] L. tochiorum — [28] L. solutione — [29] P. i L. habitatores — [30] L. caeteto — [31] P. pisscis — [32] P. pissces — [33] L. dare solvere et — [34] D. pisscis — [35] D. i P. plulis — [36] Samo L. — [37] D. pisscis — [38] L. vellent — [39] P. i L. tamen —

debeat emptor recipere suam partem in denarijs. Sed si piscatores vellent dare ei suam partem in piscibus, tunc dictus emptor ipsam possit accipere et tunc, quando ipsam suam partem receperit in piscibus, teneatur ipsam vendere cum ordine supradicto. Et quod emptor suę partis piscis et quęlibet alia persona, ad quam spectabit pars secundum occasionem barce[1] et copuli[2] sive occasione retis vel alio modo, et omnes piscatores de Tragurio tam cives quam forenses etiam suę partis pisces teneantur et debeant ipsos in totum vendere recentes eadem die, qua cum ipsis piscibus applicabunt[3] ad portum Tragurij, et teneantur ipsos pisces in eadem die, qua venerint Tragurium, in totum expedire. Et nullum piscem debeant salare nec salari facere, nec salvare nec salvari facere, nec domum vel ad alium locum permittere vel portare seu portari facere nisi pro suo usu; (et)[4] prędicta[5] die, qua prędicti pisces[6] applicabunt ad portum, totum piscem teneantur et debeant disonerare in loco, in quo vendi potest piscis, antequam incipiant[7] de dicto vendere, et post ea[8] vendant[9]; et venditores piscis stare debeant in pedibus et non sedere; et nichil[10] tenere debeant in capite; et prędicta, donec stant de piscibus venalibus, et donec sunt iuxta pisces causa vendendi. Et quod si quis contrafecerit in aliquo de prędictis, solvat pro banno communi Tragurij soldos[11] vigenti[12] venetorum parvorum pro quolibet et qualibet vice, et perdat pisces; et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni; et credatur sacramento accusatoris, si fuerit homo bonę famę; et teneri debeat accusator de credencia[13]. Et quod hęc reformacio[14] pro statuto habeatur et in libro statutorum ponatur[15].

12. De olivis pastinandis.

Decernimus, quod omnes[16], qui accipient[17] ad pastinandum terras[18], (quę sunt)[19] in districtu Tragurij, et etiam qui pastinabunt propriam suam terram[20] (sive terram)[21] communis vel cuiuscunque personę et loci, quę terra sit in districtu Tragurij, teneantur[22] pastinare in quolibet vreteno quinque[23] pedes olivarum ad minus sub pęna solidorum[24] XX[25] (denariorum)[26] parvorum pro quolibet pede olivarum, qui deficeret[27]; et nichilominus[28] soluta dicta pęna dictos pedes olivarum, (qui deficerint[29])[30], pastinare teneantur[31] sub pęna et arbitracio[32] domini comitis, qui est vel[33] pro tempore erit. Et quilibet possit accusare contrafacientes, et habere debeat medietatem pęnę; nichilominus[34] accusatores teneri debeant de credencia[35].

(In additionibus statuti reperitur folio 106. tergo)[36].

[1] L. barchae — [2] L. zopuli — [3] P. aplicabunt — [4] Samo L. — [5] D. i P. pro dicta — [6] P. predicta piscis — [7] D. i P. incipiat — [8] L. et potea — [9] D. vendat — [10] P. i L. nihil — [11] P. solidos, L. sol — [12] P. viginti, L. XX — [13] L. credentia — [14] P. i L. reformatio — [15] P. poni, u D. nečitljivo — [16] L. omnis — [17] P. acipient, L. accipit — [18] P. teras — [19] Samo D., S. i L. — [20] S. terram suam — [21] Samo S. i L. — [22] S. teneatur — [23] L. V — [24] S. soldorum — [25] P. viginti, S. 20 — [26] Samo L. — [27] S. defficerent — [28] L. nihilominus — [29] L. deficerent — [30] Samo D., P. i L. — [31] S. teneatur — [32] S., P. i L. arbitrio — [33] S. et — [34] L. nihilominus — [35] S. i L. credentia — [36] Samo S. —

13. De pęna proijcientium[1] inmondicias[2].

Dicimus, quod nullus homo vel persona proiciat[3] vel proici[4] faciat scopaturas vel lętamen vel inmundiciam[5] (vel)[6] turpitudinem in portu vel circa muros civitatis; et quod omnes scopaturę et inmundicie[7] proiciantur[8] in capite burgi in mari[9] usque[10] ponentem vel super puthea[11] in terra lętaminis, quę est in terra communis, sub pęna soldorum[12] XX parvorum pro (quilibet capitulo et)[13] quolibet (contrafaciente)[14] et pro qualibet vice; et quilibet possit accusare et habeat medietatem dictę pęnę; et credatur suo sacramento, si fuerit accusator bonę famę, et teneatur de credencia[15].

14. De non mingendo nec egerendo in locijs[16] publicijs[17].

Adferimus[18], quod nulla persona audeat mingere vel gestare de die vel de nocte in vijs portarum civitatis nec in circuitu (dictarum)[19] portarum, nec in vijs publicis civitatis nec in platea communis vel logia communis nec in circuitu — sub pęna soldorum[20] XX parvorum pro quolibet et qualibet vice: et quilibet possit accusare et habeat medietatem dictę pęnę, et credatur eius[21] sacramento[22], si fuerit bonę famę, et teneatur in credencia[15].

15. (Quod nullus procurator nec comissarius[23] nec tutor alicuius comissarie[24] possit emere pro se [vel][25] [pro][26] suis propinquis rem stabilem commissarie sine licentia domini comitis et sine incantu)[27].

(Quod commissarij non vendant nisi ad incantum res commissarię)[28].

Iubemus, quod nullus commissarius sive procurator alicuius defuncti neque aliquis tutor testamentarius, legitimus sive dativus a modo in antea possit nec debeat emere nec vendere sibi invicem aliquo modo vel ingenio seu aliquo quęsito colore, nec etiam[29] suijs[30] filijs vel nepotibus seu alijs[31], qui debeant[32] sibi succedere, aliquid[33] de bonis defuncti vel pupillorum. Sed quando volunt aliqui[34] de dictis commissarijs, procuratoribus[35] seu tutoribus[36] (unus)[37] vel plures emere de dictis bonis, dicta vendicio[38] fieri debeat ad

[1] D. prohibencium, P. prohicientium — [2] P. immondicias, L. immunditias — [3] L. proijciat — [4] L. proijci — [5] L. immunditiam — [6] Samo L. — [7] L. immunditiae — [8] L. proijciantur — [9] L. mare — [10] P. i L. versus — [11] L. panthera — [12] L. solidorum — [13] Samo D i P. — [14] Samo D. i P. — [15] P. i L. credentia — [16] P. i L. locis — [17] P. i L. publicis — [18] P. Asserimus, L. Adderimus — [19] Samo L. — [20] L. solidorum — [21] D. i P. ei — [22] L. sacramentum — [23] S. commissarius — [24] S. commissarię — [25] Samo P.; u S. „et" — [26] Samo P. — [27] Natpis 15. glave u D., P. i S. — [28] Natpis 15. glave u L. — [29] P. eciam — [30] P., S. i L. suis — [31] S. aliquibus — [32] S. deberent — [33] S. aliquod — [34] S. aliquid — [35] P. procure — [36] S. tutellis — [37] Samo D., P. i L. — [38] S. i L. venditio —

incantum publicum[1] et palam. Et deliberatio ipsorum bonorum semper fiat de voluntate et licentia seu auctoritate domini comitis. (et)[2] qui pro tempore erit, et suę curię iudicium[3] et consiliariorum sub pęna librarum decem[4] (denariorum)[5] parvorum[6] (venetorum)[7] pro quolibet[8] tam emptione[9] quam vendicione[10] (et)[11] qualibet vice, et nichilominus[12] vendicio[13] talis seu emptio sit nullius roboris[14] vel momenti. Et quilibet possit accusare et habeat medietatem pęnę et teneatur de credencia[15].

(In additionibus statuti reperitur folio 102. tergo)[16].

16. De pęna laboratoris[17] intrantis terram (sui)[18] vicini.

Sancimus, quod laboratores, qui laborant alienas vineas et alienas terras[19], cadant in pęnam[20] librarum[21] quinque[22] denariorum parvorum, si intrabunt[23] in terram vicini illius terrę, quam deberent laborare; cuius pęnę medietas sit communis et alia (medietas sit)[24] accusatoris; et quilibet possit accusare, et teneri debeat de credencia[25]. Salvo si potuerit[26] probare hoc fecisse de commissione domini terrę, quam debet[27] laborare, tunc ipse dominus solvat dictam[28] pęnam, et nichilominus[29] ipse dominus (ultra dictam pęnam)[30] cadat[31] in pęnam statuti loquentis de pęna excedencium[32] metas vel usurpancium[33] terram vicini sui (libro 2º capitulo 69)[34], et tunc (laborator sit sine pęna. Et volumus, quod si dominus, qui commitet[35])[36] laboratori laborare, esset clericus vel persona religiosa, quę non possit cogi ad solvendum dictam pęnam, quod[37] tunc laborator precisse[38] dictam penam solvere teneatur, et tunc aliqua probatio nichil[39] dicto laboratori prosit[40].

(In additionibus statuti reperitur folio 108.)[41].

(MCCCXLIIII., indictione XII., die VI mensis iunij, in volumine statutorum reformacionum)[42].

16a.[43] (De augendo salarium)[44] (domino comiti)[45].

(Convocato et congregato maiori et generali consilio communis et hominum civitatis Tragurij, ad vocem preconis et sonum campanę, in palacio

[1] S. publice — [2] Samo P., S. i L. — [3] P., S. i L. iudicum — [4] S. i L. X — [5] Samo P., S. i L. — [6] S. parvorum denariorum — [7] Samo S. — [8] S. qualibet — [9] L. emptoris — [10] S. venditione, L. venditoris — [11] Samo D., P. i S. — [12] S. i L. nihilominus — [13] P., S. i L. venditio — [14] S. valoris — [15] S. i L. credentia — [16] Samo S. — [17] C. laborantis — [18] Samo D., P. S. i C. — [19] C. teras — [20] S. i C. pena — [21] S. i C. librorum — [22] L. V — [23] C. intrabant — [24] Samo D., P. i L. — [25] S., C. i L. credentia — [26] S. i C. poterit — [27] L. debent — [28] S. i C. ipsam — [29] L. nihilominus — [30] Samo D., P. i L. — [31] C. cadere — [32] S., C. i L. excedentium — [33] S., C. i L. usurpantium — [34] Samo S. i C. — [35] P. i S. comittet, L. committet — [36] Samo D., P., S. i L. — [37] C. ad — [38] S., C. i L. pręcise — [39] L. nihil, S. i C. nema — [40] C. posit — [41] Samo S. i C. — [42] Samo D. i P. — [43] Glavu ovu, kao i glavu „Quod dominus comes non habeat a commune nisi eius salarium“ izostavio je Lucio iz svojeg izdanja trogirskog

communis, de mandato dominorum VIII[1] de curia[2] in absencia[3] dicti domini comitis, more solito congregatis pro honoribus dicti comitis tractandis et augendis, prius inter ipsos dominos VIII[4] de curia facto partito ad bussolas et ballotas, et ipso obtento, ac eorum nemine discrepante occaxione[5] infrascripta videlicet:

Supra[6] providendo de augendo salarium domino Petro Memmo, nunc presencialiter[7] comiti civitatis Tragurij, et per consequens omnibus eius successoribus, qui mittentur ad regimen dicte civitatis Tragurij, quoad[8] denarios[9] et avere[10] dicti[11] comitis[12]. Et dicti domini de curia inter se firmaverunt, quod prędicta omnia reducantur ad presens consilium generale, et sicut dicto consilio et hominibus dicti consilij placuerit, sic fiat, procedatur et execucioni[13] mandetur[14], statutis, provisionibus vel reformationibus aliquibus in contrarium loquentibus non obstantibus, cum pactis et condicionibus[15] infrascriptis)[16].

16b.[17] (Quod dominus comes non habeat a commune nisi eius salarium)[18].

(Primo videlicet, quod dictus dominus comes, qui nunc est et qui per tempora erit ad regimen civitatis predicte[19], nullo[20] modo, forma vel ingenio seu aliquo[21] quesito colore possit nec debeat in veniendo ad regimen supradictum nec in ipso stando nec ab ipso)[22] (recedendo aliquid percipere vel habere de avere[23] communis ipsius civitatis ultra salarium antelatum, tam pro ligno quam pro aliquo alio dono seu aliqua alia[24] generali vel speciali de causa.

Item quod dictus dominus comes et eius successores teneantur[25] et debeant[26])[27], (si ipsius neccessaria[28] esset aqua, eam conduci facere suis expensis)[29] (solvere pro macinatura bladi pro suo usu illis, qui habebunt

---

statuta; poradi toga da ne poremetimo Lucievu numeraciju označujemo ovu glavu sa „16a", a potonju sa „16b", i vrstamo ih, držeći se kao i Lucio kronološkog poredaja, iza glave 16. Kao uzrok zašto je izostavio ove dvije glave navodi Lucio u svojima M (emorie istoriche di Tragurio, str. 506): „cosi perche in sostanza non contengono, quello esprimono li loro sommarij, mà molto più perche sono parti meno essentiali di tutta la legge, e sua confermatione, che si trova intiera nel fragmento dello statuto antico nominato di sopra al cap. ultimo del libro 4. . . . ."; tako Lucio, no pravi uzrok biti će, što se samovoljna mletačka vlada nije osvrtala na te odredbe, i tako su one izgubile vrijednost — [44] Samo D. i P. — [45] Samo P. —

[1] M (emorie istoriche di Tragurio) octo — [2] D. curie — [3] M. absentia — [4] M. octo — [5] M. occasione — [6] M. super — [7] M. presentialiter — [8] M. de — [9] M. denarijs — [10] M. havere — [11] M. ipsius — [12] U D., V., P. i M. kratica, koja bi se mogla čitati „communis", po smislu ima biti „comitis" — [13] M. executioni — [14] P. mandentur — [15] M. conditionibus — [16] Samo D., V., P. i M. — [17] Por. naprijed kod 16a — [18] Samo D., P. i M. — [19] V. Tragurij — [20] P. nulo — [21] M. alio — [22] Samo D., V., P. i M. — [23] V. habere — [24] P. vel — [25] V. teneatur — [26] V. debeat — [27] Samo V., P. i M. — [28] P. necessaria — [29] Samo V. i P. —

incantum molendinorum, prout et sicut unusquisque alius civis civitatis prescriptae Tragurij.

Item quod dictus dominus comes et eius successores non possint nec debeant accipere bladum pro suo usu de magazeno magno communis, sed si volet de blado communis dictus comes et eius successores, accipere debeant de parvo magazeno pro illo precio, pro quo unusquisque alius civis caperet.

Item quod dictus dominus comes et eius successores debeant et teneantur solvere suo cancellario, quem secum ducere tenentur, et debeant de salario supradicto.

Item quod dominus comes et eius successores teneantur et debeant manutenere toto tempore notario in palacio communis unum cesendelum accensum de salario supradicto suis expensis.

Item quod dictus dominus comes et eius successores teneantur et debeant, si ipsis necessaria esset aqua, eam conduci facere suis expensis.

In reformatione cuius consilij, in quo fuerunt 64 consiliarij, facto inter ipsos partito ad bussolas et balottas, in absentia dicti domini comitis, eorum nemine discrepante pro omnibus et singulis in dicta proposita nominatis, placuit omnibus ipsis consiliarijs ponentibus eorum balottas in bussola alba et eorum nemine discrepante, quod salarium debeat augeri eidem domino Petro comiti et per consequens eius successoribus, qui mittentur ad regimen antedictum, et quod omnia statuta reformationes et provisiones et alia queque in contrarium loquentia sint et esse debeant dispensata et absoluta vigore presentis consilij.

Item simili modo facto inter ipsos partito ad bussolas et balottas per dictos dominos 8 de curia et absente domino comite superdicto placuit ponentibus eorum balottas in busola alba, qui fuere numero 64, quod dictus dominus comes, qui nunc est, et ipsius successores, qui pro tempore erunt, habeant et habere debeant per eorum salario anno quolibet libras duo millia venetorum parvorum ad monetam currentem in civitate Tragurij de avere dicti communis Tragurij cum pactis et conditionibus suprascriptis: non obstantibus 17, qui eorum balottas in busolam rubeam in contrarium posuerunt. Et quod de predictis omnibus impetrandis mitterentur ambaxatores ad dictum dominum ducem)[1].

Tim odredbama (16. a i b.) bila je nadovezana:

16α. Uputa za Trogirske izaslanike u Mletke[2].

Dominus comes et sua curia, que habuit arbitrium creandi, faciendi et eligendi ambaxatores, fecerunt, creaverunt et eligerunt Blascum Marini et Micha Damiani elig. ambaxatores ad eundem coram illustrissimo domino domino Andrea Dandulo, Venetiarum duce inclito, et impetrandum ex gratia speciali ab eodem domino duce ea, que in reformatione predicta

[1] Samo M(emorie istoriche de Tragurio di Giv. Lucio, str. 507) — [2] Uputa ta otisnuta je u Lucievim „Memorie istoriche di Tragurio“, str. 507. i d. —

plenius continentur. Imponentes eidem ambaxatori omnia in infrascripta commissione contenta, cuius commissionis tenor per omnia talis est:

Nos Nicola Marini, Nicola Cipriani, Jacobus Danielis et Nicola Caxoti iudices, Maroy Stanzilis, Luxa Joannis, Georgius Slavichi et Joannes Desse Palmote consiliarij civitatis Tragurij ac totum et universum consilium civitatis predicte vobis Blasco Marini et Micoi Danieli, sindicis et ambaxatoribus nostris ad ducale dominium occasione petitionis gratie salarij augumenti dati dominis comitibus civitatis Tragurij incipiendo ab egregio viro domino Petro Memo honorabile de presenti comiti dicte civitatis et per consequens ab omnibus eius successoribus, mandamus et committendo iniungimus et mandamus, quatenus omnia infrascripta ad effectum laudabilem perducere debeatis.

In primis committimus vobis, quod ex parte nostra ac totius universitatis et consilij generalis ire debeatis ad illustrem et excelsum dominum nostrum dominum Andream Dandulo, Dei gratia Venetiarum, Dalmatiae atque Croatiae ducem inclitum, dominum quartae partis et dimidiae totius imperij Romaniae, et eidem nostro ducali dominio parte nostra benignius inclinare per illum modum et viam, quae magis discretioni vestre videbitur convenire, et nos tamquam ipsius dominij fideles, veraces, devotos et subditos eidem nostro ducali dominio reverenter cum omni subiectionis et pure obedicionis articulo commendare.

Item committimus vobis, quod plene singnificare et exponere debeatis parte nostra dominio prelibato cum illa verborum eloquentia preposita, quae magis vestris animis conformabit, nos tamquam fideles subditos dominij supradicti nolentes ingratitudinis vicio merere, sed memores et recordabiles potius esse prerogativarum et beneficiorum retroactis temporibus et presentialiter per antedictum dominium nobis omnibus prefateque civitati liberaliter concessorum et in posterum prebendorum die 6. mensis iunij per propositam poni fecisse in nostro consilio generali, quid ipsi consilio videbatur augumentando salarium dominis comitibus de cetero venturis de ipsius dominationis mandato ad regimen antedictum, incipiendo predictum salarium augumentandum tribuere domino Petro Memo de ipsius dominij precepto comiti de presenti, et in dicto consilio captum et obtentum fuisse nemine discrepante, quod dominis comitibus antedictis deberet salarium augumentari, et super inde proponi fecimus in dicto consilio, quantum antedicto consilio videbatur augendum dicto domino comiti et eius successoribus ultra salarium consuetum. In quo quidem consilio fuit per aliquos arengatum, quod ipsis videbatur honore ducalis dominij inspecto et bono statu et pacifico suae civitatis Tragurij superius nominate de dando pro eorum salario comitibus supradictis, videlicet omni anno ducatos 500 auri et hoc ad monetam tunc temporis currentem pactis et conditionibus infrascriptis.

Primo videlicet . . . . facere suis expensis.

Et in eodem consilio statim post omnia suprascripta fuit per aliquos alios arrengatum, quod ipsis videbatur, quod dictus dominus comes et eius successores habere debeant de avere communis pro suo salario omni anno libras duo millia venet. par. ad monetam currentem nihilominus pactis et conditionibns suprascriptis. Hoc addito, quod dictus dominus comes et eius successores teneantur et debeant toto tempore sui regiminis tenere quatuor equos suis expensis ad honorem dominij supradicti et statum bonum civitatis

prefacte Tragurij: et in eodem factis et positis supradictis duabus partibus in consilio suprascripto captum et obtentum fuit per 64 consiliarios ponentes eorum balotas in busula alba, non obstantibus 17 in contrarium ponentibus eorum balotas in bussula rubea, quod dictus dominus comes, qui nunc est, ac eius successores habeant et habere debeant pro eorum salario quolibet anno duo milia libr. venet. par. ad monetam currentem de avere communis. iniungimus et mandamus, quatenus magnificentiam reverendi nostri ducalis dominij affectuosis precibus exorantes eidem domino nostro debeatis reverentissime supplicare de speciali gratia ab eodem domino postulantes, quod dictus dominus comes et eius successores habeant et habere possint et valeant de voluntate, mandato et consensu dominij prelibati duo milia libr. par. venet. anno quolibet pro suo salario secundum ultimam partem, quae capta fuit in nostro consilio generali superius nominato, et quod idem ducale dominium per suas literas mandare dignetur et vellit domino comiti suprascripto, quatenus sibi solvat et solvere debeat ad rationem salarij pretaxati. scilicet duorum milium libr. venet. par. ad monetam currentem et quod dictus dominus comes penitus observet omnes et singulas conventiones predictas, et quod ab inde in antea dignetur idem dominium iniungere omnibus comitibus ad dictum regimen de prefati dominij mandato venturis, quod solvere sibi debeant et possint ad rationem salarij supradicti scilicet duorum milium lib. venet. par. anno quolibet ad monetam currentem et per consequens conventiones pred inseri et conscribi fieri facere in commissionibus eorundem comitum ad dictum regimen de predicti dominij mandato de cetero venturorum. Nihilominus autem vobis tenore presentium committimus et iniungimus et mandamus, quatenus prefacto ducali dominio nostro parte nostra narare et exponere debeatis. quod post omnia supradicta in dicto consilio celebrata et exacta finaliter et ultimo captum et obtentum fuit nemine discrepante, quod quicunque ex iudicibus antedictis vel consiliarijs vel de consilio superius nominato, vel ipsorum aliquis quoquo modo forma vel ingenio, ratione vel causa predictis omnibus sic stabilitis. ratificatis et approbatis per dictos iudices consiliarios ac etiam totum generale consilium antedictum seu alicui eorum per se vel alium contrafecerit vel venerit vel aliquid in oppositum diceret seu arengaret vel alegare, dici. proponi seu arengari faceret contra predicta vel aliquod predictorum. privetur et cassetur et pro casso et privato habeatur et intelligatur ab omni consilio, officio. beneficio publico vel privato generali vel speciali universorum iudicum consiliariorum ac totius generalis consilij prelibati.

16β.) Odluka mletačke vlade na odredbe trogirskoga vijeća pomenute u 16 a. i 16 b[1].

Dictus dominus comes iudices consiliarij et commune dictae civitatis Tragurij pro se et omnes suos successores ex parte ducalis dominij rece-

[1] Odluka ta otisnuta je u Memorie istoriche di Tragurio, str. 509. i d., no pohranjena je i u mletačkom arkivu pod „Misti, XXII. 38.“, odakle ju je publicirao S. Ljubić u „Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i mletačke republike“, II., str. 217. i d.; no ovdje počinje ta odluka sa: „1344. die VI. julij capta: quod acceptetur et . . . “

perunt literas infrascriptas, que fuerunt lectae et promulgatae per me Bonifacium dicti domini comitis in pleno et generali consilio communis et hominum civitatis predictae, quarum literarum tenor talis est:

Andreas Dandulo, Dei gratia dux Venetiarum et . . . ., nobili et sapienti viro Petro Memo de suo mandato comiti Tragurij ac prudentibus viris iudicibus et consiliarijs consilio et communi civitatis eiusdem et eorum successoribus dilectis salutem et dilectionis affectum.

Significamus vobis, quod in 1344., indictione 12., die 6. julij capta fuit pars per nos et in consilijs nostris minus, rogatorum et de 40 infrascripti tenoris:

Quod acceptetur et confirmetur petitio ambaxatorum[1] iudicum, consiliariorum, (consilij)[2] et communis civitatis nostre Tragurij fidelium nostrorum infrascripti tenoris, videlicet:

(Quod)[3] sicut comites Tragurij ab hinc retro habuerunt de salario libras mille ducentes[4] pro[5] uno[6] anno, ita ser Petrus Memo comes presens et alij, qui de cetero erunt comites dicte terre, habere debeant de salario libras duo milia[7] parvorum ad monetam currentem dicte civitatis et in illis terminis pro rata, quibus habebat[8] primum salarium antedictum; et si forsan comes presens vel alius[9] futurus[10] vellent ducatos auri, eos accipere et recipere et sibi computare teneantur et debeant pro tanto, quanto expenduntur[11] in Tragurio, si tunc reciperentur[12] in camera. Item quod comes presens et alij, qui pro tempore erunt, nullo modo, forma vel ingenio seu aliquo quesito colore possint nec debeant in veniendo ad regimen supradictum, et in eo stando et ab eo recedendo per se vel alios petere, recipere vel habere de rebus vel avere[13] communis Tragurij tam pro ligno quam pro aliquo alio dono vel causa generali vel speciali nisi salarium suprascriptum. Item quod dominus[15] comes (presens)[15] et alij futuri teneantur et debeant solvere macinaturam bladi pro usu suo et suae familiae illis, qui habent[16] incantum macinaturae seu molendinorum, sicut solvunt et solvent alij cives civitatis predicte. Item quod dominus[14] comes et alij futuri non possint nec debeant accipere bladum pro suo usu de magazino[17] magno communis Tragurij, sed accipere debeant de magazino[17] parvo, ubi venditur, et pro eo[18] precio, quo unus quisque alius civis acciperet. Item quod (dictus)[23] comes et alij futuri de salario suo suprascripto debeant solvere cancellario, quem secum duceret[19] ad regimen (supradictum)[20]. Item quod dominus[14] comes et alij futuri debeant et teneantur manutenere continue de nocte in palatio communis unum cesendelum accensum suis expensis. Item quod dominus[14] comes et alij futuri teneantur et debeant totam aquam[21] eis necesariam[22] sibi conduci facere suis expensis. Item quod (dictus)[23] comes et alij futuri habere debeant familiam consuetam et ordinatam, et tenere quatuor equos continue, dum fuerint in regimine[24] dictae terrae, habendo et recuperando eos infra unum mensem, postquam ad

---

[1] M. ambas. — [2] Samo Lj(ubić: Listine) — [3] Samo Lj. — [4] Lj. libras MCC — [5] Lj. parvorum — [6] Lj. in — [7] M. lib. MM — [8] Lj. habebant — [9] Lj. alij — [10] Lj. futuri — [11] Lj. expenderentur — [12] Lj. reperientur — [13] Lj. habere — [14] Lj. dictus — [15] Samo Lj. — [16] Lj. habebunt — [17] Lj. magazeno — [18] Lj. illo — [19] Lj. secum tenent ducere — [20] Samo Lj. — [21] Lj. acquam — [22] Lj. neccessariam — [23] Samo Lj. — [24] Lj. regimen —

regimen dicte terrae pervenerit[1], et possendo eos vendere de uno mense ante complementum regiminis. Item quod quicunque ex iudicibus vel consiliarijs vel de consilio superius nominato vel ipsorum aliquis quoquo modo, forma vel ingenio, ratione[2] vel causa predictis omnibus sic stabilitis et approbatis, seu alicui eorum per se vel alium contrafaceret vel veniret, vel aliquid in oppositum alegaret[3], proponeret, diceret, seu arengaret[4], vel alegari[5], proponi, dici seu arengari[6] faceret contra predicta vel aliquo[5] predictorum, privetur et cassetur, et pro casso et privato habeatur et intelligatur ab omni consilio, officio et beneficio publico vel privato, generali vel speciali, universitatis, iudicum, consiliariorum ac totius generalis consilij prelibati. (Quare fidelitati vestre per nos et dicta nostra consilia scribimus, committimus et mandamus, quatenus predicta omnia, in quantum ad vos spectat, observare debeatis et facere inviolabiliter observari. Datum in nostro ducali palatio die 8. julij, 12. indictione, id est 1344.)[8]

(Nota, quod de predictis facte fuerunt et iverunt due partes per se.

Prima, quod comites futuri dicte civitatis Tragurii haberent dictum salarium cum condicionibus suprascriptis. Non sinceri 1, de non 2, alij omnes de parte.

Secundo pars fuit, quod etiam ser Petrus Memo presens comes haberet dictum salarium cum condicionibus suprascriptis. Non sinceri 5, de non 21, de parte 56.)[9]

(Nota, que inferius sequitur prohemium reformacionis posite in present volumine ad cartam)[10] (62.)[11] (sub rubrica:)[12]

17. (Quod forensibus[13] et p-bris[14] non possit aliqualiter transferri nec affictari res stabilis[15])[16].

(Quod non possint dari et locari bona stabilia non subiectis dominio temporali)[17].

(MCCCXLVI. die XXII. januarij)[17].

(In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadrigentissimo quadragessimo sexto[18], indictione quarta decima)[19] (die XXII. mensis januarij)[20] (regnante domino Lodovico serenissimo rege Ungarie, et excelso et)[21] (magnifico)[22] (nostro)[23] (domino domino Andrea Dandolo Dei gratia Veneciarum[24], Dalmacie[25] atque Crovacie[26] inclito duce et domino

[1] Lj. pervenerint — [2] Lj. racione — [3] Lj. allegaret — [4] Lj. arrengaret — [5] Lj. allegari — [6] Lj. arrengari — [7] Lj. aliquod — [8] Samo M. — [9] Samo Lj. — [10] Samo D. i P_1. — [11] Samo D.; ove karte 62. u rukopisu D. nema, ali bilo je tamo valjada sadržano isto, što i pod ovim natpisom u V_2. i P_2. te pod sličnim natpisom u L. — [12] Samo D. i P_1. — [13] D. forenses — [14] Valjada kratica sa „presbiteris" — [15] P_2. stabiles — [16] Samo D., P_1. i P_2. — [17] Samo L. — [18] V_1. millesimo trigentesimo quadragesimo sexto, V_2. P_1. i P_2. millesimo CCC° quadragesimo sexto — [19] Samo D., V_1., V_2., P_1. i P_2. — [20] Samo V_2. i P_2. — [21] Samo D., V_1. i P_1. — [22] Samo V_1. — [23] Samo D. i P_1. — [24] P_1. Venetiarum — [25] V_1. Dalmatie — [26] P_1. Crovatie —

quarte partis et dimidie tocius[1] imperij Romanie, temporibus quidem venerabilis patris domini Lampredij Dei[2] gratia Traguriensis episcopi, egregij et potentis viri domini Petri Memo honorabilis comitis civitatis Tragurij suorumque iudicium[3] nobilum[4] virorum dominorum Fedrici Mathei, Mangaci De esse[5], Nicole[6] Caxoti et Petri Mihoc die vigesimo secundo mensis januarij)[7].

(Convocato et congregato magiori[8] et generali consilio communis et hominum civitatis Tragurij im palacio dicti communis ad vocem preconis et sonum campane de mandato dicti domini comitis, ut moris est, facto prius eri[9] inter ipsum dominum comitem et eius curiam iudicium[10] et consiliariorum partito de[11] bussolas[12] et ballotas, et eo obtento secundum formam statutorum, prefatus dominus comes vigil soliciter et attentus[13] ad ea, que augumentum, statum, honorem, conservationem et utille[14] communis, universitatis et specialium personarum et hominum civitatis Tragurij possit[15] redunare[16]; et exemplum assumens ad[17] civitatibus de bono in melius cotidie prosperantibus et maxime ad[18] civitate Veniciarum[19], ac etiam considerans dictum sapientis dicentis: „Quod ea, que cum consilio gubernantur, effectu et firmitate merito inmunitur, et quod sufficit tantum preterita et presentia[20] intueri, quia prudens etiam rerum exitus contemplatur, proponit et proponi facit“. Quod cum civitas Tragurij sub ducali dominio sit augmentata et populata, civibus cotidie augmentetur et crescat, ac aliquod[21] cives ipsius civitatis tam nobiles quam populares vendant, testentur, donent et legent bona eorum immobilia seu fructus et redditus eorundem personis non subiectis dominio temporali, ex quo)[22] (infra modicum tempus nobiles et populares ipsius civitatis essent suis)[23] (possessionibus et patrimonijs exuti et spoliati, quid placet ipsi consilio providere)[24].

(In reformacione[25] cuius consilij, in quo fuerunt sexaginta)[26] (novem)[27] (consiliarij, captum, obtentum et reformatum fuit per quinquaginta unum ex dictis consiliarijs, qui suas ballotas[28] in bussolam[29] albam[30] possuerint[31], non obstantibus decem octo, qui suas ballotas in bussolam[32] rubeam[33] possuerunt[34] in contrarium:)[35].

Quod aliquis vel aliqua de civitate Tragurij vel eius districtu sive habitator ipsius civitatis vel forensis, qui habet vel habebit bona aliqua in ipsa civitate vel eius districtu, non possit nec debeat testari, legare, donare, vendere, permutare pignorare in solutum dare, affictare, alienare vel alio quovismodo obligare bona aliqua immobilia vel fructus et redditus

---

[1] P_1. totius — [2] Samo dovle siže rukopis V_1., daljna su dva lista istrgnuta — [3] P_1. iudicum — [4] P_1. nobilium — [5] P_1. Desse — [6] P_1. Nicole — [7] Samo D. i P_1., u P_2. stoji mjesto toga: „Prohemium huius reformationis reperitur ad cartam 58. huius libri“ (t. j. pod P_1.)“ — [8] P_1. magori — [9] Valjada mjesto „heri“, u P_1. kratica, koja bi mogla značiti „extra“ — [10] P_1. iudicum — [11] P_1. ad — [12] P_1. bussollas — [13] P_1. atentus — [14] P_1. utile — [15] P_1. posset — [16] P_1. redundare — [17] P_1. a — [18] P_1. a — [19] P_1. Venetiarum — [20] P_1. presencia — [21] Valjada pogrješno mjesto „aliqui“ — [22] Samo D. i P_1. — [23] Samo D. — [24] Samo D. i P_1. — [25] P_2. reformationi — [26] Samo V_2. i P_2. — [27] Samo P_2. — [28] P_2. balottas — [29] P_2. busula — [30] P_2. alba — [31] P_2. posuerunt — [32] P_2. bussola — [33] P_2. rubea — [34] P_2. posuerunt — [35] Samo V_2. i P_2. —

eorundem aliquo quęsito colore, causa, modo vel ingenio dirrecte[1] vel indirecte alicui non subiecto dominio temporali vel alicui loco ipsi dominio non subiecto — sub pęna eius, quod esset ipsa res extimata[2], cuius pęnę veniat medietas[3] in commune Tragurij, et alia medietas ad propinquiores eius, qui contrafecerit[4]; et nichilominus[5] contractus super hoc factus non valeat, nec teneat, nec ullius[6] existat valoris vel momenti. Non intelligendo, quod si aliquis non subiectus ipsi dominio vel clericus debet de iure naturę ad successionem bonorum aliquorum pervenire, quod ei pręiudicetur[7] per hanc reformationem[8]; set[9] sit eis salvum eorum ius secundum formam statuti. Et quod hęc reformatio[10] obtineat locum statuti, et pro statuto debeat observari; ac fieri ad sensum cuiuslibet sapientis ita, quod non pręiudicet communi, si aliquid vellet obici[11] per clericos vel ecclesiam. Et si predictus[12] aliquod reperietur[13] contra ecclesiam ita, quod possit[14] esse contra communitatem, commune, consilium et civitatem Tragurij, quod ipse[15] possit reaptari semel et pluries et ad sensum cuiuslibet sapientis, intencione[16] pręsentis statuti continuo firma et rata manente.

---

[1] P_2. i L. directe — [2] L. aestimata — [3] L. medietas veniat — [4] L. contrafecerint — [5] P_2. i L. nihilominus — [6] P_2. ulius — [7] V_2. preiudiceret — [8] P_2. reformacionem — [9] P_2. i L. sed — [10] P_2. reformacio — [11] L. objici — [12] P_2. punctus, L. punctum — [13] P_2. i L. reperiretur — [14] P_2. i L. posset — [15] L. ipsum — [16] L. intentione —

In nomine sanctę et individuę Trinitatis[1], ad (laudem et)[2] honorem (omnipotentis)[3] Dei et beatę[4] Marię semper virginis[5] (et)[6] beati Marci Apostoli[7] et Evangelistę ac[8] beatorum (corporum sanctorum)[9] Laurentij martiris[10] et Iohannis[11] episcopi et confessoris, protectorum et defensorum[12] civitatis et communis Tragurij.

Hęc sunt statuta, publicę[13] sanctiones, correctiones, additiones[14], (reformaciones)[15] et diminutiones edita et firmata de novo[16] in publica concioni[17] [18].

(Regnante domino Ludovico[19], serenissimo rege[20] Ungarie[21], et excelso et magnifico domino domino Andrea Dandulo, Dei gratia Venetiarum, Dalmacie[22] atque Croacie[23] duce inclito et domino quartę partis et dimidię tocius[24] imperij Romanię[25], temporibus quidem venerandi[26] patris domini Lampredij[27], Dei gratia Traguriensis episcopi, et egregij[28] et potentis viri domini Marci[29] Rugini[30], honorandi comitis civitatis Tragurij[31], suorumque iudicum nobillium[32] virorum dominorum[33] Petrachę[34] Stephani, Iohannis[35] Marini, Lucani, Dessę et Marini Laurencij[36], sub anno domini M trecentesimo quadragesimo septimo[37], indictione XV., et fuerunt[38] per rivarium communis publice proclamata)[39].

(Sub diversis excelsis Venetorum ducibus magnificis rectoribus suorumque dominorum iudicum nobilium virorum civitatis Tragurij sub annis, mensibus, indictionibus et diebus ut infra, videlicet:)[40]

Prohemium[41].

Quoniam nulla[42] iuris aut statutorum sancio[43] quantumcunque propenso[44] digesta consilio, ad varietatem humanę naturę et machinationes eius inopinabiles[45] sufficit, nec[46] ad decisionem lucidam suę nodosę ambiguitatis

---

[1] S_1. ima mjesto toga početka „In Christi nomine Amen, 1616.-9. marte" — [2] Samo S_1. — [3] Samo S_1. — [4] S_1. gloriosę — [5] S_1. semper virginis Marię — [6] Samo P., S_2., C. i L. — [7] S_1. appostoli — [8] S_2. i L. et — [9] Samo P., S_2., C. i L. — [10] L. martyris — [11] S_1., C. i L. Ioannis — [12] S_1. deffensorum — [13] S_1. publica — [14] L. additiones, correctiones, S_2. correctiones adictiones — [15] Samo S_1. — [16] C. denuo, S_1. nema te riječi — [17] S_1. i C. contione, S_2. i L. concione — [18] S_1. in publica contione firmata — [19] S_2. Lodovico — [20] S_2. regge — [21] C. i L. Hungarię — [22] S_2., C. i L. Dalmatię — [23] C. i L. Croatię — [24] S_2., C. i L. totius — [25] S_2. Romane, C. Romani — [26] L. venerabilis — [27] S_2. i C. Lampredi — [28] S_2. eggregij — [29] S_2. Marcij — [30] S_2. Ruggini — [31] S_2. Tragure — [32] S_2., C. i L. nobilium — [33] L. d. d. — [34] L. Petracchae — [35] S_2., C. i L. Ioannis — [36] S_2., C. i L. Laurentij — [37] S_2. MCCC° quadrag° septimo, C. Millsimo CCC quadrag° sept°, L. MCCCXLVII — [38] S_2. i C. fuerit — [39] Samo P., S_2., C. i L. — [40] Samo S_1. — [41] S_1., S_2. i L. Proemium — [42] C. nullo — [43] S_1., S_2. i L. sanctio, C. sacntio — [44] L. perpenso — [45] S_2. innopinabiles, C. inopinabilis — [46] S_2. hec —

attigit[1] eo pręsertim. quod (de)[2] vix adeo[3] certum clarumque (sit)[4] statuuntur[5], quoniam[6] ex causis emergentibus, quibus iura iam posita mederi non possunt, in dubium revocetur. Quia eciam[7] ab adolescencia[8] viri[9] proclivius ad malum sensualitas[10] humana declinat[11], per quod morum subversio frequenter obrepit, necessaria est superioris auctoritas[12], ut tam per determinationis opportunę[13] suffragium tollat ambigua[14], lites aufferat[15], altercaciones[16] dirimat[17] et obscura[18] sucidat[19]; quam[20] per cultoris providi[21] sarculum extirpet vicia[22], virtutes inserat, corrigat excessus, moresque reformet. Hęc sane[23] vir magnificus[24] et potens dominus Marcus Rugini[25], comes (prędictus)[26] (et capitaneus Tragurij)[27] providenter[28] attendens et provide[29] cupiens deformatorum[30] reformationi prospicere, solvere difficilia[31], obscuritates resserare[32], lites dirrimere[33], et ut unicuique, quod suum est, tribuatur, sanctiones[34] quęstionibus[35] et negotijs imminentibus[36] consonas promulgare, ex[37] auctoritate maioris consilij civitatis Tragurij[38] sibi concessa, una cum eius curia iudicum et consilliariorum[39] ac quibusdam sapientibus ad hoc[40] ellectis[41], scilicet: dominis Vincencio[42] Ampleusij[43], Josepho Stephani[44], Federicho Mathei[45], Andrea Gregorij, Mica[46] Daniel[47], Blasco Marini et Nicola[48] Caxotti[49], statuta ipsius civitatis Tragurij in aliqua sui parte obscura et defectiva[50], et ultra ipsa statuta aliqua addenda[51], necessario imminentia[52] corrigenda, declaranda, (addenda)[53] et reformanda deduxit.

Correctio[54] statuti (positi)[55] libro primo capitulo[56] XXIII.:[57]

18. (Quod iudices non exeant de civitate nec habeant alia officia)[58]

Cum in statuto posito libro primo capitulo XXIII. de ellectione[59] quatuor[60] iudicum et quatuor[61] consiliariorum[62] non contineatur nec fiat

---

[1] S1., S2., C. i L. attingit — [2] Samo S2. — [3] S2. ad Deo, C. a Deo — [4] Samo C. — [5] S1., S2. i L. statuitur, C. statutum — [6] S2. i L. quin, C. qui — [7] S1., S2., C. i L. etiam — [8] S1., S2., C. i L. adolescentia — [9] C. vim — [10] C. sensualiter — [11] S2. i C. declinata — [12] S2. auctoritatis — [13] C. opurtune — [14] S2. i C. ambiguas — [15] C. i L. auferat — [16] C. alterationes, S1., S2. i L. altercationes — [17] L. difijciat — [18] C. oscura — [19] S1., S2., C. i L. succidat — [20] C. quod — [21] C. procedi — [22] S1., C. i L. vitia — [23] S2. éx'ane — [24] S1. magnus, S2. magificus — [25] C. Rughini — [26] Samo P., S2., C. i L. — [27] Samo S1. — [28] C. providetur — [29] C. providere — [30] S1. defformatorum — [31] S1. difficilia solvere, S2. solum dificilia, C. solum difficilia — [32] S2. i C. reseccare — [33] S1., S2. i L. dirimere, C. derimere — [34] S2. santiones — [35] C. quibus — [36] S2. in minentibus — [37] L. et — [38] S2. Tragure — [39] S1., S2., C. i L. consiliariorum — [40] S1., S2. i C. hęc — [41] S2., C. i L. electis — [42] S1., S2., C. i L. Vincentio — [43] S1. Amplessij, C. Ampleusis, L. Ampleusi — [44] S1., S2. i L. Stefani — [45] S2. i C. Matthei, L. Matthaei — [46] S1. Micę, S2. Mice, L. Mirsa — [47] S1., S2. i C. Danielis — [48] S1. i C. Nicolao — [49] S1., S2. i C. Casotti, L. Casoti — [50] S1. i L. deffectiva — [51] S2. adenda — [52] S2. inminetia, C. immintia — [53] Samo P., S1., S2. i L., u S2. „adenda" — [54] L. Additio — [55] Samo P., S. i C. — [56] L. Lib. Primi Cap. — [57] U V. nema toga kao ni nikakovih natpisa drugim glavama reformacija — [58] Samo L. — [59] S. i L. electione, C. elettione — [60] S. i C. IIII — [61] S. i C. IIII — [62] P. consilliariorum —

mencio[1], quod aliquis ex iudicibus et consiliarijs[2] civitatis Tragurij, durante eorum officio, non possit[3] nec debeat se absentare et recedere a civitate Tragurij, quod nobis videtur incogruum; nec etiam[4] fiat mencio[5], quod ipsi non possint ellegi[6] ad aliud[7] officium pręterquam iudicatus et consiliarię[8]. Idcirco considerantes et attendentes, quod ex hoc civitas et cives possent preiudicium[9] (et)[10] gravamen[11] habere, nec esset congruum, quod ipsis iudicibus et consiliarijs existentibus ad dictum offitium[12] eligentur[13] ad aliud[14]; statuimus, quod ipsi iudices et consiliarij[15]; seu aliquis eorum etiam[16] cum licencia[17] domini comitis et curię, et sine aliquo modo non possit se absentare a districtu civitatis Tragurij[18] durante eorum officio ultra spacium[19] viginti[20] dierum, et si se absentaret, quod cadat ab eius officio, et dominus comes et curia in loco ipsius possint[21] et debeant[22] alium[23] elligere[24] salvo, si dominus comes iret[25] ad parlamentum seu aliter extra districtum Tragurij, quod tunc sit (sibi)[26] licitum unum et plures, et quot voluerit, de curia secum[27] ducere[28] et secum retinere[29], usque (quo)[30] stabit. Item quod aliquis ex dictis iudicibus et consiliarijs[31] durante eorum officio non possit nec debeat elegi[32] seu accipi ad aliquod[33] aliud[34] officium[35] civitatis Tragurij[36] salvo, quod ipsi libere possint[37] esse examinatores et manus eorum ponere ad examinacionem[38] instrumentorum etiam durante eorum officio[39].

Nec possint[40] ipsi, seu aliquis eorum mitti[41] seu destinari[42] durante dicto eorum officio[43] in ambasciata[44] seu[45] ad aliquem[46] alium[47] locum pro factis communis seu specialium[48] personarum aliquo modo, causa vel ingenio. Item quod ipsi iudices et consiliarij[49] statim ipsis electis[50], antequam recedant de palatio[51], teneantur et debeant una[52] cum (dicto)[53] domino comite eligere[54] omnes[55] officiales civitatis Tragurij, de quibus officialibus eligendis[56] aliquis duo officia habere non possit (salvo, quod quilibet possit)[57] esse de consilio XX (et)[58] examinator[59] non obstante, quod aliud haberet[60] officium.

---

[1] S., C. i L. mentio — [2] P. consilliarijs — [3] C. posset — [4] P. eciam — [5] S., C. i L. mentio — [6] P. elligi, S., C. i L. eligi — [7] P. alliud — [8] P. consilliatus, C. consiliatus — [9] L. praeiuditium — [10] Samo V., P., C. i L. — [11] S. gravamine — [12] P., S., C. i L. officium — [13] P. elligentur, C. eligerentur — [14] P. alliud, S. illud — [15] P. consilliarij — [16] C. extra — [17] S., C. i L. licentia — [18] S. Tragure — [19] S. i C. spatium — [20] S., C. i L. XX — [21] C. possit — [22] C. debeat — [23] P. allium — [24] S., C. i L. eligere — [25] S. i C. nec — [26] Samo V., P. i L. — [27] Riječi „secum ducere et“ u C. nema — [28] S. dicte — [29] P. i S. reptinere — [30] Samo V., P., S. i C. — [31] P. consilliarijs — [32] P. elligi, C., S. i L. eligi — [33] S. aliquis — [34] P. alliud — [35] V. offitium — [36] S. Tragure — [37] S. possit — [38] S., C. i L. examinationem — [39] V. offitio — [40] S. possit — [41] V. mittere, C. micti — [42] V. festinari — [43] V. i L. offitio — [44] V. ambasiata — [45] S. sive — [46] S. aliquam — [47] S. aliud — [48] S. i C. spatium — [49] P. consilliarij — [50] P. ellectis — [51] P. palacio — [52] V. i P. unna — [53] Samo S. i C. — [54] P. elligere — [55] S. omnis — [56] P. elligendis — [57] Samo V., P. i L. — [58] Samo V., S., C. i L. — [59] P. examinatorum — [60] L. habeat —

(Correctio[1] statuti [positi][1a] in][1b] libro primo capitulo[1c] XXVI.[1d]:

19. (De ordine citationum[1e])[2] (libelli et responsionis)[3].

(A.)

Quia super[4] statuto posito (in)[4a] libro primo[5] capitulo XXVI.[6] non contineatur[7] nec fiat[8] mencio[9] de ordine citacionum[10], que[11] debent[12] fieri, et observantur[13] per continuam consuetudinem. quod nobis valde defectuosum et inracionabile[14] esse videtur; affectantes citacionibus[15] faciendis dare ordinem[16]: Statuimus et ordinamus, quod ipsi statuto[17] addatur: quod quicunque, qui citatus fuerit personaliter per rivarium communis de sero[18] ad petitionem[19] alicuius, quod in mane sequenti deberet[20] comparere[21] ad respondendum eidem (de iure)[22] coram domino comitte[23] et eius curia; et (si)[24] non comparebit, (secundo citetur[25] modo prędicto, et si infra citationem[26] non comparebit)[27], tercio[28] citetur[29] et peremtorie[30] modo pręlibato; et si (in)[31] tercia[32] perhemptorie[33] citacione[34] (non comparuerit)[35], (quod)[36] talis (sic)[37] citatus[38] sentencietur[39] diffinitive[40] eidem[41] actori[42] in toto eo, quod dictus actor ostendere poterit per instrumentum vel testes idoneos, seu in toto eo, (quod)[43] actor iurabit dictum reum sibi teneri; et quod ab inde in antea talis reus sententiatus[44] non possit suam contumaciam[45] purgare. Si vero citatus[46] fuerit quis per rivarium communis tribus vicibus, ut[47] supra pręmittitur[48] non personaliter sed ad domum, et contumax fuerit, quod cridetur[49] per rivarium communis in logia[50] communis, quod ipse talis citatus[51] et contumax comparere debeat ad respondendum de[52] iure illi, ad cuius peticionem[53] citatus[54] fuerit, infra terminum statuendum eidem per dominum comitem et eius curiam, quę crida et terminus scribatur[55] per notarium communis; et si infra terminum ei[56] statutum comparere

---

[1] L. Additio — [1a] Samo P., S_2. i C. — [1b] Samo C. — [1c] L. Lib. Primi Cap. — [1d] Samo P., S_2. C. i L. — [1e] S_1. cittationum — [2] Samo D., S_1. i L. — [3] Samo L. — [4] L. supra — [4a] Samo C. — [5] L. I. — [6] S_1. 26. — [7] S_2. i C. continetur — [8] S_2. i C. fit — [9] S_2., S_1., C. i L. mentio — [10] S_1. cittationum, S_2., C. i L. citationum — [11] C. quod, L. quomodo — [12] C. debet, L. debeant — [13] P., S_1. i S_2. observabantur, C. observabatur, L. observari — [14] S_1., S_2., C. i L. inrationabile — [15] S_1. cittationibus, S_2. citactionibus, C. i L. citationibus — [16] S_2. ordine — [17] S_2. statuti — [18] S_1. qui citatus fuerit per rivarium communis personaliter de sero — [19] V. i P. peticionem, S_2. i C. petitiones — [20] C. i L. debeat — [21] C. comparire — [22] Samo D., V., P., S_1. i L. — [23] V., P., S_1., S_2., C. i L. comite — [24] Samo C. i L. — [25] S_1. cittetur — [26] V. et si infra citacionem, S_1., S_2. i C. si in secunda citatione — [27] Samo D., V., S_1., S_2., C. i P. — [28] S_1., S_2., C. i L. tertio — [29] S_1. cittetur — [30] V., S_1., C. i L. peremptorie, P. perhemtorie, S_2. peremtorio — [31] Samo V., S_1., S_2., C. i L. — [32] S_1., C. i L. tertia, S_2. tertio — [33] P. perhemptoria, S_1., C. i L. peremptoria, S_2. peremtorio — [34] S_1., C. i L. citatione, S_2. citationi — [35] Samo D., V., P., S_1., C. i L. — [36] Samo D., V., P., S_1., S_2. i L. — [37] Samo C. — [38] S_1. cittatus — [39] S_1., S_2., C. i L. sententietur — [40] S_1. definitive — [41] S_2. eadem, C. ab eodem — [42] C. actore — [43] Samo V., P., S_1., S_2., C. i L. — [44] P. sentenciatus — [45] S_1. i S_2. contumatiam — [46] S_1. cittatus — [47] S_1., S_2. i C. uti — [48] P. premititur, C. premictitur — [49] S_2. i C. stridetur — [50] S_2. i C. loggia — [51] S_1. cittatus — [52] S_2. i C. in — [53] P. petionem, S_1., S_2., C. i L. petitionem — [54] S_1. cittatus — [55] L. scribantur — [56] D. i V. et, P. rei —

(debeat ad respondendum)[1] neglexerit, sentencietur[2] per contumaciam[3] modis et condicionibus[4] in statuto contentis (sub rubrica, ut apparet in additionibus statuti folio 85)[5]. (Finis voluminis statutorum)[6].

(B.) (De ordine petitionum)[7] (supra[8] dicto capitulo)[9].

Cum sit incongruum et iuri contrarium, quod lites deducantur in longum et homines ob hanc causam detrimentum maximum paciuntur[10], volumus, quod si aliquis actor peteret ab aliquo reo debitum a libris decem[11] supra[12] seu proprietatem valoris librarum decem[11] supra[12], quod in libertate rei sit formari[13] facere libellum; Salvo si dictus actor stare voluerit sacramento rei de eo, quod ipse actor petet, ipsi reo; et si reus formari[14] facere voluerit libellum, quod ipse[15] actor suum libellum seu peticionem[16] formet hoc ordine videlicet; quod detur terminus actori ad formandum suum libellum ad voluntatem domini comitis et curię, deinde dictus actor faciat[17] citari[18] ipsum ad respondendum libello. Et detur ipsi reo terminus dierum sex ad respondendum, si debitum fuerit a libris centum[19] infra seu valoris dictę quantitatis[20] vel ab inde infra, si proprietas petita fuerit; et transacto dicto termino, ipsi reo ad peticionem[21] actoris per dominum comitem et curiam detur terminus dierum trium ad alegandum[22] et opponendum, quo secundo termino elapso detur ipsi reo per dominum comitem et curiam ad peticionem[23] actoris tercius[24] terminus sex dierum ad concludendum in causa. Si vero quantitas fuerit a libris centum[25] supra, statuatur terminus reo ad peticionem[26] actoris dierum quindecim[27] ad respondendum libello, et secundus terminus ad allegandum et opponendum dierum sex, et tercius[28] terminus ad concludendum dierum quindecim[29]; quibus omnibus terminis elapsis habeatur in causa pro concluso, nec aliqua parcium[30] prędictarum amplius dicere vel alegare[31] non valeat[32].

(C.) (Sumaria rationum)[33].

Nolentes[34], quod de legatis seu relictis per testamenta, tam si fuerint res mobilles[35] quam inmobiles[36], seu mercationibus[37] rerum mobilium, nec de instrumentis docium[38] debeat formari libellus, sed[39] de eis fiat sumaria[40]

---

[1] Samo D. — [2] S_1., S_2., C. i L. sententietur — [3] S_1. i S_2. contumatiam — [4] S_1, S_2., C. i L. conditionibus — [5] Samo S_1. — [6] Samo C. — [7] Samo D. i S_1. — [8] P. super — [9] Samo D., P. i S_1. — [10] S_1. i L. patiuntur — [11] L. X — [12] P. super — [13] P. formare — [14] P. i S_1. formare — [15] P. ipsi — [16] S_1. i L. petitionem — [17] S_1. facciat — [18] S_1. cittari — [19] L. C — [20] P. valoris decem qualitatis — [21] S_1. i L. petitionem — [22] P., S_1. i L. allegandum — [23] P. petionem, S_1. i L. petitionem — [24] P., S_1. i L. tertius — [25] L. C — [26] S. i L. petitionem — [27] V. i L. XV — [28] S_1. i L. tertius — [29] V. i L. XV — [30] V., S_1. i L. partium — [31] V., S_1. i L. allegare — [32] S_1. valleat — [33] Samo D. — [34] P. Nollentes — [35] P., S_1. i L. mobiles — [36] S_1. i L. immobiles — [37] P. mercatoribus, S_1. mercationes — [38] P., S_1. i L. dotium — [39] D. set — [40] V., P., S_1. i L. summaria —

ratio[1], non derogando statuto (posito libro primo capitulo 42.)[2], quod comes cum iudicibus suis[3] possit[4] instrumenta debiti[5] execucioni[6] mandare.

Addicio[7] statuti (positi)[8] libro primo capitulo[9] XXX.:

20. (Debitor non possit prȩsentare pignora invito creditore)[10].

Malicijs[11] debitorum obviare volentes et ne creditores in habendis suis denarijs trahantur in longum, statuimus, quod addatur statuto posito primo libro[12] capitulo XXX.; quod quilibet debitor, qui tenebitur alicui in aliqua quantitate pecuniȩ seu re ex debito aliquo per instrumentum seu per sententiam non possit prȩsentare pignora aliqua creditori neque ipsum creditorem compellere, quod intret in tenutam suorum bonorum pro ipso debito ante terminum in sententia seu instrumento[13] contentum; salvo, quod si creditor contentaretur accipere pignora seu intrare tenutam bonorum debitoris ante terminum, quod sit in arbitrio dicti creditoris.

Addictio[14] statuti (positi)[15] libro primo capitulo[16] XXXI.;

21. (Quod comes teneatur omnes sententias executioni mandare)[17].

Cum in statuto posito primo libro[18] capitulo XXXI. contineatur et fiat mentio[19], quod dominus comes teneatur execucioni[20] mandare prȩceptum, nec in eo contineatur, quod ipse dominus comes teneatur et possit sentencias[11] (suas)[22] quascunque[23] tam latas per eum quam per ipsum et eius curiam[24] iudicium[25] et consiliariorum nec non et latas per quoscunque arbitros, ordinamus, quod ipsi statuto addatur, quod comes teneatur et debeat omnes sententias latas per eum et per suos iudices et consiliarios ac per arbitros nec non et prȩcepta de quacunque quantitate pecuniȩ execucioni[26] mandare.

Additio statuti (positi)[27] libro primo capitulo[28] XLIII.:

22. (Quod mulier non possit esse testis in causa civili)[29].

Quia consuetudo erat, quod testimonio mulieris in civili non credatur[30], nec de hoc fiebat mencio[31] in statuto aliquo, ideo ordinamus, quod addatur statuto posito in libro primo[32] capitulo XLIII.:

---

[1] P. racio — [2] Samo S$_1$. — [3] S$_1$. suis iudicibus — [4] L. possint — [5] S$_1$. debitȩ — [6] V., P., S$_1$. i L. executioni — [7] P. Addictio, L. Additio — [8] Samo D. i P. — [9] L. Lib. Primi Cap. — [10] Samo L. — [11] L. Malitijs — [12] P. libro primo, L. Lib. I. — [13] L. instromento — [14] P. addito, L. Additio — [15] Samo D. i P. — [16] L. Lib. Primi Cap. — [17] Samo L. — [18] L. Lib. I. — [19] P. mencio — [20] P. i L. executioni — [21] L. sententias — [22] Samo D. i V. — [23] D. i V. qua sunt que — [24] V. curia — [25] P. i L. iudicum — [26] L. executioni — [27] Samo D., P. posito — [28] L. Lib. Primi Cap. — [29] Samo L. — [30] P. i L. crederetur — [31] V., P. i L. mentio — [32] L. I. —

Quod mulier aliqua non recipiatur in testem in aliqua causa civili, nec earum testificatio[1] credatur aliqualiter.

Corectio[2] statuti (positi)[3] libro primo capitulo[4] XLIV.:

23. (Quod familiaris non possit esse testis)[5].

Sancimus, quia multociens[6] familiaris alicuius, vel qui comedebat panem eius, producebatur[7] in testem, et consuetudo erat, tales non recipere[8] in testes, et (quia)[9] nichil[10] fiebat de hoc mencio[11 12] in statuto aliquo:

Quod familiaris alicuius vel comedens panem alicuius non possit esse testis in favorem illius, cum quo moratur, nec eius dicto credatur, donec cum eo morabitur.

Addictio[13] (facta)[14] statuto (posito)[15] libro primo capitulo XLVIIII[16].:

24. (Quod advocati sint de maiori consilio et quomodo solvatur eis)[17].

Quia reformatio[18] erat, quod nullus possit[19] esse advocatus nisi de consilio maioris[20], et in statuto non continetur, statuimus et ordinamus, quod addatur statuto posito libro primo[21] capitulo XLVIIII.:

Quod (si)[22] nullus possit esse advocatus alicuius personę de aliquo debito seu re seu quacunque alia causa, nisi fuerit de maiori consilio. Item cum[23] multi advocati parcium[24], transacto uno anno vel duobus, petebant sibi solvi[25] de quęstionibus, quarum fuerunt advocati, quod nobis videtur iniustum, ideo mandamus, quod aliquis advocatus non possit petere aliquid precij[26] (ab eo)[27], cuius fuit vel erit advocatus, pro solucione[28] sui salari[29] ultra unum mensem proxime sequentem a die questionis finitę. Et cum[30] solucio[31] advocatorum nobis parva videbatur, ordinamus, quod quilibet advocatus habeat pro solucione[32] sui salarij a parte, cuius erit advocatus, si quęstio ęrit a libris X infra, soldos[33] duos parvorum, et si erit a libris decem[34] supra, habeat ad racionem[35] soldorum[36] XL pro centenario, intelligendo[37] eis esse solutum, si pignus (non)[38] habebunt[39], a parte, cuius fuerint advocati.

---

[1] L. testificationi — [2] L. Additio — [3] Samo D. i P. — [4] L. Lib Primi Cap. — [5] Samo L. — [6] P. i L. multoties — [7] D. prodecebatur — [8] L. recipi — [9] Samo D., V. i P. — [10] L. nulla — [11] V. i L. mentio — [12] L. mentio de hoc — [13] P. Addicio, L. Additio — [14] Samo D. i P. — [15] Samo D. i P. — [16] L. Lib. I. Cap. IL — [17] Samo L. — [18] P. reformacio — [19] L. posset — [20] L. de maiori consilio — [21] L. I. — [22] Samo D. i V. — [23] L. quum — [24] V., P. i L. partium — [25] P. solus — [26] L. pretij — [27] Samo L. — [28] L. solutione — [29] L. salarij — [30] L. quum — [31] L. solutio — [32] L. solutione — [33] V. sold., P. solidos, L. sol. — [34] L. X — [35] L. rationem — [36] L. sol. — [37] P. inteligendo — [38] Samo V., P. i L. — [39] L. habebat —

Additio[1] (facta)[1a] statuto libri primi capitulo LVII:

25. (Quod partes consilij captae et non captae scribantur)[1b].

Statuimus. quod addatur statuto posito libro primo[2] capitulo LVII.: Quod quelibet[3] pars. quę ponetur ad maius[4] consilium. tam si erit capta. quam si non. scribatur in libro reformacionum[5] communis per cancellarium domini comitis.

Adictio[6] (facta)[7] statuto primi libri capitulo[8] LVIII.:

26. (Quod sindicus eligatur per scrutinium)[9].

Ordinamus, quod statuto posito libro primo[10] capitulo LVIII. addatur: Quod quilibet sindicus mittendus pro aliquo negocio[11] communis, elligatur[12] per scruptinium[13] ad maius[14] consilium generale.

Declaracio[15] statuti (positi)[16] libro primo capitulo[17] LVIIII.:

27. (Quod iudices et consiliarij vacent ab officio per sex menses)[18].

Cum dubium pluries vertebatur, quanto tempore iudices et consiliarij[19] vacare debeant[20] post complementum sui officij, statuimus, quod declaretur statutum positum libro primo[21] capitulo LVIIII.:

Quod iudices et consiliarij, postquam compleverunt[22] suum officium non possint ressumi[23] ad dictum officium infra sex menses proxime secuturos ita, quod per sex menses integros sint extra officium et vacent per ipsos sex[24] menses integros ab officio.

Adictio[25] (facta)[26] statuto (posito)[27] libro primo capitulo[28] LXVIII.:

28. (Quomodo examinari debeant instrumenta et solvi examinatoribus)[29].

Ne homines in habendo sua iura et instrumenta perducantur[30] in longum, statuimus, quod statuto posito libro primo[31] capitulo LXVIII. addatur:

Quod quilibet examinator teneatur et debeat examinare instrumentum[32], cuius erit examinator. seu quod erit sibi datum de mandato ad examinandum, infra tres dies, postquam erit sibi datum per illum. cuius erit instrumentum,

[1] P. Additio — [1a] Samo D. i P. — [1b] Samo L. — [2] L. I. — [3] D. i P. quilibet, L. qualibet — [4] D., V. i P. manus — [5] L. reformationum — [6] P. Addicio, L. Additio — [7] Samo D. i P. — [8] L. Lib. Primi Cap. — [9] Samo L. — [10] L. I. — [11] L. negotio — [12] L. eligatur — [13] L. scrutinium — [14] D., V. i P. manus — [15] L. Declaratio — [16] Samo D. i P. — [17] Lib. Primi Cap. — [18] Samo L. — [19] P. consilliarij — [20] P. debebant, L. debent — [21] L. I. — [22] P. i L. compleverint — [23] V., P. i L. reassumi — [24] L. VI — [25] P. Addicio, L. Additio — [26] Samo D. i P. — [27] Samo D. i P. — [28] Lib. Primi Cap. — [29] Samo L. — [30] L. producantur — [31] L. I. — [32] D., V. i P. instrumento —

sub pęna soldorum viginti[1] parvorum, (cuius)[2] pęnę medietas sit communis, et alia medietas sit partis, et quod quilibet examinator habere debeat pro examinando quolibet instrumentum[3] a cive denarios sex et a forense soldos[4] tres. Et si examinator alicuius instrumenti esset mortuus, quod dominus comes de suo mandato possit illud instrumentum facere examinari[5] alij[6] examinatori: et si examinator esset vivus, et (esset)[7] extra civitatem et districtum et dictum instrumentum esset opportunum[8] pro producendo in iuditio, quod dominus comes possit illud talle[9] instrumentum facere examinari alij[10] examinatori, (si ei videbitur. Item quod dominus comes possit facere et teneatur examinari)[11] facere quaslibet[12] sentencias[13] datas tam per eum et curiam et arbitrum[14] seu arbitros et alios quoscunque, et illas execucioni[15] mandare.

Additio et corectio[16] (facta)[17] statuto primi libri capitulo[18] LXVIIII.:

29. (De salario et contumacia camerariorum et massariorum)[19].

Statuimus, quod quilibet camerarius communis, prout actenus[20] habebat libras sex pro salario[21] sex mensium, habere debeat libras duodecim[22]: et cuilibet[23] camerario ellecto[24] ad dictum officium[25], antequam intret[26] officium[27], sit licitum refutare ipsum officium[27] libere sine pęna, et dominus comes et curia alium possint elegere[28] loco illius. Si vero quis assumeret officium[29], non sit ei licitum ipsum refutare sub pęna librarum decem[30], et nichilominus[31], remaneat in dicto officio[32].

Item volumus, quod aliquis camerarius non possit ellegi[33] ad dictum[34] (neque ad)[35] officium[36] massarię, et[37] (sic[38] etiam[39] massarius aliquis non possit ellegi[40] ad officium camarę et)[41] massarię infra sex menses proxime sequentes[42], sed[43] ab ipsis vacare debeant[44], camerarius scilicet[45] per sex menses et masarius[46] (per annum, ita quod stent tantum extra, quantum intus. Item quod aliquis camerarius)[47] non possit exire extra districtum Tragurij durante eius officio absque licencia[48] domini comitis sub pęna librarum decem[49] parvorum.

---

[1] V. i L. XX — [2] Samo P. i L. — [3] L. instrumento — [4] L. solidos — [5] L. examinare — [6] L. alteri — [7] Samo D., V. i P. — [8] P. oportunum — [9] P. i L. tale — [10] L. alteri — [11] Samo P. i L. — [12] D., V. i P. qualibet — [13] L. sententias — [14] D. arbitrium — [15] L. exequtioni — [16] P. coreptio, L. correctio — [17] Samo D. i P. — [18] Stat. Lib. I. Cap. — [19] Samo L. — [20] L. hactenus — [21] P. sallario — [22] L. XII — [23] D., V. i P. quilibet — [24] D. elleto, P. ellicto, L. electo — [25] V. offitium — [26] V. intrent — [27] V. offitium — [28] P. elligere, L. eligere — [29] V. offitium — [30] V. i L. X — [31] L. nihilominus — [32] V. offitio — [33] V. i P. elligi, L. eligi — [34] P. ad dictum officium — [35] Samo D., V. i P. — [36] V. offitium — [37] P. si — [38] D. i V. si — [39] L. et — [40] L. eligi — [41] Samo D., V. i L. — [42] L. subsequentes — [43] D. i V. set — [44] P. debeat — [45] V. i P. silicet — [46] L. massarius — [47] Samo P. i L. — [48] V. i L. licentia — [49] V. i L. X —

Aditio[1] et coreptio[1a] (facta)[1b] statuto (posito)[1c] libro primo capitulo[1d] LXXVIII.:

30. (De ambasciatoribus ac sindicis et eorum salario)[1e].

Ne commune et speciales personę damnum paciantur[2], ordinamus, quod statuto posito libro primo capitulo LXXVIII. addatur:

Quod quilibet ambaxiator[3] et sindicus et eorum familiares, qui ibunt in servicium[4] communis, scribere faciant omnes res, quas secum portabunt in dicta ambaxata[5] pro sua necessitate, et iuret[6] coram domino comite, quod ipsas res, quas scribere fecerint, secum portabunt: quę res scriptę, antequam ipsi vadant, deceant existimari[7] per duos extimatores[8] dandos per dominum comitem et si ipsi vel eorum alter aliquas res non existimatas[9], ut dictum est, portarent[10] et eas amictarent[11], quod communem[12] nichil[13] eis restituere vel emendare teneatur. Statuentes etiam[14], quod quilibet ambaxiator[15] seu sindicus, qui mittetur per terram, habere debeat soldos[16] octto[17] (in die)[18], sicut habebat quinque[19]; (et qui mittetur per mare, habere debeat soldos decem[20], sicut habebat quinque[21])[22].

(Additio)[23] (super)[24] statuto (posito)[25] libro primo capitulo[26] XXXIIII.:

31. (De monstra facienda intra triduum)[27].

Statuimus, quod cum in statuto posito libro primo[28] capitulo XXXIIII. contineatur, quod[29] cuilibet[30] petenti in iudicio[31] sibi fieri mostra[32] de aliqua possessione (ac)[33] domo, terra, vinea vel paratinea, debeat fieri monstra, nec continéatur, infra quantum tempus; quod ipsi statuto addicitur[34]:

Quod ipsa monstra[35] fieri debeat infra tres dies computandos (a die)[36], quo petita fuerit, facta relacione[37] per rivarium notario communis et ea scripta.

(Additio)[38] (super)[39] statutis (positis)[40] libro primo capitulo[41] LXV. et LXVI.:

32. (Quod deffensores non eligantur in advocatos et e contra)[42].

Cum pluries et quasi continuo occurebat[43], quod deffensores communis in renovacione[44] curię erant ellecti[45] advocati iurium, et advocati elligebantur[46]

[1] P. i L. Additio — [1a] L. correctio — [1b] Samo D. i P. — [1c] Samo D. i P. — [1d] L. Lib. I. Cap. — [1e] Samo L. — [2] L. patiantur — [3] L. ambasciator — [4] L. servitium — [5] P. ambaxiata, L. ambasciata — [6] L. iurent — [7] P. extimari, L. aextimari — [8] P. examinatores, L. aextimatores — [9] P. extimatas, L. aextimatas — [10] V. portaret — [11] V., P. i L. amitterent — [12] P. i L. commune — [13] P. i L. nihil — [14] P. eciam — [15] L. ambasciator — [16] P. solidos — [17] V. i P. octo. L. VIII — [18] Samo D., V. i L. — [19] L. V — [20] L. X — [21] L. V — [22] Samo D., V. i L. — [23] Samo L. — [24] Samo D. i P. — [25] Samo D. i P. — [26] L. Lib. I. Cap. — [27] Samo L. — [28] L. I. — [29] D. et — [30] D., V. i P. quilibet — [31] V. iuditio — [32] L. monstram — [33] Samo L. — [34] P. i L. addatur — [35] V. i P. mostra — [36] Samo P. i L. — [37] P. rellacione, V. i L. relatione — [38] Samo L. — [39] Samo D. i P. — [40] Samo D. i P. — [41] L. Stat. Lib. I. Cap. — [42] Samo L. — [43] L. occurrebat — [44] L. renovatione — [45] L. electi — [46] L. eligebantur —

in defensores[1], et sic continuo dicti advocati et defensores[2] in dictis officijs permanebant, quod erat incongruum; statuimus, quod capitulis statuti primi libri[3] capitulo LXV. et capitulo LXVI. addatur:

Quod defensores[4] non possint elligi[5], quando eorum officium est completum, per alios sex menses in advocatos[6] iurium communis; nec advocati in defensoribus[7] et quod ipsi debeant vacare a dictis officijs per sex menses completos et continuos.

Additio[8] et correptio[9] statuti (positi)[10] libro 3º[11] capitulo[12] IIII.:

33. (De modo scribendi et depositandi testamenta)[13].

Ad obviandum fraudibus et malicijs[14], et ne testatores de suis testamentis decipiantur, statuimus:

Quod licitum sit cuilibet, qui volet facere testamentum clausum, scienti scribere, suum testamentum sua manu propria scribere, (si volet; et si nolet ipsum scribere)[15], teneatur ipsum facere scribi per manum notarij iurati communis Tragurij et non per aliquam aliam personam. Et quod quęlibet alia persona, quę nesciet[16] scribere, teneatur et debeat eius testamentum, sive clausum sive non, scribi facere per manum notarij (iurati)[17] communis Tragurij, et non alterius personę. Et si testamentum aliquod clausum vel apertum scriptum foret manu alicuius personę, excepto quod testatoris scientis scribere vel notarij iurati communis Tragurij, (quod)[18] illud talle[19] testamentum non valeat nec teneat. Et quod testamenta clausa deponi debeant[20] pęnes notarium iuratum communis Tragurij, aut pęnes quem ipsorum notarorum[21] (iuratorum)[22] communis testator volet, et non pęnes aliquem alium hominem seu locum. Et si aliquod testamentum reperietur[23] esse depositum pęnes alios excepto quam pęnes notarium, quod illud non valeat nec teneat. Et quod quilibet notarius teneatur habere unum specialem quaternum, in quo debeat notare milesimum[24], indictionem, diem, mensem, testes et examinatorem, qui fuerint pręsentes dicto testamento, et nomen testatoris. Et quando contingeret aliquem velle in se recipere testamentum, quod fecisset, vel fieri fecisset, quod notarius teneatur ipsum restituere in pręsentia[25] duorum testium et unius examinatoris, et ipsam restitucionem[26] (in praesentia duorum testium et unius examinatoris)[27] scribere in dicto quaterno. Et quod notarius non debeat alicui personę dicere vel manifestare aliquid, quod esset scriptum in ipsis testamentis sub vinculo sacramenti.

---

1 L. deffensores — 2 L. deffensores — 3 L. Statuti Lib. I. — 4 L. deffensores — 5 L. eligi — 6 P. advocatis, u D. također je „advocatos" ispravljeno tako, da je precrtan potonji „o" — 7 L. deffensores — 8 P. Addicio — 9 L.correctio — 10 Samo D. i P. — 11 P. tercio — 12 L. Lib. III. Cap. — 13 Samo L. — 14 L. malitiis — 15 Samo P. i L. — 16 P. nesciret, L. nescit — 17 Samo V., P. i L. — 18 Samo D. — 19 P. i L. tale — 20 D. i V. debeat — 21 V., P. i L. notariorum — 22 Samo D., V. i L. — 23 L. reperirietur — 24 V., P. i L. millesimum — 25 P. presencia — 26 V., P. i L. restitutionem — 27 Samo L. —

Et quod statutum ipsum tercij libri[1] capitulo IIII. sit in supradictis casibus, ubi in contrarium loqueretur, dispensatum et anullatum.

Annullatio et correctio (statuti)[2] (positi)[3] libro 3º capitulo[4] VII.:

34. (Quod testamenta fiant cum examinatore, testibus et notario)[5].

Sancimus et ordinamus, quod statutum positum libro tercio[6] capitulo VII. annullari debeat et cassari, et loco eiusdem statuti dicimus:

Quod aliqua persona non possit nec debeat facere testamentum sine duobus testibus, examinatore et notario iurato communis Tragurij in civitate Tragurij vel eius districtu, et si aliquod testamentum reperietur[7] aliter esse factum, quod illud nec[8] valeat nec teneat, sive scriptum esse sive non. Salvo et reservato, quod si contingeret aliquem civem Tragurij vel eius districtualem facere testamentum extra civitatem Tragurij et eius districtum, quod tunc sit ei licitum facere et ordinare eius testamentum et ultimam voluntatem faciendo ipsum secundum ordinem et ritum loci, in quo eum testari contingerit[9] et eiusdem loci observatis solempnitatibus[10]. Cui testamento credatur et adhibeatur fides, tamquam si scriptum foret in civitate Tragurij per ordinem superius anotatum[11], dummodo illud testamentum appareat esse scriptum per notarium imperialem et in prȩsentia testium.

Additio (facta)[12] statuto (posito)[13] libro 3º[14] capitulo[17] XXIIII.:

35. (Quod intrantes religionem ab omni successione excludantur)[16].

Statuimus, quod statuto posito libro tercio[17] capitulo[18] XXIIII. addatur:

Quod sicut dicit[19], quod si aliquis intraverit religionem[20], et in ea steterit per annum et diem, quod nullam partem bonorum paternorum vel maternorum petere possit, dicatur: et bonorum ei perveniencium[21] per hȩreditatem seu successionem quocunque modo vel ex quacunque linea.

Additio[22] (facta)[23] statuto tercij[24] libri capitulo[25] XXV.:

36. (Quod in divisione proijciantur tesserȩ)[26].

Statuimus, quod statuto posito libro tercio capitulo[27] XXV addatur:

Quod partitores, qui dabuntur per dominum comitem et curiam ad dividendum[28] bona hȩreditaria sive communia, debeant ipsa dividere et

[1] L. Lib. III. — [2] Samo D. i L. — [3] Samo D. i P. — [4] L. Lib. III. Cap. — [5] Samo L. — [6] L. III. — [7] L. reperiretur — [8] P. i L. non — [9] L. contigerit — [10] V., P. i L. solennitatibus — [11] L. adnotatum — [12] Samo D. i P. — [13] Samo D. i P. — [14] P. tercio — [15] L. Lib. III Cap. — [16] Samo L. — [17] V. i P. tertio — [18] L. Lib. III. Cap. — [19] P. dictum — [20] P. relligionem — [21] L. pervenientium — [22] P. Addicio — [23] Samo D. i P. — [24] P. tertij — [25] L. Lib. III. Cap. — [26] Samo L. — [27] L. Lib. III. Cap. — [28] D. vidicendum —

partire cum minori dampno[1] possessionum et cum maiori utilitate[2] parcium[3], quam fieri poterit; et quod facta divissione[4] ponatur[5] tesere[6] inter partes.

(Additio)[7] (super)[8] statuto tercij libri capitulo[9] XL.:

37. (Quod pignora scribantur per notarium)[10].

Sancimus, quod statuto tercij libri capitulo[11] XL. addatur:

Quod quilibet, qui habet pignora ab aliquo, debeat ea facere scribi notario[12], quando ea volet facere vendi et nominatim quodlibet pignus, et pro quanto sunt[13] ei pignori[14], et in vendicione[15] dictorum pignorum, pro quanto dicta pignora vendita erunt. Non intelligendo de pignoribus tabernariorum, quę essent pignorata ad tabernas.

38. Qui veniant ad successionem territorij Podemorie[16] (divisi et quo ordine succedatur)[17].

Cum in vendicione[18] seu dacione[19] territorij facta per communem[20] contineatur, quod aliquis non possit partem sibi contingentem de ipso territorio Podemorię[21] vendere, donare, testari[22], legare alicui personę, quamvis sabiectę iurisdictioni[23] communis, permutare tamen possit cum personis subiectis iurisdictioni[24] communis Tragurij et dominio temporali et non alijs sub pęna librarum XXV parvorum solvenda communi, et contractus non valeat nec teneat. Et propter hanc causam homines, qui habuerunt de teritorio[25], possent habere magnum pręiudicium et gravamen, cum in ipso capitulo nec aliorum aliquo non contineatur, quis possit et debeat sucedere[26] in ipsis territorijs[27]; statuimus, quod declaretur ipsum capitulum et ei addatur:

Quod si aliquis decederet testatus sive intestatus[28], si filios masculos habebit, quod primo ipsi filij masculi sucedere[29] debeant; et si non essent filij masculi, et ex ipsis filijs masculis essent filij masculi, quod ipsi filij filiorum sucedere[30] debeant intelligendo, quod si decedens haberet filios masculos et nepotes masculos ex filijs masculis defunctis, quod ipsi nepotes succedant[31] in tanta parte, in quanta patres eorum succederent, si viverent. Si vero contingeret talem[32] decedentem non habere filios masculos neque[33] ex eis nepotes, et haberet filias fęminas, quod ipsę filię fęminę succedant.

---

[1] P. i L. damno — [2] V. utillitate — [3] V. i L. partium — [4] V., P. i L. divisione — [5] P. i L. ponantur — [6] V. i L. tesserę — [7] Samo L — [8] Samo D. i P. — [9] L. Lib. III. Cap. — [10] Samo L. — [11] L. Stat. III. Lib. Cap. — [12] L. per notarium — [13] L. sit — [14] L. pignoratum — [15] P. i L. venditione — [16] L. Podmoriae — [17] Samo D. i P. — [18] P. i L. venditione — [19] L. datione — [20] P. i L. commune — [21] V. Podmorie — [22] V. testare — [23] P. iurisdicioni — [24] P. iurisdicioni — [25] P. i L. territorio — [26] V., P. i L. succedere — [27] V. i P. teritorijs — [28] D. i V. intestatos — [29] V. i L. succedere — [30] V. i L. succedere — [31] D. sucedeant — [32] D. tale, V. tales — [33] L. nec —

Si vero contingeret ipsum non habere filios masculos nec[1] fęminas nec nepotes ex filijs masculis, ut dictum est, et haberet patrem, avum seu abavum paternum, quod tunc pater, avus seu abavus, qui essent[2] superstes, succedat, scilicet[3] primo pater, secundo avus, tercio[4] abavus. Et si non essent filij, filię, nepotes ex filijs, seu pater, avus et abavus, ut dictum est, quod tunc frater et alij ex linea masculina collaterali succedant; et si non essent fratres et alij coleterales[5] ex linea masculina, quod tunc soror[6] (et)[7] alij colleterales[8] ex linea fęminina succedant. Si vero contingeret aliquem ex prędictis non esse, quod tunc quilibet, ad quem bona defuncti pervenirent[9] etiam[10] ab intestato in parte ipsa succedat, non intelligendo propterea, quod aliquis non subiectus iurisdictioni[11] communis Tragurij et dominio temporali aliqualiter succedere possit sub pęna contenta in capitulo supra proximo. Et sic semper istę possessiones ire debeant in sucessione[12] de (herede in)[13] heredem, ut dictum est, et in proximiores intelligendo continuo, illos esse propinquiores et debere succedere[14], qui, ut dictum est, venirent ad sucessionem[15] illius, apud quem possessio inveniretur, posito, quod ad eum pervenisset per aliquam successionem alterius. Si vero casus eveniret, quod defunctus non haberet descendentes, ascendentes, collaterales ex utraque linea seu alios, qui ei succederent ab intestato, quod tunc ipsa possessio veniat in commune Tragurij; per hanc declaracionem[16] et addicionem[17] non pręiudicando nec derogando ipsi capitulo de pęna imposita contrafacientibus, sed[18] cum pocius[19] confirmando et affirmando.

39. Quo ordine[20] commune tenetur[21] excalumpniare[22] possessiones de Podemorie.

Cum pluries[23] quęstiones coram domino comite et curia cotidie[24] oriantur super eo videlicet, quod hij[25], qui habuerunt partem territorij[26] communis de Podmorie[27], dicunt[28], se non habere et tenere tot vertenos[29], quod dicunt eorum instrumenta; ex quo commune magnum dampnum[30] pati posset, quia[31] quilibet diceret et assereret, se non tenere tantum, et peterent[32], quod commune eis scalumpniare[33] deberet, et iam sunt quatuor[34] anni et ultra, quod commune ipsas possessiones eis venditit, et eas ipsi tenuerunt, non movendo aliquam quęstionem et circavicini[35] eas occupant, et illi, quibus datę fuerunt partes, pocius[36] petunt a commune quam a vicinis, qui

---

[1] V., P. i L. neque — [2] P. i L. esset — [3] P. silicet — [4] L. tertio — [5] V., P. i L. collaterales — [6] P. sororum, V. nema ove riječi — [7] Samo L. — [8] V., P. i L. collaterales — [9] D., V. i P. succederit — [10] P. eciam — [11] P. iurisdicioni — [12] V., P. i L. successione — [13] Samo L. — [14] V. sucedere — [15] L. successionem — [16] V., P. i L. declarationem — [17] V. addictionem, L. additionem — [18] D. i V. set — [19] L. potius — [20] L. Quomodo — [21] L. teneatur — [22] L. excalumniare — [23] L. plures — [24] L. quotidie — [25] L. ij — [26] D. i V. teratorij — [27] L. Podemorie — [28] V. dicit — [29] V., P. i L. vretenos — [30] L. damnum — [31] D. i V. qua — [32] L. peteret — [33] P. scalumniare, L. excalumniare — [34] L. IV — [35] P. i L. circumvicini — [36] V., P. i L. potius —

ipsis[1] ocupant[2]. Statuimus, quod quilibet, qui habet partem de ipso teratorio[3] seu ad quem pars pervenisset, ipsum teritorium[4] teneat, sicut fuit (ei)[5] datum et designatum[6] per commune, nec possit petere aliquid a commune dicendo, se habere minus, quam eius instrumentum asserat; intelligendo tamen, quod si aliqua pars, data specialibus personis, esset evicta per aliquem, quod commune illi, cui data fuisset ipsa[7] pars evicta, scalumpniare[8] teneatur, si erit evicta secundum ordinem prȩsentis statuti; non prȩiudicando propterea, quod quilibet posit[9] uti suis iuribus[10] coram[11] vicinos et alias speciales personas, qui occupassent de dicto teratorio[12].

40. Quod notarius teneatur publicare instrumenta (et modo solucionis[13])[14].

Cum sȩpe occurit, quod, quia homines non habent sua instrumenta in publicum pȩnes se, ipsi substineant[15] dampnum[16] non modicum, et ut quilibet habeat iura apud se; statuimus:

Quod quilibet notarius debeat et teneatur publicare et in formam publicam reducere quodlibet instrumentum, quod ipse stipulabit et ipsum publicatum dare parti, cui pertinet dictum instrumentum, inter[17] duos menses proxime sequentes a die stipulationis[18] sub pȩna librarum quinque[19] parvorum, cuius (pene)[20] medietas sit communis et alia medietas sit partis; et quod pars, cui spectat et (pertinet)[21] instrumentum, statim stipulato[22] instrumento debeat solvere ipsi notario; et quod notarius vinculo sacramenti debeat accipere solucionem[23] ab omnibus; et pro instrumento notarius habere debeat soldos[24] duos parvorum: et pro sententijs et testamentis, ut moris est; salvo quod stipulato[25] testamento notarius habere debeat medietatem solucionis[26], et quando erit publicatum, habere debeat aliam medietatem; et de libelis[27] et alijs scripturis, ut moris est.

41. De denarijs communis salvandis in capsa (que habeant)[28] (in)[29] (tres seraturas)[30].

Ne denarij et avere[31] communis malo modo stribuantur[32], et ne periculum sit camerarijs tot denarios communis salvare, (ut quandoque faciunt, et ut denarij ipsi magis sub fida custodia salventur)[33], statuimus:

[1] V., P. i L. ipsas — [2] V., P. i L. occupant — [3] V. teritorio, P. i L. territorio — [4] P. i L. territorium — [5] Samo D. — [6] P. dessignatum — [7] V. ipse — [8] P. scalumniare, L. excalumniare — [9] V., P. i L. possit — — [10] P. viribus — [11] L. contra — [12] V., P. i L. territorio — [13] P. solutionis — [14] Samo D. i P. — [15] L. sustineant — [16] P. i L. damnum — [17] L. intra — [18] D. stipulacionibus, P. stipulacionis — [19] L. V — [20] Samo D. — [21] Samo P. i L. — [22] D., V. i P. stipulatio — [23] L. solutionem — [24] P. solidos, L. sol. — [25] D. stipulatio — [26] L. solutionis — [27] P. i L. libellis — [28] Samo D. i P. — [29] Samo P. — [30] Samo D. i P. — [31] L. havere — [32] L. distribuantur — [33] Samo P. i L. —

Quod emi debeat una[1] capsella[2] cum tribus clavibus et seraturis[3], in qua ponantur denarij communis; quarum clavium unam teneat dominus comes, aliam unus iudicum[4], qui erit tempore maior, terciam[5] vero teneant camerarij; et quod in manibus camerariorum dari debeant sigilatim[6] librę centum[7] parvorum et non ultra, de quibus faciant expensas necessarias[8] pro commune, quas libras centum[9] cum expendierint[10], dentur eis alię centum[11], seu quot expedient pro expensis, nec possint extrahi de dicta capsella[12] denarij aliqui absque clavibus domini comitis et iudicis et camerariorum.

42. Quod aliqui[13] (non audeant)[14] se proicire[15] supra corpora[16] mortui[17].

Ordinamus et volumus, ne vivi ex aiere[18] putrido mortuorum inficiantur et lędantur:

Quod aliquis homo masculus de civitate, burgo et districtu Tragurij, cuiuscunque condicionis[19] existat, non audeat nec pręsumat modo aliquo vel ingenio se prohicere[20] supra corpus aliquod mortuum in domo, ecclesia, via vel alibi sub pęna librarum XXV parvorum cuilibet consiliario et pro quaque[21] vice, (et sub pena librarum decem[22] parvorum cuilibet populari et pro quaque vice)[23]; et quilibet possit acusare[24], et habeat medietatem pęnę et banni et alia medietas sit communis, et teneatur de credencia[25].

43. (Quod)[26] (aliquis non)[27] (audeat mutuare Sclavis, Bossinensibus seu Croatis super pignora, nec ab eis recipere pignora)[28] (De non mutuando Sclavis, Bossinensibus seu Croatis super pignus)[29].

Quia plerumque contingebat, quod commune et speciales personę[30] dampnum[31] et detrimentum maximum paciebantur[32] eo, quod cives et habitatores Tragurij accipiebant a Sclavis, Bossinensibus et Croatis[33] pignora, volumus et mandamus:

Quod aliquis civis, districtualis aut habitator Tragurij forensis; qui[34] habitaverit duobus annis, ab inde in antea non audeat nec pressumant[35] modo aliquo, causa vel ingenio mutuare alicui Sclavo, Bossinensi vel Croato sub pignore, vel ab eis seu alio[36] eorum nomine recepere[37] pignus aliquod

---

[1] V. unam — [2] V. capsellam — [3] L. serraturis — [4] D. iudicium — [5] L. tertiam — [6] P. singilatim, L. singillatim — [7] L. C — [8] V. neccessarias — [9] L. C — [10] P. i L. expendiderint — [11] L. C — [12] V. capella — [13] L. nullut — [14] Samo D. i P. — [15] P. prohicere, L. proijciat — [16] L. corpus — [17] L. mortuum — [18] V., P. i L. aere — [19] L. conditionis — [20] L. proijcere — [21] P. quacunque — [22] L. X — [23] Samo P. i L. — [24] V., P. i L. accusare — [25] V. i L. credentia — [26] Samo D. i P. — [27] Samo P. — [28] Samo D. i P. — [29] Samo L. — [30] V. persones — [31] P. i L. damnum — [32] L. patiebantur — [33] V. Croactis — [34] D., V. i P. qui forensis — [35] V. presumant, L. praesumat — [36] L. aliquo — [37] P. i L. recipere —

sub pęna librarum vigenti quinque[1] parvorum, quę veniat in commune; et[2] si aliquod dampnum[3] veniret communi seu specialibus personis ob illam causam, quod ille, qui mutuasset, solvat omne dampnum[4], expensas et interesse (quod commune aut speciales personę habuissent ob illam causam; et quod ille, qui mutuasset super pignus, vel pignus accepisset, ipsum dampnum[5], expensas et interesse)[6] restituere teneatur, et ob istam causam bona eius et eius persona sint obligatta[7]. Nec possit mitti seu destinari ambaxiator[8] ad aliquem Sclavum, dominum vel baronum[9]; nec aliquis de curia audeat ponere partem vel aliquis de consilio arengare, quod ambaxiator[10] mittatur ob hanc causam, sub pęna librarum quinque[11] parvorum, quam dominus comes exigere debeat. Etiam[12] huic statuto omnis addicio[13] fieri possit, ut intencio[14] ipsius statuti (in)[15] maiori firmitate permaneat.

Dodatak glavi 43.

(Odredbe sadržane u toj glavi u vezi su s odredbama ugovora sklopljenoga između Spljeta, Trogira i Šibenika 3. prosinca 1327., u kom je, prema proglasu obavljenom u Trogiru 18. lipnja 1340., bilo sadržano pored ostaloga i ovo:)

Item ut predicte civitates causam habeant manendi in meliori fraternitate, convenerunt sindici suprascripti nominibus, quibus supra, quod aliquod commune predictarum trium civitatum non possit nec debeat aliquo barono Sclavo facere exenium aliquem sive presentem a 25 libris supra sine voluntate omnium trium civitatum vel maioris partis earum, nec auxilium aliquem vel iuvamen alicui predictorum baronorum Sclavorum mittere per commune et specialem et speciales personas modo aliquo, sine consensu et voluntate comitum predictorum vel maioris partis ipsorum et hoc durante unione predicta; ipsi autem sindici auctoritate sibi tradita dimiserunt in arbitrio domini ducis addendi huic contractui, si quid foret addendum, minuendi, si quid minuendum esset, et declarandi, si quid claritate egeret; pena est contrafacientium librarum decem millium, cuius pene medietas devenire debet in commune Venetiarum et alia medietas in predicta unione contenta observantes.

(Lucio: Memorie, str. 226.; Smičiklas: Codex, X., str. 560. i d.).

44. Quod examinatores, (quando curia propter parentelam vel aliam causam et propter deffensores et advocatos non esset ad plenum, eorum loco intrare debeant)[16] (suppleant curiam)[17].

Cum sepe[18] occurebat[19], quod quia iudices, consiliarij, defensores[20] et advocati propter parentellam vel aliam causam in sententijs seu alijs peragendis interesse non poterant, ex quo quandoque oportebat sententias

---

[1] V. i P. viginti quinque, L. XXV — [2] D. est — [3] P. i L. damnum — [4] P. i L. damnum — [5] L. damnum — [6] Samo D., V. i L. — [7] P. i L. obligata — [8] P. ambaxator, L. ambasciator — [9] L. baronem — [10] P. ambaxator, L. ambasciator — [11] L. V — [12] P. i L. Et — [13] L. additio — [14] L. intentio — [15] Samo P. i L. — [16] Samo D. i P. — [17] Samo L. — [18] D. spe — [19] L. occurrebat — [20] L. deffensores —

et alia debere differi[1], statuimus: Quod quociensсunque[2] contingeret alicos[3] de curia seu de advocatis et deffensoribus[4] interesse[5] non posse in sententijs seu alijs agendis propter parentelam[6] seu absenciam[7], quod examinatores communis loco absentium[8] intrare debeant et esse in sententijs seu alijs agendis, sicut illi de curia esse possent; nec aptineant[9] sibi invicem seu illis de curia aut partibus secundum formam statuti; et si contingeret aliquem appellare a sententia, in qua dicti examinatores fuissent, quod in causa appellationis ipsi interesse non possint[10], sed[11] loco eorum alij elligantur[12] hoc ordine. videlicet, quod primo intrent iudices et consiliarij, quorum aliquo difficiente[13] intrent deffensores[14] communis, et post deffensores[15] intrent advocati iurium communis. et si curia non esset ad plenum, loco deficiencium[16] intrent examinatores, ut dictum est.

(Reformationes et ordinamenta consilij)[17] (nobilium)[18] (civitatis Tragurij)[17].

In Christi nomine Amen. Anno nativitatis[19] eiusdem millesimo trecentesimo[20] quinquagesimo tercio[21][22], indictione sexta[23], die nono[24] mensis augusti; convocato et congregato maiori et generali consilio communis et hominum civitatis Tragurij in palaço[25] dicti communis ad vocem preconis et sonum campane, ut moris est, de mandato egregij et potentis viri domini Marci Rugini, honorabilis comitis Tragurij, facto[26] prius heri partito[27] inter ipsum dominum comitem et curiam ad busolas[28] et ballotas[29], et ipso obtento; in quo consilio dictus dominus cemes proposuit[30] et proponi fecit[31]:

Quod cum in statuto civitatis Tragurij contineatur: Quod si aliquis ex iudicibus et consiliarijs erit absens a[31] civitate et districtu Tragurij ultra vigenti[33] dies, quod dominus comes et curia alium eligere[34] debeant loco illius absentis[34a]:

et in reformatione, que est pro statuto, facta tempore domini Michaelis Justiniano contineatur, quod aliquis non possit eligi[35] ad duo officia, nec fiat mencio[36], nec declaretur, qui prohibeantur elligi[37], aut possint[38] elligi[39] loco dictorum absencium[40];

quod placet[41] ipsi consilio providere:)[42]

---

[1] P. diferi, L. differri — [2] L. quotiescumque — [3] P. i L. aliquos — [4] V. i P. defensoribus — [5] L. intrare — [6] V., P. i L. parentellam — [7] L. absentiam — [8] D. i V. absenciam — [9] L. attineant — [10] P. possent — [11] D. set — [12] D. eligantur — [13] P. i L. deficiente — [14] P. i L. defensores — [15] P. i L. defensores — [16] V. i L. deficientium — [17] Samo D., P. i M(emorie istoriche di Tragurio di Giov. Lucio, str. 504.) — [18] Samo D. i M. — [19] M. a nat. — [20] U D. „trecentesimo" nema — [21] P. tertio — [22] M. 1353. — [23] M. 6. — [24] M. 9. — [25] P. pallō, M. palat. — [26] D. facte — [27] D. partita — [28] M. bussul. — [29] P. balotas, M. ballottas — [30] D. proponit — [31] D. facit — [32] D. ac — [33] M. 20 — [34] P. elligere — [34a] D. abscentus — [35] P. elligi — [36] M. mentio — [37] M. eligi — [38] M. possit — [39] M. eligi — [40] M. absentium — [41] M. placeat — [42] Samo D., P. i M. —

45. (Quod si aliquis ex[1] iudicibus et consiliarijs se a civitate absentaverit per dies XX, quod loco illius alius eligatur)[2] (Quod loco iudicis absentis alius eligatur)[3].

(In quo consilio facto partito[4] per dictum dominum comitem ad busolas et balotas placuit ponentibus eorum balotas in busola[5] albam, qui fuerunt numero viginti quatuor)[6].

(Sancitum est)[7], quod si continget aliquem ex iudicibus et consiliarijs civitatis Tragurij se absentare a civitate et districtu Tragurij ultra viginti[8] dies, quod dominus comes et curia possint et debeant elligere[9] loco illius seu illorum absencium[10], quem de consilio voluerint, secundum formam statuti, non obstante, quod haberet aliud officium; verum camerarij, (massarij)[11], venditor salis et venditor bladi non possint[12] ellegi[13] ad aliquod aliud officium ipso eorum officio durante; et si dictus talis, loco absentis ellectus[14], haberet aliud officium, quod dictus (dominus)[15] comes et curia possint et debeant elligere[16] alium loco sui. Et quod pręsens reformatio a modo in antea pro statuto debeat observari.

(Non obstantibus quinque, qui eorum ballotas in bussolam[17] rubeam in contrarium possuerunt[18])[19].

46. Quod (si aliquis creatus fuerit)[19] iudex (absens[20] et)[21] non venerit[22] prima die mensis (quo incipiet eius officium)[23], sit cassus (et alius eligatur)[24].

(In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo[25] tercio, indictione XI.[26], regnante domino nostro domino Ladizlavo[27], Dei gratia serenissimo rege Ungarie[28], Ierusolimi, Silicie[29], Dalmacie, Croacie[30] etc., tempore quidem reverendi in Christo patris domini Grisogoni, Dei [et][31] apostolice sedis gratia episcopi Traguriensis, et nobilium virorum [dominorum Nicholae Gregorij et Çuve Lodovici de Zegis honorabillium rectorum civitatis Tragurij, suorumque iudicium nobilium virorum][32] dominorum Mathei Michaelis de Chiudis, Mirse[33] Mauri, Duymi De Esse[34] Damiani et Simonis Nichole[35] Jacobi, die vigesimo secundo mensis maij, in generali consilio nobilium civitatis Tragurij, de mandato dominorum rectorum et iudicium, in sala palacij communis, ad vocem preconis et sonum campane more solito congregato, captum et obtentum fuit per triginta sex

---

[1] U D. „ex" nema — [2] Natpis 45. glave u D. i P. — [3] Natpis 45. glave u L. — [4] U P „partito" nema — [5] P. busollam — [6] Samo D. i P. — [7] Samo L. — [8] L. XX — [9] L. eligere — [10] L. absentium — [11] Samo L. — [12] L. possit — [13] P. elligi. L. eligi — [14] L. electus — [15] Samo L. — [16] L. eligere — [17] P. busolam — [18] P. posuerunt — [19] Samo D. i P. — [20] D. abscens — [21] Samo D. i P. — [22] L. veniens — [23] Samo D. i P. — [24] Samo D. i P. — [25] P. quadrigessimo — [26] P. undecima — [27] P. Ladislavo — [28] P. Hungarie — [29] P. Sicilie — [30] P. Croatie — [31] Samo P. — [32] Samo D. — [33] P. Mirsi — [34] P. Dessi — [35] P. Nicole —

consiliarios, qui possuerunt[1] eorum ballotas in bussulam[2] albam del sic, non obstantibus septem balotis repertis in bussulla[3] rubea del non)[4].

(Statutum est,)[5] quod si aliquis vel aliqui nobilis vel nobilles[6] a modo in antea erit vel erunt creatus vel creati in iudicem vel iudices, et fuerit seu fuerint absens vel absentes a civitate Tragurij et eius districtu, quod teneatur vel teneantur venire Tragurium usque ad diem primum mensis proxime sequentis, quo[7] ipse vel ipsi debet vel debent incipere (suum)[8] officium: ita quod intersit vel intersint die primo[9] mensis ad suum officium exercendum; et si non veniet[10] (vel venient)[11] die[11a] illa prima, quod sit et sint cassus et cassi a dicto officio iudicatus; loco cuius vel quorum non venientis seu non veniencium[12] per dominum comitem sive rectorem et alios iudices more consueto debeat vel debeant ad dictum officium eligere[13] et ponere. Item si contingerit[14] aliquem iudicem seu iudices absentare a civitate Tragurij et sui[15] districtus[16] tempore eorum officij, et non veniet seu venient infra decem dies proxime venturos a die suę absencie[17], quod simili[18] modo loco talis vel talium absentis vel absencium[19] debeat vel debeant per dominum comitem sive rectorem alius nobilis vel nobiles more consueto eligere et ponere in iudicem et iudices, et (hoc)[20] tociens[21], quociens[22] erit necessarium[23] et oportunum aliquo statuto in contrario[24] loquente non obstante

(In Christi nomine Amen. Anno domini MCCCLV., die XVI. Novembris)[25].

47. (Annulatio additionis statuti lib. I. Cap. XXVI.)[26].

(In nomine Dei eterni. Anno eiusdem nativitatis millesimo trecentessimo quinquagesimo quinto[27], indictione octava, die decima sexta[28] mensis novembris, congregato consilio ad sonum campane in palacio communis, ut moris est, de mandato egregij et potentis viri domini Petri Gradanicho, nati clare memorie serenissimi domini Bartholomei Gradanicho, ducis olim incliti Veneciarum[29], civitatis Tragurij honorabilis comitis, prius heri facto partito cum eo, curia et eorum neminem[30] discrepantem[31]; in quo quidem consilio captum et obtentum fuit per XL consiliarios ponentes suas ballotas in busula [alba, non obstantibus VI ponentibus suas ballotas in busula][32] rubea del non)[33].

Quod aditio[34] (statuti)[35] (super)[36] positi[37] libro primo capitulo XXVI. (et libri tercij capitulo XXIIII.)[38], quę additio[39] in[40] fine loquitur de legatis

[1] P. posuerunt — [2] P. busulam — [3] P. busula — [4] Samo D. i P. — [5] Samo L. — [6] L. nobiles — [7] L. qua — [8] Samo P. i L. — [9] L. prima — [10] P. venient, L. veniret — [11] Samo D. — [11a] D. de — [12] P. i L. venientium — [13] P. elligere — [14] P. i L. contigerit — [15] L. suo — [16] L. districtu — [17] L. absentiae — [18] V. similli — [19] P. i L. absentium — [20] Samo L. — [21] L. toties — [22] L. quoties — [23] D. i V. neccessarium — [24] L. contrarium — [25] Samo L. — [26] Samo L.; u D. i P. nema ova glava natpisa — [27] P. V. — [28] P. XVI. — [29] P. Venetiarum — [30] P. nemine — [31] P. discrepante — [32] Samo P. — [33] Samo D. i P. — [34] U D. ova riječ nejasna: početak kratice od riječi „annulatio" a svršetak od riječi „additio"; L. additio — [35] Samo L. — [36] Samo D. i P. — [37] D. i P. posito — [38] Samo D. i P. — [39] P. addicio — [40] D. sine —

seu relictis per testamenta, nec de mercacionibus[1] nec de instrumentis docium[2] debeat formari libellus[3], sed de hijs fiat sumaria[4] ratio, — sit[5] cassa, anichilata[6] et irrita et nullius valoris a modo in antea; sed dictum statutum in omnibus et per omnia plenam habeat[7] firmitatem, sicut prius. Et hęc reformacio[8] loco statuti plenissime observetur (quę eciam addicio[9] in fine loquitur de intrantibus religionem)[10].

48. (Quod pater et mater possint suos filios clericos seculares in suis testamentis[11] instituere comissarios[12] et procuratores, sic etiam[13] suorum heredum)[14].

(Quod clerici seculares possint institui commissarij)[15].

(Item in dicto consilio captum et obtentum fuit)[16]. (Statutum est)[17], quod a modo in antea pater et mater possint suos filios clericos seculares (non intelligendo religiosos) in suis testamentis, codicilis[18] et ultimis voluntatibus instituere commissarios et procuratores, sic[19] etiam suorum hęredum, similiter frater et soror suos fratres et nepotes vel[20] filios fratris vel sororis, similiter consanguineus (germanus)[21] et (consanguinea)[22] germana eorum consanguineum germanum, patruus et amita nepotem et[23] e converso[24] nepos patruum, — cum hac condicione[25], quod clericus, qui erit taliter[26] institutus, debeat et teneatur respondere[27] (rationem)[28] de bonis commissarię et tutorię coram curia temporali; et tam cito, quam mortuus erit testator, qui eum instituerit[29], venire debeat coram domino comite (et sua curia et exponere, qualiter institutus est commissarius, procurator vel tutor, et offerre respondere de commissaria et tutoria in curia temporali. Et in hoc dispensata sit reformatio facta tempore domini Ioannis Mauroceni, omnibus alijs in dicta reformatione contentis firmiter permanentibus; et quicunque dictus clericus taliter institutus respondere recusaret in curia temporali de commissaria et tutoria, privatus sit ipso iure ab officio commissariae et tutoriae)[30].

(In additionibus reperitur folio 109. tergo)[31].

---

[1] L. mercantijs — [2] L. dotium — [3] P. libellis — [4] L. summaria — [5] D. i P. sint — [6] L. annichilata — [7] D. habeant — [8] L. reformatio — [9] P. addictio — [10] Samo D. i P. — [11] S. in testamentis suis — [12] P. comisarios — [13] P. sic eciam, S. et — [14] Natpis 48. glave u D., P. i S. — [15] Natpis 48. glave u L. — [16] Samo D., P. i S. — [17] Samo L. — [18] P., S. i L. codicillis — [19] S. ac — [20] U D. izbrisano, S. videlicet — [21] Samo P., S. i L. — [22] Samo D., P. i L. — [23] P. etiam — [24] U P. jest „e converso" kasnije umetnuto — [25] S. i L. conditione — [26] P. talliter — [27] P. redere, L. reddere — [28] Samo P. i L., u P. kasnije umetnuto — [29] D. stituerit — [30] Samo L. — [31] Samo S. —

49. Quod episcopus religiosus possit habere patrimonium[1].

(Item in dicto consilio captum et obtentum fuit)[2] (Captum est)[3], (quod)[4] si aliquis (religiosus)[5], existens in aliquo ordine, tunc temporis (in)[6] ingressu ordinis non renunciasset[7] patrimonij sui iurisdictionem[8] per publicum instrumentum, licet secundum sui ordinis[9] instituta[10] non tenetur[11] habere aliquam partem patrimonialem, tamen post hoc elapso tempore, ipso existente in ordine ad episcopalem dignitatem promotus fuisset[12], possit et valeat possidere patrimonium suum sicut quilibet suorum fratrum et esse hęres, si legitimus extiterit. Quod si in ingressu patrimonialibus bonis renunciasset per publicum instrumentum, nullatenus de cętero possit habere partem patrimonij sui, neque esse hęres: (et)[13] (permanente in ordine non promoto ad episcopalem dignitatem etiam non tenetur[14])[15].

De[16] libertate data aliquibus nobilibus super fraternitatibus (civitatis)[17] (Tragurij)[18] providendi.

In Christi nomine Amen. Ad honorem, laudem et reverentiam[19] omnipotentis Dei, beate Marie, (semper)[20] virginis matris eiusdem, et beatorum corporum sanctorum Laurentij martiris et Iohannis[21] episcopi (et confessoris)[22] protectorum[23], gubernatorum et diffensorum[24] civitatis Tragurij, hominum et singularium personarum civitatis eiusdem, et omnium sanctorum et sanctarum celestis curie. — Anno nativitatis eiusdem millesimo trecentesimo sexagesimo quinto[25], indictione tercia[26], regnante domino nostro naturali domino Ludovico[27], serenissimo rege Hungarie[28], tempore egregij et potentis[29] viri domini Francisci de Georgio de Zadra[30] regi[31] militis, et de eius mandato honorabilis comitis civitatis predicte, suorumque iudicum nobilium virorum dominorum Nicole Açςalini[32], Nicole Iohannis[33], Petri Micacij et Nicole Gregorij, die XIIII.[34] mensis maij, convocato et coadunato maiori (et)[35] generali consilio communis et hominum dicte civitatis Tragurij in palatio communis ad sonum campanę et vocem[36] preconis de li-

[1] Natpis ovaj stoji samo u L., te u Farlatievom „Illyricum sacrum“ T., IV. str. 389.; dočim u D. i P. nema ova glava natpisa — [2] Samo D. i P. — [3] Samo L. — [4] Samo D., P. i L. — [5] Samo D., P. i L. — [6] Samo L. — [7] P. renunciasse, L. renuntiasset — [8] P. iurisdicionem — [9] F. ordinis sui — [10] F. institutum — [11] F. i L. possit — [12] P. fuisse — [13] Samo D. i L. — [14] L. possit, u P. ispravljeno iz „tenetur“ u „possit“ — [15] Samo D., P. i L. — [16] Ovaj uvod u glave 50. i d. nalazi se u rukopisima V. i P., te u M(emorie istoriche di Tragurio di Giov. Lucio, str. 505.); no rukopis V. kao ni kod drugih glava reformacija, tako ni ovdje nema natpisa — [17] Samo M. — [18] Samo P. — [19] P. reverenciam — [20] Samo P. i M. — [21] M. Ioannis — [22] Samo V. i P. — [23] M. comprotectorum — [24] P. i M. defensorum — [25] M. 1365. — [26] P. tertia, M. 3. — [27] P. Lodovico — [28] P. i M. Ungarie — [29] V. potenti — [30] P. i M. Jadra — [31] M. regij — [32] P. Accolini, M. Azzolini — [33] M. Ioannis — [34] M. 14. — [35] Samo V. i P. — [36] M. voce —

cencia[1] et mandato prefati[2] domini Francisci comitis antedicti, ut moris est. In quo quidem consilio pro bono (et)[3] pacifico et tranquillo statu dicte civitatis et hominum et singularium personarum ibidem existencium[4], captum et obtentum fuit per viginti octo[5] consiliarios, ponentes eorum balotas[6] in bussola[7] alba del sic, (et)[8] non obstantibus quatuor[9] consiliarijs eorum ballotas[10] mittentibus in bussola[11] rubea (del)[12] non:

Quod dominus comes predictus possit (et valeat)[13] elligere[14], nominare et convocare duodecim[15] sapientes viros de consilio apud quatuor[16] iudices curie, quibus duodecim[17] sapientibus viris electis, nominatis et convocatis ipse dominus comes una[18] cum dictis iudicibus et duodecim[19] sapientibus viris[20] possit et valeant providere, deliberare et reformare ac plenum et liberum arbitrium, auctoritatem et bailiam[21] habeant providendi, (deliberandi)[22] et reformandi, quicquid eis vel maiori parti ipsorum[23] videbitur et placebit super fraternitatibus seu societatibus nuper factis et exortis in dicta civitate Tragurij, seu[24] que fieri, oriri et ordinari contingerit[25] in futurum destruendis, (deguastandis)[26] et totaliter abolendis, que quidem fraternitates seu societates esse possent origo, causa, initium et generatio erroris et scandali prefate regie maiestatis et boni, pacifici et tranquilli[27] status predicte civitatis Tragurij et singularium personarum eiusdem. Et quicquid factum, ordinatum, obtentum et deliberatum extitit per supradictos[28] vel maiorem partem ipsorum in et super fraternitatibus et societatibus antedictis, valeat et teneat auctoritate[29] presentis consilij, ac si per dictum consilium (totum)[30] factum, ordinatum et obtentum foret et[31] esset.

Nomina duodecim sapientum virorum super premissis per prefatum dominum comitem ellectorum[32] sunt hec, (videlicet)[33]:

Petrus Marini,	Augustinus Casoti[34]	Duymus Martini
Baucigna[35] Marini	Iohannes[36] Mathiche	Dessa Lucani
Dessa Damiani	Ludovicus[37] Iohannis[38]	Sore Marci
Daniel Iohannis[39]	Ciga Joseph	Paulus Marini.

---

[1] M. licentia — [2] V. prefacti — [3] Samo M. — [4] M. existentium — [5] M. 28. — [6] M. ballottas — [7] P. busula, M. bussula — [8] Samo V. — [9] M. 4 — [10] M. ballottas — [11] P. busula, M. bussula — [12] Samo P. i M. — [13] Samo V. i P. — [14] P. i M. eligere — [15] M. 12 — [16] M. 4 — [17] M. 12 — [18] V. unaa — [19] M. 12 — [20] P. iuris — [21] P. i M. bayliam — [22] Samo V. i P. — [23] P. predictorum — [24] P. sive — [25] M. contigerit — [26] Samo P. i L. — [27] V. tranquili — [28] V. supradictas, L. pred. — [29] V. auctoritatibus — [30] Samo V. i P. — [31] V. vel — [32] P. i L. electorum — [33] Samo V. — [34] M. Casocti — [35] M. Gauzigna — [36] P. i L. Ioannes — [37] M. Ludovicus — [38] M. Ioannis — [39] M. Ioannis —

50. Quod a modo in antea non fiat aliqua fratalia, societas vel cohadunatio in civitate nec in burgo et districtu[1].

Ordinationes circa fraternitates[2].

(MCCCLXV., die XX. maij)[3].

(Eodem millesimo anno, indictione, et die vigesimo mensis maij, per prefatum dominum comitem, iudices et duodecim sapientes, ponentes eorum ballotas in bussola[4] alba del sic, non obstantibus quatuor ponentibus eorum ballotas in bussola[5] rubea del non, vigore (et)[6] auctoritate et baila[7] eis per maius consilium, ut supra apparet, atributa, ordinarunt, deliberarunt et reformarunt :)[8]

(Ordinamus, deliberamus et reformamus,)[9], quod omnes et singulę fraternitates, societates et personarum coadunates[10], quocunque nomine censerentur[11], cuiuscunque status, conditionis existant, in pręteritum seu de pręsenti factę, ordinatę[12] et expositę, a modo in antea sint et esse debeant cassę, annullatę, deguastatę et destructę, et quod aliqua persona, cuiuscunque status et conditionis[13] existat, de cętero non audeat, nec pręsumat se dicere vel denunciare[14] de aliqua fraternitate, societate vel aliqua personarum[15] coadunatione[16]; et quod a modo in antea aliqua fraternitas, societas vel adunacio[17] fieri[18] non debeat in civitate, burgo et[19] districtu (Tragurij per aliquem seu aliquos cives civitatis vel burgi seu districtuales[20])[21] civitatis Tragurij. Et qui contrafecerit, si esset nobilis, incurat[22] pęnam ducentarum librarum[23] parvarum[24] communi aplicandarum[25], et perpetuo sit privatus consilio, officio et beneficio communis Tragurij; si vero esset popularis, incurat[26] pęnam centum librarum[27] communi pręddicto aplicandarum[28], et per duos annos stare debeat continuo in carceribus communis; reservatis tamen iuribus patronis et fundatoribus ecclesiarum, quę monstrare poterunt seu possent per privilegia; et salvo et reservato, quod fraternitas sancti Spiritus esse possit et debeat cum illis provisionibus et ordinibus per pręddictos dominos comitem, iudices et sapientes providendis et ordinandis.

51. Ordine fraternitatis sancti Spiritus[29].

(A.) Quod statuta fraternitatis sancti Spiritus registrentur in quaterno communis[30].

(Eodem millesimo anno, indictione, et die vigessimo tercio mensis maij, per prefatum dominum comitem et quatuordecim sapientes super hoc

[1] Natpis 50. glave u P. — [2] Natpis 50. glave u L. — [3] Samo L. — [4] P. busula — [5] P. busula — [6] Samo P. — [7] P. baijlia — [8] Samo V. i P. — [9] Samo L. — [10] L. coadunationes — [11] V. censeavere — [12] V. ordinare — [13] P. condicionis — [14] P. i L. nunciare — [15] P. i L. particulari — [16] V. coadunacio, P. coadunatio — [17] L. adunatio — [18] V. frater — [19] P. seu — [20] L. district. — [21] Samo V. i L. — [22] L. incurrat — [23] L. paenam lib. CC — [24] V. parvorum, L. par. — [25] L. applicandarum — [26] L. incurrat — [27] L. paenam lib. C — [28] V. applicandarum — [29] Natpis 51. glave u L. — [30] U P. ova je glava rastavljena u odsjeke, od kojih svaki ima svoj natpis; ovo je natpis odsjeka (A.) —

deputatos, mittentes eorum ballotas in bussula alba del sic, non obstantibus tribus ponentibus eorum ballotas in bussola[1] rubea del non:)[2]

Quod statuta fraternitatis sancti Spiritus, quę essent approbata[3] per dominum comitem et iudices, scribantur in duobus quaternis, quorum unus sit et esse debeat penes dominum comitem in palacio[4], et alius penes dictam fraternitatem.

(B.) (Quod fratres non faciant de novo ordines sine consensu regiminis)[5].

Et quod a modo in antea dicta fraternitas non possit nec valeat facere aliqua statuta seu ordinationes sine licencia[6], voluntate et consensu domini comitis et suę curię, qui nunc sunt et pro temporibus erunt.

(C.) (Quod non excedant numerum LXXXI)[7].

Item quod dicta fraternitas non possit nec debeat excedere numerum octuaginta unius[8] fratrum, sicut ad pręsens est; et si contingerit[9] aliquem ex dictis fratribus dictę fraternitatis mori, quod possint et valeant alium loco defuncti recipere cum consensu et voluntate domini comitis et suę curię.

(D.) (Quod nullus de fraternitate expellatur sine consensu regiminis)[10].

Item quod dicta fraternitas et confratres ipsius fraternitatis non possint nec valeant[11] aliquem ex ipsis confratribus expellere seu repellere[12] sine voluntate (et)[13] consensu pręfati domini comitis et suę curie. (Captum extitit et obtentum)[14].

(E.) (Quod predicta pro statuto debeant perpetuo observari)[15].

(Eodem millesimo anno, indictione, et die, per prefatum dominum comitem, predictos iudices, decem sapientes, eorum ballotas, ponentes in bussula alba del sic, non obstantibus duobus[16] ponentibus eorum ballotas in bussola[17] rubea del non, captum et obtentum fuit:)[18]

(Et)[19] quod omnes provisiones, ordinaciones[20] (et deliberaciones)[21] factę de dictis fraternitatibus per supradictum dominum comitem, prędictos iudices et (X)[22] sapientes scribi et poni debeant in statutis et libro statutorum[23] communis Tragurij, et quod perpetuo in futurum pro statutis valeant et debeant observari.

---

[1] P. bussula — [2] Samo V. i P. — [3] P. approbati — [4] P. i L. palatio — [5] Natpis (B.) odsjeka u P. — [6] L. licentia — [7] Natpis (C.) odsjeka u P. — [8] P. octoginta unius, L. LXXXI — [9] L. contigerit — [10] Natpis (D.) odsjeka u P. — [11] V. valeat — [12] P. repelere — [13] Samo P. i L. — [14] Samo V. i P. — [15] Natpis (E.) odsjeka u P. — [16] V. duodecim — [17] P. bussula — [18] Samo V. i P. — [19] Samo L. — [20] L. ordinationes — [21] Samo V. i P. — [22] Samo L., u P. kasnije umetnuto — [23] P. statuti —

52. De oblacionibus[1] fiendis[2] (per comitem)[3] in honorem beati Ioannis (confessoris)[4].

(Eodem millesimo anno, indictione et die vigessimo[5] secundo mensis maij, captum et obtentum fuit per triginta septem consiliarios, mittentes eorum ballotas in bussola[6] alba del sic, non obstantibus sex consiliarijs, eorum ballotas mittentibus in bussula rubea del non)[7].

(Decretum est)[8], quod singulis annis ad honorem et reverentiam[9] beati Iohannis[10] confessoris de Tragurio loco oblacionis[11], quam faciebat fraternitas sancti[12] Iohannis[13] prędicti, anno quolibet in vigilia suę festivitatis de avere[14] et pecunia communis Tragurij fiant (in hora vespertina)[15] duo cerei seu duplerij[16] cerę ponderis quadraginta librarum, qui dupleri[17] seu cerei[18] in hora vespertina et ad vesperas dictę vigilię coram altare et ad altare sancti Iohannis[19] debeant offeri[20] et pręsentari; et quatuor staria olei[21] pro apponendo in censentile[22], quod comburat et ardat[23] tota nocte sancti Iohannis[24] vigilię antedictę, nec non staria duodecim[25] olei[26] pro mittendo et apponendo in lampade, quę comburit die noctuque ante altare sancti Iohannis[27]. Item emi debeant expensis communis quatuor gallete[28] boni vini, quarum quidem vini galletarum[29] duę debeant dari et assignari in hora vespertina predictę vigilię et alię duę in hora vespertina seu in vesperis festivitatis sancti Iohannis[30].

(Hoc captum et obtentum fuit, ut superius dictum est, in maiori consilio communis Tragurij ad laudem et reverenciam beati Iohannis antedicti, cuius corpus in hac civitate quiescit)[31].

53. Quod operarius sancti Laurentij racionem operarię teneatur pena librarum quinquaginta statim reddere et assignare sucessori suo residuum pecunie dicte operarie[32].

De administratione operarię[33].

(Die XXVIII. iunij)[34].

(Eodem millesimo anno, indictione et die penultimo mensis iunij, tempore prefati 'domini Francisci comitis antedicti suorumque iudicum nobilium virorum dominorum Iohannis Mathichi[35], Ludovici Iohannis, Augustini Casoti et Pauli Marini, maiori et generali consilio communis et hominum civitatis prefate, in palatio[36] communis, ad sonum campane et

---

[1] L. oblationibus — [2] L. faciendis — [3] Samo L. — [4] Samo P. — [5] V. XX — [6] P. bussula — [7] Samo V. i P. — [8] Samo L. — [9] P. reverenciam — [10] L. Ioannis — [11] L. oblationis — [12] L. sanctis — [13] L. Ioannis — [14] L. havere — [15] Samo V. — [16] P. duplereij — [17] P. duplireij, L. duplerij — [18] P. cereij — [19] L. Ioannis — [20] L. offerri — [21] P. oleij — [22] V. censentile — [23] P. ardeat — [24] L. Ioannis — [25] L. XII — [26] P. oleij — [27] L. Ioannis — [28] L. galetae — [29] L. galetarum — [30] L. Ioannis — [31] Samo V. i P. — [32] Natpis 53. glave u P. — [33] Natpis 53. glave u L. — [34] Samo L. — [35] P. Mathijci — [36] P. palacio —

*

vocem preconis, (de)[1] mandato domini comitis antedicti, more solito congregato, in quo quidem consilio captum et obtentum)[2] (fuit per triginta septem consiliarios, ponentes eorum ballotas in busula alba del sic, non obstantibus ballotis repertis in busula rubea del non)[3].

(Decretum et ordinatum est)[4], quod a modo in antea quilibet operarius fabricę ecclesię sancti Laurentij facta racione[5] introitus et exitus, ut moris est, si superabundabunt aliqui denarij pęnes ipsum, debeat et teneatur manualiter statim in pręsentia domini comitis et illorum, qui debent esse ad videndum racionem[6] operarię, dare et numerare suo successori in denarijs totum illud, quod ipse plus receperit, quam expendierit[7], sub pęna librarum quinquaginta[8] parvorum; et quilibet possit accusare et habeat medietatem pęnę et alia medietas sit communis. Item quod de cętero omnes quaterni tam introitus quam exitus operariorum futurorum, ex quo dicti quaterni pervenerint ad manus operarij successoris seu operariorum successorum, sint firmi. Et ipsis quaternis seu scripturis in ipsis quaternis contentis et scriptis per manus ipsorum operariorum seu operarij adhibeatur plena fides, tamquam si esset publicum instrumentum. Et hoc de cętero ob reverenciam[9], Dei et beati Laurentij observetur; et dicta reformatio in libro[10] statuti scribatur et pro statuto in perpetuum servetur.

54. Quod nemo possit conducere[11] Tragurij[12] vinum forense (sub pena librarum quinquaginta)[13].

(MCCCLXVIII., die primo iulij)[14].

(In Dei nomine Amen, anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo, indictione sexta, regnante domino nostro domino Lodovico, Dei gratia serenissimo rege Hungarie, et temporibus quidem reverendi patris domini Nicolai, Dei et apostolice sedis gratia episcopi traguriensis, et egregij ac potentis regij militis domini Francisci di Gregorio di Iadra, honorabilis comitis civitatis eiusdem Tragurij, suorumque iudicum, nobilium virorum, dominorum . . . . . . Iohannis, Nicole Acelini, Petri Iosephi et Lodovici Iohannis, die primo mensis iulij, consilio generali nobilium virorum civitatis Tragurij, sono campane voceque civitam rivarij communis, de licencia et mandato prefati domini Francisci, regij militis et comitis ante dicti, in palacio communis, ut moris est, congregato, in quo quidem consilio captum et obtentum fuit per triginta unum consiliarios, ponentes suas ballotas in bussola alba del sic, non obstantibus quinque balottis repertis in bussula rubea del non)[15].

(Captum fuit)[16], quod addatur statuto posito (sub rubrica „De pena illorum, qui conducunt vinum forense ad Tragurium")[17] libro secundo[18] (capitulo XLVII.)[19], quod nemo terigena[20] vel forensis, cuiuscunque status

[1] Samo P. — [2] Samo V. i P. — [3] Samo P. — [4] Samo L. — [5] L. ratione — [6] L. rationem — [7] L. expendiderit — [8] L. L — [9] L. reverentiam — [10] L. lib. — [11] L. Quod nemo conducat — [12] L. Trag. — [13] Samo P. — [14] Samo L. — [15] Samo P. — [16] Samo L. — [17] Samo P. — [18] L. II. — [19] Samo L. — [20] L. terrigena —

et condicionis[1] existat, deinceps audeat, nec pręsumat conducere, mittere, dishonerare[2], incanapare, permutare vel vendere in grossum vel ad minutum per se vel alium seu alios aliquod vinum forense tam in civitate (Tragurij)[3], quam in insula Buę et per totum districtum Tragurij, et qui contrafecerit, incurrat pęnam librarum quinquaginta[4] parvorum pro quolibet et vice qualibet, qui contrafecerit in prędictis vel aliquo prędictorum, et perdat vinum seu precium[5] vini. Et quilibet accusare possit infra unum anum[6] incoandum a die delicti commissi et accusator habeat medietatem tam pęnę quam etiam vini, si per ipsum accusatorem fuerit plene probatum per duos testes fide dignos vel ad minus per unum testem fide dignum, bonum et legalem. Et eandem pęnam incurrant et incurere[7] debeant omnes et singuli vendentes vinum forense aliquibus civibus seu districtualibus Tragurij seu eius districti[8] ac etiam in insula Buę, prout superius est expressum. Et quod pręsens reformatio scribatur in volumine statutorum communis et de cętero pro statuto debeat observari, statutis et reformacionibus[9] aliquibus in contrarium loquentibus non obstantibus, salvo et reservato, quod dominus comes possit mittere et mitti facere vinum forense pro usu suo et suę familię, prout in statuto continetur.

55. Qualiter dominus comes debet mittere executioni sententias a libris quinque infra[10]. De executione sententiarum[11].

(MCCCLXXI., die XIV. julij)[12].

(In Dei nomine Amen. Anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo primo, indictione nona, regnante domino nostro naturali domino Lodovico, Dei gratia serenissimo rege Ungarie, et temporibus quidem reverendi in Christo patris Nicolai, Dei et apostolice sedis gratia episcopi traguriensis, et egregij militis domini Francisci de Georgio di Jadra honorabilis comitis civitatis eiusdem Tragurij suorumque iudicum nobilium virorum dominorum Andree Marini, Petri Michacij)[13], (Nicole[14] Jacobi et Nichole[15] Georgij[16] Bivici, die quarto decimo mensis iulij, consilio generali nobillum[17] virorum civitatis Tragurij, sono campane vocem civitam rivarij[18] communis, de licencia et mandato prefati domini Francisci regi[19] millitis[20] et comitis antedicti, in palacio communis, ut moris est, congregato, in quo quidem consilio captum et obtentum fuit per triginta septem consiliarios, ponentes suas ballotas in bussola[21] alba del sic, non obstantibus quatuordecim balotis[22] repertis in busula rubea del non:)[23]

Quod dominus comes, qui nunc est, et qui pro tempore erit, et eius socius ac iudices, qui nunc sunt et pro tempore erunt, teneantur et debeant omnes sentencias[24] ferendas per ipsos seu per aliquem ipsorum, prout

---

[1] L. conditionis — [2] L. discaricare — [3] Samo P. — [4] L. L — [5] L. pretium — [6] L. annum — [7] L. incurrere — [8] L. districtus — [9] L. reformationibus — [10] Natpis 55. glave u P. — [11] Natpis 55. glave u L. — [12] Samo L. — [13] Samo P. — [14] P. Nicole — [15] P. Nicole — [16] P. Gregorij — [17] P. nobilium — [18] P. rivari — [19] P. regij — [20] P. militis — [21] P. bussula — [22] P. ballotis — [23] Samo D. i P. — [24] L. sententias —

inferius continetur, elapso termino, contento in sententia, execucioni[1] mandare per omnem modum et viam, prout ipsis seu alicui ipsorum videbitur de cogendo debitorem[2], si fuerit nobilis in logia magna communis; si vero non fuerit nobilis, de mittendo ipsum debitorem in carceribus, seu pignorari faciendo de rebus mobilibus quibuscunque debitoris, tam pro quantitate debiti, quam pro pęna et expensis; et pignora vendi faciendo summarie ad incantum et alijs modis, prout et sicut prędictis domino comiti (et)[3] eius socio et iudicibus seu alicui ipsorum videbitur et placebit. Et hoc locum habeat in omnibus sententijs ferendis per (dominum comitem a libris V parvorum infra; et in omnibus sententijs ferendis per)[4] socium dicti domini[5] comitis[6] a solidis quadraginta[7] parvorum infra[8], et[9] in omnibus sententijs ferendis per aliquem ex iudicibus a solidis XX (parvorum)[10] infra; statutis et reformacionibus[11] quibuscunque in contrarium loquentibus non obstantibus. Et quod pręsens reformacio[12] scribi debeat in volumine statutorum; et quod de cętero pro statuto in perpetuum debeat observari.

56. Quod nullus habitet in insula Buę sine licencia[13] (regiminis)[14] (et iudicum)[15].

Millesimo trecentessimo septuagesimo secundo[16] (indictione decima[17])[18], die XX.[19] (mensis)[20] decembris. Captum et obtentum fuit (per triginta tres consiliarios, ponentes suas ballotas in bussula alba del sic, non obstantibus quinque ballotas[21] repertis in contrarium in busula[22] rubea del non:)[23] Quod dominus comes, qui nunc est, et pro tempore erit, et iudices, qui nunc sunt, et qui pro tempore erunt, habeant plenum arbitrium et auctoritatem imponendi illam pęnam, quam ipsi domino comiti (et)[24] iudicibus seu maiori parti ipsorum melius videbitur convenire, quod nulla persona, cuiuscunque condicionis[25] et status existat, a modo in antea audeat vel pręsumat habitare (in)[26] insula Buę districtus (civitatis)[27] Tragurij cum familia (vel sine familia)[28] absque scitu et licencia[29] domini comitis prętibati et suorum iudicium[30], reclusis leprosis, heremitis et alijs, quibus concessum est posse habitare in dicta insula Buę, dumtaxat exceptis. Et quod hęc reformatio a modo in antea pro statuto observetur[31], et observari

---

[1] P. i L. executioni — [2] P. debitore — [3] Samo L. — [4] Samo L. — [5] D. dominum — [6] D. comitem — [7] D. a libris quinque, L. a sol. XL. — [8] U P. sa strane je čitava ta rečenica ispravljena u: „Et hoc locum habeat in omnibus sententijs ferendis per dominum comitem a libris 5 parvorum supra, et in omnibus sententijs ferendis per socium dicti domini comitis solidorum 40 parvorum infra — [9] P. i L. nec non — [10] Samo D. — [11] L. reformationibus — [12] L. reformatio — [13] L. licentia — [14] Samo D. i P. — [15] Samo D. — [16] V. i L. MCCCLXXII. — [17] P. X. — [18] Samo D., V. i P. — [19] P. vigesimo — [20] Samo D., V. i P. — [21] P. ballotis — [22] V. bussula — [23] Samo D., V. i P. — [24] Samo L. — [25] L. conditionis — [26] Samo V. i P. — [27] Samo P. — [28] Samo D. i V., u P. precrtano — [29] L. licentia — [30] V., P. i L. iudicum — [31] D. i V. observentur —

debeat, nec non quod omnia statuta (et)[1] reformatio[2] et consuetudo in contrarium (loquentes)[3] ex nunc sint dispensati et pro dispensatis habeantur, (et)[4] quod (quidem)[5] pręsens reformacio[6] scribi debeat in volumine statutorum.

57. (De)[7] (ferijs[8] messium[9] et vindemiarum)[10] (capitulo super facto feriarum)[11].

(MCCCLXXV., die XXII. Maij)[12].

(In Christi nomine Amen. Anno eiusdem nativitatis[13] millesimo trecentessimo septuagesimo quinto[14], indictione tercia decima[15])[16] (alijs omissis)[17] (regnante domino nostro domino Lodovico Dei gracia serenissimo rege Ungarie[18], Polonie et Dalmacie[19] et cet., temporibusque venerabilis patris domini Grisgoni[20], Dei et apostolicę sedis gracia episcopi Traguriensis, et egregi[21] et potentis viri domini Francisci de Georgijs de Zadra[22], regi[23] militis et de eius mandato honorabilis comitis civitatis Tragurij, suorumque iudicium[24] nobilium virorum dominorum Desse Damiani, Luxe Micacij[25], Marini Zadrice[26] et Mathei Petri quondam[27] Mathei die vigesimo secundo[28] mensis maij, consilio generali nobilium virorum civitatis Tragurij, sono campanę voceque rivarij communis, de licencia et mandato pręfati domini comitis in palacio communis, ut moris est, congregato, in quo quidem consilio captum et obtentum fuit per quadraginta novem[29] consiliarios, ponentes eorum ballotas in busulla[30] albam del sic, non obstantibus tribus ballotis[31] repertis in contrarium in busula[32] rubea del non:)[33]

Quia propter messium[34] et vendimiarum[35] ferias singulis annis generale consilium consueverat adunari, eo maxime, quod[36] in statutorum volumine de ipsis ferijs mentio[37] nulla erat; ea propter, ne de cętero dicta de causa consilium convocatur[38]: Captum et obtentum fuit:

Quod a modo in antea singulis annis ferię messium durent et durare debeant a Kalendis mensis iunij usque ad Kalendas mensis augusti; et ferię vendimiarum[39] durent et durare debeant a[40] Kalendis[41] mensis settembris[42] usque ad Kalendas (mensis)[43] octobris[44]. Reservato[45] (tamen)[46]

[1] Samo P. i L. — [2] V. reformacio, L. refor. — [3] Samo D. i V., u P. precrtano — [4] Samo P. i L. — [5] Samo V. — [6] V., P. i L. reformatio — [7] Samo S. i L. — [8] D. feria — [9] D. menssium — [10] Samo D., S. i L. — [11] Samo D. i P. — [12] Samo L. — [13] S. nativitatis eiusdem — [14] S. 1325. — [15] S. inde 13. — [16] Samo D., V., P. i S. — [17] Samo S. — [18] V. Hungarie — [19] V. Dalmatie — [20] V. Grisogoni — [21] V. i P. egregij — [22] V. i P. Jadra — [23] P. regij — [24] V. i P. iudicum — [25] V. Michacij — [26] P. Jadrice — [27] U V. nema „quondam" — [28] V. XXII — [29] V. XLVIIII — [30] V. bussola — [31] P. ballottis — [32] V. bussola — [33] Samo D., V. i P. — [34] D. i V. mesium — [35] P. vendemiarum, S. i L. vindemiarum — [36] S. quia — [37] V. mencio — [38] S. i L. convocetur — [39] V. vendemiarum, P., S. i L. vindemiarum — [40] D. i V. ad — [41] D. i V. Kalendas — [42] S. 7'bris, V., P. i L. septembris — [43] Samo D., V., P. i L. — [44] D. octubris, S. 8'bris — [45] D. Reservatio — [46] Samo S. —

arbitrio concesso domino comiti et suę[1] curię secundum formam statutorum[2] et consuetudinem hactenus observatam. Et quod hęc reformacio[3] scribi debeat in volumine statutorum, (et)[4] quod de cętero pro statuto debeat observari.

(In additionibus statuti reperitur folio CII.)[5].

58. Quod possit terminari (quęstio)[6] a libris X infra[7] sine citacione[8] (et oblatione[9] libelli)[10].

(MCCCLXXXII., die XXII. maij)[10a].

(In Christi nomine Amen. Anno eiusdem a nativitate millesimo trecentessimo[10b], octuagesimo[11] secundo, indictione quarta regante[12] domino nostro domino Lodovico, Dei gratia serenissimo rege Ungarie[13], Polonie et Dalmacie etc., temporibusque venerabilis patris domini Grisgoni[14], Dei et apostolicę sedis gratia episcopi Traguriensis, et egregij et potentis viri domini Baldeserij[15] de Sorba de Janua[16], regi militis, et de eius mandato honorabilis comitis civitatis Tragurij, suorumque iudicium[17] nobilium virorum dominorum Lode Iohannis, Stipe Duymi[18], Luxe Micatij[19], Mathei Michoi Ciude[20], die vigesimo secundo mensis maij, consilio generali nobilium virorum civitatis Tragurij, sono campanę voceque rivarij communis, de licencia et mandato nobilis viri ser Michaelis[21] Raticij Borse[22] de Nona vicarij pręfati domini comitis, in palacio[23] communis, ut moris est, et congregatto[24], in quo quidem consilio captum et obtentum fuit per triginta quinque[25] consiliarios, ponentes eorum ballotas[26] in busulam[27] albam del sic, non obstantibus novem ballotis repertis in contrarium in bussulam[28] rubeam[29] del non)[30].

(Captum fuit)[31], quod a modo in antea dominus comes, qui nunc est, et qui pro tempore erit ad regimen civitatis Tragurij, ad minus cum duobus ex iudicibus possit cognoscere, determinare et sentenciare[32] quamlibet quęstionem a libris X[33] infra, et quilibet ex iudicibus, qui nunc sunt, et qui pro tempore erunt, cognoscere possint, determinare, sentenciare[34] quamlibet quęstionem a libris tribus[35] parvorum infra absque citacione[36] aliqua et formacione[37] libelli. Teneatur[38] insuper et debeant ipse dominus comes et iudices omnes sententias ferendas per ipsos seu per aliquem ipsorum scribi facere per notarium iuratum communis (Tragurij)[39]; et lapso[40]

---

[1] S. eius — [2] L. statuti — [3] V., P., S. i L. reformatio — [4] Samo P., S. i L. — [5] Samo S. — [6] Samo D. i P. — [7] L. Quod a X libris infra possit terminari — [8] L. citatione — [9] P. oblacione — [10] Samo D. i P. — [10a] Samo L. — [13b] V. trecentesimo — [11] P. octuagessimo — [12] V. i P. regnante — [13] V. i P. Hungarie — [14] V. Grisogoni — [15] V. Baldesarij, P. Baldasarij — [16] V. Jadra — [17] V. i P. iudicum — [18] V. Duimi, P. Duijmi — [19] V. i P. Micacij — [20] V. i P. Chiude — [21] P. Micaelis — [22] P. Borsse — [23] V. palatio — [24] V. i P. congregato — [25] V. XXXV — [26] P. ballottas — [27] V. bussolam, P. bussulam — [28] V. bussola, P. bussula — [29] V. i P. rubea — [30] Samo D., V. i P. — [31] Samo L. — [32] P. i L. sententiare — [33] U V. nema „X" — [34] P. i L. sententiare — [35] L. III — [36] L. citatione — [37] L. reformatione — [38] L. Teneantur — [39] Samo D., u P. je „Tragurij" precrtano — [40] V., P. i L. elapso —

termino[1] contento in sententijs per ipsum dominum comittem[2] et iudices[3] (ferendis, possint ipse dominus comes et iudices omnes sententias per ipsum dominum comitem et iudices)[4] seu per aliquem ipsorum latas execucioni[5] mandare per omnem modum et viam, prout ipsis seu alicui ipsorum videbitur, reservando[6] formam[7] statuti; et hoc[8] locum habeat[9] in omnibus sententijs ferendis per ipsum dominum comittem[10] et per duos ex iudicibus ad minus a libris X infra, et in omnibus sententijs ferendis per aliquem ex[11] iudicibus a libris tribus[12] parvorum infra; statutis[13], reformacionibus[14] quibuscunque in contrarium loquentibus non obstantibus; et quod prȩsens reformatio scribi debeat in volumine statutorum, et quod de cȩtero pro statuto in perpetuum debeat observari, salvo et reservato arbitrio concesso domino comiti, quod ipse dominus comes solus possit et valeat cognoscere, determinare et senteneiare[15] a libris V parvorum infra.

59. De pȩna imponenda (cuilibet)[16] consiliario[17], ut veniat[18] ad consilium.

(VIII. augusti)[19].

(In Christi nomine Amen. Anno [a][20] nativitatis[21] eiusdem millesimo trecentessimo octuagesimo secundo, indictione[22] quarta, regante[23] domino nostro domino Lodovico, Dei gratia serenissimo rege Ungarie[24], Polonie, Dalmacie etc., temporibus quidem venerabilis patris domini Grisogoni, Dei et apostolice sedis gratia episcopi Traguriensis, et egregij et potentis viri domini Baldessari[25] de Sorba de Janua regi millitis[26] et de eius mandato honorabilis comitis civitatis Tragurij suorumque iudicium[27] nobillium[28] virorum dominorum ser Zige[29] Joseph[30], ser Stipe Nichole[31], ser Lompre Micacij[32] et ser Bive Gregorij, die nono mensis augusti, congregato generali consilio nobilium virorum civitatis Tragurij in palacio[33] communis ad sonum campanȩ et voce prȩconis, de mandato et licencia[34] nobilis viri ser Michael Ratchi Borsse de Nona, vicarij prȩfati domini comitis, et suorum iudicium[35], ut moris est; in quo quidem consilio captum et obtentum fuit per vigenti quatuor[36] consiliarios, ponentes eorum[37] ballotas[38] in bussulam[39] albam del sic, non obstantibus duodecim[40] ballotis repertis in contrarium[41] in bussulam[42] rubeam[43] del non)[44].

[1] P. residuo L. triduo — [2] P. i L. comitem — [3] L. iudicem — [4] U P. poslije crvenom tintom umetnuto — [5] L. executioni — [6] L. reservata, u P. poslije ispravljeno iz „reservando“ u „reservata“ — [7] L. forma, u P. od riječi „formam“ posljednje slovo „m“ izbrisano — [8] L. haec — [9] L. habeant — [10] P. i L. comitem — [11] P. a — [12] L. III — [13] L. statuto — [14] L. refor. — [15] L. sententiare — [16] Samo D. i P. — [17] L. consiliarijs — [18] L. veniant — [19] Samo L. — [20] Samo P. — [21] P. nativitate — [22] P. indicione — [23] V. i P. regnante — [24] V. i P. Hungarie — [25] V. Baldasseri, P. Baldasari — [26] P. militis — [27] P. iudicum — [28] V. i P. nobilium — [29] P. Cige — [30] V. Josephi — [31] V. i P. Nicole — [32] V. Michacij — [33] V. palatio — [34] V. licentia — [35] V. i P. iudicum — [36] P. viginti quatuor, V. XXIIII — [37] P. suas, D. nema te riječi — [38] P. ballottas — [39] V. bussolam — [40] V. XII — [41] U V. nema „in contrarium“ — [42] V. bussola — [43] V. rubea — [44] Samo D., V. i P. —

(Quod)[1] ad hoc, ut consilium generale civitatis Tragurij melius et cicius[2] valeat congregari[3], quando necesse fuerit, (captum fuit, quod)[4] dominus comes et iudices, qui nunc sunt, et qui pro tempore erunt ad regimen civitatis Traguriensis[5], libertatem habeant imponendi[6] pęnam cuilibet consiliario, qui[7] (consilio)[8] venire recusaret[9] (ad consilium)[10], facto ei precepto per rivarium communis, (imponendi pęnam)[11] soldorum viginti[12] parvorum pro quolibet et vice qualibet; quam pęnam ipse dominus comes et iudices, qui nunc sunt, et qui pro tempore erunt ad dictum regimen, a contrafacientibus vinculo eorum iuramenti[13] de pręsenti exigere teneantur. Non obstante statuto loquente, quod[14] quilibet consiliarius (consilio)[15], qui (in)[16] consilio venire recusaret[17], solvere debeat unum grossum. Et quod hęc reformacio[18] scribi debeat in volumine statutorum civitatis Tragurij. Et quod de cętero in perpetuum pro statuto debeat observari.

60. Pro[19] ferijs sanctorum Laurencij[20] (martyris)[21] et Johannis[22] (episcopi et confessoris)[23] (protectorum civitatis Tragurij)[24].

(MCCCLXXXIII., die XXII. novembris)[25].

(In)[26] (Christi nomine Amen. Anno a nativitate[27] eiusdem millesimo trecentessimo octuagesimo tercio[28], indictione sexta[29])[30] (alijs omissis)[31], (regante[32] domina nostra domina Maria, Dei gratia serenissima regina Ungarie, Polonie et Dalmacie etc., temporibus venerabilis patris domini Grisogoni, Dei et apostolice sedis gratia episcopi Traguriensis[33], et nobilis et sapientis viri domini Nichole[34] Azelini[35], honorabilis rectoris civitatis Tragurij, suorumque iudicium[36] nobilium virorum dominorum[37] Petri Duymi, Pauli Marini, Nicole Gregorij et Lompre Micacij[38], die vigesimo secundo[39] mensis novembris, congregato consilio generali nobilium virorum civitatis Tragurij in palacio communis, sono campanę voceque rivarij communis, de mandato pręfatorum dominorum rectoris et iudicium[40], ut moris est; in quo quidem consilio captum et obtentum fuit per quadraginta quinque consiliarios, ponentes eorum ballotas in busola[41] alba[42] del sic, non obstantibus una ballota[43] reperta in contrarium in busola[44] rubea del non)[45].

---

[1] Samo D., V. i P. — [2] L. citius — [3] D. congregarij, V. congregare — [4] Samo L., u P. poslije umetnuto drugom tintom — [5] P. Tragurij, L. Trag. — [6] P. i L. imponendi — [7] V. de — [8] Samo D. — [9] P. i L. recusaverit — [10] Samo L. — [11] Samo D., V. i P. — [12] L. XX — [13] L. sacramenti — [14] D. pro — [15] Samo D. i V. — [16] Samo L. — [17] D., V. i P. recusare — [18] L. reformatio — [19] S. i L. De — [20] S. i L. Laurentij — [21] Samo D. i P. — [22] S. i L. Ioannis — [23] Samo D. i P. — [24] Samo S. — [25] Samo L. — [26] Samo D., V. i S. — [27] S. Anno nativitatis — [28] S. 1383. — [29] S. 6a — [30] Samo D., V., S. i P. — [31] Samo S. — [32] V. i P. regnante — [33] P. Tragurij — [34] V. i P. Nicole — [35] P. Acelini — [36] V. i P. iudicum — [37] u P. nema „dominorum" — [38] V. Michacij — [39] V. XXII. — [40] P. iudicum — [41] V. i P. bussula — [42] D. rubea — [43] V. bal., P. ballotta — [44] V. bussola, P. bussula — [45] Samo D., V. i P. —

(Captum et obtentum fuit)[1], quod singulis annis in perpetuum ad honorem, laudem et reverenciam[2] beatorum corporum sancti Laurencij[3] martyris[4] et sancti Johannis[5] episcopi et confessoris, protectorum et defensorum[6] civitatis et communis Tragurij. quilibet[7] persona tam terigena[8] quam forensis, quę tam communi (Tragurij)[9] quam specialibus personis teneretur in aliqua[10] pecunię quantitate, octo diebus ante festum dictorum beatorum corporum sanctorum[11] Laurencij[12] et Iohannis[13] libere et secure venire possit stare et redire[14] ad civitatem et districtum Tragurij, et post ipsum festum dictorum beatorum corporum similiter possit venire, stare et redire ad ipsam civitatem et districtum (Tragurij)[15] diebus totidem; furibus, proditoribus, prędatoribus, falsarijs exbanitis[16] a[17] dicta civitate (Tragurij)[18] et districtu (Tragurij)[19], et a fide Catolicorum[20] divisis duntaxat exceptis, qui a prędicta fiducia et libertate totaliter sint exclusi. Et quod hęc reformacio[21] scribi debeat in volumine statutorum et pro statuto de cętero debeat observari.

(In additione statuti reperitur folio CII. tergo)[22].

61. De palio (ponendo)[23] pro balistrarijs.

(MCCCLXXXVI., die ultimo decembris)[24].

(In)[25] (Christi nomine Amen. Anno a nativitate eiusdem millesimo trecentessimo octuagesimo quarto, indictione septima, regante[26] domina nostra domina Maria, Dei gratia serenissima regina Ungarie, Polonie et Dalmacie, temporibus venerabilis patris domini Grisogoni, Dei et apostolice[27] sedis gratia episcopi Traguriensis, et)[28] (nobilis et sapientis viri domini Urse Johannis, honorabilis rectoris civitatis Tragurij, suorumque iudicium[29] nobilium virorum dominorum Cige Joseph, Nicole Jacobi, Stipe Nicole et Luce[30] Micacij, die ultimo mensis decembris congregato consilio generali nobilium virorum civitatis Tragurij in palacio communis, sono campanę voceque rivarij communis, de mandato pręfatorum dominorum rectoris et iudicis, ut moris est; in quo quidem consilio captum et obtentum fuit per triginta novem consiliarios, ponentes eorum, ballotas in busulla[31] alba del sic, non obstantibus quatuor ballotis repertis in contrarium in busola[32] rubea del non)[33].

(Sancitum est)[34], quod singulis annis in perpetuum quęlibet curia civitatis Tragurij libertatem habeat[35] et auctoritatem, (quando et)[36] in quibus

[1] Samo L. — [2] P., S. i L. reverentiam — [3] V., P., S. i L. Laurentij — [4] D. mris, P. i S. martiris — [5] S. i L. Ioannis — [6] P. i S. deffensorum — [7] V. i S. qualibet, L. quaelibet — [8] P., S. i L. terrigena — [9] Samo D., V., P. i L. — [10] V. alique — [11] S. sti — [12] S. i L. Laurentij — [13] S. i L. Ioannis — [14] S. reddere — [15] Samo S. — [16] V. exbacitis, L. et bannitis — [17] D. ad — [18] Samo L. — [19] Samo D., V., P. i S. — [20] S. Chatolicorum, L. Catholicorum — [21] S. i L. reformatio — [22] Samo V. i S. — [23] Samo D. i P. — [24] Samo L. — [25] Samo D. i V. — [26] V. i P. regnante — [27] Ova riječ samo u V. i P., u D. je nema — [28] Samo D., V. i P. — [29] P. iudicum — [30] P. Luxe — [31] P. bussula — [32] P. bussula — [33] Samo D. i P. — [34] Samo L. — [35] D. habebant — [36] Samo D. i P. —

rebus eidem curię videbitur expendendum de havere communis usque ad quantitatem ducatorum quinque[1] auri pro faciendo et ponendo unum palium balistrarijs Tragurij. Verum iudices illius curię, qui dictum palium facere et ponere recusarent, cadat[2] ad pęnam librarum viginti quinque[3] parvorum pro quolibet iudice recusante. Et quod pręsens reformacio[4] scribi debeat in volumine statutorum et pro statuto de cętero debeat observari.

62. Quod forensibus non subiectis dominio temporali Tragurij non possit[5] transferi[6] nec affictari[7] res stabilis[8].

(MCCCXC., die XI., ianuarij)[9]

(In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo trecentessimo nonagesimo, indictione tercia decima, regante[10] domina nostra domina Maria, Dei gratia serenissima regina Ungarie[11], Polonie et Dalmacie, temporibusque venerabilis patris domini Grisogoni, Dei et apostolicę sedis gratia episcopi Traguriensis, et egregij et sapientis viri domini Guerrerij Petrachi de Fermo, honorabilis potestatis Tragurij, suorumque iudicium[12] nobilium virorum dominorum Pauli Marini, Nicole Jacobi[13] Nicole Andreę Marini et Bive Gregorij, die undecimo mensis ianuarij, congregato consilio generali nobilium virorum civitatis Tragurij, in palacio communis, sono campanę, voceque rivarij communis, de mandato pręfatorum dominorum potestatis et iudicium[14], ut moris; in quo quidem consilio captum et obtentum fuit per decem octo consiliarios, ponentes eorum ballotas in bussolam[15] albam[16] del sic, non obstantibus novem ballotis repertis in contrarium in busola[17] rubea del non)[18].

(Statutum est)[19], quod nullus civis, habitator vel districtualis civitatis Tragurij a modo in antea possit nec valeat dare, donare, alienare, testare[20], vendere, permutare, pignorare, in solutum dare, affictare[21], pro dotibus dare, vel aliquovis[22] modo obligare bona aliqua inmobilia[23], quę haberet in civitate et districtu Tragurij, alicui forensi, non subiecto dominio temporali Tragurij, sub pęna amittendi[24] rem inmobilem[25], quam dedisset, (donasset)[26], vendidisset, permutasset, affictasset vel pro dotibus dedisset, pro ut superius est expressum; et devenire debeant ipsa bona in commune Tragurij. Ulterius quod nullus comes seu potestas Tragurij pręsens vel futurus sub pęna strictissimi sacramenti nec aliquis ex iudicibus et consiliarijs pręsentibus et futuris audeant nec pręsumant dicere, proponere, nec arengare in generali (consilio)[27] nec in speciali consilio, quod presens reformacio[28] infringatur seu cassatur[29] sub pęna ducatorum centum[30] auri pro quolibet

---

[1] L. V — [2] L. cadant — [3] L. XXV — [4] L. reformatio — [5] L. possint — [6] P. transferri, L. tradi — [7] P. afictari — [8] L. stabiles — [9] Samo L. — [10] P. regnante — [11] P. Hungarie — [12] P. iudicum — [13] D. iac.(?) — [14] P. iudicum — [15] P. busula — [16] P. alba — [17] P. busula — [18] Samo D. i P. — [19] Samo L. — [20] L. testari — [21] P. affictare — [22] L. alio quovis — [23] P. i L. immobilia — [24] L. ammittendi — [25] P. i L. immobilem — [26] Samo D. i L. — [27] Samo L. — [28] L. reformatio — [29] L. cassetur — [30] L. C —

et vice qualibet et nichilominus[1] pęna soluta vel non, quicquid[2] factum foret contra pręsentem reformationem et contenta in ipsa, non valeat nec teneat. Et quod pręsens reformacio[3] scribi debeat in volumine statutorum et pro statuto in perpetuum debeat observari, nec ullo tempore valea dispensari vel canzelari[4].

63. (Pro facto ementium bladum forense causa revendendi)[5]. (De blado forense non emendo causa revendendi)[6].

(MCCCIVC., die VII. aprilis)[7].

(In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo trecentessimo nonagesimo sexto. indictione quarta, regnante domino nostro domino Sigismondo[8], Dei gratia serenissimo rege Ungarie[9], Dalmacie et Croacie[10], Cicilie, marchione Brandiburgense etc., temporibusque venerabilis patris domini Grisogoni, Dei et apostolicę sedis gratia episcopi Traguriensis, [et egregij et sapientis viri domini Lodovici de Matafaris de Jadra, honorabilis comitis Tragurij][11], suorumque iudicium[12] nobilium virorum dominorum Pauli Marini, Marci Petri, Martini Michaleti[13] Victuri et Michelis Lodovici, die septimo mensis aprilis, consilio generali nobilium virorum civitatis Tragurij, de mandato pręfati domini comitis et iudicium[14], ut moris est, congregato, captum et obtentum fuit per quadraginta duos consiliarios, ponentes eorum ballotas in busula alba del sic, non obstantibus XVII balotis[15] repertis in contrarium in bussula[16] rubea del non)[17].

(Captum est)[18], quod a modo in antea nulla persona, cuiuscunque condicionis[19] existat, audeat nec pressumat[20] modo aliquo emere nec emi facere per se vel alios bladum forense ab aliquo forense, qui ipsum bladum deonerasset et condusisset[21] ad civitatem Tragurij et eius districtum ad vendendum, (causa)[22] ipsum bladum forense (causa)[23] revendendi in civitate Tragurij sub pęna (amittendi[24] ipsum bladum forense, quod emmisset, nec non sub pena)[25] librarum centum[26] parvorum pro quolibet et vice qualibet; et quilibet contrafacientes accusare possit et habeat quartam partem dictarum librarum centum[27] parvorum, et tenebitur in secreto; nec non quod hęc reformacio[28] scribi debeat in volumine statutorum et pro statuto debeat observari.

---

[1] P. i L. nihilominus — [2] L. quidquid — [3] L. reformatio — [4] P. i L. cancellari — [5] Natpis 63. glave u D. i P. — [6] Natpis 63. glave u L. — [7] Samo L. — [8] P. Sigismundo — [9] P. Hungarie — [10] P. Croatie — [11] Samo P. — [12] P. iudicum — [13] P. Micareti — [14] P. iudicum — [15] P. ballotis — [16] P. busula — [17] Samo D. i P. — [18] Samo L. — [19] L. conditionis — [20] P. i L. pręsumat — [21] L. conduxisset — [22] Samo D. i P. — [23] Samo L. — [24] P. ammittendi — [25] Samo D. i P. — [26] L. C — [27] L. C — [28] P. i L. reformatio —

64. De (non)[1] mutuando (denarios)[2] supra[3] res (sacras)[4] (spectantes ad divinum cultum)[5].

(1396., 2. mensis aprilis, indictione 7a)[6].

(Eodem millesimo et die)[7], (item)[8] (in dicto consilio)[9] captum fuit (per quadraginta VII[10] consiliarios, ponentes eorum ballotas in busula alba del sic, non obstantibus duabus ballotis repertis in contrarium in busula[11] rubea del non)[12].

Quod a modo in antea nulla persona secularis, cuiuscunque condicionis[13] existat, (audeat)[14] nec pressumat[15] mutuare nec mutuari facere palam vel oculte[16] denarios supra[17] res spectantes ad divinum cultum, sub pęna librarum vigenti quinque[18] parvorum pro quolibet (et vice qualibet)[19], nec non sub pęna amittendi[20] denarios, quos mutuasset supra[21] ipsas res spectantes ad divinum cultum, ac etiam restituendi ipsas res, supra[22] quas mutuasset seu mutuari fecisset denarios vel alias res. Et quilibet contrafacientes accusare possit et habeat medietatem dictarum[23] librarum vigenti quinque[24] parvorum et tenebitur in secreto; nec non quod pręsens reformacio[25] scribi debeat in volumine statutorum, et pro statuto debeat observari.

(In additionibus statuti reperitur folio CIII. tergo)[26].

65. Quod nullum instrumentum valeat, in quo non ponuntur quatuor confines[27].

Quod in quolibet instrumento ponantur quatuor confines[28].

(Die VII. octobris)[29].

(In Christi nomine Amen. Anno a nativitate[30] eiusdem millesimo trecentessimo nonagessimo sexto[31], indictione quarta[32], regnante domino nostro domino Sigismundo[33], Dei gratia serenissimo rege Hungarie[34], Dalmacie[35], Crovatie[36] etc.[37] ac marchione Brandiburgense[38], tempore quidem reverendi in Christo patris domini Grisogoni, Dei et appostolicę sedis gratia episcopi traguriensis, et[39] egregij et sapientis viri domini Lodovici[40] de Matafaris de Iadra, honorandi comitis civitatis Tragurij)[41] (suorumque iudicum nobilium virorum dominorum Luxę Blasij, Andreę Marini, Georgij Petri,

[1] Samo S. i L. — [2] Samo D., P. i S. — [3] L. super — [4] Samo S. i L. — [5] Samo D., P. i S. — [6] Samo S. — [7] Samo D. i P. — [8] Samo D., P. i L. — [9] Samo D. i P. — [10] P. quadraginta septem — [11] P. busulla — [12] Samo D. i P. — [13] S. condictionis, L. conditionis — [14] Samo D., S. i L. — [15] P., S. i L. pręsumat — [16] P., S. i L. occulte — [17] L. super — [18] P. viginti quinque, S. 25, L. XXV — [19] Samo P. i L. — [20] P. amitendi, L. ammittendi — [21] L. super — [22] L. super — [23] S. dictorum — [24] P. viginti quinque, S. 25, L. XXV — [25] P., S. i L. reformatio — [26] Samo S. — [27] Natpis 65. glave u P., S. i C. — [28] Natpis 65. glave u L. — [29] Samo L. — [30] S. i C. Anno nativitatis — [31] S. i C. 1396. — [32] S. i C. 4a — [33] C. Sigismondo — [34] S. i C. Ungarię — [35] S. i C. Dalmatię — [36] S. Croatię, C. Cratię — [37] Samo u P. ispisano „etc.“ — [38] S. i C. Brandiburgi — [39] S. i C. nec non — [40] S. i C. Ludovici — [41] Samo P., S. i C. —

Duijmi et Andreę Cighę Josephi, in generali consilio nobilium Tragurij)[1], (de mandato dominorum comitis et iudicum, in sala magna palatij communis, ad sonum campanę et vocem pręconis, more solito congregato, captum fuit[2] et obtentum per triginta quinque[3] consiliarios, ponentes eorum ballotas[4] in bussula alba del sic, non obstantibus duabus[4] ballotis repertis in bussula rubea del non)[6].

(Captum et obtentum fuit)[7], quod a modo in antea in quolibet instrumento, fiendo de emptione[8], vendicione[9], permutatione, donatione[10] alicuius rei inmobilis[11] vel de pastinacione[12] alicuius terrę[13], ponantur quatuor confines, sicut sunt quatuor venti; et si aliter fieret instrumentum, non valeat nec teneat ipso facto.

(In additionibus statuti reperitur folio C.)[14].

66. Quod nullus possit dare nec accipere terram ad pastinandum[15] nisi ad terciam[16] partem.

Item captum fuit (in dicto consilio et obtentum per triginta duos consiliarios, ponentes eorum ballotas in bussula alba del sic, non obstantibus duabus ballotis repertis in contrarium in busula rubea del non)[17].

Quod a modo in antea nullus civis vel districtualis Tragurij seu habitator Tragurij nec forensis dare debeat terram, quam habet in districtu Tragurij, alicui personę civi vel forensi, nisi ad terciam[18] partem sub pęna librarum quinquaginta[19] parvorum pro quolibet et vice qualibet. Pręterea nullus notarius iuratus communis Tragurij pręsens vel futurus non audeat facere aliquod instrumentum pastinacionis[20], nisi ad terciam[21] partem sub pęna prędicta pro quolibet et vice qualibet. Et quilibet contrafacientes accusare possit, et habeat medietatem pęnę et alia medietas sit communis, et tenebitur in secreto; et quod prędicta reformacio[22] et pręsens observari debeat[23] pro statuto, et poni debeat[24] in volumine statutorum.

67. Quod non possit extrahi de civitate et districtu aliqua mulier[25]. De non extrahendo mulieres[26].

MCCCLXXXXVII.[27] (indictione quinta)[28], die XVII. iunij[29].

(In libro)[30] (statutorum)[31] (reformacionum scriptarum manu)[32].

(Fuit captum in consilio per XXXV consiliarios et obstantibus tribus consiliarijs in contrarium)[33].

[1] Samo S. i C. — [2] P. sit — [3] S. i C. 35 — [4] C. ballottas — [5] S. i C. duobus — [6] Samo P., S. i C. — [7] Samo L. — [8] C. empitone — [9] S., C. i L. venditione — [10] S., C. i L. donatione — [11] S., C. i L. immobilis — [12] S., C. i L. pastinatione — [13] S. i C. terreni — [14] Samo S. i C. — [15] L. De non pastinando — [16] L. tertiam — [17] Samo P. — [18] L. tertiam — [19] L. L — [20] L. pastinationis — [21] L. tertiam — [22] L. reformatio — [23] L. debeant — [24] L. debeant — [25] Natpis 67. glave u P. — [26] Natpis 67. glave u L. — [27] L. MCCCIIIC. — [28] Samo V. i P. — [29] L. iulij — [30] Samo V. i P. — [31] Samo V. — [32] Samo P. — [33] Samo V. i P. —

(Captum et determinatum est)[1], quod a modo in antea nulla persona, cuiuscunque condicionis[2] et status existat, audeat vel prȩsumat extrahere nec extrahi facere de civitate et districtu Tragurij per mare nec per terram aliquam mulierem, cuiuscunque condicionis[3] foret, sine licencia[4] regiminis Tragurij prȩsentis et futuri sub pȩna librarum quinquaginta[5], nec non emendandi damni[6] illi domino vel domine, cum quo vel (cum)[7] qua staret illa mulier, si aliquod[8] dammum foret. Et quilibet contrafacientes accusare possit et habeat medietatem (predicte)[9] pȩnȩ (et alia medietas sit communis)[10].

68. Quod ille, qui conducit[11] vinum forense (Tragurium, ultra aliam penam)[12] perdat navigium.

(Eodem millesimo et indictione et)[13] die X. iulij (in dicto libro)[14].

Adicio[15] statuti[16] loquentis[17] de vino forensi non conducendo Tragurium, quod ille, qui conduceret[18] vinum forense Tragurium, amittat[19] navigium vel barcham[20], super quo vel qua conducet ipsum vinum forense Tragurium, et vinum ultra libras quinquaginta[21] parvorum. Et quilibet possit accusare, et teneatur in secreto, si fuerit homo bonȩ famȩ. Et quod dominus comes vel rector libertatem habeat procedendi per inquisitionem vel per omnem alium modum et viam, quibus melius (videbitur)[22], contra quoscunque contrafacientes (poterit)[23].

69. Quod nullus possit pastinare terram alicuius forensis.

(Eodem millesimo et indictione et)[24] die XI. septembris (in dicto quaderno[25])[26].

(Statutum est)[27], quod[28] a modo in antea nullus civis, habitator vel districtualis Tragurij audeat vel[29] prȩsumat accipere ad pastinandum aliquam terram, positam in districtu Tragurij, alicuius forensis, non suppositi dominio temporali Tragurij, sub pȩna librarum centum[30] parvorum pro quolibet et vice qualibet. Et quilibet contrafacientes accusare possit, et teneatur in secreto, et habeat medietatem pȩnȩ, et alia medietas sit communis. Et hec reformatio[31] scribi debeat in volumine statutorum et pro statuto debeat observari; nec ullo tempore valeat[32] dispensari nec anullari[33].

---

[1] Samo L. — [2] L. conditionis — [3] L. conditionis — [4] L. licentia — [5] L. L — [6] L. damnum — [7] Samo P. — [8] P. aliquid — [9] Samo V. — [10] Samo P. i L. — [11] L. Quod conducens — [12] Samo P. — [13] Samo V. i P. — [14] Samo V. i P. — [15] L. Addatur — [16] L. statuto — [17] L. loquenti — [18] P. i L. conducet — [19] L. ammittat — [20] P. i L. barcam — [21] L. L — [22] Samo V. i P. — [23] Samo L. — [24] Samo V. i P. — [25] P. quaterno — [26] Samo V. i P. — [27] Samo L. — [28] V. quos — [29] L. nec — [30] L. C — [31] P. reformacio — [32] V. valleat — [33] L. cancellari —

70. (Quod comes tempore sui officij non possit petere contra aliquem suum debitorem)[1].

(Quod comes non possit convenire aliquem durante eius officio)[2].

MCCCC. (indictione octava et)[3] die XXVI. (mensis)[4] februarij.

(In consilio generali nobilium virorum civitatis Tragurij de mandato dominorum Grisogoni de Zadulinis de Zadra[5], militis et comitis civitatis Tragurij, et iudicum, ad sonum campane et ad vocem preconis comitis, in sala magna palacij[6] communis, more solitto[7], congregato, captum et obtentum fuit per triginta consiliarios, ponentes eorum ballotas[8] in busula alba[9] del sic, non obstantibus duabus ballotis[10] repertis in busula rubea[11] del[12] non)[13]. (Captum et obtentum fuit)[14], quod comes pręsens[15] et futurus durante (toto)[16] tempore sui officij non possit petere contra aliquem suum debitorem et reum, sed[17] expleto suo officio petat contra quemcumque secundum formam statuti[18] Tragurij; et hęc reformatio[19] pro statuto habeatur et (pro)[20] statuto debeat observari.

71. (De monetarijs)[21].

(A.) (De pena facientis monetam seu monetas falsas)[22].

In perpetuum statuto et ordine valituro decernimus: Quod si de cętero aliqua persona faciet vel fieri faciet monetam seu monetas falsas in civitate (et districtu)[23] Tragurij, dominus comes pręsens, vel qui pro tempore fuerit ad regimen civitatis Tragurij, teneatur et debeat talem personam unam vel plures, qui fecerint falsam monetam (facientes vel fieri facientes)[24] (vel[25] fieri fecerint)[26], igne facere comburi taliter, quod penitus moriantnr.

(B.) (De pena incidentis monetam)[27].

Item (statuimus)[28], quod si aliqua persona incidet monetas vel (cum aqua seu)[29] aliquo alio[30] modo falsificabit, vel destruet, prędictus dominus comes pręsens vel futurus teneantur[31] et debeant tali personę sic monetas incidenti et falsificanti, incidi facere manum unam.

---

[1] Natpis 70. glave u D. i P. — [2] Natpis 70. glave u L. — [3] Samo D. i P. — [4] Samo D. i P. — [5] P. Jadra — [6] P. palatij — [7] P. solito — [8] P. balotas — [9] Riječ „alba“ samo u P. — [10] P. balotis — [11] D. alba — [12] D. del sic — [13] Samo D. i P. — [14] Samo L. — [15] D. presentes — [16] Samo D. — [17] D. set — [18] D. statutis — [19] P. reformacio — [20] Samo P. i L. — [21] Natpis 71. glave u L. — [22] Natpis (A.) odsjeka 71. glave u D. i P. — [23] Samo L. — [24] Samo D. — [25] P. et — [26] Samo P. i L. — [27] Natpis odsjeka (B.) u D. i P. — [28] Samo D. i P. — [29] Samo D. i P. — [30] L. alio aliquo — [31] P. teneatur —

(C.) (De pena portantis fraudulenter in civitate et districtu Tragurij falsas monetas)[1].

Item (statuimus, quod)[2] si aliqua persona scienter dolose et malo modo falsam monetam apportabit[3] in civitate et districtu Tragurij[4]; et hoc vere, legitime et certe probari poterit, sic ipsam monetam apportasse fraudolenter, dictus dominus comes vel comites futuri teneantur taliter apportanti[5] vel apportantibus[6] incidi facere manum unam a XX libris supra. Hoc addito expresse, quod si aliqua persona apportabit[7] in quantitate libras XX vel ab inde infra de dictis malis et[8] falsis monetis, prędicta locum sibi non vendicent, nec contra talem personam ad ulcionem[9] membri alicuius (persone)[10] faciendam dictus dominus comes et eius successores[11] (habeant)[12] procedere[13] non possint, sed talem pęnam dictus dominus comes et eius successores[14] habeant arbitrium (mitigandi et)[15] puniendi minori[16] pęna, quam sit membrum personę, habito respectu ad qualitates personarum et quantitatem[17] monetę, videlicet in havere[18] vel in morando in carceribus vel faciendo frustare. secundum quod ipsi domino comiti melius videbitur convenire.

72. De officio camerariorum et camerae[19].

(MCCCCII., die VIIII. martij)[20].

(A.) (Quod camerarij communis nullam[21] cedulam[22] accipere[23] debeant in in pagamentum)[24].

(In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo[25] secundo, indictione decima[26], regnante domino nostro domino Sigismundo[27], Dei gratia serenissimo rege[28] Hungarię, Dalmacie[29] Croacię[30] etc. ac marchione Brandimburgense[31], et tempore quidem reverendi in Christo patris domini Grisogoni, Dei et apostolicę sedis gratia episcopi traguriensis, et egregij et sapientis viri domini Georgij de Georgijs de Jadra, in iure civili licenciati[32], honorabilis rectoris civitatis Tragurij, suorumque iudicum nobilium virorum dominorum Nicolę Gregorij Buftali[33], Duijmi[34] Simonis[35], Nicole Jacobi et Iohannis[36] Mathei de Chiudis, die nono mensis martij, in consilio generali nobilium virorum civitatis Tragurij[37], mandato dominorum[38] rectoris et iudicum, ad sonum campanę et ad vocem rivarij, in sala magna palacij[39] communis more solito congregato

[1] Natpis odsjeka (C.) u D. i P. — [2] Samo D. i P. — [3] P. aportabit — [4] L. in civ. Trag. et districtu — [5] P. aportanti — [6] P. aportantibus — [7] P. aportabit — [8] P. aut — [9] L. incisionem — [10] Samo D. i P. — [11] P. successor — [12] Samo D. — [13] D. producere — [14] P. successor — [15] Samo P. i L. — [16] D. maiori — [17] P. quantitate — [18] P. avere — [19] Natpis 72. glave samo u L. — [20] Samo L. — [21] C. nulla — [22] C. cedula — [23] S. i C. recipere — [24] Natpis (A.) odsjeka 72. glave u P., S. i C. — [25] C. quadragentesimo — [26] S. i C. X. — [27] S. Sigismudo — [28] S. regge — [29] S. i C. Dalmatię — [30] C. Croatię — [31] S. i C. Brandeburgense — [32] S. i C. licentiati — [33] S. Bufali — [34] S. i C. Duimi — [35] C. Simeonis — [36] C. Ioannis — [37] S. Tragure — [38] U P. nema „dominorum“ — [39] S. i C. palatij —

et coadunato captum et obtentum[1] fuit per triginta quinque[2] consiliarios, ponentes eorum ballotas[3] in busula[4] alba del[5] sic, non obstantibus quinque ballotis[6] repertis in contrarium in bussula rubea[7] del[8] non)[9].

(Statuimus)[10] quod a modo in antea camerarij communis prȩsentes[11] et futuri nullam cedulam recipere debeant in pagamentum sine licentia et consensu et voluntate domini rectoris prȩsentis seu comitis futuri et iudicum seu maioris partis ipsorum[12] (nec solvere aliquam cedulam alicui personȩ sine consensu et voluntate ipsorum)[13] dominorum rectoris sive comitis et iudicum prȩsentium et futurorum; et quod quȩlibet[14] cedula, quam recipient ipsi camerarij registrari debeat in uno quaterno per[15] manum[16] cancellarij communis Tragurij.

(B.) (De officio camerariorum et ratione danda per eos)[17].

Item (captum et obtentum fuit[18] in dicto consilio per triginta novem[19] consiliarios[20], ponentes eorum ballotas[21] in busulam[22] albam del[23] sic, non obstantibus duabus balotis[24] repertis in bussula rubea del[25] non)[26].

Quod a modo in antea quilibet camerarius communis finito suo officio infra octo dies proximos[27] venturos debeant[28] et teneantur[29] adsignare[30] racionem[31] domino comiti sive rectori et iudicibus et alijs, qui interesse debebunt rationi. Et quod non possint dare ipsi camerarij in solucione[32] aliquam cedulam, quȩ non foret registrata in quaterno novo fiendo[33] manu cancellarij ipsius[34] domini comitis vel rectoris. Et si aliqui camerarij[35] restabunt dare communi aliquam pecuniȩ[36] quantitatem, facta et calculata eorum racione[37], quod de prȩsenti[38] ipsi camerarij id, quod restabunt dare communi, teneantur et debeant solvere in denarios[39] et non in cedulis, antequam recedant de palacio[40], sub pȩna librarum viginti quinque[41] parvorum; et si infra octo dies prȩdictos domini iudices novi et veteres recusaverint videre ipsam racionem[42], incurant[43] in pena[44] librarum viginti quinque[45] parvorum pro quolibet[46] iudice, quam pȩnam dominus rector seu comes Tragurij exigere teneatur a dictis iudicibus. (Et hȩc reformacio[47] scribi debeat in volumine statutorum et pro statuto debeat observari)[48].

[1] S. optentum — [2] C. XXXV — [3] S. palloctas, C. ballottas — [4] S. bussula, C. bussola — [5] C. de — [6] S. paloctis, C. baloctis — [7] S. rubbea — [8] C. de — [9] Samo P., S. i C. — [10] Samo L. — [11] S. presentis — [12] C. eorum — [13] Samo S. i C. — [14] S. quilibet — [15] S. i C. pro se — [16] S. i C. manu — [17] Natpis (B.) odsjeka 72. glave u P., S. i C. — [18] C. captum est et obtentum — [19] S. XXXVIIII, C. XXXVIII — [20] U C. nema „consiliarios" — [21] S. pallottas, C. ballottas — [22] S. bussulam, C. bussolam — [23] C. de — [24] S. pallottis, C. ballottis — [25] C. de — [26] Samo P., S. i C. — [27] L. proxime — [28] L. debeat — [29] C. teneant, L. teneatur — [30] S. designare, C. reddere — [31] S., C. i L. rationem — [32] S., C. i L. solutione — [33] C. faciendo — [34] S. ipsi — [35] C. commissarij — [36] S. peccunie — [37] S., C. i L. ratione — [38] S. i C. presente — [39] L. denarijs — [40] S., C. i L. palatio — [41] S. i L. XXV, C. XXXV — [42] S., C. i L. rationem — [43] S., C. i L. incurrant — [44] S. i L. pȩnam — [45] S., C. i L. XXV — [46] S. colibet — [47] S. i C. reformatio — [48] Samo P., S. i C. —

*

(C.) (De cedulis camerę)[1].

Item (captum et obtentum fuit in dicto consilio per triginta tres[2] consiliarios, ponentes eorum ballotas[3] in bussula[4] alba del[5] sic, non obstantibus septem ballotis[6] repertis in contrarium in bussula[7] rubea del[8] non)[9]. Quod quamlibet[10] cedulam[11], quę fiet a modo in antea a domino rectore sive comite[12], subscribere debeant et domini[13] iudices; et in ipsa[14] ponere sigilum[15] communis[16] vel rectoris; et cedula taliter (facta)[17] (semper)[18] valeat et teneat, et (si)[19] sigillum (sic)[20] positum in dicta cedula devastaretur[21], non relevet, dum modo[22] appareat in ipsa cedula, quod comes et duo iudices (se)[23] subscripserint[24].

73. De libro salariatorum (et eorum iurium, tenendo per cancellarium communis)[25].

Item captum (et optentum[26])[27] fuit (per triginta tres[28] consiliarios. qui posuerunt eorum ballotas[29] in bussula[30] alba del[31] sic, non obstantibus septem ballotis[32] repertis in bussula[33] rubea del[34] non)[35], quod per cancellarium cancellarię communis Tragurij fieri debeat unus quaternus. in quo quaterno scribi debeant omnes salariati[36] communis et salarium, quod habere[37] debent a communi, quilibet per se, et id, quod percipient ipsi salariati a commune[38] pro suo salario, vel in racione[39] sui salarij. Et quod omnes reformationes superius captę scribi debeant in volumine statutorum et pro statuto debeant observari[40].

74. De modo et forma tradendi animalia bravarijs.

(Die V. iulij)[41].

(In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadrigentesimo secundo, indictione decima, regante[42] domino nostro domino Sigismondo[43], Dei gratia. serenissimo rege Ungarie[44] de[45] Dalmacie, Croatie[46]

---

[1] Natpis (C.) odsjeka 72. glave u P., S. i C. — [2] S. i C. XXXIII — [3] S. pallotas, C. ballottas — [4] C. bussola — [5] C. de — [6] S. pallottis, C. ballottis — [7] C. bussola — [8] C. de — [9] Samo P., S. i C. — [10] P. qualibet — [11] P. cedula — [12] S. i C. „ . . . antea dominus rector sive comes subscribere . . .“; u P. bilo takoder prvobitno „ . . antea dominus rector vel comes subscribere“, ali poslije je ispravljeno, kako je gore označeno — [13] S. i C. duo — [14] L. ipsam — [15] C. i L. sigillum — [16] S. i C. comitis, i u P. prvobitno „comitis“ — [17] Samo P. i L. — [18] Samo S. i C. — [19] Samo L. — [20] Samo C., u S. „si“ — [21] C. demostraretur — [22] C. dumodo — [23] Samo S. i L. — [24] S. subscribserint — [25] Samo P., S. i C. — [26] S. i C. obtentum — [27] Samo P., S. i C. — [28] S. i C. XXXIII — [29] S. pallottas, C. ballottas — [30] C. bussola — [31] C. de — [32] S. pallottis, C. ballottis — [33] C. bussola — [34] C. de — [35] Samo P., S. i C. — [36] S. i C. salariatos — [37] S. i C. habent — [38] C. communi — [39] S. rationes, C. i L. ratione — [40] S. observare — [41] Samo L. — [42] P. regnante — [43] P. Sigismundo — [44] P. Hungarie — [45] U P. nema ovoga „de“ — [46] P. Croacie —

etc. ac marchione Brandiburgense[1] etc., temporibus quidem reverendi in Christo patris domini Grisogoni, Dei et apostolice sedis gratia episcopi traguriensis, et egregij et sapientis viri domini Georgij de Zadra[2], in iure civili licenciati, honorabilis comitis civitatis Tragurij, suorumque iudicium[3] nobilium virorum dominorum Danielis Baronis, Luce Victuri, Georgij Petri de Zegijs et Andre Zige Joseph de Zigis[4], die quinto mensis iulij congregato generali consilio nobilium civitatis)[5] (Tragurij, de mandato domini comitis et iudicum ad sonum campane et vocem preconis, in sala magna palatij, more solito congregato, captum et obtentum fuit per triginta quinque consiliarios, ponentes eorum ballotas in bussula alba del sic, non obstantibus duabus ballotis repertis in contrarium in bussula rubea del non)[6].

(Captum et obtentum fuit)[7], quod quicumque voluerit locare ad pascendum animalia et maxime bestias minutas, debeat[8] observare infrascripta, videlicet: Quod ipsa animalia debeat locare cum bulla vel signo per numerum et per publicum instrumentum, in quo contineatur numerus animalium; et bravarius cum pastoribus debeant habere tertiam partem fructuum et fętuum; et quod defuerit de locatis et antiquis animalibus, adimpleri debeat de fętibus ipsorum animalium annuatim usque ad quantitatem, quam receperit; et de superfluo bravarius cum pastoribus debeat habere tertiam partem casei, scilicet et lanę et fętuum et duas partes dominus animalium. Forsitan si aliquibus alter modus locacionis[9] ad pascendum animalia placuerit, videlicet talis: Quod dominus animalium debeat dare celnicho[10] et pastoribus pro quolibet centenario animalium unum modium ordei, et licet sint plura animalia unum tantum bovem et quartam partem seminis ac expensarum circa messes fiendarum, et dominus animalium debeat habere quartam partem bladi pro lętamine, et bravarius cum pastoribus debeat habere terciam[11] partem tantum casei et lanę, et de fętibus nichil[12] habere debeat. Item quod quilibet celnicus bravarius vel pastor, cuiuscunque condicionis[13] et sexus extiterit, non valeat, neque pręsumat modo aliquo colore vel ingenio habere, tenere vel possidere in districtu Tragurij de suis proprijs animalibus iuxta animalia domini ultra quartam partem, et si habuerit ultra, totum id, quod ultra haberet, ammittere debeat et solvere libras viginti quinque[14] parvorum, medietas quarum ac etiam animalium prędictorum sit accusatoris, et alia medietas communis Tragurij. Insuper quod quilibet bravarius vel pastor aliquo modo vel ingenio non possit neque pręsumat aliquas vaccas vel iuvencas, cuiuscumque sint, tenere vel pascere iuxta mandram sub pęna perdendi eas, quarum medietas sit acusatoris[15] et alia communis Tragurij. Etiam quod celnicus cum pastoribus teneantur et debeant ter in anno reddere rationem domino animalium, si fuerint requisiti, nec possint allegare, quod expectare[17] debent[17] terminum[18] sanctę Marię de mense augusti. Sed si esset aliqua diferentia[19] inter dominum et celnicum et pastores de quantitate animalium, quod stetur sacramento domini animalium tam locatorum quam fętuum ipsorum animalium; item

[1] P. Brandimburgense — [2] P. Iadra — [3] P. iudicum — [4] P. Zegis — [5] Samo D. i P. — [6] Samo P. — [7] Samo L. — [8] L. debet — [9] L. locationis — [10] L. celnico — [11] L. tertiam — [12] L. nihil — [13] L. conditionis — [14] L. XXV — [15] L. accusatoris — [16] L. expectari — [17] L. debet — [18] L. terminus — [19] L. differentia —

quod dominus animalium teneatur et debeat ter in anno, videlicet: in festo omnium sanctorum, sancti Martini et Natalis Domini (dare)[1] bravario et pastoribus pro quolibet centenario animalium duos panes et in quolibet festo prędictorum unam galetam vini. Et idem celnicus cum pastoribus singulis festivitatibus prędictis possit occidere unum animal, quod voluerit, sed pelem[2] animalis interfecti debeant dare domino animalium sub pęna librarum duarum[3] (parvorum)[4] pro qualibet vice, qua contrafecerit[5]; cuius pęnę medietas sit communis Tragurij, et alia accusatoris.

Item quod quilibet celnicus teneatur et debeat habere ad minus unum pastorem pro singulis centenarijs animalium, quos pastores continue debeant tenere pęnes animalia. Lac etiam quilibet celnicus vel pastor non audeat nec pręsumat alicui ensemare (et)[6] pręsentare sine licentia domini animalium aliquid de dictis animalibus vel eorum fructibus pęna librarum quinque[7] parvorum pro quolibet et vice qualibet, cuius pęnę medietas sit communis et alia accusatoris. Insuper quod quilibet celnicus vel pastor non audeat nec pręsumat tenere pęnes se ullum hominem Morlaticum seu extraneum cum animalibus vel sine animalibus sub pęna librarum viginti quinque[8] parvorum, cuius pęnę medietas sit communis et alia accusatoris. Et si celnicus vel pastor aliquis recipiet animalia, cuiuscunque sint, sine licentia petita et optenta[9] a domino animalium, quod sit in libertate domini animalium ipsa animalia recipere et in suos proprios usus convertere. Item quod dominus animalium debeat recipere in suam racionem[10] duo animalia perdita annuatim pro quolibet centinario[11] animalium sine aliquo iudicio. Et si reperiretur, quod est ultra perditum quam duo animalia pro quolibet centinario[12], tunc ipse celnicus debeat et teneatur pro animalibus perditis de suo proprio satisfacere. Quod si non satisfecerit cum animalibus, tunc teneatur dare domino animalium pro quolibet animali solidos triginta duos[13] parvorum. Et si idem celnicus dixerit contra aliquem ex pastoribus, credatur ipsi celnico cum suo iuramento pastore pręsente; licet de pluribus animalibus dicat, talem pastorem tantum perdidisse. Item quod quilibet celnicus vel pastores singulis hebdomadibus[14] teneantur portare domino animalium pelles mortuorum animalium cum signo vel bulla ipsius domini, et ad minus unum quarterium ipsius animalis mortui, ut dictus dominus scire possit, de quo dictum animal est mortuus[15]; quod si non portaverit pelles mortuorum infra tempus prędictum, videlicet octo dierum, tunc dominus animalium non teneatur recipere tales pelles in rationem, quamvis essent cum signo vel bulla ipsius domini. Item quod quilibet pastor vel celnicus adveniens Tragurium cum asino onerato vel ipsemet oneratus debeat et teneatur exonerare iuxta domum ipsius domini, in qua habitat, sub pęna solidorum quadraginta[16] parvorum pro quolibet[17] et qualibet vice, cuius pęnę medietas sit communis et alia accusatoris. Ad hoc insuper, quia[18] sunt nonnulli Morlacchi commorantes in districtu Tragurij alicuius non tenentes animalia nec aliquam factionem civitatis facientes, statutum et ordinatum

---

[1] Samo P. — [2] L. pellem — [3] L. II — [4] Samo P. — [5] L. contrafecerint — [6] Samo L. — [7] L. V — [8] L. XXV — [9] L. obtenta — [10] L. rationem — [11] L. centenario — [12] L. centenario — [13] L. XXXII — [14] P. hebdomadis — [15] L. mortuum est — [16] L. XL — [17] P. quilibet — [18] P quiqui —

est, quod a modo in antea nullus de genere Morlacorum[1] possit aut valeat in districtu Tragurij manere, qui non teneat ad pascendum alicuius civis Traguriensis[2] animalia modis, pactis et condicionibus[3] superius explicatis. Quin imo[4] tales Morlachi[5], non tenentes animalia civium Traguriensium[6], debeant exire districtu[7] Tragurij sub pęna perdendi sua animalia, cuius pęnę medietas sit communis et alia accusatoris. Item quod tam dominus animalium, quam celnicus sive pastores teneantur et debeant facere scribi per cancellarium communis inter cętera, quis, cui, et quot animalia locavit, infra spacium triginta[8] dierum post locationem, sub pęna librarum viginti quinque[9] parvorum pro quolibet et vice qualibet, cuius pęnę medietas sit communis Tragurij et alia accusatoris. Item quod quilibet civis vel existens in civitate, burgo vel districtu Tragurij non audeat nec valeat neque pręsumat sua animalia locare ad pascendum nisi modis, pactis et condicionibus[10] superius declaratis sub pęna librarum quinquaginta[11] parvorum pro qualibet vice, cuius pęnę medietas sit communis et alia accusatoris: et pęna soluta vel non, teneatur locare animalia, ut dictum est. Pręterea (ut)[12] unicuique morbo competens medela adhibeatur. Statutum et ordinatum est, quod quilibet, qui nunc est celnicus, pastor vel bravarius, non possit stare vel habitare in aliqua villarum districtus Tragurij vel alicuius civis Traguriensis[13], si se concordare non poterit pascere animalia domini sui vel alicuius civis Traguriensis[13] modis, pactis, condicionibus[14] superius explicatis sub pęna admitendi[15] omnia sua animalia; sed solummodo habitare debeat et possit in civitate vel burgo Tragurij usque ad sex annos proximos venturos; et quod non possit sua animalia dare ad pascendum in districtu Tragurij, vel in villa alicuius civis Traguriensis[16] toto tempore dictorum sex annorum. Quod si contrafecerit, perdat omnia et singula sua animalia tam grossa quam minuta, cuius pęnę medietas sit communis et alia accusatoris. Et si forte aliquis contrafecerit in omnibus vel aliquibus pędictorum, et accusator non reperiretur, tunc et in tali casu dominus comes, qui nunc est, et pro tempore erit, debeat et teneatur inquirere ex suo officio sub vinculo strictissimi sacramenti; et contra tales inobedientes habeat libertatem procedendi ad condemnacionem[17] et executionem sententię. Et tunc ipse dominus comes habeat medietatem pęnę et aliam commune Tragurij. Et omnia et singula capitula loco statutorum et pro statutis perpetuo debeant observari, ac scribi debeant in volumine statutorum civitatis Tragurij.

---

[1] L. Morlaccorum — [2] L. Trag. — [3] L. conditionibus — [4] L. immo — [5] L. Morlacchi — [6] L. Trag. — [7] L. districtum — [8] L. XXX — [9] L. XXV — [10] L. conditionibus — [11] L. L — [12] Samo L. — [13] L. Trag. — [14] L. conditionibus — [15] L. ammittendi — [16] L. Trag. — [17] L. condemnationem —

75. Quod de (testamentis et)[1] legatis, (ac etiam de)[2] dotibus et (de)[3] mercancijs[4] (debeant)[5] (facere)[6] (fiat)[7] ius sumarium[8] (petentibus)[9].

(MCCCCII., die XXII. februarij)[10].

(In Christi nomine Amen. Anno a nativitate[11] eiusdem millesimo quadringentesimo tercio[12], indictione undecima[13])[14], (regnante domino nostro domino Ladislavo, Dei gratia rege Hungarie, Dalmacie, Croacie etc., temporibus quidem reverendi in Christo patris domini Grisogoni, Dei et apostolice sedis gratia episcopi Traguriensis, et egregij et sapientis viri domini Georgij de Georgijs di Jadra, in iure civili licenciati, honorabilis comitis civitatis Tragurij, suorumque iudicum nobilium virorum dominorum Nicole Gregorij Buffali, Duijmi Blasij, Luce Vituri et Gregori Stipi Nicole, die vigesimo secundo mensis februarij, congregato consilio generali nobilium civitatis Tragurij, de mandato predictorum dominorum comitis et iudicum, ad sonum campane et ad vocem preconis, in sala magna palacij communis, prout de consuetudine procedit, captum et optentum fuit per triginta duos consiliarios, qui posuerunt eorum ballotas in bussula alba del sic, non obstantibus decem ballotis in contrarium, repertis in bussula rubea del non)[15].

(Captum fuit)[16] (et obtentum)[17], quod dominus comes sive rector (sive vicarius Tragurij, sive ille, qui erit ad regimen dictę civitatis)[18], et iudices[19], qui (modo sunt et)[20] pro tempore erunt (ad regimen Tragurij)[21], de legatis, relictis in ultimis voluntatibus sive per testamenta sive per codicillos, ac eciam[22] de dotibus, quę apparent[23] vel apparebunt per publica instrumenta, ac etiam de mercancijs[24], super et de quibus non est mota quęstio, sed in futuro[25] movebitur, debeant et teneantur facere ius sumarium[26] petentibus, et qui petent in futurum, etiam et expeditum, aliquo statuto in contrarium loquente non obstante. Et pręsens reformacio[27] a modo in antea pro statuto observetur et habeatur; et scribi debeat in volumine statutorum.

(In additionibus statutorum reperitur in folio 112.)[28].

76. Qualiter conductores daciorum[29] (communis)[30] (solvere)[31] debent[32] (compelli ad solvendum pretium deliberationis)[33].

(In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo[34] tertio, indictione XI., regnante domino nostro domino Ladislao[35], Dei gratia serenissimo rege[36] Hungarię[37], Jerusalemi[38], Sicilię[39],

---

[1] Samo S. — [2] Samo P. — [3] Samo P. — [4] S. i L. mercantijs — [5] Samo P. i S. — [6] Samo S. — [7] Samo L. — [8] S. i L. summarium — [9] Samo P. i S. — [10] Samo L. — [11] S. Anno nativitatis — [12] S. eiusdem 1403. — [13] S. XI.a — [14] Samo P. i S. — [15] Samo P. — [16] Samo S. i L. — [17] Samo S. — [18] Samo P. i L. — [19] S. simul cum iudicibus — [20] Samo P. i L. — [21] Samo P. i L. — [22] S. i L. etiam — [23] S. apparerent — [24] S. i L. mercantijs — [25] S. futurum — [26] S. i L. summarium — [27] S. i L. reformatio — [28] Samo S. — [29] S., C. i L. datiorum — [30] Samo P., S. i C. — [31] Samo L. — [32] L. debeant — [33] Samo P., S. i C. — [34] S. i C. quadragesimo — [35] S. Ladislavo, C. Vladislao — [36] S. reggie — [37] S. Ungarie — [38] C. Hierusalem — [39] S. Scicilie —

Dalmacie[1], Croacie[2] etc.[3], tempore quidem reverendi in Christo patris domini Grisogoni, Dei et apostolicę sedis gratia episcopi Traguriensis, et egregij et sapientis viri domini Georgij[4] de Georgijs de Jadra, in iure civili licenciati[5] honorabilis comitis civitatis Tragurij, suorumque iudicum nobilium virorum dominorum Nicolę Gregorij Buffali[6], Duijmi[7] Blazi[8], Lucę Victuri et Gregorij Stipę Nicolle[9], die vigesimo secundo[10] februarij, in generali consilio nobilium civitatis Tragurij[11], de mandato dominorum comitis et iudicum, ad sonum campanę et ad vocem rivarij, in sala magna palatij, more solito congregato, captum et obtentum fuit per triginta quatuor[12] consiliarios, qui posuerunt eorum ballotas[13] in bussula[14] alba del[15] sic, non obstantibus octo balotis[16] repertis in bussula[17] rubea del[18] non, etiam[19])[20].

(Item)[21] quod[22] a modo[23] in antea quęcunque persona, cuiuscunque condicionis[24] existat, emerit aliquos incantus communis, debeat solvere pretium dictorum incantuum[25] infra quindecim[26] dies proximos sequturos[27] a die, quo incantus finietur sive dacium[28]; et si non solverit infra quindecim[29] dies prędictos, quod dominus comes sive rector sive vicarius[30] sive ille, qui erit ad regimen Tragurij, teneatur statim ponere ipsos debentes solvere dictos incantus[31], et quemlibet ipsorum (et)[32] substinere[33] in logea[34] communis per octo dies continue proximos[35] sequturos[36] a dictis diebus quindecim[37]. Et si[38] infra octo dies non solverint, quod dominus comes sive rector sive vicarius sive ille, qui erit ad regimen Tragurij, teneatur statim ponere ipsos debentes[39] solvere dictos incantus, et quemlibet ipsorum in camera communis, et ipsos non dimittere[40] usque ad integram solucionem[41] dictorum incantuum[42]. Et si dominus comes sive rector sive vicarius sive ille, qui erit ad regimen Tragurij, non mandaverit prędicta omnia et singula executioni, quod cadat ad pęnam quarti tocius[43] pecunię[44], quam dictus emens[45] sive dicti ementes dictos incantus sive[46] aliquem dictorum incantuum tenetur[47] seu tenebantur[48] solvere communi; quod quartum conputetur[49] in salarium ipsius[50] domini comitis et illius, qui erit ad regimen Tragurij, si[51] habuerit (salarium)[52] a communi, si vero salarium non habuerit a communi, quod rector sive vicarius sive ille, qui erit ad regimen Tragurij, tunc teneatur[53] et debeat[54] solvere dictum quartum, si non observaverit prędicta,

[1] S. i C. Dalmatię — [2] S. Crovacie, C. Croatię — [3] S. i C. et etiam — [4] S. Giorgij — [5] S. licentiato, C. licentiati — [6] S. Bufali — [7] S. Duimi, C. Dumni — [8] S. i C. Blasij — [9] C. Nicolę — [10] S. i C. XXII. — [11] S. Tragure — [12] S. i C. XXXIIII — [13] S. pallottas, C. ballottas — [14] C. bussola — [15] C. de — [16] S. pallottis, C. balloctis — [17] C. bussola — [18] C. de — [19] U P. nema riječi „etiam“ — [20] Samo P., S. i C. — [21] Samo L. — [22] C. ut — [23] S. i C. amodo — [24] S., C. i L. conditionis — [25] S. incantum, C. incantium — [26] S., C. i L. XV — [27] S. seccuturos, C. secuturos, L. seq. — [28] S., C. i L. datium — [29] S., C. i L. XV — [30] S. vicarios — [31] S. incantos — [32] Samo S. i C. — [33] L. sustinere — [34] C. loggia, L. logia — [35] C. i L. proxime — [36] S. i C. secuturos, L. sequuturos — [37] S., C. i L. XV — [38] P. sic — [39] C. debitores — [40] C. dimictere — [41] S., C. i L. solutionem — [42] C. incantium — [43] S., C. i L. totius — [44] S. peccunie — [45] P. comes — [46] S., C. i L. seu — [47] C. teneatur — [48] S. tenebuntur, C. teneantur — [49] C. i L. computetur — [50] S. ipsi — [51] S. i C. et — [52] Samo P. i L. — [53] C. teneantur — [54] C. debeant —

communi de suis proprijs bonis. Et si contigerit[1], quod emptor[2] sive emptores[3] dictorum incantuum non poterunt haberi, sive non fuerint sufficientes[4] ad solvendum, quod in utroque dictorum casuum dominus comes sive rector sive vicarius sive ille, qui erit ad regimen Tragurij, debeat ponere fideiussores[5] ipsorum, qui emerint dictos incantus in camera[6] communis, et ipsos non dimitere[7] usque ad integram solucionem[8] dictorum incantuum sub eadem pęna. Si vero contigerit[9], quod (neuter)[10] dictorum emptorum et fideiussorum[11] haberi non poterint[12], quod comes statim transacto spacio[13] dictorum[14] quindecim[15] (dierum)[16], et eciam[17] dictorum octo dierum sequentium sive comes sive rector sive vicarius sive ille, qui erit[18] tunc ad regimen Tragurij, debeat[19] vendere bona dictorum emptorum et utriusque eorum ad incantum publicum, et dicta bona ponere in commune[20] (usque)[21] ad integram solucionem[22] dictorum incantuum et utriusque eorum. Et si bona principalium non erunt sufficientia[23] ad satisfactionem[24] (et)[25] solucionem[26] sive precium[27] dictorum incantuum, quod vendantur de bonis fideiussorum[28] ipsorum, prout bona principalium, usque ad integram solucionem[29] dictorum incantuum. Et si dominus comes sive rector sive vicarius sive ille, qui erit ad regimen Tragurij, non observaverit prędicta et quęlibet[30] prędictorum, (cadat in simili et eadem pęna quanti, pro ut superius continetur. Et quod pręsens reformatio pro statuto a modo in antea habeatur, et pro statuto debeat observari, et etiam scribi debeat in volumine statutorum)[31].

77. (De modo et ordine procedendi in causis appelacionum[32])[33].

(De appellationibus)[34].

(MCCCCVI., die XXVII. augusti)[35].

(In Christi nomine Amen. Anno a[36] nativitate eiusdem millesimo CCCC° sexto[37], XIIII^a^ indictione, die vigessimo septimo[38] mensis augusti, regnante domino nostro domino Ladislavo, Dei gratia serenissimo rege Hungarie, Jerusalemi, Silicie[39], Dalmacie[40], Croacie etc., temporibus quidem reverendi in Christo patris et domini domini Simonis, Dei et apostolicę

[1] S. i C. contingerit — [2] S. emtor — [3] S. emtores — [4] S. suficientes — [5] S. fideiussiones, C. i L. fideiussores — [6] L. camara — [7] C. dimictere, S. i L. dimittere — [8] S., C. i L. solutionem — [9] S. i C. contingerit, L. contingeret — [10] Samo P. i L. — [11] S. fideiussiorum, C. i L. fideiussorum — [12] L. poterit — [13] S., C. i L. spatio — [14] S. i C. dierum — [15] S.. C. i L. XV — [16] Samo P., S. i L. — [17] S., C. i L. etiam — [18] S. erint — [19] S. debeant — [20] S. i C. communi — [21] Samo P. i L. — [22] S., C. i L. solutionem — [23] S. suficientia — [24] S. satisfatiendum, C. satisfaciendum — [25] Samo L. — [26] S., C. i L. solutionem — [27] S., C. i L. pretium — [28] C. i L. fideiussorum — [29] S., C. i L. solutionem -- [30] C. quilibet — [31] Samo P. i L. — [32] P. appelationum — [33] Natpis 77. glave u D. i P. — [34] Natpis 77. glave u L. — [35] Samo L. — [36] U D. nema uopće toga „a", u V. je poslije umetnuto — [37] V. i P. millesimo quadringentisimo sexto — [38] V. XXVII. — [39] V. Cicilie, P. Sicilie — [40] V. Dalmatie —

sedis gratia episcopi traguriensis, ac spectabilis militis et egregij legum doctoris domini Jachobi[1] de Raduchis de Jadra, honorabilis comitis civitatis Tragurij, suorumque iudicium nobilium virorum dominorum Donati de Caxotis[2], Johannis Duymi[3] de Zegis, Simonis Nichole[4] Jachobi[5] et Michaelis Nicole Vituri)[6].

Quoniam appellandi usus, ut a iure traditum est, per (quam)[7] necessarius[8] (quidem est)[9], (quum per)[10] appellacionem[11] sententię in melius formantur, et errores primę sententię per appellacionis[12] iudicem deteguntur et a[13] iure[14] debitum reducuntur, et si qua partium a iuris tramite deviavit[15], per sententiam appellationis edocta[16] viam veritatis agnoscat[17]. Hic quippe appellandi modus sine ordine procedebat: appellantibus enim aliquando opponebatur per adversarium, ipsum non appellasse in terminum; nec opponens[18] ostendere poterat, in quot dies appellacio[19] interponi debeat[20], et similiter in quantum terminum vel tempus prosecucio[21] appellacionis[22] permittebatur[23]. Opponebatur etiam[24] appellanti, quod pignora sufficiencia[25] non posuerat; parte adversa aserente[26] se non debere aliqua pignera[27] deponere; non[28] poterat doceri aliquo statuto sive reformacione[29] aliquid, quod posset movere animum iudicantis. Ex quo curia dominorum comitis et iudicium[30] dubia manens discutere ex forma statuti, sive alicuius iuris municipalis non valebat, in quam[31] partem opinionem suam flectere deberet, propter quę aliquando partes deducebantur in longum et suis iuribus frustabantur[32]. Quibus omnibus deductis in generali consilio nobillium[33] civitatis predicte[34], (ubi)[35], deliberatum et obtentum fuit (die XXVII.[36] maij[37] proxime preteriti per XXVI[38] consiliarios, qui posuerunt eorum balottas[39] in busola[40] alba del sic, non obstantibus VIII[41] repertis in busulla[42] rubea del non, quod ipsi domini comes et iudices presentes et tunc proximi[43] futuri de[44] decem[45] nobilles[46] deputati seu tunc [proxime][47] deputandi super bono statu civitatis accipiendo etiam alios octo nobiles elligendos[48] per ipsos, habeant libertatem providendi, et ordinandi super facto appellacionum[49], et eorum capitula super[50] addicione[51] statuti, quod loquitur, quando aliquis non comparuerit[52] tribus vicibus, condenetur[53] in eo, quod actor[54] monstrare poterit per instrumenta[55], testes vel eius iuramento partem non compa-

[1] P. Jacobi — [2] V. Casotis — [3] V. Duimi — [4] V. i P. Nicole — [5] V. i P. Jacobi — [6] Samo D., V. i P. — [7] Samo D., V. i P. — [8] V. neccessarius — [9] Samo P. i L. — [10] Samo D., V., i L — [11] P. i L. appellationem — [12] L. appellationis — [13] P. i L. ad — [14] P. i L. iuris — [15] L. deviaverit — [16] P. educta — [17] L. agnoscit — [18] V. oppositiones — [19] V. i L. appellatio — [20] P. i L. debebat — [21] P. i L. prosecutio — [22] V. i L. appellationis — [23] D. i V. promittebatur — [24] P. et — [25] P. i L. sufficientia — [26] L. asserente — [27] P. i L. pignora — [28] L. nec — [29] L. reformatione — [30] P. i L. iudicum — [31] V. qua — [32] L. frustrabantur — [33] V. i P. nobilium, L. nob. — [34] L. Trag. — [35] Samo D., V. i P. — [36] M. 27. — [37] M. May — [38] M. 26 — [39] V. ballotas, M. balotas — [40] V. bussola, P. i M. busula — [41] M. octo — [42] V. i M. bussula, P. busula — [43] M. proxime — [44] M. et — [45] M. X — [46] V., P. i M. nobiles — [47] Samo M. — [48] P. i M. eligendos — [49] M. appellationum — [50] M. supra — [51] M. additione — [52] P. comparuerint — [53] P. i M. condemnetur — [54] M. actori — [55] M. instrumentum —

rentem esse suum debitorem[1], prout eis vel maiori parti eorum melius videbitur)[2].

(Quę ordinamenta appellacionum[3] poni debeant[4] in volumine statutorum et pro statutis debeant observari. Supradicti domini comes[5] et iudices considerantes et affectantes huic deffectui providere una cum dictis decem[6] nobilibus et alijs quatuor ex dictis octo adiunctis, qui fuerunt numero XVIIII[7]. Quorum decem nobilium nomina sunt hec:

Dominus Lucas Victuri, regius miles	Dominus Vlascus[8] Andreę, regius miles
Ser Matheus de Chudis[9]	Ser Tomas[10] Marci
Ser Mirsa Mauri	Ser Bufalus[11] Duymi[12]
Ser Mladinus Nicole	Ser Andreas Zige[13]
Ser Michael Petri	Ser Leo Nicole.

Et quorum[14] nomina illorum quatuor[15] nobilium adiunctorum sunt hec: Ser Marcule Petri, Ser Joseph Zore, Ser Nicola Petri Michacij et[16] Ser Nicola[17] Stipe de[18] Zegis. Ipsis omnibus congregatis in logia parva cisternę palacij[19] residencie[20] dicti domini comitis, prius habita[21] matura longaque deliberacione[22] ac libratis omnibus consuetudinibus et praticis hactenus observatis, pro honore civitatis Tragurij ac bono et utili partium letigare[23] cupiencium[24])[25] (volentes hec[26] dubia[27] declarare, et ut partes appellare)[28] (volentes[29] agnoscere valeant, quis modus in talibus est servandus. Hac lucida et clara reformacione[30], posito partito inter omnes predictos per ballotas[31], omnibus repertis in bussulla[32] alba del sic, nulla reperta in contrarium in bussula[33] rubea del non, nemine eorum discrepante salubriter auctoritate supradicte reformacionis deliberaverunt, statuerunt ac[34] reformaverunt)[35] quod appellare volentes per infrascriptos tramites a modo in antea sine pedum offensione gradiantur; volentes, quod hęc pręsens reformacio[36] ponatur in volumine statutorum et pro statuto debeat observari.

78. De causis appellationum[37].

Primo, quod quilibet senciens[38] se gravatum a sentencia[39] lata per dominum comitem et curiam[40] Tragurij, possit appellare modis et formis infrascriptis, videlicet: Quod a sentencia[41] lata per dominum comitem usque

---

[1] M. debitum — [2] Samo D., V., P. i M(emorie istoriche di Tragurio str. 505.) — [3] M. appellationum — [4] V. debeat — [5] V. comitis — [6] M. X — [7] M. 19 — [8] M. Blascus — [9] V., P. i M. Chiudis — [10] V. i M. Thomas — [11] V. Buffalus — [12] V. Duimi — [13] M. Cige — [14] M. quatuor — [15] M. 4 — [16] Ovog „et" nema u M. — [17] V. Nichola — [18] Ovaj „de" samo u P. i M. — [19] P. i M. palatij — [20] P. i M. residentię — [21] M. debita — [22] V., P. i M. deliberatione — [23] P. i M. litigare — [24] M. cupientium — [25] Samo D., V., P. i M. — [26] M. hic — [27] M. dubbia — [28] Samo P. i M. — [29] D. voluntates — [30] P. i M. reformatione — [31] P. balottas, M. ballottas — [32] V. i M. bussula, P. busula — [33] P. busula — [34] M. et — [35] Samo D., V., P. i M. — [36] L. reformatio — [37] P. appellacionum — [38] L. sentiens — [39] L. sententia — [40] V. curia — [41] L. sententia —

ad summam[1] librarum decem[2], nullus possit appellari[3]; sed eius sentencia[7] (lata per dominum comitem usque ad dictam summam)[4] sit firma, et eam possit[5] ipse comes vel eius in officio successor statim execucioni[6] mandare. Et similiter a sentencia[7] cuiuslibet[8] iudicis de libris quinque[9] et a libris quinque[10] infra nullus possit appellare, et quilibet iudex possit eam execucioni[11] mandare. Item a sententia lata per dominum comitem et eius iudices usque ad summam librarum viginti[12] non possit appellari. Si autem sententia lata fuerit a vigenti[13] libris supra usque ad libras centum[14] inclusive, tunc pars senciens[15] se gravatam possit appellare ad curiam sequentem. Et si curia sequens confirmaverit primam sententiam[16], tunc sententia sit firma et rata, nec aliqua parcium[17] possit appellare[18]. Si autem per secundam curiam (sententia)[19] fuerit infirmata, tunc pars senciens[20] se gravatam possit appellare ad (proximam curiam tunc sequentem; et tunc quicquid[21] per sequentem curiam, scilicet terciam[22], fuerit determinatum, obtineat roboris firmitatem; nec ulterius possit appellari. Si autem a sententia a centum[23] libris supra fuerit appellatum, tunc pars, senciens[24] se gravatam, possit appellare ad)[25] curiam inmediate[26] sequentem. Si autem a sententia lata per dictam curiam inmediate[27] sequentem aliqua parcium[28] senserit se gravatam, tunc liceat ei et possit appellare ad regiam[29] maiestatem Hungarie; intelligendo semper, quod dominus comes, qui tulit[30] sententiam, non possit interesse secundę nec tercie[31] sententię ferendę per secundam vel terciam[32] curiam. Item quoniam[33] superius facta est mencio[34] de sequentibus curijs, declaramus, quod si in cognicione[35] alicuius appellacionis[36] esset differencia[37] inter iudices, (hoc modo videlicet: quod duo iudices essent opinionis, sententiam primam bene factam[38], et sic sit male appellatum, et[39] alij duo)[40] essent opinionis, sententiam primam male latam[41], et sic bene appellatum, quod tunc, et (in)[42] eo casu debeat creari sive (elligi[43])[44] unus rector per cameram et consilium maius more solito, qui in dicta appellatione[45] debeat sedere loco comitis, et quicquid[46] fuerit sententiatum per maiorem partem, loco sententię habeatur. Item declaramus, quod ubicunque per statuta conceditur aliquid iudicandum in civili domino comiti et iudicibus, si appellacio[47] interponatur, quod solummodo iudices sequentis curię cognoscere debeant causam appellacionis[48]. Item ne littes[49] deducantur in longum, et partes iniustis et illicitis[50] vexentur expensis, volumus, quod a sententia interlocutoria, quę potest reparari[51] in diffi-

---

[1] P. sumam — [2] L. X lib. — [3] V. i L. appellare — [4] Samo D. i V. — [5] P. posit — [6] V. i L. executioni — [7] L. sententia — [8] P. cuilibet — [9] L. V — [10] L. V — [11] P. i L. executioni — [12] V. i L. XX — [13] P. viginti, V. i L. XX — [14] L. C — [15] L. sentiens — [16] P. sentenciam — [17] V., P. i L. partium — [18] V. appellari — [19] Samo D., V. i P. — [20] P. i L. sentiens — [21] L. quidquid — [22] L. tertiam — [23] L. C — [24] L. sentiens — [25] Samo P. i L. — [26] L. immediate — [27] L. immediate — [28] L. partium — [29] D. ragiam — [30] V. tullit — [31] L. tertiae — [32] L. tertiam — [33] D. i V. quod — [34] L. mentio — [35] D. cognicionem, L. cognitione — [36] V. i L. appellationis — [37] P. i L. differentia — [38] L. latam — [39] Riječi „et" nema P. — [40] Samo P. i L. — [41] P. factam — [42] Samo L. — [43] P. eligi — [44] Samo P. i L. — [45] P. appellacione — [46] L. quidquid — [47] L. appellatio — [48] L. appellationis — [49] V. i L. lites — [50] L. inlicitis — [51] V. reparare —

nitiva[1], nemo possit appellare. Sed bene possit se agravare[2] et scribi facere per notarium cause[3] suum[4] gravamen[5], quod gravamen postea in diffinitiva[6] discutiatur. Item quoniam[7] supra fit mentio, quod sequens curia sive sequentes curię cognoscere debeant de appellacionibus[8], ut supra est expressum, volumus, quod iudices dictarum curiarum, si ad eorum noticiam[9] dictę appellationes[10] fuerint devolutę[11], teneantur eas terminare, quadocunque eis placuerit tempore sui iudicatus; et si non expedierint dictam appellacionem[12], quilibet iudicium[13], qui fuerit negligens in ferendo sententiam appellacionis[14], condenetur[15] in libris[16] XXV parvorum sine aliqua remissione. Et quod dictus dominus comes, qui pro tempore fuerit, teneatur vinculo sacramenti condenare[17] tales; et hoc casu curia sequens cognoscere debeat dictam appellacionem[18] pęna librarum quinquaginta[19] parvorum pro quolibet iudicium[20], et sic successive[21] sequentes curię teneantur sub pęnis prędictis; quam pęnam incurrant similiter consiliarij[22], qui fuerint tempore curiarum sępedictarum[23]; et dominus comes, qui pro tempore erit, teneatur ut supra.

79. De modo prosequendi appellationes[24].

Primo quod in causis, in quibus appellari potest, quilibet senciens[25] se gravatum possit statim latam[26] sententiam[27] appellare[28] viva voce ad curiam sequentem, ut supra dictum (est. Et)[29] infra decendium[30] appellare in scriptis. Quibus decem[31] diebus transcursis[32], si voluerit prosequi suam appellacionem[33], teneatur et debeat porigere[34] in scriptis omnes causas sui gravaminis infra alios decem[35] dies coram domino comite et duobus ex suis udicibus ad minus, examinatore ac notario et citata parte adversa. Et si comes aliquo modo abesset, tunc sufficiat coram duobus iudicibus pręsentare; (et similiter si iudices vel[36] haberi non possent, sufficiat pręsentare)[37] (coram)[38] domino comitte[39], et isto modo causas sui gravaminis notario dare et porigere[40] teneatur. Ac eciam[41] in pręsentia domini comitis et supradictorum examinatoris et notarij dare teneatur et ponere pignera[42] sufficiencia[43] camerarijs communis facta prius ęxtimatione de valore rei, sive sit mobilis sive stabilis, de solucione[44] per ipsum fienda de uno solido pro libra, si contingerit[45] ipsum in appellatione[46] succubere[47]. Deinde pars

---

[1] L. deffinitiva — [2] L. gravare — [3] L. causas — [4] L. sui — [5] L. gravaminis — [6] L. deffinitiva — [7] D. i V. quod — [8] L. appellationibus — [9] L. notitiam — [10] V. appellaciones, P. appelationes — [11] P. de voluntate — [12] P. i L. appellationem — [13] P. i L. iudicum — [14] L. appellationis — [15] L. condemnetur — [16] L. lib. — [17] L. condemnare — [18] V. i L. appellationem — [19] L. L — [20] P. i L. iudicum — [21] P. sucessive — [22] L. consilij — [23] V. supradictarum — [24] P. appellaciones — [25] L. sentiens — [26] P. i L. lata — [27] P. sentencia, L. sententia — [28] V. appellari — [29] Samo L. — [30] V. decem dies, P. decem dierum — [31] L. X — [32] L. transactis — [33] L. appellationem — [34] L. porrigere — [35] L. X — [36] Riječi „vel" nema u L. — [37] Samo D., V. i L. — [38] Samo D., V. i P. — [39] V. i P. comite, L. comiti — [40] L. porrigere — [41] V. i L etiam — [42] P. i L. pignora — [43] L. sufficientia — [44] L. solutione — [45] L. contigerit — [46] V. i P. appellacione — [47] V., P. i L. succumbere —

adversa, contra quam[1] appellacio[2] fuerit[3] interposita, teneatur in decem[4] dies respondere dictę appellacioni[5] similiter in scriptis et suam responsionem citata alia parte porigere[6] notario coram domino comite (et)[7] duobus ad minus iudicibus et examinatore eo modo, ut supra, si deficeret comes vel iudices. Quibus peractis nil possit per aliquam parcium[8] addi vel minui, sed per notarium deducantur[9] ad noticiam[10] sequentis curię vel sequencium[11] curiarum, ut supra declaratum est. Si autem a sententia lata per secundam curiam ad regiam maiestatem pars aliqua voluerit appellare, licitum sit sibi appellare in decendium[12] in scriptis apud acta; et si fuerit pars, quę primo non dedit pignera[13], ut puta si per sequentem curiam sententiatum fuerit, male iudicatum et bene appellatum, tunc teneatur similiter dare pignera[14] camerę communis. Lata autem sententia per regimiam[15] maiestatem, declaramus illum subcumbuisse[16] eciam[17] quo ad solutionem[18] de uno solido pro libra, qui habuit[19] duas sententias contra se[20], tunc volumus, quod non cogatur ad[21] solucionem[22] unius solidi[23] pro libra, quoniam videtur habuisse iustam causam litigandi, ymo[24] intelligatur obtinuisse. Item ubi (superius)[25] dictum est (supra)[26] de appellacione[27] fienda ad regiam maiestatem, volumus, quod detur terminus quatuor[28] mensium ad comparendum coram regia maiestate, et scripturę sive acta dentur cuilibet parti sub sigillo communis et cum litera communis. Et si[29] intra dictum (appellacionem[30] cadat)[31] terminum non comparuerit appellans, et non fuerit prosecutus[32] dictam appellationem, cadat a iure suo, et sibi scilencium[33] imponatur. Item volumus et ordinamus, quod, quando quis succubuit in causa appellationis[34], teneatur solvere in continenti in denarijs vel in cedulis solidum[35] unum pro libra, et quod comes vinculo sacramenti teneatur statim dictam pęnam exigere. Item si qua partium postquam prorexerit[36] apellacionem[37] in scriptis et causas sui gravaminis, et depossuerit[38] sufficiencia[39] pignera[40] et bono consilio ducta voluerit (ab)[41] apellacione[42] desistere[43], licitum sit sibi usque ad XX dies tunc proxime futuros, solvendo tamen denarios sex pro libra. Item volumus, quod pręsens reformacio[44] non extendatur ad appellaciones[45] pendentes. Item declaramus, quod omnia suprascripta capitula in totum et in partem[46] inviolabiliter observentur. Et si aliqua pars in prędictis vel in aliquo prędictorum contrafecerit, et non observaverit, quod cadat a toto suo iure dictę appellacionis[47].

[1] Riječi „contra quam" u P. su poslije umetnute — [2] P. i L. appellatio — [3] L. fuit — [4] L. X — [5] L. appellationi — [6] L. porrigere — [7] Samo L. — [8] P. i L. partium — [9] L. deducatur — [10] L. notitiam — [11] P. i L. sequentium — [12] V. decem diem — [13] P. i L. pignora — [14] P. i L. pignora — [15] V. i P. regiam, L. reg. — [16] P. i L succubuisse — [17] V. i L. etiam — [18] P. solucionem — [19] L. abuit — [20] U L. iza „se" prazni prostor od 1½ cm — [21] L. cogatuad — [22] L. solutio in — [23] L. soldi — [24] L. immo — [25] Samo L. — [26] Samo D., V. i P. — [27] L. appellatione — [28] L. IV — [29] D. i V. sic — [30] V. appellationem — [31] Samo D. i V. — [32] L. prosequutus — [33] V. i P. silencium, L. silentium — [34] V. i P. appellacionis — [35] V. soldum — [36] V. porexerit, L. porrexit — [37] V. i P. appellacionem, L. appellationem — [38] V., P. i L. deposuerit — [39] P. i L. sufficientia — [40] V., P. i L. pignora — [41] Samo D., V. i P. — [42] V. appellacione, L. appellationem — [43] L. deserere — [44] P. i L. reformatio — [45] P. i L. appellationes — [46] L. parte — [47] P. i L. appellationis —

80. Quod (nisi)[1] in prima citacione[2] absentis exprimantur[3] res petentis (aliter)[4] citacio[5] (facta)[6] non valeat[7].

Quod in citatione exprimatur res petita[8].

Item volentes tollere materiam periurij[9], declaramus, quod[10] in corectione[11] statuti positi libro primo[12] capitulo XXVI.[13], quę incipit: Quia super[14] statuto posito libro primo[15] capitulo XXVI.[16] continetur: Quod si reus ter citatus[17] fuerit, et non comparuerit; quod talis citatus[18] sentencietur[19] diffinitive actori in toto eo, quod dictus actor iurabit dictum reum sibi teneri (etc.)[20]. Quod addetur[21] et declaretur hoc modo:

Quod dictus actor in prima citacione[22] (debeat)[23] exprimere (rem)[24], (et)[25] quam[26] petit sive quantitatem precij[27], (sive)[28] sit res stabilis sive mobilis, et aliter citacio[29] facta non valeat neque teneat.

(In additionibus statuti folio 93°)[30].

(Et ego Nicholaus[31] Bacianus de Arimino[32] publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius et nunc notarius et cancellarius prefati domini comitis, dum predicta sic deliberarentur et reformarentur ipsis omnibus interfui, et ea, rogatus scribere, scripsi et publicavi signumque meum consuetum apposui.

✠[33]

MCCCXLIIII., indictione XII., die VI. mensis iunij.

In volumine statutorum reformacionum)[34].

81. Quod nulla persona ecclestichа possit se impedire in commissarijs nec in testamentis[35].

De testamentis[36].

(In libro reformationum communis Tragurij, scriptarum manu magnifici Francisci Lucij de scto Genesio, tunc notarij et cancellarij dicti communis sub)[37] MCCCCXI.[38] (indictione quarta[39])[40] (reperitur reformacio huiusmodi sub tenore, videlicet)[41] die XII.[42] (mensis)[43] octobris.

---

[1] Samo D. — [2] S. i C. cittę — [3] S. i C. exprimatur — [4] Samo S. i i C. — [5] S. i C. cittatio — [6] Samo S. i C. — [7] Natpis 80. glave u D., P., S. i C. — [8] Natpis 80. glave u L. — [9] L. periunij — [10] S. i C. quia — [11] S. i L. correctione, C. corretione — [12] S. i C. lo pmo, L. lib. I. — [13] S. i C. capo 26., L. cap. XXVI. — [14] L. supra — [15] S. i C. lo pmo, L. libr. pr. — [16] S. i C. capo 26., L. cap. XXVI. — [17] S. cittatus — [18] S. i C. cittatus — [19] S., C. i L. sententietur — [20] Samo D. i V. — [21] S. addatur, C. addatum, L. adatur — [22] S. i C. citte, L. citatione — [23] Samo V., P., S., C. i L. — [24] Samo P., S., C. i L. — [25] Samo V. — [26] V. quem — [27] S., C. i L. prętij — [28] Samo P., S., C. i L. — [29] S. i C. citto, L. citatio — [30] Samo S. i C. — [31] V. i P. Nicolaus — [32] V. Arimonio, P. Ariminio — [33] U D. dva krsta, jedan izmazan, drugi lijepo izveden, u V. i P. po jedan krst — [34] Samo D., V. i P. — [35] Natpis 81. glave u S. — [36] Natpis 81. glave u L. — [37] Samo P. — [38] S. 1411. — [39] S. 4. — [40] Samo P. i S. — [41] Samo P. — [42] S. 12. — [43] Samo S. —

(Super ordine testamentorum)[1].

(In generali consilio nobilium civitatis Tragurij, de mandato dominorum rectoris et iudicum, ad sonum campane et ad vocem rivarij, in sala magna palatij, more solito, congregato, captum fuit per XXti consiliarios, qui posuerunt eorum ballotas in bussola alba del sic, non obstantibus sex ballotis in bussola rubea del non)[2].

Captum fuit et obtentum[3], quod nulla persona a modo in antea possit ordinare aliquem commissarium in sua ultima voluntate, qui non sit suppositus iurisdicioni[4] temporali et dominio[5] (comiti)[6] Tragurij; et quod nullus sacerdos et[7] persona ecclesiastica et religiosa possit aliquo modo se impedire in aliquo testamento fiendo; et quod quodlibet[8] testamentum fiendum clausum debeat aperiri infra quinque dies[9] proxime venturos a die obitus testatoris. Quo aperto debeat registrari in quaterno testamentorum per notarium, qui fecerit sive scripserit dictum testamentum. (Et notarius, qui tale scripserit[10] testamentum)[11], debeat ipsum testamentum, quod non aperietur, vinculo sacramenti (notificare regimini Tragurij, et regimen vinculo sacramenti)[12] teneatur tale testamentum facere aperiri. Et pręsens reformatio debeat scribi in volumine statutorum et pro statuto debeat observari.

82. De processione in die corporis Christi.

MCCCCXV., die III. iunij.

Captum et obtentum fuit, quod de cętero quilibet nobilis de consilio Tragurij debeat et teneatur ire omni anno in die festi corporis Christi processionem circa muros civitatis Tragurij et portare cereum accensum ad minus de media libra cerę. Et quilibet artifex unum candellottum ad minus de uno solido sub pęna solidorum XX parvorum pro quolibet non observante et vice qualibet. Et quod dicti candellotti et cerei debeant pervenire fabricę ecclesię Tragurij. Et hęc reformatio debeat scribi et poni in volumine statutorum Tragurij, et quod pro statuto semper debeat observari.

83. De non augendo pretio bladi.

MCCCCXVII., die XVIII. martij.

Captum fuit, quod a modo in antea nulla persona, quę habet et vendit bladum in civitate Tragurij, et quę de cętero conducet aliquam quantitatem bladi per terram vel per mare ad civitatem Tragurij, et incipiet vendere dictum bladum, sive sit civis sive forensis, non possit aliquo modo vel inquisito colore ascendere et amontare dictum bladum sive pretium ipsius bladi ultra illud pretium, quo ad minus vendet dictum bladum conductum,

[1] Samo P. i S. — [2] Samo P. — [3] L. captum et determinatum fuit, u P. uopće nema tih riječi — [4] S. i L. iurisdictioni — [5] U S. „D.“ (t. j. kratica za „domino“) — [6] Samo S. — [7] S. sive — [8] S. quomodolibet — [9] S. quindecim dies, L. dies V — [10] L. scripsit — [11] Samo P. i L. — [12] Samo P. i L. —

donec vendiderit dictum totum bladum, sub pęna librarum XXV parvorum pro quolibet et qualibet vice; et quilibet possit accusare contrafacientes; et accusator teneatur de credentia, cuius pęnę medietas sit communis et alia accusatoris. Et hęc reformatio debeat scribi in volumine statutorum Tragurij et pro statuto perpetuo observari.

84. De modo et forma adimplendi curiam.

MCCCCXVII., die ultimo martij.

Captum fuit, quod a modo in antea, si casus contigerit, quod curia Tragurij super aliqua sententia danda propter parentellam, absentiam vel propter quamcumque aliam causam, et illi officiales, de quibus loquitur statutum, non poterint aliqua de causa adimplere curiam, quod in tali casu debeant discurrere per ordinem et gradatim cartam, in qua sunt scripta nomina omnium officialium in mutatione curię, et quę solet teneri appensa in sala palatij communis, et illi, qui poterunt interesse tali sententię in ordine, debeant et possint adimplere locum deficientium de curia. Et in casu, quod non reperirentur tot, quot sufficient, ita quod curia non poterit adimpleri de officialibus dictę curię, quod scribi debeant nomina omnium nobilium de consilio Tragurij illorum, qui tali sententię poterunt interesse, et nomina ipsorum debeant extrahi per tesseras, quousque curia sit ad plenum, non obstante aliquo statuto vel reformatione, quod vel quę loqueretur in contrarium. Et hęc reformatio scribi debeat in volumine statutorum Tragurij et pro statuto in perpetuum debeat observari.

85. De non facienda gratia emptoribus datiorum.

MCCCCXVIII., die XI. maij.

Captum fuit: quod a modo in antea, si emptor alicuius datij communis Tragurij postulaverit sibi gratiam fieri de introitu dicti datij in prorogatione termini sive in remissione solutionis dicti datij sive in totum sive in partem, aut quamcumque aliam gratiam petierit sibi fieri a consilio generali: si domini comes et iudices sive rector cum omnibus iudicibus non essent concordes, ita quod nullus eorum inter se discrepet, quod pars super tali gratia postulanda nullo modo vel inquisito colore possit nec debeat poni; et in casu, quo domini comes sive rector et omnes quatuor iudices erunt concordes, et sic partem posuerint in consilio generali, in quo consilio ad minus debeant esse quadraginta consiliarij, si pars obtinebitur per ballottas omnium consiliariorum, qui tunc erunt et reperientur in consilio, et una ballotta vel plures reperientur in bussula rubea in contrarium, quod talis pars capta et per omnes consiliaros non obtenta, sit nullius valoris, sed potius sit vana et cassa et notarius communis nullo modo debeat huiusmodi partem scribere neque ponere in libro reformationum sub pęna cassationis sui officij, et quod sit cassus ab officio notarię et perdat totum suum salarium. Et si aliquo tempore aliquis vel aliqui voluerint dispensare et abrogare pręsentem reformationem, quod ipsa reformatio non

possit aliquo modo vel quęsito colore dispensari, si domini comes sive rector et iudices omnes, nemine discrepante, non fuerint concordes, aut si ipsa pars non obtinebitur per omnes quadraginta consilios ad minus, ut dictum est. Et presens reformatio scribi debeat in volumine statutorum Tragurij, et pro statuto debeat perpetuo observari, non obstante aliquo statuto sive reformatione, quę in contrarium loqueretur.

86. Quod nemo audeat incidere ligna insulę Buę.

Die X. ianuarij.

Captum fuit: quod aliqua persona civis, forensis, habitator vel districtualis Tragurij, nobilis vel popularis, cuiuscunque conditionis existat, de cętero non debeat incidere nec incidi facere ligna neque frascas in insula Buę tam in districtu Tragurij quam Spaleti sub pęna librarum XXV parvorum pro quolibet contrafaciente et vice qualibet. Et si ligna seu fraschę incisa seu incisę in dicta insula conducentur sive reperientur in barca sive barchis, quod talis barca seu barchę omnes et sine aliqua remissione comburi debeant. Et si ligna seu fraschę portabuntur super asino sive asinis vel super quocunque alio animali, quod talis asinus sive asini vel alia animalia deveniant et devenire debeant in commune et nihilominus contrafaciens incurrat prędictam pęnam, cuius pęnę medietas sit communis et alia accusatoris. Et quod quilibet possit accusare contrafacientes. Excepto tamen, quod quilibet possit impune cum voluntate et licentia regiminis incidere spinas et genestram ac etiam frascas pro aptamine et reparatione salinarum. Et etiam licitum sit emptori introitus molendinorum communis incidi facere ligna necessaria pro politibus sive palcis et pro lastovice. Pręterea quod nemo audeat nec pręsumat accipere herbam pro equis sive asinis nisi pro suo usu, taliter quod nullus debeat herbam de dicta insula portare nec portari facere in barca sive super asinis sive in humeris, neque quovis modo extra pontem terrę firmę sub pęna librarum duarum et perdendi totam herbam pro quolibet et vice qualibet, cuius pęnę modo prędicto medietas sit communis et alia accusatoris. Et si quis portabit ligna sicca de dicta insula, comburi semper debeant. Et hęc reformatio scribi debeat in volumine statutorum Tragurij et pro statuto debeat perpetuo haberi et observari.

87. Quod pignus (mobile)[1] venditum possit redimi infra 8 dies[2] [3].

MCCCCXIX[4]., (indictione 12.)[5] die ultimo aprilis.

Captum (et obtentum)[6] fuit, quod a modo in antea, si quis suppignoraverit[7] aliquod pignus de rebus mobilibus, seu dederit aliquid alicui nomine pignoris civi, districtuali aut forensi, et illud tale pignus venditum fuerit secundum statuta et ordines civitatis Tragurij, ille, cuius erit illud

[1] Samo L. — [2] L. post dies octo — [3] U S. sa strane bilješka: „L. 3. cap. 40.“ — [4] S. 1419. — [5] Samo S. — [6] Samo S. — [7] L. suppignerabit —

pignus, possit et libertatem habeat redimendi dictum pignus pro tanto, quanto illud erat[1] venditum et deliberatum (ab illo, cui erit venditum et deliberatum)[2] infra octo dies computandos a die, quo tale pignus venditum et deliberatum erit. Et ille, cui venditum erit, teneatur et debeat omnino[3] reddere dictum pignus ipsi, qui illud suppignorabit[4] apud aliquem, recipiendo a domino pignoris ille, cui deliberatum erit, illud totum, pro quo erit venditum dictum pignus. Et si aliquod pignus deliberabitur et vendetur ad incantum publicum alicui forensi, quod talis forensis debeat dare fideiussionem[5] sufficientem de restituendo et reddendo[6] dictum pignus illi, cuius erit ipsum pignus[7]; non intelligendo de pignoribus tabernę; non obstante aliquo statuto, quod in contrarium loqueretur[8]. Et hęc reformatio scribi et poni debeat[9] in volumine statutorum et pro statuto debeat in perpetuum observari.

88. De animalibus damnificantibus[10].

MCCCCXX.[11] (indictione 13ª.)[12], die 1.[13] (mensis)[14] martij.

Captum (et obtentum)[15] fuit, quod a modo in antea quilibet tam patronus quam famulus, reperiens animalia tam grossa quam minuta, cuiuscunque generis sint, damnificantia seu transeuntia per terras suas, possit accusare, et credatur cum sacramento tam domino et patrono terrę quam famulo eius. Et quod accusatus, videlicet patronus animalium, solvat communi pro quolibet bove solidos XL[16] parvorum, pro asino XX[17], et pro animali minuto solidos II[18]. De arboribus autem incisis et ramis condemnetur accusatus secundum formam statutorum; et similiter cum sacramento credatur. Cuius medietas pęnę sit communis et alia medietas accusatoris; et accusatus emendet damnum. Et quod regimen, quod pro tempore fuerit, teneatur[19] vinculo sacramenti exigere[20] dictas pęnas et condemnationes[21]. Et quod hęc pars pro statuto habeatur. (In reformationibus folio 70.)[22].

---

1 L. erit — 2 Samo L. — 3 S. eidem — 4 L. suppignerabit — 5 S. fideiussorem — 6 S. redeundo — 7 L. erit dictum pignus — 8 L. statuto in contrarium loquente — 9 L. scribi debeat et poni — 10 U S. sa strane „L. 2. Cap. 100.“ — 11 S. i C. 1420. — 12 Samo S. i C. — 13 S. i C. 6. — 14 Samo S. i C. — 15 Samo S. i C. — 16 S. i C. 40 — 17 S. i C. 20 — 18 S. i C. 2 — 19 S. i C. tenatur — 20 C. exigiere — 21 S. i C. condemnatus — 22 Samo S. i C. —

Dodatak na I. knjigu reformacija.

Neke u uredovne zbirke neprimljene manje odluke trogirskoga vijeća, kojima se mijenjaju i nadopunjuju stariji zakoni.

(Memorie istoriche di Tragurio di Giov. Lucio, str. 498., 506., 510. i d.).

(I. a.)

1404. die ultimo octubris; in generali consilio nobilium civitatis Tragurij captum etc., quod quaecunque persona, cuiuscunque conditionis existat, tam nobilis quam popularis, tam civis, burgensis et districtualis Tragurij, et habitator condiderit testamentum, á modo in antea teneatur in ipso testamento aliquid legare pro muratione burgi secundum conscientiam de suis bonis, et si secus fecerit, testamentum non valeat, sed habeatur pro intestato ipso facto, et quod examinator et notarius vinculo sacramenti teneatur reducere ad memoriam testamenta condentium reformationem predictam et contenta in ipsa reformatione.

(I. b.)

In Christi nomine Amen. Anno nativitatis eiusdem 1353., indictione 4., regnante domino Lodovico, serenissimo rege Hungariae etc., excelso et magnifico domino domino Andrea Dandulo, inclito Venetiarum duce, vacante episcopatu per mortem Lampredij, ecclesiae Traguriensis episcopi, temporibus quidem egregij et potentis viri domini Marci Rugini, honorabilis comitis civitatis Tragurij, suorumque iudicum nobilium virorum dominorum Desse Damiani, Petri Micacij, Donati Chasoti et Ioanis Matiche. Quadernus reformationum factarum tempore dicti domini comitis, die 20. mensis februarij. Item simili modo captum et obtentum fuit in dicto consilio, congregato ut supra, per 30 consiliarios, qui eorum ballottas posuerunt in bussola alba, non obstantibus 20, qui eorum ballottas posuerunt in bussola rubea in contrarium.

Super facto camerariorum, massariorum, venditione salis et bladi.

Quod aliquis camerarius et massarius, venditor bladi et salis non possint nec debeant eligi vel adsumi ad aliquod predictorum offitiorum, si contingeret aliquem predictorum offitialium habuisse aliquod predictorum officiorum, vacare debeat per spacium 5 annorum. Ideo quod si fuerit camerarius ipse non possit eligi in massarium, venditorem bladi et salis, et sic per sequens intelligatur de predictis omnibus quatuor offitijs et quolibet predictorum, et presens reformatio vim obtineat statuti et pro statuto debeat observari.

(I. c.) De arma portandi et non portandi.

Statuimus, quod statutum (S. II. 49.), quod loquitur de non portando arma, sit dispensatum ita, quod quilibet possit portare arma, donec dominus comes duxerit inhibendum, et etiam quod nullus consiliarius in consilijs generalibus portet arma sub pena statuto contenta.

(I. d.) De oleo.

Proponimus, quod oleum, quod fit in Tragurio, ab hoc anno (1344. ?) in antea de cetero fiat in capite burgi Tragurij, videlicet a latere, qui est versus ponentem, et non alibi, sub pena librarum 40 parvorum pro quolibet et quolibet contrafaciente et qualibet vice; et quod quilibet possit accusare et habeat medietatem pene et teneatur de credentia.

(I. e.) De terminis officialium.

Placet, quod omnes officiales ordinarij de cetero durare debeant uno anno, et quod in hoc dispensata sint omnia alia statuta in contrarium loquentia, quae statuta ad aliud tempus pos. in officio ordinario proposita, et lecta fuerunt in presenti consilio generali.

(I. f.) Quod comes possit expendere de danarijs communis.

Libet, quod dominus comes de cetero possit expendere de denarijs communis, secundum quod sibi videbitur convenire ad inquirendum et inveniendum et capi faciendum malefactores et fures et quoscunque alios, qui fecerunt aliquod malum seu delictum in civitate Traguriensi, burgo et eius districtu.

(I. g.) In quo loco debeant vendi mortacinae.

Ordinamus, quod omnes mortacinae de cetero vendantur ab alio latere turris Gregorij Salinguerrae, videlicet versum ponentem, sub pena librarum 5 denariorum parvorum; et quilibet possit accusare et habeat medietatem penae et teneri debeat de credentia.

Secundi libri capita.

Privilegium.

1. De creatione et offitio estimatorum.
2. Quod estimatores creentur de anno in annum.
3. De modo administrandi res operarię.
4. De thesaurarij.
5. Quod advocati non possint refutare.
6. De pręsentationibus ad venditiones terrarum.
7. De testamentis conficiendis per modum breviarij.
8. De solutione iudicum et examinatorum.
9. De modo exequendi sententias.
10. Quod in consilio loquatur italice.
11. De examinatoribus augendis.
12. Quod sindicus possit habere alia officia.
13. De modo creandi offitiales loco absentium.
14. De sententij voluntarijs exequendis.
15. Qualiter aperiantur testamenta et legatarij cadant a iure suo.
16. Quod testantes non molestentur.
17. De sindicis et eorum offitio.
18. De electione zupani sancti Spiritus.
19. De administratione hospitalis sancti Spiritus et legato solidorum X.
20. Quod examinatores se subscribant.
21. De electoribus iudicum.
22. De successionibus ab intestato.
23. Qualiter successio bonorum et hęreditatis ad ascendentes, si non fuerint descendentes, deveniat.
24. Quod successio bonorum mulierum ab intestato morientium eodem modo procedat, ut de viris dictum est.
25. Qualiter vicini vel collatetales vocari debeant ad mensurationes terrarum.
26. De mensuratoribus creandis.
27. Quod advocati communis non possint refutare.
28. Qualiter debeant mensurari panni et rascię.
29. Quod laboratores non asportent partem eorum antequam patroni.
30. Qualiter debeant creari ęstimatores.
31. Quod donationes sine licentia comitis et curię non valeant.
32. Quod solus cancellarius communis conficiat instrumenta et testamenta.

33. Quod partes consilij non observentur, donec confirmentur.
34. Quod attinentes exeant de consilio vel camera.
35. De proclamationibus omnium alienationum.
36. Quod commissarij teneantur conficere inventarium.
37. Quod in consilio debeat ballotari secreto.
38. Quod omnes exceptis iudicibus et consiliarijs possint esse ęstimatores.
39. Quod denarij legati fabricis ecclesiarum depositentur in cancellaria communis.
40. Quod possessiones forensium laborentur.
41. De offitialibus super vijs camporum.
42. De modo colligendi olivas.
43. De ordine procedendi in causis civilibus.
44. Quod advocati eligantur per sex menses.
45. De electione thesaurarij.
46. De bonis homicidę non confiscandis.
47. Quod commissarij dativi habeant salarium.
48. Quę animalia pasculare possint in insula Buę.
49. De compromissis inter consanguineos.
50. De mensuris bladorum reducendis ad mensuras venetas.
51. De cognitis faciendis conductoribus hortorum.
52. De vijs civitatis expurgandis.
53. De solutionibus rivariorum.
54. De solutionibus sententiarum.
55. De solutionibus conductorum musti et laborantium ad dietas.
56. De appellationibus et depositione pignorum.
57. De procuratoribus ecclesiarum sanctorum Dominici et Francisci.
58. De procuratoribus ecclesiarum iuris patronatus nobilium.
59. Quod bona temporalia non alienentur.
60. Quod quilibet possit legare pro salute animę.
61. Quod omnes nobiles possint ire ad capellum in electione iudicum.
62. Quod quilibet nobilis possit esse consiliarius.
63. Quod quilibet nobilis teneatur ire ad consilium.
64. Quod dies sancti Hieronymi sit festus.
65. De pęna non venientium ad consilium.
66. Quod districtualibus reddatur ius die sabbati.
67. Quod dies sancti Sebastiani sit festus.
68. Quod carnes vendantur ad maccellum ad stateram.
69. De posthumis.
70. De modo vendendi res operarię.
71. De solutionibus cancellariorum.
72. De monialibus peregrinis non acceptandis sine licentia consilij.
73. Quod pacta ultra instrumenta non valeant.
74. De modo consignandi thesaurum.
75. Quod salariati ballottentur annuatim.
76. Quod oratores non excedant commissionem.
77. De electione operarij.
78. De ordine proclamandi venditiones.
79. Quod non possit uti pignore.

80. De tempore consignandi thesaurum.
81. De officio sindicorum in consilio.
82. Quod operarij non possint refutare.
83. De sententijs arbitrarijs decretandis.
84. Quod nobiles sciant legere et scribere.
85. Quod legitimati per subsequens non possint esse nobiles.
86. De matrimonijs nobilium.

Reformationum. Liber secundus.

Privilegium.

Thomas Mocenigo, Dei gratia dux Venetiarum etc[1]: Universis et singulis tam amicis quam fidelibus, et tam pręsentibus quam futuris pręsens privilegium inspecturis tenore pręsentis nostri privilegij facimus manifestum, quod comparuerunt ad pręsentiam nostram egregij et sapientes viri dominus Blasius Miles, ser Nicolaus dictus Buffalo, Ser Simon de Sobota et ser Petrus Matthęi de Chiudis, ambasciatores communitatis nostrę Tragurij, et post humilem et devotam recommendationem factam pro parte dictę communitatis nostro dominio porrexerunt certa capitula, supplicantes, ut dignemur dicta capitula eis concedere et confirmare. Nos verro volentes erga dictam communitatem nostram Tragurij benignitatem et gratiam nostram ostendere, dictis capitulis responsiones nostras fecimus, quorum capitulorum et responsionum tenor talis est, videlicet[2]:

Primo[3] quod omnes nobiles et populares tam ecclesiastici quam seculares et[4] quilibet eorum suo permaneant in gradu suisque rebus tam mobilibus quam stabilibus possidendo gaudeant[5] aliqua sine molestia et turbatione, secundum libertates, statuta et consuetudines, alias per serenissimum nostrum[6] dominium eis concessa, approbata et ratificata, quorum originalia hic habemus.

Respondemus, quod sumus contenti et placet nobis, quod omnes, nobiles et populares tam ecclesiastici quam seculares et quilibet eorum permaneant in suo gradu et gaudeant suis rebus tam mobilibus quam stabilibus sine aliqua contradictione. Non intelligendo episcopum Tragurij, quem nolumus in civitate nec districtu Tragurij stare debere, nec redditus episcopatus habere, nec alios rebelles nostros.

Item quod[7] commune Tragurij sit in libertate seu bailia[8] nobilium tragurensium[9], sicut[10] semper fuit, cuius valor est circa II mille[11] ducatorum, de quo salarium comiti[12] solvitur, medicis, cancellarijs[13], magistro scholarum[14], aromatarijs, suprastantibus, barbitonsoribus, rivarijs et alijs

---

[1] U Ljubića: Listine o odnošajih izmedju južnoga Slavenstva i Mletačke republike, knj. VIII., str. 29. i d.: „God. 1420. 29. srpnja u Mletcih. Odgovor na molbe senatu podnesene od poslanika trogirskih" — [2] U Lj. mjesto tog uvoda: „1420. die XXVIIII. iulii. Quod ad capitula nostro dominio porrecta per ambassiatores comunitatis Tragurij respondeatur ut infra" — [3] Lj. Et primo ad primum capitulum continentie huius. Primo — [4] Lj. ac — [5] Lj. gaudeat — [6] Lj. vestrum — [7] Lj. Ad secundum continens, item quod — [8] Lj. balia — [9] L. Trag. — [10] Lj. hoc — [11] L. $\frac{M.}{II.}$ — [12] Lj. comitis — [13] Lj. cancellario — [14] Lj. scolarum —

officialibus[1], de quo et si modicum remanebit, illud in necessarijs dicti communis[2] operetur.

Respondemus, quod de introitibus communis Tragurij solvi mandabimus salarium comitis per nos illuc destinandi, medicorum, cancellariorum, magistri scholarum[3], aromatariorum, suprastantium, barbitonsorum, rivariorum, et aliorum officialium. Et si aliquid superabundabit[4], de eo disponemus, sicut nostro dominio videbitur.

Item[5] quod eligamus comitem de consilio maiori serenitatis vestrę ad salarium communis nostri, tantum ad salarium, quantum nunc disponet vestra serenitas. Qui comes habeat solus libertatem in criminalibus secundum statuta; in civilibus vero una cum iudicibus secundum statuta.

Respondemus, quod eligemus[6] comitem nostrum mittendum Tragurium, prout eligimus[7] alios nostros comites Jadrę et Sibenici, cui comiti committemus, ut rationem et iustitiam faciat; ut[8] dictam civitatem et homines ipsius et districtum[9] regere debeat in civilibus cum tribus iudicibus nobilibus dictę terrę secundum statuta et consuetudines suas. Et quicquid[10] per maiorem[11] partem eorum, quę maior pars intelligatur esse illa, in qua erit comes noster, terminatum fuerit, sit firmum, prout fit[12] et servatur in civitatibus nostris Jadrę et Sibenici[13]. Qui iudices eligi debeant de tribus in tres menses. In criminalibus autem solus comes noster iudicare debeat secundum formam statutorum civitatis nostrę Tragurij.

Item quod[14] diva dominatio vestra non ponat in civitate vel districtu aliquod novum datium, gabellam seu tributum; nec faciat fieri novum fortilitium[15] seu castrum, cum totum spatium civitatis sit parvum, et castra construendo civitas desolabitur.

Respondemus, quod volumus facere in civitate nostra Tragurij illa fortilitia[16], quę nobis videbuntur pro bono et securitate civitatis (nostre)[17] prędictę. Ad factum autem datiorum dicimus, quod reddimur certi, quod ita fideliter se gerent erga nostrum dominium, quod eos habebimus in futurum gratiose recommissos.

Item quod[18] omnibus tam nobilibus quam popularibus[19], qui tempore nunc instantis guerrę aliquid abstulerunt tam per terram quam per mare, vestrę gratia serenitatis eis parcere condescendat[20], taliter quod propter hoc ab aliquo non possint conveniri nec constringi ad restituendum[21].

Respondemus, quod fiat.

Item quod[22] nobiles, qui nunc in isto tempore reperti fuerunt extra civitatem, ut est Donatus de Casottis[23], Nicolaus Petri cum filio, filius domini Blaschi Andreę, filius Nicolai dicti Buffal[24], possint ad propria cum gratia vestrę serenitatis remeare.

---

[1] Lj. officijs — [2] Lj. comitis — [3] Lj. scolarum — [4] Lj. superhabundabit — [5] Lj. Ad tertium huius tenoris. Item — [6] S. i C. elligemus — [7] S. i C. elligimus — [8] L. i Lj. et — [9] L. i Lj. districtus — [10] L. quidquid — [11] C. magiorem — [12] L. sit — [13] L. Sebenici — [14] Lj. quartum huius continentie. Item quod — [15] Lj. fortilicium — [16] Lj. fortilicia — [17] Samo Lj. — [18] Lj. Ad quintum continens. Item quod — [19] L. prop. — [20] Lj. condescedant — [21] Lj. restitutionem — [22] Lj. Ad sextum sequens. Item quod — [23] Lj. Casotis — [24] Lj. Bufal —

Respondemus, (quod volumus)[1], quod dicti IIII[2] contenti in dicto capitulo et etiam Jacobus Testa, per eos oretenus nominatus[3], possint ad libitum suum redire, dummodo non sint rebelles aut banniti de terra prędicta. Sed volumus, quod illi, qui iverunt in Hungariam, primo veniant Venetias ad pręsentandum se nostro dominio, et habeant terminum mensium sex.

Item petunt[4] de gratia speciali, quod vinum traguriense solvat Venetijs ducatum unum cum dimidio pro amphora[5]; et quod proprij Tragurienses non solvant ripam[6], sicut alias fuit.

Respondemus, quod sumus contenti, quod de vino suo, quod ipsi Tragurienses conducent vel mittent Venetias, quod vinum sit (natum et)[7] extractum de[8] territorio Tragurij[9], solvant illud datium, quod solvunt et solvent fideles nostri Sibenici; ripam[10] autem solvere debeant, prout solvunt alij vina vendentes[11], quia ista solutio spectat specialibus personis[12][13].

In pręmissorum autem fidem et evidentiam pleniorem pręsens privilegium fieri iussimus et bulla nostra plumbea penitus muniri[14].

Datum in nostro ducali palatio die ultima mensis iulij, indictione XIII., MCCCCXX[15].

1. De creatione et officio extimatorum.

MCCCCXXIII., die XX. maij.

Quia in exstimationibus, quę fiebant super possessionibus et executione solutionis sententiarum, de novo semper oportebat creari novos extimatores, qui plerumque refutabant et etiam partes multoties non contentabantur, propter quod res deducebantur in longum in pręiudicium creditorum. Ideo vadit pars dominorum comitis et iudicum:

Quod in pręsenti consilio fiant sex extimatores ad scrutinium super extimatione possessionum debitorum, in quarum tenutam creditores intrabunt pro sua solutione; duraturi tantum, quantum iudices durant; et sic successive fieri debeant, quando iudices fiunt. Et quotiescumque erit oppor-

---

[1] Samo Lj. — [2] Lj quatuor — [3] Lj. nominato — [4] Lj. Ad septimum huius tenoris. Item petunt — [5] Lj. anphora — [6] Lj. rippam — [7] Samo Lj. — [8] Lj. in — [9] Lj. Tragurri, L. Trag. — [10] Lj. rippam — [11] Lj. vina Venetia — [12] Lj. personis. De parte 71 — [13] Već otpisom mletačke vlade od 8. svibnja 1313. (Por. Smičiklas: Codex, VIII., str. 334.) bilo je određeno: „Primo enim, quod vinum de Tragurio tale datium solveret ad exitum civitatis nostre, quale solvere consuevit vinum de Arbo. Secundo quod deputaretur locus specificatus in Venetijs, ubi vinum de Tragurio venderetur. Tertio quod homines de Tragurio a quarantesimo solvendo totaliter absoluti redderentur. Quarto quod permitteremus de gratia, quod possetis extrahere de Venecijs, seu extrahi facere sine datio aliquo legnamen ad valorem libras 8 grossorum“ — [14] Mjesto ovoga svršetka Lj.: Volunt suprascriptas responsiones, excepto super facto introitus, quod volunt, quod respondeatur, quod introitus civitatis nostre Tragurij veniant in nostrum comune, de quibus faciemus fieri illas expensas, que nobis videbuntur necessarie. De parte 12, de non 2, non sinceri 2. — [15] Toga datuma u Lj. nema —

tunum, ipsos debere exercere suum officium in extimando aliquam possessionem, quod tunc per dominum comitem, qui pro tempore erit, extrahantur duo ex dictis exstimatoribus per tesseras, qui duo pro tunc debeant extimare. Sed si aliquis eorum, qui extrahentur, non posset dictę ęstimationi interesse propter parentellam alicuius partis, quod loco talis non valentis interesse, extrahatur similiter per tesseras unus ex alijs exstimatoribus. Qui extimatores creandi, non possint refutare officium, pęna librarum X pro quolibet refutante. Et si dicti duo non essent concordes in extimando, quod tunc extrahatur unus tertius, qui cum illis duobus habeat exstimare, et quidquid extimatum fuerit per maiorem partem eorum trium, sit firmum. Pro suo vero labore et solutione habere debeant dicti extimatores, quandocunque extimabunt illud, quod erit taxatum per dictum comitem et iudices. Hoc addito, quod ipsi ęstimatores non possint eligi, nisi secundum quod eliguntur iudices; videlicet, quod non possit aliquis ęstimator, qui fuerit, de novo creari, nisi transacta una curia. Et quod hęc reformatio a modo in antea habeatur pro statuto, et observetur ac poni et scribi debeat in volumine statutorum.

2. Quod ęstimatores creentur de anno in annum.

MCCCCXXVI., die XXII. februarij.

Quia in parte capta super ordine extimatorum creandorum pro ęxtimatione possessionum, in quarum tenutam creditores intrant, continetur, quod ipsi ęstimatores eligantur et creentur de tribus in tres menses, quorum electio, cum fiat ad scrutinium, longa est, et interdum tam dominus comes quam nobiles occupati circa negotia, cum incommodo stent in dicta electione, ac etiam ut alia addantur necessaria in dicta parte; vadit pars dominorum prędictorum:

Quod ęstimatores prędicti ad pręsens eligendi durent per unum annum, et sic successive eligantur de anno in annum; cum additione et correctione, videlicet. Quod si aliquis dictorum ęstimatorum eligendorum de pręsenti vel in futurum erit creatus iudex, et ipse talis voluerit acceptare iudicatum refutando ęstimatoriam, quod dominus comes pręsens, vel qui pro tempore fuerit, debeat eligere unum extimatorem, quem voluerit, loco illius, qui iudicatum accipiens, reffutaverit extimatoriam; et talis, factus per dominum comitem, sit firmus, ac si esset in pręsenti consilio generali factus. Pręterea quod ipse talis iudex non cadat ad pęnam librarum X parvorum, si extimatoriam reffutaverit, et similiter ipse electus iudex existens extimator non cadat ad pęnam statutorum de his, qui refutant esse iudices; ita quod remaneat in arbitrio eius velle acceptare vel non iudicatum, et refutare extimatoriam vel non, sine aliqua pęna.

3. De modo administrandi res operarię.

Quia pium et sanctum est pro utilitate ecclesiarum vigilare, et christianorum est solicitos esse in ijs, quę spectant ad augmentum ecclesiarum

ędificatarum ad honorem Dei et eius gloriosę matris virginis Marię et sanctorum suorum, ad hoc ut operarij ecclesię sancti Laurentij. protectoris huius civitatis, sint magis soliciti in exigendis introitibus operarię, vadit pars:

Quod a modo in antea omnes operarij futuri debeant vendere introitus operarię personis sufficientibus et securis ad solvendum et ultra hoc accipere ab emptoribus bonam et idoneam plezariam de solvendo taliter, quod possint habiliter exigere introitus et denarios dictę operarię tempore officij sui. Quam plezariam, si non acciperent et non exigerent denarios ab emptoribus, deffectu plezarię, quod solvere debeant de suis proprijs denarijs et bonis totum id, quod suo deffectu non exigerent in tempore officij sui. Item quod dicti operarij non possint facere aliquas expensas in dicta operaria a libris X supra sine scientia et consilio domini comitis et suorum successorum ac domini episcopi seu capituli, quando episcopus abesset a civitate, intelligendo tamen, quod operarius, qui pro tempore erit, debeat esse in consilio cum ipsis dominis super deliberatione dictarum expensarum faciendarum.

4. De thesaurarijs.

Item captum fuit, quod addatur parti alias captę de thesaurario creando, quod a modo in antea ille, qui erit creatus thesaurarius ecclesię sancti Laurentij, non possit reffutare, pęna librarum X parvorum. Et post dictam partem captam, quod in ipsa parte non continetur de modo servandi inventarium thesauri, nec etiam in alia parte capta die XXII. decembris MCCCCXXIII. sit aliqua mentio de ipso inventario conficiendo per dominum comitem, declaratum fuit, quod dictum inventarium conficiendum per thesaurarios servari debeat et registrari in cancellaria communis ad hoc, ut de ipso semper habeatur notitia.

5. Quod advocati non possint refutare.

MCCCCXXV., die XXVII. februarij

Quia plerumque contingit, quod advocati, qui creantur per dominum comitem et iudices secundum consuetudinem, refutant officium suum advocarię, quę res cadit in sinistrum non modicum curię ipsius domini comitis et damnum maximum personarum litigantium et causas habentium in iuditio; vadit pars dominorum comitis et iudicum:

Quod a modo in antea advocati curię, qui creabuntur de pręsenti et in futurum, quoquo tempore debeant et teneantur suum officium acceptare et nullo modo refutare possint sub pęna librarum X parvorum pro quolibet non acceptante et refutante, quam pęnam dominus comes pręsens et futurus teneantur omnino et inremissibiliter exigere ita et taliter, quod tali refutanti nihil de dicta pęna remittatur.

6. (Si vendiderit quis[1] possessionem suam alicui)[2]. (De presentationibus ad venditiones)[3] (terrarum)[4] (ponentium)[5].

MCCCCXXV[6]., die XVII.[7] (mensis)[8] octobris.

Item vadit pars dictorum dominorum pro statuto observanda, quod si aliquis vendiderit possessionem suam alicui per instrumentum, et is, qui emit[9], appropriaverit in se, sive possessum acceperit dictę possessionis, et aliquis propinquus vel collateralis de prole vendentis contradicere vel se pręsentare aut clamare voluerit, possit[10] infra XXX[11] dies post factam[12] proclamationem[13], fiendam[14] tribus diebus dominicis ut infra: si tempore proclamationis in civitate pręsens fuerit; et si non esset pręsens in civitate Tragurij, quod possit hoc facere infra tres menses. Hoc facto dominus comes cum suis iudicibus ad instantiam propinqui vel colateralis[15], si requisivit[16], debeat defferre[17] sacramentum, tam emptori quam venditori, in quo iuramento iurent, quod in ista vendicione[18] non intervenit[19] aliqua fraus, (nec)[20] fictio seu deceptio vel alia pactio seu secreta promissio sit inter eos, et quod[21] dicta vendicio[22] est pura et simplex. Et quantumcumque cum iuramento precij[23] expresserint, tantum ille propinquus vel collateralis (dabit vendenti; et si voluerit accipere propinquus vel collateralis)[24] dictam[25] possessionem in se, statim[26] dabitur ei, et venditio fiet sibi accepto antea ab eo pretio dictę possessionis. Sed si precium[27] non haberet, quod tunc habeat terminum pręsentem[28] unius mensis[29] facta proclamacione[30], remanente possessione apud emptorem; et absens (terminum)[31] trium mensium computandorum a die emptionis, et tunc soluto precio[32] ei fiet vendicio[33], ut prędicitur[34]. Ita tamen declarando[35], quod in omnibus gradibus consanguinitatis tam in linea descedenti quam ascendenti sive collaterali, quicunque propinquior[36] de prole masculina fuerit, cęteris alijs pręponatur[37] ad emendum. Sed si non fuissent[38] descendentes et ascendentes et collaterales de prole masculina[39], eodem modo possint se pręsentare et clamare superdictam[40] possessionem[41] venditam[42] descendentes et ascendentes et collaterales per lineam femininam, prout de supradictum est de prole masculina. In omnibus autem dictis casibus propinqui semper pręponantur collateralibus ad emendum. Quę quidem omnia locum habeant, quando venditio facta fuerit per publicum instrumentum, et tunc propinquo vel collaterali dominus comes cum suis

[1] S. i C. quis vendiderit — [2] Samo P., S. i C. — [3] Samo S., C. i L. — [4] Samo L. — [5] Samo S. i C. — [6] S. 1425., C. 1415. — [7] S. i C. 27. — [8] Samo S. i C. — [9] L. emerit — [10] C. posit — [11] S. i C. 30 — [12] S. i C. facta — [13] S. i C. proclamatione — [14] S. i C. fienda — [15] S., C. i L. collateralis — [16] S., C. i L. requisiverit — [17] P. facere, S. defere — [18] S., C. i L. venditione — [19] S. i C. fuerit, L. intraverit — [20] Samo P. — [21] P. sic — [22] S., C. i L. venditio — [23] S., C. i L. pretij — [24] Samo S., C. i L. — [25] S. i C. dicta — [26] C. statitim — [27] S., C. i L. pretium — [28] P., S. i C. presens — [29] L. mentis — [30] S., C. i L. proclamatione — [31] Samo P. i L. — [32] S., C. i L. pretio — [33] S., C. i L. venditio — [34] C. prędictum — [35] S. i C. declarato — [36] P. propinquiorum — [37] C. prefereatur — [38] C. fuisset — [39] S. i C. Sed si non f. de prole masculina descendentes et ascendentes et collaterales — [40] S. i C. supradicta — [41] S. i C. possessione — [42] S. i C. vendita —

iudicibus faciat fieri instrumentum, in quo contineatur, quod vendicio[1], tradicio[2] proprietatis et missio in possessionem, quę inde facta fuerit, valeat[3] isti[4] propinquo vel collaterali. Hoc tamen lucidius de proclamationibus declarato, quod, quando quis vendiderit, ut supra dictum est, venditor et emptor debeant[5] se pręsentare[6] domino comiti et iudicibus et hoc notificare, qui dominus comes et iudices faciant tunc stridari et proclamari, qualiter talis vendidit talem rem infra tales confines; ea propter, si aliquis, cuius interest[7] propter propinquitatem vel collateralitatem, vult eam habere, debeat[8] comparere coram eis infra XXX[9] dies, ut supra dictum est. Si autem venditor observare recusaverit[10] ordinem superius specificatum, et dicta causa deducta fuerit coram domino comite cum[11] suis iudicibus, tunc dominus comes cum prędictis[12] iudicibus cogant eum observare modum (et ordinem)[13] (suprascriptum[14], aliter venditio sit nulla[15]. Quę omnia observentur in venditione)[16] (minori libris 100)[17], quę sit[18] a libris C[19] supra. Inde vero infra debeant se pręsentare coram domino comite et iudicibus, qui dent[20] eis sacramentum, ut supra; et fiat una sola proclamatio[21], in qua propinqui et collaterales possint se pręsentare, habendo terminum dierum octo[22] ad se pręsentandum, et aliorum dierum octo ad solvendum pretium, si possessionem habere voluerint. Pręterea si in futurum reperietur[23], eos periurasse, quod puniantur, ut[24] periuri. Et quia[25] posset[26] contingere, quod duo vel plures propinqui vel collaterales essent in eodem gradu propinquitatis vel collateralitatis, qui se pręsentassent[27], quod tunc in presencia[28] domini comitis et iudicum debeant proijcere[29] tesseras inter se, et ille, cui per tesseras continget, habeat illam talem possessionem. (Que pars capta et firmata[30] fuit per omnes consiliarios)[31].

Dodatak glavi 6.

(In reformatione magistri Maphei Cavazza reperitur 99.)[32].

(Quod venditiones fiendę de re pignorata sub nomine venditionis non proclamentur.

Millesimo, indictione, die, mense novembris, in eodem consilio.

Cum die 27. mensis octobris pręteriti esset capta quędam pars in generali consilio super ordine possessionum venditorum per instrumenta et qualiter debeant fieri proclamationes ad hoc, ut propinqui et collaterales possint tales possessiones emere, in qua parte generaliter dictum de quaque venditione nulla facta exceptione. Et cum multi inpignoraverint sub modo

---

[1] S., C. i L. venditio — [2] S., C. i L. traditio — [3] S. valeant, C. volenti — [4] S. i C. ipsi — [5] P. debeat — [6] S. i C. presentari — [7] C. intereset — [8] C. debet — [9] S. i C. 30 — [10] S. i C. venditor recusaverit observare — [11] S. i C. et — [12] S. i C. suis — [13] Samo P. i L. — [14] L. supradictum — [15] L. venditio nulla sit — [16] Samo S., C. i L. — [17] Samo S. i C. — [18] S. i C. sunt, L. est — [19] S. i C. 100 — [20] P. debeat — [21] L. una proclamatio sola — [22] S. i C. 8 — [23] S. i C. reperiretur — [24] S. i C. uti — [25] L. quoniam — [26] C. possit — [27] C. pręsentaverit — [28] S., C. i L. pręsentia — [29] P. proicere — [30] P. firma — [31] Samo P. i S. — [32] Samo S. —

venditionis certas eorum possessiones pro minori pretio, quam valeant, unde volentes rehabere suas possessiones per viam revenditionis sibi fiendę secundum instrumenta gratię, ut est de consuetudine, possent habere et pati maximum damnum, si de eis possessionibus proclamationes fierent, et propinqui seu collaterales emerent illas pro tali pretio, et bonum sit providere facientibus instrumenta, quod tales personę non recipiant damnum, capiatur partem et addatur parti supradictę:

Quod dictę revenditiones fiendę de talibus possessionibus pignoratis, ut est dictum, usque in presentem diem fiant de plano inter ipsas partes secundum tenorem instrumenti gratię et non subiaceant conditionibus talium proclamationum aliquomodo, sed totaliter in his revenditionibus fiendis de possessionibus pignoratis et venditis usque in diem supradictę partis, ipsa pars sit coni(un)cta. Quę pars capta fuit unanimiter per omnes nemine discrepante. In reformatione Maphei reperitur folio 100)[1].

7. De testamentis conficiendis per viam[2] breviarij.

MCCCCXXV[3] (indictione 3.a)[4] die XXVII.[5] octobris.

Quoniam[6] (multoties)[7] notarij et cancellarij (civitatis)[8] Tragurij (non)[9] valent (multoties)[10] ad villas accedere pro testamentis condendis et ob carentiam pręsentię[11] notariorum multę personę tam mares[12] quam fęminę intestatę[13] decedunt. super quo bonum est et rationabile providere[14], ne homines intestati decedant, et ut ob ipsorum bona lites et discordię non oriantur; vadit pars dominorum comitis et iudicum[15], in generali consilio nobilium civium Tragurij, more solito congregato (et)[16] a modo in antea pro statuto firmiter observari debeat:

Quod si quis tam masculus quam fęmina, qui et quę possit[17] rationabiliter et de iure testari, cum esset infirmus vel infirma in comitatu et districtu civitatis Tragurij, (et)[18] voluerit ordinare suam ultimam voluntatem (et disponere bona sua)[19] per modum breviarij, coram tribus testibus fide dignis districtualibus sive civibus[20] videlicet. et non forensibus, dicat et ordinet, qualiter post ipsius mortem vult et intendit bona sua disponere et ordinare seu legare. Postea vero illi vel ille[21], qui volent[22] tale breviarium et talem ordinationem facere relevari in publicum, accedat ad dominum comitem Tragurij, qui pro tempore fuerit[23], et suos iudices declarando sibi, quod talis ordinavit[24] facta sua et disposuit de suis bonis in pręsentia talium testium, quorum nomina immediate[25] debeat[26] exprimere; tunc dominus comes faciet[27] ipsos testes cum debito iuramento examinare, ipsisque exa-

[1] Samo S. i C. — [2] L. modum — [3] S. i C. 1425. — [4] Samo S. i C. — [5] S. i C. 27. — [6] L. Quia — [7] Samo L. — [8] Samo L. — [9] Samo S. i L. — [10] Samo S. i C. — [11] C. presentarę — [12] C. homines — [13] L. intestati — [14] L. super quo bonum est providere et rationabiliter — [15] C. iudicium — [16] Samo S. i C. — [17] L. possint — [18] Samo S. i C. — [19] Samo L. — [20] C. civitatis — [21] L. ille vel illi — [22] C. volunt — [23] L. erit — [24] C. hordinavit — [25] C. imediate — [26] L. debeat immediate — [27] S. i C. faciat —

minatis, per rivarium communis stridare[1] in lodia[2] magna communis semel et super pontem[3] terrę firmę ac apud ecclesiam[4] prędicatorum in burgo tribus diebus dominicis successive sequentibus, quod propter mortem talis de tali villa, qui in tali loco obijt sub tali die, et talis vult facere (fieri)[5] breviarium, et in publicum relevari ea[6], quę[7] ipse defunctus de bonis suis disposuit et ordinavit in pręsentia testium; propterea si aliquis vult contradicere, debeat coram domino comite et iudicibus[8] comparere infra dies triginta[9] uti iuribus suis circa dictam ordinationem[10], quibus diebus XXX[11] transactis et nullo contradicente, (dominus comes cum suis iudicibus et tribus consiliarijs, facto partito inter eos ad bussulos et ballotas[12], si per eos aut per maiorem partem eorum confirmatum fuerit dictum breviarium, auctoritatem)[13] tribuant relevandi in publicum dictum breviarium; et tale breviarium seu ordinatio et dispositio, facta in pręsentia testium ut supra, valeat et[14] teneat, ac si esset testamentum factum et scriptum manu publici notarij in pręsentia testium et examinatoris. Sed si ille vel illi, qui volunt[15] facere relevare[16] tale breviarium, si fuerit pręsens, infra[17] quindecim[18] dies, et absens infra[19] mensem post mortem testatoris, et faciendo[20] breviarium non notificasset[21] hoc domino comiti et iudicibus faciendo proclamari, ut dictum est; quod postmodum nullo modo possit fieri facere[22] tale breviarium, immo[23] habeatur defunctus vel defuncta pro intestato[24]. Firmato semper et declarato, quod si talis defunctus vel defuncta suum condiderit testamentum scriptum per notarium solemniter secundum consuetudinem (civitatis et loci, ubi testator obierit; quod tale testamentum)[25] pręvaleat breviario, quod breviarium in dicto casu sit nullum, sed testamentum teneat, ut dictum est. (Quę pars posita capta fuit)[26]. (In reformationibus, folio 97.)[27]

8. De solutione iudicum et examinatorum.

MCCCCXXV., die XXVII. octobris.

Per pręsentem partem, quę vadit, est laudabiliter statuendum, ut publico commodo officia diligentius observentur:

Quod a modo in antea quilibet examinator pro omni instrumento, cuiuscunque generis et conditionis existat, et etiam testamento, ad quod fuerit pręsens, habere debeat solidos IV parvorum, videlicet duos, quando instrumentum stipulatur, seu testamentum conficitur et ordinatur; et duos, quando ipse examinator se subscribit, dum extractum est in publicam formam, intelligendo de instrumentis et testamentis confectis seu conficiendis in civitate, burgo et hortis Tragurij. Sed si continget aliquem examinatorem

[1] L. stridetur — [2] L. logia — [3] C. ponentem — [4] S. i C. ęcclesia — [5] Samo S. i C. — [6] S. i C. et — [7] S. i C. quod — [8] S. i C. iudices — [9] L. XXX — [10] C. dictas ordinationes — [11] S. i C. 30 — [12] L. ballottas — [13] Samo S. i L. — [14] L. ac — [15] C. voluerit — [16] L. relevari — [17] L. in — [18] L. XV — [19] L. in — [20] L. facientes — [21] L. notificassent — [22] L. facere fieri — [23] S. i C. imo — [24] S. i C. intestata — [25] Samo S. i L. — [26] Samo S. i C. — [27] Samo S. i C. —

ire ad villas seu campum, in taxatione domini 'comitis, qui pro tempore fuerit, remaneat, quantum habere debeat ille talis examinator, considerans distantiam villarum seu locorum, ad quas et quę ibit. Pręterea, quod iudices, coram quibus aliqua venditio alicuius animalis seu animalium iuxta consuetudinem fiet, debeat habere solidos IV pro quolibet animali, videlicet duos ab emptore et duos a venditore.

(In reformationibus reperitur folio 98.)[1]

9. De modo (et ordine)[2] exequendi sententias (a libris 20 infra et sollutione militis pro exequtione eorum)[3].

(Die XXII. novembris)[4]

Quia in statutis voluminum[5] statutorum (communis Tragurij)[6] libro primo, capitulo XXXVIII.[7], (in quibus)[8] fit mentio et datur modus et ordo de exequtione[9] sententiarum et solutionibus[10] fiendis creditoribus contra suos debitores, non declaratur magis de sententijs magnę quantitatis quam parvę, sed generaliter loquitur et modus datur in prędictis exequtionibus[11] et solutionibus, quę res cedit et cedere posset in incommodum tam creditoris quam debitoris, cum de omni minima quantitate debitor posset[12] dicere, intra tenutam meorum bonorum, quod certe inconveniens est; ad hoc ut creditores possint[13] consequi suam solutionem: vadit pars dominorum comitis et iudicum in consilio generali nobilium Tragurij statuti robur et vim perpetuis temporibus obtentura.

Quod a modo in antea nullus debitor usque ad libras viginti[14] et de XXti[15] libris infra possit dicere, intra[16] (in)[17] bonis meis[18] stabilibus, sed sententia contra eum debeat exequtioni[19] mandari in suis bonis mobilibus vel (personaliter)[20] deteneatur[21], si bona mobilia non haberet. Pręterea quia in libertate militis domini comitis erat accipere omnem solutionem, quam valebat[22] pro exequtione[25] facta per eum de talibus sententijs, quod minime honestum est, declaretur per pręsentem partem: Quod miles domini comitis pręsens[23] et futurus[24] habere debeat pro exequtione[25] alicuius sententię de libris Xm[26] infra (et usque ad libras X)[27] solidos quinque[28] parvorum pro qualibet; a dictis vero libris (X)[29] supra usque ad XX et ab inde infra usque ad X habeat solidos X pro qualibet sententia. (Qua pars capta fuit per consiliarios 26, qui posuerunt eorum ballottas in bussula alba de sic, non obstantibus quatuor repertis in bussula rubea de non)[30].

(Millesimo, indictione quidem 6. (?), die 22. mensis novembris)[31].

---

[1] Samo S. i C. — [2] Samo S. i C. — [3] Samo S. i C. — [4] Samo L. — [5] L. Quia in volumine — [6] Samo S. i C. — [7] S. i C. 38. — [8] Samo S. i C. — [9] L. executione — [10] S. i C. sollutionibus — [11] L. executionibus — [12] L. possit — [13] L. possent — [14] L. XX — [15] L. XX — [16] S. i C. intromissioni — [17] Samo L. — [18] L. meis bonis — [19] L. executioni — [20] Samo S. i C. — [21] L. detineatur — [22] L. volebat — [23] C. presenti — [24] C. futuris — [25] L. executione — [26] L. X — [27] Samo S. i C. — [28] L. V — [29] Samo L. — [30] Samo S. i C. — [31] Samo S. i C. —

10. Quod in consilio loquatur italice.

MCCCCXXVI., die XXII. maij.

Quia italica lingua et idioma latinum inter alia idiomata est merito prȩferenda, ad hoc ut nobiles civitatis Tragurij assuescant latino sermoni, quem alias habebant, sed longa dessuetudine derelictum est, et etiam ut dominus comes prȩsens et futurus intelligant, quod in consilio disputatur, et ut iuvenes nobiles clare discant linguam prȩdictam, vadit pars dominorum comitis et iudicum: Quod a modo in antea nullus nobilis in generali consilio, ut nunc congregato et pro tempore congregando, audeat vel prȩsumat modo alio in suis arrenghis vel sedendo super banchis loqui aliter quam in lingua latina et italico sermone, pȩna solidorum quatuor pro quolibet et qualibet vice; et quilibet possit accusare et habeat medietatem dictȩ pȩnȩ; quam quidem pȩnam dominus comes prȩsens et futurus sub vinculo sacramenti teneatur et debeat irremissibiliter exigere a quolibet contrafaciente.

11. De examinatoribus augendis.

Occurrit plerumque, quod propter hominum occupationes examinatores non possint haberi ad stipulationes instrumentorum et ordinationes testamentorum propter parvitatem eorum, quod est in prȩiudicium contrahentium; prȩterea contingit, quod plures creantur examinatores fratres et propinqui, quod etiam iniquum est, cum aliter et ipsi examinatores subrogantur loco iudicum vel consiliariorum in cognitionibus sententiarum, ideo vadit pars dominorum comitis et iudicum:

Quod a modo in antea fiant et fieri debeant duo alij examinatores ultra illos sex, qui creantur vigore statuti, ita quod sint octo examinatores in totum, qui debeant exercere suum officium per annum cum illis modis, datis per dictum statutum de examinatoribus. Item quod de cȩtero duo fratres aut duo consanguinei simul, aut aliquis alter propinquus, aut de una domo aut progenie, qui se expellant de consilio, dum negotium alicuius tractatur, non possint aut possit modo aliquo creari et eligi examinatores, prout non possunt esse simul iudices.

12. Quod sindicus possit habere alia officia.

Item captum et obtentum fuit, quod illi, qui de cȩtero creabuntur sindici communis, possint etiam creari iudices et habere alia officia ipso durante sindicatu, aliquo statuto seu reformatione in contrarium loquentibus non obstantibus.

13. De modo creandi officiales loco absentium.

Die XXII. augusti.

Cum occurat sȩpissime, quod ex officialibus, factis et creatis per generale consilium Tragurij, aliqui deficiunt, stantes extra civitatem, unde officium patitur incommodum, et sit bonum providere propter publicum bonum, vadit pars dominorum comitis et iudicum:

Quod quotiescunque contigerit, aliquem officialem abesse tam ex illis, qui creantur per consilium, quam qui creantur in mutatione curię per dominum comitem et suos iudices vel consiliarios, — in auctoritate domini comitis et suorum iudicum sit, inter se eligendi unum alium officialem loco talis absentis, qui eligendus stare debeat in ipso officio per illud tempus, per quod stabunt alij socij eiusdem officij; et hoc intelligatur de illis, qui trahunt mansionem et stant extra civitatem et districtum Tragurij per dies X.

(In libro reformationum communis Tragurij, scriptarum manu magistri Maphei Cavaça de Mugla olim iurati notarij communis Tragurij in M°CCCC°XXVII., indictione quinta, die XXII. mensis maij reperitur quedam reformacio infrascripti tenoris: Lex Barbadica)[1].

14. De sententijs voluntarijs exequendis.

(MCCCCXXVII., die XVII. maij)[2].

Cum contingat sępissime, quod mutuantes pecunias suas et alio modo iuste habere debentes pecunias ab aliqua persona recipiant et paciantur[3] damna maxima et incomoda[4] ac iniurias[5] pro servitijs factis et comodis[6], quia debitores dicunt suis creditoribus: intra in bonis meis pro tua solutione; quod certe ne dum inhonestum sed impium esse videtur; ad hoc ut a modo in antea creditores consequantur sibi debita, prout est iustum, vadit pars dominorum comitis et suorum iudicum in dicto generali consilio:

Quod de cętero omnes homines et personę, cuiuscunque gradus et conditionis existant, debentes dare et solvere alicui per sententiam voluntariam et latam de voluntate partium, ut quotidie fit, aliquam quantitatem pecuniarum solvere debeant et teneantur creditoribus suis cum pecunijs numeratis et non alio modo in termino contento in ipsa sententia, vel cum fuerit requisitus per creditorem, si in ipsa sententia terminus non contineretur sed solum in ipsa dicatur ad voluntatem creditoris, veluti plerumque fit; et si in termino ipso, vel cum fuerit requisitus ut supra, non solverit; per regimen statuatur dicto debitori[7] terminus alter ad solvendum creditori, in quo ipse debitor posset vendere de bonis (suis)[8] satisfaciendo debitum suum. Et si in dicto termino sibi statuto non solverit, mandari sibi et cogi debeat per dominum comitem ad standum in logia, donec solverit; sed si in logia[9] ire noluerit et mandatum sperneritt[10], vel si iverit et postea recesserit, iterum sibi mandetur, ut[11] vadat in logia[12], et si secundario non observaverit dictum mandatum, tertio et peremptorio sibi mandetur. Verum si tercio[13] non iverit et non observaverit, ponatur dictus debitor in carcerem[14] cantoni palatij, a quo (carcere)[15] non recedat, donec solverit integre creditori suo. Declarando, quod dicti termini ut supra statuendi dari et asignari[16] debeant per dominum comitem cum suis iudicibus, secundum quod eis videbitur respecta[17] quantitate pecuniarum et qualitate personarum ac

[1] Samo P. — [2] Samo L. — [3] L. patiantur — [4] L. incommoda — [5] P. iniurijs — [6] L. commodis — [7] P. creditori — [8] Samo P. — [9] L. lodia — [10] L. spreverit — [11] L. et — [12] L. lodia — [13] L. tertio — [14] L. carcere — [15] Samo P. — [16] L. assignari — [17] L. inspecta —

facti. Insuper quod, existens in logia[1], non possit[2] recedere pro sua necessitate (de logia)[3] sine licencia[4] militis domini comitis seu comestabilis, qui tunc esset de custodia plathee[5], et si recesserit sine licencia[6], ut dictum est, habeatur ille talis pro contumace, tamquam si non ivisset in logiam[7] tunc, quando sibi[8] mandatum fuit. Addatur prȩterea, quod non fiat aliqua sententia, quȩ sit contra prȩsentem partem in aliquo capitulo; et si quȩ fiet[9], non teneat nec valeat talis sententia. Et hȩc reformatio habeatur pro statuto et in volumine statutorum ponatur. (Qua quidem pars posita in dicto consilio, etc.)[10].

(In libro reformationum communis Tragurij, scriptarum manu magistri Maphei Cavaça de Mugla, olim iurati notarij communis Tragurij, in M°CCCC°XXVII., indictione quinta, die XXII. mensis maij, reperitur quedam reformacio infrascripti tenoris:)[11]

15. Qualiter apperiantur[12] testamenta et cadant legatarijs a legato eis dimisso[13].

MCCCCXXVII.[14] (indictione quinta)[15] die XXII.[16] (mensis)[17] maij[18].

Quia tempore retro acto testamenta nobilium et popularium[19] civitatis[20] Tragurij tarde (et)[21] aliquando nunquam (depositantur)[22] et sero adimplentur, ex quo defuncti decipiuntur et frustrantur voluntatibus eorum in non modicum gravamen animarum suarum et maximum prȩiudicium animarum commissariorum, qui negligentes sunt ad implendum legata, et pium (et ȩquum)[23] sit providere, (ut testamenta)[24] et legata secundum testantium[25] voluntates[26] adimpleantur, tam quȩ fiant[27] ad pias causas, quam etiam quȩ fiunt ob dilectionem et amorem; vadit pars dominorum comitis et iudicum suorum[28] in generali consilio nobilium civitatis Tragurij congregato:

Quod a modo in antea notarius, qui condiderit aliquod testamentum clausum vel apertum, debeat ipsum testamentum publicare et apperire[29], si erit clausum, inmediate[30] mortuo testatore vel testatrice in prȩsentia regiminis, salvo iusto impedimento, et infra octo dies post mortem testatoris notificare omnibus legatarijs sub vinculo sacramenti legata cuilibet dimissa et scribere iuxta dictum testamentum nomina illorum, quibus notificaverit; et si aliquis legatarius erit absens, dictus notarius debeat notificare inmediate[31], dum venerit Tragurium, legatum suum.

Et quod legatarij prȩdicti debeant petere legata sua. Et si ipsi legatarij distulerint legata sibi dimissa petere infra annos decem post mortem dicti testatoris vel testatricis, vel saltem consequi sententiam suam contra

---

[1] L. lodia — [2] P. possint — [3] Samo P. — [4] L. licentia — [5] L. plateae — [6] L. licentia — [7] L. lodiam — [8] L. illi — [9] L. foret — [10] Samo P. — [11] Samo P. — [12] L. aperiantur — [13] L. et legatarij cadant a iure suo — [14] S. i C. Millo 427. — [15] Samo S. i C. — [16] S. i C. 22. — [17] Samo S. i C. — [18] L. madij — [19] C. pupularium — [20] C. communitatis — [21] Samo S. i C. — [22] Samo L. — [23] Samo L. — [24] Samo L. — [25] L. testantis — [26] L. voluntatem — [27] L. fiunt — [28] L. suorum iudicum — [29] L. aperire — [30] L. immediate — [31] L. immediate —

commissarium, quod talis legatarius cadat a legato suo; salvo iure pupillorum, quibus currere debeat dictus terminus, post quam pervenerint ad ętatem XX[1] annorum, si erit notificatum sibi, et etiam mente captorum, quibus non pręiudicet[2] dictum tempus. (Et posita dicta pars, capta et obtenta fuit per consiliarios XXXta, qui posuerunt eorum ballottas in bussula alba de sic, non obstantibus quatuor contrarijs repertis in bussula rubea de non)[3].

(In reformationibus mci Maphei Cavazza reperitur folio 105.)[4].

16. Quod testantes non molestentur.

Pręterea quia testatores plerumque, immo sępissime molestantur et inquietantur ab attinentibus, propinquis et consanguineis ac amicis, ut testentur ad voluntatem dictorum, qui ne dum languentium et in extremis laborantium sed etiam suę proprię salutis immemores sunt, seducentes mentes infirmorum bonis, solidis et divinis verbis et consilijs indigentium ad ordinandum secundum seducentium appetitum et non secundum bonam illorum dispositionem, veluti modo noviter contingit in hac urbe molestijs victa, quę non solum Deo iusto, sed terrenis hominibus redditur abhominanda, videlicet, quod testantes pręter suam intentionem disponant, declaretur, ordinetur et pro statuto firmetur:

Quod a modo in antea, quando cancellarius et notarius communis pręsens et futurus et simul cancellarius comitis pręsentis et futuri ibunt ad faciendum aliquod testamentum alicuius personę tam maris quam feminę, cuiuscunque conditionis existant, et viderint aliquem hominem seu personam, cuiuscunque conditionis, status et gradus existant, molestare et inquietare testatorem et instare, quod ille talis testator faciat et facere velit testamentum ad instantiam suam et non permittat facere ad libitum suum: quod tunc notarius ille et cancellarius debeat illum talem turbantem et molestantem expellere et licentiare de camera seu loco, ubi erit testator seu testatrix; et si ille recedere noluerit inde, quod ipse notarius et cancellarius debeat immediate ire ad dominum comitem, qui pro tempore fuerit, et notificare hoc factum, ut ipse comes possit et debeat providere, ut iustum et conveniens erit.

17. De sindicis et eorum officio.

Cum sępius propter temporum labilitatem et longę ętatis lapsum aliqui accipiunt de bonis et iuribus communis et occupata detinent, postposito Dei timore et honore seculi, ne occupationes huiusmodi teneant indebite, qui possidere non debent, vadit pars domini comitis et suorum iudicum:

Quod a modo in antea dominus comes pręsens et futurus cum suis iudicibus de anno in annum eligere et creare debeat tres sindicos communis de nobilibus Tragurij, quibus detur sacramentum, quod ipsi bona fide et sine fraude remoto odio, amore et timore, prece et pretio ac omni humana gratia diligenter perquirent res et bona communis et iura rerum stabilium tam in civitate quam extra quomodocumque spectantes et spectantia dicto

[1] S. i C. XXti — [2] C. pregiudicet — [3] Samo S. i C. — [4] Samo S. i C. —

communi, et contra quoscunque reperientes occupatum tenere aliquid de rebus et bonis ac iuribus quibuscunque communis tam in civitate quam extra, agent et in iudicio convenient et petent nomine ipsius communis litigando et agendo et deffendendo solicite et faciendo omnia et singula acta iudiciaria et ad lites necessaria usque ad finem litium. Quorum officium duret et durare debeat per unum annum continuum. Et qui creati fuerint, non possint refutare, pęna librarum XXV parvorum pro quolibet refutante. Et habeant dicti sindici pro suo labore libras X pro centenario, secundum quod erit ęstimata res, quam evicerint, et quę communi esset adiudicata, quas X pro centenario debeant habere ab illo, qui convictus erit, quod tenuerit iniuste talem rem evictam, qui convictus etiam scripturas et processus solvere teneatur. Pręterea dicti sindici exigent legata testamentorum communi pertinentia et bona alia quęque communis mobilia. Et unus sine alio possit petere, sed si aliquis eorum requireret socium, ut cum eo petat, et talis requisitus petere debeat. Et similiter si aliqua persona privata sibi vel alicui eorum fecerit conscientiam, quod aliquis teneat de bonis et iuribus communis, petere debeant vinculo sacramenti. Hoc tamen declarato, quod si aliquis tenens de bonis communis in prima citatione remiserit communi rem petitam, non subiaceat ille remittens talibus expensis suprascriptis, non intelligendo illos esse occupatores bonorum communis, quibus data est gratia per serenissimum dominium nostrum venetum solvendi debita infra X annos.

18. De electione zupani fraternitatis sancti Spiritus.

Sanctum et pium est de gubernatione ecclesiarum providere maxime ubi manifeste videtur, res ecclesiasticas male distribui et gubernari, et etiam quando apparet aliquem assidue et solicite quęrere suum, et eligi in gubernationem ipsarum rerum, ut ex ipsis consequatur commodum postposito timore Dei et hominum verecundia; ordinetur et sanciatur per pręsentem partem:

Quod a modo in antea fraternitas sancti Spiritus, quando vult facere suum zupanum, eligere debeant quatuor homines de dicta fraternitate, et ipsos electos pręsentare domino comiti et suis iudicibus, qui pro tempore erunt, qui dominus comes cum suis iudicibus debeat eligere unum de dictis quatuor. Qui zupanus reddere debeat bonam rationem et legalem de bonis dictę fraternitatis administratę per eum infra XV dies post completum officium suum in pręsentia unius iudicis, quem dominus comes mittet ad videndum et in pręsentia aliorum dictę fraternitatis, coram quibus consueverint reddere rationem.

19. De administratione hospitalis sancti Spiritus et legato solidorum X.

MCCCCXXVIII., die XXI. februarij.

Rectorum est, ne dum reparationi civitatum vigilare, sed etiam ecclesiarum et hospitalium, in quibus omnes christiani conveniunt causa salutis animarum et ad vitę sustentationem, unde existente hospitali sancti Spi-

ritus de Tragurio in malo ordine, taliter quod minetur ruinam, et bonum sit providere de ipsius restauratione; vadit pars dominorum comitis et iudicum: Quod a modo in antea statuatur et pro lege irrevocabili habeatur:

Quod quilibet civis et districtualis Tragurij suum faciens testamentum teneatur et debeat dimittere in fabrica dicti hospitalis ad minus solidos X parvorum; et si oblivione vel alio modo pręteriret non dimittendo dictos solidos X, quod tunc commissarij talis testatoris debeant dare de bonis ipsius defuncti dictos solidos X parvorum.

Pręterea sicut omnibus notum est, quod temporibus transactis zupani sancti Spiritus et alij, qui habuerunt in gubernatione hospitale et dictam fraternitatem, administrarunt bona dictę fraternitatis seu hospitalis taliter, quod dictum hospitale minetur ruinam, et pauperes, qui in eo habitant, maxima incommoda patiantur, et sanctum sit providere super hoc; vadit pars dictorum dominorum comitis et iudicum:

Quod a modo in antea zupani dictę fraternitatis, qui pro temporibus erunt, in fine sui zupanatus immediate debeant et teneantur monstrare et assignare rationem et administrationem dicti zupanatus, videlicet omnium denariorum et aliarum rerum, quoquomodo perventorum et perventarum ad eorum manus, toto tempore sui zupanatus, in pręsentia domini comitis et suorum iudicum, qui pro tempore erunt; et facta ratione sua, denarios, qui restabunt in manibus suis, statim debeant exbursare. Et quod dicti denarij et etiam denarij, qui exigentur per eos de tempore in tempus tam pro introitibus quam alio modo, debeant poni in una capsa, quę habeat duas claves, quarum unam teneat dominus comes et aliam zupanus. Et quod dicta capsa teneatur in sacristia maioris ecclesię, donec provideatur, ubi debeat poni. Item quod dicti zupani non possint facere vendere introitus sancti Spiritus neque aliquam expensam ultra libras V sine scitu et licentia domini comitis. Ad hoc ut dictum hospitale reficiatur, aptetur, reparetur et in aconcio teneatur; cęterum ne dictę possessiones dictę fraternitatis et hospitalis malignentur, quod nulla possessio eius vendatur seu alienetur sine licentia domini comitis et suorum iudicum, et si aliqua venditio fieret sit nullius roboris et firmitatis.

20. Quod examinatores se subscribant.

Die XX. maij.

Captum fuit, quod a modo in antea omnes examinatores, qui erunt . . . . debeant et teneantur vinculo sacramenti se subscribere in . . . . instrumentis et testes immediate, quando erunt stipulata . . . . in ipsis instrumentis et testamentis.

21. De electoribus iudicum.

Die XXII. maij.

Plerumque contingit, quod in congregatione consilij nobilium Tragurij non accedunt tot nobiles, quot secundum ordines priscos possint eligi iudices, in quorum electione fienda ponebantur XV ballottę rubeę seu auratę et toti-

dem albę, deinde ibatur ad cappellum, et illi, quibus dictę rubeę tangebant, erant electores, ita tamen, quod de dictis XV ponebantur septem rubeę et octo albę, et illi, quibus rubeę tangebant, erant firmi electores, quę electio, quia fiebat per tot manus, defficientibus nobilibus, incommoda erat et intricata; nunc autem ne deffectu illorum, qui accedere nolunt ad ipsum consilium, dicta electio impediatur; vadit pars domini comitis et suorum iudicum:

Quod a modo in antea in electione prędicta fienda ponantur in capello ballottę, septem tantum auratę et ressiduum secundum numerum nobilium, qui reperientur in ipso consilio, et illi, quibus tangent dictę ballottę septem auratę, sint firmi electores dictorum iudicum creandorum in camera secundum consuetudinem.

22. Lex nova veneta[1].

De successionibus ab intestato[2].

(MCCCCXXVIII., die XXII. augusti)[3].

Sicut (enim)[4] bonum est leges et statuta observare, ita sanctum est ipsas leges, ubi obscurę[5] sunt, declarare et addere ipsis, si quid rationi consonum[6] videtur addendum: Ideo cum statutum Tragurij de successionibus ab intestato, positum libro III.[7] (capitulo XVI.)[8] sub rubrica „de bonis eius, qui decesserit sine testamento et heredibus", sit obscurum; pręcipue, ubi dicit, quod medietas bonorum deveniat ad propinquiores defuncti, unde bona exierunt; quod loco illius statuti observetur statutum infrascriptum, extractum de statutis almę civitatis Venetiarum, in hunc modum, videlicet:

Qualiter filij (et)[9] filię et nepotes et cęteri propinquiores de prole descendentes et ascendentes in bonis[10] defuncti ab intestato debent[11] succedere et hęreditare:

Sicut enim iustum (est)[12] et omni congruum rationi putamus, ut voluntatis[13] ultimę (deficientium)[14], postquam[15] aliud esse non potest, liber sit stilus: Ita iustissimum credimus, ut circa bona illorum[16], qui deficiunt intestati, discrete et cum omni diligentia studiosius[17] insurgentes de his disponamus iuxta utilitatem eis succedentium et hęredum. Ideoque sancimus, cum moritur quis intestatus, si tantum filios reliquit, illi ęqualiter veniant ad successionem, ita quod si aliquis filiorum divisus erat a patre pro[18] securitate[19], tantum minus percipiat, quantum a patre habuit. Si autem supersunt filij et nepotes ex filio, isti succedant ita, quod nepotes tantum habeant, quantum pater eorum, si viveret, et illud inter se ęqualiter divident; et si ipsi divisi fuerint ab avo, tanto minus percipiant, quantum ipsi habuerint ab avo; et si unus ex ipsis nepotibus divisus fuerit, in sua

---

[1] Natpis 22. glave u P. — [2] Natpis 22. glave u L. — [3] Samo L. — [4] Samo P. — [5] P. oscure — [6] L. quid consonum rationi — [7] P. 3º — [8] Samo L. — [9] Samo L. — [10] P. ascendentes bona — [11] P. debet — [12] Samo P. — [13] P. voluntantes — [14] Samo L. — [15] P. post quis — [16] L. istorum — [17] L. studiosi — [18] L. per — [19] L. securitatem —

parte tantum computetur[1], quantum habuit ab avo. Si vero defunctus reliquit tantum nepotes ex uno filio, illi totum habebunt; et si unus vel plures divisus vel divisi fuerint ab avo, idem observetur, ut dictum est, Si autem reliquit nepotes ex pluribus filijs masculis, isti totum percipiant. et tantum habeant nati ex uno filio, quamvis sint pauciores, quantum nati ex alio, licet sint plures; ita quod si aliquis fuerit divisus ab avo, idem observetur ut supra. Idem dicimus in quolibet masculo descendente per masculinum sexum a defuncto. Et volumus, quod si filius vel nepos vel quilibet descendens a masculo uxorem acceperit et dotem habuerit, pater eius vel avus (vel alius)[2] de ascendentibus eam percipiat ante partem, ipse vel hęres eius de bonis mobilibus tantum.

Si vero defunctus reliquit filium et filiam unum et[3] unam vel plures, volumus, quod filia, si[4] non fuit nec est uxorata, in bonis mobilibus patris ęqualiter succedat cum filio defuncti et nichil[5] habeat de immobilibus, si mobilia sufficiunt sibi ad talem dotem, cum qua possit congrue uxorari, et sibi videtur, quod non sufficiant, et (si)[6] filius noluerit amplius sibi dare, tunc liceat ipsi mulieri, cum fuerit in ętate, fratre suo vocato, si fuerit ad ętatem, et si non fuerit ad ętatem, etiam vocato, convocare[7] tres vel quatuor de propinquis suis ex parte patris et totidem ex parte matris, si eos habet, vel tantum ex altera parte, si sibi videtur[8], vel dominum comitem cum suis iudicibus tantum, si mulier voluerit; qui propinqui vel dicti domini diligenter videant, utrum pars mulieris mobilium sit tanta, quę suficiat[9] ad dotem, cum qua possit congrue uxorari vel non. Et si inspecta qualitate mulieris et quantitate bononorum, quę habent, et etiam alijs circumstancijs[10], aparuerit[11] eis omnibus vel maiori parti eorum, quod pars sua mobilium suficiat[12] ei ad dotem, sit contenta mulier parte illa. Alioquin ipsi decernant talem dotem, cum qua possit congrue uxorari, et totum hoc facere debeant ipsi propinqui infra XV dies, postquam factum in suo arbitrio receperunt. Si autem dicti[13] propinqui non potuerint[14] vel voluerint[15] concordare infra dictum tempus, vel tot sint ex una parte, quot ex alia, tunc deducatur factum ante dominum comitem et iudices (si mulier vult), ut et ipsi infra XV dies, postquam factum coram eis deductum fuerit, dicant super hoc, quid sibi videtur. Et si per sententiam dixerint, quod pars mobilium mulieris sit ei suficiens[16] ad matrimonium congruum contrahendum, sit contenta mulier parte illa. Alioquin statuent dicti domini maiorem dotem, secundum quod eis videbitur. Eodem modo determinare[17] debent dicti domini comes et iudices, quando parentes mulieris se super his nolunt vel non possunt intromittere, vel quando mulier non habet parentes Tragurij. Quod si manifestum sit[18], quod pars mulieris mobilium non sufficit, vel propinqui seu dicti domini dixerint, eam partem non suficere[19] et dotem (non)[20] statuerint congruam (Idem etiam, quando nihil est de mobilibus), volumus, quod in potestate filij sit, (si ętatem habuerit), utrum vellit[21] totam dotem dare, quando nihil est de mobilibus, seu suplere[22] dotem, quando aliquid est de

[1] L. in sua parte computetur tantum — [2] Samo L. — [3] P. vel — [4] P. quod si filia — [5] L. nihil — [6] Samo P. — [7] P. vocato fratre — [8] P. videbitur — [9] L. sufficiat — [10] L. circumstantijs — [11] L. apparuerit — [12] sufficiat — [13] L. ipsi — [14] P. poterunt — [15] P. voluerunt — [16] L. sufficiens — [17] L. terminare — [18] L. est — [19] L. sufficere — [20] Samo P. — [21] L. velit — [22] L. supplere —

mobilibus, et omnia inmobilia[1] sibi retinere, vel cum filia defuncti, sorore sua, omnia tam mobilia quam inmobilia[1] dividere equaliter[2]; et si ętatem non habuerit[3], hoc in discretione domini comitis cum suis iudicibus remaneat. Quod si ista infra medium annum, postquam mulier requisiverit. (per)[4] parentes vel dictos dominos non fuerint observata; volumus, quod mulier veniat cum fratre de mobilibus et immobilibus ad ęqualem portionem de illis videlicet, quę relicta fuerint a defuncto tantum. Idem ius observetur per omnia, quando plures sunt filij una cum una filia, vel plures filię cum uno filio, vel ex utraque parte sunt[5] plures. Sed si defunctus reliquit filium unum vel plures et filiam similiter unam vel plures cum nepote vel nepotibus vel alijs masculis descendentibus per masculum a filio vel a filijs idem per omnia, (ut supra[6] dictum est), (volumus observari eo excepto, quod in divisione mobilium tantum, ut supradictum est)[7] vel mobilium et inmobilium[8] nepotes vel alij descendentes supradicto modo tantum percipiant, quantum pater vel patres eorum, si viverent. Et si aliquis vel aliqui eorum divisus vel divisi fuerint (vel fuerit)[9] ab avo vel patre vel ab alio de ascendentibus[10] et[11] de bonis eius aliquid habuerint vel habuerit[12], tantum minus percipient[13] vel percipiet[14] in sua parte[15]; et hoc quando bona inter masculos dividuntur. Idem si tantum nepotes vel unus vel plures (vel alij descendentes prędicto modo similiter unus vel plures)[16] fuerint cum filia una[17] vel pluribus. Sed si cum filijs et nepotibus et alijs descendentibus modo predicto[18] vel cum aliquo seu aliquibus eorum fuerit filia una vel plures (et neptis una vel plures)[19] vel alię descendentes ex filio vel filijs per masculum, idem per omnia faciendum est, ita tamen, quod

P.	L.
nepotes ex filio per masculum descedentes una, seu quot fuerint pro una stirpe seu colomelo, debeant venire cum filiabus ad successionem suorum bonorum, ita tamen, quod tantum habeat, quantum habebit una de filiabus ipsius defuncti, non in capita sed in stirpem.	neptis vel alię descendentes prędicto modo tantum de bonis mobilibus, si ad dotem sufficiunt, vel de mobilibus et immobilibus habeant in parte sua, quantum pater vel patres earum haberet vel haberent, sicut supra diximus in nepotibus.

Idem (etiam)[20] est statuendum[21], quando neptes[22] vel alię descendentes modo predicto[23] una vel plures relictę sint[24] a defuncto cum filio vel filijs defuncti tantum vel cum nepotibus uno vel pluribus tantum vel cum alijs descendentibus modo prędicto. In his autem omnibus casibus si filius unus vel plures vel nepos seu (plures)[25] nepotes vel alij descendentes modo prędicto uxorem habuerint et patres vel avi vel aliqui alij de ascendentibus dotes eorum habuerint, volumus, quod istas dotes accipere debeant tantum de bonis mobilibus ante partem ipsi vel hęredes seu successores eorum. Filię

[1] L. immobilia — [2] L. aequaliter dividere — [3] P. habuit — [4] Samo L. — [5] P. sint — [6] L. superius — [7] Samo L. — [8] L. immobilium — [9] Samo L. — [10] P. descendentibus — [11] P. ut — [12] P. aliquid habuerit vel habuerint — [13] P. percipiant — [14] P. percipient — [15] L. in parte sua — [16] Samo L. — [17] L. cum una filia — [18] L. praedicto modo — [19] Samo L. — [20] Samo L. — [21] L. statuendum est — [22] P. nepotes — [23] L. praedicto modo — [24] L. sunt — [25] Samo P. —

autem, quę habent vel habuerint viros, nunquam cum prędictis masculis vel aliquo eorum succedent[1], sed sint contentę dote sua. Idem in[2] nepte una vel pluribus, quę habuit vel habet virum, et in qualibet alia descendente.

Sed si defunctus reliquit tantum filias, et earum (quędam habent vel habuerunt viros)[3], quędam nec habent nec habuerunt, volumus, quod illę, quę habent vel habuerunt viros, insimul succedant cum alijs (iam)[4] dictis, ita tamen, quod illę, quę sunt vel fuerunt uxoratę, tanto[5] minus percipiant (in)[6] parte sua, quantum fuerint dotes earum. Et si cum talibus filiabus defunctus reliquit neptes ex filio vel filijs (vel alias descedentes per masculum ex filio vel filijs)[7]; si omnes sunt tales, quę nunquam habuerunt viros, insimul (cum filiabus)[8] succedant, ita tamen, quod tantum habeant ipsę, quantum patres earum, si viverent. Et si una vel plures dedictis[9] neptibus vel descendentibus modo predicto[10] fuerint uxoratę, vel fuerit, tanto[11] minus percipiat (vel percipiant)[12] de parte, quę eam vel eas[13] (continguerit vel)[14] contingit, quanto in dotem[15] habuerint, vel habuerit. Sed si reliquit tantum neptes vel descendentes supradicto modo ex filio uno, illę, quę sunt in eodem gradu, ęqualiter succedant; alię descendentes tantum habeant, quantum patres earum vel pater habere debebat vel debebant, ordine supradicto servato[16], ut[17] uxoratę minus percipiant. Et quod diximus in filia et qualibet descendente dicto modo, quod si habet virum vel habuit, tanto minus (semper)[18] percipiat[19], quanto in dotem[20] habuerit, intelligimus, quando dos eius processit de bonis defuncti. Sed si ex pluribus filijs plures neptes sunt, non debent habere plus natę ex uno filio, quam ex alio; et si alię descendentes ex filio per masculum cum istis neptibus fuerint, filię percipient[21], sicut patres earum percipient[22]; (et)[23] descendentes prędicto modo percipiant, sicut pater vel patres earum, et in his casibus omnibus (omnia)[24] observentur, quę supradicta sunt. Nepotes autem vel neptes ex filia descendentes nunquam succedunt, si cum dictis personis concurrant, sed si reliquit filiam vel filias, quę habent vel habuerunt viros tantum istę ęqualiter succedant.

23. Qualiter successio bonorum et hereditas[25] ad ascendentes, si non fuerint descendentes, deveniat.

Si vero non fuerint descendentes, sed ascendentes tantum, volumus, quod primo veniat pater ad successionem filij, deinde avus paternus, si pater non fuerit, et sic in quolibet masculo ascendente per masculinum sexum, ita quod primo veniant illi, qui fuerunt[26] in proximiori gradu defuncto. Si vero defunctus relinquit[27] cum dictis ascendentibus fratrem vel fratres (cum ascendentibus tantum; similiter)[28] volumus quod ipse

---

[1] P. succedunt — [2] P. et — [3] Samo L. — [4] Samo L. — [5] L. tantum — [6] Samo P. — [7] Samo L. — [8] Samo L. — [9] L. istis — [10] L. supradicto — [11] P. vel tanto fuerit — [12] Samo P. — [13] L. quae eas vel eam — [14] Samo P. — [15] L. dote — [16] L. observato — [17] P. et — [18] Samo P. — [19] P. percipiant — [20] L. dote — [21] L. percipiant — [22] L. perciperent — [23] Samo P. — [24] Samo P. — [25] L. haereditatis — [26] L. fuerint — [27] L. relinquerit — [28] Samo P. —

frater vel fratres[1] veniant (vel veniat)[2] cum ipsis ascendentibus ad successionem, et ęqualis fiat divisio inter eos. Si vero nepotes ex fratre vel fratribus (defunctis reliquerit cum ascendentibus et cum alijs[3] fratribus)[4] vel cum ascendentibus tantum, similiter volumus, quod ipsi nepotes ex fratre vel fratribus succedant cum eis ita tamen, quod ipsi nepotes tantum habeant, quantum pater eorum (haberet)[5], si viveret. Ad alios autem descendentes ex fratre non protenditur ista successio. Et hoc quando sunt ascendentes (et collaterales vel ascendentes)[6] tantum a defuncto. Sed si defunctus non reliquit ascendentes vel descendentes sed tantum fratres, succedant[7] ipsi fratres ęqualiter. Sed si reliquit cum fratribus nepotes ex fratre, veniant[8] ad successionem ipsi nepotes insimul cum fratribus, ita (tamen)[9], quod (tantum)[10] hi percipiant, quantum pater eorum, si viveret. Sorores autem non admittuntur, quando fratres sunt, sed cum nepotibus tantum ex fratre sorores virgines et uxoratę admittuntur ęqualiter. Et si nulla de prędictis personis descendentibus (et ascendentibus)[11] et collateralibus relicta est a defuncto, tunc fiat de successione eius secundum consuetudinem terrę.

24. Quod successio bonorum (mulierum)[12] ab intestato morientium[13] eodem modo procedat, ut de viris dictum est.

(ex libro reformationum communis Tragurij, ad cartam 109. sub rubrica)[14].

Successiones autem mulierum, morientium[15] ab intestato, eodem modo procedant, ut superius dictum est, ita tamen, quod tam masculis[16] quam (fęminis)[17] virginibus, (non)[18] maritatis et viduis omnium mobilium et immobilium ęqualiter successio deferatur (feminis)[19].

Quę quidem partes lectę in generali consilio et positę ad bussulas[20] et ballotas[21] captę et obtentę fuerunt per consiliarios viginti duos[22], qui posuerunt eorum balotas[23] in busula[24] alba del sic, non obstantibus tredecim[25] repertis in bussula rubea del non[26].

25. Qualiter (et quo ordine debeant mensurari terre, vocari)[27] vicini et[28] collaterales (vocari debeant ad mensurationes terrarum)[29] (et creari quatuor mensuratores per annum)[30].

Millesimo quadringentesimo vigesimo octavo[31], (indictione 6.)[32], die XX.[33] (mensis)[34] octobris.

Quia multoties contingit, quod vendentes terras suas in campo et districtu Tragurij, mensurant terras ipsas soli sine pręsentia vicinorum, occupantes de iuribus vicinorum et collateranorum taliter, quod ubi habeant[35]

---

[1] L. quod ipsi fratres vel frater — [2] Samo L. — [3] U L. „alij", ali ima biti „alijs" — [4] Samo L. — [5] Samo L. — [6] Samo L. — [7] L. succedent — [8] L. venient — [9] Samo L. — [10] Samo P. — [11] Samo L. — [12] Samo P., S. i L. — [13] S. i C. morentibus — [14] Samo S. i C. pred nadpisom ove glave — [15] S. i C. morientibus — [16] S. i C. masculi — [17] Samo P. i L.

vretenos X exempli gratia, ponunt seu poni faciunt (in)[1] instrumentis[2] venditionum vreten. duodecim[3], propter quod in processu temporis oriuntur lites et causę iudiciarię, ex quibus oriuntur interdum multa mala. Ad evitandnm materias litium et scandalorum, quę possent[4] ex (hoc)[5] oriri in futurum, pro bono universitatis huius civitatis vadit pars dominorum comitis et iudicum.

Quod omnes terrę, quę de cętero vendentur tam ad publicum incantum, quam per speciales personas, cuiuscunque conditionis existant, et quoquo modo, debeant mensurari, hoc modo videlicet:

Quod illi vel ille, qui vendiderunt[6] vel vendiderit terram[7] unam vel plures, antequam ipsas vel ipsam mensurent seu mensuret, debeant et debeat facere notificari[8] per rivarium communis collateralibus et convicinis dictarum terrarum seu terrę sive commissarijs et procuratoribus (eorum)[9], si essent absentes, (dicens)[10], quod talis vendidit talem terram, et quod tali die debeant venire vel mittere aliquem loco sui ad faciem ipsius terrę ad videndum mensurari eam seu eas eo, quia vult eam mensurari facere. Et facta dicta notificatione rivarius, qui eam fecerit, debeat facere notari in cancellaria communis. Et talis relatio rivarij et notificatio scribi debeat[11] in instrumentis venditionum et emptionum, et si in dictis[12] instrumentis non esset scripta (dicta)[13] notificatio, ipsa instrumenta non valeant aliquo modo. Sed si ipsi vicini et collaterales seu aliquis ipsorum nollent seu nollet venire seu mittere ad videndum mensurari (dictam)[14] terram vel terras, et in futurum sentient[15] se gravatos seu gravatum, dominus comes pręsens, et qui pro tempore fuerit, non debeat tales audire aliquo modo, immo a iudicio repellantur. Et mensuratio facta modo supradicto teneat plenam firmitatem, et nulla lis possit moveri[16] per dictos collaterales vel vicinos, qui nolluerunt[17] ire vel mittere ad videndum mensurari. Et si aliquis mensuraret seu[18] faceret mensurari terram aliquam, et non fecerit notitiam suis vicinis per rivarium communis modo prędicto, quod talis mensuratio non teneat nec valeat aliquo modo.

26. (De mensuratoribus creandis)[19].

Pręterea, ut mensurationes, fiendę de terris, fiant debito modo, quod a modo in antea per dominum comitem cum suis iudicibus creari debeant quatuor[20] mensuratores de nobilibus civitatis Tragurij, qui habeant mensu-

— [18] Samo S. i C. — [19] Samo S. i C. — [20] L. bussulos — [21] L. ballottas [22] L. XXII — [23] L. ballottas — [24] L. bussula — [25] L. XIII — [26] Dodatak o glasovanju samo u P. i L.; u S. i C. nema ga — [27] Samo S. i C. — [28] L. vel — [29] Samo L. — [30] Samo S. i C. — [31] L. MCCCCXXIX — [32] Samo S. i C. — [33] S. i C. 20. — [34] Samo S. i C. — [35] L. habent —

[1] Samo L. — [2] L. instrumento — [3] L. XII — [4] L. possunt — [5] Samo L. — [6] L. vendiderint — [7] L. terras — [8] L. notificare — [9] Samo S. i C. — [10] Samo S. i C. — [11] L. debeant — [12] L. ipsis — [13] Samo L. — [14] Samo S. i C. — [15] S. i C. sentiens — [16] C. movere — [17] L. noluerunt — [18] L. vel — [19] 26. glava ima natpis samo u L., dočim u S. i C. čini ova jednu glavu sa 25.-tom, ipak u S. sa strane upisano: „Qualiter creantur mensuratores terrarum“ — [20] L. IV —

rare terras vendendas quoquo modo, et quę dabuntur in solutum creditoribus secundum ordines; ipsisque creatis detur sacramentum per dictos dominos comitem et iudices, quod eorum officium exercebunt bona fide et sine fraude. Quorum officium duret et durare debeat per annum; habeantque de provisione mensurandi secundum taxationem fiendam per dictos dominos comitem et iudices, considerata distantia loci, in quo mensurabunt. Cum hoc quod dicti mensuratores habere possint alia officia in civitate pręterquam iudicantis[1] officium, ita tamen quod si aliquis existens iudex, fuerit electus mensuratori[2], et[3] si (existens)[4] mensurator fuerit electus iudex, in eius libertate sit acceptare, quod voluerit ex dictis officijs, (videlicet)[5] vel remanere in illo, in quo existit, vel acceptare id, ad quod fuerit electus.

(Et posita dicta parte ad bussulos[6] et ballottas[7] capta fuit per consiliarios 28, qui posuerunt[8] eorum ballottas in bussula[9] alba de sic, non obstantibus duabus repertis in bussula rubea de non)[10].

(In reformatione m-i Maphei Cavazza reperitur folio 112.)[11].

27. Quod advocati communis non possint refutare[12].

Die XXIII. novembris[13].

Quia in legibus et statutis civitatis Tragurij habetur, et etiam est consuetudo, quod quilibet nobilis dictę civitatis possit esse advocatus, et ob hanc causam cum crearentur advocati curię, ut solet fieri, plures ex hijs[14], qui creabantur, refutabant offitium advocarię, scientes[15] se posse esse advocatos cuiuscunque personę, pro qua vellent, et sic refutato[16] officio[17], assumebant advocationes pro libito, ex quo multi pauperes homines, habentes causas leggitimas[18], non poterant habbere[19] advocatos sufficientes; quod est contra omnem humanitatem, ęquitatem atque[20] iustitiam; ne litigantes de cettero[21] destituantur[22] ab advocatis in[23] eorum litibus, vadit pars dominorum comitis et suorum iudicum:

Quod a modo in antea creari et elleggi[24] debbeant[25] sex advocati curię secundum consuetudinem, qui advocati creandi non possint reffutare dictum officium[26] advocarię sub pęna librarum decem[27] parvorum pro quolibet reffutante; et quod postquam aceptaverint[28] dictum officium[29], non debeant renuere esse advocati cuiuscunque personę ipsos[30] requirentis[31] sub dicta pęna librarum decem[32] parvorum pro quolibet et qualibet vice. Pręterea, quod nullus alter, cuiuscumque conditionis et status existat, non possit esse advocatus alicuius personę in aliqua causa statutis, reformationibus[33] et

---

[1] L. iudicatus — [2] L. mensurator — [3] L. vel — [4] Samo S. i C. — [5] Samo S. — [6] C. busulos — [7] C. ballotas — [8] C. possuerunt — [9] C. busula — [10] Samo S. i C. — [11] Samo S. i C. — [12] U S. nema toga natpisa — [13] S. 1428., die 23. novembris — [14] L. his — [15] S. scientis — [16] S. reffutato — [17] S. offitio — [18] L. legitimas — [19] L. habere — [20] L. et — [21] L. caetero — [22] S. destruantur — [23] S. et — [24] L. eligi — [25] L. debeant — [26] S. offitium — [27] L. X — [28] L. acceptaverint — [29] S. offitium — [30] S. ipsorum — [31] S. requirentes — [32] L. X — [33] S. refformationibus —

consuetudinibus in contrarium loquentibus non obstantibus, nisi illi sex advocati curię . . . . . .[1] Procuratores autem quilibet possint esse secundum leges et statuta Tragurij.

(Que pars fuit capta per consiliarios 22, quę posuerunt eorum balotas in bussula alba de sic, non obstantibus quinque repertis in bussula rubea de non)[2].

28. Qualiter debent mensurari panni et rassię[3].

Ubi publica utilitas deprimitur, ibi est per rectores civitatum subveniendum. Hinc[4] (est, quod)[5] erat consuetudo mensurandi pannos et rassias in manibus et extirando in damno[6] ementium, (ideo)[7] vadit pars:

Quod omnes venditores panni et rassiarum ac de cettero[8] vendentes pannos et rassias (debeant mensurare dictos pannos et rassias)[9] super disco, ponendo brazzonarium[10] quatuor digitis[11] longe (ab)[12] . . . .[13] seu[14] orlo sub pęna librarum XXV[15] devenienda pro medietate communi et pro (allia)[16] medietate accusatori.

Prętera quod finito tempore datij seu incantus tenturie[17], quod dominus comes vendidit et quod incipiet de mense aprilis de M . . . . . .[18] tinctor, qui tunc erit et habebit dictum datium, teneatur similiter mensurare rassias, quę dabuntur sibi ad tingendum (sibi)[19], modo supradicto, videlicet super (disco)[20] et ponendo[21] brazzonarium[22] longe ab orlo per quatuor digitos ad minus.

(Quę pars obtenta fuit et capta per consiliarios 27 nullo existente contrario)[23].

29. Quod laboratores non exportent partes[24] eorum antequam patroni.

(Millesimo, indictione quidem sexta, die vero 23. mensis novembris)[25].

Cum in statutis Tragurij libro II.[26] capitulo LXXVI.[27] dicatur et contineatur, quod laboratores terrarum non debeant vindemiare neque metere blada seu alios fructus colligere sine licentia patronorum terrarum, et in eis non contineatur, quod non possint asportare partem suam, nisi patronus suam primo[28] acceperit et asportaverit, licet de consuetudine hoc fit[29]; ad hoc, ut hęc consuetudo scriptura firmetur, vadit pars, quod statutum illud declaretur in hunc modum, videlicet, quod sicut laboratores non

[1] Ovaj prazni prostor samo u L. — [2] Samo S. — [3] U S. nema toga natpisa — [4] L. Hic — [5] Samo S. — [6] L. damnum — [7] Samo L. — [8] L. caetero — [9] Samo L. — [10] L. brazonarium — [11] L. digitos — [12] Samo L. — [13] Prazan prostor ostavljen u S. i L. — [14] S. se — [15] S. 25. — [16] Samo S. — [17] L. tentoriae — [18] Prazan prostor ostavljen u S. i L. — [19] Samo S. — [20] Samo L., u S. ostavljen za tu riječ prazan prostor — [21] S. exponendo — [22] L. brazonarium — [23] Samo S. — [24] L. partem — [25] Samo S. i C. — [26] S. i C. 2 — [27] S. i C. 76 — [28] L. prius suam — [29] S. i C. sit —

possint[1] (vindemiare et blada seu alios fructus colligere, ita non possint)[2] asportare suam partem, nisi patronus et patroni suam acceperint sub pęna in dicto statuto contenta.

(Que pars capta fuit per consiliarios 27, nullo existente contrario)[3].

(In reformationibus m-i Maphei Cavazza reperitur folio 113.)[4].

30. Qualiter debeant creari ęstimatores.

Maior solemnitas est adhibenda rebus, in quibus maiorem gravitatem inesse concernitur; solebant enim extimatores creari ad scrutinium, ut in quadam alia reformatione facta de creatione ipsorum, nunc autem ad hoc, ut solemnius creentur, vadit pars:

Quod a modo in antea eligi et creari debeant ęstimatores in camara per electionem hoc modo, videlicet: In capello debeant poni quinque ballottę rubeę et alię secundum numerum consiliariorum albę, et ipsis positis extrahantur brevia, secundum quod sit in electione dominorum iudicum, ut sciatur, a quo capite debeat incipi ire ad capellum, et illis, quibus dictę ballottę rubeę venient, simul cum domino comite debeant eligere dictos extimatores, qui extimatores possint habere etiam ultra officium extimarię omne aliud officium prętor iudicatum et mensuratoris; dicta alia reformatione et cęteris capitulis firma remanente.

31. Quod donationes sine licentia (domini)[5] comitis et curię (factę)[6] non valeant (neque teneant)[7].

MCCCCXXX.[8] (indictione 8.)[9], die XXII.[10] (mensis)[11] novembris.

(In reformationibus folio 176. tergo)[12].

(In eodem consilio fuit per prefatum dominum comitem quedam pars infrascripti tenoris, videlicet:)[13]

Quod ad obviandum fraudibus, quę de facili committi possunt[14] inter contrahentes in[15] donationibus fiendis inter eos, vadit pars:

Quod de cętero aliquis tam civis quam forensis habitator civitatis et districtus Tragurij non possit nec debeat in civitate et districtu Tragurij facere aliquo modo vel ingenio aliquam donationem, quę dicitur inter vivos, alicui personę de aliqua re tam mobili quam stabili absque expressa licentia et consensu domini comitis et iudicum pręsentium, et qui pro tempore erunt. Et si secus deinceps factum fuerit, quod huiusmodi donatio nullius penitus sit valoris vel momenti. Non tamen intelligendo de donationibus, quę fiunt propter nuptias causa[16] (dotis, quę quidem donationes possint libere fieri, licentia huiusmodi non)[17] obtenta.

---

[1] L. possunt — [2] Samo S. i L. — [3] Samo S. i C. — [4] Samo S. i C. — [5] Samo S. i C. — [6] Samo S. i C. — [7] Samo S. i C. — [8] S. i C. Millesimo 430. — [9] Samo S. i C. — [10] S. i C. 22. — [11] Samo S. i C. — [12] Samo S. i C. — [13] Samo S. i C. — [14] L. possent — [15] L. de — [16] C. causas — [17] Samo S. i L. —

(Que quidem pars fuit capta et obtenta per ballottas[1] 18 de sic, in contrarium decem existentibus)[2].

(In libro reformationum communis Tragurij, incipientium millesimo, indictione, die, mense, quibus supra scriptarum manu m-i Francisci de Viviano quondam domini Joannis de Venetijs, tunc notarij et cancellarij dicte communitatis reperitur ad C)[3].

32. (Quod omnia instrumenta de cetero scribantur et publicentur per cancellarium communis tantum, et omnia alia nullius sint valoris)[4]. (Quod solus cancellarius communis conficiat instrumenta et testamenta)[5].

(Millesimo, indictione, quibus supra)[6], die (vero)[7] XXVIII.[8] (mensis)[9] decembris.

(Convocato et congregato generali consilio nobilium[10] Tragurij ad sonum campanę, ac voce pręconia, more solito, de mandato spectabilis et generosi viri domini Ioannis Xani[11], per excellentissimum ducalem dominium Venetiarum honorabilis comitis civitatis et districtu Tragurij, infrascriptis omnibus et singulis peragendis in sala magna . . . . palatij communitatis communis, alia pars per prefatum[12] dominum comitem posita:)[13] Cum notę cancellariorum (et notariorum)[14] pręteritorum[15] per utramque cancellariam fuerint et sint[16] hinc inde dispersę, et aliquę sint totaliter perditę et alię (quamquam possunt)[13] cum difficultate reperiri[17], quoniam vadunt per manus plurium cancellariorum[18]; et si huiusmodi scripturę sive notę essent in manibus unius, melius conservarentur et haberetur melior cura earumdem; quod vertitur in dispendium, damnum sinistrum et pręiudicium personarum et iurium ipsorum, vadit pars:

Quod omnes notę instrumentorum, testamentorum, obligationum, procurationum et contractuum aliorum[19] reducantur ad cancellariam communis ad manus supradicti m-i[20] Francisci cancellarij communis, cui detur libertas et auctoritas ex omnibus ipsis notis in forma publica[21] instrumenta extrahere, sumere, scribere, publicare et in formam publicam relevare. Quę instrumenta, sicut pręmittitur, redacta, sint autentica et valida ac firma et rata, prout et quemadmodum ipse Franciscus de eisdem instrumentis fuisset rogatus. Et quod de cętero aliquo modo, ingenio sive forma nullus alius notarius, quam cancellarius communis, possit nec valeat in civitate et districtu Tragurij conficere testamenta, codicillos, procurationes, obligationes, contractus et alia quęcunque instrumenta. Et si unquam ullo tempore reperiretur aliquod instrumentum huiusmodi generis, rogatum manu alterius notarij, quam cancellarij prędicti communis contra huiusmodi partem, illud sit nullius penitus valoris, vigoris, roboris vel momenti. Remanente tamen

[1] C. ballotas — [2] Samo S. i C. — [3] Samo S. i C. — [4] Natpis 32. glave u S. i C. — [5] Natpis 32. glave u L. — [6] Samo S. i C. — [7] Samo S. i C. — [8] S. i C. 28. — [9] Samo S. i C. — [10] U C. nema „nobilium“ — [11] Valjada mjesto Zani(?) — [12] C. prefactum — [13] Samo S. i C. — [14] Samo S. i L. — [15] L. praetoriorum — [16] C. sine — [17] L. reperiuntur — [18] L. cancellariorum plurium — [19] L. aliorum contractuum — [20] L. ad manus ser — [21] L. in formam pub. —

*

statuto in suo vigore in ea parte videlicet, quod quilibet de manu propria possit suum scribere testamentum et sigillare, dumodo[1] notarius communis postea de eodem sit rogatus cum (aliis)[2] sollenitatibus[3] et circumstantijs, (quę in similibus de consuetudine et secundum formam statuti requiruntur)[4].

(Qua quidem; pars fuit capta et firmata per ballottas XXIIII de sic, nulla in contrarium existente)[5].

(In reformationibus m-ci Francisci de Viviano reperitur folio)[6].

33. Quod partes consilij non observentur, donec confirmentur.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc., nobilibus et sapientibus viris Magdaleno Contareno, de suo mandato comiti Tragurij et successoribus suis, fidelibus, dilectis, salutem et dilectionis affectum. Vidimus et plene intelleximus litteras vestras, quas nobis scripsistis ad responsionem capitulorum, quę vobis misimus pro parte populi Tragurij, et auditis illis, qui pro parte nobilium, et ijs, qui pro parte populi hic fuerunt, deliberavimus, sicut infra videbitis: et primo

Ommisso primo capitulo

Ad secundum capitulum, per quod petebant, ut anihilari faceremus aliquas partes et ordines de novo factas per consilium Tragurij, quas esse dicebant contra libertatem populi in eorum maximam angariam.

Respondimus non videri nobis aliam mutationem nunc debere fieri in illis partibus et ordinibus de novo captis, scribere volumus, quod illud capitulum de solutione soldorum IIII, qui dantur illi nobili, qui se subscribere debet in instrumentis, quoniam, ut scribitis, factum fuit tempore pestis, et etiam de solutione soldorum IIII pro animali in totum et per totum cancelletur et reducantur ad solutionem, quę per statutum est ordinata. Et insuper super capitulo estimatorum et mensuratorum volumus, quod si aliquis senserit se gravatum de estimationibus et mensurationibus, quas facient prędicti, volumus, quod vos comes cum illis iudicibus, qui apud vos sedent in causis civilibus, auditis partibus ministretis ius, prout vobis videbitur esse secundum Deum et honorem vestrum. Et insuper volumus, quod de cętero, quandocunque aliqua pars seu ordo capietur in eorum consilio, si populus de illo ordine senserit se gravatum, debeatis audire illos, qui de tali ordine se lamentabantur, et eorum rationes simul cum partibus captis in eorum consilio mittere debeatis nostro dominio vestris litteris introclusas, ut, si honestę nobis videbuntur, confirmari possint; et ex nunc volumus, quod cum prędictis scripturis mittere non debeatis aliquem, ne prędicti propter hoc graventur expensis, sed solummodo mittatis partes et rationes partium.

Quę quidem partes non debeant observari, nec sint alicuius vigoris, quousque a nostro dominio fuerint confirmitę

Omisso tertio capitulo

Ad quartum, per quod petebant, quod piscatores non astringerentur ita acriter ad standum sine caputeo in capite, quando vendunt pisces quo-

[1] L. dummodo — [2] Samo L. — [3] L. solemnitatibus — [4] Samo S. — [5] Samo S. — [6] Samo S. —

niam licet ex antiqua consuetudine a nobilibus introducta hoc factum fuerit, numquam tamen fuit ita rigide observata, sicut nunc.

Respondimus, quod illam consuetudinem ita antiquam numquam revocaremus, sed sumus contenti, quod rector, qui erit per tempora, faciat illam consuetudinem observari, sicut et quando sibi esse videbitur necessarium et honestum.

Omisso ultimo capitulo

Quare mandamus vobis cum nostro minori consilio, quatenus responsiones nostras ad prędicta capitula observari debeatis et facere inviolabiliter observari, facientes has nostras litteras in cancellaria deinde ad successorum memoriam registrari.

Datum in nostro ducali palatio, die XIX. ianuarij, indictione X., MCCCCXXXI.

34. Quod attinentes exeant de consilio vel camara.

Die 22. februarij.

Captum fuit, quod ad obviandum erroribus et scandalis, qui possent de facili exoriri, quod de cętero, quando aliqui electores iudicum et aliorum officialium intrant cancellariam superiorem cum domino comite causa eligendi, et ibi nominetur aliquis in electione, qui sit attinens alicuius electoris, pro quo non possit ballottare; et similiter in maiori consilio. Quod quilibet attinens illius nominati illico a se ipso debeat exire cancellariam vel consilium vel locum, ubi erit, absque requisitione alicuius, et non debeat ballottare; et si ballottaverit contra hunc ordinem, incurrat pęnam solidorum XX parvorum pro quolibet et qualibet vice ab eo irrevocabiliter auferenda, applicanda communi.

35. (Quod proclamationes fiendę pro vendicionibus[1] intra XXXta dies intelligantur a die primę proclamacionis[2], et quod[3] sicut fiunt proclamaciones[4] pro vendicionibus[5], ita debeant deinceps fieri pro donacionibus[6], permutationibus, iurium[7] cessionibus et alijs obligationibus)[8].

(De proclamationibus alienationum omnium)[9].

(In)[10] (millesimo quadringentesimo trigesimo primo[11], indictione nona[12])[13] die XXII.[14] (mensis)[15] novembris.

(In eodem[16] generali consilio Tragurij[17], convocato et congregato ut supra[18] per pręfatos dominos comitem et iudices, fuit posita pars infrascripti

---

[1] S. venb — [2] S. pclamnis — [3] Riječi „quod“ nema u S. — [4] S. pclamnes — [5] S. venditionibus — [6] S. donationibus — [7] Riječi „iurium“ nema u P. — [8] Natpis 35. glave u P. i S. — [9] Natpis 35. glave u L. — [10] Samo P. — [11] S. Millesimo 431 — [12] S. 9 — [13] Samo P. i S. — [14] S. 22 — [15] Samo S. — [16] Riječi „eodem“ nema u P. — [17] Riječi „Trag.“ nema u P. — [18] Riječi „ut supra“ nema u P. —

tenoris, videlicet)[1], (Captum fuit,)[2] quod cum in[3] MCCCCXXV.[4] (indictione 3a)[5] die vigesimo septimo[6] (mensis)[7] octobris capta fuit[8] pars, quod in vendicionibus[9] fiendis bonorum stabilium debeant fieri proclamaciones[10] tribus diebus dominicis, et quod cum in dicta parte exprimatur inter cętera, quod si aliquis propinquus vel collateralis de prole vendentis contradicere vel pręsentare aut proclamare[11] voluerit, possit infra XXX[12] dies post factam proclamationem fiendam[13] tribus diebus dominicis, et (non)[14] intelligatur[15] (clare)[16], utrum ipsi (30)[17] dies incipiant a die primę proclamacionis[18] vel ultimę, vadit pars dominorum comitis et iudicum (prędictorum)[19].

Quod dicti triginta[20] dies intelligantur a die primę proclamationis (incipere, et quod similiter absentes, qui habent terminum mensium trium ad pręsentandum, intelligantur habere dictum terminum trium mensium a die primę proclamationis)[21] numerandorum[22]. Et insuper addatur in dicta priori parte, quod quemadmodum fiunt dictę proclamationes pro vendicionibus[23] fiendis de bonis inmobilibus[24], ita de cętero fieri debeant eodem modo et ordine pro donationibus, iurium cessionibus et permutacionibus[25] et alijs quibuscumque dictorum bonorum stabilium alienationibus fiendis; et hoc ut iura propinquorum, collateralium[26] in aliquo minime defraudentur.

(Qua pars fuit capta et firmata per XIX consiliarios ponentes eorum ballotas[27] in bussula alba del[28] sic, non obstantibus septem bollotis[29] in contrarium repertis in bussola[30] rubea del[31] non)[32].

(In reformationibus m-i Francisci de Viviano reperitur)[33].

36. Quod commissarij teneantur facere[34] inventarium (de bonis defuncti, sicut faciunt tutores de bonis pupillorum)[35].

(Primo)[36] (Captum fuit)[37], quod cum in volumine statutorum civitatis Tragurij (sub rubrica, quod tutores pupillorum etc.)[38] libro III.[39] capitulo XI. contineatur[40], quod tutores pupillorum teneantur facere inventarium de bonis pupillorum eique, et non fiat mentio de commissarijs[41], et sit bonum (et)[42] utile et[43] neccessarium[44] providere et addere tam, ut intentiones testatorum exequtioni[45] mittantur, quam etiam[46], (ut)[47] pupillorum, pauperum,

---

[1] Samo P. i S. — [2] Samo L. — [3] S. sub, u L. uopće nema te riječi — [4] S. 1425. — [5] Samo S. — [6] S. 27., L. XXVII. — [7] Samo S. — [8] L. fuerit — [9] S. i L. venditionibus — [10] S. i L. proclamationes — [11] S. i L. clamare — [12] S. XXXta — [13] P. i S. post facta proclamatione fienda — [14] Samo P. i L. — [15] S. intelligantur — [16] Samo P. i S. — [17] Samo S. — [18] S. i L. proclamationis — [19] Samo P. i S. — [20] S. XXXta, L. XXX — [21] Same S. i L. — [22] L. numerandos — [23] S. i L. venditionibus — [24] S. i L. immobilibus — [25] S. permuttationibus, L. permutationibus — [26] S. collateraliorum — [27] S. ballottas — [28] S. de — [29] S. ballottis — [30] S. bussula — [31] S. de — [32] Samo P. i S. — [33] Samo S. — [34] L. conficere — [35] Samo S. — [36] Samo S. — [37] Samo L. — [38] Samo S. — [39] S. 3° — [40] L. continuatur — [41] S. commissarij — [42] Samo L. — [43] L. ac — [44] L. necessarium — — [45] L. executioni — [46] S. et — [47] Samo L.

fabricarum[1] et aliorum (bona) non defraudentur per commissarios, nec malignentur et ussurpentur[2], prout fieri potest, vadit pars dominorum comitis et iudicum, (quod addatur supradicto statuto)[3]:

Quod quemodmodum (in supradicto statuto)[4] tutores pupillorum inventarium bonorum conficere tenentur, ita eo modo et forma, prout in dicto statuto (contenta)[5] omnes commissarij testamentorum, tam creandi per curiam, quam testamentarij, qui de cętero instituentur, omnium bonorum mobilium et stabilium commissarię teneantur et debeant (inventarium)[6] conficere et curię pręsentare infra terminum unius mensis a die obitus, vel a die scientię computandum sub pęna librarum XXV parvorum communi Tragurij applicandarum.

(Que quidem pars fuit capta et firmata per consiliarios 23 ponentes eorum ballottas in bussula alba de sic, non obstantibus ballottis tribus in contrarium repertis in bussula rubea de non)[7].

37. Quod in consilio debeat ballottari secrete.

Item captum fuit, quod ad hoc, ut in partibus in consilio ponendis et capiendis omnia, quę fient, rectius et iustius procedant, et ne unus sequatur intentionem alterius, et ne aliquis defraudetur in honore et iure suo. De cętero nullus de consilio audeat vel pręsumat, quando ballottatur in consilio, ponere ballottam suam ballottando publice, sed secrete in bussulis per modum, quod nullus alius perpendere possit, sub pęna solidorum quatuor pro quolibet et qualibet vice, cuius pęnę medietas sit accusatoris, si inde fuerit, et alia medietas sit communis, et quod dominus comes ipsam pęnam exigi faciat sub pęna solvendi tantundem de suo.

38. Quod omnes exceptis iudicibus et consiliarijs possint esse ęstimatores.

MCCCCXXXII., die XII. novembris.

Quoniam propter multitudinem officiorum communis et paucitatem nobilium de consilio ipsi non possunt esse singuli in officio, sed oporteat, quod unus plura habeat officia et hoc sit contra intentionem aliquarum reformationum, vadit pars dominorum comitis et iudicum:

Quod omnes et singuli officiales, exceptis iudicibus, consiliarijs et mensuratoribus, possint et valeant habere officium estimatoris, aliquibus reformationibus in contrarium non obstantibus.

39. Quod denarij legati fabricis ecclesiarum depositentur in cancellaria communis.

Item captum fuit, quod, cum temporibus retroactis et currentibus multi per eorum testamenta . . . . et relinquant pro fabricis ecclesiarum multas pecuniarum summas et quantitates, quę pecunię et

---

[1] L. fabricatorum — [2] L. usurpentur — [3] Samo L. — [4] Samo S. — [5] Samo S. — [6] Samo L. — [7] Samo S. —

bona per exactores . . . . alios exiguntur et dissipantur per modum, quod intentiones testatorum minime executioni mittuntur; quod etiam cadit in damnum maximum ecclesiarum et locorum, quibus legantur, vadit pars dominorum comitis et iudicum prędictorum:

Quod omnes denarij, qui . . . a commissarijs vel heredibus pro fabricis ecclesiarum et . . . . depositentur et depositari debeant in una capsa . . . . seu deputandam . . . . ponenda in cancellaria communis, quę capsa habeat claves varias et diversas, quarum unam teneat . . . . . . pręsens, et qui pro tempore fuerit, aliam rector seu prior vel . . . . illius loci, ubi factum fuerit dictum legatum in opere, et tertiam . . . . dicti loci, si fuerit per modum, quod pecunię non possint expendi sine scientia, consensu et voluntate omnium prędictorum. Et quod rectores ecclesiarum non possint petere dictos denarios in fabricis absque pręsentia eorum procuratorum.

40. Quod possessiones forensium laborentur.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc., nobilibus es sapientibus viris Marco Memmo, de suo mandato comiti Tragurij, et successoribus suis, fidelibus, dilectis salutem et dilectionis affectum. Prudentes viri ambasciatores communitatis nostrę Spalati, existentes ad pręsentiam nostram, conquesti sunt, quod Tragurienses non permittunt possessiones et territoria sua in districtu Tragurij situata pastinare vel laborare, sed appellantes Spalatenses forenses fecerunt quendam ordinem, quod possessiones forensium non possint laborari vel pastinari. Nos autem cupientes, quod hęc differentię cessent, habentes fideles nostros Spalati caros ac Tragurienses, et Tragurienses sicut Spalatenses, fidelitati vestrę mandamus, quod possessiones et terrena Spalatensium situata in districtu Tragurij laborare et pastinare permittatis, sicut laborantur et pastinantur possessiones Traguriensium: nec in possessionibus et terrenis Spalatenses Traguriensibus nec Tragurienses Spalatensibus pręsint, sed omnes sint pares. Et simile mandatum fecimus comiti Spalati pro possessionibus Traguriensium in districtu Spalati situatis, ne inter ipsos fideles nostros differentia vel scandalum aliquod oriatur. Has autem nostras litteras in cancellaria Tragurij registrari facere debeatis et registratas faciatis ipsis nostris fidelibus consignare.

Datum in nostro ducali palatio, die XXIV. martij, indictione XII., MCCCCXXXIV.

41. De officialibus super vijs camporum.

MCCCCXXXIV., die XIV. augusti.

Cum in volumine statutorum civitatis Tragurij sit aliquis ordo, quod singulo anno per dominum comitem ac iudices et consiliarios eligantur duo nobiles super vijs camporum expurgandis et exoccupandis, et non sit aliqua pęna, quod non possint refutare, nec sit pęna illis, qui ordini contrafacerent, vadit pars domini comitis et suorum iudicum:

Quod illi officiales, qui superinde de cętero fuerint deputati, non possint refutare sub pęna librarum L pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Et insuper habeant libertatem imponendi pęnam illis, quorum vię publicę camporum essent occupatę et non essent purgatę iuxta earum confinia usque ad quantitatem librarum X parvorum pro quolibet. Quod infra terminum dierum XV proxime futurorum tunc laboratores terrarum debeant vias iuxta confinia eorum iurium exoccupasse et purgasse, ampliasse et aptasse. Quod si non observaverint, quod ipsi officiales habeant libertatem aptari faciendi dictas vias talium inobedientium possendo expendere super bonis ipsorum usque ad summam librarum V parvorum pro quolibet inobediente, ita tamen, quod si illi, quibus pręceptum foret factum, sentirent se gravatos, habeant spatium comparendi coram domino comite et eius curia dierum XV, causam gravaminis ostensuri et recepturi iustitię complementum. Habeant insuper libertatem dicti officiales modo prędicto inquirendi et procedendi super cursibus et conductibus aquarum damnificantium vias et terras alineas. Et propter inquisitionem et declarationem omnium pręmissorum habeant etiam libertatem convocandi vicinos et alios in testes et aliter quomodocumque, uti fuerit opportunum, pro eorum informatione, ponendo eis illam pęnam, quę sibi videbitur, usque ad summam librarum X parvorum pro quolibet contrafaciente. Possintque secum ducere rivarios et scribi facere per cancellarios omnes scripturas super inde necessarias et opportunas et alia facere et exercere possint dicti officiales, quę superinde erunt facienda cum dependentibus et connexis seu emergentibus ab eisdem. Ita tamen, quod de omnibus pęnis, ut pręmittitur, exigendis medietas sit communis et alia medietas sit dictorum. Et insuper duret officium dictorum officialium uno anno. Et hoc officium possint habere, non obstantibus alijs officijs, quę tunc reperirentur habere.

Confirmata vigore ducalium MCCCCXXXVI., die IV. octobris.

42. De modo colligendi olivas.

Cum per elapsum hucusque aliqui homines et laboratores civitatis et districtus Tragurij, abutendo gratiam a Deo nobis datam, collegerunt fructus olivarum percutiendo cum fustibus, destruendo arbores et frangendo ramos, quod cedit ad non modicum detrimentum tam communis quam omnium, quorum sunt dicti fructus: ita quod altissimus nobis de eius uberiori gratia concessit et tribuit ad utilitatem huiusmodi liquoris, homines abutuntur; vadit pars domini comitis et suorum iudicum:

Quod nullus laborator seu alia persona, cuiuscunque conditionis existat, de cętero audeat vel presumat colligere fructus olivarum percutiendo cum fustibus modo prędicto, sed eos colligere debeant cum manibus tam apte, quod non destruantur arbores nec olivę; ad hoc, ut maior fructus et utilitas olivarum sequantur communi et omnibus habentibus ipsos fructus sub pęna librarum V parvorum solvenda per quemlibet contrafacientem et qualibet vice, cuius pęnę medietas sit communis et alia medietas accusatoris; et teneantur de credentia. Item quod sub eadem pęna omnes laboratores et cultores terrarum, quemadmodum tenentur laborare modo debito vineas et

arbores fructiferas, ita teneantur de cętero cultivare temporibus opportunis et retinere in cultu et in contio omnes arbores olivarum. Et quod pręsens pars habeat vigorem statuti et pro statuto debeat firmiter observari et poni in volumine statutorum.

43. (Quod in causis civilibus non detur in scriptis nisi libellus et responsio)[1].

(De ordine procedendi in causis civilibus)[2].

MCCCCXXXV.[3], (indictione XIII.)[4] die VI.[5] (mensis)[6] februarij

(Congregato et convocato consilio generali nobilium civitatis Tragurij, voce preconia et sono campane, more solito, in sala palatij communis Tragurij, de mandato spectabilis et generosi militis domini Marci Zeno, honorabilis comitis civitatis et districtus Tragurij, captę fuerunt ad bussulos et ballottas, ut est moris, partes infrascripte, videlicet:)[7]

Cum in secunda[8] correctione voluminis statutorum civitatis Tragurij inter cętera contineatur, quod in causis civilibus detur terminus actori ad formandum (eius)[9] libellum, et quod actor faciat citari[10] reum ad respondendum (eidem)[11] libello, (et quod detur ipsi reo terminus ad respondendum eidem libello)[12] et quod transacto ipso termino, detur ipsi reo secundus terminus ad allegandum et opponendum; et eo secundo termino elapso, detur ipsi reo tertius terminus ad concludendum etc., ut in ipso statuto correctionis legitur. Et insuper (cum)[13] per consuetudinem fuerit introductum, quod producto libello et responsione ad (ipsum)[13], datur[14] terminus actori ad opponendum et postea reo, et quandoque etiam actori ad concludendum; quę oppositiones ac conclusiones et termini videntur superflui, frivoli et frustatorij)[15] — ex eo maxime, quia partes ducuntur in longum et gravantur laboribus et expensis; immo etiam ex huiusmodi tot et tam prolixis scripturis offuscantur mentes dominorum rectorum et iudicum (audientium)[16], et propterea ad obviandum huiusmodi dilactionibus[17] et superfluitatibus scripturarum ac etiam laboribus, expensis et offuscationibus, et ut unicuique ius expeditum[18] reddatur; vadit pars (pręfati)[19] domini comitis et suorum iudicum, quod dicta correctio statuti et consuetudo adhuc corrigatur et diminuatur in hunc modum, videlicet:

Quod actor faciat citari[20] reum de sero pro die sequenti ad respondendum sibi de iure, et comparentibus in iudicio ambabus partibus[21], actor producat eius libellum seu simplicem petitionem, vel accipiat terminum (ad)[22] arbitrium domini comitis et curię ad formandum et dandum eius libellum seu petitionem in scriptis, si quantitas fuerit a libris decem[23] supra. Et

---

[1] Natpis 43. glave u S. — [2] Natpis 43. glave u L. — [3] S. Millo 435. — [4] Samo S. — [5] S. 6. — [6] Samo S. — [7] Samo S. — [8] S. 2a — [9] Samo S. — [10] L. citare — [11] Samo L. — [12] Samo S. — [13] Samo L. — [14] L. detur — [15] L. fsustatorij — [16] Samo L. — [17] L. dilationibus — [18] L. expediens — [19] Samo S. i C. — [20] L. citari faciat — [21] L. ambabus partibus in iudicio — [22] Samo S. i L. — [23] L. X —

oblato in termino libello pro parte actoris, statuatur tunc ipsi reo terminus octo[1] dierum exclusive ad respondendum eidem. si quantitas fuerit a libris centum[2] infra. Si vero quantitas fuerit a libris[3] centum[4] supra, statuatur tunc terminus dierum XV exclusive ad respondendum libello, et prolixior terminus statui possit eidem reo, prout domino comiti et suis iudicibus videbitur convenire. Et facta responsione non possint partes in scriptis plures scripturas oppositionum et conclusionum producere. Sed si pars rea negaverit, tunc detur terminus ad probandum actori vel reo, prout iudicio videbitur; infra quem terminum partes valeant eorum iura et probationes producere et allegare[5]. Et quod pręsens pars poni debeat in volumine statutorum et pro statuto debeat firmiter observari.

(Quę quidem pars posita ad bussullas et ballottas[6] fuit capta et firmata per consiliarios XXV, qui posuerunt eorum ballottas[7] in bussula[8] alba de sic, non obstantibus ballottis[9] VI, repertis in contrarium in bussula[10] rubea de non)[11].

(In reformationibus m·i Francisci de Viviano f° 35)[12].

44. Quod advocati eligantur per sex menses.

Die XIX. februarij.

Captum fuit, quod advocati, qui consueverunt eligi pro mensibus tribus eligantur de cętero secundum formam statuti per sex menses ita tamen, quod pro ista vice dumtaxat possint eligi et deputari illi advocati et ex illis, qui fuerint et sint de pręsenti. Et quod illi, qui eligentur, non possint refutare sub pęna librarum X parvorum pro quolibet refutante et qualibet vice, quę pęna pecuniaria convertatur in fabrica bancarum salę maioris palacij communis. Quę omnia locum habeant aliquo statuto in contrarium non obstante.

45. De electione thesaurarij.

Item quod ad maiorum expeditionem consilij thesaurarius ecclesię maioris Tragurij, qui consueverat eligi per scrutinium consilij, de cętero eligatur singulis temporibus per dominum comitem et iudices suos tantum, qui per tempora fuerint.

46, De bonis homicidę non confiscandis.

Die V. iulij.

Cum in volumine statutorum civitatis Tragurij libro II. capitulo XIII. sit statutum, quod quilibet homicida decapitetur et eius bona seu pars bonorum in commune confiscetur, verum cum ipsa bonorum confiscatio non appareat

[1] S. i C. 8 — [2] L. C — [3] C. libras — [4] L. C — [5] S. alligare — [6] C. ballotas — [7] C. ballotas — [8] C. bussulla — [9] C. ballotis — [10] C. busulla — [11] Samo S. i C. — [12] Samo S. i C. —

iusta nec consona rationi, quia pauperes hęredes talis homicidę patiuntur pęnam indigne pro scelere parentis; vadit pars pręfati domini comitis et suorum iudicum, quod tale statutum dispensetur in hunc modum videlicet:

Quod de homicidio puro et simplici sed non pensato nec deliberato bona talis homicidę in commune minime confiscentur, sed perveniant in illos, quibus ius dederit superinde.

Quę quidem pars intelligatur effectum habere, si per nostrum almum dominium fuerit confirmata.

Confirmata vigore ducali MCCCCXXXVI., die IV. octobris.

47. (Quod illi, qui substituuntur commissarij per curiam. habeant provisionem)[1].

(Quod commissarij dativi habeant salarium)[2].

MCCCCXXXVI.[3], (indictione 14.)[4] die XXI.[5] (mensis)[6] maij.

(In generali consilio nobilium civitatis Tragurij convocato et congregato, de mandato domini comitis supradicti, ad sonum campanę et voce pręconia, ut est moris, in sala magna palatij communis Tragurij, posite[7] et capte[8] et obtente fuerunt[9] partes infrascripti tenoris, videlicet:)[10]

Cum sępissime contingat, quod commissarij et exequtores[11] testamentorum defficiunt[12] et loco illorum nemo velit acceptare substitui[13], quia ubi homines non habent nisi labores et incommoda, nolunt oneri[14] substitutionum huiusmodi subiacere, et cum in casu acciderit his diebus, quod, dum per dominum comitem et curiam aliqui substituerentur[15] commissarij, nemo repertus fuerit, qui voluerit acceptare, et sic testamenta mortuorum non possint[16] exequtioni[17] mandari; et superinde sit bonum et utile providere, ut voluntates ultimę defunctorum suum consequantur effectum; vadit pars domini comitis et suorum iudicum (predictorum:)[18]

Quod de cętero quilibet commissarius[19] substituendus[20] per dominum comitem et iudices[21] tam pręsentes quam futuros[22] habeat[23] et habere debeat[24] pro eius labore exequendi et administrandi commissariam illud. quod videbitur domino comiti, qui pro tempore fuerit, considerata conditione et facultate commissarię ac quantitate laborum.

(Que quidem pars posita ad bussulas et ballottas, ut est moris, fuit capta et obtenta per consiliarios 26, qui posuerunt eorum ballottas[25] in bussulo albo de sic, nulla in contrarium in bussulo rubeo de non)[26].

(In reformationibus m-ci Francisci de Viviano reperitur f.ͦ 45.)[27].

---

[1] Natpis 47. glave u S. i C. — [2] Natpis 47. glave u L. — [3] S. i C. 1536. — [4] Samo S. i C. — [5] S. i C. 21. — [6] Samo S. i C. — [7] C. posita — [8] C. capta — [9] C. fuderunt — [10] Samo S. i C. — [11] L. executores — [12] L. deficiunt — [13] S. i C. sustitui — [14] S. i C. onus — [15] S. i C. substinentur — [16] L. possunt — [17] L. executioni — [18] Samo S. i C. — [19] L. commissarij — [20] L. substituendi — [21] C. iudicibus — [22] L. futuri — [23] L. habeant — [24] L. debeant — [25] C. ballotas — [26] Samo S. i C. — [27] Samo S. i C. —

(Refirmata vigore litterarum ducalium: dat. 4. mensis octobris, millesimo 436., indictione 14. Clarissimo domino Georgio Vallaresso, comiti Tragurij et successoribus directe. Et in reformationibus suprascripti m-i Francisci regis notarij folio 89. reperitur)[1].

48. Quę animalia pasculare possint in insula Buę.

Item captum fuit, quod cum insula Buę districtus Tragurij sit utilissima et necessaria civitati Tragurij propter casus, qui occurrere possunt, prout omnibus notissimum est, et cum a tempore quorundam rectorum citra fuerit introductum, quod conductoribus datij beccarię concessum fuerit et est pasculari posse animalia in dicta insula, ex quo conductores dicti datij, sub specie habendi animalia pro necessitate beccarię, retinent inibi animalia pro utilitate eorum, augendo mandrias et exinde nutriendo et colligendo fętum, caseum et lanam et tamen propter hoc non augetur nec pluris venditur datium beccarię nostri excelentissimi ducalis dominij Venetiarum, et sic dicta insula destruitur et devastatur in totum per modum, quod in casibus occurrentibus non cederet ad aliquam utilitatem communis Tragurij, sed ad maximum damnum et incommodum ipsius, et ideo oporteat superinde provisionem fieri; vadit pars magnifici domini comitis et egregiorum iudicum suorum:

Quod de cętero nullus conductor datij beccarię nec aliqua alia persona, cuiuscunque gradus et conditionis existat, audeat vel pręsumat pasculare seu pasculari facere aliqua animalia grossa vel minuta in dicta insula Buę, nisi equos civium et districtualium ac boves ab arando et somerios, sub pęna perdendi omnia huiusmodi animalia, quę sic pasculari reperta forent, et solvendi solidos L pro quolibet animali grosso sic reperto, et solidos XX pro quolibet animali minuto et qualibet vice. Cuius pęnę medietas tam pęcunarię quam carnium sit communis et alia medietas sit accusatoris et inventoris.

49. (Quod de differentijs et discordijs inter parentes per iudicum cogantur ad compromissum)[2].

(De compromissis inter consanguineos)[3].

MCCCCXXXVII.[4] (indictione XV.)[5], die X. (mensis)[6] ianuarij.

(In reformationibus folio 135).[7].

(Convocato et congregato generali consilio nobilium civitatis Tragurij, de mandato spectabilis et generosi viri domini Georgij Vallaresso, honorabilis comitis civitatis et districtus Tragurij, ad sonum campane et voce preconia, ut moris est, in sala magna palatij communis Tragurij, pro infrascriptis omnibus et singulis specialiter peragendis in eodem consilio post multas arengationes et maturam deliberationem posite et capte fuerunt partes infrascripti tenoris, videlicet:)[8]

[1] Samo S. i C. — [2] Natpis 49. glave u S. i C. — [3] Natpis 49. glave u L. — [4] S. i C. 1437. — [5] Samo S. i C. — [6] Samo S. i C. — [7] Samo S. i C. — [8] Samo S. i C. —

Cum sępenumero contingat parentes in primo, secundo[1] et alijs gradibus consanguinitatis et affinitatis devenire ad discordias et contentiones simul, et sit altissimo acceptum, ut[2] hominibus gratiam[3], ac etiam sacra iura communia dictent et ordines nostri excelentissimi ducalis dominij veneti, quibus equm[4] est et conveniens adhereri[5] et conformari[6], quod, quandocunque differentię (et)[7] iurgia orirentur[8] inter consanguineos et coniunctos, cogantur[9] et cogi debeant per eorum rectores et iudices ad compromissum, et concordiam[10] invicem faciendam[11], ut non[12] graventur laboribus et expensis, et scandala, odia et malivolentię inter eos minime crescant, sed ut ipsi causam habeant invicem sincere et pacifice vivendi ac amorem et benevolentiam reintegrandi, vadit pars magnifici domini comitis et egregiorum[13] iudicum suorum:

Quod quandocunque (de cętero occurret differentias et discordias verti quomodocumque)[14] et qualitercumque[15] inter patres et filios seu filias, matres et filios sive filias, fratres et sorores ac nepotes filios et nepotes[16] filias fratrum et sororum et eorum patruos et e converso; quod ipse dominus comes pręsens cum eius curia et alij, qui pro tempore fuerint, teneantur et debeant eosdem consanguineos et parentes iuris remedijs oportunis[17] compellere[18] ad deveniendum ad concordiam[19] simul per modum et viam compromissi per partes fiendi in duos ex eorum attinentibus et coniunctis vel amicis per partes elligendis[20], videlicet uno pro parte. Qui ellecti[21] habeant libertatem de omnibus eorum differentijs, discordijs et controversijs de bono et (de)[22] ęquo, de iure et de facto cognoscendi et causas terminandi, arbitrandi et laudandi, prout eis melius videbitur peragendum. Veruntamen si dicti duo arbitres[23] discreparent in opinione[24] et non essent concordes, tunc idem dominus comes cum eius curia teneatur et debeat eis dare unum tercium[25] collegam, quem[26] ipse dominus comes in[27] curia maluerit[28], tamen confidentem et partibus non suspectum. Et quicquid[29] per ipsos arbitros vel tres in casu prędicto vel eorum maiorem partem superinde fuerit laudatum et decisum, sit firmum, ratum et vallidum[30]; nec a tali sententia seu terminatione superinde facta possit per aliquam partium aliqualiter appellari, annullari et querellari[31], nec peti reduci ad arbitrium boni viri; sed vim obtineat perpetuę firmitatis; et quod neutra partium possit nec debeat[32] audiri in iure a domino comite supradicto et eius curia. Verum si aliqua partium suum arbitrum eligere recusaret et nolet[33], quod tunc ipse dominus comes pręsens, et qui pro tempore fuerit, cum eius curia teneatur[34] dare et debeat[35] unum ad eius libitum voluntatis. Et insuper quod dominus comes, pro tempore esistens[36], teneatur et debeat huiusmodi sen-

---

[1] S. i C. p.o 2.o — [2] L. et — [3] L. gratum — [4] L. aequum — [5] L. adherere — [6] C. confirmari — [7] Samo S. i C. — [8] L. oriuntur — [9] C. cogentur — [10] S. i C. concordium — [11] S. faciendum — [12] L. faciendam, ne — [13] S. i C. egregium — [14] Samo S. i C. — [15] L. qualitercunque — [16] L. neptes — [17] L. opportunis — [18] C. complere — [19] S. i C. concordium — [20] L. eligendis — [21] L. electi — [22] Samo L. — [23] L. arbitri — [24] S. i C. opinionem — [25] L. tertium — [26] C. que — [27] L. cum — [28] C. voluerit — [29] L. quidquid — [30] L. validum — [31] L. querelari — [32] C. debbeat — [33] L. nollet — [34] C. tenetur — [35] L. det — [36] L. existens —

tentias et terminationes arbitrarias mittere debitę exequtioni[1], prout et quemadmodum alias sententias iudiciales exequtioni[1] mittere teneatur[2].

Et quod pręsens pars et reformatio pro statuto habeatur, et poni debeat in volumine statutorum civitatis Tragurij; et debeat pro statuto perpetuo firmiter observari.

(Qua quidem pars posita ad bussulos et ballottas, ut est moris, fuit firmata, capta et obtenta per consiliarios 18, qui posuerunt eorum ballottas[3] in bussula alba de sic, non obstantibus ballottis[4] XV in contrarium repertis[5] in bussulo rubeo de non)[6].

(In reformationibus m-ci Francisci Viviano, folio 52)[7].

(Confirmata vigore ducali MCCCCLXXXII., die XXV. februarij)[8].

Dodatak a glavi 49[9].

Nobili et sapienti viro Gabrieli Barbadico comiti et capitaneo Tragurij.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum etc., nobili et sapienti viro Gabrieli Barbadico, de suo mandato comiti Tragurij, fideli, dilecto, salutem et dilectionis affectum. Ex litteris vestris datis XI. mensis octobris proxime elapsi notam habuimus de lite coram vobis pendente inter Michaelem Ioannis, civem Traguriensem, nomine domine Desize eius uxoris, parte una, et Marinum Nicole Beccih fratrem dicte domine Desize parte altera. Qui Michael nomine ipsius sue uxoris et pro eius favore producebat quendam ordinem captum in consilio civium deinde in 1437., die X. ianuarij sub .... quod de discordijs inter parentes partes per iudicem cogantur ad faciendum compromissum, cuius ordinis copiam ad nos misistis. Ex adverso idem Marinus asserebat non posse cogi ad faciendum compromissum, vigore dicti ordinis, cum non sit confirmatum per dominium nostrum maxime vigore harum nostrarum diei 19. ianuarij 1431. circa hunc propositum per nos scriptarum. Omnibus itaque discussis et consideratis, vobis mandamus, ut in causa ipsa partibus, sic ut tenemini, iustitiam ministrare et facere debeatis, nec in constructum ponatis ordinem prędictum captum in consilio deinde, postquam non est confirmatum per dominium nostrum.

Datum in nostro ducali palatio, die 29. mensis novembris, indictione 8., 1444.

In reformationibus magnifici Francisci de Viviano folio 219.

Dodatak b glavi 49[10].

Nobilibus et sapientibus viris Francesco Ferro, comiti Tragurij et successoribus suis.

Joannes Mocenigo, Dei gratia dux Venetiarum etc., nobilibus et sapientibus viris Francesco Ferro, de suo mandato comiti Tragurij, et successoribus suis, fidelibus dilectis, salutem et dilectionis affectum. Per consilium istius nostrę fidelissimę communitatis, quemadmodum nobis exposuit

[1] L. executioni — [2] L. tenetur — [3] C. ballotas — [4] C. ballotis — [5] C. reperitis — [6] Samo S. i C. — [7] Samo S. i C. — [8] Samo L. — [9] Dodatak taj samo u rukopisu S. — [10] Dodatak taj samo u rukopisu S. i C. —

egregius civis vir Traguriensis Coriolanus Cippicus[1], orator eiusdem, conditum est quoddam[2] decretum, cuius exemplum his nostris est inclusum, continens de compromisso faciendo inter consanguineos et affines, cum inter eos orta fuerit aliqualis aut differentia, quemadmodum diffusius hoc omni exemplo ipsius decreti videre poteritis. Et quando ipse Coriolanus petijt nos nomine predicte fidelissime communitatis nostre, ut dictum decretum confirmare et approbare volemus, quando maxime conveniat, cum statuto nostro de differentijs, que inter consanguineos accidunt, loquente; nos enim anima advertentes. ipsum iuste petere nisi honestate, illud confirmatum approbavimus ac presentium tenore confirmamus et approbamus; volentes, ut illud observare observarique facere inviolabiliter debeatis; facientes has nostras simul et decretum illud registrari. ubi vobis conveniens visum fuerit.

Datum in nostro ducali palatio, die 25. mensis februarij, indictione XV., 1482.

In reformationibus magnifici Petri Racaneti folio 90.

50. De mensuris bladorum reducendis ad mensuras venetas.

Item captum fuit, quod cum ad ea, quę concernunt bonum commodum et utile communis Tragurij, sit assidue vigilandum ad hoc, ut conditio civitatis amplietur in melius, et quantum fieri potest, conformet et reformet ad mores et consuetudines civitatis Venetiarum et etiam maioris partis partium Dalmatię et ut mensurę bladorum et leguminum reducantur utilius ad augumentum universitatis tam civium quam districtualium et habitatorum civitatis et districtus Tragurij, nec non ut mercatores libentius fluant et concurrant cum eorum bladis ad hanc civitatem Tragurij; vadit pars domini comitis et suorum iudicum:

Quod omnes mensurę bladorum et leguminum cuiuscunque generis reducantur et reduci debeant ad quantitatem mensurarum civitatis Venetiarum; et quod illico mutentur venetę pro huiusmodi mensuris, videlicet pro stario, dimidio stario, quarta, quartarolo et dimidio quartarolo. Quę mensurę conductę stare debeant in cancellaria communis ad usum omnium volentium scandaiare seu accipere fazium pro faciendo alias mensuras consimiles illis. Ita quod, postquam mensurarę conductę fuerint, nemo audeat vel pręsumat cum alijs mensuris, quam cum ipsis mensurre, seu mensurari facere aliquod genus bladorum vel leguminum causa emendi vel vendendi sub pęna arbitrio domini comitis infligenda.

51. De cognitis faciendis conductoribus hartorum.

Ad obviandum scandalis et discordijs inter cives, patronos hortorum terrę firmę, et laboratores, conductores dictorum hortorum, vadit pars magnifici domini comitis et egregiorum virorum dominorum iudicum:

Quod quandocunque patroni prędicti voluerint licentiam dare dictis eorum laboratoribus de dictis eorum hortis, teneantur et debeant ad minus

[1] C. Coppicus — [2] C. quodam —

per unum mensem ante festum sancti Michaelis de mense septembris eisdem conductoribus hortorum suorum fieri facere cognitum per rivarium communis et eum scribi facere in cancellaria. Et similiter, quando conductores dictorum hortorum voluerint dictos hortos dimittere, teneantur et debeant modo simili fieri facere cognitum eorum patronis per unum mensem. ante dictum festum sancti Michaelis, aliter cognitum, aliter factum sit nullius valoris.

52. De vijs civitatis expurgandis.

MCCCCXXXIX., die XII. iulij.

Captum fuit, quod officiales deputati et de cętero deputandi super vijs camporum habeant libertatem etiam inquirendi, videndi et examinandi in civitate Tragurij omnes occupationes viarum publicarum, fenestrarum, stillicidiorum et omnes alias occupationes pertinentes ad publicum. Et de eis referendi domino comiti et eius curię, pręsentibus, et qui per tempora fuerint, qui postea superinde habeant cognoscere, decidere et terminare. Ita tamen, quod de pęnis superinde imponendis et exigendis prędicti officiales habeant partem, sicut habent et habere consueverunt de extra civitatem.

53. De solutionibus rivariorum.

Item cum plerumque contingat oriri discordias et lites inter rivarios communis Tragurij et alias speciales super facto solutionum ipsis fiendarum ex eorum officio, vadit pars domini comitis et suorum iudicum ad obviandum huiusmodi discordijs et controversijs:

Quod dicti rivarij deinceps habeant solutiones suas in hunc modum, videlicet: Quod pro quolibet milliare extra civitatem Tragurij, quando ibunt ad citandum vel aliud agendum in servitium specialium personarum, habeant ab illa persona, pro qua ibunt, pro uno milliare distanti a Tragurio solidos duos parvorum, et ab uno miliare ultra, parvulos XVIII pro quolibet miliare usque ad miliaria VIII. Et transactis octo miliaribus, non possint habere ultra solidos VII per districtum Tragurij. Item quod de pignoribus specialium personarum et de alijs rebus ad incantum vendendis per eosdem rivarios, habeant ipsi rivarij a libris V usque ad libras X solidos II parvorum tantum; et a libris X usque ad libras C pro qualibet decena parvulos IV; et a libris C ultra habeant pro qualibet decena parvulos II tantum. Non intelligendo de rebus venditis per socium militis domini comitis ex eius officio. Item quod de incantibus datiorum communis dicti rivarij non habeant, nec habere possint nec debeant nisi a soldis VIII usque ad soldos XX et non ultra pro quolibet incantu a conductoribus datiorum.

54. De solutionibus sententiarum.

MCCCCXLI., die primo martij.

Conciosia che per consuetudine e lezze di questa terra sì delle sententie iudiciarie come volontarie et arbitrarie, vogliando esser pagadi li creditori per le soe sententie da soi debitori, quelli tal debitori, ut plurimum, compareno

avanti misser lo conte e scansa de pagar, domandando termene, e li rettori dà più e più termini, come à loro par, contro la volontà di creditori, e dappoi espira de' quelli termini, li creditori voiando esser pagadi, i debitori cerca dar i pagamenti per stima delle cose mobili, de casa pezzor, che habbia, per modo, che i creditori mal può haver i sò pagamenti, la qual cosa è di gran incargo e vituperio de questa terra, et sopra ciò el sia neccessario per honor e ben de questa terra, farne provision; l'andarà parte, che mette el spetabile e generoso huomo misser Benedetto Contareno, per la illustrissima e excellentissima dogal Signoria nostra de Venetia honerevole conte de Tragura e del destretto, intrando in sua opinion i nobili homini de Tragura ser Iacomel Vitturi quondam misser Luca el Kau., ser Stefano quondam ser Nicola Vitturi e ser Iacomo quondam ser Andrea de Ciga, Zudesi suoi:

Che delle sententie si iudiciarie come arbitrarie, che da qui inanti se crearà, quando el creditor de tal sententie vorà esser pagado dal suo debitore, che domanda termine dai rettori, che per tempo se trovarà, el sia in libertà de quelli tal rettori darli termine à pagar dà uno sino à doi mesi à pagar alla più longa. El qual termene non possi esser più prolongato per li ditti rettori nè suoi successori; e espiradi quei termini, se li creditori voglion esser pagadi, i debitori sian astretti à pagar in denari solamente over in pegni sufficienti dar; sin per esser vendudi per i cavalieri, che se trovaranno de tempo in tempo de lire XX in zoso: i qual cavalieri habbia per so regalia el consueto; et dà lire XX in suso sia vendù i detti pegni al publico incanto per do stimadori de commun, che se trovarà per i tempi, à chi per tessera: havendo per suo premio e fatiga dò per cento; i qual stimadori siano tenudi vender i detti pegni sino XV zorni; el debitor quelli tal suoi pegni possa scuoder, siando della vendeda avisado. Et non dagando i debitori pegno, e quelli creditori non potendo esser pagadi, i ditti debitori siano incarcerati ad ogni requisition e volontà de ditti creditori. Exceptuando da questa parte le sententie fatte per vigor delli instrumenti de dote. Et se alcum ordene, over lezze de questa terra fosse in contrario, se intenda per questo annullado, cassado. E che i cavalieri de comun, che se trovarà de tempo in tempo in questa terra, siano tegnudi sotto debito de sacramento darne subito notitia ai rettori, che de tempo in tempo vegnera qui.

Dodatak glavi 54.[1]

Excerptum ex capitulari ad capitulum 54. sub rubrica 4.

1433., indictione XI., die XX., mensis octobris.

Capta in maiori consilio.

Conciosia le differenze fra nòstri cittadini, che ce terminano[2] per via di arbitri, sia honore della terra et utilita de nostri, è puo occorrere, che in le sententie fatte per arbitri se trova zudesi e aldidosi, che incarcera over intromette quelle, quando sono fatte le rattificatione, e questo si è

[1] Dodatak taj nalazi se samo u rukopisima S. i C. — [2] S. termina —

cason, che molti non si comprometta, e anche i arbitri recusa. Unde per provedere secondo el honor nostro, andarà parte:

Che in le sentenze arbitrarie, che se farà per compromesso, i quali de cetero sarà celebrati, de iure et de facto in quelle cosse[1], che sara fatto i compromessi i zudisi nostri senza altro rispetto siano tenuti de confirmarle et li nostri aldidosi non se possan intromettere, se avanti le ratification de' quelle sentenze i detti zudesi arbitri ò la maior parte di quelli disesse essere sta inganati, et haver tolto errore in questo caso, i nostri zudesi e aldidosi possi iudicare, come iusto li parerà, non obstante la presente parte; in ogni altro caso la presente parte sia observada ne in contrario per alcun modo forsi possa o iudicare salvo sempre l' offizio dell' avogadori de commun in le cose, che apartien al suo officio. Et in contra la presente parte non se possa far grazia nome per sei conseglieri trè capi et XV de XLta et de parte de gran conseglio.

55. De solutionibus conducentium mustum et laborantium ad dietas.

Die XXI. septembris.

Cum per elapsum et maxime hoc tempore vindemiarum ad aures et prȩsentiam spectabilis domini comitis et suorum iudicum pervenerint innumirabiles querelȩ et reclamationes hominum et personarum cuiuslibet gradus, status et conditionis, et potissime laboratorum terrarum et vinearum existentium super terris alienis camporum Tragurij, videlicet: quod conducentes per terram et per aquam eorum introitus de campis prȩdictis ad civitatem Tragurij cum barchis et somerijs, nec non zappantes terras et arrantes ac putantes vineas et vindemiantes, purgantes, mundantes et metentes ac triturantes blada et colligentes olivas accipiunt tam magnas et inordinatas solutiones pro huiusmodi eorum mercede laboris; quod dantes et solventes nequeunt expensis huiusmodi intollerabilibus resistere nec eas substinere; in tantum quod introitus eorum non correspondentes expensis, in brevi oportebit nonnullos eorum necessitate compulsos eorum laboreria et vineas relinquere et alienos quȩrere quȩstus; quod cadet ad diminutionem et deteriorationem non modicam introituum possessionum et terrarum districtus Tragurij, ex quibus introitibus cives et districtuales Tragurij substentantur et vivunt, et proinde sit utile, immo necessarium, salubriter providere: ne introitus civium et districtualium diminuantur, sed manuteneantur et conserventur et ne laboratores huiusmodi causam habeant, eorum laboreria dimittendo, aliena quȩrere loca; vadit pars dominorum comitis et suorum iudicum:

Quod a modo in antea expensȩ operum prȩdictorum modificentur, taxentur et limitentur, ac solvantur et recipiantur in hunc modum, videlicet: Quod omnes conducentes mustum alienum per aquam Tragurium cum barchis a latere levantis, videlicet a columna et confinijs Spalati usque ad confinia sancti Petri de Podmorye pro conducendo Tragurium, ut supra, non possint,

[1] C. cosi —

*

nec debeant accipere nec ab alijs sibi dare ultra soldos IIII pro qualibet cacia musti. Et a dicto loco sancti Petri usque Resnich soldos III pro mensura sive cacia. Et a Resnich usque ad portum, ubi descargatur soldos II parvorum pro qualibet mensura. Item a latere ponentis cum barchis a valle marinę usque Tragurium, ubi descargatur mustum soldos IIII pro cacia. Et a valle sancti Lucae sive sancti Petri de Policio usque Tragurium soldos III pro mensura. Et a vineis vallis prope Comaritum usque Tragurium soldos II parvorum pro cacia. Item quod omnes conducentes mustum aliorum cum somarijs de campo usque Tragurium, videlicet: Primo a vineis de Comarito soldos III, et non plus accipiant pro qualibet caccia, durando ad dictum pretium a dictis vineis usque ad primum caput vinearum subtus Vlasco versus marinam recto tramite. Et a dicto loco usque Tragurium circa confinia sancti Danielis et usque sanctam Mariam de monte recto tramite subtus montaneam id est sutus[1] planum usque ad confinia molendinorum soldos II pro qualibet mensura. Et a dictis confinijs supra, videlicet supra costam sive collem, inchoando a Cherbano et supra sanctam Mariam de monte et in Mule et in Sadno et supra sanctum Danielem, videlicet in Copac Dolaz de confinibus montiorum versus pontem soldos III pro qualibet cacia. Et a vineis sancti Viti cum suis confinijs soldos IIII pro qualibet cacia. Et a molendinis usque ad Slani potoch recto tramite incipiendo a sancta Marta usque ad marinam, descendendo per dictum Slani potoch et per Chnezia gomila supra Iasvine, usque sanctam Martam soldos III pro cacia. Et a via, quę protenditur a sancta Maria de Spiliano versus Colovrate et vadit per longum supra sanctum Nicolaum et sanctum Georgium de Podmorye et subtus Borruchium continuans usque ad confinia Spalati soldos II cum dimidio pro qualibet mensura. Et de super viam sancti Nicolai et sancti Georgij de Podmorye, scilicet ad costas Tussevi, Susgnare, Ostrogh, et de alijs costis, quę sunt et esse possent in futurum, soldos III pro qualibet mensura.

Pro mercede laborantium ad diętas: Pro putando, pro zappando, pro triturando et alia servitia similia ad diętas soldos sex pro quolibet homine et expensas oris. Item pro metendo blada, item pro vindemiando vineas, item pro recolligendo olivas, item pro mundando seu purgando herbas de bladis soldos III pro qualibet muliere in die et expensas oris.

Et hęc omnia suprascripta servari debeant per omnes cives, habitatores et districtuales et forenses habitatores Tragurij, cuiuscunque status, gradus, ordinis et conditionis existant, sub pęna librarum X parvorum a quolibet contrafaciente irremissibiliter auferenda et qualibet vice, qua contrafecerint; quam pęnam incurrant tam dantes quam recipientes pecuniam ultra ordinem suprascriptum, ita tamen quod si unus eorum dantium et recipientium accusabit alterum, absolvetur talis accusator a pęna, quam propter hoc incurrisset et habeat medietatem pęnę alterius transgressoris accusati et alia medietas sit communis. Item si aliquis delinquens in prędictis ab aliqua alia persona fuerit accusatus, per quam personam veritas haberi possit, habeat medietatem pęnę et teneantur de credentia, et alia medietas sit communis.

---

[1] Valjada pogrješno mjesto „subtus" —

56. (De modo et ordine interponendi et prosequendi appellationem)[1]. (De appellationibus et depositione pignorum)[2].

(1441., indictione 4ta),[3] die XXII.[4] (mensis)[5] novembris.

Cum in volumine statutorum civitatis Tragurij sint aliquę reformationes et provisiones super facto appellationum, quę postquam nostra excelentissima dominatio (Venetiarum)[5] reassumpsit dominium Tragurij, per aliquos rectores minime servatę fuerunt, maxime super depositione pignorum[6] fienda ex parte appellantis de solvendo unum soldum pro libra, si succubuerit[7] in causa appellationis; ex quo, quia talis ordo non servatur, aliqui litigiosi, non formidantes huiusmodi pęnam, in consuetudinem deduxerunt, ne dum pro causis gravibus et ponderosis, sed etiam ab omni minima sententia et terminatione, quamvis sit iuste et iuridice lata, se appellare et litteras ad eorum libitum impetrare[8], cum quibus partem adversam et eius iura, quamdiu volunt, detinent occupatam[9]; quod faciunt ad finem non solvendi eorum debita, sed trahendi causas in longum per subterfugia et gravandi eorum creditores laboribus et expensis; quod cedit[10] in ipsorum[11] non modicum pręiudicum et gravamen, quia propter malitias huiusmodi[12] numquam valent consequi eorum solutiones, et proinde sit[13] summopere vigilandum et necessario[14] providendum pro bono et tranquillitate omnium et maxime recte et pacifice vivere volentium; ad obviandum huiusmodi fraudibus et malitijs hominum; vadit pars magnifici et generosi viri domini Donati Barbaro, honorabilis comitis civitatis et districtus Tragurij, et egregiorum virorum dominorum Nicolai Michaelis, Silvestri et Cipriani Nicolę Cipriani, iudicum curię:

(Quod)[15] quandocumque de cętero aliqua persona ab aliqua sententia vel terminatione domini comitis et eius iudicum, qui pro tempore fuerint, videlicet a libris XX supra se appellare voluerit, possit statim lata sententia viva voce appellare, et infra decem[16] dies appellare in scriptis; quibus decem[17] diebus elapsis, si voluerit prosequi (dictam)[15] suam appellationem, teneatur et debeat[18] porrigere in scriptis causas sui[19] gravaminis[20] infra alios X dies coram domino comite et suis iudicibus, si haberi possint, sin autem, sufficiat coram solo domino comite. Ita tamen, quod appellans, interposita appellatione in scriptis cum suis gravaminibus, teneatur et debeat[21] depositare in curia pignora sufficientia de soldo uno pro libra eius sortis, in qua se appellasset; ita quod si cognitum fuerit, ipsum talem male se appellasse[22], solvat camerę communis Venetiarum unum soldum pro libra eius[23] quantitatis, in qua se appellasset[24]. Sed si cognitum fuerit male[25] sententiatum[26] et bene appellatum fuisse, quod tunc restituantur dicto appellanti[27] pignora suprascripta. Hoc declarato, quod si appellans, ductus saniori

---

[1] Natpis 56. glave u S. i C. — [2] Natpis 56. glave u L. — [3] Samo S. i C. — [4] S. i C. 22. — [5] Samo S. i C. — [6] C. pignoris — [7] C. succuberit — [8] S. imperare — [9] S. occupata, C. ocupata — [10] L. cadit — [11] L. eorum — [12] L. huiusmodi malitias — [13] S. i C. sic — [14] L. necessariè — [15] Samo S. i C. — [16] L. X — [17] L. X — [18] S. i C. debbeat — [19] S. i C. sive — [20] C. gravamines — [21] S. i C. debbeat — [22] C. appelasse — [23] L. eiusdem — [24] L. appellavit — [25] S. i C. mala — [26] L. sentiarum — [27] S. i C. appellante —

consilio, voluerit desistere a sua appellatione et stare sententię, habeat terminum post iam porecta[1] pignora X dierum immediate[2] sequentium, et tunc sibi restituantur pignora sine aliqua pęnę solutione. Sed si pars appellans voluerit prosequi suam appellationem, habeat spatium quatuor[3] mensium a die latę sententię, et non ultra, ad prosequendum suam causam appellationis et ad incoandum eam[4] causam cum parte adversa coram illis dominis, ad quos fuerit appellatum. Et quod omnium actuum et processus dictę causę ac aliarum scripturarum, quas pars petierit, utrique parti[5], vel uni tantum, quę pars voluerit, sub sigillo domini comitis copia detur. Salvo et reservato, quod si dominus comes pręsens, et qui pro tempore fuerint[6], ipsam causam deffendere[7] voluerint, tunc et eo casu talis appellans habere possit terminum unius mensis, postquam ipse dominus comes Venetias applicuerit[8], ad ipsam appellationis causam incoandam[9]. Alioquin si[10] suprascripta vel aliquid prędictorum non observaverit, elapsis terminis pręnominatis, sententia vel terminatio, a qua vel quibus fuerit appellatum, non obstante aliqua appellatione suam habeat debitam exequtionem[11]. Nec pars exinde possit amplius appellari[12]; sed denarij pęnę unius soldi pro libra ex venditione pignorum, nisi statim exigantur, in commune Venetiarum, ut prefertur, ponantur. Hoc tamen expressius declarato, quod[13], pendente appellatione in quacumque causa, nihil debeat inovari[14]; salvo quod expensę causę, videlicet advocatorum, cancellariorum et rivariorum per partem convictam, statim lata sententia refici debeant secundum taxationem per dominum comitem cum suis iudicibus legitime fiendam, appellatione aliqua non obstante. Hoc pręterea addito, quod a libris XX infra nemo valeat aliquid[15] appellare, prout etiam[16] in statutis (cavetur)[17].

(Quę quidem pars, posita ad bussulos et ballottas[18], fuit capta et firmata per consiliarios 24, qui posuerunt eorum ballottas in bussulo albo de sic, non obstantibus ballottis[19] 8 in contrarium repertis in bussulo rubeo de non)[20].

(In reformationibus m-ci Francisci de Viviano f° 105.)[21].

57. De procuratoribus ecclesiarum sanctorum Dominici et Francisci.

MCCCIL., die XXI. maij.

Cum in MCCCCXXXII., die XXII. mensis februarij fuit capta quędam pars super ordine denariorum et bonorum, quę legantur per ultimas voluntates decendentium in fabricis ecclesiarum, et in eadem non sit mentio aliqua de inventarijs bonorum dictarum ecclesiarum et locorum, nec de administratione aliqua reddenda per procuratores et operarios dictorum locorum;

---

[1] L. porrecta — [2] S. i C. mediate — [3] L. IIII — [4] C. tam — [5] S. i C. parte — [6] C. fuerit — [7] L. defendere — [8] C. applicaverit — [9] L. inchoandam — [10] S. i C. quod — [11] L. executionem — [12] L. appellare — [13] S. i C. pro — [14] L. innovari — [15] L. aliqualiter — [16] S. i C. est — [17] Samo L. — [18] C. ballotas — [19] Riječi „ballottis" u C. nema — [20] Samo S. i C. — [21] Samo S. i C. —

vadit pars magnifici domini comitis et egregiorum iudicum dominorum Nicolai Michaelis, Silvestri Nicolę et Ioannis Leonis, quod ad prędictam partem et reformationem addatur:

Quod semper, quandocunque de cętero mutabuntur guardiani et priores monasteriorum sanctorum Dominici et Francisci de civitate Tragurij, ipsi guardiani et priores veteres teneantur et debeant assignare pręlatis novis ipsorum monasteriorum per inventarium ordinate omnia bona dictorum monasteriorum suorum, ne bona ipsorum locorum possint aliqualiter malignari. Pręterea quod quilibet procurator seu operarius dictorum monasteriorum deinceps teneatur et debeat omni anno die prima mensis martij reddere et assignare computum ordinate domino comiti et suis iudicibus, pro tempore existentibus ad regimen civitatis Tragurij, de omnibus, quę administrarunt, et de omnibus introitibus et exitibus dictę procuratię et operarię illius anni, per eos administratis, prout et quemadmodum servatur et sit annuatim per operarios ecclesię sancti Laurentij de Tragurio.

58. De procuratoribus ecclesiarum iuris patronatus nobilium.

Item quod ad hoc, ut bona et iura ecclesiarum, quę sunt de iure patronatus regiminis et huius consilij civitatis Tragurij, conserventur illesa, à modo in antea per hoc consilium fieri debeant et eligi per scrutinium duo procuratores seu deffensores et sìndici nobilis consilij, qui deinceps habeant libertatem in iudicio quolibet comparendi tam ecclesiastico quam secculari, et iura ac bona quęlibet ipsarum ecclesiarum deffendendi, conservandi et manutenendi, petendi, respondendi et omnia iudicio et extra faciendi necessaria et opportuna, qui eligendi non possint refutare dictam procuratiam sub pęna librarum X parvorum pro quolibet eorum. Et duret eorum procuratia per unum annum, inchoando die prima mensis martij proxime futuri, et sic semper eligantur de anno in annum.

59. Quod bona temporalia non alienentur.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum, nobilibus et sapientibus viris Lodovico Diedo, de suo mandato comiti Tragurij, et successoribus suis, fidelibus, dilectis salutem et dilectionis affectum.

Notissimum vobis est, quod inter reverendissimum patrem dominum episcopum Traguriensem et illam fidelissimam communitatem vigeat differentia quędam occasione certi antiqui statuti illius civitatis, per quod ordinatur, quod aliquis habens bona stabilia in civitate et districtu Tragurij non possit testari vel donare vel alioquovis modo alienare bona stabilia personis non subiectis dominio temporali; quod statutum idem episcopus dudum quęsivit revocare, cum dicat illud esse contra libertatem ecclesiasticam; nolenteque ipsa communitate illud revocare propter multas rationes et causas, idem dominus episcopus interdixit seu interdici fecit illis fidelibus nostris ecclesiastica sacramenta, et ob hanc causam ipsa communitas misit ad pręsentiam nostram honorabiles oratores suos Donatum Michaelis et Christophorum domini Blasij militis, cives et fideles nostros Tragurienses, quibus auditis et eorum iustis et honestis allegationibus intellectis habuimus ad nos prefatum dominum episcopum, cui quantum

fuit expediens, loquti sumus, hortantes et inducentes, ut ulterius circa revocationem illius statuti antiquissimi dudumque in illa civitate servati non vellet insistere, sed illam prohibitionem seu interdictum ecclesiasticorum sacramentorum vellet penitus revocare; qui, sicut credimus, ad suasiones nostras interdictum illud annullabit et revocabit; sed sicut illis diximus, ita etiam vobis scribimus, quod intentio nostra est, quod statutum illud in sua firmitate remaneat, et secundum voluntatem illius fidelissimę communitatis nostrę etiam futuris temporibus observetur; sicque mandamus vobis, ut illud observare et observari facere debeatis.

Datum in nostro ducali palatio, die XVI. mensis ianuarij, indictione XII., MCCCCL.

60. Quod quilibet possit legare pro salute animę.

Franciscus Foscari, Dei gratia dux Venetiarum, nobilibus et sapientibus viris Lodovico Diedo, de suo mandato comiti Tragurij, et successoribus suis, fidelibus, dilectis salutem et dilectionis affectum.

Significamus vobis, quod in nostro consilio rogatorum die XXIX. ianuarij proxime elapsi capta fuit pars infrascripti tenoris, videlicet:

Cum in civitate nostra Tragurij sit quoddam statutum editum, quod aliquis vel aliqua de Tragurio et districtu vel habitator, habens bona stabilia in Tragurio vel districtu, non possit in morte legare nec testari dicta bona stabilia et introitus eorum alicui ecclesię vel hospitali, et totaliter inhibet, quod in articulo mortis aliquis possit de bonis suis disponere iuxta eius voluntatem, sicut patet per formam illius statuti; quod est contra honorem Dei, dignitatem ecclesię et liberum arbitrium hominibus desuper datum, et supradicta re summus pontifex pluries scripserit nostro dominio, suadendo et hortando, ut dictum damnabile statutum revocare velimus pro honore Dei, ecclesię et nostro, qui tamquam veri catholici rebus ecclesię semper favere consuevimus, et sit providendum, quod dictum statutum in terris nostris vigorem non habeat; pro honore Dei et debito nostro, ac ut in re hac, adeo iusta et honestissima, suasionibus et requisitionibus summi pontificis satisfaciamus; vadit pars:

Quod damnabile statutum prędictum auctoritate huius consilij non se extendat neque intelligatur habere locum pro his, quę pertinere possint ad ecclesiam aut personas ecclesiasticas civitatis et districtus Tragurij, liceatque unicuique laico in vita sua et articulo mortis, non obstante dicto statuto, disponere de rebus suis, sicuti saluti animę suę utilius cognoverit: in reliquis autem vigorem habeat.

Quare cum nostro consilio rogatorum vobis expresse mandamus, quatenus suprascriptam partem et contenta in ea ad litteram, prout iacent, inviolabiliter observare et observari facere debeatis, facientes has nostras litteras in actis cancellarię vestrę regiminis ad futurorum memoriam registrari et registratas ad eius cautelam reverendissimo domino episcopo Tragurij seu nuncio suo pręsentanti restitui statutum, de quo supra extat capitulum 17. reformationum, libri I.

Datum in nostro ducali palatio, die prima februarij, indictione XIV., MCCCCL.

61. Quod omnes nobiles possint ire ad capellum in electione iudicum.

MCCCCLII., die XXII. novembris.

Cum sit, quod secundum aliquod statutum Tragurij aliquis nobilis de consilio, qui non attigerit annum XXV suę ętatis, non possit ire ad capellum pro electione, propter quod parvus est numerus nobilium euntium ad capellum, et sic quandoque patitur deffectum; vadit pars domini comitis et suorum iudicum prędictorum:

Quod de cętero quilibet nobilium huius consilij, cuiuscunque ętatis existat, possit ire ad capellum pro huiusmodi electione iudicum fienda et in electionem intrare, non tamen eligendo iudicem, qui non attigerit ętatem annorum XXV, secundum formam statuti alterius, aliquo statuto in contrarium non obstante.

62. Quod quilibet nobilis possit esse consiliarius.

Item captum fuit, quod quemadmodum superius est captum et obtentum hodie per partem, quod omnes nobiles huius consilij, cuiuscunque ętatis sint, possint ire ad capellum pro electione iudicum; vadit pars:

Quod ita deinceps quilibet nobilis consilij, cuiuscunque ętatis, possit esse consiliarius, aliquo statuto in contrarium non obstante.

63. Quod quilibet nobilis teneatur ire ad consilium.

Item captum fuit, quoniam inducta est quędam pessima consuetudo, videlicet, quod quando congregatur consilium nobilium pro eligendis officialibus, nonnulli ex ipsis nobilibus, non habentes respectum ad debitum suum et honorem regiminis, desinunt venire ad consilium; ita quod regimen patitur incommodum et agenda patiuntur detrimentum; ut obvietur similibus inconvenientijs, vadit pars:

Quod quando de cętero congregabitur consilium, quilibet nobilium teneatur venire hora debita ad consilium, sub pęna non venientibus soldorum X parvorum pro quolibet et qualibet vice; salvo iusto impedimento, quod cognosci debeat per dominum comitem, qui pro tempore fuerit; et ipsi denarij pęnę exigantur per unum aut duos nobiles, qui propter hoc per ipsum dominum comitem eligantur; et sic exacti depositentur in cancellariam communis, donec erunt necessarij pro factis communis in mittendo oratores Venetias, et in similibus necessarijs causis.

64. Quod dies sancti Hieronymi sit festus.

MCCCCLV., die XXII. novembris.

Cum gloriosissimus doctor, beatus Hieronymus, unus ex IIII universalis ecclesię Dei cardinibus orbi, sit sanctitatis excellentia ac pręstantia celeberrimus, sitque fidelibus, christianam religionem testantibus, per uni-

versum orbem suis exigentibus meritis et exemplis devotissimus, tum propter eius beatę vitę asperitatem, tum propter laborum intollerabilium, circa expositionem sacrarum scripturarum, assiduitatem, tum etiam propter miraculorum innumerabilium, quibus perfulsic(?) in vita et post mortem claritatem; Cumque pręcipue deceat Dalmatinos ipsum beatissimum sanctum, a quorum provincia originem habuit, summopere colere; vadit pars magnifici domini prętoris et suorum egregiorum iudicum.

Quod deinceps ad honorem et gloriam omnipotentis Dei, et ad laudem et triumphum pretiosissimi doctoris sancti Hieronymi memorati, annis singulis ipsum festum ipsius sancti, quod colitur XXX. mensis septembris, solemnizetur, cultivetur et custodiatur ab omnibus ita et taliter, quod omnes homines et personę civitatis, hortorum et districtus Tragurij, cuiuscunque status, gradus et conditionis existant, laborare et quidquid facere non debeant illa die, sed ab omni opere prorsus cessare die festo solemnitatis sancti Hieronymi sępedicti. Ad hoc, ut ipse sit nobis apud Deum protector et perpetuus intercessor. Et quod pręsens pars poni debeat in volumine statutorum et pro statuto perpetuo observari.

65. De pęna non venientium ad consilium.

MCCCCLVII., die XXV. augusti.

Captum fuit, quod, ut consilium nobilium huius civitatis valeat debitis temporibus et pro occurentibus necessitatibus debeat congregari, et quod libenter nolunt, cogantur ex pęna velle; vadit pars:

Quod quando publicabitur consilium, nemo quisquis sit de consilio, audeat exire civitatem, immo teneatur venire ad consilium, quando congregabitur ad sonum campanę et voce pręconia, ut moris est, sub pęna soldorum XL parvorum pro quolibet et qualibet vice, qua quis contrafecerit. Et si tamen aliquis, necessitate compulsus vellet discedere, teneatur adire dominum comitem, qui pro tempore erit, et iudices suos, et declarare causam suę necessitatis; quę causa acceptari non possit nec declarari, nisi per ipsum dominum comitem et duos iudices ad minus fuerit declaratum et talis causa acceptata. Cuius pęnę pars tertia sit officialis, qui ad hoc per istam curiam creabitur, et alię duę partes distribuantur in necessarijs et utile huius consilij; qui officialis teneatur dictam pęnam exigere, et de ea tenere bonum computum, et assignare successori suo. Et ex nunc per hanc curiam creetur unus nobilis officialis pro dicta causa per annum unum a die pręsenti et subsequenter de anno in annum cum dictis conditionibus eligantur et creentur.

66. Quod districtualibus reddatur ius die sabbati.

MCCCCLVIII., die XXIIII. februarij.

Cum sacratissima dies dominica super omnes solemnitates christianę religionis solemnissima censeatur, eademque divina lege et pręcepto sanctificari sancitum sit; sane non ambigitur huiusmodi divinę legis ęterna

pęna damnari. Cum itaque in civitate Tragurij quędam fuerit prava consuetudo, hactenus observata, pręsertim ab incolis villarum traguriensis districtus, quod creditores semper in diebus dominicis debitores suos in ius vocare consueverunt, audientiam domini comitis et suę curię fastidiosissime molestando, quod cedit in pręiudicium animarum et catholicę fidei contemptum non modicum, et pro divinę legis observantia mandatorum et animarum salute sit saluberrimum providere, quod pręlibata sacratissima dies dominica sacris orationibus et divino ministerio debita sanctificetur et celebretur, ut decet fideles christicolas; vadit pars magnifici domini comitis et suorum iudicum:

Quod de cętero aliquis homo vel persona, tam de civitate, quam de villis et districtu Tragurij, non possit nec debeat aliquem suum debitorem in ius vocare in diebus dominicis, neque in diebus apostolorum aut beatę Virginis, seu alijs festis ab ecclesia catholica solemnibus nuncupatis et non possint nec debeant aliquę ex dictis personis in dictis diebus audiri per dictum dominum comitem vel eius curiam. Sed quod dictis personis in dictis causis audiendis sit semper dies sabbati ordinata, in qua aliquod festum ex prędictis non intervenerit. In quibus diebus sabbati omnes causę dictorum villicorum per dictum dominum comitem et curiam audiri debeant et deffiniri. Et ut pręsens deliberatio et ordo omnibus notus sit, debeant in locis publicis et consuetis civitatis Tragurij proclamari. Et insuper notificari debeat presbyteris et gastaldionibus villarum, qui in eorum ecclesijs et plateis villarum seu locis solitis ipsam deliberationem et ordinem suis populis debeant manifestare ad omnium intelligentiam. Et hęc pars et ordo pro statuto habeatur, et in volumine statutorum et ad perpetuam memoriam conscribi debeat et notari.

67. Quod dies sancti Sebastiani sit festus.

MCCCCLXVI., die XXII. februarij.

Tamquam fideles credimus meritis atque intercessionibus sanctorum ab adversitatibus, quas propter peccata incurrimus, liberari et in dies experimenta et miracula quam plurima vidimus. Cum igitur hęc regio dalmatica sępe et sępius sed pręsertim proximis elapsis annis, multis valetudinibus et peste vexata fuit, ita ut maior pars civium et incolarum deffecerit, manifeste nota fuit devotio et fides beati Sebastiani martyris, quę multos a furore et invasione epidemię liberavit, sed ut eius veneratio sit tam maioris devotionis et fidei et per consequens ob eius meritum omnipotens Deus urbem hanc et fideles suos in futurum ipsius sancti Sebastiani a tali flamma et incendio epidemię protegat, deffendat et liberet, per magnificum dominum comitem cum iudicibus suis fuit posita pars:

Quod dies dictus beati Sebastiani ipsa veneretur in civitate, burgo et hortis Tragurij, prout alij sancti, qui venerantur diebus suis, pęna librarum III pro quolibet et qualibet vice et causa, die suę venerationis non se abstinebit a quocumque opere servili, quę pęna dividatur inter accusatorem et commune per medietatem.

68. Quod carnes vendantur ad macellum ad stateram.

Die XXII. aprilis.

Considerata maxima necessitate et deffectu carnium in civitate et districtu Tragurij, ob quem cives et alię personę patiuntur incommodum, ut debite provideatur; vadit pars:

Quod de cętero carnes vendantur ad stateram ad mazzellum, nec alibi; et ad pondus venetum grossum; et quod carnes, quę vendebantur parvulos sex, vendantur parvulis octo; et carnes, quę vendebantur parvulis novem, vendantur solido uno: et sic rata pro rata reliquę conditiones carnium.

69. De postumis[1].

MCCCCLXX.[2], (indictione 3.)[3] die XXII.[4] (mensis)[5] novembris.

(In generali consilio nobilium civitatis Tragurij, mandato magnifici et generosi domini Lodovici Lando, honorabilis comitis Tragurij, voce pręconia, et ad sonum campanę, secundum consuetudinem, in sala inferiori palatij pręfati domini comitis, convocato et congregato, acta fuerunt infrascripta:)[6]

Cum in statutorum volumine[7] huius civitatis non sit aliqua lex neque ordo neque fit mentio de postumis[8]; et in alma civitate Venetiarum optime provisum sit superinde; vadit pars, quod ipsa lex sive statutum infrascriptum ponatur, registretur et observetur pro statuto et exempletur in voluminibus[9] statutorum sive reformationum huius civitatis, perpetuo duratur, non obstante aliquo statuto seu reformatione in contrarium loquente; quę quidem lex fuit extracta ex statutis almę civitatis Venetiarum, et est huius tenoris, videlicet:

Cum multoties in elapsum occurrerit, quod multi rogaverunt et fecerunt testamenta sua, non habentes filios vel filias, in quibus testamentis nullam fecerunt mentionem de postumis[8] aut filijs vel filiabus, qui orirentur[16] post condita testamenta prędicta, et accederit[10], quod factis et rogatis testamentis prędictis, (testatores)[11] ipsi habuerunt tam filios quam filias, et mortui sint[12] nullo (alio)[13] condito testamento, et nulla facta[14] mentione de filijs aut filiabus suis prędictis: et ipsis testatoribus mortuis dicta eorum testamenta releventur in publicam formam vigore statuti nostri continentis, quod ultima ordinatio semper tenenda est, et relevatis dictis testamentis in publicam formam filij et filię prędicti (sic)[15] remanent exclusi ab hęreditate paterna, quod est inhumanum et contra omnia iura mundi; et ob hoc multę lites et differentię ortę sint et quotidie oriuntur, et iustum ac pium sit super hoc providere, vadit pars:

Quod si de cętero aliquis fecerit vel rogaverit testamentum suum tempore, quo non haberet filios vel filias et post conditum testamentum

---

[1] L. posthumis — [2] S. i C. 1470. — [3] Samo S. i C. — [4] S. i C. 22. — [5] Samo S. i C. — [6] Samo S. i C. — [7] L. volumine statutorum — [8] L. posthumis — [9] L. volumine — [10] L. acciderit — [11] Samo L. — [12] S. i C. sine — [13] Samo L. — [14] C. factta — [15] Samo L. — [16] S. i C. orientur —

suum habebit filios vel filias ortos et ortas post testamentum prędictum, in quo testamento de dictis filijs[1] vel filiabus postea natis et viventibus tempore mortis dicti testatoris, vel postumis[2] nullam fecerit mentionem, quod dictum tale testamentum nullius esse debeat efficatie[3] vel vigoris, sed pro nullo, habeatur et reputetur; et bona talis testatoris deveniant[4] in illum vel illos, ad quem vel ad quos de (iure)[5] exspectabunt[6]. Et istud idem observetur de testamentis mulierum, quę haberent filios vel filias post condita testamenta sua, et in ipsis de dictis filijs vel filiabus nullam fecerint[7] mentionem, prout superius continetur; et debeat[8] pręsens pars etc.

(Quę quidem pars, lecta in dicto generali consilio nobilium civitatis Tragurij, et posita ad bussulos et ballottas, capta et obtenta fuit per consiliarios 23 repertis[9] in bussula alba de sic, non obstante una reperta in contrarium)[10].

(In reformationibus magnifici Petri Racanati, folio 46. Venetijs reperitur 1419. die 29. mensis martij, indictione XI., in maiori consilio, in libro vocato Vrsa)[11].

70. De modo vendendi res operarię.

MCCCCLXXX., die XXII. februarij.

Quod ut bona et res, pertinentes operarię ecclesię cathedralis Tragurij, debite ac recte incedant, cum quibus necessarijs ipsius operarię provideri valeat, vadit pars, quod quęcumque res et bona pertinentia operarię prędictę, quę per operarium contigerit vendi, non possint per eum aliqualiter ad aliquod ipsius sive ad aliquem terminum alienari, sed ad pecuniam illico sborsandam. Ita quod nullus operarius de cętero in consignatione suorum computorum administrationis factę tempore suo, possit consignare aliquem debitorem bonorum et rerum, quę et quas vendidisset aut quas administrasset tempore officij sui. Et si forte dictus operarius dedisset aut vendidisset aliquid alicui ad tempus vel ad terminum in consignatione fienda, non possit admitti nec acceptari aliquis debitor, nec admitti nec acceptari computa, nisi ipsemet exborsaret pecuniam in contatis et ipsi debitores remaneant operario prędicto. Et qui prędictis contrafecerit, talis operarius contrafaciens cadat ad pęnam librarum CC parvorum infallibiliter applicandorum operarię prędictę. — Et insuper, quia reperiuntur multa debita antiqua ipsius operarię, ad hoc ut ea exigi possint: quod de antiquis debitis de eo, quod ipse operarius exiget, si fuerint debita ab annis X ultra, habere debeat de mercede V pro centenario; et de debitis de annis X citra habere debeat tria pro centenario, quę debita tam antiqua quam nova ipse operarius exigere teneatur sub debito sacramenti, pręservatis tamen terminis constitutis debitoribus operarię solvendi debita sua.

[1] S. i C. filis — [2] L. posthumis — [3] L. efficaciae — [4] S. i C. deveniat — [5] Samo L. — [6] C. expetabunt, L. spectabunt — [7] S. i C. fecerit — [8] L. debeat — [9] C. reperitis — [10] Samo S. i C. — [11] Samo S. i C. —

71. De solutionibus cancellariorum.

MCCCCLXXXIX., die XXII. novembris[1].

(Nobilibus et sapientibus viris Pasquali Fuscareno comiti Tragurij et successoribus suis.

Augustinus Barbadico, Dei gratia dux Venetiarum, nobilibus et sapientibus viris Pasquali Foscareno de suo mandato comiti Tragurij et successoribus suis fidelibus dilectis salutem et dilectionis affectum. Adijt conspectum dominij nostri fidelis et prudens vir Ioannes de Lucis, orator istius fidelissimę communitatis nostrę, et inter cętera nobis supplicavit, ut, cum 1489. die ultimo mensis novembris proxime decursi taxatę per vos omnium consensu fuerint solutiones cancellariorum istius civitatis nostrę vobis commissę, velimus eas confirmare. Nos vero, qui petitionem ipsam honestam et pro universali subditorum nostrorum beneficio comodam et utilem censuimus, taxationes et limitationes ipsas laudavimus et confirmavimus et presentium tenore laudamus et confirmamus, volentes et vobis expresse mandantes, ut ordines et limitationes prędictas observare et observari inviolabiliter facere debeatis, facientes ipsas annotari in cancellaria ista nostra pro omnium informatione et nota. Quarum)[2].

(Quoniam tam rectorum, quam aliorum magistratuum non secus officium est bono publico et communi utilitati consulere civitatibus illorum et locis, quę ipsis a superioribus sunt commissa regimini, quam civium eorundem locorum, qui frugi meritis, affectu bono patrię ex officio boni et optimi viri prospicere et providere tenentur, ideo cum Traguriensis civitatis respublica in quibuslibet, quę ad bene beateque vivendum optime instituta noscatur, sanctissimisque legibus, quę vinculum sunt civitatis et civium, bene ornata sit et disposita, tamen in hoc deesse videbatur, quod cancellarij, scribę seu notarij civitatis huius nulla ipsis prefixa taxatione scripturarum per ipsos faciendarum, quidamque boni viri abutentes officio, expilationibus non parcebant, ob quod tam prętoris quam civium intererat providere; ideo regimine et prętoriatus tempore magnifici et clarissimi domini Pasqualis Fuscareno, dig. comitis et capitanei Tragurij cum suis iudicibus honorabilibus viris dominis Ioanne q. Christofori de Andreis, Hyeronymo de Lutijs et Ioanne domini Mathęi de Chiudis, congregato generali consilio nobilium civitatis Tragurij pars proposita: Ne scribę vel cancellarij pręfati, qui pro tempore forent in civitate Tragurij, quod amplius pluris pro solutione dictarum scripturarum et pretio, nisi infra taxatum existit, quoquo modo accipere valeant vel auferre, et quod cancellarij tam communis quam regiminis eam teneantur observare et eam in publicum in cancellarijs affigere, ut a quibuscunque valeat inspici, et hoc sub pęna ducatorum XXV pro quolibet et qualibet vice, qua contrafecerint, cuius quidem taxationis)[3] tenor talis est, (videlicet:)[4]

(Et primo)[5] pro qualibet citatione pro pręcone solidum unum[6], pro citatione in hortis pro pręcone solidos duos[7], pro citatione in villis comitatus pro quantitate miliarium (solidos)[8]. Pro annotatione cuiuslibet su-

---

[1] Natpis i datum taj samo u L. — [2] Samo S. — [3] Samo L. — [4] Samo L. — [5] Samo S. — [6] L. I — [7] L. I — [8] Samo S. —

prascriptarum citationum pro cancellario solidum unum[1]. Pro qualibet[2] proclama (cuiuslibet)[3] absentis in ius vocati[4] pro pręcone solidos duos[5]; pro relatione proclamationis supradictę pro cancellario solidos duos[6]. Pro proclama, ne quis faciat damnum, pro pręcone solidum unum[7]; pro relatione supradictę proclamationis[8] pro cancellario solidum unum[9]. Pro productione cuiuslibet petitionis, responsionis, intentionis, capitulorum, interrogatoriorum, oppositionum, testium productione[10] solidos quatuor[11]. Pro examinatione cuiuslibet testis super intentione seu capitulo[12] partis producentis tam in processibus ordinarijs quam extraordinarijs solidos quatuor[13]. Pro examinatione super interrogatorijs solidos IV[14]. Pro qualibet sententia iudiciaria vel voluntaria seu[15] terminatione, in qua non intervenit[16] petitio in scriptis seu examinatio testium[17] solidos duos[18]. Pro publicatione dictę sententię vel terminationis solidos IV[19]. Pro qualibet sententia extraodinaria solidos IV[20]; pro publicatione eiusdem solidos quatuor[21]. Pro qualibet sententia, in qua interveniat examinatio testium, nulla facta petitione in scriptis, pro singulis quatuor binis (seu lineis)[22], in quibus sint sillabę ad minus XXV pro bina, solidum unum[23]. Pro pręsentatione pignoris rei mobilis facta pro pręcone debitori solidum unum[25]; pro relatione pręsentationis factę[26] cancellario per pręconem vel commilitonem solidum unum[27]. Pro annotatione[28] venditionis factę[29] rei mobilis, cuiuscumque valoris vel quantitatis, solidos duos[30]. Pro poliza consignationis rerum stabilium (cancellario solidos IV; pro deliberatione rerum stabilium)[31] pro pręcone solidos quatuor[32]; pro relatione facta cancellario (videlicet)[33] pro instrumento deliberationis solidos quatuor[34]. Pro sequestro, si fit in ortis[35], pro pręcone solidos duos[36]; pro sequestro, si fit in civitate, (pro [37] pręcone solidum unum[38]; pro annotatione[39] sequestri (pro)[40] cancellario solidum unum[41]. Pro deposito[42] (pro)[43] cancellario solidos quatuor[44]; pro elevatione[45] depositi (pro cancellario)[46] solidos IV[47]. In processibus ordinarijs numerentur omnes binę seu lineę processus nihil excipiendo, videlicet nec relationes citationum, (nec interlocutoria, si qua intervenerint)[48], nec sententiationes[49] petitionum, responsionum, capitulorum interrogatoriorum, assignationes terminorum publicationes testium, conclusiones causarum, quę acta pręcedunt productiones cum eius sententia diffinitiva[50] pro cuiuslibet[51] quatuor binis, in quibus sint silabe[52] ad minus XXV pro bina, habeat cancellarius solidum unum[53]. Pro copia omnium[54] scripturarum sive processus sive instrumentorum pro singulis sex binis sive[55] lineis, in quibus sint sillabę ad minus XXV pro bina, (cancellario)[56] solidum unum[57]. Pro quolibet instrumento, quante-

[1] L. I — [2] L. cuiuslibet — [3] Samo S. — [4] L. vocati in ius — [5] L. II — [6] L. II — [7] L. I — [8] L. proclamationis supradictę — [9] L. I — [10] L. productorum — [11] L. IV — [12] S. capitulis — [13] L. IV — [14] S. 4 — [15] L. vel — [16] L. interveniat — [17] L. testis — [18] L. II — [19] S. 4 — [20] S. 4 — [21] L. IV — [22] Samo S. — [23] L. I — [25] L. I — [26] S. facta — [27] L. I — [28] L. notatione — [29] S. supradictę — [30] L. II — [31] Samo L. — [32] L. IV — [33] Samo L. — [34] L. IV — [35] L. sequestro, fiendo in hortis — [36] L. II — [37] Samo L. — [38] L. I — [39] L. notatione — [40] Samo S. — [41] L. I — [42] L. depositione — [43] Samo L. — [44] L. IV — [45] L. levatione — [46] Samo L. — [47] S. 4 — [48] Samo L. — [49] S. presentationes — [50] L. deffinitiva — [51] L. quibuslibet — [52] L. sillabae — [53] L. I — [54] L. copia petitionum — [55] L. seu — [56] Samo S. — [57] L. I —

cunque[1] quantitatis sit, sive cuiuscunque conditionis (sit)[2], et si sint duo vel plures invicem contrahentes, solidos quatuor[3]. Pro publicatione prędictorum solidos octo[4]. Pro compromisso[5] solidos VIII[6], videlicet solidos IV[7] pro qualibet partium. Pro sententia compromissi (et)[8] scripturarum, si quę fierent, ut in processibus ordinarijs. Pro testamentis, videlicet (pro)[9] testamenti notatione[10] aperti sive pro pręsentatione (eiusdem)[11] solidos VIII[12]. Pro testamento facto cooperto solidos XII. Pro publicatione ipsorum a solidis viginti[13] usque ad ducatum unum, taxandos per magnificos (dominos)[14] comites[15] cum eorum[16] curia, inspecta quantitate scripturarum et qualitate personarum ac facultatum[17]. Pro quolibet protesto (sive)[18] in scriptis sive oretenus facto, pro annotatione ipsius (pro cancellario solidos IV)[19]. Pro unaquaque contradictione cancellario solidos IV[20]. Pro appellatione cuiuslibet sententię vel terminationis[21] solidos IV[22]. Pro pręsentatione cuiuslibet inventarij solidos quatuor[23]. Pro confitendo[24] inventarium[25] conficiendo[26] per cancellarium (in loco)[27], ubi res fuerint, a solidis X usque ad XX, secundum qualitatem et valorem rerum. Pro qualibet litera cum bulla ad requisitionem[28] (partis, videlicet)[29] civium solidos quatuor[30]. Pro qualibet litera cum bulla forensium[31] solidos VIII[32]. Pro (qualibet)[33] contralitera civium solidos quatuor[34]. Pro qualibet (contra)[35] litera forensium solidos VIII[36]. Pro qualibet gratia, cuiuscumque conditionis solidos IV[37]. Pro publicatione ipsius gratię solidos VIII[38]. Pro recommendatione instrumentorum cum bulla solidos IV[39]. Pro quolibet termino ordinario vel extraordinario solidum unum[41]. Pro scribendo advocatum in curia (solidum)[40] unum[41]. Pro notatione procuratoris apud acta solidum unum[42]. Pro unaquaque littera patente cum bulla solidos VIII[43]. Pro salvo conducto (cuiuscunque)[44] generis solidos VIII[45]. Pro pręsentatione cuiuscunque generis computorum in curia solidos IIII[46]. Pro registro litterarum ducalium cuiuscunque generis a solidis XX usque ad libras tres[47] secundum qualitatem et importantiam (rerum)[48] taxandorum[49] per magnificos dominos comites[50] cum eorum[51] curia. Pro registrando omnes litteras cuiuscunque conditionis officiorum et magistratuum[52] cuiuscunque generis solidos VIII[53]. Si quis conducere voluerit cancellarium per casalia, villas, insulas comitatus Tragurij, habere debeat equum sive barcam[54] et expensas et pro sua mercede libram unam[55] in die ultra solutionem scripturarum, quę solvantur ut supra (libra I. sol. . . .)[56] Pro quolibet damno[57] dato pro cancellario solidos IIII[58]. Pro cancellatione ipsius damni[59] solidos IIII[60].

---

[1] L. cuiuscunque — [2] Samo S. — [3] L. IV — [4] L. VIII — [5] L. com promissis — [6] S. 8 — [7] S. 4 — [8] Samo S. — [9] Samo L. — [10] L. notatione testamenti — [11] Samo L. — [12] S. 8 — [13] L. XX — [14] Samo L. — [15] L. rectores — [16] L. eius — [17] L. facultate — [18] Samo L. — [19] Samo L. — [20] S. 4 — [21] L. terminationis vel sententię — [22] S. 4 — [23] L. IIII — [24] L. confectione — [25] L. inventarij — [26] L. conficiendi — [27] Samo L. — [28] L. registrationem — [29] Samo L. — [30] L. IV — [31] L. litera forensium cum bulla — [32] S. 8 — [33] Samo S. — [34] L. IV — [35] Samo S. — [36] S. 8 — [37] S. 4 — [38] S. 8. — [39] S. 4. — [40] Samo L. — [41] L. I — [42] L. I — [43] S. 8 — [44] Samo L. — [45] S. 8 — [46] S. 4 — [47] L. III — [48] Samo S. — [49] L. taxatam — [50] L. per Mag. D. Com. — [51] L. eius — [52] L. mandatum — [53] S. 8 — [54] L. barcam sive equum — [55] L. I — [56] Samo L. — [57] S. danno — [58] S. 4 — [59] S. danni — [60] S. 4 —

In criminalibus: pro querela solidos duos[1]; pro solutione scripturarum et processus, prout supra in civilibus.

Quę quidem pars et taxatio intelligatur[2] (inijcere)[3] a die et millesimo suprascripto, quę debeat confirmari per illustrissimum ducalem dominium nostrum venetum, prout[4] firmi sit roboris. Et hęc pars[5] debeat cum ipsa taxatione poni in reformationibus voluminis statutorum Tragurij.

(Quę pars et taxationes positę fuerunt ad bussulos et ballottas, capta fuit per consiliarios 35, qui posuerunt eorum ballottas in bussulo albo de sic, sex in bussulo rubeo de non, non obstantibus . . . .)[6]

(Has autem ad futurorum memoriam registrari facite in actis cancellariorum nostrorum)[7].

(Datum in nostro ducali palatio die 17. mensis maij, indictione 8., 1490.)[8].

(Confirmata vigore ducali MCCCCXC., die VIII. maij)[9].

72. De monialibus peregrinis non acceptandis sine licentia consilij.

MCCCCLXXXX., die XVII. ianuarij.

Quoniam maiores nostri monasteria virginum sacrarum ędificarunt et bonis etiam dotaverunt, hac de causa maxime, ut filię suę ac sorores et posterorum eorum in illis possent et servire Deo et etiam, quibus tenuiores facultates essent, nec nubere possent, ibi honeste vivere. Nunc vero, quia contra intentionem ac voluntatem maiorum nostrorum peregrinę in dictis monasterijs accipiuntur locumque nostris debitum preoccupant; ex quo necesse est providere; ideo vadit pars illustrissimi domini comitis et suorum iudicum dominorum Francisci Michaelis quondam ser Nicolai, Hieronymi de Cippico quondam ser Michaelis et Hieronymi de Lucijs quondam ser Bivaldi: Quod de cętero nulla peregrina atque extranea in dictis monasterijs, videlicet sancti Petri et sancti Nicolai, accipiatur absque expressa licentia et assensu magnifici domini comitis suorumque iudicum et huius consilij. Insuper, ut bona dictorum monasteriorum possint bene administrari, quod debeant creari per consilium nobilium huius civitatis duo procuratores dictorum monasteriorum: videlicet duo pro quolibet monasterio, ex quibus electis unus dictorum per dominam abbatissam et moniales eligi debeat. Et quod dictus procurator non possit esse minoris ętatis annorum XL. Super qua administratione semper domina abbatissa et moniales ac successores suę bonum et verum computum reddere teneantur.

Confirmata vigore ducali MCCCCXC., die III. Martij.

73. Quod pacta (et promissiones, facta)[10] ultra[11] instrumenta, non valeant.

MCCCCXCI.,[12] (indictione 9.)[13], die XIV.[14] (mensis)[15] aprilis.

(In generali consilio nobilium civitatis Tragurij per pręcones ad domos, ut moris est, convocato de mandato magnifici et illustrissimi domini Marci

[1] L. II — [2] L. intelligantur — [3] Samo S. — [4] L. uti — [5] S. ars — — [6] Samo S. — [7] Samo S. — [8] Samo S. — [9] Samo L. — [10] Samo S. i C. — [11] L. ulcra — [12] S. 1491, C. 1691. — [13] Samo S. i C. — [14] S. i C. 18. — [15] Samo S. i C. —

Pizzamano, honorabilis comitis et capitanei Tragurij, ad sonum campanę, in sala inferiori palatij congregato, in quo quidem consilio propositum fuit in hunc modum, videlicet:)[1]

Quoniam multoties committebantur fraudes et deceptiones per partes contrahentes, videlicet emptores et venditores specialiter rerum stabilium, quę emebantur et vendebantur, in grave pręiuditium[2] et damnum propinquorum et colateranorum[3] illarum rerum stabilium sic venditarum et alienatarum; quia decipiebantur ex pactis et conventionibus, quas dictę partes contrahentes[4] faciebant oculte[5] et secrete per promissiones et chirographa vel aliter ultra id, quod per instrumenta specificabant, ex quo non modicę oriebantur lites (et discordię cum non paucis damnis et[6] interesse et expensis[7] dictorum propinquorum)[8] et collateranorum, et bonum sit, iustum, ęquum et pium providere ad obviandum huiusmodi fraudibus et malitijs, quę in dies[9] occurrebant, cum quibus de facili homines et personę poterant esse deceptę[10]. Ideo vadit pars magnifici et clarissimi domini Marci Pizzamano dignissimi[11] comitis et capitanei Tragurij suorumque iudicum nobilium[12] virorum dominorum Matthei de Chiudis quondam ser Michaelis et Petri de Cippico (quondam)[13] (ser)[14] Coriolani:

Quod de cętero nulla persona tam terrigena quam forensis possit nec valeat facere aliquod pactum, conventionem vel[15] promissionem secretam per chirographa vel aliter, quę essent occulta, ultra id, quod per instrumentum vel instrumenta publica expressum fuerit, scriptum[16] et notatum[17] per unum (ex)[18] cancellarijs ordinarijs[19] civitatis Tragurij[20]. Et si aliquid vel aliqua reperirent[21] ultra id, quod, vel ea, quę per publicum instrumentum vel instrumenta fuerit expressum, omnes[22] illę tales pactiones, promissiones vel aliter[23] quocunque nomine nuncupentur, sint et esse debeant nullius valoris, roboris, vigoris vel[24] momenti, nec valeant aut teneant ullo modo contra illum vel illos, qui se (pręsentaverit vel)[25] pręsentaverint.

(Et lecta ac posita dicta parte ad bussulos et ballottas[26], fuit capta et obtenta per consiliarios 42, qui posuerunt eorum ballottas[27] in bussulo albo de sic, non obstantibus tribus ballottis[28] repertis[29] in bussulo rubeo de non)[30].

(In reformationibus magnifici Petri Rachaneti[31] reperitur folio 121.)[32].

74. De modo consignandi thesaurum.

Quoniam reliquię sanctorum et alia argentea et aurea ornamenta, deputata ad divinum cultum, sunt magnę importantię et boni valoris, quę omni cura et sollicita diligentia debent gubernari et custodiri, et de tempore

[1] Samo S. i C. — [2] C. pregiudicium — [3] L. collateranorum — [4] L. contrahere — [5] L. occulte — [6] Riječi „et" nema u rukopisu S. — [7] L. interesse ex parte — [8] Samo S. i L. — [9] L. die — [10] L. decepti — [11] S. i C. digni — [12] C. nobilibus — [13] Samo S. i C. — [14] Samo C. i L. — [15] L. et — [16] L. scripta — [17] L. notata — [18] Samo S. i C. — [19] L. cancellarium ordinarium — [20] C. pręfatę — [21] L. reperientur — [22] C. fuerit expromissiones — [23] C. alia — [24] L. et — [25] Samo L. — [26] C. ballotas — [27] C. ballotas — [28] C. allottis — [29] C. reperitis — [30] Samo S. i C. — [31] C. Rheccaneti — [32] Samo S. i C. —

in tempus per unum thesaurarium, ad id deputatum, cum inventario alteri thesaurario successori suo ordinate consignari, et semper servatum extitit, nisi ab annis duobus vel circa ex quadam ignava negligentia thesaurariorum, volentes dominus comes cum suis iudicibus debite providere, quod talis sancta consuetudo prȩterita omni et pro omni bona custodia rerum suprascriptarum sacrarum de cȩtero observetur, posuerunt partem:

Quod futurus eligendus thesaurarius teneatur et debeat res sacras supradictas per inventarium a prȩcessore suo acceptare, custodire et gubernare secundum antiquas consuetudines et in fine sui officij similiter per inventarium ipsas res sacras futuro successori suo designare sub pȩna librarum XXV parvorum auferenda ab eo, qui contrafecerit, et ab alijs successoribus suis in ipso officio contrafacientibus, applicando medietatem dictȩ pȩnȩ accusatori, vel si aliquis alius fuerit, per quem veritas haberi posset, et reliqua medietas sit communis.

75. Quod salariati ballottentur annuatim.

MCCCCXCIII., die XVII. septembris.

Captum fuit, quod quandocunque occurrerit de cȩtero conducere aliquem salariatum indifferenter huius civitatis et communitatis, non possit conduci per plus, quam per duos annos, tunc proxime sequuturos, et finitis dictis annis duobus non possit reconduci vel refirmari, nisi solummodo per annum unum. Quȩ quidem pars habeatur et observetur pro lege et in volumine statutorum Tragurij apponatur.

76. Quod oratores non excedant commissionem.

MCCCCXCIIII., die XVI. februarij.

Quoniam multoties oratores, qui mittebantur per hunc spectabile consilium et commune ad illustrissimum ducale dominium nostrum Venetiarum, extendebant se ultra res sibi commissas et commissiones eis traditas; ideo vadit pars magnifici et illustrissimi domini comitis et capitanei Tragurij spectabiliumque iudicum suorum:

Quod de cȩtero oratores, qui per hoc spectabile consilium mittentur ad pedes prȩfatȩ serenissimȩ dominationis nostrȩ, non audeant nec prȩsumant se extendere nec exponere ultra commissiones, quȩ eis dabuntur, captas in isto spectabili consilio sub pȩna perdendi salarium, et solvere ducatos XXV de suo proprio, videlicet illis, qui habent salarium, et illis, qui non habent salarium, ducatos L exigendos per magnificum dominum comitem et sindicos communis huius consilij. Et si esset accusator habeat ducatos X de dicta pȩna et teneatur de credentia; ressiduum dictorum ducatorum L remaneat in dicto consilio ad beneficium et expensas aliorum ambasciatorum, qui crearentur in futurum. Et non exigendo sindici dictam pȩnam, cadant ad pȩnam ducatorum X de suo proprio ad beneficium consilij ut supra. Nec possit addi aliqua particularitas, salvo quȩ fuerint prȩpositȩ et captȩ in hoc spectabili consilio.

77. De electione operarij.

MCCCCXCIV., die III. maij.

Captum fuit, quod debeant eligi IV operarij per scrutinium, iuris consuetum, cum his tamen modis et conditionibus; quod postquam fuerint apertę portę consilij et dictum consilium recesserit, nullus de prędictis IV electis possit amplius refutare sub pęna ducatorum XXV solvendorum de suis proprijs bonis. Pręterea quod de cętero operarius vetus teneatur et debeat reddere rationem et computum suę administrationis operario novo, successori suo, ad medium mensem martij ad longius, sub pęna aliorum ducatorum XXV de bonis suis. Medietas cuius pęnę distribuatur per hoc spectabile consilium, prout maiori parti videbitur et apparebit, alia medietas fabricę ecclesię cathedralis prędictę, exigendorum irremissibiliter.

78. (Quod prędictę proclamationes fiant et fieri debeant completa missa maijori, et quod tales proclamationes fieri non possint, nisi postquam terrena fuerint mensurata per mensuratores communis)[1].

(De ordine proclamandi venditiones).[2]

MCCCCXCVI.[3], (indictione 14.)[4], die (sabbati)[5] VIII.[6] ianuarij.

(In generali consilio nobilium civitatis Tragurij per pręcones ad domos, ut moris est, convocati, sed ad sonum campane, in sala inferiori palatij congregati ulterius.)[7]

Sicut[8] bonum, iustum et conveniens est[9] leges condere, ita sanctum et pium est eas observare, et ubi aliqua parte[10] desunt[11], illis addere et corrigere. Et cum sit lex amplissima circa fiendas proclamationes[12] super[13] venditionibus et alienationibus fiendis de rebus stabilium[14], ut constat sub die XXVII.[15] (mensis)[16] octobris MCCCCXXV.[17], quę providet et ordinat quem ad modum fieri debeant proclamationes diebus tamen[18] dominicis, et hoc ut[19] notum fiat tam propinquis quam collateralibus, qui se prętendunt pręsentare seu super eisdem[20] clamare[21], et emptores earumdem[22] rerum stabilium cum pręconibus, qui eas stridant et proclamant, quęrunt certis eorum secretis intelligentijs[23] tales proclamationes defraudare, et eas fieri faciunt loco et tempore, quo personę non reperiuntur in platea nec in alijs locis deputatis, in grave damnum et pręiudicium[24] propinquorum et collateranorum, qui recuperare vel (se)[25] pręsentare prętendunt; quapropter ad obviandum (huiusmodi)[26] fraudibus et malitijs inconvenientijsque[27]; vadit pars magnifici (et generosi)[28] domini comitis et capitanei (antedicti)[28] spectabiliumque iudicum suorum, quod addatur dictę legi et parti:

---

[1] Natpis 78. glave u S. i C. — [2] Natpis 78. glave u L. — [3] S. i C. 1496. — [4] Samo S. i C. — [5] Samo S. i C. — [6] S. i C. 9. — [7] Samo S. i C. — [8] L. Sicuti — [9] C. et — [10] L. et ubi in aliquibus partibus — [11] L. deerint — [12] L. fiendis proclamationibus — [13] L. de — [14] L. stabilibus — [15] S. i C. 27. — [16] Samo S. i C. — [17] L. 1425. — [18] L. tantummodo — [19] C. et — [20] L. easdem — [21] L. clamari — [22] L. earundem — [23] C. intelligendis — [24] C. pregiudicium — [25] Samo S. i C. — [26] Samo S. i C. — [27] L. inconvenientibusque — [28] Samo S. i C. —

Quod de cętero dictę proclamationes[1] fiant[2] et fieri debeant[3] diebus dominicis, ut supra dictum est, quam primum tamen fuerit completa missa maior[4], et personę exiverint de ecclesia, ut tales proclamationes sive stridę omnibus notę fiant; et non ante neque post. Et insuper declaretur, quod dictę tales proclamationes fieri non possint[5], nisi postquam terrena[6] et possessiones fuerint mensuratę per mensuratores communis super inde[7] deputatos. Neque cancellarij[8] eas proclamationes scribere seu notare debeant[9], donec mensurationes prędictę non fuerint depositę. Et si quo casu reperirentur[10] dictę proclamationes alio modo seu hora vel tempore factę (fuissent)[11], quam supra dictum et expressum est. quod illę tales[12] proclamationes[13] non valeant[14] nequę teneant[15] aut currant[16] ullo modo. Et hac[17] pars observetur pro statuto[18].

(Et posita ad bussulos et ballottas, fuit capta per consiliarios 37, qui posuerunt eorum ballottas[19] in bussulo albo de sic, quinque repertis[20] de non, non obstantibus)[21].

(In reformationibus magnifici Petri Racaneti reperitur folio 141.[22])[23].

79. (Quod non possit uti pignore)[24].

(Abrogatio statuti de pignoribus utendis libro tertio, capitulo XLI.)[25].

(Die XXII. novembris)[26].

(In generali consilio nobilium civitatis Tragurij de mandato magnifici et generosi domini Antonij de Canalis dignissimi comitis et capitanei Tragurij per pręcones ad dominos, ut moris est, convocato ad sonum campanę, in sala magna palatij de consuetudine congregato, quod cassetur et annulletur[27] lex de pignoribus utendis)[28].

Cum in volumine statutorum civitatis Tragurij libro III.[29] capitulo XLI.[30] sit certa lex et ordo, antiquitus condita circa utendis[31] pignoribus per eos, penes quos reperiebantur[32] pignorata[33], quę certe est valde iniusta[34] et disconveniens; et ideo vadit pars magnifici domini comitis et spectabilium iudicum suorum:

Quod dicta lex in totum et per totum cassetur, annulletur et revocetur, et[35] cassa[36], annullata et anihilata[37] et irrita[38] remaneat, ac si unquam[39] facta (non)[40] fuisset.

(Et ballottata fuit capta per consiliarios 53 de sic, non obstante una de non)[41].

(In reformationibus magnifici Petri Rachanati reperitur folio 149.)[42].

[1] L. dicta proclamatio — [2] L. fiat — [3] L. debeat — [4] S. maiori, C. maggiori — [5] C. posint — [6] L. terreni — [7] L. super hoc — [8] L. cancellarius — [9] L. debeat — [10] S. i C. reperientur — [11] Samo S. i C. — [12] C. talis — [13] L. illa talis proclamatio — [14] L. valeat — [15] L. teneat — [16] L. currat — [17] C. hoc, L. hęc — [18] L. pro statuto observetur — [19] C. ballotas — [20] C. reperitis — [21] Samo S. i C. — [22] C. 142. — [23] Samo S. i C. — [24] Natpis 79. glave u L. — [25] Natpis 79. glave u S. i C. — [26] Samo L. — [27] C. annuletur — [28] Samo S. i C. — [29] S. i C. 3.o — [30] S. i C. 41. — [31] L. utendi — [32] C. reperebantur — [33] L. pignora — [34] C. ingiusta — [35] L. ac — [36] C. causa — [37] L. annichilata — [38] S. i C. finita — [39] L. numquam — [40] Samo S. — [41] Samo S. i C. — [42] Samo S. i C. —

80. De tempore consignandi thesaurum.

MCCCCIIC., die XXIII. februarij.

Captum fuit, quod de cętero omnes thesaurarij, de tempore in tempus creandi et eligendi, debeant et teneantur accipere consignationem thesauri ecclesię cathedralis traguriensis et claves eiusdem ad medium mensem martij, sub pęna librarum L parvorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

81. De officio sindicorum in consilio.

Item quod de cętero sindici, qui de tempore in tempus fuerint creati, teneantur et debeant sedere super bancam penes portam communem salę a parte monasterij sancti Ioannis Baptistę. Qui habeant libertatem ultra eam, quam habent, posse accusare eos, qui loquuntur in lingua materna; et admonere illos, qui faciunt rumorem, et illos, qui interrumpunt arrengantes et ordinantes, qui debeant ire successive in renga, ac apponere eos, qui non veniunt ad consilium sine causa legitima; nec non et habere curam claudendi seu claudere faciendi portam consilij. Et habeant medietatem condemnationum, et alia medietas vadat amore Dei, ubi magnifico domino comiti et spectabilibus iudicibus suis videbitur, non derogando tamen, quod etiam alij possint accusare.

82. Quod operarij non possint refutare.

MD., die XXIII. iunij,

Captum fuit, quod quando eligebantur IV operarij ecclesię cathedralis Tragurij, de quibus electis postmodum per reverendissimum dominum episcopum et capitulum ipsius ecclesię eligebatur unus, qui administrare debebat introitus et exitus ipsius operarię iuxta continentiam et tenorem bullę legati apostolici, qui quidem quatuor quam primum electi erant, refutabant dictum officium ex libertate partis captę die III. martij MCCCCXCIV. super inde disponentis, in grave damnum et pręiudicium ecclesię prędictę et iurium huius consilij; idcirco vadit pars magnifici domini Laurentij Corario dignissimi comitis et capitanei Tragurij spectabiliumque iudicum suorum dominorum Ioannis de Andreis quondam domini Christofori, Andreę Cippico quondam domini Michaelis et Andreę Ciga domini Petri:

Quod de cętero nullus de illis IIII operarijs, qui fuerint electi, possint amplius refutare dictum officium sub pęna ducatorum XXV aplicandorum, unam medietatem ad voluntatem et dispositionem magnifici domini comitis et maioris partis huius consilij, et aliam medietatem fabricę ecclesię predictę; non obstante parte antedicta, quę vigore pręsentis provisionis cassa, irrita, annullata et annichilata remaneat.

83. (De sententijs arbitrarijs decretandis)[1].

(Additio legis de compromissis et ordo de sententijs arbitrarijs)[2].

MDXLVI.[3] (indictione 4.)[4] die XXV.[5] (mensis)[6] novembris.

(Convocato et congregato consilio nobilium Tragurij in sala consilij maioris, voce pręconia et ad sonum campane, ut moris est, ad pręsentiam clarissimi domini Ioannis de Garzonibus dignissimi comitis et capitanei Tragurij ad infra peragenda, videlicet:)[7]

Cum sit, quod multoties circa sententias, quę per (dominos)[8] iudices arbitros proferuntur[9], inter partes in dies multę oriantur differentię, quę postmodum coram clarissimo rectore[10] per partes ipsas vel alteram eorum[11], quę se gravare[12] senserit[13], deducantur[14], et ad deteriores expensas[15] litigia et odia deveniunt; qua (propter)[16] cupiens magnificus et clarissimus dominus Ioannes de Garzonibus, dignissimus comes et capitanens antellatus[17] huiusmodi controversiarum radices obtruncare[18], causasque ac occasiones gravandi pro posse resecare[19]; idcirco per pręfatum[20] clarissimum dominum comitem et capitaneum suosque honorabiles iudices dominum Iacobum Celium quondam domini Ioannis, dominum Ioannem de Buffalis et dominum Dominicum de Andreis quondam domini Francisci posita fuit pars:

Quod de cętero, quotiescumque per quem[21] iudicem sive iudices arbitros lata fuit[22] sententia arbitraria inter partes, ipsi[23] iudices arbitres[24]: unus vel plures post latam sententiam ad requisitionem partium vel alterius ipsarum debeant coram clarissimo rectore[25] suisque honorabilibus iudicibus, qui pro tempore fuerint, ad sacra Dei evangelia solemniter iurare, in promulgatione talis sententię arbitrarię nil[26] fecisse[27] aut promulgasse[28] amore, odio, inimicitia, suggestione[29], respectu, prece vel pretio[30], nec ullum[31] cepisse errorem[32], sed sic per conscientiam sibi visum fuisse; aliter quod sententię ipsę nullum habeant vigorem, roborem aut firmitatem, ac si factę minime fuissent. Quibus postmodum sententijs arbitrarijs pręfatus[33] clarissimus dominus comes cum honorabilibus iudicibus, qui pro tempore fuerint, suam[34] et communis Tragurij, qua funguntur[35], auctoritatem[36] pariterque iudiciale decretum[37] interponat; non derogando tamen in aliquo statuto super compromissis[38] disponente; sed hoc super addito[39] et perpetuo firmiter valituro et observaturo[40].

---

[1] Natpis 83. glave u L. — [2] Natpis 83. glave u S. — [3] S. i C. 1546. — [4] Samo S. i C. — [5] S. i C. 25. — [6] Samo S. i C. — [7] Samo S. i C. — [8] Samo L. — [9] C. proferentur — [10] S. i C. regimine — [11] L. earum — [12] L. gravari — [13] L. sentit — [14] L. deducuntur — [15] C. expensis — [16] Samo L. — [17] L. antelatus — [18] L. obtruncari — [19] L. resecari — [20] L. prędictum — [21] L. quemque — [22] L. fuerit — [23] S. i C. ipsos — [24] L. arbitri — [25] S. i C. clarissimi regiminibus — [26] S. i C. non — [27] S. fecissa — [28] S. promulgassa, C. promulgatio — [29] S. i C. suspitione — [30] C. pertio — [31] C. ullam — [32] C. errore — [33] C. prefactus, L. prędictus — [34] L. suum — [35] S. i C. fungentur — [36] L. auctoritate — [37] S. i C. decm̄ — [38] L. compromissum — [39] L. addicto — [40] L. observa —

(Quę quidem pars, missa ad bussullos et ballottas[1], fuit capta per omnes ballottas[2] numero 44, nulla in contrarium reperta)[3].

(In reformationi Leonardi de Franco reperitur folio)[4].

84. Quod nobiles sciant legere et scribere.

MDIL., die VIII. decembris.

Parendo, che sia conveniente, che tutti quelli, che doveranno intrar de cętero in questo spectabile conseglio, accioche non degenerino dalla nobiltà, et che habbiano almeno cognition de lezer e scriver per molte cause, che possono occorrer per li officij, che accadono à darsi per questo spectabil conseglio, essendo opportuna cosa de proveder; l'anderà parte posta per li spectabili et honorevoli giudici con presentia et consenso del clarissimo signore conte et capitanio:

Che de cętero tutti quanti quelli nobili, che entraranno in detto conseglio, e che non sappiano lezer e scriver almeno, siano e esser s'intendano privi della ballottatione, et non possino haver offizio alcuno in questo conseglio; accioche per tal stimolo habbino causa d'esercitarse in lettere, boni costumi e virtù. Presa etc.

85. Quod legitimati per subsequens non possint esse nobiles.

MDLIII., die XIX. februarij.

Ciascuna ben instituta republica con tutte le sue forze attender deve non solamente ad obviar à quelle cose, dalle quali et danno et qualche nota del suo honerevol stato ricever potria, mà preveder e procurar quello, che potria esser honor et beneficio del suo pacifico stato e questo principalmente far se sole et deve, statuendo le sante et inviolabili leggi, quale essendo ben statuite et osservate senza dubbio alcuno pace, honor et laude conseguisce: Onde desiderando questa magnifica communità de preservarsi, in quanto le sue forze se estendono, in quel honorevol stato, nel quale li suoi maggiori di continuo l'hanno preservata, oviando ancora à qualche nota e forsi noia, che apportar li potria, però l'anderà parte posta per il clarissimo signore conte et capitanio et per li spetabili et honorevoli giudici:

Che de cętero mai per alcun tempo in questo spetabile conseglio se possa ne debba per qualsivoglia modo ne causa, ne qualsivoglia color, forma, over ingegno ricever, accettar, ne aggregar alcun fiol de qualsivoglia nostro gentilhuomo et sia de qual stato, grado e condition esser si sia, se esso tal fiol non sia procreato et nato de legitimo matrimonio. E ancorche esso tal fiol fosse nato de donna di qualsivoglia stato, grado et condition esser, si sia avanti il matrimonio legitimamente contratto, non ostante, che dappoi la sua natività frà il padre et la madre fosse contratto esso legitimo matrimonio, non possa ne debbia in modo alcuno esser ricevuto ne accettato in detto conseglio: mà di quello totalmente sia et esser s'intenda espulso, privato e abdicato, si come mai fosse nato de gentilhuomo di questo conseglio. Presa etc.

[1] C. ballotas — [2] C. ballotas — [3] Samo S. i C. — [4] Samo S. i C. —

86. De matrimonijs nobilium.

MDLXXIII., die XXVIII. februarij.

Che essendo fino del 1553. per questo spetabile conseglio sta provisto in materia delli figlioli, che nascono avanti il contratto del legitimo matrimonio, mà perche si vede, che non ben fatta così buona et santa legge, che con mezzi indebiti seguono molti inconvenienti, con poco honor di questa spetabile communità; imperocchè sono alcuni de nobili di questo spetabil conseglio, li quali con puoco rispetto della condizion loro contrazeno matrimonij con donne vilissime et di bassissima conditione et puoco honorevole, al che dovendosi provedere per honor pubblico, che quella in tutto et per tutto sia osservata et à quella aggiungendo; l'anderà parte possa per li spetabili signori giudici alla presentia e consenso dell'illustrissimo signor conte:

Che de cętero alcuno nobile di questo conseglio non ardisca contrazer matrimonio. ne tuor per moglie alcuna donna, che non fosse gentildonna, ò saltem cittadina honorata. Et se contrafarà in tuor per moglie qualche donna di bassissima conditione over infame, che li figlioli suoi non possano ne debbano in modo alcuno esser ricevuti nè accettati in questo conseglio, mà totalmente siano et esser debbano esclusi et privati, si come mai fossero nati de gentilhuomo di questo conseglio. Presa etc.

Confirmata vigore ducalium MDLXXXI., di XX. iulij.

Dodaci trogirskim reformacijama.

(a.)

(Quod debeant observare statuta, pacta, privilegia et concessiones.

1444., indictione 7., die 27. mensis iunij.

Ad capitulum 153., capta in rogatorum consilio. Quomodo pro parte fidelis comitatis[1] nostrę Paduę nobis supplicatum[2] fuit; ut cum in causis appellationum, quę coram auditoribus nostris novi interponuntur per cives et districtuales[3] Paduę, quandocunque non proceditur secundum formam statutorum civitatis nostrę Paduę, quę per dominium nostrum sibi confirmata fuerunt, dignaremur mandare, ut statuta ipsa observentur; vadit pars, quod auctoritate huius consilij eiusdem auditoribus nostris novis iniungatur.

Quod in illis causis civilibus, quę coram eis interponuntur tam pro fideles nostros Paduanos quam pro quoscunque alios nostros subditos et fideles aliarum civitatum et terrarum nostrarum denuo aquisitarum observare debeant statuta terrarum nostrarum denuo aquisitarum observare debeant statuta terrarum prędictarum sub pęna librarum 100 pro quocunque ipsorum in suis proprijs bonis, exigenda per advocatores nostros communes[4] hoc comitatur)[4a].

(De observandis privilegijs subditorum; pars consilij X., die XXVII. iunij MCDXLIV.)[5].

L'andara parte, che tutte le parte così de rettori, come di ciascaduna[6] altra cosa messa[7] contra (li)[8] patti (e)[9] privilegij o[10] concession[11] per nui[12] alli subditi[13] nostri (confermade e)[14] fatte, siano revocade et per revocade[15] in tutto s'habbino[16]; (et)[17] oltra[18] (di)[19] ciò sia ordinato[20] e statuido[21], che da[22] qua avanti[23] el non se possa metter[24] alcuna parte[25], che sia contra patti (et)[26] provision[27] è[28] privilegij, li[29] quali (e le quale li)[30] sudditi[31]

---

[1] Biti će „communitatis", ali znak za kraticu ispušten je i u S. i u C. — [2] C. repplicatum — [3] C. districtualis — [4] C. communos — [4a] Samo S. i C. — [5] Samo Ljubić: Listine odnošajih između južn. Slavenstva i mlet. republike, IX. (u „Mon. spect. histor. Slavorum merid.", XXI.), str. 201. — [6] Lj. cadauna — [7] S. i C. messe — [8] Samo Lj. — [9] Samo Lj. — [10] Lj. e — [11] C. concessioni — [12] Lj. noi — [13] L. sudditi — [14] Samo S. i C. — [15] Lj. revocate — [16] Lj. se habbiano — [17] Samo Lj. — [18] Lj. ultra — [19] Samo S. i C. — [20] Lj. fermado — [21] Lj. statuito — [22] Lj. di — [23] Lj. inanzi — [24] C. meter — [25] Lj. cosa — [26] Samo Lj. — [27] Lj. provisione — [28] Lj. et — [29] Lj. i — [30] Samo S. i C. — [31] Lj. subditi —

nostri hanno[1] da[2] nui[3], et (sel)[4] se metterà[5] parte, non vagia ne tegna[6], salvo se la (non)[7] fosse[8] messa per quattro conseglieri[9] et[10] per[11] do cavi[12] di conseglio de[13] X[14] almanco, et presa per trè (parti)[15] de[16] consiglio (grande)[17] (et se alcun contrafarà, cada in pena de ducati mille et sia bandito del gran conseglio et)[18] privado[19] d'ogni[20] offitio (et benefitio)[21] per anni cinque (continui)[22] et non se[23] possa la presente (parte)[24] revocar (in alcun modo)[25].

(b.)[26]

1487., indictione V.ª, die 4. mensis novembris; in consilio rogatorum.

Vadit pars, quod de cętero aliquis nobilis vel civis non possit sub pęna perpetui exilij huius urbis nostrę sub aliquo prętextu, colore vel ingenio inpetrare aliquod beneficium in terris et locis nostris a ducatis sexaginta infra, sed ipsa beneficia possint impetrare per cives et subditos nostros ipsarum terrarum et locorum, ubi fuerint sita ipsa beneficia, quibus et nec alicui alteri dari possint per dominium nostrum possessio eorum sub pęna ducatorum duarum milliarum cuilibet terminanti, consentienti et facienti in contrarium; et tunc quicquid terminatum et factum fuerit non teneat neque valeat, ac si factum non fuisset.

In cancellaria regiminis extraordinariorum . . . . reperitur die 16. mensis octobris 1553. ad cartas.

1472., indictione, die 17. iunij, in consilio rogatorum:

Non e men conveniènte officio d'ogni principe et signoria invigilar et esser solicito al ben et comodo di sudditi, sui di quello dieno far essi subditi del ben et commodo del signor et principe suo el quale essendo introdotta una consuetudine non bona ne conveniente anci damnosa alli subditi, et non segura alle cose della signoria nostra cioè, che bona parte delli beneffficij . . . . delle terre et lochi nostri per via de expectative et altro fino dati et conferriti a persone aliene et non subdite alla signoria nostra privando li nostri di tal commodità à poter viver et studiar et farsi valenti, non possando loro haver beneffficij ni terre aliene, però che tutti li altri nostri hanno provisto di altri, che suoi sudditi non possino haver tal beneficij nelle terre loro, et el sia ben provedere al tutto attento presertim, che essendo sta questa istessa cosa supplicata per li nostri ambasciatori al summo pontefice summa beatudine apostolica, et laudò la honesta et tal petitione, et ponesse de farlo in affetto. Per tanto l'anderà parte: Che in futuro sotto pena alli consiglieri de ducati 500 per cadaun de loro, che non se debbia ne possa consenter ne prometter senza scientia e deliberation de questo conseglio ne dar el possesso de tal beneffficij conferiti ad alcuni fuorestieri et non subdito nostro, mà solum a nostri Venetiani e

[1] Lj. habbiano — [2] Lj. de — [3] C. i Lj. noi — [4] Samo S. i C. — [5] C. i Lj. metera — [6] Lj. tenga — [7] Samo S. i C. — [8] Lj. fusse — [9] Lj. consegieri — [10] Lj. over — [11] C. pro — [12] C. cani — [13] S. di — [14] Lj. due cavi de Quaranta — [15] Samo Lj. — [16] Lj. del — [17] Samo S. i C. — [18] Samo S. i C. — [19] Lj. sotto privation — [20] Lj. de ogni — [21] Samo S. i C. — [22] Samo S. i C. — [23] Lj. si — [24] Samo S. i C. — [25] Samo S. i C. — [26] Dodatak (b.) samo u S. —

cittadini delle terre a noi subdite; et similmente sotto questa medema pena sia scritto et commesso a tutti li rettori nostri, che in el dar del possesso de questi tal benefficij observar debbano, et quando per la signoria nostra simplice el fosse scritto e commandato de questo soprasedino et diano notitia per . . . . tal beneficij pervenghino a nostri Venetiani et subditi et non a persone aliene, et non subdite alla signoria nostra; e tutti quelli benefitij, li quali in postea contra questo nostro decreto dati over delli frutti resposo(?) siano, et intendati mal et illicitamente dati et permisi se possino impetrar, et nihilominus la sopradetta pena habbia luoco da esser scossa per li avogadori senza altro conto.

(c.)[1]

Pars capta in maiori consilio, die XXI. ianuarij 1499.

Cum sit, che spesse fiate accade, che molte persone vendano alcuna sua cosa overo sua possession, et che fanno carta, etiamdio el comprador per man de nodaro si a Venetia come fuora, et di poi si vede manifestamente de quella tal cosa overo possession e venduda per manco del terzo giusto prezzo, la qual cosa non e giusta ne conveniente, che alcuno sia inganato.

L'andarà parte, che se da mò avanti alcuna cosa overo possession per manco del terzo giusto prezzo sara venduta, il comprador sia tenuto a satisfar il prezzo rasonevole della cosa al venditor, aliter la vendita non sia di alcuna fermezza, et così etiamdio sia fatto et osservato, quando alcuna possession fosse manco de giusto terzo prezzo affittata, o veramente fatto concambio con alcuna persona, che in quella fiada sia fatto, come di sopra si contiene.

(d.)[2]

Copia tratta dal libro de' consegli della magnifica communità di Traù.

A di 15. novembre 1700.

Convocato e radunato il spetabil conseglio de signori nobilli della magnifica communità di Traù alla presenza dell' illustrissimo signor Marco Barbarigo conte e capitanio, premesso il suono di campana, giusta l'ordinario, nel quale intervenero consiglieri num. 17 non comprese le persone di sua signoria illustrissima e dell' illustrissimo signore Giovanni Antonio Balbi camerlengo e castellano.

Nel qual spettabil conseglio fù posta e letta la seguente parte etc.

Nel statuto municipale di questa patria firmato l' anno 1322. le ferie delle messi e vendemie furono affisse alli mesi di giugno e settembre e così finora senza veruna mutazione è stato religiosamente osservato. Il lungo raggiramento di secoli, che porta seco varie vicissitudini ne' corpi naturali e politici dell' universo ha cagionato anco nelle stagioni dell' anno e nella maturezza de' frutti della campagna sensibile mutatione. Si veggono da molto tempo in quà finire le ferie di giugno, che appena principia il raccolto delle biade; e non ben' anco si spiccano le uve da' tralci, che le ferie autunali han cessato. Questi trapassi del tempo, misura e organo di tutte le cose

[1] Dodatak (c.) samo u S. — [2] Dodatak (d.) samo u L. —

create, si come hanno alterato l'aspetto e la simmetria all'applicationi e negotij del foro, così han deluso e soggettato a corruttela l'oggetto, su cui versò lo stabilimento della legge ciò concernente. È necessario per tanto a questo consiglio il por riparo a tanto disordine con un'adequata riforma, massime nel riflesso agl'esempij di Spalato e d'altri luoghi della provincia ed alla libertà, che godiamo per specioso indulto del principe serenissimo, di alterare e dispensar le leggi del municipio a misura delle contingenze e bisogni, come nel libro 3. dello statuto, capitulo 64. sottoponendone però sempre ogni cosa all'inchinato beneplacito di sua serenità e dell'eccelentissimo senato.

Vada per tanto parte posta per li spetabili signori Mattio Guarco, Girolamo Lascari e Coriolano Comoli giudici, alla presenza dell'illustrissimo signore Marco Barbarigo dignissimo conte e capitanio, — che la detta legge ò statuto in proposito delle ferie sia riformata di tal maniera, che le ferie delle messi debbano correre in avvenire dalli 16. di giugno fino alli 15. di luglio inclusive, e quelle delle vendemie dalli 16. di settembre fino li 15. d'ottobre; ed à tal'effetto il soggetto, che fosse creato in ambasciatore a Sua Eccelenza proveditor generale Mocenigo per occasione del ristauro della loggia e rive, s'intenda pur destinato per supplicare detta Eccellenza, che nei riguardi alla propria somma benignità e negl'oggetti alle convenienze, che danno il moto alla presente deliberatione e ricorso, si compiaccia d'accompagnar con un capitolo nei suoi dispacci questa riforma all'eccellentissimo senato per la sua gratiosa confermatione.

Qual parte letta e ballottata, hebbe pro tutte e fu presa.

Doppo di che si passò alla nomina d'un signore ambasciatore per adempire a quanto di sopra etc.

P. 14. c. 3. f. 2. Il signor dottor Nicolò Palladini nominato per il spettabile signor Mattio Quarco Giudice.

P. 8. c. 9. f. 2. Il signor Girolamo Cippico quondam ser Giovani per il spettabil signor Girolamo Lascari giudice.

E fù publicato rimasto in ambasciatore.
Il spettabil signor dottor Nicolò Palladini.
Non havendo ballotato li proposti nè li proponenti.

Copia di lettera scritta all'illustrissimo signor Marco Barbarigo conte e capitanio di Traù dell'illustrissimo e eccellentissimo signor proveditor generale Mocenigo.

Illustrissimo signore signore osservandissimo.

Confermata dall'eccellentissimo senato la parte di cotesto consiglio della magnifica communità regolativa delle ferie delle messi e delle vendemie, accompagno a V. S. Illustriss. copia di capitolo di ducale giontami in tal proposito, acciò si contenti farne seguire il registro, ove occorre per la sua esecutione. E le baccio affettuosamente le mani.

Spalato 10. febraro 1700. M. V.

Alvise Mocenigo, terzo proveditore generale.

Intus.

Copia di contenuto in ducale dell' eccellentissimo senato 26. genaro 1700. M. V., scritta all' illustrissimo e eccellentissimo signore Alvise Mocenigo, terzo proveditor generale in Dalmatia et Albania.

Si concorre ad approvar col senato la parte presa nel consiglio di Traù à regolatione delle ferie statutarie per le messi e vendemie.

Giuseppe Monti, cancellier di commune di Traù
hà copiato fedelmente, sottoscritto e sigillato etc.

(e.)[1]

Copia tratta da simile autentica esistente appresso lo spettabile signore Girolamo Cippico quondam signore Giovani, giudice della magnifica communità di Traù.

Illustrissimo signore signore osservandissimo.

Coll' occasione di quanto decretai per buona direttione delli contadi di Zara e Sebenico e per cautela delle publiche ragioni sopra i beni di nuovo acquisto ho anche per tal' oggetto formati gl' annessi capitoli, che V. S. Illustrissima si compiacerà far notificare a capi di cotesta giurisdittione in particolore à domino Girolamo Racettini, Zuanne Marcovich e sardar Chiudina. E le bacio affettuosamente le mani.

Spalato 21. marzo 1689.

Girolamo Corner K. proc. Proveditor generale.

Tergo

All' illustrissimo signor signor osservandissimo il
signor Andrea Bembo, conte e capitanio di Traù.

Segue la terminatione e capitoli uniti nella lettera soprascritta.

Contribuendo per quanto richiede il publico essentiale servitio e riguardi della quiete, sicurezza e utilità de' sudditi, l' illustrissimo e eccellentissimo signore K. procurator Girolamo Corner, proveditor generale di queste provincie, le più vive applicationi per stabilire in ottima regola il confine e territorio di Traù, gia che ha piaciuto al signor Iddio favorire l' armi publiche e ridurlo non solo all' antiche ma à maggiori estensioni, acciò diretto coll' ordinationi sue non soggiaccia a quei disordini, che sogliono portar seco gl' accidenti della guerra.

Ommissis.

Però col dettame della sua paterna carità et invigilando al ben publico e privato, coll' autorità del generalato promulga gl' infrascritti capitoli da esser per tutto il distretto inviolabilmente eseguiti.

Primo. Che il contado di Traù sudetto con tutte le sue nuove adiacenze et acquisti fatti dalla felicità dell' armi publiche e in virtù delle ducali del l' eccellentissimo senato di 21. febraro 1687. M. V. sia e s' intenda diviso

[1] Dodatak (e.) samo u L. —

nell' infrascritte pertinenze e çadauna di esse habbia un capo overo governatore, quale dovrà diriggerle con la norma additatagli nelle sequenti commissioni.

Ommissis alijs.

Le pertinenze sono le seguenti.

La prima	Seghetto Ocruch Bossiligna	Strastouaz Blisno Mitlo	Opor Pergomet Triloque
Ville maritime littorali	Zirona Raçizze	Podboraij Prapatnizza	Nevest Gliubitovizza Uttore
Seguono le ville montane	Vinovaz Sitno Suhidolaz	Znoillo Labin	Zelovo Coprino

La seconda castelli e ville littorali	Castel Staffileo Castel nuovo Castel vecchio Castel Vitturi	Sratoch Vuçiestine Cverglievo Dugobabbe	Bulicichia sello Berstranovo Duxevich sopra Kmuch Zelovo sopra Kmuch
Seguono le ville montane	Radosich Vuçivizza alta e bassa Vinovo		Corusça Lechievizza Uble

La terza	Bristivizza Drobeç Sminovo Bidnich Postigne	Ramiani Pribude di sfilaia Podgorie appresso sfilaia Radunichi Cerna Luca	Ghisdavaz Nisco Cizzave Cladnizze

Sù la prima destiniamo governatore domino Girolomo Racettini; nella seconda domino Zuanne Marcovich; e sù la terza il sardar Stefano Chiudina.

Spalato 21. Marzo 1689.

L. S. S. M. Girolomo Corner K. Proc. Prov. generale

Omnissis alijs.

(f.)[1]

Illustrissimo signor signor osservandissimo.

Sopra i motivi portatimi dal zelo di V. S. Illustrissima, e sopra l' insorgenze rappresentatemi dagl' inviati di cotesta magnifica communità in proposito delle pertinenze di nuovo acquisto comprese in cotesto distretto e

[1] Dodatak (f.) samo u L. —

giurisditione, non devo lasciare, che segua per hora alcuna alteratione, ma intendo, che il riparto già fatto dal' illustrissimo e eccellentissimo precessor Cornaro 1689., 21. marzo coll' autorità dell' eccellentissimo senato, sij osservato; e com' è stato praticato sotto i generalati Molino e Delfino, sij anco praticato al presente, havendo ancor' io fatto seguire gl' incanti delle decime con l' istesse polize e senz' alcun' alteratione delle pertinenze dagl' eccellentissimi precessori stabilite. Tanto partecipo a V. S. Illustrissima e agl' illustrissimi rappresentanti di Sign e Knin, perche serva di norma agl' esercitij delle loro giurisdittioni e all' esattione delle decime e restino rimesse quelle novità, che alterassero tal positura.

Ommissis alijs.

Spalato 20. luglio 1697.

Alvise Mocenigo, terzo proveditor generale.

Tergo

All' illustrissimo signor signor osservandissimo
il signor Luca Priuli, conte e capitano di Traù.

L. S. Salustio Tori, primario in segretaria di S. E. generale
S. M. hà fatto copiare, sottoscritto sigilato etc. et incontrato etc.

(g.)[1]

Illustrissimo signor signor osservandissimo.

Nell' insorgenze, che sono nate a cotesto confine tra quelli delle pertinenze di Dernis e di Traù, e sopra l' istanze, che mi sono state fatte dall' una e dall' altra parte non mi è parso di alterare per hora il riparto già fatto nella terminatione 1689., 21. marzo coll' autorità dell' eccellentissimo senato dal illustrissimo e eccellentissimo precessor general Cornaro, et è mia intentione, che sij osservato anche al presente, quanto è stato praticato ne' generalati passati, havendo ancor' io fatto seguir gl' incanti delle decime con le stesse polize e senz' alcun' alteratione delle pertinenze dagl' eccellentissimi precessori stabilite. Tanto partecipo a V. S. illustrissima e agl' illustrissimi rappresentanti di Traù e di Knin, perche serva di norma al l' esercitio delle loro giurisdittioni e all' esattione delle decime, e restino rimosse le novità, che alterar possono tal positura, e le baccio affettuosamente le mani.

Spalato 20. luglio 1697.

Alvise Mocenigo, terzo proveditor generale.

Tergo

All' illustrissimo signor signor osservandissimo
il signor proveditor di Sign.

L. S. Francesco Bonicelli, coadiutore in segretaria di S. E. ha
S. M. fatto copiare, incontrato, sottoscritto e sigilato etc.

[1] Dodatak (g.) samo u L. —

(h.)[1]

Illustrissimo signor signor osservandisimo.

Nell' insorgenze, che sono nate a cotesto confine tra quelli delle pertinenze di Dernis e di Traù, e sopra l' istanze fattemi dall' una e dall' altra parte, non m' è parso d' alterare per hora il riparto già fatto nella terminatione 1689., 21. marzo coll' autorita dell' eccellentissimo senato dall' illustrissimo et eccellentissimo precessor Cornaro, et è mia intentione, che sij osservato anche al presente, quanto è stato praticato ne' generalati passati, havendo ancor' io fatto seguir gl' incanti delle decime con le stesse polize e senza alcun' alteratione delle pertinenze dagl' eccellentissimi precessori stabilite. Tanto partecipo a V. S. illustrissima e agl' illustrissimi rappresentanti di Traù e di Sign, perche serva di norma all' esercitio delle loro giurisdittioni et all' esattione delle decime e restino rimosse le novità, che alterar possono tal positura, specialmente le fatte ultimamente dall' Haramballa e sardar Radnich e Pargnak alle parti di Dernis, risservandomi nella visita, che devo far quanto prima, di prescriver quel di più, che occorresse per quiete de' sudditi e servitio publico. E le bacio affettuosamente le mani.

Spalato 20. luglio 1697.

Alvise Mocenigo, terzo proveditor generale.

Tergo:

All' illustrissimo signor proveditor de Knin.

L. S. Salustio Tori primario in segretaria di S. E. hà
S. M. fatto copie, incontratto, sottoscritto e sigillato etc.

Si omette altra simile autentica del tenore uniforme alle soprascritte lettere, inviata al governatore di Dernis.

Giuseppe Monti, cancelliere di commune di Traù hà copiato fedelmente dalle autentiche come sopra in fede etc. hà sottoscritto e sigillato etc.

Noi Anzolo Balbi etc. per la serenissima republica di Venetia etc. conte e capitanio di Traù e sua giurisditione etc.

A qualunque etc. facciamo fede et attestiamo esser il sopradetto D. Giosepe Monti tale, quale si è sottoscritto, alle di cui publice note e sottoscrittioni qui si presta piena credenza, et in ogni loco se gli potrà prestare.

In quorum etc.

Traù 25. febraro 1707. M. V.

Il cancelier pretorio.

[1] Dodatak (h.) samo u L. —

Index
alphabeticus materiarum statutorum et reformationum.

S. statuta, L. liber., c. caput, R. reformationes significant.

Absenti non currit pręscriptio, decennalis
Statutorum L. 3. capite 36.
Absolutionum promulgandarum modus S. L. 2. c. 109.
Actor quomodo agere debeat civiliter S. L. 1. c. 26. 27. et Ref. L. 2. c. 43.
Aczaticum quomodo constituatur S. L. 3. c. 8.
Accusatio criminalis post dies octo non tenet. S. L. 2. c. 2.
Accusans debet dare plezariam S. L. 2. c. 4.
Accusatos contra quomodo procedendum S. L. 2. c. 3. et 5.
Accusas impedientium pęna R. L. 1. c. 9.
Advocati, qui possint esse S. L. 1. c. 49.[1] et R. L. 1. c. 24.
Advocatorum sacramentum S. L. 1. c. 49.[1]
Advocati iurium communis S. L. 1. c. 66.
Advocati non possunt esse deffensores R. L. 1. c. 32.
Advocati supplent curiam R. L. 1. c. 44.
Advocati durant in offitio per sex menses R. L. 2. c. 44.
Advocati refutantis pęna R. L. 2. c. 5. et c. 27. et c. 44.
Advocatorum recipientium exenia pęna S. L. 2. c. 67.
Aestimator vide estimator
Agri proprietas, quando petenda sit S. L. 1. c. 29.
Agrorum metas extrahentium pęna S. L. 2. c. 68. et c. 69.
Agros laborantium merces S. L. 2. c. 73.
Agrorum vicinis non concordantibus quid faciendum S. L. 3. c. 26.
Agrorum vicinalium quales debeant poni termini S. L. 3. c. 27.
Agrum emi debet ad numerum vretenorum S. L. 3. c. 53.
Alienatio bonorum pupilli quomodo fieri possit S. L. 3. c. 10.[2]
Alienationes cuiuscumque generis proclamari debent R. L. 2. c. 35.
Ambasciatorum electio S. L. 1. c. 77.
salarium S. L. 1. c. 78. et R. L. 1. c. 30.
auctoritas S. L. 1. c. 79
refutantium pęna R. L. 1. c. 80.
inventarij conficiendi R. L. 1. c. 30.
excedentium commissionem pęna R. L. 2. c. 76.
Ancilla quomodo emenda sit S. L. 3. c. 52.
Ancillas alienas verberantium pęna S. L. 2. c. 9.

[1] U L. pogrješno 40. — [2] U L. 20. —

*

Ancilla quomodo extrahi possit de civitate et districtu R. L. 1. c. 67.
Ancilla serviens ad quid tenetur S. L. 3. c. 28. c. 29. c. 30.
Andronarum construendarum et purgandarum modus tempus S. L. 2. c. 58.
Animalia pascendi loca determinata S. L. 2. c. 101.
Animalia pascendi modus et conventiones cum pastoribus S. L. 2. c. 102. et R. L. 1. c. 74.
Animalia empta circa civitatem vendenda sunt ad minutum R. L. 1. c. 7.
Animalia, quę pasculari possint in insula Bovę R. L. 2. c 48.
Animalia publice empta a non domino, quomodo a domino recuperari possunt S. L. 3. c. 57.
Animalibus damnificantibus S. L. 2. c. 100., R. L. 1. c. 88.
Animalia de civitate extrahi non possunt S. L. 2. c. 38.
Animale quodlibet empto coram iudice quomodo solvatur[1] R. L. 2. c. 8. et c. 33.
Appellationibus R. L. 1. c. 77.
appellationum causis R. L. 1. c. 78.
prosequendi modus R. L. 1. c. 79.
Appellationibus forma et depositio pignorum R. L. 2. c. 56.
Appellationibus pendentibus[2] nihil innovandum R. L. 2. c. 56.
Apotecarij electio S. L. 1. c. 58.
Apotecarij facientis societatem cum medico pęna S. L. 2. c. 87.
Apotecarij recedentis sine licentia pęna S. L. 2. c. 88.
Aquam proijcientium in vijs pęna S. L. 2. c. 57.
Aquarum cursus quomodo inhibendi sunt in campo R. L. 2. c. 41.
Arbitrorum iudicum inter consanguineos electio et auctoritas R. L. 2. c. 49.[4]
Arbitrorum iudicum causa solatij auctoritas S. L. 3. c. 62.
Arbores incidendi pęna S. L. 2. c. 30., 31. et R. L. 1. c. 88.
Arborum insulę Bovę custodibus[5] et meta incidendi S. L. 1. c. 75.
Arbores remanentes in vinea extirpata sunt domini S. L. 2. c. 75.
Arengari quomodo possit in consilio S. L. 1. c. 55.
Arma portandi modus S. L. 2. c. 49.
Armis insultantium pęna S. L. 2. c. 11.
Asinum amittens quomodo teneatur solvere domino S. L. 3. c. 61.
Attinentes in consilio[6] vel electione iudicum, qui dicantur S. L. 1. c. 23.
Attinentes non possint esse electores iudicum Itidem.
Attinentes eius, qui nominatur in consilio[6] vel camara[7], debent exire foras donec ballottetur R. L. 2. c. 34.
Avena vendi debet cum culmo S. L. 2. c. 95.

Balistrariorum palium R. L. 1. c. 61.
Ballotatio in consilio qualis debet esse R. L. 2. c. 37.
Ballotatio salariatorum[8] debet fieri annuatim R. L. 2. c. 75.
Barbitonsores qui possint facere diebus festis S. L. 1. c. 3.
Barcam solvendi modus S. L. 3. c. 32.
Blada communis quomodo donari[9] possint S. L. 1. c. 17.

[1] L. solvanurt — [2] L. pendente — [3] L. proiciencium — [4] L. R. 2 c. 40. — [5] L. custodit — [6] L. concilio — [7] L. camar — [8] L. salaliatorum — [9] L. danari —

Blada conduci debent Tragurium S. L. 1. c. 67. et S. L. 2. c. 93. et 94.
Blada asportare non possunt laboratores ante patronum R. L. 2. c. 29.
Blada portari possunt domum diebus festis S. L. 1. c. 3.
Bladi mensurę reducantur ad mensuras venetas R. L. 2. c. 50.
Bladi depositum S. L. 1. c. 86.
Bladi calum S. L. 1. c. 90.
Bladi forensis pretium augeri non potest a primo pretio R. L. 1. c. 83.
Bladum forense emi non potest causa revendendi R. L. 1. c. 63.
Bladum vendi debet ad mensuras communis S. L. 2. c. 34.
Bladum obligantes quomodo solvere teneantur S. L. 3. c. 43.
Blasphęmantium pęna S. L. 1. c. 1.
Bona homicidę quando confiscentur R. L. 2. c. 46.
Bona communis obligari non possunt S. L. 2. c. 65.
Bona immobilia qnomodo et quando possint relinqui personis non subiectis dominio temporali R. L. 1. c. 17. et c. 62. R. L. 2. c. 59. et c. 60.
Bosinensibus mutuari non potest R. L. 1. c. 43.
Boves locantium sine consensu domini pęna S. L. 2. c. 80.
Brasię furnorum quando exportari possunt S. L. 2.[1] c. 24.
Bravarijs quomodo tradantur animalia ad pascendum[2] S. L. 2. c. 102. et R. L. 1. c. 74.
Bovę vel Buę insula habitari non possit exceptis reclusis et leprosis R. L. 1. c. 56.
Cacia pro cistis quomodo et quando debeatur S. L. 3. c. 33.
Calcinę modius[3] qualis esse debet S. L. 3. c. 55.
Calcinam ponentium in ripa portus pęna S. L. 2. c. 62.
Caligarijs et calciamenta vęndendi et aptandi modus S. L. 2. c. 40.
Caligarij zupanum habere non possunt vel gastaldum S. L. 3. c. 63.
Camarę rationes qui examinare debent S. L. 1. c. 70.
Camerariorum offitium S. L. 1. c. 69. R. L. 1. c. 72.
Camerariorum salarium et contumacia offitij R. L. 1. c. 29.
Camerariorum fraudem committentium pęna S. L. 2. c. 64.
Camerarij quomodo solvere debeant comitis salarium S. L. 1. c. 8.
Campana de sero pulsanda pro custodia civitatis S. L. 1. c. 64.
Campi capitanei et custodum officium[4] S. L. 1. c. 73.
Cancellarij electio S. L. 1. c. 58. officium[5] et salarium S. L. 1. c. 87.
Cancellarijs quomodo solvatur R. L. 2. c. 71.
Cancellarius communis solus debet conficere instrumenta et testamentaria R. L. 2. c. 32.
Cancellarius tenetur notificare rectoribus modum solutionum sententiarum R. L. 2. c. 54.
Cancellarius vide notarius.
Canes quomodo teneri debent tempore vindemiarum S. L. 2. c. 78.
Capitaneo noctis S. L. 1. c. 62.
Campana noctis[5] S. L. 1. c. 64.
Capitaneo campi S. L. 1. c. 73.
Carceratus causa debiti[6] quomodo nutriendus S. L. 1. c. 38.
Carminantium in plathea pęna S. L. 2. c. 46.

[1] L. 1. — [2] L. passendum — [3] L. modicus — [4] L. offitium — [5] L. de campana noctis — [6] L. debit —

Carnes emat comes sicut cęteri S. L. 1. c. 7.
Carnes ubi et quomodo quibusque ponderibus vendi debent S. L. 2. c. 37. et c. 39. et (R. L. 2.)[1] c. 68.
Carnium pretium augetur ad arbitrium comitis[2] R. L. 1. c. 2.
Carnium datium quomodo solvatur S. L. 2. c. 36.
Cartę notariorum quales repudiantur S. L. 1. c. 40.
Cedulę camerę quomodo subscribendę R. L. 1. c. 72.
Cereis offerendis a comite, iudicibus, consilijs S. L. 3. c. 1.
Cistę pro caćia quomodo et quando accipiantur S. L. 3. c. 33.
Cittadanciam deiactantium pęna S. L. 2. c. 86. et c. 98.
Cittationum modus et ordo S. L. 1. c. 26. R. L. 1. c. 19.
Cittatio prima exprimere debet rem petitam R. L. 1. c. 80.
Citatus vel cittans non comparentes in termino quomodo condęmnentur S. L. 1. c. 27. et S. L. 2. c. 5.
Civiliter quomodo procedi debeat in iuditio S. L. 1. c. 26. R. L. 2. c. 46.
Cive debitore extraneo quomodo procedatur[3] S. L. 1. c. 32.
Civis offendens extraneum quomodo puniatur S. L. 2. c. 10.
Claves portarum civitatis cui commendari debent S. L. 1. c. 63.
Claves bladi et salis per quos tenendę sunt S. L. 1. c. 85. et 86.
Clavigerorum portarum civitatis electio S. L. 1. c. 62.
Clericos offendentium pęna S. L. 2. c. 14.
Clerici sęculares quomodo instituantur[4] commissarij R. L. 1. c. 48.
Cognitis hortorum tempus faciendi R. L. 2. c. 51.
Cognitis rerum mobilium vide mobile
Collaterarium terrarum se pręsentandi modus et ordo R. L. 2. c. 6.
Collaterales vocandi ad mensurationem terrarum R. L. 2. c. 25.
Collateralibus non conćordantibus de confinibus quomodo determinandum S. L. 3. c. 26.
Collectas qui villani solvere teneantur S. L. 3. c. 49.
Comercij emptores quomodo accipiant solutionem S. L. 3. c. 47.
Comes quomodo debet procedere contra Sclavos S. L. 1. c. 4.
Comes tenetur observare statuta S. L. 1. c. 5.
Comes quomodo possit portare facere vinum forense S. L. 1. c. 6.
Comes quomodo emere debet pisces et carnes S. L. 1. c. 7.
Comes quomodo teneatur condemnare suos familiares S. L. 1. c. 10. et c. 11.
Comes quomodo convivare possit cum civibus S. L. 1. c. 12.
Comes quomodo teneatur inquirere de possessionibus communis S. L. 1. c. 14.
Comes quomodo teneatur aptari et purgari facere vias civitatis S. L. 1. c. 15.
Comes quomodo teneatur conficere inventarium de massaritijs communis S. L. 1. c. 16.
Comes quomodo teneatur murari facere omni anno burgum S. L. 1. c. 19.
Comes quomodo teneatur cavari facere portum omni anno S. L. 1. c. 18.
Comes quomodo teneatur examinare mensuras et pondera singulo mense S. L. 1. c. 20.
Comes quale ius tenetur reddere forensibus S. L. 1. c. 21.

[1] U L. ispušteno — [2] L. comitij — [3] L. prosedatur — [4] L. instituans —

Comes quomodo teneatur dare sacramentum in mutatione curię S. L. 1. c. 22.
Comes quomodo teneatur executioni mandare reformationes S. L. 1. c. 57.
Comes quomodo teneatur baniri facere tempus rationum reddendarum camerę S. L. 1. c. 70.
Comes quomodo tenere debeat claves salis et bladi S. L. 1. c. 85.
Comes quale arbitrium habeat in pretio carnium R. L. 1. c. 2.
Comes quale arbitrium habeat punirc beccarios R. L. 1. c. 2.
Comes solus quomodo cognoscere possit civilibus R. L. 1. c. 58.
Comes quomodo teneatur conducere cancellarium S. L. 1. c. 87.
Comes quomodo teneatur singulis mensibus inquirere de fumantibus domorum S. L. 2. c. 24
Comes quomodo iudicare debet civiliter et criminaliter Privilegium.
Comes quantum salarium debeat habere S. L. 1. c. 8. et c. 9.
Comes non potest facere laborerium absque licentia consilij secreti S. L. 1. c. 13.
Comes non potest ferre sententiam contra statutum vel instrumentum S. L. 1. c. 33.
Comes non potest convenire suum debitorem durante regimine R. L. 1. c. 70.
Comes non potest cognoscere de maleficijs retroacti nec inquisitioni S. L. 2. c. 1. et 2.
Comes et curia quomodo elligunt curiam loco absentium S. L. 1. c. 23.
Comes et curia quomodo terminare debent quęstiones S. L. 1. c. 36.
Comes et curia quomodo proponere debent in consilio S. L. 1. c. 54.
Comes et curia tenetur exequi instrumenta debiti S. L. 1. c. 42.
Comes et curia silentium imponere debent arengatibus extra proposita in consilio S. L. 1. c. 55.
Comes et curia quando teneatur offerre candellas S. L. 3. c. 1.
Comes et curia elligunt offitiales intrinsecos et qualiter S. L. 1. c. 58.
Comes et curia eligunt offitiales pro observandis statutis S. L. 1. c. 61.
Comes et curia eligunt capitaneos noctis et clavigeros portarum S. L. 1. c. 62.
Comes et curia eligunt loco decedentium de curia S. L. 1. c. 89.
Comes et iudices quomodo puniant delicta, quorum non est determinata pęna per statuta S. L. 2. c. 5. et c. 114.
Comite vel curia coram rixantium vel inobedientium pęna S. L. 2. c. 11. et c. 85.
Commissarij quomodo debent vendere res commissarię R. L. 1. c. 15.
Commissarij non possunt sibi vel consanguineis suis emere res commissarię R. L. 1. c. 15.
Commissarij tenentur facere inventarium R. L. 2. c. 36.
Commissarij qui possint institui vel non R. L. 1. c. 48. et c. 81.
Commissarij dativi[1] et eorum salarium[2] S. L. 1. c. 76. R. L. 2. c. 47.
Compromissis inter consanguineos R. L. 2. c. 49.
Communis bona promittentium pęna S.[3] L. 2. c. 65.
Communis terras usurpantium pęna S.[4] L. 2. c. 66.
Condemnationum promulgandarum modus S. L. 2. c. 109.
Condemnationum non remittendum S. L. 2. c. 111.
Condemnationum exemplandarum in fine regiminis S. L. 2. c. 112.

[1] L. dativis — [2] L. salario — [3] L. R. — [4] L. R. —

Condemnationum compensandis S. L. 2. c. 113.
Conductores datiorum quomodo solvere debeant R. L. 1. c. 76.
Conductoris decipientis laboratorem pęna S. L. 2. c. 74.
Confinia ponenda inter possessiones vicinales S. L. 3. c. 27.
Confinia ponenda in quolibet instrumento R. L. 1. c. 65.[1]
Confinia agrorum amoventium pęna S. L. 2. c. 68. et 69.
Consanguinei in electione iudicum qui intelligantur S. L. 1. c. 23.
Consanguinei illius, de cuius facto tractatur expellantur de consilio S. L. 1. c. 56. R. L. 2. c. 34.
Consanguineorum pręsentandi ad venditiones terrarum modus et ordo R. L. 2. c. 6.
Consiliariorum et iudicum electio S. L. 1. c. 23. et[2] R. L. 2. c. 62.
Consiliarij quando tenentur venire ad curiam S. L. 1. c. 23.
Consiliarius quando teneatur scribere in sententijs[3] suam opinionem S. L. 1. c. 33.
Consiliariorum accipientium exenia pęna S. L. 2. c. 67.
Consiliarij consilij generalis qui possint esse S. L. 1. c. 53.
Consiliarij in electione curię quomodo iurare debent S. L. 1. c. 22.
Consiliarij vide iudices vel curia.
Consilij a XX electio et auctoritas S. L. 1. c. 83.
Consilij generalis forma et auctoritas S. L. 1. c. 53.
Consilij generalis propositiones quomodo fiant S. L. 1. c. 54.
Consilij generalis offitialium electio quomodo fiat S. L. 1. c. 58.
Consilium generale exeuntium sine licentia pęna R. L. 1. c. 6.
Consilium generale non venientium pęna R. L. 1. c. 59. R. L. 2. c. 63. et c. 65.
Consilij generalis sermo debet esse italicus R. L. 2. c. 10.
Consilij generalis ballotatio debet esse secretum R. L. 2. c. 37.
Consiliariorum ętas eundi ad capellum R. L. 2. c. 61.
Consiliarij sciant legere et scribere R. L. 2. c. 84.
Consiliarius esse non potest legitimatus per subsequens vel nactus ex uxore infami vel infimę conditionis R. L. 2. c. 85. et 86.
Consilium secretum quando possit punire familiares comitis S. L. 1. c. 11.
Contumacia rei quando dicatur in iudicio civili S. L. 1. c. 26.
Contumacia officialium S. L. 1. c. 59.
Conventiones ultra instrumenta non valent R. L. 2. c. 73.
Convictus[4], confessus vel contumax condemnetur in expensas S. L. 1. c. 37.
Convictus vel confessus debitor quomodo solvere teneatur S. L. 1. c. 38.
Corporis Christi proccessionibus R. L. 1. c. 82.
Corpus super mortuum aliquis se proicere non potest R. L. 1. c. 42.[5]
Credita communis scribantur in libro R. L. 1. c. 5.
Crediti instrumentum quando pręscribitur S. L. 3. c. 37.
Creditori quomodo solvatur S. L. 1. c. 38. et 39. R. L. 2. c. 54.
Creditor cogi non potest ad accipiendum[6] pignus ante tempus R. L. 1. c. 20.
Croatis[7] mutuari non potest R. L. 1. c. 43.

[1] L. 66. — [2] L. cetas — [3] L. sententij — [4] L. convicibus — [5] L. 43. — [6] L. accipientium — [7] L. Creatis —

Curatoribus dativis S. L. 3. c. 19.
Curia quomodo suppleatur S. L. 1. c. 89. R. L. 1. c. 1. c. 44. c. 84.
Custodes arborum insulę Buę S. L. 1. c. 75.
Custodum noctis modus incedendi S. L. 2. c. 51.

Dalmatinis quale ius reddi debet S. L. 1. c. 21.
Damna facta ab animalibus quomodo emendentur S. L. 2. c. 100. R. L. 1. c. 88.
Dacia solvere tenentur villani, qui volunt auxilium a communi S. L. 3. c. 49.
Datiorum conductores quomodo solvere debent R. L. 1. c. 76.
Datiorum emptoribus gratia fieri non potest R. L. 1. c. 85.
Datium carnium S. L. 2. c. 36.
Debita communis quomodo scribantur R. L. 1. c. 5.
Debiti instrumentum quomodo exequi debet S. L. 1. c. 42.
Debiti instrumento quid opponi possit S. L. 1. c. 42.
Debitor quomodo conveniendus, in iudicio S. L. 1. c. 26.
Debitor quando poni possit in carceribus S. L. 1. c. 26. et c. 30.
Debitor quales terminos ad solvendum habere possit S. L. 1. c. 30.
Debitor quomodo possit cogere creditorem accipere pignus R. L. 1. c. 20.
Debitor quibus modis et terminis solvere potest R. L. 2. c. 54.
Debitor comitis quando possit conveniri R. L. 1. c. 70.
Debitor civis extraneo quomodo solvere teneatur S. L. 1. c. 32.
Debitore convicto vel confesso quomodo solutio fiat S. L. 1. c. 38.
Debitor in carceribus quomodo et a quo nutriendus S. L. 1. c. 38.
Debitor habens instrumentum debiti cancellatum quomodo absolvatur S. L. 1. c. 41.
Deffensores et eorum officium S. L. 1. c. 65.
Deffensores non possunt esse advocati R. L. 1. c. 32.
Deffensores quomodo supplent curiam R. L. 1. c. 1.
Delicta, quorum non est determinata pęna per statuta, quomodo puniantur S. L. 2. c. 114.
Denariorum depositum pro blava emenda S. L. 1. c. 86.
Denarij communis quomodo salvari debent R. L. 1. c. 41.
Denarij legati fabricis ecclesiarum ubi depositari debent R. L. 2. c. 39.
Deprędantes arbitrio comitis puniuntur R.[1] L. 1. c. 8.
Derobantium violenter pęna S. L. 2. c. 20.
Dispensandi statuta modus S. L. 3. c. 64.
Districtualibus quibus diebus reddendum sit ius R. L. 2. c. 66.
Divisio hęreditatis non concordantium quomodo fiat S. L. 3. c. 25.
Divisio hęreditatis sine instrumento quomodo valet S. L. 3. c. 34.
Divisione facta proiciantur tesserę R. L. 1. c. 36.
Sancti Dominici procurator R. L. 2. c. 57.
Dominorum decipientium laboratores pęna S. L. 2. c. 74.
Dominus quomodo et quando possit accipere vineam laboratori S. L. 2. c. 75.
Dominus quomodo et quando teneatur accipere servum vel ancillam S. L. 3. c. 20. et c. 29. et 30.
Domorum vicinis non concordantibus per quos determinandum S. L. 3. c. 26.
Domorum locatio quomodo procedere debeat S. L. 3. c. 31.

[1] L. S. —

Domus monstra quomodo fiat S. L. 1. c. 34.
Dona a patre vel matre quomodo constituantur S. L. 3. c. 8.
Donari bona communis non possint S. L. 2. c. 65.
Donationes proclamari debent R. L. 2. c. 35.
Donationes inter vivos quomodo fieri possint R. L. 2. c. 31.
Donationes propter nuptias quomodo fieri possint R. L. 2. c. 31.
Dos quomodo constituatur a patre vel matre S. L. 3. c. 8.
Dos semper salva debet esse mulieri S. L. 3. c. 14.
Dos mortuo patre ab intestato quomodo constituatur R. L. 2. c. 22.
Dotalium rerum fructus sunt mariti S. L. 3. c. 14.
Dotalium rerum obligatio vivente marito quomodo fieri possit a muliere S. L. 3. c. 23.
Dotalium rerum fiat ius summarium R. L. 1. c. 19. c. 47. c. 75.

Ecclesiarum procuratores R. L. 2. c. 57. et 58.
Ellectores iudicum et consiliariorum quomodo eligantur et eligant S. L. 1. c. 23. 88.
Electores iudicum numerus et ętas R. L. 2. c. 21. et c. 61.
Electores iudicum attinentes nominato non ballottant R. L. 2. c. 34.
Ementium causa revendendi pęna S. L. 2. c. 45.
Emens publice a non domino recipit prętium, antequam dimittat rem domino S. L. 3.[1] c. 57.
Episcopus religiosus possit habere patrimonium, nisi renunciasset[2] R. L. 1. c. 49.
Equorum pro communi salarium S. L. 1. c. 82.
Aexaminatoribus S. L. 1. c. 59. et 68. R. L. 1. c. 44. R. L. 2. c. 11.
Aexaminatorum offitium R. L. 1. c. 28. R. L. 2. c. 8. c. 20. c. 30.[3]
Expensę causę solvi debent a sucunbente S. L. 1. c. 37.
Expensę cancellariorum, advocatorum et rivariorum pendente appellatione solvi debent R. L. 2. c. 56.
Extimatorum offitium Refor. L. 2. c. 1. et. c. 2. et c. 30.
Extimatorum bonorum debitoris creatio et offitium S. L. 1. c. 32.
Extimatores vendere quomodo debeant pignora R. L. 2. c. 54.
Extraneos offendentium pęna S. L. 2. c. 10.
Extraneus creditori civi quomodo solvat S. L. 1. c. 32.

Fabris et solutionibus ipsorum S. L. 2. c. 40. et c. 99.
Falsarijs monetarum, scripturarum et ponderum S. L. 2. c. 27. 28. c. 33.
Familiares comitis quomodo et quando incedere possint de nocte S. L. 1. c. 10.
Familiaris non potest esse testis R. L. 1. c. 23.
Ferijs messium et vindemiarum R. L. 1. c. 57.
Ferijs sanctorum Laurentij et Ioannis R. L. 1. c. 60.
Festi dies celebrandi S. L. 1. c. 3.
Festum sancti Hieronymi celebretur R. L. 2. c. 64.
Festum sancti Sebastiani celebretur R. L. 2. c. 67.
Ficus quomodo mensurari debeat S. L. 2. c. 34.
Fideiussio pro forensibus et Sibenzanis[4] fieri potest S. L. 3. c. 56.
Fideiussio pro Sclavo fieri non potest S. L. 3. c. 56.
Filantium in platea pęna S. L. 2. c. 46.

[1] L. 2. — [2] L. renit — [3] L. 33. — [4] L. libenzarius —

Filia quomodo dotetur vel succedat in bonis maternis R. L. 2. c. 22.
Filia contrahens matrimonium sine consensu parentum quomodo possit privari S. L. 3. c. 21.
Filij ex uno parentum quomodo succedant S. L. 3. c. 12.
Filios legitimos non habens quomodo testari possit S. L. 3. c. 6.
Filius offendens patrem quomodo puniatur S. L. 2. c. 15.
Filius a patre impune verberatur S. L. 3. c. 59.
Filius familias seorsum[1] a parentibus habitans obligari potest S. L. 3. c. 18.
Forensibus quale ius reddendum S. L. 1. c. 21.
Forensibus procuratores qui possint esse S. L. 1. c. 51.
Forenses quomodo puniantur S. L. 2. c. 5.
Forensibus debita non solventium pęna S. L. 2. c 48.
Forensibus possessiones quomodo laborari possint R. L. 1. c. 69. R. L. 2. c. 40.
Sancti Francisci procurator R. L. 2. c. 57.
Fraschę incidi non possunt in insula Buę R. L. 1. c. 86.[2]
Fraschę furnorum quomodo teneri debent S. L. 2.[3] c. 24.
Fraternitatum ordinationes R. L. 1. c. 50.
Fraternitatis sancti Spiritus ordinationes R. L. 1. c. 51.
Fratres habentes bona communia quomodo testari possint S. L. 3. c. 15.
Fratres patribus quomodo succedant S. L. 3. c. 17.
Fructus quales comes possit accipere S. L. 1. c. 9.
Fructus recolligentium in requisito domino pęna S. L. 2. c. 76.
Fructus asportantium ante patronos pęna R. L. 2.[4] c. 29.
Fructus uxor vendere potest pro victus necessitate S. L. 3. c. 22.
Fructus quomodo et quando vendi debent in platea R. L. 1. c. 3.
Fructus recentes emi non possunt causa revendendi R. L. 1. c. 4.
Furnariarum male coquentium panem pęna S. L. 2. c. 44.
Furnis S. L. 2. c. 24.
Furtis S. L. 2. c. 17.
Furtis in agro S. L. 2. c. 16.
in navį S. L. 2. c. 107.
Furtis puniendis arbitrio comitis R. L. 1. c. 8.
Furtivas res recipientium pęna S. L. 2. c. 19.

Herbariarum pęna S. L. 2. c. 26.
Hęredes ex uno parentum quomodo succedant S. L. 3. c. 12.
Hęredes uxoris defunctę quomodo cum viro vivere debent S. L. 3. c. 13.
Hereditatem dividentibus non concordantibus quomodo procedendum S. L. 3. c. 25.
Hęreticis S. L. 1. c. 2.
Sancti Hieronymi festum celebretur R. L. 2. c. 64.
Homicidarum pęna S. L. 2. c. 13.
Homicidę bona quando confiscentur R. L. 2. c. 46.
Homines per barcam et per terram solvendi modus S. L. 3. c. 32.
Hortos spinantium extra metas pęna S. L. 2. c. 70.
Hortorum cognita quando fieri debent R. L. 2. c. 51.
Hospitalis sancti Spiritus administratio R. L. 2. c. 19.

Ignem non custodientium de nocte pęna S. L. 2. c. 23.
Immobilia bona quibus relinqui non possunt vel obligari R. L. 1. c. 17. et c. 62. R. L. 2. c. 59.

[1] L. sensim — [2] L. 87. — [3] L. 1. — [4] L. 1. —

Immobilia bona legari possunt pro anima R. L. 2. c. 60.
Immunditias proicientium in portu vel circa muros civitatis vel vias civitatis S. L. 2. c. 56. (et 57.)[1] R. L. 1. c. 13.
Incendiarijs S. L. 2. c. 22.
Incidentium arbores vel vineas pęna S. L. 2. c 31.
Incidentium ligna in locis vetitis pęna S. L. 2. c. 32.
Inquisitio in quibus casibus fieri possit S. L. 2. c. 2.
Instrumenta quę invalida sint S. L. 1. c. 40.
Instrumenta quę per testes non infringantur S. L. 1. c. 41.
Instrumenta exequi debent S. L. 1. c. 31.
Instrumenta quis conficere possit R. L. 2. c. 32.
Instrumenta danda sunt partibus infra mensem S. L. 2. c. 103.
Instrumenta publicari debent infra bimestre R. L. 1. c. 40.
Instrumenta empti et venditi debent habere confines R. L. 1. c. 65.
Instrumenta debiti vel crediti quando pręscribantur S. L. 2. c. 37.
Instrumenta debiti exequenda S. L. 1. c. 42.
Instrumentum debiti quando non valet S. L. 1. c. 41.
Instrumento debiti quid et quomodo opponi possit S. L. 1. c. 42.
Instrumentum debiti haberi debet a XX libris supra S. L. 1. c. 47.
Insula Bovę a quibus habitari possit R. L. 1. c. 56.
Insulam Bovę quę animalia pasculare possint[2] R. L. 2. c. 48.
Insulę Bovę ligna quę incidi possint R. L. 1. c. 86.
Insultum facientium pęna S. L. 2. c. 11.
Interlocuturia lata solvatur pęna S. L. 1. c. 35.
Intestato decedentium sine hęredibus, quid de eorum hęreditate faciendum S. L. 3. c. 16.
Introitus communis quomodo vendentur, caveatur et solvant conductores S. L. 3. c. 44. c. 45. c. 46.
Inventarium facere tenentur commissarij R. L. 2. c. 36.
Inventarium facere tenentur thesaurarij R. L. 2. c. 74.
Inventarium facere tenentur tutores S. L. 3. c. 11.
Iudex vel consiliarius ferre non possunt sententiam contra instrumentum vel statutum S. L. 1. c. 33.
Iudex quilibet de quanto potest cognoscere S. L. 1. c. 24. R. L. 1. c. 58.
Iudices et consiliarij attinentes litigantibus non iudicant S. L. 1. c. 23. et 25.
Iudicum et consiliariorum electio S. L. 1. c. 23.[3] et c. 88. R. L. 2. c. 21.
Iudicum et consiliariorum tempus officij S. L. 1. c. 59. et Privil.
Iudices et consiliarij quomodo et quando se absentare possunt S. L. 1. c. 23. et c. 84. R. L. 1. c. 18. et c. 45. et c. 46.
Iudicibus absentibus quomodo suppeleatur S. L. 1. c. 23. R. L. 1. c. 18. et 45. et 46.
Iudices et consiliarij quando tenentur venire in palatio S. L. 1. c. 23.
Iudicum refutantium pęna S. L. 1. c. 23. et c. 60.
Iudicum et consiliariorum vacatio seu contumacia S. L. 1. c. 59. et R. L. 1. c. 27.
Iudicum et consiliariorum accipientium exenia pęna S. L. 2. c. 67.
Iudices et consiliarij quomodo eligere tenentur officiales curię S. L. 1. c. 58.[4]
Iudices et consiliarij tenentur offerre candellas in festis sanctorum Laurentij et Ioannis S. L. 3. c. 1.

— [1] U L. nema — [2] L. possit — [3] L. 22. — [4] L. 22. —

Iudices et consiliarij quando tenentur eligere officiales curię R. L. 1. c. 18.
Iudices et consiliarij non possunt habere aliud offitium pręter examinatorum R. L. 1. c. 18.
Iudices cum comite quomodo procedere possint contra forenses, vagabundos et sclavos S. L. 2. c. 5.
Iudicum solutiones pro animalibus emptis coram eis R. L. 2. c. 8. et c. 33.
Iudicij civilis forma et modus R. L. 1. c. 19.
Iudicum arbitrorum causa ludi et solatij auctoritas S. L. 3. c. 62.
Iuramenta advocatorum S. L. 1. c. 50.
Iuramentum mulierum nobilium et ignobilium ubi deferatur S. L. 1. c. 45.
Iuramentum principalis et aliorum quale S. L. 1. c. 46.
Iuramentum detestantium pęna S. L. 2. c. 84.

Laborantium in agro merces et decipientium pęna S. L. 2. c. 73. c. 74.
Laborator quomodo et quando dimittere potest vineam S. L. 2. c. 75.
Laboratores quomodo et quando teneantur laborare vineas S. L. 2. c. 71. et c. 72.
Laboratores vinearum tenentur solvere pudario et custodibus S. L. 2. c. 77. et S. L. 3. c. 33.
Laboratorum exportantium partem suam ante patronos pęna S. L. 2. c. 29.
Laboratorum intrantium terras vicini pęna R. L. 1. c. 16.
Lapides ponentium in vijs pęna S. L. 2. c. 54.
Lavantium in ponte Bovę pęna S. L. 2. c. 60.
Legatam denariorum pro fabricis ecclesiarum ubi depositentur R. L. 2. c. 39.
Legatarij quando decadant a iure suo R. L. 2. c. 15.
Legatis fiat ius summarium R. L. 1. c. 19. c. 47. c. 75.
Legatum pro hospitali sancti Spiritus R. L. 2. c. 19.
Legitimos filios non habens quomodo testari possit S. L. 3. c. 6.
Legumen portari debet in civitate S. L. 1. c. 67.
Legumen extrahentium pęna S. L. 2. c. 93.
Letamen ponentium circa muros civitatis et pontem terrę firmę pęna S. L. 2. c. 56. c. 59.
Libelli oblatio iudicialis quomodo procedat S. L. 1. c. 28. R. L. 1. c. 19. et R. L. 2. c. 43.
Ligna exonerari et conduci possunt diebus festis S. L. 1. c. 3.
Ligna incidentium modus et pęna S. L. 2. c. 32.
Ligna in insula Bovę incidendi modus pęna R. L. 1. c. 86.
Loqui debet quilibet italico sermone in consilio R. L. 2. c. 10.
Ludorum modus S. L. 2. c. 29.

Magię pęna S. L. 2. c. 26.
Marinariorum ministerium S. L. 2. c. 105. et 106.
Marinarios solvendi modus S. L. 3. c. 32.
Marinariorum furta quomodo puniantur S. L. 2. c. 107.
Massarijs communis et eorum officio S. L. 1. c. 59. c. 71. c. 90.
Massariorum contumacia R. L. 1. c. 29.
Massarij claves salis et bladi tenere debent S. L. 1. c. 85.
Massariorum fraudem committentium pęna S. L. 2. c. 64.
Massaritia communis scribenda in libris[1] camerariorum S. L. 1.[2] c. 16.

[1] L. libri — [2] L. 2. —

Mater quomodo possit privare filios nubentes sine eius consensu S. L. 3. c. 21.
Mater quomodo et quando possit constituere aczaticum vel suprapartem S. L. 3. c. 8.
Mater quam partem bonorum pro anima dimittere possit S. L. 3. c. 5.
Mater alienare non potest bona paterna filiorum pupillorum S. L. 3. c. 10.
Matrem offendentium pęna S. L. 2. c. 15.
Matrimonia contrahentium[1] sine consensu parentum pęna S. L. 3. c. 21.
Matrimonij nobilium R. L. 2. c. 86.
Medici electio S. L. 1. c. 58.
Medici recedentis sine licentia pęna S. L. 2. c. 88.
Medici facientis societatem cum apothecario pęna S. L. 2. c. 87.
Membrum incidentium pęna S. L. 2. c. 12.
Mensuratoribus communis et eorum offitio R. L. 2. c. 25. c. 26.
Mensurę quales debeant esse S. L. 2. c. 34. R. L. 2. c. 50.
Mensurę examinandę singulo mense S. L. 1. c. 20.
Mensuris falsis utentium pęna S. L. 2. c. 33.
Mercantijs fiat ius summarium R. L. 1. c. 19. c. 47. c. 75.
Mercatores qualia pondera vel pensas habere teneantur S. L. 2. c. 35.
Messium ferijs R. L. 1. c. 57.
Messium tempore servire se obligantes ad quid tenentur S. L. 3. c. 30.
Metas agrorum extrahentium pęna S. L. 2. c. 68.
Metas agrorum excedentium pęna S. L. 2. c. 69.
Metentium merces S. L. 2. c. 73.
Metentium in requisito domino pęna S. L. 2. c. 76.
Mingentium in locis publicis pęna R. L. 1. c. 14.
Mobile emens a non domino publice quomodo recipit pretium S. L. 3.[2] c. 57.
Mobile pignus quomodo recuperatur post deliberationem R. L. 1. c. 87.
Mobilia communis scribenda in libris camerarum S. L. 1. c. 16.
Modius calcinę quantus debeat esse S. L. 3. c. 55.
Molendinorum onera portare quilibet possit diebus festis S. L. 1. c. 3.
Molendinorum rationes quomodo examinentur S. L. 1. c. 70.
Molinariorum ministerium S. L. 2. c. 41.
Monasteriorum procuratoribus R. L. 2. c. 72.
Moniales peregrinę quomodo acceptandę R. L. 2. c. 72.
Monetarijs S. L. 2. c. 27. R. L. 1. c. 71.
Monstra stabilium in iudicio quomodo et quando fieri debet S. L. 1. c. 34. et R. L. 1. c. 31.
Mortuorum hominum corpora tangentium vel supra proicientium pęna R. L. 1. c. 42.
Mulieres nobiles et ignobiles quomodo examinari debent S. L. 1. c. 45.
Mulieres testes in civilibus esse non possunt R. L. 1. c. 22.
Mulieres extrahentium sine licentia pęna R. L. 1. c. 67.
Mulieres filare in platea non possunt S. L. 2. c. 46.
Mulieribus violentiam inferentium pęna S. L. 2. c. 21.
Mulierum metentium merces S. L. 2. c. 73.
Muri burgi singulo anno fabricandi S. L. 1. c. 19.
Mustus conduci potest diebus festis S. L. 1. c. 3.

[2] L. contrahentur — [1] L. 2. —

Mustum deiactantium a cittadantia ferri non potest Tragurio S. L. 2. c. 98.
Musto obligantes quomodo solvere teneantur S. L. 3. c. 43.
Mutuanti supra pignus quomodo credatur S. L. 3. c. 39.
Mutuantium ad usuram pęna S. L. 2. c. 97.
Mutuari non potest Bosinensibus, Chroatis vel Sclavis R. L. 1. c. 43.
Mutuari non potest super res sacras R. L. 1. c. 64.
Notariorum cartę quales admittantur S. L 1. c. 40.
Notariorum scripturas falsantium pęna S. L. 2. c. 28.
Notarij conficere non possunt instrumenta et testamenta R. L. 2. c. 32.
Notarius vide cancelarius.
Notas in forma publica reducendi modus S. L. 2. c. 104.
Notas communis salvandi locus S. L. 3. c. 51.
Nuntijs et eorum officio S. L. 1. c. 81.

Navigantes vide Marinarij
Sancti Nicolai monialium procurator R. L. 2. c. 72.
Nobiles de consilio qui et quomodo possint esse S. L. 1. c. 53.
Nobiles quomodo supplent curiam R. L. 1. S. 84.
Nobiles legere et scribere debent scire R. L. 2. c. 84.
Nobiles esse non possint legitimati per subsequens (matrimonium)[1] R. L. 2. c. 85.
Nobiles esse non possunt filij uxoris infamis vel infimę conditionis R. L. 2. c. 86.
Nobilium matrimonijs R. L. 2. c. 86.
Nobiles tenere debent claves portę pontis S. L. 1. c. 63.
Nocte euntium modus et pęna S. L. 2. c. 50.
Noctis custodum modus incedendi S. L. 2. c. 51.
Notarij electio et officium S. L. 1. c. 58. et 87.
Notarij quomodo et quando teneantur publicare instrumenta S. L. 2. c. 103. R. L. 1. c. 40.
Notarij tenentur notificare legata R. L. 2. c. 15.
Notarij recedentis sine licentia pęna R. L. 2. c. 88.
Oblationibus in festo corporis Christi R. L. 1. c. 82.
Oblationibus in festo sanctorum Laurentij et Ioannis S. L. 3. c. 1. R. L. 1. c. 52.
Officialium intrinsecorum et extrinsecorum electio S. L. 1. c. 58.
Officialium tempus offitij et vacatio seu contumacia S. L. 1. c. 59.
Officialium refutantium pęna S. L. 1. c. 60.
Officialium fraudem committentium pęna S. L. 2. c. 64.
Officiales curię quomodo suppleant et suppleantur R. L. 1. c. 84. R. L. 2. c. 13.
Officiales curię quando possint habere duo officia R. L. 1. c. 18. et c. 45.
Officiales de blava conducenda Tragurium S. L. 1. c. 67.
Officiales de observandis statutis S. L. 1. c. 61.
Officiales viarum campi et eorum auctoritas S. L. 1. c. 74. et R. L. 2. c. 41.
Olivas colligendi modus R. L. 2. c. 42.
Olivas racemantium in requisito domino pęna S. L. 2. c. 79.
Olivarum ossa macinantes solvant datium R. L. 1. c. 10.

[1] U L. nema —

Olivarum arbores pastinandi et colendi modus R. L. 1. c. 12.
R. L. 2. c. 42.
Onera portare nec operari possit diebus festivis S. L. 1. c. 3.
Operarij electio S. L. 1. c. 71.
R. L. 2. c. 77.
Operarij administratio
R. L. 1. c. 53. R. L. 2. c. 3. et 70.
Operariorum refutantium pęna
R. L. 2. c. 82.
Oratores et eorum auctoritas
R. L. 2. c. 76.

Pacta navigandi quomodo servanda sint S. L. 2. c. 105.
Pacta ultra instrumenta non valent
R. L. 2. c. 73.
Paleam dantis vel recipientis cum blava vel legumine pęna
S. L. 2. c. 96.
Palium balistrariorum
R. L. 1. c. 61.
Panni quomodo mensurari debeant
R. L. 2. c. 28.
Panificularum ministerium
S. L. 2. c. 43.
Paratinea in burgo emi debet ad numerum brachiorum
S. L. 3. c. 54.
Paratinearum vicinis non concordantibus quid faciendum
S. L. 3. c. 26.
Paratineam uxoris quomodo possit vir laborare S. L. 3. c. 20.
Paratineę monstra petita quomodo fieri debeat S. L. 1. c. 34.
Partes consilij captę et non captę scribantur R. L. 1. c. 25.
Partes consilij quando sint observandę R. L. 2. c. 33.
Partitiones factę sine instrumento quomodo valent S. L. 3. c. 34.
Pastorum ministerium
S. L. 2. c. 102. R. L. 1. c. 74.
Pater potest impune verberare filios
S. L. 3. c. 59.
Pater viduitatem servans quę privilegia habeat S. L. 3. c. 13.
Pater quomodo et quando constituere possit aczatium supra partem et doctem S. L. 3. c. 8.
Pater non potest alienare bona materna filiorum pupillorum
S. L. 3. c. 10.
Pater quam partem possit pro anima dimittere S. L. 3. c. 5.
Patrem offendentium pęna
R. L. 2. c. 15.
Pater nubentibus filijs sine eius licentia quomodo privare possit parte bonorum S. L. 3. c. 21.
Patronus vide dominus.
Pecudem celantis pęna
S. L. 2. c. 18.
Pecunia communis quomodo donari possit S. L. 1. c. 17.
Pecunię depositum pro blava emenda
S. L. 1. c. 86.
Peliparij zupanum habere non possunt sed gastaldum
S. L. 3. c. 63.
Pensę[1] mercatorum quales debent esse S. L. 2. c. 35.
Percutientium pęna
S. L. 2. c. 8. c. 11.
Petitionis iudicialis modus et forma
S. L. 1. c. 28.
Sancti Petri monialium procurator
R. L. 2. c. 72.
Pignora quomodo scribenda per cancellarium R. L. 1. c. 37.
Pignora quomodo et per quos vendantur R. L. 1. c. 87.
R. L. 2. c. 54.
Pignora vetantium rivarijs pęna
S. L. 2. c. 83.
Pignora quomodo redimi possint
S. L. 3. c. 40.
Pignora vini quomodo amittantur
S. L. 3. c. 42.
Pignoribus an uti possit
S. L. 3. c. 41. R. L. 2. c. 79.
Pignora deponi debent ab appellante
R. L. 2. c. 56.

[1] L. Penso —

Piratę quomodo puniantur R. L. 1. c. 8.
Piscarię datij solutio R. L. 1. c. 11.
Piscatores quomodo stare debent quando vendunt pisces R. L. 1. c. 11.
Pisces quomodo tenetur emere comes S. L. 1. c. 7.
Pisces vendendi modus et locus S. L. 2. c. 42. R. L. 1. c. 11. R. L. 2. c. 33.
Podemorię possessionibus quomodo succedatur et excalumnientur R. L. 1. c. 38. c. 39.
Pondera mercatorum qualia debent esse S. L. 2. c. 35.
Pondera quomodo et quando examinanda sunt S. L. 1. c. 20.
Ponderibus falsis utentium pęna S. L. 2. c. 33.
Pontes impedientium vel occuppantium pęna S. L. 2. c. 60.
Porcos in civitate tenentium pęna S. L. 2. c. 61.
Portę civitatis quomodo aperiantur S. L. 1. c. 63.
Portus terrę firmę quomodo et a quibus cavari debet S. L. 1. c. 18.
Possessio bonę fidei quanto tempore pręscribitur S. L. 3. c. 35.
Possessio post mortem parentum inducit pręscriptionem decennalem S. L. 3. c. 36.
Possessiones communis quomodo inquirendę S. L. 1. c. 14.
Possessiones forensium laborentur R. L. 2. c. 40.
Possessiones Podemorię quomodo commune teneatur excalumniare R. L. 1. c. 39.
Possessionis[1] monstra quomodo in iudicio fieri debeat S. L. 1. c. 34.
Possessionem bonorum rei quando intrat actor S. L. 1. c. 26.
Possessionem laborantium contra pręceptum curię pęna S. L. 2. c. 82.
Possessionum vicinalium quales[2] termini ponendi S. L. 3. c. 27.
Possessionum vicinis non concordantibus qui determinant S. L. 3. c. 26.
Possessionem uxoris quomodo possit vir laborare S. L. 3. c. 20.
Postumis R. L. 2. c. 69.
Pręcepta executioni mandentur S. L. 1. c. 31.
Pręceptum comitis spernentium pęna S. L. 2. c. 7.
Prędones quomodo puniuntur R. L. 1. c. 8.
Pręscriptionibus 30 annorum et 50 S. L. 3. c. 35.
Pręscriptionibus decennalibus S. L. 3. c. 36.
Pręscriptio debiti quomodo inducitur S. L 3. c. 37.
Pręscriptio quomodo inducatur ab usurpantibus agros vicini L. 2. c. 69.
Pręscriptio contra commune non habet locum S. L. 3. c. 38.
Pręsentationibus ad venditiones terrarum R. L. 2. c. 6.
Pręstaldi officium et merces S. L. 1. c. 72.
Principalis quomodo iurare teneatur S. L. 1. c. 46.
Probationes quomodo accipiantur S. L. 1. c. 28.
Processionibus in die corporis Christi R. L. 1. c. 82.
Proclamationibus alienationum forma, modus et tempus R. L. 2. c. 35. et 78.
Procurator defuncti vide Commissarius.
Procuratores apud acta quomodo constituantur S. L. 1. c. 52.
Procuratores forensium qui possunt esse S. L. 1. c. 51.
Procuratores ecclesiarum sanctorum Dominici et Francisci R. L. 2. c. 57.
Procuratores ecclesiarum iuris patronatus nobilium R. L. 2. c. 58.

[1] L. Possessiones — [2] L. qualis —

Procuratores monasteriorum sanctorum Petri et Nicolai R. L. 2. c. 72.
Proditorum civitatis pęna S. L. 2. c. 25.
Propinqui nominati exeant de camara et consilio S. L. 1. c. 23. c. 25. c. 56. R. L. 2. c. 34.
Propinquorum se pręsentandi ad venditionem servari modus R. L. 2. c. 6.
Propositiones in consilio quomodo fieri debent S. L. 1. c. 54.
Proprietas agri vel vineę quando petenda est S. L. 1. c. 29.
Publicatio instrumenti intra quanto tempore fieri debet R. L. 1. c. 40.
Publice emens aliquid a non domino quomodo recipit pretium S. L. 3. c. 57.
Pudarijs S. L. 1. c. 73. S. L. 3. c. 33.
Pupillis quando et quomodo curat pręscriptio S. L. 3. c. 36. R. L. 2. c 15.
Pupillorum tutoribus S. L. 3. c. 10.
Pupillorum bona quomodo alienari possint S. L. 3. c. 10.
Pupillorum denarijs, quomodo dentur ad utilitatem S. L. 3. c. 11.

Quęstiones iudiciales quando terminandę sint S. L. 1. c. 36.
Querela vide Accusatio.

Racemantium in requisito domini[1] pęna S. L. 2. c. 79.
Raptores quomodo puniantur R. L. 1. c. 8.
Rascię quomodo mensurari debent R. L. 2. c. 28.
Reformationes quomodo exequi debent S. L. 1. c. 57.
Refutari offitio quando possint S. L. 1. c. 60.
Religionem intrantes quando bona habere possint S. L. 3. c. 24. R. L. 1. c. 35.
Reos torquendi modus S. L. 2. c. 108.
Represalię quomodo et quando concedantur S. L. 3. c. 58.
Responsionum iudicialium modus et forma S. L. 1. c. 28. R. L. 1. c. 19. R. L. 2. c. 43.
Revendentium pęna S. L. 2. c. 45.
Reus quomodo civiliter conveniendus S. L. 1. c. 26. et 30.
Reus civilis vide cittatus.
Ripam portus impedientium cum calcina pęna S. L. 2. c. 62.
Rivariorum merces R. L. 2. c. 53.
Rixantium pęna S. L. 2. c. 8.
Rogadiam fraudantium pęna S. L. 2. c. 63.

Sacramentum vide Iuramentum.
Sacrę res tradi non possunt pignori R. L. 1. c. 64.
Salaria communis quomodo scribantur in libro R. L. 1. c. 5. et 73.
Salariati ballottentur annuatim R. L. 2. c. 75.
Salarium equorum pro communi S. L. 1. c. 82.
Salarium comiti quomodo solvatur S. L. 1. c. 8.
Salariatorum salaria augentium pęna S. L. 2. c. 89.
Salis vendendi modus S. L. 2. c. 91.
Salis calum S. L. 1. c. 90.
Salinariorum[2] fraudem committentium pęna S. L. 2. c. 92.
Sale extrahentium pęna S. L. 2. c. 90.
Salmerios conducentium in requisito domino pęna S. L. 2. c. 80.
Sclavi quomodo puniantur S. L. 1. c. 4., S. L. 2. c. 5.
Sclavis mutuari non potest R. L. 1. c. 43.

[1] L. domino — [2] L. Salniariorum —

Scripturas falsantium pęna S. L. 2. c. 28.
Scripturę communis ubi salvari debent S. L. 3. c. 51.
Sancti Sebastiani festum celebrandum R. L. 2. c. 76.
Sententia contra statutum vel instrumentum ferri non potest S. L. 1. c. 33.
Sententia interlocutoria lata pęna solvitur per succumbentem S. L. 1. c. 35.
Sententię quomodo exequi debent R. L. 1. c. 21. et c 55. R. L. 2. c. 9. c. 54.
Sententia a X libris quomodo valet R. L. 1. c. 58.
Sententijs arbitrarijs decretandis R. L. 2. c. 83.
Sententijs voluntarijs exequendis R. L. 2. c. 14.
Serviendi pactum quomodo servandum S. L. 3. c. 28. et 29.
Servire se obligantes tempore messium et vindemiarum ad quid tenentur S. L. 3. c. 30.
Servi emptio quomodo fieri debet S. L. 3. c. 52.
Servos alienos verberantium pęna S. L. 2. c. 9.
Servus non potest esse testis S. L. 1. c. 44.
Sindici et eorum officium R. L. 1. c. 26. c. 30. R. L. 2. c. 12. c. 17. 76. et 81.
Socius comitis et eius auctoritas S. L. 1. c. 24.
Solutionibus datiorum R. L. 1. c. 76.
Solutionibus cancellariorum R. L. 1. c. 40. R. L. 2. c. 71.
Solutionibus sententiarum R. L. 2. c. 54.
Sorores habentes bona communia quomodo testari possunt S. L. 3. c. 15.
Spernentium pręceptum comitis pęna S. L. 2. c. 7.
Spinantium hortos extra metas pęna S. L. 2. c. 70.
Sancti Spiritus hospitalis administratio R. L. 2. c. 19.
Sancti Spiritus fraternitatis ordinationes R. L. 1. c. 51.
Spitiarius vide Apothecarius.
Stabilia bona quibus donari vel relinqui non possunt R. L. 1. c. 17. et c. 62. R. L. 2. c. 59. c. 60.
Starius ficuum quantus debet esse S. L. 2. c. 34.
Statutorum observatione S. L. 1. c. 5.
Statutorum dispensatione S. L. 3. c. 64.
Statuta in forma publica reducendi modus S. L. 2. c. 104.
Stridę vide Proclamationes.
Successionibus ab intestato S. L. 3. c. 16. c. 17. et R. L. 2. c. 22. c. 23. c. 24.
Summarie quomodo et quando procedi potest R. L. 1. c. 58.

Tabernarijs quomodo solvatur S. L. 2. c. 53.
Tabernę de noctę quando aperiri possint S. L. 2. c. 52.
Tariffa vide solutiones cancellariorum
Tenutam bonorum quomodo et quando intrat actor S. L. 1. c. 26.[1]
Terminorum iudicialium forma et modus S. L. 1. c. 28. R. L. 1. c. 19. R. L. 2. c. 43.
Termini assignandi debitoribus ad solvendum S. L. 1. c. 30. R. L. 2. c. 54.
Termini ponendi inter possessiones vicinales S. L. 3. c. 27.
Terras communis usurpantium pęna S. L. 2. c. 66.
Terras laborantium contra pręceptum curię pęna S. L. 2. c. 82.
Terrarum vicinis non concordantibus qui determinant S. L. 3. c. 26.

[1] L. 16. —

*

Terraş Podemorię quomodo commune tenetur excalumniare[1] R. L. 1. c. 39.
Terrę monstra[2] petitę[3] in iuditio quomodo fieri debet S. L. 1. c. 34.
Terrę Blactarum communis quomodo laborandę S. L. 3. c. 60.
Terrę communis quomodo laborandę et ammittantur S. L. 3. c. 48.
Terrę Podemorię quomodo laborandę S. L. 3. c. 60.
Terrę usurpatę quomodo pręscribantur et quando S. L. 2. c. 69.
Terrę emi debent ad numerum vretenorum S. L. 3. c. 53.
Terrę quocumque modo venditę mensurandę R. L. 2. c. 25.
Terrę forensium an laborandę R. L. 1. c. 69. R. L. 2. c. 40.
Terrę uxoris quomodo laborari possint S. L. 3. c. 20.
Terris Podemorię quomodo succedatur R. L. 1. c. 38.
Testamentis conficiendis S. L. 3. c. 4. R. L. 1. c. 33. c. 34. R. L. 2. c. 32.
Testamentis invalidis S. L. 3. c. 7.
Testamenti conficiendi potestas S. L. 3. c. 2. c. 3.
Testamenta quomodo aperiantur S. L. 3. c. 9. R. L. 1. c. 81. R. L. 2. c. 15.
Testamenta quomodo registrentur S. L. 3. c. 9. R. L. 1. c. 81.
Testamentis per breviarium conficiendis et publicandis R. L. 2. c. 7.[4]
Testamentorum dispositio in eo, qui habet filios qualis debet esse S. L. 3. c. 5.
Testantes si inquietarentur quomodo providendum R. L. 2. c. 16.
Testamentorum executoribus S. L. 1. c. 76.
Testes qui possint esse in causa civili S. L. 1. c. 43.
Testes qui non possunt esse in causa civili S. L. 1. c. 44. R. L. 1. c. 22. c. 23.
Testes quomodo probant et non probant S. L. 1. c. 47. c. 48.
Tineas a vino aptari posse diebus festis S. L. 1. c. 3.
Thorum viduale servantium privilegium S. L. 3. c. 13. c. 14.
Thesaurarijs R. L. 2. c. 4. c. 45. c. 74. c. 80.
Tragurienses quos villanos possint ponere in districtu S. L. 2. c. 81.
Tutoribus dativis S. L. 3. c. 10.
Tutores cuiuscumque generis conficere debent inventarium S. L. 3. c. 11.
Tutores quomodo vendere debeant bona pupillorum R. L. 1. c. 15.
Tutores quomodo accipere debeant exempla testamentorum et legatorum S. L. 3. c. 9.
Tutores quomodo dare teneantur ad utilitatem denarios pupillorum S. L. 3. c. 11.

Vagabundi quomodo puniantur S. L. 2. c. 5.
Vasa pro musto tempore vindemiarum aptari possunt diebus festis S. L. 1. c. 3.
Venditiones[5] quęlibet proclamari debent R. L. 2. c. 35.
Verba iniuriosa quomodo puniantur S. L. 2. c. 6. et 7.
Verberantium servos vel ancillas alienas pęna S. L. 2. c. 9.
Viarum campi offitiales et illorum auctoritas R. L. 2. c. 41. S. L. 1. c. 74.
Vicinis non concordantibus quomodo determinandum S. L. 3. c. 26.
Vicinus vide collateralis.
Victualia conduci possunt diebus festivis S. L. 1. c. 3.

[1] L. excalupniare — [2] L. monsta — [3] L. petita — [4] L. R. c. 2. 7. — [5] L. Venditores —

Viduitatem servantium privilegium S. L. 3. c. 13. c. 14. c. 16.
Vię civitatis quomodo aptari et purgari debent S. L. 1. c. 15. S. L. 2. c. 54. et c. 55. et 57. R. L. 2. c. 52.
Villani qui poni possunt in terris Tragurij S. L. 2. c. 81.
Villani, qui volunt auxilium a communi, tenentur solvere datia et collectas S. L. 3. c. 49.
Villanis reddatur ius die sabbati R. L. 2. c. 66.
Vindemiarum ferijs R. L. 1. c. 57.
Vindemiarum tempore servire se obligantium et non servientium[1] pęna S. L. 3. c. 30.
Vindemiantium in requisito domino pęna S. L. 2. c. 76.
Vindemiantium non solutis prius custodibus pęna S. L. 2. c. 77.
Vinea emi debet ad numerum vretenorum S. L. 3. c. 53.
Vineas incidentium pęna S. L. 2. c. 31.
Vineas laborandi tempus S. L. 2. c. 71. c. 72.
Vineas laborantium merces S. L. 2. c. 73.
Vineas exradicandi tempus et modus S. L. 2. c. 75.
Vineę debent habere pudarium S. L. 3. c. 33.
Vineę monstra petita quomodo fieri debet S. L. 1. c. 34.
Vineę proprietas quando peti debet S. L. 1. c. 29.
Vinum forense comes conducere potest pro usu suo S. L. 1. c. 6.
Vinum forense conducentium Tragurij pęna S. L. 2. c. 47. R. L. 1. c. 54. c. 68.
Vinum Traguriense quale datium solvit Venetijs Privil.
Vinum ementium et non solventium tabernario pęna S. L. 2. c. 53.
Vinum vendentium post tertium sonum campanę pęna S. L. 2. c. 52.
Violatoribus mulierum S. L. 2. c. 21.
Violenter derobantium[2] pęna S. L. 2. c. 20.
Vir sine uxore potest facere testamentum S. L. 3. c. 2.
Vir uxoris bona quomodo meliorare possit S. L. 3. c. 20.
Usuratice mutuantium pęna S. L. 2. c. 97.
Usurpantium agros pęna et pręscriptio S. L. 2. c. 69.
Uvas possit quilibet domum portare diebus festis S. L. 1. c. 3.
Uvas racemantium in requisito domino pęna S. 2. c. 79.
Uvas laborator asportare non potest ante patronum R. L. 2. c. 29.
Vulnerantes quomodo puniantur S. L. 2. c. 3.
Uxor sine viro potest facere testamentum S. L. 3. c. 2.
Uxor absente viro quomodo conveniri possit S. L. 3. c. 22.
Uxor quomodo possit obligare dotalia bona S. L. 3. c. 23.

Zupanum peliparij habere non possunt nec calligarij S. L. 3. c. 63.
Zupani sancti Spiritus electio R. L. 2. c. 18.
Zupani sancti Spiritus administratio R. L. 2. c. 19.

Finis.

[1] L. servietur — [2] L. dereobantium —

Tumač

riječi manje poznatih i stručnih termina.

Abbreviare, *abreviare, v.* — popisati, sastaviti inventar (S. III. 11.).

Abertare, *habertare,* v. — skrenuti, ostaviti, nepotvrditi (S. I. 48.).

Abhominare (lat. abominare), v. — gnjušanjem uklanjati se.

Acconciare, *acconzare, aconciare,* (tal. acconciare), v. — prirediti, dovršiti.

Acconcium, *aconcium* (tal. acconcio), s. — uređaj, dobro stanje (R. II. 19.).

Aconzatura, (tal. acconciatura), s. — izradba.

Accusatio s. — tužba, prijava, koju podnosi povrijeđeni u kaznenim stvarima; ima se podnijeti u roku od osam dana poslije počinjene povrede, ako je povreda počinjena u Trogiru ili trogirskom okružju, a u roku od mjesec dana, ako je povreda počinjena van trogirskoga okružja (S. II. 2.); accusator ima položiti jamčevinu, a bude li okrivljeni riješen, ima u ime globe platiti 5 solida (S. II. 4).

Actinens, s. vide *attinens.*

Aczaticum, s. vide *azzaticum.*

Advocaria, s. — služba, zvanje advokata.

Advocatio, s. — 1. zastupanje (po advokatu); 2. trajanje advokatske službe.

Advocator, s. vide *advocatus.*

Advocatus, *advocator, avogadore,* s. — odvjetnik, pravni pomoćnik pred sudom. Advokatstvo se već vrlo rano pojavilo u Trogiru; glavni uzrok bit će tomu, što se latinski ili talijanski raspravljalo pred sudom, a narod nije poznavao taj jezik, pa je gotovo u svakoj stvari imao pravnoga pomoćnika. Takav advocatus mogao je biti svaki nobile (koji je znao latinski); poslije je bilo još napose određeno, da advokat može biti samo član Velikoga Vijeća, t. j. nobile (R. I. 24.); tko se htio bavit advokacijom, imao se ipak zakleti, da će raditi u dobroj vjeri, da ne će zlu pogodovati, da ne će stavljati objesnih prigovora i stvari zavlačiti, da ne će preko određenih pristojba ništa tražiti (S. I. 50). Za svoje zastupanje dobiva advokat 40 solida od 100 libara; ako li je predmet parnice vrijedan manje od 30 libara, dobiva 20 denara (S. I. 49.), ako li je manje od 10 libara, dobiva samo 2 solida (R. I. 24.) Utjerati svoju pristojbu mogao je advokat samo u roku od mjesec dana poslije dovršene stvari (R. I. 24.) Pred trogirskim sudom mogao je zastupati stranku samo trogirski odvjetnik.

Advocatus communis ili naprosto **advocatus**; — valjada jer su se nobili ustručavali primati zastupanje manjih stvari; birali su ih comes i curia po šest nobila za oficiozne odvjetnike siromašnih (advocatus communis; S. I. 49.), i to na vrijeme od šest mjeseci (S. I. 59. i

R. II. 44.). Budući da nije nitko htio primati zastupanje ovako malih stvari, to su se izabrani nobili obično zahvaljivali na izboru advokata; zato je trogirsko Veliko Vijeće ponovno određivalo, da se ovi birani advokati (R. II. 27.) ne mogu niti zahvaliti na izboru niti otkloniti pojedino zastupanje, pa im se za takovo zahvaljivanje i otklanjanje zaprijetilo globom (R. II. 5., 27. i 44.), pače se odredilo, da samo ovi advokati communis smiju zastupati u većim stvarima (R. II. 27.); no to nije mnogo koristilo jer je bilo dopušteno, da drugi nobili mogu zastupati kao procuratores (R. II. 27.). Inače bilo je zvanje advokata u Trogiru vrlo ugledno, te su advocati communis prvi poslije defensora imali nadomještavati zapriječene suce i vijećnike u kuriji (R. I. 44.); ali advokatima kao i drugim oficijalima bilo je zabranjeno pod prijetnjom infamije i gubitka službe primati mito preko 5 solida (S. II. 67.).

Advocatus iurium communis. — Ovi su imali zastupati općinu grada Trogira pred sudom i dobivali su u ime pristojbe za zastupanje po 40 solida na 100 libara vrijednosti parničnoga predmeta. Birali su ih comes i curia, i to po tri za šest mjeseci (S. I. 66.); poslije su se ovi zastupnici općine pred sudom nazivali sindici (R. II. 17.).

Aestimator, *aextimator*, vide *ęstimator*.

Afictare, v. — iznajmiti, dati u najam ili zakup (R. I. 62.).

Aggraticum, *agraticum*, s. — dio priroda, koji daje težak (laborator) vlasniku zemljišta (S. III. 50.).

Aier, (lat. aër), s. — uzduh, zrak.

Alienatio, s. — odsvoj; za alienatio possessionum (odsvoj nekretnina) nije u starije doba bilo nikakovih osobitih propisa; po kasnijem pravu biva ona tako, da jedna i druga stranka dođe pred komesa i kuriju i tu izjave svoju želju o prijenosu vlasništva. S obzirom na tu izjavu ima se sastaviti proglas (proclamatio), koji ima općinski glasnik, ako je vrijednost preko 100 libara, u tri nedjeljna roka, ako li je ispod 100 libara, u jednom takovu roku poslije mise pred cijelim narodom (R. II. 78.) proglasiti; u prvom se slučaju imadu prijaviti (pręsentare) kuriji oni, koji sebi prisvajaju kakova prava na dotične nekretnine ili koji kao rođaci hoće da se posluže pravom preče kupnje, u roku od 30 dana (računajući od prvog oglasa), u drugom pak slučaju u roku od 8 dana, a u slučaju, da u vrijeme proklamacije nijesu bili u Trogiru, u roku od tri mjeseca. Rođaci, ako žele otkupiti dotičnu nekretninu, mogu tražiti,da se i prodavač i kupac zakunu, da je cijena, označena kao kupovnina, prava vrijednost te nekretnine i da prenoseći tu nekretninu ne misle nikoga prevariti. Zatim imade, ako je vrijednost preko 100 libara, dotični presentant u roku od mjesec dana, ako li je manja od 100 libara, u roku od osam dana, a ako je on sam odsutan, u roku od tri mjeseca, položiti kupovninu, pa se nekretnina njemu izručuje; pri tome imade uvijek bliži rođak prednost pred daljim (R. II. 6. i 35.). Propisi ovi ne protežu se na odsvoje javnom dražbom (R. II. 6. dod.).

Allegare, *alegare*, v. — navoditi nešto (dokaze, zahtjeve, razloge) pred sudom u svoju korist, napose: obrazlagati zahtjev tužbe ili opet odgovora.

Allegatio, s. — navođenje, obrazlaganje (R. II. 59.).

Altissimus, adj. — višnji, naslov za Boga.

Ambasciator, *ambasiator*, *ambassiator, ambaxator,* s. — poslanik, koji ima u ime trogirske općine pregovarati s drugim općinama, knezovima, banovima, vladarima, navlastito ako je komu Trogiraninu štetu nanio stranac (forensis). I ambasciator pripada među oficijale, a bira ga comes i curia tajno per scrutinium (S. I. 77.). Osobito ima mnogo propisa o naknadi troškova i o pristojbama tih ambasciatora (S. I. 78., R. I. 30.) Ambasciator ne smije prijeći date mu ovlasti (C. II. 76.).

Amontare (tal.), v. — nakupiti, povisiti (cijenu).

Amphora, s. — mjera za tekućine (R. II. Priv.).

Ampullosus (tal. ampolloso) adj. — nadut.

Amputare, v. — odrežati, kao kazna, napose amputatio pedis, manus etc.

Androna, s. — u Grka: ἄνδρων — soba za muškarce; u Talijana: androne — dug hodnik, predvorje; danas u Trstu: androne — ćorava ulica, kutić okružen sa dvije tri kuće. U Trogiru čini se (s obzirom na S. II. 58.) da je takav kutić zatvarala kuća jednoga gospodara, pa da se tu bacalo smeće.

Angaria, s. — nepravda, izrabljivanje.

Anguria (tal.), s. — lubenica.

Anima, s. — duša. Duša se poslije smrti spašavala obilnim darovima crkvama, pa tko se hotio pobrinuti za spas svoje duše, imao je ostaviti obilne darove crkvi. Zabranjivati takovo darivanje bilo je contra honorem Dei, dignitatem ecclesiae (R. II. 16. i 60.); po statutu od god. 1322. ipak nije otac, koji je imao sinova, mogao pro anima dimittere više nego što čini virilni dio svakoga sina (S. III. 5.). Ako li je netko bio neodijeljen od braće, oca i t. d., mogao je svoj neodijeljeni (idealni) dio testamentarno ostaviti samo „pro anima“, inače ostajao je taj dio članovima njegove nerazdijeljene zajednice (S. III. 15.); nije li netko imao zakonitih sinova niti kćeri, mogao je svoju razdijeljenu imovinu po volji ostaviti, komu je htio (S. III. 6.). Nije li takav vlasnik ostavio nikakove oporuke, imala se polovica njegove ostavine uzeti ad pias causas, druga je polovica imala ostati bračnomu drugu, koji bi ga preživio, na uživanje, a poslije njegove smrti daljim pokojnikovim rođacima (S. III. 16.); naskoro (g. 1346.) bude zabranjeno svako ostavljanje, svako odsvajanje nekretnina osobama, koje ne bi bile podvrgnute svjetovnoj vlasti trogirskoj, a ovamo su u prvom redu išle crkve (R. I. 17.); no mletačka je vlada na intervenciju crkvenih oblasti poslije dokinula tu zabranu ostavljanja i poklanjanja nekretnina crkvama (R. II. 60.).

Annichilare, *anihilare*, v. — ukinuti, učiniti ništetnim.

Antellatus, *antelatus,* adj. — naprijed pomenuti.

Apothecarius, *appothecharius, appotecarius, apotecharius, apotticarius, apotecarius, spiciarius, spiciarius, aromatarius,* s. — ljekarnik. Vrstao se među oficijale ekstrinseke; biralo ga tobože Veliko Vijeće (S. I. 58.) između nepoznatih mu Talijana, a imao je u Trogiru stalnu plaću. Zabranjeno bilo mu je udaljiti se iz Trogira bez dopuštenja (S. II. 88.) i u društvu smedikom varati (S. II. 87.).

Appellatio, *appellacio,* s. — traženje ponovne osude od drugoga (višega) suda. Čini se, da je u Trogiru, koliko je bio nezavisan o biskupu i vladarevim pouzdanicima (komesu), vrijedilo načelo, da pojedincu ima suditi sve građanstvo (sakupljeno u crkvi ili pred crkvom), a da je poseban odbor sudio samo kao povjerenik toga građanstva; poradi toga se već rano pojavilo pravilo, da se protiv osude takova odbora može tražiti ponovna osuda od cijeloga naroda. Kako je sam statut sastavljan a još više ispravljan u vrijeme, kad su nobili nastojali prisvojiti sebi svu vlast u Trogiru, ušla je u statut odredba, da protiv osuda, koje je prema paktu s Mlecima u kaznenim stvarima izricao sam comes, ne može osuđeni tražiti ponovnu osudu, dotično ukinuće, ublaženje, promjenu prve osude u čitavoga građanstva (parlamenta) (S. II. 110.); samo da se ograniče populari, tu se pogodovalo komesu Mlečaninu, te nije dana apelacija niti na plemićko Veliko Vijeće. Poslije nijesu Mlečani više dopuštali, da se vlast njihova eksponenta u tom pravcu stegne. I tako u kaznenim stvarima trogirsko pravo nije poznavalo pravnoga lijeka (bar ne redovitoga): kako je comes jednom osudio, tako je ostalo, pogriješio on ili ne.

Naprotiv se u građanskim stvarima razvilo posve redovno traženje ponovne osude u drugoga suda, jer tu nije bio comes Mlečanin jedini sudac i jer tu nije suđenje i osuđivanje bilo duboko vrelo prihoda i jačanja; ali nije se tražila ta ponovna građanskopravna osuda od parlamenta ili od Velikoga Vijeća, nego od suda sastavljena isto onako, kao i sud, koji je izdao prvu osudu — tražila je naime od daljne kurije. Statut od god. 1322. ne nazivlje takovo traženje appellatio, nego veli, da stranka može litem inferre sententiae, i to coram alia curia renovanda, ali samo immediate sequenti (S. I. 33.); tek god. 1406. uređeno je traženje ponovne osude u građansko-pravnim stvarima (R. I. 77.—79.), i sada je to traženje dobilo naziv appellatio. Nije se ipak moglo apelirati protiv osude: do 5 libara, ako ju je izrekao samo i jedan sudac (iudex); do 10 libara, ako ju je izrekao comes; do 20 libara, ako su je izrekli comes i iudices (curia); ako je osuda glasila na svotu preko 20 libara, mogla se je ponovna osuda tražiti od kurije, koja je slijedila odmah poslije one, koja je izrekla prvu osudu. Ako je ova svota nadilazila 100 libara, mogla se uvijek tražiti još jedna osuda u treće kurije, a ako je ta svota bila manja od 100 libara, mogla se tražiti osuda u treće kurije samo onda, ako je druga promijenila osudu prve; protiv osude treće kurije moglo se prizvati na kralja. Ako se u drugoj i trećoj kuriji nije promijenio i comes, sudili su suci uz osobitoga rektora, koga je u tu svrhu biralo Veliko Vijeće (R. I. 78.). Pod mletačkom vladom poslije god. 1420. izgubilo se apeliranje na drugu i treću kuriju, te se odmah moglo, ako se radilo o svoti preko dvadeset libara, apelirati samo na mletačku kuriju; u njenu je naime korist propadala jamčevina (pignus), ako apelacija ne bi uspjela; pred njom mogao je comes braniti osudu, koju je izrekao uz trogirske suce u prvoj molbi (R. II. 56.).

Appellatio imala se usmeno odmah prigodom izrečenja osude

prijaviti, a pismeno prijaviti u roku od 10 dana; pismeno pak izvesti imala se u daljnjem roku od 10 dana, i to pred komesom, dva suca, eksaminatorom i notarom (no moglo je biti bez komesa ili bez sudaca); na ovu apelacija mogla je druga stranka dati odgovor (responsio) u daljnih 10 dana, i to pismeno na onaj način, na koji apelant apelira. Ako apelant ne bi s apelacijom uspio, imao je platiti u ime globe po jedan solid od libre, pa se zato i polagala jamčevina (pignus); ako li je apelant uspio, vraćao mu se pignus; po kasnijem pravu vraćao mu se je pignus i onda, ako bi odustao od apelacije, no po starijem je pravu u takovu slučaju plaćao po 6 denara od libre; jednom položena jamčevina vrijedila je i za daljne apelacije, ako apelant ne bi uspio s prvom apelacijom. Pred kralja, dotično pred mletačku kuriju, imale su stranke doći na sud u roku od 4 mjeseca, te su sve spise imale sa sobom donijeti zatvorene pod komesovim pečatom (R. I. 78. i II. 56.).

Arbitracium, vide *arbitrium.*

Arbitrium, *arbitracium,* s. — slobodna rasuda. Po arbitriju (slobodnoj rasudi) imade napose comes da u pojedinim slučajevima odredi kazan (globu) s obzirom na prilike, uz koje se zločin dogodio; ili opet po arbitriju ima comes u pojedinim slučajevima pravo povisiti ili poniziti kazne određene u statutu (str. XCIV. i S. II. 114.).

Arbiter, s. — sudac porotnik. Kad je pod upravom komesa Mlečanina nastao običaj, te se pred redovnim sudom raspravljalo latinski, dotično talijanski, jamačno su stranke često sebi birale suce (arbitre) izvan kurije, da rasude prijepor među njima. Zlo je bilo u tom, što se pravorijeku tih arbitera nije osuđeni morao pokoriti, a onaj, koji bi u parnici uspio, nije mogao osudu eksekvirati. Tomu zlu nanastojalo je trogirsko vijeće pomalo doskočiti: već u statutu od god. 1322. veli se, da arbiteri imadu presuđivati prijepore kod igara (na kocke i t. d.) (S. III. 62.); god. 1438. bude napose određeno, da sve prijepore među bližim rođacima imadu presuđivati arbiteri i da se presuda arbitera u takovim slučajevima ne može pobijati pred redovnim sudom (R. II. 49.). Mletačka se kurija nije obazirala na tu odluku, te je određivala postupak pred redovnim sudom (R. II. 49. dod. a.); tek god. 1482. postigli su Trogirani potvrdu te odredbe u mletačke vlade (R. II. 49. dod. b.); god. 1546. bude konačno određeno, da se svaka osuda arbiterova ima eksekvirati, ako bi se arbiteri pred komesom i sucima zakleli, da su izričući tu osudu postupali nepristrano i po svojoj savjesti, pa ako je o tom komes sa sucima izdao strankama dekret (R. II. 83.).

Aromatarius, s., vide *apothecarius.*

Arrenga, *arrengatio, arenga, arengatio,* s. — govor, prijedlog u Velikom Vijeću. Stvarne prijedloge, propositiones, moglo je u Velikom Vijeću donositi samo Malo Vijeće (pravije: samo comes); u Velikom Vijeću mogli su se stavljati samo prijedlozi, da se doneseno iz Maloga Vijeća prihvati ili ne prihvati, i govoriti za prijedlog Maloga Vijeća ili protiv njega.

Arrengare, *arengare,* v. — predlagati, govoriti, obrazlagati u Velikom Vijeću.

Arrengatio, s. vide *arrenga.*

Arrengator, s. — predlagač, govornik u Velikom Vijeću.

Arrestare, v. — uhititi, pritvoriti (osumnjičenoga ili osuđenoga) (str. XCVI.).

Articulus mortis — čas smrti (R. II. 60.).

Artifex, s. — obrtnik.

Attinens, *actinens*, s. — rođak. No osim nazivom attinens označuje se rođak i nazivima: p a r e n s, p r o p i n q u u s, c o n s a n g u i n e u s, c o l l a t e r a l i s. Rođacima bilo je dano u kasnijem trogirskom pravu posebno otkupno pravo pri odsvoju nekretnina (vide *Alienatio)*, da se udkloni prijenos nekretnina na osobe, koje nijesu podvrgnute svjetovnoj vlasti (vide: *anima)*; inače rođak nije smio učestvovati pri izboru rođaka za suca i vijećnika (S. I. 23.) a ni za drugoga oficijala (R. II. 34.); tako isto rođak nije smio suditi u stvari svoga rođaka.

Auditor, s. — Osobiti funkcionari u Mlecima, koji su imali rješavati apelacije protiv osuda izrečenih u gradovima pod mletačkom vlašću, nazivali su se auditori (str. 276.).

Avantagium, s. — prednost, pogodnost, korist.

Avere, *havere* (tal. avere), s. — imutak, imovina.

Avogadore, s. vide *advocatus.*

Azzarius s. — ocal, čelik; u trogirskom statutu napose komad ocala podat kovaču, da napravi od njega oruđe (S. II. 99.).

Azzaticum, *aczatichum*, s. — ono, što prema oporuci dobije jedan nasljednik (h a e r e s) više negoli drugi takav nasljednik, dotično više negoli njegov zakonski nasljedni dio; po trogirskom statutu mogao je taj a z z a t i c u m biti najviše jedna desetina cijele ostavine (S. III. 8.).

Bailia, *balia, baglia*, s. — vlast, pravo, ovlast.

Balistrarius, s. — u Trogiru se tim nazivom jamačno označuje neka vrsta građanskih vojnika ili čuvara.

Ballotta, *balota, ballota, pallutta, palocta*, s. – kuglica, koja se upotrebljavala pri glasanju. Glasalo se tako, da je onaj, koji bi bio za prijedlog („del sic“) bacio svoju kuglicu u bijelu posudu (b u s s o l a), a koji bi bio protiv prijedloga (d e l n o n) bacio bi kuglicu u crvenu posudu — tako da se nije znalo, koji je kako glasao.

Ballottare, v. — glasati s kuglicama, tajno glasati.

Ballottatio s. — glasanje kuglicama, tajno glasanje.

Bambianis, *banbianis, banbicinis* — papir (S. III. 4.).

Banca, *bancum*, s. — klupa; na klupama sjedilo se u Velikom Vijeću (R. II. 10.).

Bannire, *bandire*, v. — 1. proglasiti; 2. prognati, izagnati.

Bannitio, *banditio*, s. — izgon, osobito često kaok azna za neke zločine. Kazna je to bila u ono doba vrlo osjetljiva, jer takav izagnanik nije van svoga grada imao gotovo nikakove zaštite; on je mogao bez svake zapreke pasti u roblje kojega stranca.

Bannitor, *banitor, banditor*, s. — onaj, koji proglasuje.

Bannitus, *banditus*, s.— izagnanik.

Bannum, *banum, bandum*, s. — 1. globa kao kazna za neke zločine; 2. izgon, progonstvo.

Barbitonsor, s. — brijač; bavio se u Trogiru i puštanjem krvi (S. I. 3.), a valjada i nazoviliječništvom. Barbitonsor mogao je biti samo Talijan i pripadao je među officiales extrinseci (R. II. Priv.).

Barca, s. — čamac.

Barlina, *berlina,* s. — klade, trlica, sprava udešena za sapinjanje zločinca; berline bile su u Trogiru na trgu, te je zločinac, sapet u berlini, bio izvrgnut poruzi cijeloga grada.

Bastasius, s. — trhonoša.

Battere, v. — tući, mlatiti (žito).

Beccaria, *becchària, becaria,* s. — mesnica, klaonica. U Trogiru bila je na prodaju mesa udarena potrošarinska daća (S. II. 36.); određene su bile maksimalne cijene za meso (S. II. 37.); bilo je zabranjeno prodavati meso drugdje osim u mesnici (S. II. 39.); bilo je zabranjeno i izvoziti meso (S. II. 38.).

Beccarius, *becharius,* s. — mesar.

Berlina, vide *barlina.*

Biczus, *hircus,* s. — jarac.

Bina, s. — red u ispisanoj stranici (R. II. 71.).

Bladum, *blava,* s. — žito. U Trogiru (osobito do god. 1420.) postojala je neka vrsta monopola na žito; napose bio je zabranjen svaki izvoz žita i sočiva pod prijetnjom globe (S. II. 93.); sve ubrano žito i sočivo imalo se uvesti u Trogir, u vilama smjelo se ostaviti samo toliko, koliko je trebalo za potrošak. Da se tome zadovolji, imala su paziti dva osobita oficijala „super blava conducenda in civitatem" (S. I. 67.); općina je imala poseban novac određen za kupovanje žita (S. I. 86.). Žito se spravljalo u općinskom skladištu (magazeno magno communis) (R. I. 16. b.); skladište žita imalo je dva ključa, od kojih je jedan bio u komesa, jedan u masarija (S. I. 85.); od blagajne pak, u kojoj je bio pohranjen novac, bio jedan ključ u komesa, a jedan u oficijalâ, „qui tenebunt claves privilegiorum communis" (S. I. 86.). Od toga žita nije se smjelo nikomu izdati preko neke mjere (S. I. 17. i 90.). Bio je osobiti venditor bladi, koji je valjada imao magazenum parvum (R. I. dod. b.); hljebarice morale su kupovati samo ovo općinsko žito, dotično brašno, i prodavati hljeb uz naprijed određene cijene (S. II. 43.).

Blasfemare, *blasphemare,* v. grč. βλασφημεῖν — grditi, huliti, psovati Boga ili svece; psovanje ovo kaznilo se globom od pet libara (S. I. 1.).

Blava, (tal. biada), s., vide *bladum.*

Boni homines — dobri ljudi, koje bi comes i curia određivali za neke poslove, tako: polovicu ostavine pokojnika bez djece i oporuke utjerivati ad pias causas (S. III. 16.); uređivati granice među susjedima (S. III. 26. i 27.).

Brachium, s. — lakat kao mjera za dužinu.

Brasiae, *brasae,* s. — šiblje.

Bravarius, s. — ovčar (kozar), t. j. onaj, koji pase ovce, ovnove (brave), pastir. U trogirskom distriktu, brdima ponad Trogira, pasli su bravari ovce, uopće t. zv. bestias minutas (ovce i koze) trogirskih nobila uz pravo na trećinu plodova, napose trećinu sira i vune, a po kasnijem pravu i na trećinu od onoga, koliko je podmladak preticao prošlogodišnji inventar. Račun se pravio tri puta na godinu, napose na Veliku Gospu (15. VIII.); osim toga je gospodar davao pastiru i nešto sjemena i jednoga vola, te je ovaj mogao i komad zemljišta obrađivati sebi, ali od tih plodova imao je dati jednu četvrtinu gospodaru. Davao je gospodar bravaru tri puta na godinu po dva hljeba i nešto vina. Bravar nije nikada smio imati vlastitoga stada više od jedne četvrtine gospodareva; od svakoga ubijenoga ili crknuloga komada imao je bravar kožu donijeti

gospodaru u grad. U grad doneseni teret imao je bravar skidati samo pred gospodarevom kućom; u gradu, a ni u burgu, nije se bravar uopće smio duže zadržavati (S. II. 102., R. I. 74.).

Brazzonarius, *brazonarius,* s. — mjera za dužinu, duga kao cijela ruka, po prilici jedan metar.

Breve, s. — glasanica, t. j. komadić papira, na kom je bilo napisano „elector", pa se od one petnaestorice, koji su bili izabrani za elektore sudaca i vijećnika, izbirao uži odbor od sedmorice, tako da su vukli glasanice, na kojima je bilo „elector" (S. I. 23.); ili pak iz glasanica, na kojima su bila upisana imena svih vijećnika, ždrijebalo se, koji ima početi glasati (R. II. 30.).

Breviarum, s. — jednostavna forma za sklapanje pravnih posala, gdje nijesu postojali svi uvjeti za instrumenat, dotično za testamenat; tako napose forma oporuke sastavljena pred tri obična svjedoka (R. II. 7.).

Breviatura, s. — kratka isprava, bilješka (S. III. 51.).

Brodarius, *prodarius,* s. — mornar.

Bubulcus, *bubulcius,* s. — seljak.

Bulla, s. — 1. žig, koji je n. pr. udarao gospodar na bestias minutas, kad ih je davao bravaru; 2. pečat udaren na ispravu; 3. otpis više crkvene vlasti (R. II. 82.).

Bullare, v. — udariti žig, žigosati, kao sramotna kazna za neke zločine (S. II. 27.).

Burgum, s. — u Trogiru sjevero-zapadni dio otočića, zvan i civitas nova odijeljen od same civitas u užem smislu jednom (najširom) ulicom. U burgu su bili naseljeni pučani, a u samoj civitas bili su nobili.

Bussulla, *bussula, busula, bussolla, bussola, busola,* s. — posuda, žara, u koju se nije moglo rukom, a bacale su se u nju ballotte pri glasanju; jedna je bila bijela za glasove, koji prihvaćaju prijedlog („del sic"), druga crvena za negativne glasove („del non").

Buzolatus, s. — dvopek, kruh, koji se može dugo sačuvati.

Cacia, s. — posuda, mjera za tekućine (vino).

Cadia. s. — posuda za žito i sol.

Calamarium, s. — mrkač, vrsta sipe (ribe).

Calciamentum, s. — obuća.

Calcina, s. — vapno.

Calculare, v. — računati, pregledavati račune.

Calculus, s. — račun, obračun.

Caligarius, *calligarius, calzolarius, callegarius,* s. — postolar. Njima je bilo točno propisano, koliko smiju tražiti za svoj rad (S. II. 40.); oni su nekoč imali posebno bratstvo s kožarima, ali već po statutu od god. 1322. nijesu smjeli više imati župana sa sudskom vlasti, nego samo gastalda za svečanosti (S. III. 63.).

Callis, *clavis,* s. — put.

Camara vide *camera.*

Cambium, s. — mijena, zamjena.

Camera, *camara,* s. — 1. soba, dvorana, napose ona u općinskoj palači trogirskoj, gdje su se birali oficijali (R. II. 30.); 2. blagajna trogirske općine; 3. sudište = curia (R. I. 78.).

Camerarius, *camerlengo,* s. — blagajnik. U Trogiru su bila dva kamerarija, koje je birao comes i curia na šest mjeseci; svaki je od njih imao voditi knjigu svih općinskih primitaka i izdataka; kamerariji su imali pobirati sve dohotke, napose sve globe u

kaznenim stvarima: imali su isplaćivati sve izdatke, tako plaće oficijalima. Plaću dobivao je kamerarij za šest mjeseci isprva 6 libara, a paslije 12 (S. I. 69., R. I. 29.). Polagali su račun o dohocima i izdacima, i bili su odgovorni, ako se račun ne bi slagao (S. I. 70., R. I 72.).

Camerlengo, s. — 1. vide *camerarius;* 2. komornik, počasna titulatura u Mlecima (str. 278.).

Campana, s. — zvono. Na glas zvona sazivalo se Veliko Vijeće; zvonom se javljalo i u večer, da se gradska vrata zatvaraju.

Cancellare, *cancelare, canzellare, canzelare,* v. — 1. pisati, upisivati (ako to čini općinski kancelar) (S. II. 111.); 2. ukidati (S. II. 110., R. I. 62.).

Cancellarius, s. — bilježnik, napose općinski bilježnik. Do godine 1330. birao se kancelar kao i drugi oficijali extrinseci; te godine bude odlučeno, da kancelara ima sa sobom dovesti comes iz Mletaka (S. I. 87.). Cancellarius je pripadao u „familia comitis“ i stanovao u komesovoj palači. Imao je stalnu plaću, na godinu 400 libara; osim toga, kada je sastavljao privatne isprave, plaćala mu se posebna pristojba. Po zvaničnoj dužnosti pisao je i sastavljao sve, što je trebalo za komesa i općinu, napose zapisnike o sjednicama, konsilija i kurije. Cancellarius nazivao se i notarius; vide *notarius.*

Cancellatio, s. — zabilježenje.

Candellottus, s. — veća svijeća.

Canna, s. — trska, batina, ali i mjera za dužinu (S. I. 19.).

Cantonus, s. — kut, ugao; u uglu općinske palače bio je općinski carcer (R. II. 14.).

Capellum, s. — klobuk, šešir, ali u trogirskom statutu još napose i neka posuda, iz koje su se ždrebovi rukom vukli, a naprotiv se iz busole, u koju su se bacale balote, nije moglo vući rukom; za ždrebove uzimale su se i opet ballottae crvene i bijele: crvene za afirmativne ždrebove, a bijele za negativne.

Ad cappellum ire — značilo je ždrebati, vaditi ždrebove, ali i uopće glasati.

Capitaneus, *capitanius,* s. — onaj. koji je na čelu (in capite). U prvo doba davao se ovaj naslov zamjeniku komesovu, možda s obzirom na njegovu vojno-redarsku službu. Napose su se tako nazivali domaći zamjenici komesa; njegovi zamjenici iz Italije nazivali su se potestati. Dalje: ovaj su naslov davali Mlečani trogirskomu komesu, a i komesima drugih dalmatinskih gradova (str. LXXIII., R. II. 49a., II. 78.). Takav naslov imali su u Trogiru konačno i neki neznatniji oficijala:

Capitaneus custodum noctis — neka vrsta glavara nad noćobdijama; birala su se po dva takova kapitanea na mjesec dana kao oficijali intrinseci (S. I. 62.);

Capitaneus super pudarios — glavari nad pudarima, t. j. poljarima (S. I. 73.).

Capitularium, *capitulare,* s. — zakon (trogirske općine); ali i neka starija zbirka trogirskih zakona (str. LXXI.), od koje su se poslije razvili libri statutorum; i poslije je neka (nama nepoznata) zbirka novijih zakona imala natpis „capitulare“ (R. II. 54. dod.).

Capitulum, s. — 1. glava, poglavlje u zakonima, statutima, reformacijama; 2. kaptol, zbor kanonika, biskupovo vijeće (R. II. 3.).

Capo, s. — glavar, napose glavar skûpa selâ u trogirskom okružju pod mletačkom vladom (str. 281.).

Capsa, *capsella,* s. — škrinja, sanduk, blagajna. U Trogiru je bila osobita capsa, u koju se spravljao općinski novac; ova je imala tri ključanice i tri ključa; jedan od tih ključeva bio je u komesa, drugi u jednoga od sudaca, a treći u kamerarija (R. I. 41.).

Capsella, s. — vide *capsa.*

Capucium, *caputeum, caputium,* s. — pokrivalo za glavu, kapa, klobuk, šešir. U skupštinama svega naroda (parlamentima) bio je običaj davati oduška odobravanju, t. j. afirmativno se glasalo dizanjem šešira u vis (str. CI.).

Caputeum, s. — vide *capucium.*

Caracter *carater, caratter,* s. — značaj, svojstvo, n. pr. svojstva notarske isprave (S. I. 40.).

Carcer, *(communis),* s. — zatvor (općinski), ali ne toliko kao kazna, koliko kao ovršno sredstvo na osobu dužnikovu. Vjerovniku, koji je tražio takovu ovrhu, bila je dužnost, da dužnika u karceru hrani. Kao kazna se c a r c e r izravno i ne pominje.

Caricare, *carigare, carizare,* v. — oteretiti, tovariti.

Carta, s. vide *instrumentum.*

Casale, s. — selo (R. II. 71.).

Cassa, *cassia, capsa,* s. — blagajna.

Cassare, v. — ukinuti, riješiti, otpustiti.

Cassia, s. vide *cassa.*

Cassus, adj. — ukinut, otpušten.

Castellano, s. — glavar tvrđe, glavar grada, počasna titulatura mletačke gospode (str. 278.).

Catholicus, adj. — katolički; u trogirskom statutu nazivlje se vjera Trogirana naprosto katolićkom, a ne kršćanskom (S. I. 2., R. II. 60.).

Cavalier, s. — konjanik, ali u trogirskom statutu redar; vide *miles comitis* (R. II. 54.).

Cedula, s. — cedulja, bilješka na malom komadiću papira.

Cedula camerae — doznaka za isplatu iz općinske blagajne; ovakovu cedulu potpisavali su comes i dva suca (R. I. 72.).

Celare, *cellare,* v. — zatajiti, kao poseban kažnjiv čin (S. II. 18.).

Celnicus, s. — čelnik; onaj, koji je na čelu; glavar; napose čelnik nad bravarima. Trogirski nobile ugovarao je samo s ovakovim čelnikom, a on je za svaku stotinu ovaca imao posebna pastira (R. I. 74.).

Centenarius, s. — stotina: p r o c e n t e n a r i o — od stotine, po sto, %.

Cervula, s. — vrsta ribe.

Cesendellum, s. — svjetiljka.

Cesentile, s. — svjetiljka.

Cetron, *citron, cetron,* s. — četrun, limun.

Chirographum, s. — rukom pisano pismo. Napose su se tako nazivale isprave, koje nije pisao notar; notarske su se isprave nazivale: i n s t r u m e n t u m, c a r t a, s c r i p t u r a (R. II. 73.).

Circare, v. — obilaziti.

Citadantia, *citadania, cittadinantia, citantia, zitadancia, zitadantia,* s. — pravo građanstva; odreče li se tko toga prava, ne rješava se ipak građanskih dužnosti (S. II. 86. i 98.).

Citatio, s. — poziv na sud (curiam). U građansko-pravnim parnicama imao je tuženika pozvati na sud općinski glasnik (n u n c i u s), i to u predvečerje prije ročišta određena na tužbu; nije li se tuženik odazvao tom pozivu, imao bi notar

zabilježiti to na tužbi, a tuženik se imao ponovno pozvati. Nije li se tuženik odazvao tomu drugomu pozivu, imalo se protiv njega postupati, kao da se oglušio („propter contumaciam"); ako je tuženik u vrijeme poziva bio odsutan, imala je curia odrediti rok, u kojem ima doći pred nju (S. I. 26.). Poslije je bilo određeno, da se tuženik ima po tri puta pozvati pred sud, i tek ako se ni trećemu pozivu ne bi odazvao, imalo bi se protiv njega postupati na temelju dokaza, koje je doprinio tužitelj. Tuženik bi se imao svaki put pozvati osobno, a ako se ne bi mogao naći, imao je općinski glasnik (rivarius) javno u loži proglasiti, da dotični tuženik ima u određeni dan doći pred sud povodom tužbe označene u proglasu; ako je parnica bila za niže od tri libre, nije trebalo takove (formalne) citacije (R. I. 58.). Ako li se tko drugi, a ne tuženik oglušio pozivu, plaćao je globu od dva solida (S. I. 27.). I okrivljenik u kaznenoj stvari imao se dva puta pozvati, a treći mu se put davao rok od tri dana, da opravda svoj izostatak; ako se u ta tri dana ne bi o tome opravdao, imao je comes uzeti, da mu je krivnja dokazana (pro convicto et confesso) (S. II. 5.).

Citron, s. vide *cetron.*

Civitas, s. — grad; u Trogiru napose za razliku od burga nazivlje se civitas onaj (jugoistočni) dio Trogira, koji je bio nastanjen nobilima.

Clamare, v. — 1. proglasivati, izvikivati (po općinskom glasniku); 2. pozivati (na gozbu); 3. tražiti za sebe nekretninu, koju bi rođak odsvojio stranoj osobi; služiti se otkupnim pravom, po kojem bi klamant mogao uz istu cijenu kupiti nekretninu, koju je njegov rođak odsvojio trećoj osobi (R. II. 6.).

Clava, s. — batina, ćula.

Claverius, *claviger, portonarius,* s. — vratar. U Trogiru bili su to posebni officiales intrinseci, birani na jedan mjesec, koji su u večer imali gradska vrata zaključavati, a u jutro odključavati; noću smjeli su otvarati vrata samo s dopuštenjem komesa i kapitaneja custodum noctis (S. I. 62. i 63.).

Coadunatio, *coadunacio, adunatio* s. — sastanak, skupština; napose sastanak pučanâ (R. I. 50.).

Codicilli, s. — zapisje, kodicil; u statutu se ipak ne veli, što je kodicil, kako se sastavlja i čime se razlikuje od testamenta.

Cognitum, adj. — poznato; cognitum facere — do znanja staviti, ali napose otkazati, otpovjediti zakup ili najam; stoga cognitum — otkaz, otpovjed najma ili zakupa. Otkaz vrta, dana u zakup, imao je učiniti kako locator (patronus), tako i conductor (laborator) mjesec dana prije sv. Mihajla (29. rujna) za buduću godinu (R. II. 51.).

Cognoscere, v. — 1. suditi, presuđivati; 2. upoznavati, ispitivati.

Coinquinare, v. — obesčastiti, osramotiti; povrijediti (S. II. 15.).

Collateralis, s. — 1. susjed = *vicinus;* susjedi imali su se prizivati k izmjeri zemljišta, koje se odsvaja (R. II. 25.); 2. rođak (daljni, pobočni) (R. II. 6., 22., 23. i 35.).

Collectae, s. — daće, porez; naziv taj upotrebljava se mjesto datium (S. III. 49.); čini se da se tim nazivom hoće da označi više ona vrsta poreza, koja bi se danas zvala izravni porez.

Collega, s. — drug.
Colomelus, s. (možda pogrješno mjesto c o l o n e l l u s) — grana, loza u rodu ili rodoslovlju (R. II. 22.).
Colonellus, s. — časnik u vojsci, prije među kapitaneom i vicekapitaneom, danas pukovnik.
Comes, *conte*, s. — (prvobitno) pratilac (napose vladarev); (zatim) uopće državni dostojanstvenik, osobito takav, kome bi vladar povjerio znatnije funkcije, n. pr. vladu nad jednim gradom. — U Trogiru bio je kao i u drugim dalmatinskim gradovima u prvo doba najviši dostojanstvenik za svjetovne poslove prior (str. LII. i d.), i to kao svjetovni organ episkopa; kad je vlast episkopova oslabila, a kraljeva i banova ojačala, stavljao je kralj (i ban) svoje dostojanstvenike na čelo grada, i to su bili prvi komesi u u Trogiru (str. LXIV.); premda su vladari postavljali u svojim privilegijima načelo, da će potvrditi onoga komesa, koga narod izabere. Naprotiv ovih nametnutih glavara birali su sebi sami građani, po uzoru talijanskom a po naputku svećenika, nadahnutih talijanštinom, iz Italije stručno obrazovane glavare zvane „potestates“ (str. LXII., LXIX., LXXIV.); podestati bili su stime nužniji, što komesi nijesu povjerene im funkcije valjano ili nikako vršili, pa su ih podestati morali zamjenjivati. Podestati su se dakako nastojali učiniti nezavisnima i prvima u gradu, pa su počeli sebi prisvajati naslov comes. Zavladavši Mlečani, da ugode taštini, ostavili su naslov comes, makar pod mletačkom vladom nijesu sami Trogirani birali komesa, nego su im ga postavljali Mlečani. Prema paktu s Mlečanima od god. 1322. postavljalo je Trogiranima komesa mletačko Veliko Vijeće na dvije godine, pa je tomu komesu pripadala godišnja plaća od 1200 libara; god. 1344. povišena mu je plaća na 2000 libara, ali on nije smio imati nikakvih drugih prihoda, a imao je uzdržavati svoju družinu (f a m i l i a m) i trošiti na representaciju (konje i t. d.) (R. I. 16. a. b. α. i β); kad se Trogir riješio mletačkih komesa, snižena je ta plaća (god. 1377.) opet na godišnjih 1500 libara (str. LXXXIV.). God. 1420. htjeli su Trogirani stegnuti komesa na određenu godišnju plaću, a sebi, kao i prije toga, pridržati općinske dohotke; ali im Mlečani nijesu to dali, nego odrediše, da će oni sami po svojoj volji plaćati i komesa i druge oficijale (ekstrinseke), pa da će se Mlečanima imati izdavati svi općinski dohoci (R. II. Priv.); — tako je comes od općinskoga najvišeg organa postao puki eksponent mletačke vlade, i to takav, koji ako je slušao mletačku vladu, mogao je u Trogiru činiti, što ga je bilo volja: načelo bilo je doduše, da se comes ima držati statuta i zakona trogirskih (S. I. 5.) i da ne smije u građansko-pravnim stvarima suditi drukčije, nego što glase statut i javne isprave (S. I. 33.); ali ako se comes nije držao tih pravila, moglo ga se na odgovornost pozvati, i to samo u građanskopravnim stvarima, skupom apelacijom, koja se po kasnijem pravu mogla upraviti samo na mletačku kuriju (R. II. 56.). — U kaznenim stvarima već prema paktu od god. 1322. (str. XCIV.) nije comes bio vezan na statut: rečeno je doduše, da comes može kazne u statutu određene samo ublažiti, ali su odmah nadovezani izuzeci za

sve znatnije zločine, kod kojih comes uopće nije vezan na kazne u statutu; to je bilo s tim gore, što je u kaznenim stvarima i prema paktu i prema privilegiju (R. II. Priv.) comes sam sudio i što protiv njegovih osuda nije bilo apelacije (S. II. 110.); osumnjičeni radi krađe i sličnih delikata predani su bili komesu na milost i nemilost, nitko ih nije smio braniti ni „dicto“ niti im davati „consilium“ (R. I. 8.); comes mogao je po svojoj volji osumnjičenika ne samo poradi krađe i sličnih delikata, nego i osumnjičene poradi usmrćenja (makar i nehotičnoga, ili opet magije), dalje poradi ozlede i silovanja, staviti na mučila (S. II. 108.); comes je pače bio prinuđen i nastojati, da što više ljudi osudi, jer su kaznene osude glâsile na globe, a ove su tvorile glavni dohodak općine, dotično mletačke vlade. — Samo u građansko-pravnim stvarima sudio je comes prema paktu od god. 1322. zajedno s kurijom ili bar sa sucima; ali i ta odredba bude godine 1420. gotovo sasvim izigrana: broj sudaca snižen je na trojicu, i ta trojica imala su se svaka tri mjeseca mijenjati. Dalje, ako se pri izricanju osude comes i suci nijesu mogli složiti, vrijedilo je mnijenje one stranke, na kojoj je bio comes. — U legislativnim i upravnim stvarima još je i više zavisjelo sve o samovolji komesa: područje komesa spram kurije i opet ove spram Velikoga Vijeća nije bilo gotovo nikako određeno; ipak se već u statutu od god. 1322. odredilo, da se u Velikom Vijeću smije raspravljati samo o onim prijedlozima, koje bi iznijeli komes i kurija (S. I. 55.). Donekle bio je komes u tom pravcu stegnut odredbom, da smije pred Veliko Vijeće iznositi samo one prijedloge, koje bi već u večer prije toga (većinom glasova) primila kurija (S. I. 54.). No jer je odredbama, da imadu biti samo tri suca a oni da se mijenjaju svaka tri mjeseca, otporna snaga kurije posve oslabljena, nije pomenuta stega imala gotovo nikakve vrijednosti; o tome, da bi koji drugi član kurije osim komesa mogao iznositi kakove prijedloge, ne veli se nigdje ništa. — Komesu je pripadalo ne samo pravo, nego i dužnost nadzirati poslovanje svih općinskih oficijala, napose pak u financijskim i gospodarskim stvarima, te su svi oficijali bili sasvim u vlasti komesa.

Comestabilis, s. — redar, vide *miles comitis* (R. II. 14.).

Comitatus, s. — okružje, kotar (trogirski) = *districtus* (R. II. 71.).

Commercium, s. — vrsta daće, a plaćala se od brodova, koji bi dolazili u luku trogirsku (S. III. 47.); možda isto, što i *targovina*.

Commilito, s. — vide *miles comitis*.

Commissaria, *comisaria*, s. — ono, što je nekomu povjereno da uradi, posao komisarijev, provodenje testamentarnih naloga.

Commissarius, *comisarius, commisarius*, s. — povjerenik. U Trogiru je bio osobiti običaj, te je testator postavljao commissarios, koji su se imali starati, da sve testamentarne odredbe budu točno izvršene; napose im je bila dužnost isplaćivati legate ad pias causas. Čini se, da su ti komisariji svoju dužnost često zanemarivali; stoga ima odredaba, kojima se sile na vršenje tih dužnosti; comes imao se pobrinuti,

da budu uvijek po dva oficijala, koji će paziti, da se testamenti točno izvršuju; ovi su dobivali po 40 solida od sto libara, koje bi utjerali u korist legatara (S. I. 76.). Dalje, mogli bi komes i kurija postaviti drugoga komisarija (dativus), ako testamentarni ne bi izvršavao svoje dužnosti (R, II. 36.); ovakav commissarius dativus dobivao je za svoj trud posebnu nagradu (salarium) (R. II. 47.). Komisariji nijesu smjeli iz ostavine ništa kupovati, a niti svoje stvari prodavati ostavini (R. I. 15.); bili su dužni sastavljati inventar ostavinske imovine (R. II. 35.). Komisarij mogao je biti samo onaj, koji je bio podvržen svjetovnoj vlasti (iurisdictioni temporali) (R. I. 81.); svećenik mogao je biti takav komisarij samo onda, ako se u tom pravcu napose podvrgnuo svjetovnomu sudu (R. I. 48.). Komisariji nazivali su se i fideicommissarij, procuratores i executores testamentorum (S. I. 76., R. II. 47.).

Commune, *communitas,* s. — (gradska trogirska) općina, općinski imutak.

Complementum, s. — nadopunjak, zadovoljština, justitiae complementum — pravdi je zadovoljeno (R. II. 41.).

Componere, v. — 1. odštetiti, dati oštećenomu onoliko, kolika je šteta; 2. podmetnuti (vatru).

Compositio, s. — odšteta, naknada štete; compositio za oštećenoga preko počinjene štete, kao kazna za zločinca, ne postoji više u Trogiru; tu su samo banna i poenae, t. j. globe, koje se plaćaju „communi", a poslije „regimini"; compositio ima u Trogiru čisto privatno-pravni značaj, i nije smjela prijeći počinjene štete (S. II. 22.).

Compromissum, s. — ugovor, kojim se stranke, među kojima vlada neki prijepor, unaprijed podvrgavaju pravorijeku nepristranih ljudi, koje si budu u tu svrhu izabrale; navlastito imadu u (diobnim) parnicama među rođacima komes i kurija prinuditi stranke, da sklope takav kompromis (R. II. 49.).

Computa, s. — račun.

Computare, v. — računati, obračunati.

Computus, s. — račun, obračun.

Conclusio, s. — 1. u građanskom parničnom postupniku: drugotnica (u rimskom pravu duplicatio), t. j. tuženikov odgovor na tužiteljev drugi govor (protuodgovor); no i tužiteljeva zaključnica, t. j. tužiteljev govor na tuženikovu drugotnicu, naziva se conclusio (R. I. 19., II. 43.). Načelno ipak treći govor tužiteljev (zaključnica) nije bio dopušten (R. I. 19.); 2. Conclusio causae — svršetak parnice (S. I. 60.).

Condemnatio, s. — 1. osuda, 2. (dosuđena) globa (S. II. 98.). U trogirskom statutu označuje se sa condemnatio kazneno-pravna osuda (i to osobito osuda na globu), a građansko-pravna se osuda zove sententia ili terminatio. Budući da su izrečene globe bilo jedno od najznatnijih vrela trogirskim dohocima, to su se vodile osobite knjige o tim osudama (libri condemnationum). Jedan liber condemnationum vodio je notar za komesa, drugi vodili su kamerariji; obje knjige morale su se slagati. Kamerariji su imali nastojati, da se utjeraju sve izrečene globe. Svaki comes davao je pri svršetku svoga vladanja sastaviti točan popis još neutjeranih globa i predavao ga svome nasljedniku (S. I. 112.).

Conducere, v. — 1. dovozíti, uvoziti (u grad žito ili vino) (R. II. 55.); 2. davati, ali i uzimati stvar u najam ili zakup; napose su se ovako davale i uzimale u najam kuće i stanovi u Trogiru, davali i uzimali su se u zakup općinskī dohoci; no uzimanje općinskih dohodaka u zakup nazivalo se i emptio; 3. uzimati (nadničara)

Conductor, s. — najamnik, zakupnik, t. j. onaj, koji bi stvar uzeo u najam ili zakup.

Conductura, s. — plaća, nagrada za rad, napose za vožnju na čamcu (S. I. 3.).

Confirmatio, s. — odobrenje, potvrda. Povodom pritužaba trogirskih pučana protiv zakona, koje su stvorili nobili, otpisala je mletačka vlada, da u buduće nema vrijediti nijedan zakon trogirskoga vijeća, dok ga mletačka vlada ne potvrdi (R. II. 33.), a tim je zadan smrtni udarac autonomnoj trogirskoj legislativi.

Congregare, v. — sastati se na skupštinu, u sjednicu.

Congregatio, s. — skupština, sastanak, sjednica (R. II. 21.).

Congruus, adj. — prikladan, primjeren (R. II. 22.).

Confiscare, v. — zaplijeniti (imutak zločinca u korist općine, dotično mletačke vlade) (R. II. 46.).

Conquerere, v. — pritužiti se, tužiti (R. II. 40.).

Consanguineus, s. — brat po ocu, ali u trogirskom statutu uopće (krvni) rođak.

Conscientia, s. — 1. savjet (R. II. 83.): 2. znanje; conscientiam facere — staviti do znanja, javiti.

Consiliarius, *consegliere*, s. — vijećnik, član vijeća. Nazivom consiliarius označuju se članovi Velikoga Vijeća; do godine 1420. bili su osim toga još četiri člana Maloga Vijeća (kurije), koji su specijalno imali naziv „consiliarij" (str. XCIII., S. I. 23.). Malo Vijeće sastojalo se naime osim od komesa još i od 4 suca i 4 vijećnika; možda su ovi vijećnici imali više upravne poslove, a suci su imali više sudske. Čini se, da su ova četiri vijećnika bili prvi vijećnici; tek kad je parlamenat počeo prenositi svoju vlast na consilium, stali su se javljati i drugi birani vijećnici (o konsilijarima kao i članovima kurije vide pobliže *curia* i *iudex*). Godine 1420. snižen je broj sudaca na tri, i to s trajanjem od tri mjeseca; o konsilijarima kao članovima kurije ne veli se ništa; čini se, da su se ti consiliarij posve izgubili u kuriji. — U Velikom Vijeću ostali su nobili i dalje kao rođeni consiliarij (S. I. 53.), i to postao bi članom Velikog Vijeća svaki nobile, kad bi navršio 16. godinu, te ga je kao dijete (unuka) starijega člana prezentirao koji god član toga vijeća; neplemić mogao je postati članom Velikog Vijeća onda, ako bi ga zato predložili komes i sva četiri suca jednoglasno i ako su na to privoljele bar dvije trećine Velikoga Vijeća, u kojem je bilo bar 40 vijećnika (S. I. 53.); poslije, kad se broj nobila umanjio, a pučani u Trogiru nijesu bili primljeni u Veliko Vijeće, bude izrečeno, da je svaki nobile bez obzira na godine (dakle i mlađi od 16 godina) član Velikoga Vijeća (R. II. 62.). Prvobitno su samo oni vijećnici, koji su navršili 25. godinu, mogli glasati, no god. 1452. bude određeno, da mogu glasati svi (R. II. 61.). Dok je trogirska općina imala svu vlast u svojim

rukama, bila je osobita borba, tko će biti vijećnik, te kad su godine 1340. nobili sebi prisvojili pravo biti rođeni članovi vijeća, izazvalo je to u narodu čitavu bunu; poslije međutim, kad je mletačka vlada oduzela vijeću svaku vlast, zavladala je u Trogiru potpuna indolencija spram toga vijeća; u nj su mogla dolaziti i djeca mlađa od 16 godina. Poradi toga posjećivali su vijećnici sjednice Velikoga Vijeća vrlo nemarno, premda su ih glasnici osobno pozivali, pa se stali globama siliti vijećnici na polazak vijeća „et quod libenter nolunt, cogantur ex pęna velle“: najprije je određena globa od 20 solida za vijećnika, koji bi izišao iz palače za trajanja skupštine (R. I. 6.); god. 1382. određena je globa od 20 solida za vijećnika, koji ne bi došao na skupštinu, na koju gà je rivarij napose pozvao (R. I. 59.); god. 1428. nije se moglo sastati više ni 30 vijećnika, pa je trebalo promjeniti odredbu o izboru sudaca (R. II. 21.); god. 1452. bude određena globa od 10 solida za vijećnika, koji ne bi došao na skupštinu a niti bi ispričao svoj izostatak (R. II. 63.); god. 1457. povišena bude ta globa na 40 solida i stvoren posebni oficijal, koji ima paziti, da vijećnici bez razloga ne izostaju; za nagradu je dobivao taj oficijal trećinu globe (R. II. 65.). Posljednje reformacije (R. II. 61., 62., 63., 65. k tomu 81., 84., 85. i 86.) dokaz su potpunoga propadanja svakoga ugleda i moći trogirskoga Velikog Vijeća; da se uzdrži neki ugled tomu vijeću, budu postavljeni osobiti sindici, koji imadu prijavljivati na globljenje one vijećnike, koji bi se usudili govoriti hrvatskim jezikom, i opominjati one, koji bi pravili nemir (R. II. 81.); tražilo se, da vijećnici znadu čitati i pisati (dakako talijanski) (R. II. 84.), dalje, da potječu iz zakonita braka, a da ne mogu biti vijećnici oni, koji su legitimirani „per subsequens matrimonium“ (R. II. 85.); konačno, da nobili smiju uzimati za žene samo plemkinje ili djevojke iz ugledne porodice (R. II. 86); — da se uzdrži ugled consilia, poduzimala su se naime sredstva za sačuvanje spoljašnjega sjaja i dostojanstva, kad se već nije mogla ispuniti unutarnja praznina.

Consilium, *conscilium*, *concilium*, *conseglio*, s. — 1. savjet; 2. vijeće, zbor, napose nazivali su se consilium zborovi nobila, a zborovi i skupštine čitavoga naroda ili pak skupštine samih pučana nazivale su se parlamentum, coadunatio, contio. U Trogiru bile su dvije, dotično tri vrste consilia: Veliko Vijeće (consilium generale, maius ili magnum), u koje su dolazili svi konsilijariji; Malo Vijeće (consilium minus, curia ili consilium de octo), u koje su do god. 1420. uz komesa dolazila 4 suca i 4 vijećnika (pobliže vidi: *curia*); i Tajno Vijeće (consilium secretum, c. de viginti), u koje je dolazilo osim članova kurije još i 12 nobila zvanih sapientes, koje bi zato odredilo Veliko Vijeće. — Tajno Vijeće bilo je u Trogiru ono, što u drugim dalmatinskim gradovima Vijeće Umoljenih (c. rogatorum); stalnoga ipak Tajnoga Vijeća čini se da u Trogiru uopće nije bilo, nego se ono sazivalo u osobitim prigodama, navlastito ako bi drugo koje vijeće htjelo da sa sebe skine zazor kakove presude, odluke ili izbora (S. I. 11. i 71.).

ili ako bi Veliko Vijeće htjelo da manje vijeće preciznije izrazi kakav zakon ili ugovor (R. I. 50., S. I. 83.). — O postanku Velikoga Vijeća vide naprijed str. VIII. i d., a tako i o tom, tko ima pristup u to vijeće i kakova ima u njem prava. Premda se u statutu (S. I. 53.) izriče, da najvišu vlast u Trogiru ima consilium generale, ipak pod mletačkom vladom, osobito poslije god. 1420., postalo je ono tek neki zbor, u kojem je comes proglasivao svoju volju, (pobliže vide *comes*); poradi komesa bilo je u Velikom Vijeću zabranjeno govoriti hrvatski; tko bi govorio u tom vijeću svojim materinskim jezikom, morao je platiti u ime globe svaki put po četiri solida (R. II. 10.). Posve je prirodno, da su takovo vijeće ozbiljniji ljudi odnemarili, pa zato bude posebnom reformacijom određeno, da u nj mogu ići djeca (R. II. 62.). Pučani uopće poslije god. 1340. nijesu imali pristupa u nikakova gradska vijeća; naprotiv se samo po sebi razumijevalo, da su u vijeće smjeli svi Mlečani; u sjednici od 15. studenoga 1700. bilo je 17 Trogirana, comes Marco Barbarigo, camerlengo Ant. Balbi i drugi bili su Mlečani, i tu bude poslije čitave 122 godine donesena opet jedna reformacija o — rokovima „feriarum messium et vindemiarum“ (str. 278.). Slabost i nemoć Velikoga Vijeća pokazuje i ono obilje riječi samohvale i neumjesne taštine, kojom se ističu posljednje reformacije spram ozbiljnosti sadržaja starih zakona (na pr. R. II. 64., 66., 67., 70., 71., 73., 74., 78., 82., osobito 84., 85. i 86.).

Consonus, adj. — saglasan, koji se slaže.

Consuetudo, s. — običaj, običajno pravo. U građansko-pravnim stvarima bila je consuetudo u Trogiru uvijek supletorno pravno vrelo kao što u kaznenim stvarima samovolja komesova i mletački zakoni; uopće u statutu i nema norama o onom, o čem je čitav narod sporazuman, što je jednodušan običaj cijeloga naroda; statut se više ukazuje nekim ugovorom između vlade (dotično komesa) i naroda negoli cjelovitim opisom pravnoga života. Bilo je i običaja, koje vlada nije priznavala, za koje je napose izrekla da ne valjaju (R. II. 62.) i tako im oduzela ili bar pokušala oduzeti podlogu.

Contare, v. — brojiti (R. II. 70.).

Contio, s. — sastanak; skupština, navlastito pučana.

Contium, s. — red (R. II. 42.).

Contradicere, v. — prigovarati, da se nešto nije smjelo učiniti (R. II. 6.).

Contumacia, s. — ogluha, koja nastaje, ako se pozvani (tuženik) na sudu nije odazvao pozivu.

Contumax, s. — onaj (tuženik), koji se oglušio pozivu na sud. Po starijem pravu, ako se tuženik na dva poziva, izdana povodom građansko-pravne tužbe, ne bi odazvao i došao pred sud, imao se tužitelj staviti u posjed (tenutam) utužene stvari, dotično (valjada ako je bila utužena svota novaca) u posjed tuženikovih pokretnina, a ako ove nijesu dostajale, u posjed tuženikovih nekretnina i konačno u posjed tražbinâ. U tom posjedu imao je tužitelj ostati godinu dana i pobirati sve plodove, a da se ne uračunavaju na otplatu duga; kroz tu godinu dana može tuženik još uvijek otkupiti zaplijenjene stvari isplativši čitav dug i sve troškove; tek poslije

godine dana uzima se, da je tuženik u cijelosti priznao tužiteljev zahtjev, te se pristupa konačnoj ovrsi (executio) (S. I. 26.). Poslije bude određeno, da se tuženik ima po tri puta pozvati, pa ako se i trećemu pozivu ne odazove, ima se provesti dokazni postupak sa samim tužiteljem i na toj osnovi izreći osuda (R. I. 19.). I u daljem postupku može nastati kontumacija tuženika, ako naime tuženik u roku od 6 (9) dotično 15 (21) dana (S. I. 28. R., I. 19.) — a po kasnijem pravu u roku od 8 dotično 15 dana (R. II. 43.) — ne podnese odgovor ili uopće ne dođe na ročište, određeno za odgovor, ili na tom ročištu ne ostane do kraja ili ne da na njem nikakove izjave: u svim tim slučajevima ima se tuženik globiti sa 12 denara i odrediti nov rok od 3 dana, pa ako se i na taj rok ogluši, ima se ponovno globiti sa 12 denara i odrediti treći rok od tri dana; ako se i na taj rok ogluši, ima se ponovno globiti sa 12 denara i dokazni postupak se ima provesti bez njega; polovicu od izrečenih globa dobiva tužitelj, polovicu općina (S. I. 28.). — O kontumaciji u kaznenim stvarima vide *citatio*.

Contura, s. — upotrebljavanje kakove domaće životinje ili zemljišta; možda od cultura — gojenje, timarenje, obrađivanje.

Conzamentum, s. — obava nekog posla, dovršenje, popravak.

Conzare, v. (tal. conciare) — obaviti, prirediti, popraviti.

Coperta, s. — pokrivalo, izlika.

Çopulus, *zopulus*, s. — lađica.

Coramen, *curamen*, s. — koža, kožne stvari, kožna roba.

Costa, s. — obala (R. II. 55.).

Costum, s. — cijena, vrijednost (S. III. 1.).

Credentia, s. — 1. tajnost, t. j. onaj, koji prijavi, da je drugi počinio neki delikat, nema se otkriti; on ima ostati u tajnosti, i veli se, da takav prijavitelj ima ostati de credentia, sive in secreto (R. I. 8.); — 2. povjerenje, t. j. izjavama pojedinih svjedoka ima se potpuno vjerovati, i veli se, da ovi imadu credentiam; nije li se izjavama nekoga potpuno vjerovalo, imao je dovesti svjedoke, koji bi se zakleli, da svjedoku potpuno vjeruju; takovi su se svjedoci nazivali „sacramentarij“, a njihova zakletva „de credentia“ (S. I. 46.).

Cresta, s. — vulgarni (hrvatski) naziv neke daće, koja se pobirala od brodova, koji su dolazili u Trogir.

Crida, *grida*, s. — vikanje, izvikivanje, proglasivanje, navlastito pri odsvoju nekretnina, pozivanju odsutnika pred sud, oglasivanju javne dražbe (ova se obavljala obično u loži ili na trgu pred ložom i palačom).

Cucumarus, s. — ugorak, krastavac.

Cucurbita, s. — bundeva, buča.

Cultivare, v. — gojiti, obrađivati.

Cultor, s. — uzgajač; *c. terrarum* — poljodjelac.

Curamen, s. — vide *coramen*.

Curator, s. — skrbnik (za imutak rasipnika). Trogirska kurija, poslije provedenih izvida, postavljala je kuratora za imovinu rasipnika (illius, qui male utitur bonis suis); takav rasipnik nije uopće više mogao raspolagati svojom imovinom, curator je mogao njom raspolagati samo uz privolu komesa i kurije (S. III. 19.).

Curia, s. — sudište, koje je u Trogiru rješavalo sve građanske parnice, pred kojim su se sklapali svi važniji pravni poslovi i koje je stvaralo sve važnije odluke u vanparničnim, upravnim i redarskim stvarima. Kad se u prvom redu pomišljalo na sudske poslove, nazivalo se to sudište c u r i a, a kada na upravne i legislativne, nazivalo se je ono c o n s i l i u m m i n u s ili c o n s i l i u m d e o c t o, a često i naprosto i u d i c e s e t c o n s i l i a r i j ili opet i u d i c e s. Sastojala se ova curia do godine 1420., osim komesa, od četiri suca (i u d i c e s) i četiri vijećnika (c o n s i l i a r i j) (str. XCIII. i S. I. 23.); ti suci i vijećnici birali su se na osobiti način (vide *elector*) na šest mjeseci (S. I. 59.); godine 1420. snižen je broj sudaca na trojicu, i to samo za tri mjeseca (R. II. Priv.); osobiti konsiliarij kao članovi kurije čini se da su se posve izgubili: već u reformaciji od god. 1418. (R. I. 85.) spominju se c o m e s i i u d i c e s kao jedini članovi kurije; poslije god. 1420. redovno se spominje samo c o m e s i i u d i c e s (R. II. 1., 7., 9., 14., 15., 19., 21., 25., 27., 31., 36. i t. d.), samo jednom veli se, da ima c o m e s sa sucima i tri konsilijarija ispitati istinitost brevijarija (R. II. 7.); u jednoj se opet reformaciji uzima, kao da su i u d i c e s i c o n s i l i a r i j isto (i u d i c e s v e l c o n s i l i a r i o s) (R. II. 13.); u jednoj pak reformaciji spominju se consiliarij, a da se ne veli, da su članovi kurije (R. II. 38.). I članovi kurije nemarno su polazili sjednice, na koje ih je pozivao comes po svom rivariju. — Ako bi koji član izostao privremeno i opravdano ili ako je bio u rodu s kojom od stranaka, imao mu se postaviti zamjenik, i to u prvom redu između izabranih defensora, zatim između izabranih advokata i u r i u m c o m m u n i s; pri tom se imalo paziti, da taj zamjenik ne bude u rodu niti s drugim članovima kurije niti sa strankama (R. I. 1.); dalje, imala se kurija popunjivati iz reda eksaminatora (R. I. 44.). Ako se ni na taj način ne bi mogla popuniti, tada bi se popisala imena svih nobila, koji su u dotičnoj stvari mogli suditi, i od ovih iždrijebati oni, kojima će se nadopuniti odsutni, rođaci i t. d. (R. I. 84.). — Ako su članovi kurije otišli iz trogirskoga distrikta na vrijeme preko 20 dana, gubili su pravo biti i dalje njeni članovi, te bi comes i curia na njihovo mjesto izabrali drugoga člana; samo onda mogao bi član kurije izostati preko 20 dana, ako bi ga komes poveo sa sobom na stanak (parlamentum) (R. I. 18.). Tako isto prestaje biti iudex onaj, tko bi bio odsutan i ne bi se vratio u Trogir prije negoli se započne njegovo službovanje; na mjesto ovakova odsutnoga imadu comes i curia izabrati nova judeksa; podjedno bude određeno, da iudex gubi svoje članstvo u kuriji; ako i samo 10 (a ne 20) dana izostane; u tom slučaju ima comes postaviti drugoga judeksa (R. I. 46.). — Svaka kurija bila je dužna sve parnice, pred njom zametnute, prije odstupa dovršiti i donijeti osude; poradi toga ostajala je stara kurija u vlasti još osam dana poslije nastupa nove (S. I. 36.). — Član kurije, koji se ne bi slagao sa izrečenom osudom, mogao je to napose dati zapisati po notaru (S. I. 33.). — Budući da je čitava građanskopravna zaštita bila u rukama kurije, to je ona i mogla najbolje znati,

treba li što promijeniti na dosadašnjim zakonima, i u tom pravcu bila je dobra ona odredba, da u Veliko Vijeće dolaze prijedlozi, koji su prošli Malo Vijeće (S. I. 54.). — I to, što iz kasnijega doba nema više reformacijâ, pokazuje, da je oslabilo djelovanje kurije, te da je u kuriji odlučna bila riječ komesova i mletačko pravo, po kojem se u prvom redu i sudilo u drugoj molbi. Arbiteri, pred kojima se i vodilo najviše građansko-pravnih parnica, sudili su pak po običajnom pravu.

Curia coelestis — nebeski zbor.

Custos, s. — čuvar.

Custos olivarum insulae Buae, — čuvar, koji je imao paziti na masline na otoku Čiovu; komes i kurija postavljali su po jednoga ili dva takova čuvara, koji su imali i nadzirati gradnju mosta na Čiovo (S. I. 75.).

Custos noctis, — noćobdija, noćni redar; po dva zajedno imala su obilaziti gradom (S. II. 51.). Koliko je bilo tih noćnih stražara, ne zna se, ali da ih je bilo više, vidi se odatle, što su imali dva glavara: capitanei custodum noctis (S. II. 62.).

Dagare, v. — dati (R. II. 54.).

Dare ad utilitatem, — uzajmljivati uz kamate (S. III. 11.); a mutuare je — naprosto uzajmljivati.

Dacium, *datium,* s. — daća, porez. Tim nazivom označivale su se uopće sve daće; no u prvom redu, koliko se čini, označivala se tako potrošarina t. j. daća od različnih vrsta živežnih sredstava. Pobiranje tih daća povjeravalo se posebnim zakupnicima, conductores (R. I. 76.); općina je mjesto ovih daća dobivala samo zakupninu. Osobito strogi bili su propisi, kako se imadu općinske tražbine utjerivati od tih zakupnika, kako oni jamče svom svojom imovinom, kako imaju dati jamce (fideiussores) (R. I. 76.); zabranjeno je produživati rokove, u kojima su ti zakupnici plaćali zakupninu, tako je isto zabranjeno bilo snizivati tu zakupninu; samo ako bi kurija jednoglasno, a od Velikog Vijeća bar četrdesetorica glasovalo za takvu odgodu ili sniženje, moglo se to dopustiti (R. I. 85.).

Dacium carnium, dacium de bestijs — daća, koja se plaćala od marvinčeta zaklana za prodaju mesa (S. II. 36.).

Dalmatinus, s. — Dalmatinac, t. j. pripadnik dalmatinskih gradova i otoka, napose Spljeta, Šibenika, Zadra, Dubrovnika, Kotora, (Skradina), (Budve), (Biograda), (Nina), (Senja) i otoka Hvara, Brača, Raba, (Paga), Krka i Cresa; naprotiv ostali Dalmatinci, n. pr. iz Omiša, Makarske, bili su „Sclavi“.

Decapitare, v. — odsjeći glavu. Za hotično i nehotično usmrćenje određena je smrtna kazna: decapitatio = capitis mutilatio ili suspensio (S. II. 13. i R. II. 46.); inače je najobičnija smrtna kazna spaljivanje „comburatur“: za palež (S. II. 22.), magiju (S. II. 26.) i herezu (S. I. 2.). Za izdaju domovine (S. II. 25.) i silovanje, ako slobodan čovjek ne bi mogao platiti globe (S. II. 21.), bilo je naprosto određeno „capite punietur, quod moriatur“, dok se rob za silovanje kaznio „suspendatur ad furcas, quod moriatur“.

Decena, s. — po deset, desetak.

Decendium, s. — razmak vremena od deset dana.

Decima, s. — desetina, daća, koju je mletačka vlada u Trogiru ubirala (str. 282.).

Decretum, s. — odluka, odredba; napose se naziva d e c r e t u m ona odluka suda, kojom se potvrđuje, da su arbitri nepristranost pri izricanju svoje osude zakletvom potvrdili i da je njihova osuda valjana (R. II. 83.).

Dedigius, s. — djedić, baštinik, vlasnik (str. LXIX.).

Defalcare, v. — odbiti, odvući (str. LXXXI.).

Deffensor, *defensor*, s. — branitelj. U Trogiru su se birala dva osobita defensora, koji su u Velikom Vijeću imali braniti općinske interese (S. I. 65.), a a d v o c a t i i u r i u m c o m m u n i s imali su ih zastupati pred sudom. Defensori su imali napose paziti, da ne bí comes stavio kakav prijedlog, koji bi se protivio općinskim interesima, i da ne bi sebi posvojio netko nešto od općinskoga. Birali su se ovi defensori na trí mjeseca. Budući da su u prvom redu defensori imali zamjenjivati suce (R. X. 1.), može se reći, da su oni poslije sudaca bili najodličniji oficijali.

Deguastare, v. — razoriti, uništiti.

Deliberare, v. — 1. odlučiti (R. II. 33.); 2. promišljati; 3. doznačiti, uručiti, predati navlastito na javnoj dražbi kupljene stvari (R. I. 87.).

Deliberatio, s. — 1. odluka, zaključak, zakonski članak (R. II. 66.); 2. doznaka, urudžba, (R. II. 6.); 3. promišljanje (R. II. 49.).

Delictum, *maleficium*, s. — čin ili propust, koji se imao kazniti. U trogirskom statutu nijesu taksativno nabrojeni svi delikti, nego je comes po slobodnom arbitriju mogao kazniti i one delikte, koji nijesu navedeni u statutu (S. II. 114.).

Denarius, s. — 1. vrsta sitnoga novca; jedan denarij u sjevernoj Italiji vrijedio je $^1/_{12}$ solida, a $^1/_{240}$ libre; 2. novac uopće, n. pr. d e n a r i j c o m m u n i s (R. I. 41.) — općinski novac.

Denarij sui, — novčana tražbina.

Deponere, v. — 1. položiti, 2. obaviti (R. II. 78.).

Depositare, v. — predati, dati, položiti, deponirati; no čini se, da trogirski statut nije poznavao deposita rimskoga prava; u Trogiru se predaja jamčevine kod pravnoga lijeka označuje sa „d e p o s i t a r e", tako isto urudžba novca, što bi ga o p e r a r i u s ubrao za crkvu sv. Lovrijenca.

Deputare, v. — odrediti nešto za neku svrhu.

Derobare, v. — robiti, otimati, krasti.

Derobator, *robbator, rubbator*, s. — razbojnik, onaj, koji otima-robi; razbojnik se kaznio iskopanjem obiju oči; osim toga je imao naknaditi štetu (S. II. 20.).

Desmontare, v. — rastovariti, skinuti.

Discaricare, *discargare*, v. — rastovariti.

Discus, s. — stol, na kojem se prodaje.

Dispendium, s. — gubitak, trošenje.

Districtus, *dixtrictus,* s. — kotar, okružje (grada Trogira).

Districtualis, s. — trogirski pripadnik iz okružja trogirskoga, van samoga grada.

Divisio, s. — dioba. Nastane li prijepor o diobi baštine, ima ku-

rija postaviti tri nobila, da ovi čitavu baštinu među stranke pravedno podijele (S. III. 25.); ova tri nobila nazivlju se partitores, pojedini dijelovi dosuđuju se baštinicima ždrijebom (R. I. 36.). Inače su se svađe među rođacima izravnavale per comprommissum (R. II. 49.); ako li su baštinici bez parnice među sebe podijelili baštinu, ne može se poslije pet godina pobijati ta razdioba, makar o njoj i nije sastavljena notarska isprava (S. III. 34.).

Dò, *doi*, n. — dva (R. II. 54.).

Doana, *duana*, s. — carina, t. j. daća, koja se plaćala od robe, koja se uvozila u Trogir.

Donatio, s. — darovanje, poklon. Kao što u drugim dalmatinskim gradovima, tako su i u Trogiru mnogobrojne donacije i legati u korist crkava, t. zv. donationes et legati pro salute animae, slabile gospodarsku snagu svjetovnoga pučanstva; no izravno nijesu se ipak mogle takove donacije i legati zabraniti, tek se neizravnim putem kušalo doskočiti tim donacijama i legatima. U tom se pravcu odluči god. 1430., da se nikakva donacija osim propter nuptias ne može obaviti bez privole komesa i sudaca (R. II. 31.); uz to se i općeno odredi, da se nekretnine ne smiju niti darivati niti zapisivati crkvama, dotično osobama, koje nijesu podvrgnute svjetovnoj vlasti trogirskoj (R. I. 17.). Episkop poradi toga izreče interdikat protiv Trogirana i prituži se mletačkoj vladi; ova izreče, da ima doduše statut, po kom se nekretnine ne smiju odsvajati osobama, non subiectis dominio temporali; ostati na snazi (R. II. 59.), ali mletačko Vijeće Umoljenih nekoliko dana zatim ukide onaj dio toga zakona, po kojem se nekretnine ne bi smjele davati i ostavljati crkvama (R. II. 60.); vide i *Anima*.

Dos, s. — miraz. Dos je obuhvatala ženinu imovinu, koju bi ona dobila stupajući u brak. Čini se, da se vlasnicom miraza držala žena, ali ona ipak nije mogla raspolagati tom imovinom, pa ni uz muževu privolu, bez posebnoga dopuštenja komesa i kurije (S. III. 23.). Imovina ženina, dok brak traje, ostaje nepromijenjena, pa ako muž što potroši od te imovine, ima to nadomjestiti; naprotiv plodovi mogu se potrošiti (S. III. 14.), pače ako nije sastavljen poseban instrumentum, muž nije smio u svoju korist bez ženine privole ni obrađivati ženine nekretnine, nego je sve, što bi iz te imovine stekao, pripadalo ženi (S. III. 20.). Dos a i cijela ženina imovina prelazila je na njezine nasljednike (R. II. 24.).

Drappus, s. — krpa, rublje, odijelo.

Duplerius, *duplerus, dupplerus, duplereus* — velika svijeća.

Edus, s. — vide *hoedus*.

Elector, *ellector*, s. — izbornik. Suci i vijećnici, koji su imali odstupiti, birali bi prije svoga odstupa 15 posebnih izbornika; od ovih odabiralo se opet 7, i to tako, da bi se bacilo u žaru osam praznih brevea i sedam s oznakom „elector“: zatim bi svaki od one petnaestorice povukao po jedan breve, pa su oni, kojima je bilo napisano „elector“, postali pravi elektori i birali nove suce i vijećnike (S. I. 22. i 23.). Kasnijim zakonom nijesu onih 15

izbornika izabirali prijašnji suci i vijećnici, nego se u Velikom Vijeću metalo u žaru 15 crvenih balota i 15 ili više, koliko je bilo prisutnih vijećnika, bijelih; oni, koji bi izvukli crvene balote, bili su electores; od ovih se opet na isti način odabiralo 7 elektora (S. I. 88.). God. 1428., kad se umanjio broj vijećnika, pokraćen je taj postupak, te bi se odmah biralo 7 elektora, a ovi su birali suce i vijećnike (R. II. 21.); skoro zatim određeno je, da se na isti način biraju i estimatori (R. II. 30.).

Elevatio, s. — dignuće deposita, pravije: iskupljenje jamčevine (R. II. 71.).

Emptio, *emtio*, s. — kupnja. Kako je lični kredit bio slab, to kupoprodajni ugovor i nije bio konsensualni; obaveza nastajala je tek onda, kad bi jedna stranka izvršila svoju dužnost; pače i kreditiranje kupovnine bilo je dosta rijetko; strancima se kupovnina nije smjela kreditirati (S. II. 48.). Kad je uvedeno otkupno pravo (R. II. 6.), nije kupcu dano nikakovo osobito pravo protiv prodavača, ako je kupljene nekretnine otkupio prodavačev rođak; držalo se dakle, da sam kupo-prodajni ugovor ne stvara još obavezu za prodavača, makar već i predao stvar; pače ako bi založni vjerovnik makar i javnom dražbom prodao i predao založenu stvar, može založni dužnik u roku od osam dana poslije učinjene prodaje i predaje još uvijek predanu stvar otkupiti, i kupac dužan mu je izručiti stvar uz onu cijenu, uz koju je on (na dražbi) kupio; a ako bi stranac na dražbi kupio takovu stvar, imao je dati jamčevinu, da će je vratiti, ako je bude dužnik htio otkupiti (R. I. 87.).

Episcopus, s. — biskup. U starije doba bio je biskup jedini i potpuni glavar grada; još god. 1421. pišu Trogirani mletačkoj vladi: „quia dici potest, quod episcopus Tragurij sit dominus ipsius loci“ (str. XC.). Pod mletačkom vladom znatno je oslabio ugled biskupa, dok nije Trogir konačno posve izgubio biskupa. — Budući da je episkop bio gospodar grada, to se i područje biskupije uzimalo kao gradski distrikt; zato su se Trogirani i borili protiv toga, da Šibenik dobije posebna biskupa. Dostavši se Šibenik biskupa, dobio je ono, što mu je trebalo, da postane nezavisan grad.

Ensenium, s. — vide *exenia*.

Enseramen, s. — vide *henseramen*.

Erogare, v. — ishoditi, iziskati, ispravdati, isparničiti.

Examinare, v. — ispitivati, istraživati.

Examinatio, s. — 1. ispitivanje; 2. služba eksaminatorova.

Examinator, *aexaminator*, s. — ispitivač. U Trogiru se tim imenom nazivalo 6 oficijala (intrinseci), koje su birali komes i kurija na jednu godinu dana (S. I. 58. i 59.); god. 1426. povišen je broj eksaminatora na 8 i određeno, da ne smiju biti među sobom u srodstvu (R. II. 11.). Oni su imali ispitivati instrumente, koje bi sastavio trogirski notar. Eksaminatorov officium dosta se cijenio, jer su eksaminatori poslije defensora i advokata iurium communis imali zamjenjivati zapriječene članove kurije (R. II. 44.); eksaminatori imali su prisustvovati već sastavu instrumenta, te su dobivali od svakoga instrumenta i testamenta po 4 solida: 2 za sastavljanja, 2 za potpisa; ako su išli van Trogira, dobivali su i

putni trošak (R. II. 8.). Eksaminator imao je ponovno ispitivati instrumente prije nego što bi se prodložili sudu kao dokazalo, i to, ako je bilo moguće, ispitivao ih je onaj eksaminator, koji je prisustvovao sastavu instrumenta i koji ga je potpisao; ispitati imao je taj instrumenat najdulje u tri dana; za ispitivanje dobivao je po šest denarija od Trogiranina, a od stranca po tri solida (R. I. 28). — Svrha čitavoga ovoga ispitivanja nije osobito jasna; čini se, da je to bilo poput mnogih drugih oficija tek sredstvo, kojim su nobili isisavali pučane; po jednom otpisu mletačke vlade vidi se, da su se pučani u tom pravcu gorko tužili na izrabljivanje, pa je mletačka vlada tim povodom napose dokinula odredbu, da eksaminatoru idu za prisustvovanje kod sastava i potpisa instrumenta četiri solida (R. II. 33.); uza sve to ta je odredba došla u Lucijevu zbirku reformacija (R. II. 8.).

Exbannire, v. — prognati, izagnati.

Exbannitus, s. — prognanik.

Exborsare, v. — isplatiti (R. II. 70.).

Exbursare, v. — izdati, izručiti (novac).

Excalumpniare, *excalumniare,* v. — ispravdati, isparničiti. Prodavač bio je dužan ispravdati kupcu njegovo pravo, ako bi tko treći sebi prisvajao kakovo pravo na kupljenu stvar (S. III. 53.).

Excessus, s. — čin, učin (kod zločina) (str. XCIV.).

Executio, s. — ovrha. Građanskopravna ovrha provodila se bez posebne molbe (libellus) (S. I. 42.), ako dužnik ne bi u roku, određenu u osudi, zadovoljio osudi, i to, ako se radilo o utjeranju svote novaca, vodila se ovrha najprije na pokretnine, zatim na nekretnine, konačno na tražbine dužnikove protiv trećih. Od pokretnina bila je izuzeta od ovrhe postelja, a od nekretnina kuća, u kojoj dužnik stanuje; ali ako nije bilo druge imovine, vodila se ovrha i na te stvari (S. I. 26. i 38.), i to: davala se eksekventu najprije samo tenuta dužnikovih stvari (S. I. 30.), a ako u određenom roku ne bi dužnik tih stvari iskupio, davalo se eksekventu i vlasništvo ovih ili drugih stvari po onoj vrijednosti, koju bi odredili napose plaćeni estimatori, i to do visine tražbine i pripadaka (S. I. 39.). Poslije se odredilo, da se zaplijenjene stvari imadu prodati javnom dražbom (R. I. 55.). — Do svote od 20 libara vodila se ovrha samo na pokretnine, i to provodio ju je miles comitis, koji je za to imao osobitu nagradu (R. II. 9.). Ako li nije dostajala imovina dužnikova, vodila se ovrha na samoga dužnika, i to najprije bi dužnik stajao u loži („loggia") pod nadzorom redara, a ako se ne bi pokorio nalogu — dotično pučanin odmah —, došao bi u carcer ili forciam communis — i ostao jedan ili dva dana, dok se ne bi nagodio s vjerovnikom; hraniti ga je u karceru imao vjerovnik, a osim toga ključaru platiti po jedan groš na dan (S. I. 30., 38., R. I. 55. i II. 14.). Pravo prodati insolventnoga dužnika nije napose uređeno zakonom, ali vjerojatno je, da je to pravo pripadalo vjerovniku po običajnom pravu; samo se na jednom mjestu (S. I. 26.) govori nešto o izgonu. — Godine 1431. stvoren je zakon, da se osuđenomu daje rok od jednoga do dva mjeseca, da izvrši osudu ili dade zalog, koji se može zatim dražbom

prodati u roku od 15 dana, i to ako je dûg manji od 20 libara, prodaju ga cavalieri, ako li je preko 20 libara, stimadori, kojima pripada 2% za njihov trud; ne izvrši li osuđenik u određenom roku osudu i ne dade li zaloga, ima se zatvoriti (R. II. 54.).

Exenia, *hensenia, hensenium, xenium,* s. — dar, mito. Suci, advokati i drugi oficijali nijesu smjeli od stranaka primati mito preko pet solida; kazna, ako je primao veće mito, bila je gubitak službe i infamija (S. II. 67.). Notar i komes nijesu smjeli primiti uopće nikakovo mito.

Expensae, s. — troškovi, napose parnički troškovi; njih mora stranka, koja izgubi parnicu, naknaditi protivnoj stranci (S. I. 37.).

Expensae oris, s. — troškovi za hranu težaka (R. II. 55.).

Extimator, *aextimator, aestimator, exstimator, existimator, stimadore,* s. — procjenitelj, onaj, koji određuje vrijednost neke stvari. Ekstimatore, i to po dva, određivala je kurija za svaku procjenu dotično eksekuciju napose (S. I. 39.). Tek godine 1423. stvoren je stalni officium ekstimatora, i to bira se po šest ekstimatora na tri mjeseca; između ovih ždrijebala su se za svaku procjenu napose po dva, koji nijesu smjeli biti u rodu sa strankama; ako se ova dva ne bi mogla složiti u procjeni, imao se iždrebati treći; nagradu određuje im za svaku procjenu napose kurija prama uloženom poslu (R. II. 1.). Odmah zatim produženo je trajanje toga oficija na godinu dana (R. II. 2.). Oficij taj bio je inkonpatibilan samo s oficijem suca i mensuratora; inače bio je tako odličan, da su se ekstimatori birali na isti način, na koji i suci (R. II. 30.). Kad se god. 1431. ujednostavila eksekucija, valjada jer su ekstimatori odviše gulili narod (arg. R. II. 33.), povjerena je stimadorima tek provedba ovršne dražbe dobrovoljno danih zaloga, pa su dobivali 2% za svoj trud. (R. II. 54.).

Extirare — povući (R. II. 28.).

Extraneus, vide forensis.

Fabrica, s. — dohoci, imovina određene koje crkve; ali i dohoci za druge svrhe kao jurističkih lica; tako fabrica bancarum salae maioris palacij communis. (R. II. 44.).

Factio, *facio,* s. — rabota, koju je imao davati svaki habitator trogirski u korist općine (S. II. 86. i 98.).

Falsare, v. — krivotvoriti. Krivotvorenje ne drži se u trogirskom statutu osobito teškim zločinom. Krivotvoritelj novca kazni se samo sa 30 libara globe, a krivotvoritelj isprave sa 100 libara globe (S. II. 27. i 28.). Godine 1400. povišena je kazna za krivotvorenje novca na smrtnu kazan na lomači, a već onomu, koji bi u Trogir donio preko 20 libara krivotvorenoga novca, ima se odsjeći ruka (R. I. 71.).

Familia, s. — obitelj, porodica, družina. Članom komesove familije držao se svatko, koji bi s njime došao u Trogir, koga je on plaćao ili koji je stanovao u njegovoj kući, pače i općinski notar.

Familiaris, s. — član obitelj, družinče, ukućanin.

Famulus, s. — sluga, pomoćnik. Nobili, određeni god. 1377. za držanje reda, imali su držati osam famula na trošak općine (str.

LXXXIII.). Prema tomu bili su ovi famuli gradski redari; takove je valjada imao i komes, ali su se njegovi nazivali milites.

Fangus, s. (tal. fango) — blato.

Fazium, s. — radnja.

Feriae, s. — praznici. Napose praznici Velikoga Vijeća bili su feriae messium (žetve) od 1. lipnja do 1. kolovoza, a feriae vindemiarum (berbe) od 1. rujna do 1. listopada (R. I. 57.); poslije (god. 1700., vide str. 279.) bude određeno, da feriae messium budu od 16. lipnja do 15. srpnja, a feriae vindemiarum od 16. rujna do 15. listopada. Dalje, bili su osobiti dani — feriae —, u koje je svatko, i stranac (osim razbojnika, patvarača, heretika, shizmatika i prognanika) smio doći u Trogir; bili su to godišnji sajmovi, i to sedam dana prije i sedam dana poslije sv. Lovrijenca i sv. Ivana Trogirskoga (R. I. 60.). Napose je još bilo određeno, da se seljacima iz trogirskoga distrikta nema suditi u nedjelju, nego u subotu (R. II. 66.).

Festum, s. — blagdan, praznik. U Trogiru bilo je vrlo mnogo blagdana, a strogi su bili propisi o svetkovanju u dane posvećene Bogu i svecima (S. I. 3.); napose je bilo propisano, da se u te dane ne smije gotovo ništa raditi. Poslije su dodati blagdani u čast sv. Jeronimu (R. II. 61.) i sv. Sebastijanu (R. II. 67.). Pojedina bratstva, fratalije, imale su osim toga svoje posebne svece i blagdane, u koje su se vršili osobiti obredi. Kad je dokinuto bradstvo sv. Ivana, pade prinos toga bratstva (svijeće i ulje) na općinu (R. I. 52.).

Fideiussio, s. — jamčenje, jamstvo, zalog. U Trogiru je bio dosta česti običaj davati jamce, navlastito su davali jamce konduktori (emptori) daciorum (R. I. 76.). Jamstvo u Trogiru nije sadržavalo samo ličnu sigurnost, nego još više stvarnu; kao jamstvo vrijedio je ne toliko sam dužnik, koliko cijela njegova imovina, pa ako glavni dužnik ne bi platio, vodila se odmah ovrha na imovinu jamčevu (R. I. 76.).

Filare, v. — prodavati na malo; ali u trogirskom statutu (S. II. 46.): brbljati, razgovarati se.

Forbannitus, adj. is. — van bačen, izagnan, prognan (S. II. 17.).

Foras, adv. — van.

Foris de, s. — izvana.

Forensis, *extraneus,* s. — stranac, t. j. svatko, tko ne pripada općini trogirskoj. U Srednjem Vijeku bio je svaki forensis gotovo posve bespravan, gotovo bez svake pravne zaštite. Osobito bilo je to u Dalmaciji, gdje su gradski nobili upravo trgovali robljem, koje se sakupljalo iz okolice gradova. Poradi toga su pojedini gradovi sklapali posebne ugovore, kojima su se uzajamno osiguravali od takova postupka. S pučanstvom, podvrgnutim pojedinim velmožama, nije bilo takovih ugovora; poradi toga se to pučanstvo, ako nije pripadalo plemstvu, držalo nečim nižim od običnoga forensa; to se pučanstvo nazivalo „Sclavus" i držalo za roblje, pa makar ono sebi i davalo imena „Croati", „Bossinenses" i t. d. Trogiranina nije od susjednih Slavena rastavljao jezik — taj je bio isti —, nego samo stališ: on je bio Trogiranin: nobilis ili popularis, a susjed bio je „sclavus", rob. — U samom trogirskom statutu ne daje se ipak u tolikoj mjeri izraza nesklonosti spram stranaca, koliko u drugim statutima, možda i poradi toga, jer je Trogir bio malen i jer je mnogo stradao u borbi s drugim

dalmatinskim gradovima, napose sa Spljetom i Šibenikom. Već godine 1277. bude izrečeno, da Trogirani mogu imati nekretnina na spljetskom teritoriju, a Splječani na trogirskom, ako su već prije god. 1277. bili djedići (vlasnici) tih nekretnina (str. LXIX.). Godine 1346. ipak se odredi, da se nikomu, koji ne bi bio podvrgnut svjetovnoj vlasti trogirskoj, ne smije ni na koji način odsvojiti, makar samo i iznajmiti, budi kakova nekretnina u Trogiru (R. I. 17. i 62.); no ta reformacija bila je u prvom redu uperena protiv crkve, pa ju je mletačka vlada samo u tom dijelu ukinula (R. II. 60.), a o strancima ju je prividno ostavila na snazi (R. II. 59.), premda je neposredno prije toga otpisala, da ne smije biti razlike između Trogirana i Splječana (R. II. 40.) Trogirani naime, da onemoguće strancima držati nekretnine na trogirskom teritoriju zabranili su godine 1397. uz prijetnju globe od 100 libara svako obrađivanje nekretnina, koje su u trogirskom teritoriju pripadale strancima (R. I. 69.); tu zabranu dokinula je mletačka vlada god. 1434. u pogledu Splječana. Osim toga bilo je određeno, ako stranci već imadu kakovu imovinu u teritoriju trogirskom, da plodove te imovine ne smiju izvoziti (S. II. 94.). — Inače se u trogirskom statutu vidi, da su Trogirani nastojali izbjeći svakomu sukobu sa strancima; posebna bila je određena kazna od 5 libara za Trogiranina, koji bi uvrijedio stranca bez ozlede, a ne bi bio na to izazvan (S. II. 10.). U trogirskom statutu postavljeno je načelo, da se sa strancem ima postupati onako, kako se postupa s Trogiraninom u mjestu, iz koga je taj stranac (S. I. 21.); ipak se u Trogiru u glavnom sudilo po trogirskom pravu; nitko se napose nije mogao riješiti dužnosti Trogiranina navodeći, da on nije Trogiranin (S. II. 85. i 86.). — Da ne bude sukoba s „forensima“, bilo je napose određeno, da se za svaku stvar kupljenu od „forensa“, imade kupovnina odmah isplatiti (S. II. 48.); pače je bilo određeno, da se Trogiranin, ako uzme zajam od stranca, pa nema odakle vratiti, ima lično izručiti tome strancu (S. I. 32.). Slavenima, Hrvatima i Bošnjacima, bilo uopće zabranjeno davati zajmove i od njih primati zaloge (R. I. 43.).

Formentum, (lat. frumentum), s. — žito.

Fortia, *forcia,* s. — 1. zatvor (općinski) (S. I. 30.); 2. vlast; venire in fortia — doći u vlast (S. I. 26.).

Fratalia, s. — vide *fraternitas.*

Fraternitas, *fratalia,* s. — bratstvo, bratovština, udruga ljudi nekoga mjesta, stališa ili okolice, koja je imala pobožne svrhe, ali u mnogom pogledu sebi prisvajala i različne funkcije svjetovne vlasti, napose vlast suđenja za svoje članove. Pošto su pučani posve bili potisnuti iz vlasti nad općinom nastojali su stvoriti sebi neka društva nezavisna o općinskoj vlasti, dakako i opet pod okriljem crkve; tako su nastala ova bratstva. Općinska uprava odlučno je radila protiv tih bratstava. Već u statutu od god. 1322. zabranjeno je kožarima i postolarima imati župana (glavara) sa sudskom vlasti; smjeli su imati samo gastalda za priređivanje svečanosti (S. III. 63.). Kad su se nobili poslije bune godine 1350. opet domogli vlasti nad gradom, prvo im je bilo dokinuti

sva bratstva (kao legla bune) osim bratstva sv. Duha, a i to štaviše pod nadzor komesa i kurije (R. I. 50. i 51.); dužnosti bratstva sv. Ivana preuzela je na se sama gradska općina (R. I. 52.). Poslije ponovne bune god. 1395. bude odlučeno, da u Trogiru ne smije postojati nijedno bratstvo osim bratstva sv. Duha (str. LXXXVIII.). God. 1427. opet se odredi, da županu bratstva sv. Duha imadu postavljati komes i kurija između 4 predložena kandidata; dalje, da župan ima račun polagati pred jednim općinskim sucem (R. II. 18.). God. 1428. to se još nadopunilo time, da župan toga bratstva, koje je podržavalo jedan hospital, ima račun polagati pred komesom i sucima, a čitava uprava stavila se pod nadzor komesa i kurije; bez privole komesa i kurije nije se smjela odsvojiti nekretnina toga bratstva (R. II. 19.). Uza sve zabrane pučani su se i dalje sastajali u skupštine; razabire se to napose po onom otpisu mletačke vlade, kojim se dokida pravo stvaranja zakona u trogirskom vijeću bez potvrde mletačke vlade (R. II. 33.).

Frivolus, adj. — objestan, lakouman (R. II. 43.).

Furtum, s. — krađa, kao kažnjivo djelo; manje krađe kaznile su se globama, veće osakaćivanjem.

Fustigare, s. — šibati; kao kazna upotrebljava se napose protiv robova i sluga, osobito mjesto manjih novčanih kazna, ako gospodar ne će da plati globe (S. II. 27. i 31.).

Gabella, s. — daća, porez.

Galera, s. — galija, lađa.

Galeta, s. — posuda, mjera za vino.

Gastaldio, s. — vide *gastaldus.*

Gastaldus, *gastaldio,* s. — neki glavar bratstva bez sudske vlasti (S. III. 63.); osim toga glavar pojedinih sela, koje bi svako za sebe činilo po jedno crkveno bratstvo (R. II. 66.).

Gazium, s. — zalog, jamčevina.

Generale, *general,* s. — pokraćeni naziv za mletačkoga proveditora generalnoga nad Dalmacijom.

Generalato, s. — vladanje mletačkoga generalnoga proveditora.

Giurisditione, *giurisdittione,* s. — jurisdikcija, sudsko (upravno) okružje, kotar, napose kotar grada Trogira (str. 280.).

Governatore, s. — upravljač, glavar, napose glavar skûpa selâ u trogirskom okružju pod mletačkom vladom (str. 281.).

Grida, s. — vide *crida.*

Grongus, s. — vrsta ribe, morska jegulja.

Grossus, adj. — velik, krupan, bogat; *vendere in grossum* — prodavati na veliko.

Grossus, s. — vrsta novca; prvobitno se tako označivala vrsta krupna novca; kasnije se tako označivao manji novac.

Guardia, (tal.) s. — straža: ali i vrijeme određeno za straženje.

Guardianus, s. — nadstojnik samostana (R, II. 57.)

Guerra (tal.) s. — rat.

Habertare, v. — vide *abertare.*

Haeres, *heres,* s. — nasljednik. Ali jer su zakonski nasljednici u starije doba bili samo sinovi, to se riječju „haeres“ označuje i sin; napose c a r e n s h a e r e d i b u s znači onaj, koji nema sinova (djece). Pače do godine 1428. uopće nije u Trogiru bilo pravih zakonskih nasljednika osim sinova: nije li netko imao ni oporuke ni sinova,

a bio je odijeljen od braće i drugih rođaka, vidjela se njegova ostavina u neku ruku ošasnom, te je polovica te ostavine ostajala pro anima sua, a drugu polovicu dobivala je na uživanje njegova udova, a poslije njezine smrti pripadala je ta polovica njegovim rođacima; samo ako ne bi ostavio udovice, dobivali bi tu drugu polovicu njegovi rođaci odmah. Postavljali su se posebni tres boni viri za svaku ostavinu napose, i ovi su imali odijeliti polovicu pro anima sua od druge polovice i o tom izvijestiti komesa i kuriju (S. III. 16.). Ako li pokojnik nije bio odijeljen od braće ili drugih rođaka, ostala bi jedna polovica njegove ostavine neodijeljenoj braći (rođacima), a druga pro anima sua (S. III. 17.) Sa sinovima uspoređivali su se i unuci prije pokojnih sinova. — Ako i ne zakonskim propisom, to ipak običajnim pravom stale su, ako nije bilo sinova ni unuka, zakonsko nasljedno pravo dobivati kćeri ostaviteljeve i uopće žensko potomstvo, dalje otac, djed, pradjed, mati, baba i t. d., za ovima opet braća po ocu, a zatim i po materi i dalji rođaci. Ovako bar bilo je uređeno zakonsko nasljedno pravo u pogledu nekretnina u Podemorju (R. I. 38.) Ovo je običajno pravo godine 1428. napose uzakonjeno kao „lex veneta“ „ex statutis almae civitatis Venetiarum“, samo da se pod vidom mletačkih zakona ukloni prigovorima, da se novim zakonima prikraćuju crkva i pobožne svrhe (R. II. 22.). Ovdje je točno određeno i to, da sinovi, koji su bili odijeljeni od oca, toliko manje dobivaju, koliko su već u životu dobili od njega. Dalje su tu bila pravila, da su braća dužna davati sestrama miraz, pa ako same kćeri i unuke baštinjuju, imadu one, koje su već dobile miraz, taj miraz uračunati. Ako se braća ne bi mogla sa sestrama složiti o visini miraza, izabiru po tri do četiri rođaka iz očeve i toliko iz materine loze, i ovi ili opet komes i kurija određuju visinu miraza; pravilno se taj miraz daje samo iz dijela u pokretninama. Komes i kurija odlučuju o tom, ako se izabrani rođaci ne mogu sporazumjeti ili ako ne će da prijeporno pitanje riješe. Načelno dobivale su ženske uz muške nasljednike samo dio iz pokretnina u ime miraza; samo ako dio iz pokretnina nije bio dovoljan za congruam dotem, imao je muški nasljednik dati preko toga nešto iz svoga dijela. Dalje se odredilo, da brat ne dolazi do nasljedstva tek iza oca, djeda i pradjeda, nego da s njima konkurira, te da otac isključuje djeda, a ovaj opet pradjeda (R. II. 23.). Uz braću konkuriraju sinovi pokojnoga brata, i to dobivaju onaj dio, koji bi dobio njihov otac, da je na životu. Nema li ni ascendenata ni braće, dolaze sestre; dalje dolaze na nasljedstvo rođaci po običajnom pravu („secundum consuetudinem terrae“). Čini se dakle, da je ova consuetudo posve isključila crkvu i pobožne svrhe. Za ženskima nasljeđivalo se tako isto kao i za muškarcima (R. II. 24.).

Haereticus, s. — krivovjerac, heretik. Heretici imali su se kazniti smrću na lomači; imovina njihova pripala bi u polovici općini, a polovica onima, koji bi ih prijavili i dokazali im krivnju. Svatko im je mogao imovinu oteti i donijeti je kuriji; ipak ako je heretik imao sinova, držao se njegovom imovinom samo onaj dio, koji bi otpao na heretikovu glavu, pored onih

dijelova, koji bi otpali na sinove (S. I. 2.).

Hartus, s. pogrješno mjesto hortus — vrt.

Havere, *avere*, s. — imovina.

Hensenium, — s. vide *exenia*.

Henseramen, *ensaramineum*, s. — ključana.

Herbaria, *erbaria*, s. — prvobitno označivala bi se tom riječi žena, koja liječi biljem; no dalje označuju se tim nazivom trovateljice, koje truju biljem. U trogirskom se statutu ovaka trovateljica istovetuje s vješticom, koja se bavi čaranjem (magijom). Herbarije imale su se po trogirskom statutu spaliti, njihovu imovinu dobivala je u virilnom dijelu općina, a ostale dijelove dobivali su njezini sinovi, ako ih je imala. (S. II. 26.).

Heremita, s. — pustinjak.

Hircus, *ircus, hyrcus*, s. — jarac.

Hoedus, *hedus, edus*, s. — ovan.

Homagium, s. — vjernost, podložnost, podaništvo.

Homicidium, *omicidium*, s. — umorstvo i ubijstvo, pače i nehotično usmrćenje čovjeka. Svaki homicida kazni se smrću (glava za glavu); imovina se homicide zaplijeni tako, da polovicu dobiva općina, a polovicu rođaci ubijenoga (S. II. 13.); no ako je usmrćenje bilo nehotično, poslije se odredilo, da se imovina homicidina uopće nema zaplijeniti (R. II. 46.).

Honestas, s. — poštenje. Udova ima pravo poslije muževe smrti uživati njegovu imovinu samo dotle, dok honeste maneat i dok ne stupi u drugi brak; pače ako udova živi inhoneste, gubi svako tužbovno pravo za imovinu pomiješanu s imovinom muževom (S. II. 13. i 14.).

Hospitale, s. — sklonište za siromahe i bolesnike. Bratstvo sv. Duha osnovalo je osobito takovo sklonište i čitava općina bila je interesovana, da se to sklonište uzdrži; zato je osobiti zakon odredio, da svatko, tko pravi testamenat, ima po 10 solida ostaviti za to sklonište. Stoga su i računi bratstva sv. Duha stavljeni pod osobiti nadzor komesa i kurije (R. II. 19.)

Hyrcus, s. — vide *hircus*.

Immunditiae, *inmonditia, inmunditia*, s. — nečistoća, smeće.

Incanapare, v. — u pivnicu (podrum) uvesti ili unijeti.

Incantare, v. — proglasivati, napose i proglasivati javnu dražbu; odatle: podvrći nešto javnoj dražbi. Nastao je taj naziv odatle, što je općinski glasnik pjevajući obavljao te proglase.

Incantatio, s. — javno proglasivanje.

Incantus, s. — proglasivanje; no u trogirskom statutu ima ta riječ značenje: 1. dražba, i to ne samo zaplijenjenih ovršenikovih stvari, nego i općinskih daća; 2. općinska daća, koja se dražbom daje u zakup (R. I. 76.); 3. rok, do koga je općinska daća dana u zakup (R. I. 76.).

Incargo, s. — teret, neprilika.

Incendium, s. — palež; zločin, koji se po trogirskom statutu imao kazniti smrću na lomači i zapljenom imovine, iz koje se naplaćuje počinjena šteta, a višak se daje općini (S. II. 22.).

Indebitare, v. — zadužiti, založiti (S. III. 43.).

Infamia, s. — zao glas, sramota. Sramotnim kaznama u Trogiru pripadala je napose berlina; no

osim toga bila je infamija sama po sebi kazna; napose onaj, koga bi stigla infamija, nije mogao imati nikakav oficij, pače ni biti član Velikoga Vijeća (S. II. 28.). Infamija bila je posljedak nekih zločina, napose krivotvorenja isprava; infamijom se kaznio oficijal, koji bi počinio prijevaru (S. II. 64.).

Inquisitio, s. — istraga. U trogirskom se statutu samo općeno ističe, da comes ima u kaznenim stvarima postupati per inquisitionem (S. II. 2.), ali se ne navodi, u čem je stojala ta inkvisicija, koliko li je comes pri tom smio upotrebiti mučenje. Ipak je vrijedilo načelo, ako tužba nije pravodobno podnesena, da se nema istraživati.

Instantia, s. — 1. zahtjev, molba (R. II. 6.); 2. volja (R. II. 16.).

Instrumentum, *instromentum, carta, scriptura,* s. — isprava. U Trogiru je postao sastav (bilježničke) isprave bitnim uvjetom za valjanost nekih pravnih posala, napose o prijenosu vlasništva na nekretnine poradi toga, jer je uz tadašnje prilike teško bilo voditi dokaz bez isprave i jer je sastavljanje isprava bilo bogato vrelo dohodaka ne samo za notara, nego i za suce i eksaminatore. Tako je bilo propisano, da se i tražbina preko 20 libara može dokazati samo ispravom, koju bi sastavio notar; a ako ne bi bio odmah pri ruci notar, ima se posao obaviti pred 2 ili 3 svjedoka i odmah ići notaru, da sastavi ispravu (S. I. 47.). Tako isto, vlasništvo nad robom moglo se prenijeti samo ispravom, koju bi sastavio notar (S. III. 52.). Pače, kad su se davale ovce i koze na pašu, dužni su bili gospodar i pastir dati zabilježiti po općinskom notaru, tko komu i koliko je komada dao na pašu, i to pod prijetnjom globe od 25 libara, u roku od 30 dana poslije obavljene predaje (locatio) (R. I. 74.). Da su se nekretnine mogle odsvajati samo uz notarsku ispravu, nije napose ni istaknuto, ali se to vidi napose po propisu, da u ispravi o odsvoju nekretninâ treba da budu točno označene međe (R. I. 65.), dalje po propisu o proklamacijama odsvoja nekretnina (R. II. 6.). Sastavljati isprave, bar po kasnijem pravu, smio je samo općinski (t. j. komesov iz Mletaka određeni) notar (R. II. 32.). Notar je isprave uvrštavao u svoje kvaderne i davao ih proglasiti, a jedan primjerak davao je stranci (R. I. 40.). Proglasivao je notar ispravu u roku od mjesec dana (S. II. 103.). Ovako sastavljena isprava gubi dokaznu snagu za kreditiranu svotu i tražbina zastaruje u 30 godina (S. III. 37.). Prije toga roka nije se dokazna snaga isprave uopće mogla oboriti svjedocima (S. I. 41.) Uglavci, koje bi stranke učinile povrh onoga, što je sadržano u notarskim ispravama, pa makar bile o tim uglavcima sastavljene druge nenotarske isprave (chirographa), ne imadu vrijednosti (R. II. 73.). Za potpunu dokaznu snagu traži se, da isprava i ima karakter notarske isprave; nije smjela biti ispravljana, brisana, isprekrižana (S. I. 40. i 41.). Ako je isprava bila valjana, imao je comes sa sucima na temelju takove isprave bez svake pismene tužbe određivati eksekuciju (t. j. izdavati neku vrstu platežnoga naloga), ako ne bi dužnik u roku od 16 dana isplatio duga. Protiv takova platežnoga naloga mogao je dužnik staviti samo dva prigovora: 1. da je isprava neistinita (excepti-

onem falsitatis), 2. da je dug već isplaćen (exceptionem solutionis) (S. I. 31. i 42.). Krivotvorenje isprave kaznilo se globom od 100 libara u korist općine i infamijom; notaru koji bi sastavio neistinitu ispravu, imala se odsjeći desna ruka; onaj, koji bi se poslužio neistinitom ispravom, kaznio se globom od 50 libara i infamijom; ali prijava za neistinitost isprave bila je vrlo pogibeljna: ako prijavitelj ne bi dokazom uspio, kaznio se istom kaznom, koja je određena za krivotvoritelja (S. II. 28.).

Intelligentia, s. — sporazumak, dogovor (R. II. 78.).

Interlocutoria, s. — međutomna presuda (o sporednim pitanjima), dok traje parnica. Možda su to bile disciplinarne presude ili opomene protiv stranaka poradi nepristojna vladanja, pa su se za njih plaćale globe (S. I. 35.) Protiv sententiae interlocutoriae nema pravnoga lijeka (R I. 78.).

Interrogatorium, s. — ispitivanje, saslušavanje svjedoka (u građanskom parničnom postupku).

Intricare, (tal. intrigare) v. — smetati, smesti, spletkariti.

Introitus, s. — dohotak, napose introitus communis — općinski dohodak.

Inventarium, s. — popis (imovine). Po trogirskom su statutu imali dati sastaviti inventar napose oni, koji bi preuzeli upravu tuđe imovine. Sastavljao je takav inventar općinski notar i pohranio ga, ako se radilo o pupilarnoj imovini, u općinskoj blagajni (S. III. 11.). Inventar, koji je dao sastaviti o ostavini komisarij, predlagao se kuriji (R. II. 36.).

Ircus, s. — vide *hircus*.

Iudex, s. — sudac. Glavna dužnost suca bila je, da sam ili kao član kurije učestvuje u pravnoj zaštiti: napose da sudi i da prisustvuje sklapanju znatnijih pravnih posala. Jedan samo iudex može suditi u građanskim parnicama s vrijednošću parničnoga predmeta nižom od 10 solida; u drugim građanskim parnicama imao je suditi comes i kurija (S. I. 24.). Poslije (godine 1382.) je određeno, da samo jedan sudac smije suditi u građanskim parnicama za niže od 5 libre, comes i dva suca u građanskim parnicama za niže od 10 libara, u većim pak parnicama samo comes i suci. Sve ove osude imao je popisivati notar (R. I. 58.). Suci i konsilijariji kao Malo Vijeće imali su birati sve oficijale intrinseke (S. I. 58.), a oficijale ekstrinseke je imalo birati Veliko Vijeće.

Iuramentum, *sacramentum*, s. — zakletva, prisega. Oficijali, kad bi nastupali svoj oficij, polagali su zakletvu, tako n. pr. advokati (S. I. 50.), članovi kurije (S. I. 22.), notar (S. I. 87.). Zakletvu su polagali i svjedoci, osobito ako se njihovim navodima bez zakletve nije vjerovalo (S. II. 79.); ako se svjedok dobre volje nije hotio zakleti, imao se na to prinuditi globama (S. II. 84.). Bile su dvije glavne vrste zakletve za svjedoke: 1. i principale, da je iskaz istinit; 2. i sacramentarium, da svjedok drži, da je onaj, koji je glavnu prisegu položio, izjavio istinu (S. I. 46.). Ženske nobiles zaklinjale su se u svojoj kući, a ženske populares u crkvi sv. Marije (S. I. 45.).

Iurisdictio, s. — 1. pravorijek, osuda izrečena na nošenje globe (str. XCIV.); 2. vlast, područje oblasti, juridikcija (R. I. 81.).

Iurium cessio, s. — prijenos prava (valjada založnoga) na nekretnine (R. II. 35.).

Laborator, *pastinator, zappator,* a i *villanus, bubulcus,* s. — težak, radnik, koji se bavi obrađivanjem poljâ, kojima su vlasnici nobili i crkve. Od njih se razlikuju bravari (pastiri), te servi, ancillae, praestavi (služinčad za ličnu poslugu nobila) a i artifices (obrtnici). Stanovali su ovi laboratori ne samo u selima (villis), nego i u trogirskom burgu. Bilo je težaka, koji su radili uz nadnicu, te je već u statutu određeno, kolika ima biti ta nadnica (S. II. 73.); još točnije su te nadnice određene za pojedine vrste posala (R. II. 55.). Takovi nadničari mogli su se s gospodarom pogoditi za čitavo vrijeme žetve ili berbe, pa je za takove slučajeve već u statutu određena visina nadnice (S. III. 30.). Nadničar se mogao pogoditi i za to, da će služiti kroz čitavu godinu dana (S. III. 29.). No najčešće su trogirski nobili davali težacima da im obrađuju polja tako, da težak dobiva kao nagradu za svoj trud određen dio priroda; takovo obrađivanje uz pravo na dio priroda nazivalo se pastinatio. Godine 1396. bude određeno, da taj težakov dio ne smije biti veći od jedne trećine (R. I. 66.). Dalje, bilo je određeno, da težak ne smije sebi uzeti prije svoj dio, nego li dade gospodaru njegov (R. II. 29.). Trogirska općina sama davala je općinsko zemljište na obrađivanje težacima, a napose močvarno tlo (Blato — terras blactarum) tako, da prvih 5 godina nije težak trebao uopće ništa davati, u daljnih pet godina samo jednu četvrtinu od priroda, a poslije toga ovakovo na obrađivanje dano zemljište pripadalo bi cijelo općini (S. III. 50.). Nije li težak do polovice mjeseca ožujka počeo obrađivati općinsko zemljište, mogao je mjesto onoga, koji se prvobitno pogodio, preuzeti to obrađivanje svaki drugi (S. III. 48.). A i onda, ako bi od koga nobila uzeo težak na obrađivanje vinograd, imao ga je početi obrađivati u prvoj polovici mjeseca ožujka: u ožujku imao se vinograd obrezati, u mjesecu travnju prvi put okapati, a prije sv. Vida (15. lipnja) drugi put; inače je težak gubio svoj dio priroda, dotično nadnicu, a još je imao platiti globu (S. II. 72.). Osobiti bili su i propisi o tom, kada se može otkazati pastinatio vinograda: težak gospodaru prije božića, a gospodar težaku onda, ako vinograd nije donio dovoljno ploda te ga je gospodar naumio iskrčiti, imao je otkazati prije, nego što je težak počeo obrađivati (S. II. 75.).

Laborerium, s. — 1. poslovanje, radnja (S. I. 3.); 2. polje dano težaku na obrađivanje (R. II. 55.).

Laicus, *laycus,* s. — svjetovnjak, naprotiv klerika (svećenika).

Lampas, s. — svjetiljka.

Laudare, s. — pohvaliti, odobriti (S. II. 49.).

Laycus, s. — vide *laicus.*

Legatarius, s. — zapisovnik; onaj, kome je legat zapisan.

Legatum, s. — zapis, zavještanje. U trogirskom statutu označuje se riječju „legatum" obično imovina, koja se ostavlja bilo per universitatem, bilo per singulas res crkvi i pobožnim svrhama. Komisariji su imali paziti, da se svi legati točno isplate. Legatariji mogli su tražiti isplatu legata u roku od 10 godina; poslije toga

zastaruje zahtjev za isplatu legata (R. II. 15.).

Legumen, s. — sočivo; za nj vrijedilo je u Trogiru isto što i za žito; vide *bladum.*

Levans, s. — istok.

Levare, s. — dizati, ustajati; jedan od načina glasanja u konsiliju obavljao se ustajanjem „de sedendo ad levandum",

Lezze (tal. legge), s. — zakon.

Libellus, s. — prvobitno bila je to knjižica i uopće pismo. U trogirskom je to statutu parnično pismo, parnična pismena izjava, a sama se tužba naziva petitio. Tužbeni libel nije trebalo sastavljati, ako je predmet parnice bio niži od 3 libre (R. I. 58.); ako bi taj predmet bio preko 10 libara, mogao je tuženik svoju izjavu na tužbu (odgovor — responsionem) podnijeti u libelu (pismeno) (R. I. 19.). Na pismeni odgovor mogao je pak tužitelj dati libel oppositionis, a na ovaj je mogao tuženik dati libel conclusionis. Godine 1435. pokraćen je taj postupak toliko, što je samo tuženik na tužbeni libel mogao dati libel responsionis, a dalje nije bilo dopušteno pismeno alegiranje, nego samo usmeno (R. II. 43.). No za legatne zahtjeve i uopće za zahtjeve iz testamenta i trgovačke parnice (de mercationibus) (mjenične?) nije uopće bilo pismenoga postupka, makar se radilo i o svoti preko 100 libara, nego se vodila samo summaria ratio (R. I. 19.). Tako isto nije bilo pismenoga postupka, ako bi se utuživalo na temelju instrumenta; u tom se slučaju tužitelju izdavao odmah neki platežni nalog (S. I. 31. i 42. i R. I. 19.). Godine 1355. bude odredba o summaria ratio dokinuta tako, da za sve tužbene zahtjeve vrijede općeni propisi o dostavljanju libela (R. II. 47.). Godine 1402. bude pak ova nova odredba dokinuta a pređašnja uspostavljena, tako da se imalo o tužbama iz testamenta ili kodicila, o dotalnim tužbama i trgovačkima (de mercantijs) sumarno postupati (facere ius summarium) (R. I. 75.).

Liber, s. — knjiga. U Trogiru su postojale naročite notarske knjige, koje su se vodile o različnim stvarima; tako liber reformationum — popis zakona; liber condemnationum — popis kaznenih osuda (globa); liber rationum — popis računa; liber testamentorum — popis oporuka (S. III. 9. i R. I. 33.). Ove su se knjige pohranjivale u općinskoj blagajni, od koje je jedan ključ imao kamerarij, a jedan naročito za to birani oficijal (S. III. 51.).

Libra, s. — funta: 1. kao mjera za težinu; 2. mjera za novac, koja je imala u sjevernim talijanskim gradovima po 12 solida, a po 240 denarija.

Licentiare, v. — učiniti slobodnim, dati slobodu, otpustiti, otjerati (R. II. 16.).

Lignum, s. — stablo. U brdima oko Trogira bilo je zabranjeno sjeći drva, pod globom od 5 libara (S. II. 32); još strože (pod globom od 25 libara) bilo je zabranjeno sjeći stabla, pače i granje, na otoku Čiovu (R. I. 86.).

Lodia, s. — vide *logia.*

Logia, *lodia, loia,* s. — krovom natkriveni a inače bar na jednoj strani otvoreni prostor. U dalmatinskim gradovima bila je to naročito logia communis, gdje se sudilo. U Trogiru je ta loža bila na lijevoj strani palače uz trg.

Tu se sudilo, tu su se čitale proklamacije (stride); tu su se pridržavali nobili mjesto u karceru, ako ne bi isplatili eksekvirane svote (R. I. 55.). Ženske nijesu imale pristup ni u ložu ni u palaču (S. I. 45.) Trogirska općinska loža popravljena je godine 1700. (str. 28.).

Loia, s. — vide *logia.*

Ludere, v. — igrati se; za novac se igrati bilo je slobodno samo na trgu (S. II. 29.).

Machinatio, s. — zasjeda.

Macinare, v. — mljeti, drobiti.

Macinatura, s. — pristojba, koja se plaća mlinaru za samliveno žito.

Magazenum, s. — skladište.

Magia, s. — čaranje, vračanje, vide *herbaria.*

Magister scholarum, s. — učitelj, koji je naučavao latinski i talijanski jezik; pripadao je među oficijale ekstrinseke (R. II. Priv.).

Malignare, v. — pokvariti.

Manaria, *manarra, manara,* s. — srp.

Maleficium, s. — zločin, vide *delictum.*

Mandra, *mandria,* s. — stado, krdo.

Mansio, s. — boravljenje, noćište.

Marchio, s. — glavar marke, glavar pograničnoga okružja.

Marinarius, *navigator,* s. — mornar. Mornar je u glavnom imao pravni položaj jednak kao i laborator; dobivao je za svoj rad (veslanje) nadnicu (S. III. 32.). Ipak se čini, da su i mornari učestvovali u koristi pri trgovanju onda, ako je onaj, koji ih je unajmio, išao putovati i dalje preko ugovora; osim toga bilo je određeno, ako nije upravo bila nužda, da se mornari ne upotrebljavaju za druge poslove osim mornarskih, a osobito ne za natovarivanje i istovarivanje lađe (S. II. 106.).

Marturizare, *martirizare, torquere, tormentare, tromentare,* s. — mučiti. U Trogiru smjeli su se stavljati na muke samo okrivljenici s većih zločina, ako ne bi htjeli dobre volje priznati zločin, — napose okrivljeni s umorstva, krađe, razbojstva, tjelesne ozlede, od koje je krv potekla, i silovanja (a sigurno i magije). Premda je kriminalna judikatura inače pripadala samomu komesu, to su ipak samom činu mučenja prisustvovala još i dva suca (S. II. 108.)

Massarius, s. — posebni oficijal u Trogiru, koga je kao i druge oficijale intrinseke birala kurija, i to po dva na godinu (S. I. 59.). Masariji su vodili nadzor na naturalne prihode općine, napose žito, sočivo i sol; imali su nadzor na opskrbu pučanstva. Vodili su knjige o svim prihodima i izdacima, koji bi prošli kroz njihove ruke; takove knjige vodio je i comes po svom notaru, pa se pazilo, da se obje te knjige slažu (S. I. 71.). Na skladištima žita i soli bile su po dvije ključane; ključeve od jedne imali su masariji, a od druge imao je comes, pa se samo sporazumno moglo u ta skladišta nešto istovariti ili opet izvaditi (S. I. 85.). Masariji su pazili, da se nikomu ne izda ni žita ni soli preko neke mjere. Plaće su dobivali po 25 libara na godinu (S. I. 90.). Ako bi počinili prevaru u službi, imali su naknaditi svu štetu, platiti u ime globe 40 libara i postajali su infamni (S. II. 64.). Oficij masarija bio je inkompatibilan s oficijem kamerarija (R. I. 29.).

Mazza, s. — batina.

Medela, s. — lijek.

Medicus, s. — liječnik. On je bio jedan od oficijala ekstrinseka. Liječniku bilo pod globom od 25 libara zabranjeno postupati sporazumno s apotekarom (S. I. 87.).

Melangolus, s. — narandža.

Mensura, s. — mjera, naročito za tekućine, ali i mjera za dužinu i težinu. U starije doba imao je Trogir svoje osobite mjere, pa je comes svaki mjesec ispitivao, da li se mjere u privatnom posjedu slažu s mjerama pohranjenima u općini (S. I. 20.). Godine 1437. uvedene su i u Trogir one mjere, koje su vrijedile u Mlecima; uzorci tih mletačkih mjera bili su pohranjeni u općinskoj kancelariji, a po njima su se pravile mjere za privatnu porabu.

Mensurator, s. — mjernik. Oficij mensuratora osnovan je u Trogiru tek godine 1429. Komes i kurija birali su na godinu dana po četiri mensuratora iz redova nobila. Nagradu za trud određivali su mjerniku za svaki slučaj komes i kurija. K odsvoju nekretnina imali su se uvijek prizvati svi susjedi, i pred ovim bi susjedima mensurator mjerio zemljište, koje se odsvaja, i točno mu označio međe. Oficij mensuratora bio je naročito inkompatibilan s oficijem judeksa (R. II. 25. i 26.).

Mercantia, *mercatio,* s. — trgovanje. U trgovačkim parnicama nije trebalo podnositi libele, nego se postupalo sumarno (R. I. 19., 47. i 75.).

Messer, *misser,* s. — gospodin.

Miles regius, *miles,* s. — vojnik, koji je pripadao kraljevu banderiju; uopće, koliko se čini, bila je to titulatura za odlične svjetovnjake iz hrvatskih i ugarskih zemalja; takove su titulature naročito imali trogirski komesi iz ovih krajeva (n. pr. iz Zadra).

Miles comitis, *commilito,* s. — vojnik komesov, valjada oružani redar, kojega je plaćao comes, te se nazivao i comestabilis (R. II. 14.); napose imao je on provoditi ovrhe do 20 libara (R. II. 9.); poslije su se nazivali redari, koji su imali provoditi takove ovrhe, cavalieri (R. II. 54.); vide *famulus.*

Mina, s. — lagum.

Minutus, adj. — malen, sitan; vendere ad minutum — prodavati na malo.

Modernus, adj. — nov.

Modius, s. — mjera za tekućine i žito.

Molendinum, s. — mlin. Kako se u Trogiru vodio strog nadzor nad prirodom žita, nema sumnje, da su i mlinovi bili podvrgnuti nekomu nadzoru, te je bilo posebnih officiales molendinorum, koji su imali račun polagati pred četiri naročito za to birana nobila, pred komesom i defensorima (S. I. 70.) U čem je bila služba tih oficijala, u čem li njihov nadzor, ne razabire se po statutu.

Molinarius, s. — mlinar. Mlinar je, kao da je oficijal, polagao prisegu, naročito da će mljeti uz nagradu, koju određuje općina (R. II. 41.).

Moneta, s. — novac.

Monetarius, s. — onaj, koji krivotvori novac, vide *falsare.*

Monialis, s. — kaluđerica. U Trogiru polazile su u kaluđerice kćeri i sestre nobila i za to, da se oskrbe, jer nijesu imale miraza za udaju primjerenu svome stališu. Poradi toga bilo je zabranjeno u te sa-

mostane primati kaluđerice od druguda (R. II. 72.).

Monstra, *mostra,* s. — nacrt (od nekretnina). Parnici o nekretninama imao se na zahtjev suda priložiti nacrt (S. I. 34. i R. I. 31.).

Montanea, s. — gorje, brdine.

Montare, v. — podignuti, povisiti (cijenu).

Montius, s. — brdo.

Montonus, *monthonus,* s — ovan.

Mutuare, v. — uzajmiti.

Mutuum, s. — zajam. Ličnoga kredita moglo bi se gotovo reći da trogirski statut i nije poznavao: tko bi uzajmio novaca, po sebi se razumjevalo da je to učinio primivši od dužnika zalog (arg. R. I. 43. i 64.). Poradi toga držalo se i to, da uzajmljena svota ne prelazi vrijednosti zaloga; ako li ju je prelazila, imao je to vjerovnik naročito dokazati (S. III. 39.). Ako li se uzajmilo bez zaloga, trebao je osobiti instrumentum (S. II. 97.). U tom pravcu veli se: mutuare super res — uzajmiti na stvari (primljene u zalog.)

Nauclerius, *nocchierius,* s. — upravljač, kapetan broda, a patronus je vlasnik broda. Nauclerius imao je kao i patronus neku kaznenu vlast nad ljudima na brodu, navlastito da ih kazni zbog krađe i manjih delikata, ako se nije radilo o stvari samoga nauklerija. Ako li se radilo o stvari samoga nauklerija, imala su tu vlast dva brodarija. Sudilo se na naknadu štete i globu do dva solida (S. II. 107.).

Naulum. s. — pristojba, vozarina za vožnju na brodu.

Navigandi pacta, s. — ugovor o porabi broda, a sklapa ga gospodar broda s onim, koji hoće da se brodom posluži.

Navigator, s. — vide *marinarius.*

Nobilis, s. i adj. — plemić, plemeniti. Plemenitima držale su se one trogirske porodice, kojima su muškarci već po porodu bili članovi Velikoga Vijeća (S. I. 53.). Kako su ove porodice došle do toga, te su im muški članovi već porodom postajali članovima Velikoga Vijeća, vide naprijed str. IX. i d. Kad se godine 1420. Trogir konačno podvrgnuo mletačkomu gospodstvu, nije se više reklo, kao u starijim privilegijima ugarsko-hrvatskih kraljeva, da puk ima birati komesa i biskupa, nego se u privilegiju, kojim se prima podvrgnuće Trogira mletačkoj vlasti, reklo samo to, da je općina trogirska tražila, da i dalje ostane u vlasti nobila; mletačka vlada nije doduše na tu molbu izravno odgovorila, ali je ona, koliko nije tu vlast sama sebi prisvojila, doista je ostavila nobilima (R. II. Priv.) i upotrebljavala ih za podjarmljivanje pučana. Premda je stajalo pravilo, da se u trogirsko Veliko Vijeće mogu primiti i novi članovi, kojima nijesu pređi bili članovi toga vijeća (S. I. 53.), to se takovo primanje gotovo i nije događalo. Zato se dogodilo, te se godine 1700. uza sve to, da su mogla i djeca u Vijeće, sabralo tek 17 nobila u Velikom Vijeću (str. 278.). — Da se stvori karakteristika plemstva i stvori razlika između nobila i pučana, učili su muški članovi plemstva latinski, pa su među sobom i s doseljenim Talijanima doista i govorilii latinski, dotično poslije talijanski. Zato je mletačka vlada lako postigla to, te je Veliko Vijeće godine 1426. odlučilo, da se u njem smije govoriti samo latinski ili

talijanski i da se ima globiti svatko, tko bi govorio materinskim svojim jezikom (R. II. 10. i R. II. 81.). U tom pravcu bilo je određeno i to, da nobili moraju znati čitati i pisati (dakako latinski i talijanski), jer inače ne mogu ni u Veliko Vijeće, a niti mogu postati oficijali (R. II. 84.). — Dalje se tražilo, da nobile potječe iz zakonita braka; nije mogao biti nobile ni onaj, koji je pozakonjen kasnijim brakom njegovih roditelja (R. II. 85.). Konačno, bilo je određeno, da se nobile smije ženiti samo plemkinjom ili ženom odlična roda; djeca zloglasne žene (infame) ili najnižega podrijetla (di bassissima conditione) ne mogu biti ni nobili ni članovi Velikoga Vijeća (R. II. 86.).

Nomen, s. — tražbina (S. I. 26.).

Nota, s. — 1. bilješka, napose notareva; za nju vrijedi u glavnom isto, što i za instrumentum, samo što je ona kraća; no često se tim nazivom označuju i zvanične bilješke (za općinu), n. pr. statuti, zapisnici o sjednicama vijeća (libri consiliorum), računi, pa se naročito odredilo, da se bez dopuštenja komesa i sudaca ne smiju ove note prepisivati (S. II. 104.) i da se imadu pohranjivati u posebnom sanduku, kojega jedan ključ imadu komesariji, a jedan poseban oficijal, izabran za čuvanje toga ključa (S. III. 51.); 2. znanje, zapamćenje (R. II. 71.).

Notarius, *cancellarius, scriba, tabellio,* s. — bilježnik. U starije doba čini se da je u Trogiru bilo više bilježnika, naročito da je episkop imao svoga notara. No godine 1430. bude određeno, da samo notarius communis sastavlja isprave, te da isprave, sastavljene od koga drugoga notara, a ne od ovoga općinskoga, ne imadu snage (R. II. 32.). Općinski taj notar pripadao je među oficijale ekstrinseke i po statutu biralo ga je Veliko Vijeće (S. I. 58.). No već se godine 1330. odredi, da toga notara ima comes sa sobom dovesti iz Mletaka i da njegova služba traje dotle, dok i komesarova. Ovaj notar stanovao je u komesa i pripadao u njegovu „familiju", a imao je plaću 400 libara na godinu, pa je zato za općinu sastavljao i pisao sve, što je trebalo, a za sastavljanje isprava privatnih lica dobivao je osobitu nagradu (S. I. 87.). Godine 1489. točno se odredilo, koliko ima notar dobivati za sastav pojedinih vrsta isprava od privatnih lica (R. II. 71.). Testamente je notar imao proglasiti odmah po smrti testatorovoj (R. II. 15.), a druge instrumente u roku od mjesec dana (S. II. 103.); poslije je taj rok produžen na dva mjeseca (R. I. 40.). Sve isprave, sve zapisnike, sve zakone i t. d. pisao bi takov notar, koji je dolazio iz Mletaka, dakako latinskim dotično talijanskim jezikom, kojega narod nije razumio; poradi toga je i krivotvorenje bilo vrlo lako, to s tim lakše, što je svaki notar poslije svoga službenoga vremena (od 2 godine) odlazio u Mletke, a ipak protiv instrumenta dokaz sa svjedocima nije vrijedio. Zato bude određeno u statutu, da se notaru, koji bi krivotvorio instrumenat, imade odsjeći ruka (S. II. 28.); no izricati imao bi tu osudu comes, koji notara sa sobom dovodi. Odredilo se i to, da se notar ne smije udaljiti iz Trogira bez dopuštenja komesa i kurije (S. II. 88.).

Nuncupare, s. — nazivati, zvati (R. II. 73.).

Nuntius, s. — glasnik = 1. ambasciator, vide *ambasciator;* 2. praeco, rivarius, vide *rivarius*.

Oblatio, s. — prinos, u trogirskom statutu oblatio znači napose „žrtva". Kad su nobili dokinuli pojedina bratstva pučana, preuzeli su na teret općine dužnost prinositi neke žrtve, n. pr. svijeće, ulje i t. d. mjesto tih bratstava (R. I. 52.).

Obligare, v. — obavezati. Time, što bi netko preuzeo na se neku obavezu, stupio bi spram onoga, komu se obavezao, s cijelom svojom imovinom u neki podložni položaj. Stoga je tužitelj mogao i prije dovršenoga postupka tražiti, da mu se za neispunjenu još obavezu dade tenuta tuženikove imovine, naročito onda, ako bi se tuženik oglušio pozivu pred sud (vide *contumacia* i *executio)*. Zato obligare, navlastito u starijim propisima, ne znači samo obavezati, nego i založiti, osobito založiti cijelu imovinu (S. III. 19. i 23.).

Officialis, *offitialis*, s. — činovnik. U Trogiru bilo je vanredno mnogo oficijala, tako te je svaki nobile imao u isto vrijeme po više oficija. Dvije su glavne vrste tih činovnika: officiales extrinseci ili forenses i officiales intrinseci ili cives. Prve je tobože birao consilium maius (koji dakako strance nije ni poznavao), i to per ballotas et bussolas, one druge pak comes i kurija; prvi su dobivali stalnu (dosta veliku) plaću, a osim toga i pristojbe u pojedinim slučajevima; od onih drugih dobivali su samo neki plaću, neznatnu, a neki opet pristojbe i nagrade za trud. Među ekstrinseke pripadali su: medicus, notarius (cancellarius), apothecarius (aromatarius, speciarius), magister scholarum, barbitonsor, socius comitis, turcimanus, famuli comitis i t. d., pa i sam comes. Među intrinseke pripadali su: iudices, (4, poslije 3), consiliarij (4), examinatores (6, poslije 8), estimatores (6), advocati (6), advocati iurium communis (3), deffensores (2), rector, sindici, camerarij (2), massarij (2), venditor salis, venditor bladi, officiales super blava conducenda (2), officiales super observandis statutis (2), quatuor nobiles, qui debent examinare rationem officij camerae et molendinorum, capitanei custodum noctis, capitaneus super pudarios, officiales super vijs campi (2), officiales super executione testamentorum (2), mensuratores (4), operarij, thesaurarij, procuratores, clavigeri (claverij), salinarius, zatim onaj oficijal, koji je imao paziti, da svi konsilijariji dolaze u Veliko Vijeće (R. II. 65.) i t. d. Osim tih viših oficijala, koji su imali znati latinski, dotično talijanski, bilo je mnogo nižih, a ovi su mogli biti i pučani: rivarius (praeco, praestaldus, nuncius), milites comitis (comestabiles, commilitones, cavalieri, famuli), custodes noctis, pudarij, mundatores viarum i t. d. Dalje, bilo je tu, pored neprestanoga trvenja sa susjedima, uvijek po više ambasciatora; i ambasciatori morali su biti nobili. S prvine je bilo određeno, da sva officia intrinseca traju po

šest mjeseci, samo officiji eksaminatora i masarija po godinu dana (S. I. 59.); poslije se odredilo, da sve te službe traju godinu dana (R. I. dod. e.). Prema privilegiju od god. 1420. oficij judeksa traje samo tri mjeseca (R. II. Priv.); za pojedine oficija određene su osobite periode oficija. Svatko, tko bi bio izabran za koju službu, morao ju je primiti; ako je ne bi hotio primiti, plaćao bi globe 25 libara, a ipak je morao nastupiti povjerenu mu službu (S. I. 60.). Svaki nobile bio je sposoban već po porodu za svaku službu; poslije se tražilo, da znade čitati i pisati (R. II. 84,); drugih kvalifikacija nije trebalo. Prevaru u svom oficiju nije smio oficijal počiniti; počini li je ipak, plaćao je globu od 40 solida i postajao je infaman (S. II. 64.). Darove (mito) do pet solida smjeli su primati iudices, consiliarij, advocati a i drugi oficijali; no ako bi primili više, gubili su službu i postajali infamni (S. II. 67.). Ako li je koji oficijal bio odsutan, postavljali su komes i kurija na njegovo mjesto drugoga (R. II. 13.). Isti nobile mogao je imati i po više oficija (R. II. 38.); samo neka bila su uzajamno inkompatibilna. Osim toga nije isti nobile mogao imati isti oficij kroz dvije periode redom.

Mnogi od tih oficijala teško su svojim pristojbama teretili narod, tako notari, eksaminatori, estimatori, mensuratori i t. d., pa je ovaj teret izazivao i borbu između pučana i plemstva (R. II. 33.).

Offuscare, v. — potamniti, smesti.

Ograda, s. — ograda, plot, ali i zemljište ograđeno, pače i čitav skup zemljišta u nekoj ogradi, koja je naročito štitila zemlju od bujice.

Oleum, s. — ulje. Čini se, da je za ulje postojala u Trogiru neka vrsta monopola (R. I. dod. d.), naročito se plaćala neka daća od tiskanja maslinâ (R. I. 10.).

Operaria, s. — crkvena imovina, napose ona, koja dolazi iz uprave crkvenih dobara.

Operarius, *procūrator* (ecclesiae), s. — staratelj, skrbnik (svjetovni) crkve, koji upravlja crkvenom imovinom. Takova operarija imala je napose crkva sv. Lovrijenca. Comes i Tajno Vijeće birali su i predlagali četvoricu za operarija, a episkop i kaptol odabirali bi po jednoga između predložene četvorice (S. I. 71.). Operarius davao je u zakup crkvene dohotke (R. II. 3.); mogao je prodavati stvari, koje su pripadale crkvenoj imovini, ali samo uz gotov novac; mogao je utjerivati dugove (R. II. 70.). O svojoj upravi polagao je račun (R. I. 58.), i to do polovice mjeseca ožujka (R. II. 77.), svome nasljedniku. Izabrani i predloženi operarij nije smio otkloniti izbora (R. II. 82.).

Oppositio, s. — izjava tužiteljeva na tuženikov odgovor, (po terminologiji današnjega postupnika:) protuodgovor (R. II. 43.).

Orator, s. — zastupnik, zagovornik pred stranim oblastima, u tom pravcu isto što i ambasciator (R. II. 76.), napose zagovornik trogirske općine u Mlecima (R. II. 49. b. i 76.).

Ordene (tal. ordine), s. — red, propis.

Oretenus, adv. — usmeno (R. II. Priv.).

Orlum, (tal. orlo) — rub.

Pacatus, adj. — umiren, namiren, naplaćen (S. III. 47.).

Pactum, s. — ugovor, n. pr. p. navigandi; ako je o ugovoru sastavljen instrumenat, vrijedi samo ono, što je uvršteno u taj instrumenat, pacta sklopljena preko toga instrumenta ne imadu vrijednosti. Pacta se napose nazivlju ugovor, koji su Trogirani godine 1322. sklopili s Mlečanima i kojim su se podvrgli mletačkoj vlasti (str. XCV. i d.); dalje se sa pacta označuju uopće meďunarodni ugovori i ugovori meďu samostalnim općinama (str. LVIII.).

Palacium, *palatium,* s. — palača, u kojoj je bio stan komesa i njegove „familije". Tu je bila i camera communis i cancellaria communis, tu su se držala consilia, pače bio je tu i carcer.

Palameta, *palamita,* s. — vrsta ribe.

Paleum (tal. palco), s. — podnica.

Palla, *pala,* s. — lopata.

Pallottta, *pallutta,* s. — vide *ballotta.*

Panicocula, *panicocola, panificula,* s. — hljebarica. Hljebarice su smjele kupovati samo općinsko žito („de grano communis") i bilo je propisano, da cijena hljeba bude u razmjerju s cijenom općinskoga žita. Hljebarice, koje bi se ogriješile o te propise, imale su se globiti (S. II. 43.).

Pannus, *panus,* s. — 1. zapreka (R. I. 9.); 2. sukno (R. II. 28.).

Pantanum, (tal. pantano), s. — močvara, blato.

Paratinea, s. — prostor meďu zidovima, ogradama, plasa.

Parens, s. — roďak (R. II. 49.).

Parlametum, s. — 1. skupština cijeloga naroda, koja je u ranije doba imala zakonodavnu i vrhovnu sudsku vlast (S. I. 19. i II. 110.); 2. stanak, t. j. sastanak jednakoga broja ljudi iz dviju susjednih mjesta, pred kojima se rješavaju prijepori meďu pripadnicima tih različnih mjesta (R. I. 18.); 3. govor, što ga stranka ili njen zastupnik drže (ili daju u zapisnik) u parnici pred sudom (S. I. 65.).

Pars, s. — dio; no u trogirskom statutu napose: prijedlog (stavljen u vijeću); *pars capta* — prihvaćeni prijedlog, zaključak, odluka, zakon.

Particularitas, s. — osobitost (R. II. 76.).

Partitor, s. — onaj, koji provodi diobu; pobliže vide *divisio.*

Partitum, s. — stranka, stvaranje stranaka, u trogirskom statutu napose glasanje (S. I. 53.).

Parvulus, (venetianus), s. i adj. — 1. vrsta sitna novca (R. II. 53.); 2. maljušan (S. III. 10.).

Parzogna, *parçogna, parzonga, partitio,* s. — dio (u prirodi od neke stvari, napose od zemljišta) (S. III. 34.).

Pastinare, v. — obraďivati, napose kad laborator obraďuje zemljište patronovo uz pravo na neki dio priroda.

Pastinatio, s. — obraďivanje, vide *laborator.*

Pastinator, s. — obraďivač (zemljišta), vide *laborator.*

Pastor, s. — pastir, vide *bravarius.*

Patarenus, s. — bogumil, crkvena sekta. U Trogiru su se patareni imali, budući heretici, spaljivati (S. I. 2.).

Pater, s. — otac. U Trogiru bila je očinska vlast dosta znatna: otac smio je (pače i odijeljene već od njega) sinove šibati (S. III. 59.). Djeca nijesu se smjela ženiti ni

udavati bez dopuštenja očeva, a ako oca nije bilo, bez dopuštenja materina; ako li su se oženila dotično udala bez toga dopuštenja, gube pravo na nasljedstvo, dotično na miraz (S. III. 21.). U drugu ruku mogao se sin i prije očeve smrti odijeliti od njega (S. III. 18.), ali otac mu nije morao dati njegov dio; tek poslije smrti očeve sunasljeđuje takav sin u čitav svoj dio, no mora sve, što je od oca primio, konferirati. Nigdje se ne veli, da bi otac bio ovlašten istjerati sina iz kuće, kako je to u statutima dubrovačkom i kotorskom; naprotiv se čini, da otac ima uza sinove pravo samo na onoliki dio vlastite imovine, koliko bi uza nj pripao svakomu od sinova; samo onim dijelom može on oporučno raspolagati p r o a n i m a (S. III. 5.). Zakonodavac držao je pače nužnim, da odredi, da sin ne može raspolagati očevinom; samo ako je od oca odijeljen, može raspolagati svojom imovinom (S. III. 18.). Otac smije jednomu sinu oporučno ostaviti samo jednu desetinu svoje imovine povrh onoga dijela, koji bi mu pripadao po bezoporučnom nasljednom pravu (S. III. 8.). Ipak ako bi sin položio ruku na oca ili mater ili ako bi oskvrnuo bračnu vezu očevu, gubi nasljedno pravo za ocem i materom, ako mu ovi poslije ne bi oprostili (S. II. 15.), a gube nasljedno pravo i ona djeca, koja su se protiv volje oca dotično matere oženila (udala) (S. III. 21.). U raspoložbama među živima nije otac ograničen; ipak je smio Trogiranin darivati samo uz dopuštenje komesa i kurije (R. II. 31.); napose je bilo određeno, da mati djece, koja nijesu navršila 18. godinu, ne može očinskim dobrom te djece raspolagati niti uz pristajanje tutora, a niti tutor uz pristajanje materino bez posebna dopuštenja kurije (S. III. 10.).

Patronatus, s. — patronat, t. j. skup prava i dužnosti, koje pripadaju nekom licu (trogirskoj općini) bez obzira na njegov hijerarhijski položaj spram neke crkve.

Patronus, s. — gospodar, navlastito vlasnik zemljišta spram laboratora, vlasnik stada spram bravara, vlasnik broda spram nauklerija i brodarija.

Pedagium, s. — daća.

Peliparius, *pelliparius*, *piliparius*, *pilliparius*, s. — krznar, ali i kožar i strojar.

Pensa, s. — uteg (S. II. 33.).

Pensare, v. — promisliti; *homicidium pensatum* — promišljeno umorstvo (R. II. 46.).

Pensio, s. — (godišnji) prihod; u trogirskom statutu napose: najamnina (godišnja); a c c i p e r e d o m u m a d p e n s i o n e m — primiti kuću u najam (pored rimsko-pravnoga tehničkoga naziva: c o n d u c e r e, ali davati u najam: a f f i c t a r e i l o c a r e). Kuća (stan) davala se u najam na godinu dana, a prije minuća toga roka nije se mogao tražiti povratak.

Pepo, *pipo*, s. — dinja.

Pergamentum, *pergema*, s. — hartija od kože, na kojoj su se pisale važnije isprave.

Permutatio, s. — zamjena, kao pravni posao, koji vodi do prijenosa vlasništva, ako pridođe kod nekretnina d e l i b e r a t i o (R. II. 35.).

Perpendiculum, s. — vječnost (str. LXX.).

Petitio, s. — tužba (građanskopravna), zahtjev, vide *citatio i libellus*.

Pignus, *cautio, plezaria, tenuta*, s. — zalog, i to i ugovorni i sudski, bilo na pokretnine bilo i na nekretnine; sudski na nekretnine naziva se obično tenuta. Po starijem pravu imao je založni vjerovnik pobirati i plodove od založene stvari (S. III. 41.); tek god 1496. oduzeto je vjerovniku pravo, da pobire plodove od založene stvari (R. II. 79.). Bilo je naročito određeno, da se pobrani plodovi kod sudske zapljene ne uračunavaju ni u glavnicu ni u troškove; dužnik je pače imao vjerovniku naknaditi troškove za obrađivanje zaplijenjene nekretnine (S. I. 26.). Na zahtjev vjerovnika određuje kurija dužniku rok od osam dana, da iskupi zalog; ne iskupi li ga u tom roku, određuje se nov rok od osam dana; za tim se rokom zalog javnom dražbom prodaje te vjerovnik naplaćuje, a ostatak kupovnine daje se dužniku (S. III. 40.). Dražba se unaprijed proglasuje, čim je dopuštena, i to osam dana prije samoga čina dražbe. Prodani već i uručeni zalog, ako je pokretnina, može založni dužnik još uvijek u roku od osam dana poslije dražbe otkupiti, ako kupcu povrati kupovninu; pače ako bi stranac na javnoj dražbi kupio kakovu založenu pokretninu, imao je dati jamčevinu, da će je vratiti, ako je dužnik otkupi (R. I. 87.). Bilo je određeno i to, da se o svakom zalogu ima sastaviti notarska isprava, u kojoj da se označi predmet i kad se ima prodati; a kad je prodan, ima se označiti još i to, uz koju je cijenu prodan (tako je stvoren zametak hipotekarnomu pravu) (R. I. 37.). — Kao osobita vrsta zaloga može se uzeti tenuta; to je posjed, držanje, dužnikovih stvari, koje bi predao općinski rivarij vjerovniku, da ih prema svomu tužbovnom zahtjevu pridrži ili da iz njih naplati sebi svoju tražbinu (S. I. 26. i 30.). Bila je određena i osobita globa protiv onih, koji bi se takovom zgodom oprli rivariju, a i protiv onih, koji bi opet zaposjeli stvari, koje je rivarij dao vjerovniku (S. II. 83.). A i sam dužnik mogao je pozvati vjerovnika, da uđe u posjed njegovih stvari i prije izrečene osude; no vjerovnik se protiv svoje volje nije mogao prinuditi, da primi takovu tenutu (R. I. 20.). Poslije se ta tenuta uopće uklonila, te se odredilo, da osuđeni dužnik ili plati ili dade zalog (pignus) ili da bude uhićen i pridržan u zatvoru, dok ne isplati duga (R. II. 54.). — Osobita vrsta zaloga bio je zalog za vino popito u krčmara; u tu svrhu založene stvari gubio je založni dužnik, ako ih ne bi otkupio u roku od 15 dana, iza kako ga je na to krčmar (kao založni vjerovnik) po rivariju javno pozvao (S. III. 42.). — U Trogiru ne samo nije bilo zabranjeno zalagati još nepobrano žito i grožđe, nego je bilo povrh toga određeno, ako vrijednost pobranih plodova ne bi bila tolika, koliko se mislilo, ima dužnik ostatak duga nadoplatiti (S. III. 43.). — Posebnu jamčevinu (kao pignus) polagao je onaj, koji je apelirao; vide pobliže kod *appellatio* (R. II. 56.). — Budući da su nastajale svađe sa susjednim Slavenima, to je bilo naročito zabranjeno davati zajmove i primati zaloge od njih (nepripadnika dalmatinskih gradova), pa se unaprijed izreklo, da se poradi takih zajmova i zaloga ne će izašiljati ambasciatori (R. I. 43.).

Piliparius, *pilliparius*, s. — vide *peliparius*.

Pipo, s. — vide *pepo.*

Pirata, s. — gusar, pomorski razbojnik.

Piscator, s. — ribar. U Trogiru je bila određena osobita daća od riba, koje su se prodavale, i to: domaći su općini davali $1/6$ utrška a stranci $1/8$; i domaći, kad su izvozili ribe, davali su jednu šestinu izveženih riba. Sami ribari nijesu smjeli riba ni sušiti ni spremati, nego su morali sve svježe prodati istoga dana, kojega bi ih na trg izvezli (R. I. 11.). Ribe su se prodavale uz unaprijed određene cijene i na određenu mjestu (S. II. 42.); ribari su pri prodaji imali stajati i biti gologlavi (R. I. 11. i R. II. 33.).

Placitare, v. — parničiti se, voditi parnicu.

Placitum, s. — parnica.

Platea, s. — trg; napose trg između općinske (komesove) palače, lože i crkve sv. Lovrijenca. Na tom su se trgu činile proklamacije, ovdje se smjelo igrati na kocke i t. d.

Plezaria, s. — jamčevina, koju polaže okrivljenik, da bude pušten iz istražnoga zatvora (S. II. 3.), ali i onaj, koji prijavljuje, dok se istinitost prijave ne dokaže bar jednim svjedokom (S. II. 4.).

Polliza, s. — cedulja.

Ponens, s. — zapad.

Popularis, s. — pučanin. Dva su bila glavna razreda naroda u Trogiru: nobili i populari; nobili su imali vlast (b a i l i a m), populari bili su predmet te bajlije. Populara bilo je više vrsta: l a b o r a t o r e s, m a r i n a r i j, b r a v a r i j, p i s c a t o r e s, a r t i f i c e s i p r a e s t a v i. Položaj populara bio je s tim teži, što su comes i njegovi pomoćnici (nobili) imali u rukama ne samo čitavo suđenje, nego i čitavo gospodarstvo na trogirskom teritoriju; da je u tom pravcu djelovanje vlade moglo biti vrlo dalekosežno, vidi se već odatle, što je vlada imala posve u svojim rukama sve žito, sočivo i sol, pa što je s visokim daćama učinila druga živežna sredstva (n. pr. meso, ribe, ulje, vino) teško pristupna siromašnijim slojevima. Pučani su teško snosili ove teške stege (vide naprijed str. XI.). — Drugom mjerom mjeri se nepravda nanesena pučaninu, nego li plemiću, i opet ako je nepravdu počinio pučanin, nego ako ju je počinio plemić (str. LXXXVII.; S. II. 21.).

Possessio, s. — posjed, držanje. U trogirskom se statutu ne označuje tom riječu sam snošaj između subjekta i objekta posjeda, nego sam objekat posjeda, dotično vlasništva. Posjed kao posebni snošaj između pravnoga subjekta i objekta u Trogiru nije bio poznat.

Posthumus, *postumus,* s. — dijete rođeno poslije smrti očeve; u Trogiru uopće: testatorovo dijete rođeno poslije sastava testamenta. Testamenat, sastavljen bez obzira na ovu djecu, gubi valjanost, ako djeca žive još u vrijeme smrti testatorove (R. II. 69.).

Potestas, s. — glavar (trogirske) općine; napose su se nazivali potestatima oni glavari, koje je birao sam narod na parlamentima, da zamjenjuju komesa, kojega je za glavara postavljao sam (ugarsko-hrvatski) kralj, a koji kao hrvatski velmoža nije mogao dospjeti, da vrši funkcije gradskoga komesa. Za potestate birali su se i domaći ljudi; no jer ovi nijesu bili dovoljno obrazovani, to je pod crkenim utjecajem već rano ušao običaj, te su se birali školovani potestati iz Italije. Potestati su se, ako je bilo moguće, otimali vlasti komesa, te

ih često vidimo kao samostalne glavare grada u borbi sa susjednim velmožama (naročito sa Šubićima), koji hoće da budu nasljedni komesi grada. Ovi potestati, naročito ako su iz Mletaka, prisvojili su s vremenom sebi i naslov „comes", samo da pokažu, da nijesu u podređenom položaju spram hrvatskih velmoža.

Praeco, s. — glasnik općinski, vide *rivarius*.

Praeconius, *praeconicus,* adj. — prekonov, glasnikov.

Praeconizare, s. — svečano (javno) proglasivati (S. III. 44.) — vide *proclamare*.

Praesens, s. — poklon, dar (S. I. 87.); *praesens*, adj. — prisutan.

Praesentare, v. — 1. darovati, pokloniti (S. II. 47.); 2. pristupiti, prijaviti (svoj zahtjev) (R. II. 6.); 3. predvesti, dovesti (novoga konsilijarija u vijeće) (S. I. 53.).

Praesentatio, s. — 1. prijava n. pr. prigovora za otkup odsvojenih nekretnina (R. II. 6.); 2. ponuda n. pr. zaloga (R. II. 71.).

Praestaldus, *pristaldus,* s. — pristav, pomoćnik: napose je općinski praestaldus pomoćnik za redarsku službu. Da li je taj pristav identičan sa komestabilom (*miles comitis* i t. d.), ne može se odrediti po trogirskom statutu. U statutu je samo propis, kolika nagrada zapada pristava, ako ide potraživati ukradenu robu izvan Trogira (S. I. 72.). Možda se tako označuje neka vrsta ambasciatora niže vrste.

Praestare, v. — pored običajnoga značenja u trogirskom statutu još napose: uzajmiti (S. III. 40.).

Praestava, s. — sluškinja, vide *praestavus*.

Praestavus, s. — pristav, pomoćnik, sluga, nadničar, koji svoju radnu snagu iznajmljuje za obavljanje različnih posala (S. II. 19., III. 28.).

Praescriptio, s. — zastara, a i dosjelost. Rok zastare za tražbinu, makar se ova osniva na instrumentu, jest 30 godina (S. III. 37.); tako isto i rok dosjelosti redovno je 30 godina. Drugi se uvjeti za dosjelost ne ističu u samom statutu; samo se vidi, da treba da postoji vlasnički tituo: iz držanja u ime zaloga ne može nikada nastati vlasništvo; dosjesti se pak može i preko međe prisvojeno zemljište, a i sama međa (S. II. 69.) Duži rok od 50 godina traži se samo onda, ako se radi o dosjedanju protiv bližnjih rođaka, valjada jer se događalo, da bi često jači i energičniji rođak drugome oteo njegovu baštinu; u drugu se ruku razdioba baštinjenih nekretnina, ako je izvedena i bez instrumenta, ne može poslije petogodišnjeg mirnog razdijeljenog stanja više pobijati (S. III. 34.). Općinske tražbine ne zastaruju, a niti se protiv općine može dosjesti (S. III. 38.).

Praetor, s. — pretor, osobiti naziv za glavara općine, kad se misli u prvom redu njegova sudska funkcija.

Praetoriatus, s. — sudstvo, suđenje, perioda komesove službe kao najviše sudske vlasti.

Pratica, s. — običaj u sudskom postupku, sudska praksa (R. I. 77.).

Prior, s. — 1. glavar (trogirske) općine u najstarije doba. Prior je bio episkopov organ za svjetovne stvari, naročito za upravu grada, pa je tako bio prvak u gradu; pravi je glavar bio sam episkop. Kad je vlast kraljeva nad gradovima ojačala, postavljali su ovi za glavare svoje komese („pratioce");

pored ovih isčeznuli su biskupovi priori. 2. prvak, glavar samostana (R. II. 57.).

Privilegium, s. — zbirka odredaba, koje izdaje vlast nadređena Trogiru — bile one za Trogir povoljne ili ne; mnogi se od tih privilegija vide kao neka vrsta ugovora između grada i ove nadređene vlasti. Poslije god. 1420. izgubili su vrijednost svi drugi privilegiji osim privilegija mletačke vlade od god. 1420., koji je postavljen na čelo II. knjige reformacija. Privilegiji su se pohranjivali u osobitom sanduku, te su na njih pazili osobiti oficijali (S. I. 86.).

Proclama, s. — proglas (R. II. 71.).

Proclamatio, *crida, cridatio, grida, gridatio, strida, stridatio, incantus, incantatio,* s. — proglasivanje, izvikivanje. U Trogiru je postojao običaj, te su se svi važniji poslovi proglasivali javno na trgu (in platea); tako naročito svi instrumenti, testamenti, sve dražbe, tužbe i građanskopravne i kaznene. Proglasivati imao je praeco, koji je za to dobivao i osobitu nagradu. Odsvoj nekretnina vrijednih preko 100 libara morao je pače proglasiti tri puta, i to u nedjelje poslije velike mise (R. II. 6., 35. i 78.).

Procuratia, s. — služba prokuratora, zastupanje, zastupstvo.

Procuratio, s. — isprava, u kojoj je imenovan prokurator (R. II. 32.).

Procurator, s. — Trogirski statut poznaje tri glavne vrste procuratora: 1. povjerenik, komu je povjerena provedba testamenta: taj se obično naziva commissarius; — 2. zastupnik stranke pred sudom, koji je inače obično advokat; procurator stranca može biti samo koji od zakletih advokata (S. I. 51.); takav procurator može biti postavljen posebnom ispravom, ali može stranka pred kurijom i usmeno očitovati, koji advokat da joj bude zastupnik, pa ako to notar zabilježi, ima takovo usmeno imenovanje zastupnika vrijednost, kao da je učinjeno ispravom (S. I. 52.); — 3. pravni zastupnik crkvene ili samostanske imovine, dok je operarius bio više gospodarski upravljač (R. II. 75.); napose bira trogirsko Veliko Vijeće po dva takova prokuratora za zastupanje onih crkava, koje stoje pod patronatom trogirske općine (R. II. 58.); tako isto predlagalo je Veliko Vijeće po dva prokuratora za zastupanje ženskih samostana sv. Petra i sv. Nikole, od kojih su kaluđerice sa svojim predstojnicama birale po jednoga za prokuratora (R. II. 72.).

Prodarius, s. — vide *brodarius.*

Proditor civitatis, s. — izdajica grada. Proditor civitatis kazni se smrću ili izgonom njega samoga, ako nije u gradu, izgonom njegove žene i djece te konfiskacijom nje- gove imovine (S. II. 25.); ali se ne veli, tko je takav izdajica.

Proveditor, *proveditore,* s. — upravitelj. Pod mletačkom je vladom bio jedan proveditor generale nad cijelom Dalmacijom (i Albanijom). Ali i upravitelji pojedinih mjesta u novoosvojenim krajevima nijesu dobivali naziv comes, nego naziv proveditor, tako n. pr. proveditor Knina (str. 283.); u ranije doba bilo je takovih proveditora i u Trogiru.

Provisio, s. — pored običajnoga značenja u trogirskom statutu napose: 1. zakonski propis (naročito

u kojem se nešto predviđa, nečemu predusreće, koji ima nešto pred očima) (R. II. 56. i 82.); 2. nagrada, naplata za trud. (R. II. 47.).

Provulgare, *promulgare,* v. — proglasiti. Tako je comes tri dana unaprijed imao u loži dati proglasiti, da će voditi rasprave i izricati osude u kaznenim stvarima, pa da okrivljenici i prijavitelji imadu u određeni dan doći pred njega. Taj se proglas imao ponoviti još u večer prije nego bi se te rasprave vodile i prije nego li se je sudilo (S. II. 109.). Osude su se zatim izricale javno u loži.

Publicare, v. — proglasiti.

Pudarius, s. — pudar, poljar, čuvar polja. Svaki mjesec postavljala su se po četiri pudara uz jednoga kapetana (S. I. 73.). Pudare su plaćali sami laboratori, a postavljali su ih patroni (S. III. 33.). Grożdje se nije smjelo pobirati prije nego što su pudari plaćeni (S. II. 77.).

Pulpus, s. — hobotnica.

Pupillus, *pupilus,* s. — siroče, pupil. U trogirskom statutu imali su pupili osobitu zaštitu. Minor aetas računala se po starom statutu za muško siroče do navršene 14. godine, a za žensko do navršene 12. (S. III. 36.); do tih godina nije se protiv pupila moglo dosjedati; no poslije se odredilo, da se zastara za tražbine iz testamenta može pupilima računati tek od navršene 20. godine (R. II. 15.). Tutora treba siroče imati do navršene 18. godine (S. III. 10.) i do te je godine neposobno raspolagati svojom imovinom; nekretnine ne smiju se do tih godina odsvajati ni oterećivati niti uz pristajanje materino bez dopuštenja komesa i kurije. Tutori daju u prvome mjesecu svoga tutorstva popisati svu pupilovu imovinu; popis taj prepiše notar u posebnu kvadernu određenu za to, a ta se kvaderna pohranjuje u općinskoj kasi; tutor daje pupilov novac sigurnim ljudima u zajam (dare ad utilitatem), i to uz 10% (S. III. 11.).

Putare, v. — rezati, obrezati (osobito vinograd).

Putatio, s. — obrezivanje (vinograda).

Quarta, s. — mjera za tekućine i žito.

Quarterium, s. — četvrtina; ali i mjera za tekućine.

Quarterolum, s. — mjera za tekućine i žito.

Quaternum, *quadernum,* s. — složak, svezak papira (valjada arak složen u četvero). Osobite kvaderne vodio je notar o inventarima pupilarne imovine, a i o testamentima (R. I. 33.) — vide *liber.*

Querela, s. — pritužba, tužba u kaznenim stvarima (R. II. 71.).

Querelare, v. — pritužiti.

Quietatio, s. — namirnica (S. I. 8.).

Racemare, *racinare,* v. — pobirati (grożdje).

Ragia, *raggia,* s. — vrsta ribe.

Rebellis, *ribellis,* s. — buntovnik.

Receptator, *receptor,* s. — jatak; onaj, koji ukradene stvari kupuje i sakriva, koji zločinca sakriva ili mu pomaže.

Recollecturae, *recolecturae,* s. — žetva, pobiranje usjeva (S. I. 67.).

Rector, s. — upravitelj; u Trogiru napose: 1. osobiti naziv za nosioca najviše vlasti (R. II. 28.)

mjesto comes, kad se misli njegova upravna vlast; 2. godine 1377. (1373.) bude određeno, da se svakoga mjeseca biraju po tri rektora, koji će imati vlast suditi u kaznenim stvarima kao komes, a u građanskima uza suce (str. LXXXIII.); naskoro je nestalo službe tih rektora; god. 1373. (prema Lucijevim navodima) bila su po tri takova rektora za mjesec dana, ali samo kroz dva mjeseca; od mjeseca svibnja 1418. do mjeseca lipnja 1420. bila su opet po dva takova rektora za svaki mjesec; 3. naziv za zamjenika komesova, koji je, ako je comes ostao isti, povodom apelacije sudio uza suce u drugoj i trećoj kuriji; taj se rektor birao napose.

Recuperare, v. — otkupiti (R. II. 78.).

Reformatio, s. — 1. zaključak, odluka Velikoga Vijeća, koja je imala zakonsku snagu: to su naročito bili oni zakoni, kojima se statut mijenjao i nadopunjivao; 2. odluka trogirske vlade (komesa i kurije) navlastito upravnoga karaktera (S. I. 57.).

Refutare, v. — odbiti, nehtjeti primiti oficij, za koji je netko izabran ili na koji je netko pozvan. Refutacija kaznila se globama, napose advokati nijesu smjeli odbiti stvari, koje su povjerene njihovu zastupanju (R. II. 44.).

Regimen, s. — vlada (R. II. 63.); napose se tom riječi označivala mletačka vlada i uopće mletačka općina, naprotiv trogirska općina nazivom „commune“.

Registrare, v. — unijeti u zapisnik, unijeti u popis ili bilježnicu.

Registrum, s. — zapisnik, popis, bilježnica.

Relasare, *relaxare, rellaxare,* v. — ublažiti (kaznu) (S. II. 110.).

Relevare, v. — iznijeti, dati vrijednost (R. II. 7.).

Renga, s. — red (R. II. 81.).

Represaliae, *reprensaliae,* s. — represalije. Ako je Trogiraninu nanio štetu koji stranac, pripadnik strane općine ili sama takova općina, ima veličinu štete odrediti trogirska kurija i poslati svoga ambasciatora u dotičnu općinu, pa ju je on imao pozvati, da oštetioca prinudi, da dade tu naknadu štete. Ne bude li ta naknada ipak dana u roku, koji je odredila trogirska kurija, daje ona oštećenomu ovlast, da sam sebi pribavi tu naknadu. Ovako ovlašteni Trogiranin može se za počinjenu štetu naplatiti na imovini i ljudima budi kojega pripadnika općine ili mjesta, koje nije dobre volje htjelo dati naknadu (S. III. 58.).

Reputare, v. — cijeniti.

Residentia, s. — sjedište, sijelo (R. I. 77.).

Responsio, s. — 1. odgovor (u parnici), t. j. prva izjava (pismena ili usmena), koju daje tuženik o navodima i zahtjevima tužbe; 2. odgovor stranke, kojoj je osuda bila po volji na apelaciju protustranke (R. I. 78.).

Ribellis, s. — vide *rebellis.*

Rivarius, *praeco, nuntius,* s. — glasnik (općinski), dostavljač, proglasivač. Rivarij je dostavljao sudske pozive (citationes), proglasivao (proclamare, provulgare, incantare, stridare, bannire) odredbe suda, a tako isto i instrumente i testamente sastavljene općinskim notarom. Za rivarijeve poslove određene su posebne pristojbe (R. II. 53. i 71.). Rivarij je obavljao i pljenidbu dužnikovih stvari, navlastito predavao tenutu

stvari dužnikovih; ako se pri tom opro rivariju muškarac, plaća globe 40 solida, a ženska 20; ako bi ovršenik stvar, koju mu je rivarij već oduzeo, opet zaposio, plaća muškarac 100 solida, a ženska 40 (S. II. 83.).

Robare, *derobare,* v. — robiti, otimati.

Robaria, s. — razbojstvo.

Robatio, s. — robljenje; kao zločin kaznilo se iskopanjem oči, a osim toga je razbojnik imao naknaditi štetu (S. II. 20.).

Robator, s. — razbojnik.

Rogadia, *rodagia, rodagina, redagia,* s. — molba data uz predaju neke stvari, da onaj, komu je stvar predana, povjerenom mu stvarju učini neki posao (napose na drugom mjestu, tako, da tu stvar preda trećemu licu). Koliko se čini, to je neki zametak vozarskoga i otpremnog posla, a donekle i komisionarnoga a i brodarskoga, ako se povjerena stvar imala prevesti brodom. Posao se taj oslanjao na povjerenje, te je rogadiam fraudare značilo pronevjerenje, t. j. zločin, koji se kaznio osobitom globom (S. II. 63.).

Rogare, v. — moliti, tražiti; napraviti, napisati (R. II. 33.).

Rogatus, adj. — umoljeni, napose mletački consilium rogatorum — Vijeće Umoljenih. U Trogiru nije bilo Vijeća Umoljenih, nego mjesto toga Tajno Vijeće ili Vijeće Dvadesetorice (c. secretum ili de viginti).

Rover, s. — vrsta stabla, slična hrastu.

Sacramentarius, adj. — vide *iuramentum.*

Sacramentum, s. — zakletva, prisega; vide *iuramentum.*

Sagnare, v. — krv puštati (S. I. 3.).

Sal, s. — sol. Na sol, čini se, imala je trogirska općina potpuni monopol. Proizvođači soli smjeli su je prodavati samo općini, i ona ju je pohranjivala u svojim spremištima. Na izvoz soli bila je udarena velika carina (S. II. 90.). Ova općinska sol izdavala se venditoru salis samo u određenim količinama; venditor salis prodavao je dalje sol na malo (S. II. 91.). Kako se čini, osobiti dohodak od soli dobivao je sam kralj (privilegij kralja Ludovika I., str. LXXXI.). Sol trogirska nije se toliko cijenila, koliko sol iz drugih gradova, pa se van grada cjenije prodavala.

Sala, s. — dvorana, vijećnica, u kojoj se sastajalo Veliko Vijeće a i kurija.

Salariatus, s. — plaćenik. Salarijati bili bi i neki oficijali; obično se ipak salarijatima označuju niži oficijali, koji se unajmljuju, a ne biraju. Godine 1493. uvedeno je, da se i ovi salarijati biraju, i to na dvije godine (R. II. 75.).

Salarium, s. — plaća, koja se davala oficijalima i namještenicima; o tim plaćama vodile su se i posebne knjige (R. I. 5. i 73.).

Salinarius, *salniarius,* s. — solar, koji proizvodi sol; solar podvržen je osobitoj globi, ako proizvedenu sol zataji (S. II. 92.).

Sallizare, *salizare, selizare,* v. — pošljunčiti (ulice, ceste) (S. II. 54.).

Salma, s. — teret; *salma lignorum:* toliko drva, koliko čovjek može jedanput na sebi odnijeti (S. I. 3.).

Salmerius, *solmerius, somerius,* s. — teretni konj, mazga, koja teret nosi na leđima.

Sanguis, s. — krv; culpabilis in sanguine — kriv radi prolivene krvi (usmrćenja) (str. LXXXVII.).

Sapere, v. — znati (str. XLIX.).

Sapientes, s. — mudraci, članovi Tajnoga Vijeća povrh osmorice članova kurije.

Sardar, s. — glavar mjesta (riječ perzijskoga podrijetla, javlja se u mjestima, kojima su vladali Turci) (str. 281.).

Satisfactio, s. — zadovoljština, ali i isplata.

Sborsare, v. — isplatiti.

Scandaiare, v. — ispitati, izmjeriti (R. II. 50.).

Scandalum, s. — svađa, mržnja, sablazan.

Scannum, s. — klupa (S. I. 16.).

Scapinatura, *scarpinatura,* s. — popravak cipela izmjenom gornjega dijela (S. II. 40.).

Scavare, v. — iskopati.

Scifus, *schifus, schiffus,* s. — pehar, čaša.

Sclavus, s. — Slaven. Općeni naziv za pučanstvo iz Dalmacije iz zaleđa, koje nije pripadalo dalmatinskim slobodnim — dotično mletačkim — gradovima, nego je bilo podređeno pojedinim velmožama. Sclavi nijesu bili ravnopravni drugim Dalmatincima, jer je u njih bila mnogo slabija pravna zaštita, pa su i u Trogiru imali slabiju zaštitu. „Sklavu“ u kaznenim stvarima u Trogiru nije sudio sam comes, nego uvijek comes i kurija (S. I. 4. i II. 5.).

Scopare, v. — čistiti (metlom), krčiti (S. III. 50.).

Scopatura, s. — smeće, što se metlom izmeće (R. I. 13.).

Scorpa, s. — vide *scrofa.*

Scrineum, s. — sanduk (S. I. 86.).

Scriptura, s. — pismo, spis, ali i isprava; vide: *instrumentum.*

Scrofa, *scropha, scrophia, scropa, scorpa,* s. — svinja.

Scruptinium, *scrutinium,* s. — 1. osobita vrsta glasanja tako, da bi glasač svoj glas prišapnuo notaru, a ovaj ga zabilježio (str. XIII.); bilo je to vrlo nepodesan način, pa je i nadomješten drugim načinima, naročito per ballottas et bussolas; 2. glasanje uopće (str. LXXIX.).

Scumber, s. — vrsta ribe, skuša, lokarda.

Sgrafignatura, s. — ogrebotina, ozleda noktima (S. II. 108.).

Selizare, s. — vide *sallizare.*

Sententia, s. — osuda u građanskopravnim stvarima. Do 10 solida mogao je osudu dati i jedan samo sudac; do dvadeset solida mogao je suditi samo socius, do deset libara socius i suci, preko 10 libara samo comes i curia (S. I. 24.). Godine 1382. to se nadopunilo, da niže od tri libre može suditi jedan samo sudac, niže od pet libara sam comes, niže od 10 libara comes i dva suca, a preko 10 libara comes i sva četiri suca (R. I. 58.). — U parnicama o oranicama imala se sententia izreći prije žetve (I. VI.), a u parnicama o vinogradima prije berbe (I. VIII.); započeti smjele su se te parnice tek poslije žetve dotično berbe (S. I. 29.). Svaka kurija imala je sve parnice, koje su pred njom zametnute, dovršiti prije odstupa (S. I. 36.); poslije, kad je kurija trajala samo po tri mjeseca, nije vjerojatno da bi se držala toga pravila.

Sententia arbitraria — osuda obranička; osuda, koju izriču obranici (arbiteri). Ovakova osuda bila je posve izjednačena drugoj

osudi, ako bi arbiteri pred kurijom zakletvom potvrdili, da su izričući tu osudu postupali nepristrano i pošteno, pa ako bi to comes sa sucima posebnim dekretom potvrdio (R. II. 83.). Potpunu snagu imale su i one osude, koje su izricali arbiteri u parnicama među rođacima; ovake rođake redovni bi sud pače prinudio, da per compromissum biraju sebi arbitere, koji će im presuditi prijepor (R. II. 49.).

Sententia voluntaria — nagoda, t. j. osuda, s kojom su stranke bez parničenja zadovoljne (R. II. 14.).

Sententiatio, s. — navođenje, citiranje.

Septimana, s. — sedmica, tjedan.

Ser, s. — gospodin.

Seratura, *serratura,* s. — ključana, brava.

Servus, s. — rob, sluga; naprotiv se robinja, sluškinja označuje riječju „ancilla". Servâ ima dvije vrste: servi po porodu, koji se kao predmet vlasništva prodavaju, i to uz notarsku ispravu (nema li gospodar takove isprave, uzima se da je servus slobodan) (S. III. 52.); dalje su oni servi, koji uz naplatu iznajmljuju gospodaru svoju radnu snagu na godinu dana (S. III. 28. i 29.) ili samo za vrijeme žetve ili berbe (S. III. 30.) ili pak na dan ili obavu kakova posla (R. II. 55.); servi druge vrste nazivlje se i laboratores (težaci) i praestavi (pomoćnici). Položaj rođenih serva bez sumnje je bio dosta bijedan: gospodar (dominus) smio ih je tući i zlostavljati; samo ako bi ih negospodar tukao, plaćao bi 3 libre globe i naknadio štetu, ako bi servus time postao nesposoban za rad (S. II. 9.). Servus nije mogao biti svjedok u parnicama svoga gospodara (S. I. 44.). — Prodavanje robova van grada čini se da je, bar u kasnije doba, bilo zabranjeno, bar je godine 1397. pod prijetnjom globe od 50 libara bilo zabranjeno prodavati i izvoziti tuđe robinje (R. I. 67.) (o prodavanju vlastitih robinja i robova i prezaduženika ne veli se ništa). Čini se, da su u mletačko doba prezaduženike i one, koji ne bi platili globe, određene im poradi zločina, prodavali njihovi vjerovnici dotično comes za galijaše na mletačke galije.

Sindicus, s. — U starije su doba imali naziv sindicus ambasciatori ili bar neka vrsta ambasciatora (R. I. 30.). Poslije, kad se valjada zaboravilo na naziv „advocati iurium communis", bilo je ponovno određeno, da imadu comes i curia birati po tri oficijala na godinu s funkcijom prijašnjih advokata iurium communis, a s nazivom „sindicus". Kao plaća ovih sindika bila je određeno 10% od svote, koju za općinu isparniče (R. II. 17.). Ovi sindici imali su zastupati općinu i pri utjerivanju globe od 25, dotično 50 dukata od onoga ambasciatora (oratora), koji bi prešao datu mu punomoć pri zastupanju općine u Mlecima (R. II. 76.). Osim toga imali su sindici u dvorani Velikoga Vijeća sjediti pri vratima i paziti i prijavljivati, ako bi tko govorio hrvatski ili ako bi tko inače pravio nemira i nereda (R. II. 81.).

Societas, s. — društvo. Stvarati društva, ako nijesu bila u crkvene ili pobožne svrhe, držalo se djelom nedopuštenim, nemoralnim (arg. S. II. 87.). Poradi toga stvarala su se bratstva pod vidom crkvenih i pobožnih svrha (R. I. 50.).

Socius comitis — drug, pravije zamjenik, pomoćnik komesov; po paktima od god. 1322. imao je comes uvijek po jednoga sociusa (str. XCIV.); u kasnije se doba (poslije god. 1420.) taj socius posve izgubio. Socius imao je zamjenjivati komesa i obavljati mjesto njega sve funkcije; ipak građanskopravne osude mogao je uz ostale članove kurije donositi samo do 10 libara (S. I. 24.). Možda je taj socius bio posrednik između komesa-Talijana i pučanstva trogirskoga, koje nije znalo talijanski; poslije imao je pri tom posredovati osobiti turcimanus.

Socius militis comitis — drug, zamjenik komesova vojnika (R. II. 53.).

Solemnizare, *celebrare*, s. — svetkovati. U Trogiru su bili osobito strogi propisi o svetkovanju nedjelje i mnogobrojnih blagdana. U takove se dane nije smjelo, osim najnužnijih posala, ništa raditi, pod prijetnjom globe od 20 solida (S. I. 3., R. II 64. i 67.).

Solidus, *soldus*, s. — vrsta novca; naziv potječe još iz rimskoga doba, ali vrijednost bila je mnogo manja. U sjevernoj je Italiji koncem Srednjega Vijeka jedan solid vrijedio 20 denarija a $^1/_{12}$ libre; danas vrijedi u Italiji i u Francuskoj soldo (sou) 5 centesima ili $^1/_{20}$ lire (franka).

Solutio, s. — isplata, namirenje, naročito namirenje tražbina dosuđenih osudom.

Somerius, s. — vide *salmerius*.

Sparaga, *speroga*, s. — šparuga.

Spia, s. — uhoda.

Spiciarius, s. — vide *apothecarius*.

Staia, s. — kopno (S. I. 83.).

Statera, s. — tezulja, vaga.

Starium, s. — stara trogirska mjera za žito (i tekućine; po prilici $^1/_3$ hl. ?); god. 1437. nadomještena je ova mjera novim mletačkima (R. II. 50.).

Statutum, s. — ono, o čem je sporazumak polučen; a da bi se stranke držale onoga, o čem je sporazumak polučen ili postignut, običavala se od njih tražiti zakletva. Tako su se pred biskupom obvezivali na držanje ovoga ili onoga sporazumka ili propisa svi građani trogirski, dotično njihovi predstavnici (str. LVIII.). Ovakova odredba, statutum, došla bi u zbirku zvanu „capitulare“. Poslije se ova zbirka uopće nije nazivala capitulare, nego naprosto statuta ili liber statutorum, te se negdje pod kraj XIII. vijeka prvi put stala redigirati takova zbirka, dok nije konačno redigirana godine 1322.

Stimadore, *stimador*, s. — vide *extimator*.

Stribuere, *distribuere*, v. — razdijeliti, rastepsti (R. I. 41.).

Strida, s. — vikanje, proglasivanje, vide *proclamatio*.

Stridare, v. — vikati, proglasivati.

Strinna, s. — napojnica, danak, daća.

Subterfugium, s. — izlika, izgovor.

Suppignorare, s. — dati u zalog

Tabellio, s. — pisar; u trogirskom statutu valjada samo poseban naziv za notara (S. II. 29.).

Taberna, s. — daščara, krčma. Bilo je zabranjeno imati krčmu otvorenu poslije trećega zvona u večer (S. II. 52.); u krčmi se smjelo piti samo uz gotov novac ili valjan zalog; zalog mogao je

sebi i sam krčmar uzeti (S. II. 53.). Proklamacijom pozivao se dužnik, da u roku od 15 dana takav zalog iskupi; nije li ga u tom roku iskupio, gubio bi svako pravo na založenu stvar (S. III. 42.).

Tabernaria, s. — krčmarica.

Tabernarius, s. — krčmar.

Tabula, *tabulla*, s. — ploča; postojala je i osobita vrsta igre na ploče (S. II. 29.).

Targovina, s. — neka daća, valjada neka uvozna carina, koja se plaćala od robe dovezene u Trogir na prodaju (na trgovinu).

Tariffa, s. — cjenik, popis nagrada; koje su pripadale pojedinim oficijalima (n. pr. notaru, rivariju).

Tassellare, s. — metnuti, zatvoriti u posudu (R. I. 3.).

Tassellus, s. — posuda željezna.

Tassilus, *taxillus*, s. — kocka, igra na kocke (S. II. 29.).

Tavarnicus, s. — blagajnik, rizničar kraljevski; magister Tavarnicorum — glavar rizničara (str. LXII.).

Temporale dominium, s. — svjetovna vlast (S. II. 17.).

Tentoria, *tenturia*, s. — bojadisaonica (R. II. 28.).

Tenuta, s. — držanje, napose držanje zaplijenjenih, u zalog uzetih stvari (nekretnina). Tenutu su davali rivariji tužitelju na stvari osuđenoga ili kontumaciranoga tuženika.

Terminare, v. — dovršiti, svršiti.

Terminatio, s. — pravorijek suda, kojim se stvar svršava, dakle i: osuda.

Terminatione, s. — naredba; tako su nazivali svoje naredbe, izdane za dalmatinske gradove, mletačka vlada i njeni organi, naročito generalni proveditori (str. 282.).

Terminus, s. — rok, navlastito za otkupljivanje zaloga, za prijavu otkupnoga prava i t. d.

Terraticum, s. — dio priroda, koji ide gospodara od zemljišta dana laboratoru na obrađivanje (S. II. 94.).

Tessera, *texera*, s. — kocka, ždrijeb. Kockom se naročito odlučuje, koji od vijećnika ima početi glasanjem (S. I. 88.). Žrijebom se odlučuje, kome pripada koji dio kod diobe (R. I. 36.); žrijebom se odlučuje, koji od konsilijarija ima nadomjestiti zapriječenoga člana kurije (R. I. 84.).

Testamentum, s. — oporuka. Oporuku mogao je po trogirskom statutu praviti onaj muškarac, koji je navršio 14., a ženska, koja je navršila 12. godinu (S. III. 3.). Po samom statutu mogao se testamenat praviti samo pismeno (S. III. 4.); tek poslije, kako se čini, mogao se praviti i usmeno per modum breviarij (R. II. 7.). Pismeni testamenat mogao je pisati sam testator, i tada je dovoljno, da ga zapečati i položi in sacristia fratrum prędicatorum vel minorum. Ako li je testamenat pisan drugom rukom, mogu na nj udariti pečat i eksaminator i notar (S. III. 4.), ali svakako mora taj testamenat imati dva svjedoka; samo ako je testator na putu, gdje ne bi bilo izobila svjedoka, dovoljan je i samo jedan svjedok (S. III. 7.). Poslije bude određeno, da osim samoga testatora može pismeni testamenat pisati samo notar (R. I. 33.), i to samo općinski (R. II. 32.) pred eksaminatorom i još dva svjedoka (R. I. 34.); samo onaj testamenat, koji bi napravio Trogiranin van Trogira, ima se prosuđivati po onim propisima, koji vrijede ondje (R. I. 34.).

Pismeni taj testamenat može se položiti ili kod notara ili u sakristiji samostana Malobraćana ili kod sv. Lovrijenca (S. III. 4.), poslije samo kod notara (R. I. 33.). Usmeni testamenat mogao se sastaviti pred tri svjedoka Trogiranina (R. II. 7.). U svakom slučaju i usmeni testamenat per modum breviarij, a i onaj testamenat, koji bi napisao sam testator (R. II. 32.), imao je notar poslije smrti testatorove, čim bi testamenat otvorio, unijeti u posebnu knjigu (liber testamentorum) (S. III. 9., R. I. 33. i 81.). Prije smrti testatorove nije smio notar testamenat ni otvoriti a niti dati prijepis od njega (S. III. 8.). Ako li je postojao testamenat per modum breviarij, obavljao je notar taj unos na temelju iskaza, koji bi pod zakletvom pred komesom dala saslušana ona tri svjedoka, koji su prisustvovali testiranju; osim toga je notar sadržaj takova per modum breviarij sastavljena testamenta davao po rivariju proglasiti u tri nedjelje na javnim mjestima i podjedno pozivao, ako tko ima što prigovoriti, da se u roku od 30 dana prijavi; ako se u tom roku nitko ne prijavi, odlučuje comes sa sucima i tri konsilijarija, vrijedi li doista taj testamenat; osim toga se traži, da onaj, koji hoće da se takav testamenat per modum breviarij proglasi valjanim, to zatraži u roku od 15 dana, ako je bio prisutan, a u roku od mjesec dana poslije smrti testatorove, ako je u to vrijeme bio odsutan; brevijarij konačno nema valjanosti pored testamenta sastavljena propisanim načinom po notaru (R. II. 7.). U roku od pet dana (R. II. 81.) poslije smrti testatorove proglasuje notar testamenat pred kurijom, a u roku od osam dana obavješćuje nasljednike i legatare, kojima je što ostavljeno (R. II. 15.). — Ako je testator imao sinovâ (hęredes), mogao je pro anima ostaviti samo toliko, koliko i svakomu haeresu, t. j. virilni dio (S. III. 5.); ako li nije ostavio ni sinova ni kćeri, mogao je po volji testamentarno raspolagati pro anima ili pro corpore (t. j. živim ljudima) (S. III. 6.). Ipak je bračnomu drugu morao ostaviti toliko, da ovaj može živjeti (S. III. 2.). Koliko je jednomu sinu smio ostaviti više nego drugima, vide *azzaticum* (S III. 8.). Testator imao je testamenat sastavljati slobodno, pa nitko nije smio utjecati na njegovu volju; ako bi ipak, dok notar piše testamenat, netko utjecao na testatora, ima dotičnika notar odmah ukloniti (R. II. 16.).

Testis, s. — svjedok. Svjedok u građansko-pravnim stvarima treba da ima bar 16 godina (S. I. 43.). Ne mogu svjedočiti djeca, unučad, braća ni rođaci do trećega stupnja u korist svoga rođaka, a tako isto ni rob za svoga gospodara (S. I. 44.) i uopće nijedan ukućanin u korist onoga, u čijoj kući živi (R. I. 23.). Ženske u građanskim stvarima uopće nijesu mogle svjedočiti (R. I. 22.); ako ipak (u kaznenim stvarima) treba saslušati i žensku, imadu se plemkinje u vlastitoj kući saslušati i zaprisegnuti, a pučanke u crkvi (S. I. 45.). U parnicama do 10 libara dovoljan je jedan svjedok, a do 20 libara dva; nad 20 libara može se dokazati samo ispravom (S. I. 47.). Ako je netko ponudio više svjedoka, pa ovi osim jednoga ne potvrđuju njegova navoda, gubi on parnicu (S. I. 48.). — Testis principalis — svjedok, koji po-

tvrđuje činjenice iz vlastitoga opažanja i znanja; testis sacramentarius — svjedok, koji potvrđuje to, da vjeruje, da je glavni svjedok iskazao istinu (S. I. 46.).

Thesaurarius, s. — blagajnik, rizničar za imovinu crkve sv. Lovrijenca (R. II. 4.). U starije doba biralo ga je Veliko Vijeće per scrutinium; godine 1435. određeno bude, da ga biraju comes i curia (R. II. 45.). Birao se na godinu dana i preuzimao je oficij polovicom mjeseca ožujka (R. II. 80.), primivši točan popis čitave imovine i blaga crkvenoga, nad kojim je imao bdjeti; takav popis imao je dati opet sljedniku (R. II. 74.).

Thorus, s. — postelja; thorum (lectum) viduitatis servare (possidere) — ostati udovac, (udovica) poslije smrti preminuloga bračnog druga. Ovakav bračni drug imade pravo uživati čitavu imovinu preminuloga bračnoga druga, dok se drugi put ne oženi (ili ne uda), makar je preminuli bračni drug ostavio i sinove (haeredes); samo ne smije taj bračni drug deteriorirati tu imovinu (S. III. 13. i 14.).

Tina, *tinea*, s. — drveni sud za vino, bačva.

Tormentare, *tromentare*, v. — mučiti; vide *marturizare*.

Tregua, *treugua*, v. — primirje (str. LXVIII.).

Tronchus, *trunchus*, *truncus*, adj. — čitav, nepovrijeđen, čvrst.

Turcimanus, s. — tumač.

Tutor, s. — štitnik. Siročad do 18. godine dobiva tutora, i to određuje ga ili sam otac u testamentu, ili ako je on to propustio, kurija (S. III. 10.). Tutor sastavlja inventar o čitavoj imovini pupilovoj, a gotovi novac daje u siguran zajam uz 10% kamata (S. III. 11.). Vide *pupilus*.

Uncia, s. — mjera za težinu, (1/12 libre, funte?) (S. II. 43.).

Usura, s. — lihva. U Trogiru je lihva bila samo općeno zabranjena S. II. 97.). Nigdje se ne veli, što bi bila ta lihva. Vidi se ipak, da se moglo zadužiti još nepobrano žito, a ne veli se, što li bude, ako je žito vrijedno više od danoga zajma; naprotiv se veli, što će biti, ako je ono vrijedno manje (S. III. 43.). Na drugom se pak mjestu veli, da tutor mora zajmove davati uz 10% kamate (S. III. 11.). — Prema tome bi lihva bila zabranjena samo načelno, a doista se smjelo lihvariti.

Vacare, v. — izbivati, neučestvovati, nebiti pri čem. U trogirskom statutu bilo je propisano, da oficijali, koji su islužili jednu periodu, ne mogu preuzeti isti oficij barem kroz jednu periodu za tim, a ne mogu preuzeti ni posve sličan oficij. To se nazivalo vacare ab officio; tako n. pr. suci i članovi kurije morali su ovako vacare bar 6 mjeseci (R. I. 27.).

Vagabundus, s. — skitnica (S. II. 5.).

Veges, s. — bačva, bure, lagav (S. I. 3.).

Vendemiae, *vendimiae*, *vindimiae*, *vindemiae*, s. — berba vinograda.

Venditio, s. — vide *alienatio*.

Viagium, s. — put.

Viatici expensae — putni troškovi (S. I. 87.).

Vicarius, s. — zamjenik, napose zamjenik komesov; osobito su se

tako nazivali zamjenici komesovi u mletačko doba, ako mletačka vlada nije postavila odmah komesa; područje takova vikarija bilo je isto kao i komesovo, a on se nazivao i viceconte.

Vigilia, s. — dan (večer) uoči blagdana.

Vinum, s. — vino. Ponovno bilo je zabranjeno dovoziti vino u Trogir iz drugoga mjesta izvan trogirskoga kotara (S. II. 47., R. I. 54. i 68.).

Violentia mulieribus — silovanje ženskih — kaznilo se globom, i to po 200 libara ženskoj ako je silovatelj ne bi vjenčao, a 100 libara općini; kaznio se i pokušaj silovanja: ženskoj 40 libara, a općini 50 libara. Nije li krivac mogao platiti, imala mu se odsjeći glava; sluga i rob imao se objesiti. Silovanje sluškinje - robinje kaznilo se neznatnom globom (robinji 10 libara, općini 25); još se manje plaćalo za silovanje bludnici (njoj 5 libara, općini 10) (S. II. 21.).

Vretenus, *vrettenus, veteronus, vestrenus, vertenus*, s. — vreteno, mjera za površine (S. III. 53.).

Vulgaris sermo, — materinska (hrvatski) jezik (str. LXXIV.).

Vulgarizare, s. — proglasiti, prevesti na materinski (hrvatski) jezik (str. LXXV.).

Vulnus, s. — rana, ozleda. Kazniti se imala samo ona ozleda, iz koje je krv potekla, ali ne na usta ili nos. Na zlu nakanu nije se pri tom pazilo. Onaj, koji bi ozledu nanio, pridrži se u zatvoru, dok se ne vidi, hoće li ozleđeni umrijeti od te ozlede; umre li ozleđeni, ima se ozleditelj kazniti, kao da je počinio homicidium, smrću, inače pak globama po komesovoj rasudi. Bude li ozleditelj prije osude pušten iz zatvora, ima dati jamčevinu (plezariam).

Xenium, s. — vide *exenia*.

Zappa, s. — motika.

Zappare, *zapare*, v. — kopati, okapati, obrađivati.

Zappator, *zapator*, s. — kopač, težak; vide *laborator*.

Zedron, s. — vide *cetron*.

Zelator, s. — gorljivi, zaneseni zagovornik, prijatelj.

Zizania, s. — kukolj, smutnja (S. I. 2.).

Zitadantia, s. — vide *citadancia*.

Zopulus, s. — vide *çopulus*.

Zucha, *zuccha, çucha*, s. — bundeva, buča (R. I. 3.).

Zudese, s. — sudac (R. II. 54.).

Zupanatus, s. — služba županova.

Zupanus, *zuppanus*, s. — župan. To se ime podavalo naročito glavarima bratstava; no narod je vezao s tim imenom i neku vlast, pa su se trogirski nobili protivili tomu imenu. Napose bilo je zabranjeno bratstvu postolarâ i kožarâ imati župana (sa sudskom vlašću), pa su smjeli imati samo gastalda za svečanosti (S. III. 63.). Uza sve su se to i bratstva i ime župan uzdržala sve do danas; i u reformaciji od god. 1427. nazivlje se glavar bratstva sv. Duha županom (R. II. 18.).

Biskupi, priori, komesi, podestati, kapitaneji, rektori i vikariji trogirski.

*Biskupi**:	*Priori i komesi**:	*Podestati, kapitanei i vikariji**:
God. 1064. sv. Ioannes Orsini	Dabrana (prior).	
God. 1076. sv. Ioannes Orsini	Vitalis „	
God. 1097. sv. Ioannes Orsini	Dragus „	
God. 1111. sv. Ioannes Orsini		
God. 1151. (?) Dessa		
God. 1179. Michael		
„ 1180.	Marinus (comes)	
„ 1185. Michael	Dirsemirus (comes)	
„ 1189. „	Marinus (comes)	
„ 1203. „		
Treguanus (1206.—1254.).	Vulcina (comes)	Desa de Piciga (rector) (1239.—1241.)
	Helias filius Grubesse (comes) (1227.—1231.)	Cerne Carbonis (rector) (1242.)
	Stephanus (Stepco) de Bribir (comes) (1223.—1263.)	Dirsemirus de Orsaro (potestas) (1243.)
		Stephanus de Picica (potestas) (1245.—1246.)
		Vido (potestas) (1250.)

* Popis ovaj do godine 1418., dotićno 1420., izrađen je po sačuvanim ispravama i po reformacijama k trogirskomu statutu.

Biskupi:	*Priori i komesi:*	*Podestati, kapitanei i vikariji:*
Fr. Columbanus (1255.—1274.)	Guido (krčki) comes potestas (1263.)	
	Rolandus banus (comes) (1264.—1267.)	Stephanus Martinusius (comes) (1264.)
Ioannes (1278.)	Ioannes de Bribir (comes) (1274.—1279.)	Preste de Cotopagna (potestao) (1274·)
		Ninoslaus Cipriani (potestas) (1276.)
		Mladinus de Bribir (potestas); Stane de Varicassis (capitaneus) (1277.)
		Jacobus Rustichu (potestas) (1282.)
Gregorius (1283.—1296.)	Georgius de Bribir (comes) (1282.—1303.)	Franciscus Faletrus (Falerius) de Venetijs (potestas) (1283.)
		Palmerius Falci de Firmo (potestas) (1284.—1285.)
		Raynaldus Georgij de Firmo (potestas) (1287.—1288.)
		Stephanus Ugerij de Ancona (potestas) (1289.—1290.)
		Alberguccius Jacobi (potestas) (1291.); Benvenutus (socius potestatis) (1291.)
		Philippus Zannis (Ioannis) de Nappis de Ancona (potestas) (1292.)

Biskupi:	*Priori i komesi:*	*Podestati, kapitanei i vikariji:*
		Mladenus (potestas) (1296.); Guido de Aldofredis de Regio (capitaneus) (1296.)
Liberius (1297.—1317.)		Romanus de Stenis (de Padua) (capitaneus) (1302.)
		Benvenutus Tresij de Ancona (capitaneus) (1303.)
	Paulus de Bribir (comes) (1305.—1317.)	Andalus de Pesco (capitaneus) (1305.)
		Madius de Varicassis de Zadra (potestas) (1308.)
		Oliverius de Rubeis de Ancona (potestas) (1308.)
Lampredius Victuri (1318.—1348.)		Matthaeus Sori (Zori) (potestas et capitaneus) (1312.—1318.)
	Marinus Maurocenus (comes) (1322.—1324.)	
	Nicolaus Venerius (comes) (1324.—1326.)	
	Dardi Bembo (comes) (1326.)	Franciscus de Montagnana (socius comitis) (1327.)
	Ioannes Gradonicus (comes) (1327.—1333.)	
	Ioannes Maurocenus (comes) (1336.—1338.)	
	Philippus Molino (comes) (1338.—1340.)	

Biskupi:	*Priori i komesi:*	*Podestati, kapitanei i vikariji:*
	Marcus Celso (comes) (1340.)	
	Nicolaus Barbadico (1341.—1343.)	
	Petrus Memmo (1344.)	
	Marcus Ruanus (Ruzini) (comes) (1348.)	
Bartholomaeus (1349.—1359.)	Marcus Celso (comes) (1350.)	
	Marcus Rugini (comes) (1352.—1353.)	
	Petrus Gradonico (comes) (1355.)	
	Marcus Bembo (comes) (1357.)	
	Franciscus de Georgio de Zadra (comes) (1358.—1375.)	Rudulphus de la Piro (potestas) (1358.)
		Dragulinus Charvatinus (capitaneus populi) (1358.)
		Paulus de Georgio de Zadra (vicarius) (1360.)
Nicolaus Casotti (1362.—1371.)		mjeseca studenoga 1373. { Augustinus de Casotti; Petrus de Micatio; Stipe de Nicolao } rectores

Biskupi:	*Priori i komesi:*	*Podestati, kapitanei i vikariji:*
		mjeseca prosinca 1373.: Doimus de Martino, Nicolaus de Jaeobo, Stipe de Nicolao (rectores)
Grisogonus Dominis (1373.—1403.)	Jacobus de Raduchis de Zadra (comes) (1378.)	
	Baldesserius de Sorba de Janua (comes) (1379.—1383.)	Michael Ratchi Borsse de Nona (vicarius) (1382.)
	Nicolaus Azelini (comes) (1383.)	
	Paulus de Paulo de Zadra (comes) (1384.—1386.)	
	Urse Ioannis (comes) (1386.)	
	Georgius de Georgio de Jadra (comes) (1391.)	Guerrerius Petrachi de Fermo (potestas) (1389.—1390.)
	Ioannes Nelipić (comes) (1393.)	
	Ludovicus de Matafaris de Jadra (comes) (1396.)	
	Damianus de Nassi de Jadra (comes) (1397.)	
	Grisogonus de Zadulinis de Jadra (comes) (1400.)	
	Paulus de Georgijs de Zadra (comes) (1402.)	

*

Biskupi:

Simon Dominis (1403.—1420.)

Komesi:

Georgius de Georgijs de Zadra (comes) (1402.—1403.)

Jacobus de Raduchis de Jadra (comes) (1406.)

Damian de Nassi de Jadra (comes) (1408.)

Philippus de Georgijs de Jadra (comes) (1411.)

Pasqualis de Restis de Ragusio (comes) (1412.)

Ioannes de Pini (comes) (1414.)

Michael de Restis de Ragusio (comes) (1416.)

Rektori:

1418:*

mjeseca svibnja:

Mirsa de Mauro
Giovanni de Doimo

mjeseca lipnja:

Leon de Nicolo
Michel de Lodovico

mjeseca srpnja:

Zive de Ludovico
Giacomo de Nicolo

mjeseca kolovoza:

Leon de Nicolo
Simon de Nicolo

* Popis ovih rektora izrađen je po „Memorie istoriche di Tragurio di Giov. Lucio“.

Biskupi:	*Komesi:*	*Rektori:*
		mjeseca rujna:
		Nicolo de Pietro de Micatio
		Giosef Zori
		mjeseca listopada:
		Andrea Ziga
		Michel de Nicolo Vitturi
		mjeseca studenoga:
		Bufalo de Doimo
		Nicolo de Pietro Micatio
		mjeseca prosinca:
		Michel de Nicolo Vitturi
		Gregorio de Stefano
		1419.:
		mjeseca siječnja:
		Giovanni de Doimo
		Zive de Ludovico
		mjeseca veljače:
		Nicolo de Pietro de Micatio
		Nicolo de Paulo
		mjeseca ožujka:
		Giovanni de Doimo
		Biagio de Luca Vituri
		mjeseca travnja:
		Mirsa de Mauro
		Nicolo de Pietro de Micatio
		mjeseca svibnja:
		Giovanni de Doimo
		Donato de Casotti
		mjeseca lipnja:
		Mirsa de Mauro
		Michel de Nicolo Vitturi

Biskupi:	*Komesi:*	*Rektori:*
		mjeseca srpnja i koloza:
		Mirsa de Mauro Nicolo de Stipe
		mjeseca rujna:
		Nicolo de Paulo Zive de Ludovico
		mjeseca listopada:
		Bufalo de Doimo Pietro de Chiudi
		mjeseca studenoga:
		Zive de Ludovico Nicolo de Paulo
		mjeseca prosinca:
		Doimo de Cegi Zore de Marco
		1420.:
		mjeseca siječnja:
		Zive de Ludovico Simon de Nicolo
		mjeseca veljače:
		Giovanni de Doimo Andrea Ziga
		mjeseca ožujka:
		Blasco de Andrea Biasio de Luca Vitturi
		mjeseca travnja:
		Donato de Casotti Nicolo de Paulo
		mjeseca svibnja:
		Blasco de Andrea Giovanni de Doimo
		mjeseca lipnja:
		Bufalo de Doimo Biasio de Luca Vitturi.

Biskupi poslije godine 1420.*

Marino Cernotta (Rabljanin) (1423.—1424.)
Tomaso Tomasini (Mlečanin) 1424.—1435.)
Lodovico Scarampo Mezzarota (1435.—1437.)
Giovanni Vitalesco (1438.—1440.)
Angelo Cavazza (1440.—1452.)
Giacomo Giustinian (Mlečanin) imenovan, a Giacomo Torlon de Ancona izabran (1452.)
Christoforo (1476.)
Lodovico Cippico (Trogiranin) izabran (1483.), Leonello postavljen.
Francesco Marcello (1489.—1524.)
Tomaso Negri (Splječanin) (1524.—1525.)
Christoforo Negri de Balistis (Splječanin), sinovac Tomasov (1525.—1560.)
Federico Cornaro (1560.)
Alvise Cornaro (1561.—1567.)
Tomaso Spera in Dio da Fano (1567.—1574.)
Antonio Guido da Mantoa (1574.—1604.)
Marcio Andreucci da Udine (1604.—1623.)
Pace Giordano da Vicenza (1623.—1649.)
Francesco Coccalini (Mlečanin) (1649.—1562.)
Giovanni Paolo Garzoni (Mlečanin) (1663.—1676.)
Giovanni Andreis (Trogiranin) (1676.—1684.)
Giovanni Cuppareo (1684.—1695.)
Simeon Cavagnini (1695.—1699.)
Stefano Cupilli (1699.—1708.)
Pietro Paolo Calorio (1708.—1713.)
Michelangelo Farolfi (1713.—1716.)
Giovanni Vidović (1716.—1722.)
Antonio Kačić (1722.—1631.)
Giuseppe Caccia (1731.—1738.)
Girolamo Fonda (1738.—1755.)
Didaco Manola (1755.—1766.)
Antonio Miočević (1766.—1784.)
Lelio Cippico (1784.)
Antonio Belglava (1787.—1790.)
Giovanni Pietro Galzigna (1790.—1794.)
Giovanni Antonio Pinelli (1794.—1828.)

* Popis ovih biskupa i dalji popis komesa izrađeni su uz neke promjene prema „Storia della città di Traù di P. Andreis" od M. Perojevića, srt. 363. i d.

Komesi u Trogiru od god. 1420. do god. 1797.

1420. Simon Detrico
1421. Luca Tron
1424. Giacomo Zorzi
1426. Giacomo Barbarigo
1429. Giovanni Nani
1430. Magdaleno Contarini
1432. Marco Memmo
1435. Marco Zeno
1436. Zorzi Valeresso
1439. Antonio Contarini
1440. Donato Barbaro
1444. Gabriel Barbarigo
1447. Tomaso Minotto
1448. Pietro Marcello (viceconte)
1449. Urban Foscarini (viceconte)
1449. Lodovico Diedo
1450. Benedetto Contarini
1454. Agostin Contarini (viceconte)
1454. Giovanni Alberto
1458. Giovanni Moro
1461. Prosdocimo Arimondo
1465. Venceslavo da Riva
1468. Carlo Capello
1470. Alvise Lando
1470. Lodovico Lando
1473. Francesco Lippomano
1477. Troilo Malipiero
1480. Nicolo Pisani
1482. Girolamo Dona
1482. Francesco Ferro
1485. Nicolo Arimondo
1486. Carlo da Pesaro
1488. Pasqual Foscarini
1490. Marco Pizzamano
1493. Alvise Barbarigo
1496. Antonio da Canal
1498. Pasqual Foscarini
1499. Lorenzo Corraro (Coreggio)
1501. Paolo Malipiero
1503. Marco Malipiero (viceconte)
1503. Girolamo Querini (proveditore)
1503. Dolfin Venier
1505. Bernardin Contarini
1509. Alessandro Viaro
1510. Alvise Orio
1513. Girolamo Pizzamano
1514. Pietro Zane (viceconte)
1514. Ferigo Contarini (viceconte)
1515. Girolamo Diedo
1517. Nicolo Michieli
1518. Giovanni Zane (viceconte)
1518. Alessandro Zorzi
1521. Domenico Pizzamano
1524. Alessandro Lippomano
1527. Marco Donado
1530. Alvise Calbo
1535. Alvise da Mula
1537. Zaccaria Barbaro
1538. Zaccaria Orio
1540. Girolamo Malipiero
1543. Francesco Balbi
1545. Giovanni de Garzoni
1548. Nicolo Arimondo
1551. Lunardo Contarini
1554. Vincenzo Basadonna
1556. Sigismondo da Molin
1559. Francesco Tiepolo
1563. Agostin Bembo
1564. Mattio Pizzamano
1567. Alessandro Bollani
1569. Francesco Querini
1570. Gabriel Emo
1571. Antonio Longo
1573. Nicolo Priuli
1576. Alvise Corner
1578. Giovanni Battista Taglia-pietra
1581. Tommaso Marin
1582. Francesco da Mosto
1585. Alvise Barbaro
1588. Alvise Michieli
1590. Dolfin Dolfin
1593. Bernardo Venier
1596. Girolamo Minio
1598. Domenico Minio
1601. Alvise Bembo
1604. Ambrosio Cornaro
1606. Alvise Morosini
1609. Domenico Contarini
1611. Agostin Tron
1614. Francesco Tron
1616. Gabriel Morosini
1619. Filippo Molin
1621. Angelo Gabriel

1624. Lorenzo Tiepolo
1624. Girolamo Zane (viceconte)
1626. Alessandro Diedo
1627. Lorenzo Minio
1630. Marco Molin
1632. Giovanni Antonio Foscarini
1635. Bernardin Malipiero
1638. Lorenzo Foscarini
1641. Andrea Cornaro
1643. David Trevisan
1646. Girolamo Marcello
1647. Nicolo Zane
1649. Andrea Trevisan
1651. Giovanni Battista Donado (viceconte)
1651. Marc Antonio Mocenigo
1653. Giovanni Battista Foscarini
1654. Andrea Gritti
1656. Giacomo Semitecolo (viceconte)
1657. Angelo Gabriel
1658. Zuanne Barbarigo (viceconte)
1659. Marco Malipiero
1662. Giovanni Francesco Correr (viceconte)
1663. Francesco da Molin
1668. Gabriel Zorzi
1668. Dionisio Pisani
1670. Bernardo Gritti
1672. Federico Priuli
1675. Marco Loredan
1676. Bernardo Barbaro
1676. Antonio Diedo
1679. Zuanne Priuli
1681. Alvise Foscarini
1684. Giovanni Battista Bembo
1687. Andrea Bembo
1689. Michiel Venier
1692. Francesco Grioni
1694. Zorzi Pizzamano
1697. Luca Priuli
1700. Marco Barbarigo
1702. Marco Balbi
1705. Angelo Balbi
7108. Paolo Vitturi
1711. Giovanni Paolo Dolfin
1713. Antonio Querini
1716. Pietro Donado
1719. Vincenzo Contarini
1722. Giovanni Battista Contarini
1724. Giovanni Gottardo Catti
1726. Leopoldo Curti
1729. Marco da Riva
1732. Andrea Pasqualigo
1735. Francesco Badoer
1737. Zuanne Querini
1740. Santo Marin
1743. Pietro Mario Corner
1746. Girolamo Cicogna
1748. Andrea Soranzo
1751. Girolamo Bragadin
1753. Lazzaro Ferro
1757. Francesco Diedo
1759. Trifon Barbaro
1761. Zuanne Bragadin
1765. Francesco Diedo
1767. Pietro Soranzo
1770. Alvise Balbi
1773. Giovanni Battista Badoer
1776. Enrico Dandolo
1779. Zaccaria Canal
1781 .Alessandro Dolfin
1784. Zilio Minio
1786. Francesco Loredan
1789. Pietro Antonio Bembo
1792. Zuanne Corner
1795. Santo Contarini.

Tiskarske pogrješke.

Na str.	II.	redu	14.	ima biti	„kakav je“	mjesto	„kakav ej“
„ „	VI.	„	34.	„ „	„znadu“	„	„znadn“
„ „	XI.	„	21.	„ „	„bude običaj“	„	„budeo bičaj“
„ „	XVII.	„	5.	„ „	„godine 1322.“	„	„godine 2322.“
„ „	„	„	16.	„ „	„oficijalima“	„	„ofcijalima“
„ „	XX.	„	24.	„ „	„izdanje.“	„	„izdanje,“
„ „	XXIV.	„	17.	„ „	„prirode“	„	„prirodne“
„ „	XXV.	„	18.	„ „	„vjerovao“	„	„rovao“
„ „	XXVIII.	„	17.	„ „	„serenissimae reipublicae“	mjesto	„serenissimaer eipublicae“
„ „	XXVIII.	„	29.	„ „	„qualecumque“	mjesto	„qualecumgue“
„ „	XXIX.	„	24.	„ „	„Sačuvala su“	„	„Sačuvala se“
„ „	XXXII.	„	8.	„ „	„biti“	„	„bili“
„ „	XXXV.	„	34.	„ „	„a di 29.“	„	„a di zg.“
„ „	XXXVI.	„	28.	„ „	„svršava“	„	„srvšava“
„ „	XL.	„	38.	„ „	„primio u“	„	„primio n“
„ „	XLII.	„	3.	„ „	„Jer“	„	„Još“
„ „	XLIV.	„	30.	„ „	„urbe,“	„	„urbe.“
„ „	XLVI.	„	33.	„ „	„imperialibusque“	„	„imperialibuspue“
„ „	XLVIII.	„	11.	„ „	„petitum,“	mjesto	„petitum“
„ „	„	„	15.	„ „	„principes,“	„	„principes“
„ „	„	„	25.	„ „	„καὶ“	„	„ϰϰὶ“
„ „	XLIX.	„	10.	„ „	„negligenter“	„	„negligentur“
„ „	„	„	22.	„ „	„estis,“	„	„estis“
„ „	LI.	„	13.	„ „	„nominabatur,“	„	„nominabatur.“
„ „	„	„	33.	„ „	„alieni“	„	„alinei“
„ „	„	„	35.	„ „	„eorum,“	„	„eorum.“
„ „	LII.	„	15.	„ „	„omnes,“	„	„omnes“
„ „	LVII.	„	13.	„ „	„morandi“	„	„moranđi“
„ „	„	„	36.	„ „	„Domaldo (e)“	„	„Domaldo(e)“
„ „	LX.	„	26.	„ „	„advenerant,“	„	„ađvenerant“

Na	str.	LXIII.	redu	5.	ima biti	„fidelitas,“	mjesto	„fidelitas.“
„	„	LXX.	„	36.	„ „	„Šubić“	„	„Subić“
„	„	LXXXIX.	„	26.	„ „	„caetera“	„	„caetara“
„	„	XCI.	„	10.	„ „	„viris,“	„	„viris.“
„	„	„	„	12.	„ „	„ducatus[13],“	„	„ducatus[13].“
„	„	XCIV.	„	40.	„ „	„S. i C. L“	„	„S. i C. L.“
„	„	CI.	„	10.	„ „	„Mathei,“	„	„Mathei.“
„	„	7.	„	3.	„ „	„martyris“	„	„martijris“
„	„	7.	„	25.	„ „	„cato-“	„	„cato“
„	„	14.	„	1.	„ „	„21.“	„	„1.“
„	„	15.	„	24.	„ „	„vel“	„	„ve“
„	„	15.	„	26.	„ „	„quę-“	„	„quę[5]“
„	„	15.	„	27.	„ „	„eciam[35]“	„	„eciam[3]-“
„	„	17.	„	20.	„ „	„in continenti“	„	„incontinenti“
„	„	19.	„	29.	„ „	„tempore“	„	„tempora“
„	„	25.	„	2.	„ „	„Volumus[1a],“	„	„Volumus,“
„	„	32.	„	1.	„ „	„quod“	„	„buod“
„	„	35.	„	33.	„ „	„M. cois,“	„	„L. cois,“
„	„	43.	„	3.	„ „	„clavibus,“	„	„clavibus.“
„	„	43.	„	4.	„ „	„massarij,“	„	„massarij.“
„	„	51.	u natpisu		„ „	„Index“	„	„Iudex“
„	„	52.	redu	16.	„ „	„vendimiarum“	„	„vcndimiarum“
„	„	55.	„	4.	„ „	„fuerit[7] in“	„	„fuerit[7],in“
„	„	57.	u natpisu		„ „	„Lib. II.,“	„	„Lib. I.,“
„	„	77.	redu	2.	„ „	„firmę.“	„	„flrmę.“
„	„	79.	„	11.	„ „	„(sepem[15])[16]“	„	„sepem[15])[16]“
„	„	79.	„	29.	„ „	„alienas“	„	„alineas“
„	„	84.	„	32.	„ „	„V. a citadantia“	„	„V. a citadantai“
„	„	104.	„	4.	„ „	„testamentum“	„	„testameutum“
„	„	104.	„	17.	„ „	„possit[17] illud“	„	„possit[17]; illud“
„	„	108.	„	23.	„ „	„si vir“	„	„sivir“
„	„	109.	„	29.	„ „	„obser-“	„	„obser“
„	„	111.	„	31.	„ „	„(fuerint)[31],“	„	„f uerint)[31]“
„	„	114.	„	1.	„ „	„coram“	„	„çoram“
„	„	116.	„	10.	„ „	„ad L[23]“	„	„ad[23]“
„	„	121.	„	15.	„ „	„ciales, et“	„	„ciales et“
„	„	123.	„	2.	„ „	„subtracta“	„	„subracta“
„	„	127.	„	18.	„ „	„commissarię“	„	„commisarię“
„	„	128.	u natpisu		„ „	„Reformationum“	„	„Reformatiorum“
„	„	130.	redu	15.	„ „	„Marini,“	„	„Marini“
„	„	135.	„	2.	„ „	„principes“	„	„princices“

Na str. 135. redu 37. ima biti „debeat“ mjesto „dabeat“
„ „ 136. „ 30. „ „ „piscatoribus,“ „ „piscatoribus“
„ „ 139. „ 24. „ „ „VI.“ „ „VI“
„ „ 142. „ 9. „ „ „honorabili“ „ „honorabile“
„ „ 142. „ 47. „ „ „conditionibus“ „ „conditionibns“
„ „ 145. „ 22. „ „ „presenti“ „ „present“
„ „ 155. „ 34. „ „ „17L. Lib.“ „ „17Lib.“
„ „ 157. „ 10. „ „ „debeant“ „ „deceant“
„ „ 159. „ 28. „ „ „XXV.“ „ „XXV“
„ „ 163. „ 28. „ „ „forensis;“ „ „forensis:“
„ „ 169 „ 30. „ „ „T. IV., str.“ „ „T., IV. str.“
„ „ 175. u natpisu „ „ „Lib. I. Cap.“ „ „Lib. Cap.“
„ „ 181. redu 30. „ „ „eorum“ „ „eorum,“
„ „ 183. „ 4. „ „ „valeat“ „ „valea“
„ „ 187. „ 23. „ „ „moriantur“ „ „moriantnr“
„ „ 200. „ 24. „ „ „iudicibus“ „ „udicibus“
„ „ 202. „ 24. „ „ „ecclesiasticha“ „ „ecclesticha“
„ „ 237. „ 43. „ „ „Nani“ „ „Zani“
„ „ 238. „ 40. „ „ „confirmatę“ „ „confirmitę“
„ „ 240. „ 20. „ „ „ballotis“ „ „bollotis“
„ „ 241. „ 4. „ „ „quemadmodum“ „ „quemodmodum“
„ „ 242. „ 16. „ „ „et“ „ „es“
„ „ 243. „ 15. „ „ „alienas“ „ „alineas“
„ „ 253. „ 11. „ „ „farsi“ „ „forsi“
„ „ 289. stupcu 1. redu 14. ima biti „punire“ mjesto „punirc“
„ „ 305. „ 2. „ 34. „ „ „birali su“ „ „birali su ih“
„ „ 306. „ 2. „ 26. „ „ „otkupiti“ „ „otknpiti“
„ „ 307. „ 2. „ 39. „ „ „spitiarius“ „ „spiciarius“
„ „ 307. „ 2. „ 48. „ „ „s medikom“ „ „smedikom“
„ „ 309. „ 1. „ 7. „ „ „apelaciju“ „ „apelacija“
„ „ 310. „ 2. „ 30. „ „ „kao kazna“ „ „kaok azna“
„ „ 314. „ 1. „ 46. „ „ „lićkom“ „ „lićkom“
„ „ 315. „ 2. „ 1. „ „ „nekretninu, uz koju“ mjesto „nekretninu, koju“
„ „ 316. „ 1. „ 19. „ „ „i“ mjesto „t“
„ „ 323. „ 1. „ 24. „ „ „konsilijariji“ „ „konsiliarij“
„ „ 325. „ 2. „ 28. „ „ „otima,“ „ „otima-“
„ „ 325. „ 2. „ 29. „ „ „isko-“ „ „isko,“
„ „ 328. „ 1. „ 4. „ „ „predložili“ „ „prodložili“
„ „ 330. „ 1. „ 43. „ „ „bratstvo“ „ „bradstvo“
„ „ 330. „ 2. „ 13. „ „ „i s.“ „ „is.“

Na str. 331. u natpisu ima biti „fangus“ mjesto „fagius“
Na str. 332. stupcu 1. redu 11.—12. ima biti „župana“ mjesto „županu“
„ „ 336. „ 2. „ 38. ima biti „i.“ mjesto „i“
„ „ 336. „ 2. „ 39. „ „ „ „ „
„ „ 337. „ 2. „ 3. „ „ „cijeloj“ „ „cijelo“
„ „ 339. „ 1. „ 9. „ „ „281.“ „ „28.“
„ „ 342. „ 2. „ 9.—10. „ „ „komesova“ mjesto „komesarova“
„ „ 343. „ 1. „ 18. „ „ „dovršenoga“ „ „đovršenoga“
„ „ 344. „ 2. „ 1. „ „ „Čini“ „ „Cini“
„ „ 345. „ 1. „ 27. „ „ „Pallotta“ „ „Pallottta“
„ „ 349. „ 1. „ 8. i 9. ima biti „pod-ređenom“ mjesto „podređenom“
„ „ 349. „ 1. „ 3. i 2. odozdo ima biti „pomoćnik“ mjesto „popoćnik“
„ „ 349. „ 1. „ posljednjem i str. 349. stupcu 2. redu 1. ima biti „obav-ljanje“ mjesto „obavljanje“
„ „ 350. „ 2. „ 33. ima biti „njegove“ mjesto „nje- gove“
„ „ 357. „ 1. „ 17. „ „ „nagrada,“ „ „nagrada;“
„ „ 360. „ 1. „ 32. „ „ „materinski“ „ „materinska“
„ „ 361. redu pretposljednjem ima biti „dotično „ „dotićno“
„ „ 362. stupcu 3. redu 5. i 6. ima biti „potestas“ „ „potestao“

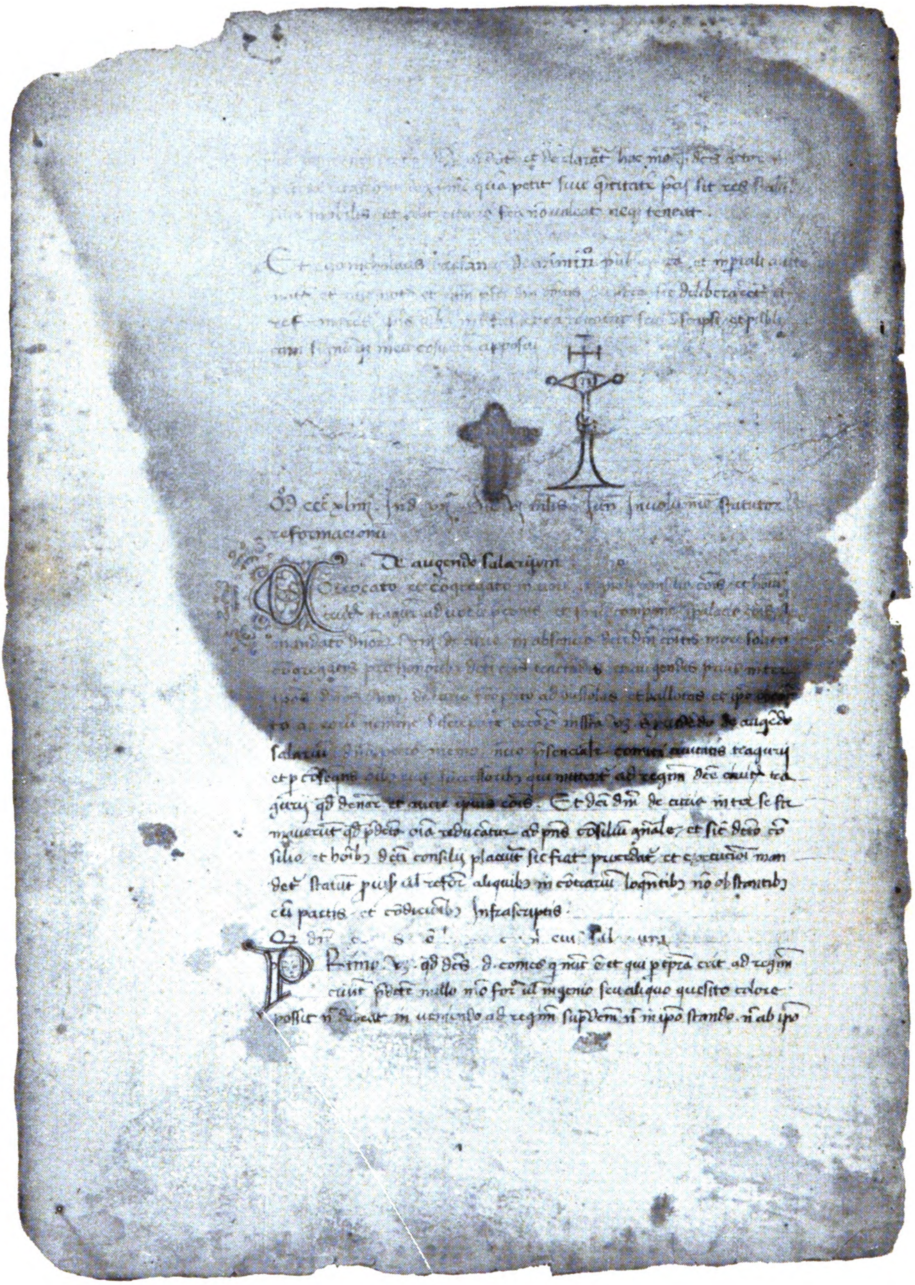

Iz rukopisa D. list 57. str. 2.

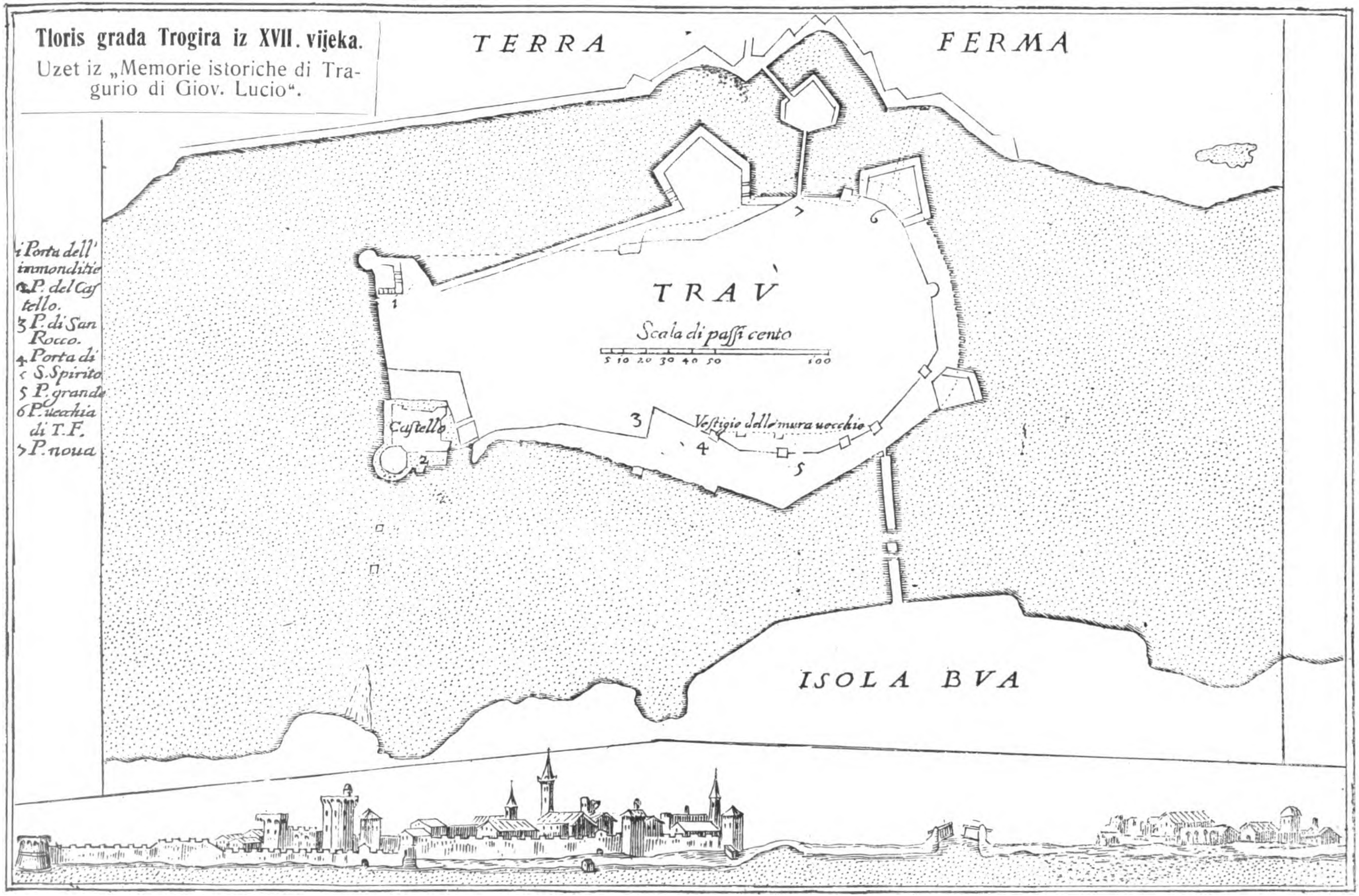

Tloris grada Trogira iz XVII. vijeka.
Uzet iz „Memorie istoriche di Tragurio di Giov. Lucio“.

TABLA II

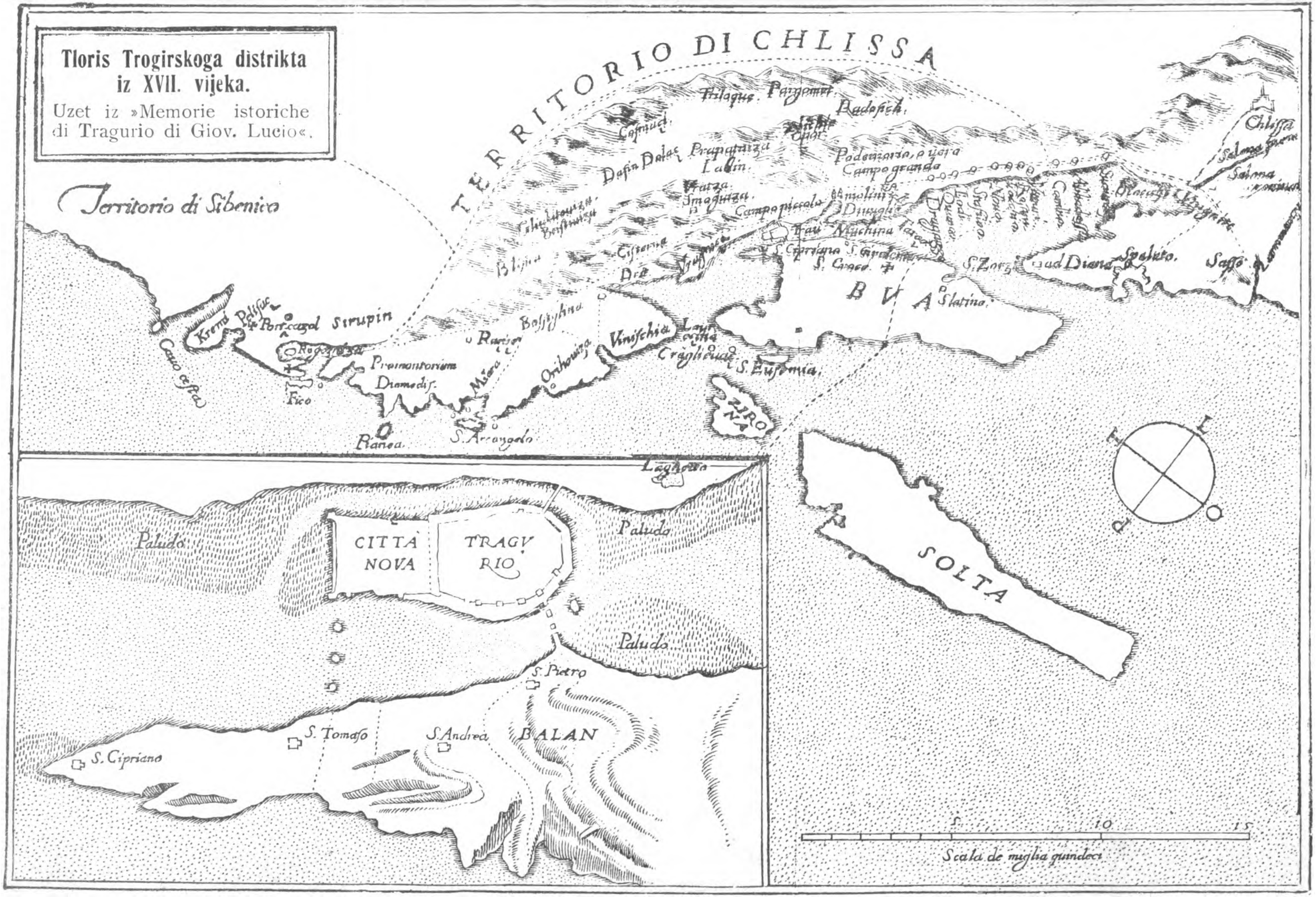

Tloris Trogirskoga distrikta iz XVII. vijeka.
Uzet iz »Memorie istoriche di Tragurio di Giov. Lucio«.

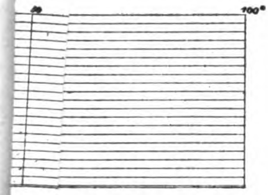

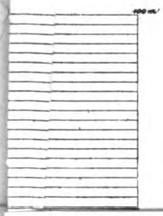

1. Ku
2. Dr
3. Ro
4. Ku
5. Ku
6. Ku
7. Ro
8. Tri
9. Ku
10. Sta
11. Nc
12. Ku
13. Ma
14. Cr